
DE PLATE

Maandblad

Afgiftekantoor Oostende X

- JAN. 1992

AN HYP

SPAARBANK

A. VAN ISEGHEM

Graaf de Smet de Naeyerlaan 98
8400 Oostende
Tel. 059/70 35 73

Plaatsingen op korte termijn bij

AN HYP

SPAARBANK

Kantoor Oostende :
Wapenplein 8 - 8400 Oostende - Tel. 059/50 49 11 (6 1)

geven U :

- * voordelige rente
- * vrijstelling van roerende voorheffing
(tot 52.000 F. intrest)
- * onmiddellijk volledig opvraagbaar
- * ongevallenverzekering

Een vriendelijk onthaal en een persoonlijke service
zullen U te beurt vallen.

Privé parking voor cliënten

Elke dag open van 9 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 17 uur
Zaterdag van 9 tot 12 uur

DE PLATE

v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. N 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 21

Nr. 1

MAAND januari 1992

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

A. VAN ISEGHEM

IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER

J.P. FALISE

H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

SECRETARIS

J.B. DREESEN

Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

REKENING

750-9109554-54 of
000-0788241-19

IN DIT NUMMER

- blz. 2 : N. HOSTYN : Léon Spilliaert op de cover.
blz. 3 : J.B. DREESEN : Jaarprogramma "De Plate" 1992.
blz. 4 : N. HOSTYN : Coupérus en Oostende.
blz. 5 : F. GEVAERT : Van kreekmonding tot verkeerscentrum - 2.
blz. 13 : I. VAN HYFTE : Op straffe van bedevaart naar Oostende.
blz. 14 : J.G. DE BROUWERE : Een kantkloskussen uit 1914-18.
J.B. DREESEN : Een meervoudige muizenval uit het jaar 1800.
blz. 16 : J.B. DREESEN : Jaarverslag 1991.
blz. 24 : Schenkingen 1991 - 4e lijst.
blz. 33 : Ledenlijst 1991.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort

JANUARI - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteit :

op donderdag 30 januari 1992 om 20 uur stipt

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6,

JAARLIJKSE LEDENVERGADERING

Programma

1. Welkomwoord door de heer A. VAN ISEGHEM, voorzitter, en hulde aan de overleden leden.
2. Voordracht "DE EERSTE KERK VAN OOSTENDE. Probleemstelling door de heer J.B. DREESEN.

Over de eerste kerk van Oostende bestaat niet zoveel, om het juister te zeggen weinig of niets. Wat weten wij over die kerk en in hoeverre zijn die gegevens juist ? In een kort bestek wordt hierover een evaluatie gemaakt.

3. VEILING VAN DE PLATE onder leiding van de heer O. VILAIN, onder-voorzitter.

Een lijst van de te veilen stukken zal ter beschikking worden gesteld van de leden.

Daar de VEILING uitsluitend aan de leden is voorbehouden, zal het nodige gedaan worden opdat leden en niet-leden, die zich in regel willen stellen met hun lidmaatschapsbijdrage 1992, dit aan de ingang kunnen doen.

J.B. DREESEN

LÉON SPILLIAERT OP DE COVER

Léon SPILLIAERT is blijkbaar erg in trek voor omslagillustraties van literair werk.

We vonden er 4, allen recent (1990-91) verschenen :

- Kristien HEMMERECHTS : "Zonder grenzen".
- Erik DE KUYPER : "Een tafel voor één".
- Erik DE KUYPER : "Grand Hotel Solitude".
- Ivan José MILLÀS : " Elena's Eenzaamheid".

Ook bemerkten we in de L. Spilliaertstraat een appartementsgebouw in constructie dat de naam "Léon Spilliaert" krijgt (ex-brouwerij ROELENS). Beter dan de zoveelste Costa of Riva-toestand !

Norbert HOSTYN

JAARPROGRAMMA "DE PLATE" 1992

1. Donderdag 30 januari 1992 om 20 uur.
  - DE EERSTE KERK VAN OOSTENDE. Probleemstelling. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer J.B. DREESEN.
  - Jaarlijkse VEILING VAN DE PLATE, voorbehouden aan de leden, onder leiding van de heer Omer VILAIN.
2. Donderdag 27 februari 1992 om 20u30.
  - 50 JAAR OOSTENDSE CARFERRIES. Avondvoordracht met dia's en documentatiemateriaal door de heer Ferdinand GEVAERT.
3. Zaterdag 14 maart 1992 om 14u30.
  - KEN UW STAD. Bezoek aan de Peperbusse en aan het praalgraf van Koningin Louise-Marie. Onder leiding van de heer J.B. DREESEN.
4. Donderdag 26 maart 1992 om 20u30.
  - VORMING EN BEWONINGSGESCHIEDENIS VAN DE DUINFORMATIES OP DE KUST VAN MARITIEM VLAANDEREN. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Johan VERMOTE.
5. Donderdag 30 april 1992 om 20u30.
  - BUNKERS EN VERSTERKINGEN IN EN ROND OOSTENDE. Avondvoordracht met dia's en documentatiemateriaal door de heer VAN GEERTRUYEN.
6. Zaterdag 16 mei 1992 om 14u30.
  - KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de kerk van het H. Hart onder leiding van de heer J.P. FALISE.
7. Donderdag 21 mei 1992 om 20u30.
  - OOSTENDE EN HET CHINEES PORCELEIN. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Walter DEBROCK.
8. Zaterdag 30 mei 1992 om 19 uur.
  - KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de tentoonstelling Oscar Declerck onder leiding van de heer Norbert HOSTYN.
9. Zondag 14 juni 1992 om 09 uur.
  - STUDIEREIS. De Godelieveroute en bezoek aan Boulogne onder leiding van de heer J.B. DREESEN.
10. Woensdag 16 september 1992 om 14u30.
  - KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan een scheepswerf onder leiding van de heer J.B. DREESEN.
11. Donderdag 24 september 1992 om 20u30.
  - JAZZ IN OOSTENDE. 1945-1980. Avondvoordracht met muzikale begeleiding door de heer Georges VANDUYVENBODEN.
12. Woensdag 7 oktober 1992 om 14u30.
  - OOSTENDE IN DE BELLE EPOQUE. Namiddagvoordracht met dia's door de heer Norbert HOSTYN.
13. Donderdag 29 oktober 1992 om 20u30.
  - VRIJDENKERSVERENIGINGEN TE OOSTENDE. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Roger VENS.

14. Donderdag 26 november 1992 om 20u30.

- DE HISTORISCHE POLDERS VAN OOSTENDE. 1584-1803. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Gerard VANDAMME.

15. Zaterdag 5 december 1992 om 19 uur.

- OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND EN SOUPER. Organisatie door de heer J.B. DREESEN.

16. Donderdag 17 december 1992 om 20u30.

- HET EERSTE OOSTENDS AQUARIUM (voor 1914). Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer Emile SMISSAERT.

§ § §

In het Heemmuseum worden in de loop van het jaar de volgende thematentoonstellingen georganiseerd.

- van half januari tot half mei. OOSTENDE IN 1913. Organisatie en realisatie de heer Ferdinand GEVAERT.
- van 1 juni tot 30 september. BELANG VAN HET KLEINE DRUKWERK. Organisatie en realisatie de heer Omer VILAIN.
- van 15 oktober tot 15 januari. PORCELEIN UIT OOSTENDSE HUISKAMER. 1850-1950. Organisatie en realisatie mevrouw Simone MAES.

J.B. DREESEN

INDEX 1991

Traditiegetrouw publiceert "De Plate" voor de geïnteresseerde lezers een inhoudstafel & indices op de voorbije jaargang.

U kunt ze bestellen door 125 ₣ te storten op rekening 750-9109554-54 van "De Plate" met vermelding "Index 1991".

Index 91 verschijnt in de loop van de maand januari.

COUPERUS EN OOSTENDE

In het onvolprezen tijdschrift Vlaanderen verscheen in 1989 op p. 82 ev. een interessant artikel over "Couperus in Oostende". Het is van de hand van L. DAEMS.

Blijkbaar is het tot op heden aan de aandacht van een Plate-lezer ontsnapt om er melding van te maken in ons tijdschrift.

Bondig komt het hier op neer : tijdens zijn huwelijksreis verbleef de beroemde nederlandse schrijver Louis COUPERUS te Oostende (september 1891) en wel in het Hotel Continental, westhoek Albert I Promenade en Ijzerstraat.

Misschien een hint voor de tearoom-crèmerie CHAMONIX die nu het gelijkvloers van het appartementsgebouw dat in de plaats van de Continental kwam : waarom naast een Coupe-Maison en tutti quanti ook geen Coupe-rus ???

Norbert HOSTYN

door Ferdinand GEVAERT

DEEL II

3. Het centralisatieontwerp van de spoorweg te Oostende in 1919-1925

In het speciaal nummer van "De Plate", jg. 19, nr. 6/8, hebben we onder de titel "Anderhalve eeuw spoor en stations te Oostende" de ontwikkeling en de afbouw van het spoor te Oostende behandeld.

Naast wat tot stand kwam (en achteraf gedeeltelijk opgebroken) zijn er nog heelwat projekten geweest die geen gevolg gekend hebben of er slechts gekomen zijn na grote wijzigingen en/of grotendeels gereduceerd.

In "De Plate" nr. 11, jg. 19, nov. 1989, verhaalt Gerard VAN DAMME ons o.m. dat er een spoor aansluiting naar Mariakerke gepland was. Doch ook nooit uitgevoerd.

Na het einde van de oorlog 1914-1918 waren er plannen om een "strategische kustlijn" (ligne stratégique du Littoral) aan te leggen. Deze lijn zou vertrekken vanuit het spoorbundel van Oostende, naar Adinkerke (De Panne), via Middelkerke, Westende, Nieuwpoort en andere kustgemeenten op het traject (1).

Welke bedoeling achter het projekt stak is ons niet bekend. Was het nog een nasleep van de oorlogstrauma of expantiedrang van de spoorweg? Of, was men op zoek naar grote openbare werken? Hierbij moet men toch de bedenking maken dat de heropbouw van wat vernield was tijdens W.O. I nog volop bezig was, of eigenlijk nog moest beginnen.

Een verkeersinfrastructuurnoodzaak bestond er eigenlijk niet voor deze lijn. Nieuwpoort was sinds 1868 verbonden met het spoor (Gent-Lichtervelde-Diksmuide-Nieuwpoort) en Adinkerke was sinds 1870 bereikbaar (via Gent-Lichtervelde-Diksmuide-Veurne-Adinkerke). Daarenboven waren alle kustplaatsen verbonden door de Buurtspoorwegen met elektrische stellen.

Het tracé van de strategische kustlijn, parallel met de kust, op circa 3 km. van de duinenlijn, was in 1924 reeds uitgezet op het terrein. Echter waren de detailuitvoeringstekeningen nog niet gemaakt noch waren de noodzakelijke onteigeningen uitgevoerd.

Het bleef echter bij plannen.

Reeds in 1889, enkele jaren na de inhuldiging van het nieuw station Oostende-Stad speelde de administratie van de spoorweg met het idee om al het spoorverkeer te Oostende te centraliseren in één station, Oostende-Kaai. Bij het maken en de uiteindelijke uitvoeringen van de ontwerpen voor de nieuwe haveninstallaties te Oostende, werd hiermede rekening gehouden. De centralisatie voorzag het uiteindelijk verdwijnen van Oostende-Stad.

In 1919 legde de spoorweg een ontwerp van centralisatie voor aan het stadsbestuur van Oostende. Het ontwerp (zie fig. nrs. 10 t/m 15) omvatte o.m. :

- dempen van de Handelsdokken,
Brandarisdok,
verbindingskanaal.
- het uitbreiden van het stationsemplacement Oostende-Kaai van 6 tot 22 sporen (op gedempte dokken) (zie fig. nrs. 13 en 14).

- het bouwen van een bijkomend stationsgebouw op gronden van het gedempte Handelsdok (zie fig. nrs. 14 en 15).
- het verhogen van de de Smet de Naeyerbrug, tussen bestaande spoorwegbrug en rooilijn "Slachthuiskaai", vervanging door doorlopende brug.
- uitbreiden sporenbundels ten zuiden van het stationsemplacement (zie fig. nrs. 10 t/m 12).
- bouw en aanleg goederenstation aansluitend op de sporenbundels op de gronden van het voetbalveld van V.G.O. en de afvalverwerkingsfabriek (zie fig. nr. 12).
- aanleg van een rangeerstation Oostende-Zeehaven.
- bouw van een werkplaats en locomotievendepot (zie fig. nr. 12).
- bouw van een voetgangersbrug over de sporen t.h.v. de Sloepenstraat (achter "Beliards").
- nieuw verbindingsspoor voor reizigerstreinen voor de lijn naar Torhout en de strategische lijn (zie rep. A van fig. nr. 10).
- verbindingsspoor tussen de lijn naar Torhout en de strategische lijn en Oostende-Zeehaven (zie rep. B van fig. nr. 10).
- in het ontwerp van de spoorweg was het doortrekken voorzien van de Prinses Elisabethlaan tot aan Oostende-Kaai (als het ware "een ringlaan omheen Oostende").
- het uiteindelijk verdwijnen van Oostende-Stad en het goederenstation aan de Spoorwegstraat.

Het stadsbestuur had grote bezwaren tegen het ontwerp, voornamelijk :

- het dempen van de Handelsdokken.
- het verhogen van de de Smet de Naeyerbrug, waarbij de urbanisatie van de gelijknamige laan in het gedrang kwam, gelet op het verlenen van de aanloophelling.

Er werden van diverse zijden tegenvoorstellen ingediend, o.m. :

- verplaatsen van het station naar de zone ten zuiden van de de Smet de Naeyerlaan (dit was onaanvaardbaar en "onuitvoerbaar" voor de spoorweg, gelet op de te kleine afstand tussen voornoemde laan en de spoorwegbrug te Plassendale).
- vervanging van het Kaaistation door een doorrijstation ten zuiden van de stad, gelet op de aanleg van de strategische kustlijn (Oostende-Kaai was, en is, een kopstation).

Uiteindelijk werden akkoorden bereikt die geleid hebben tot de huidige situatie en inplanting, d.w.z.

- het centraliseren van het treinverkeer te Oostende-Kaai met uitbreiding van het stationsemplacement tot 11 sporen (geen uitbreiding van het stationsgebouw).
- opheffen van Oostende-Stad.
- aanleg sporenbundels en goederenstation ten zuiden van de de Smet de Naeyerlaan, met dempen van de verbindingsvaart.
- aanleg en bouw van het rangeerstation Oostende-Zeehaven en locomotievendepot.
- aanleg op niveau van de verbinding met het bestaand spoor naar Torhout.

- concentratie van de diensten van de buurtspoorweg op het te dempen Brandarisdok.
- de Handelsdokken werden ongemoeid gelaten.
- de voetgangersbrug ter hoogte van de Sloepenstraat werd niet gebouwd, ter vervanging kwam er de huidige "duiker".

Aangevangen in 1932 heeft het geduurd tot onze huidige dagen voor-
aleer de volledige concentratie van het openbaar vervoer in de
omgeving van Oostende-Kaai bereikt werd.

Nu, december 1991, zijn de werken nog niet volledig af. Het nieuw
tram- en busstation is in gebruik, doch de Goede Windhelling is
nog niet volledig afgewerkt. De oorspronkelijke helling was slechts
voorzien van één spoor. Het werd nu uitgebreid met een tweede
spoor (kruisend verkeer mogelijk) en aangelegd voor het gebruik
door autobussen. Wat voorheen niet mogelijk was (de bussen bereik-
ten het stationsplein via het E. Feysplein). De laatste fase,
bouw van een depot voor de kusttrams aan de Slachthuiskaai is
aangevangen. Zestig jaar zijn er overheen gegaan.

(1) Chronique des Travaux Publique, 7 december 1924, blz. 8817/8818.

VEILING 1992

Op donderdag 30 januari 1992 gaat voor de 20ste maal de jaarlijkse
Veiling van de Plate door onder leiding van de heer O. VILAIN.

Zoals steeds komt er een % ten goede van "De Plate". Dit procent
wordt vanaf 1992 vastgesteld op 20 %, dat afgehouden wordt van
de verkoopsom.

Wanneer er loten aangeboden worden, waarvan het lid zelf de minimum
instelprijs bepaald heeft en indien er daarvan stukken geen koper
vonden dan zal er bij de teruggave van deze 10 % op de gevraagde
instelprijs gerekend worden.

Personen die wensen stukken te laten veilen mogen de lijst van
de te veilen stukken (zo gedetailleerd mogelijk) binnenbrengen
bij de heer O. VILAIN, Rogierlaan, 38 bus 11, Oostende.

De stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz., maar geen
breekbare voorwerpen) moeten wel betrekking hebben op Oostende
of de kuststreek.

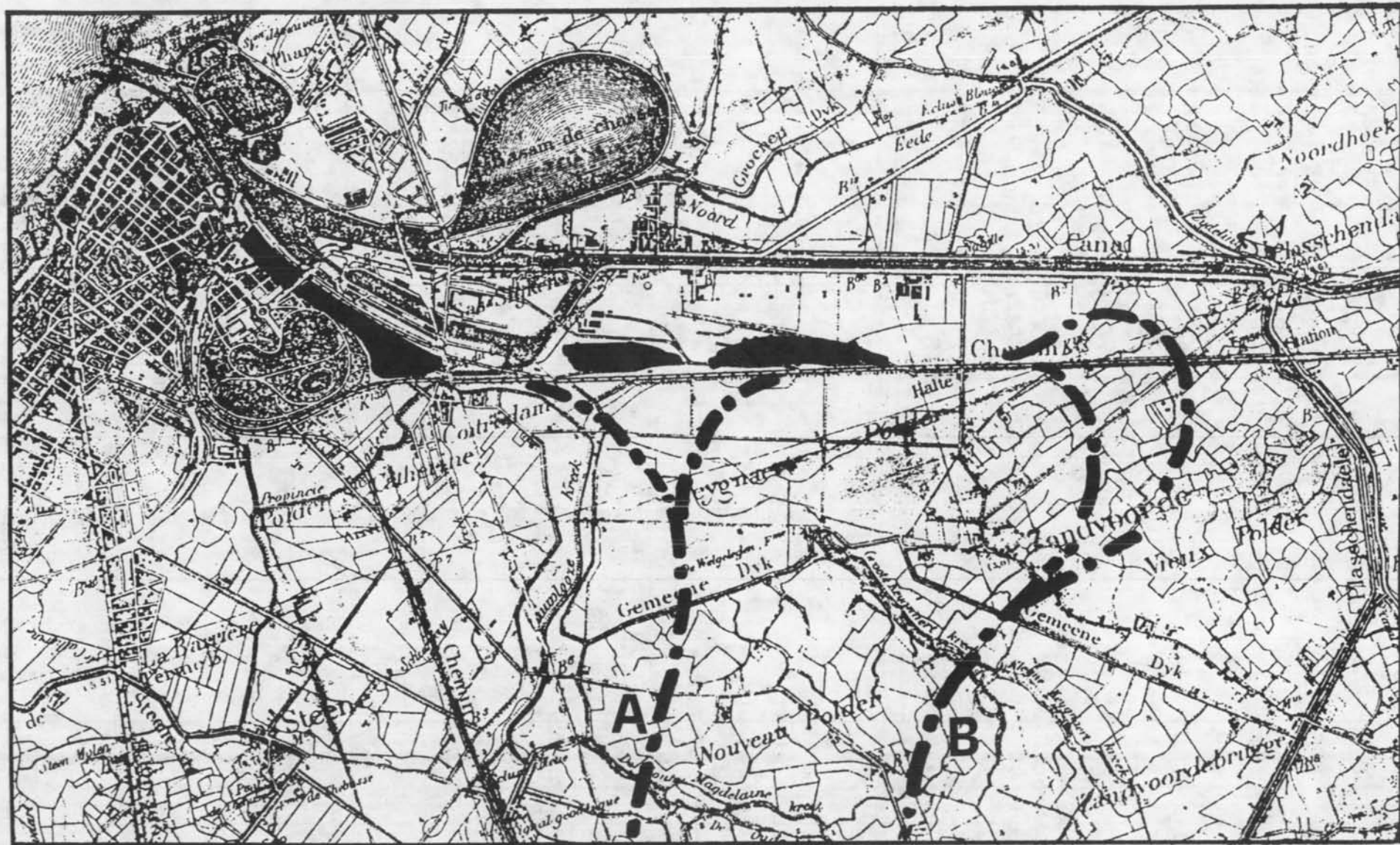

Fig. nr. 10. 1919, ontwerp opgemaakt door de spoorwegen voor de nieuwe spoorinstallaties te Ostende, in functie van de centralisatie van de stations.
 A: nieuwe lijn, reizigerstreinen, naar Torhout en strategische kustlijn.
 B: " " , goederentreinen, naar Torhout en strategische kustlijn.
 ■■■■■ : nieuwe spoorbundels.

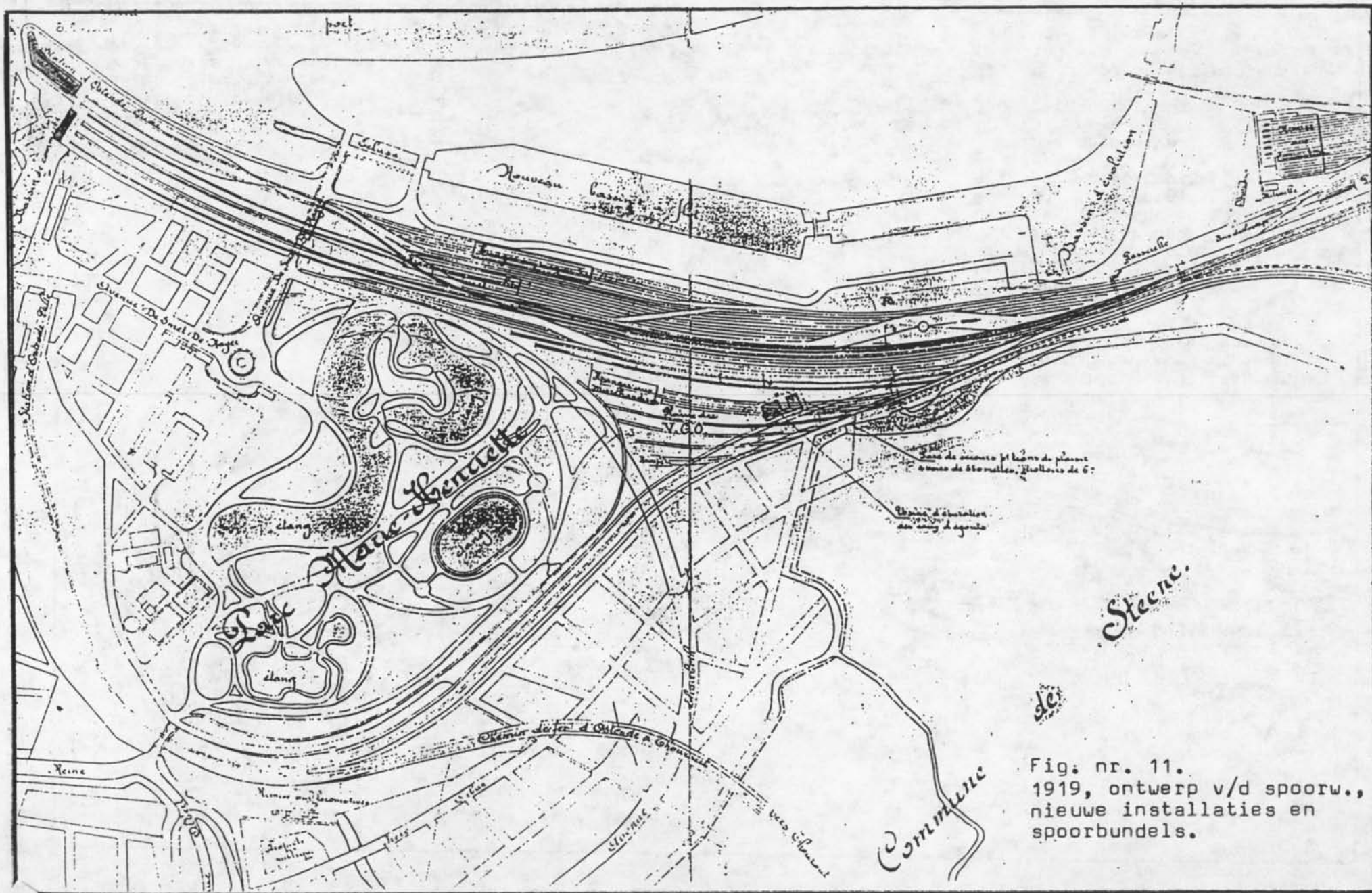
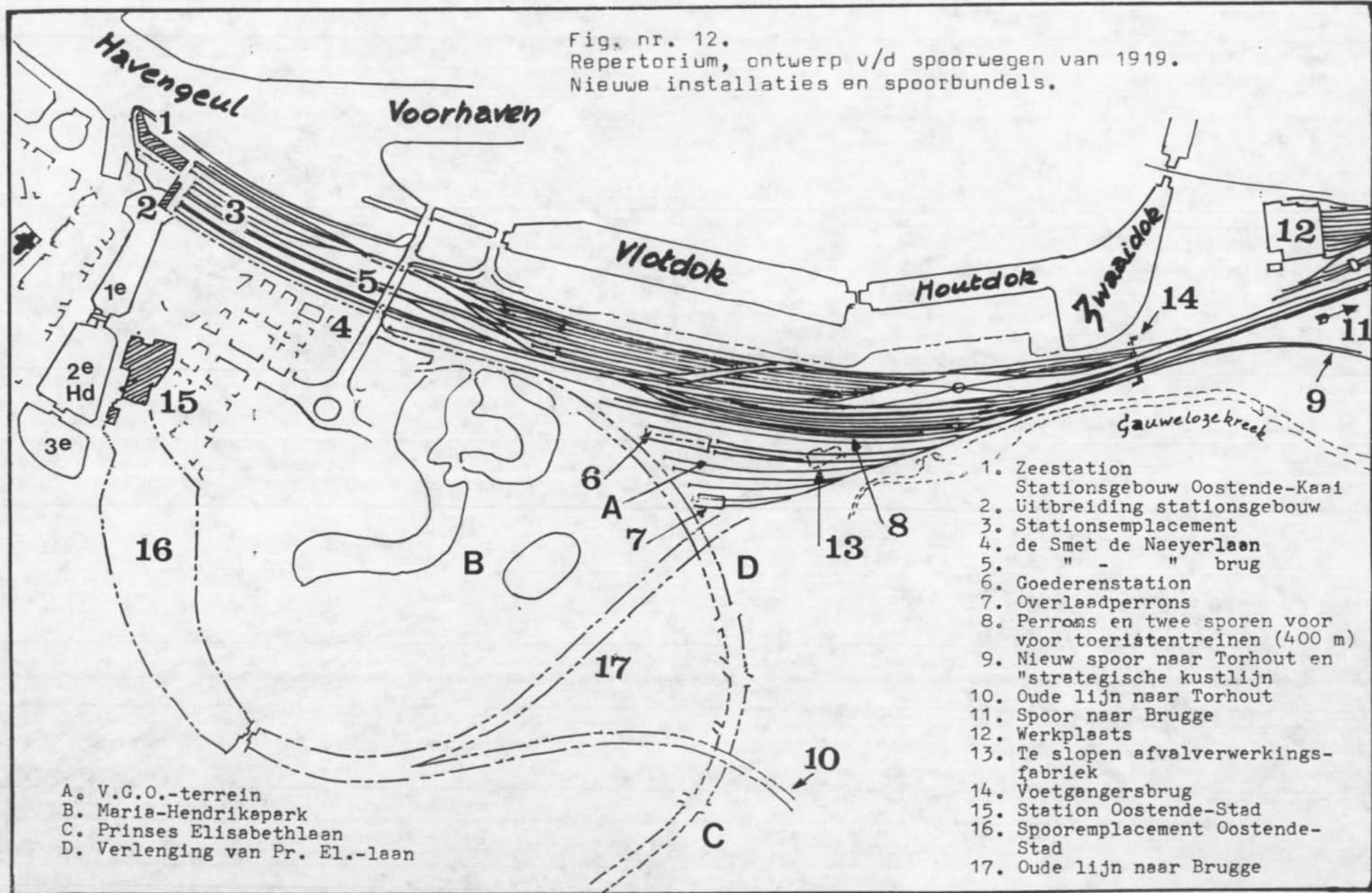

Fig. nr. 11.
 1919, ontwerp v/d spoorw.,
 nieuwe installaties en
 spoorbundels.

Fig. nr. 12.
Repertorium, ontwerp v/d spoorwegen van 1919.
Nieuwe installaties en spoorbundels.

- A. V.G.O.-terrein
- B. Maria-Hendrikerperk
- C. Prinses Elisabethlaan
- D. Verlenging van Pr. El.-laan

- 1. Zeestation
Stationsgebouw Oostende-Kaai
- 2. Uitbreiding stationsgebouw
- 3. Stationsemplacement
- 4. de Smet de Naeyerlaan
- 5. " - " brug
- 6. Goederenstation
- 7. Overlædperrons
- 8. Perrons en twee sporen voor
voor toeristentreinen (400 m)
- 9. Nieuw spoor naar Torhout en
"strategische kustlijn
- 10. Oude lijn naar Torhout
- 11. Spoor naar Brugge
- 12. Werkplaats
- 13. Te slopen afvalverwerkings-
fabriek
- 14. Voetgangersbrug
- 15. Station Oostende-Stad
- 16. Sporeplacement Oostende-
Stad
- 17. Oude lijn naar Brugge

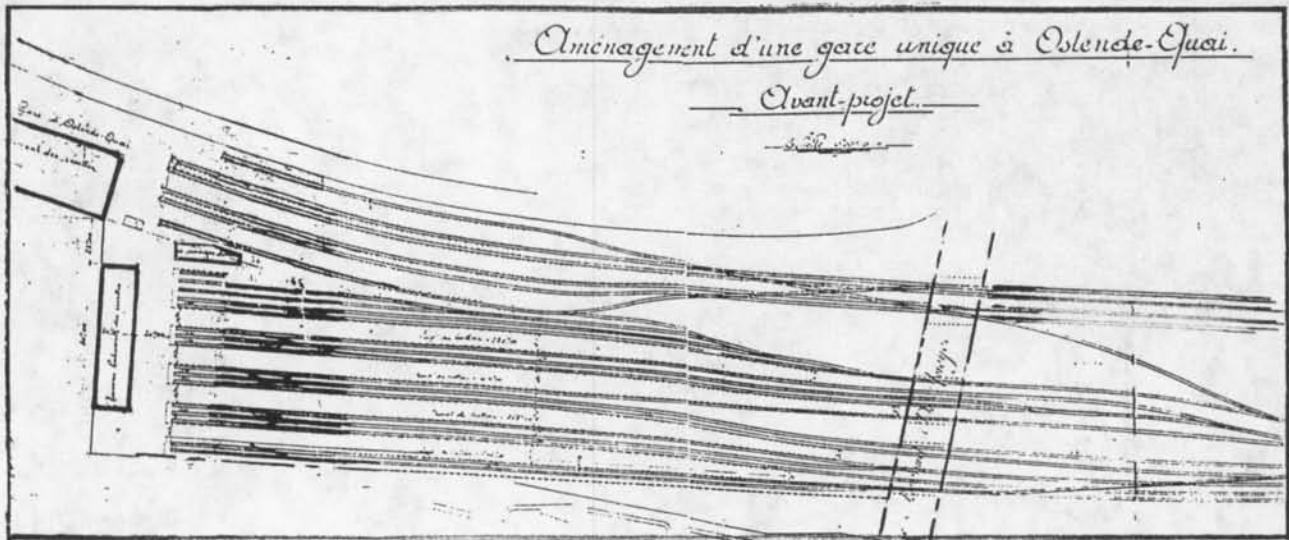

Fig. nr. 13. 1919, ontwerp door de spoorwegen voor een centraal station te Oostende, (uitbreiding Oostende-Kaai).

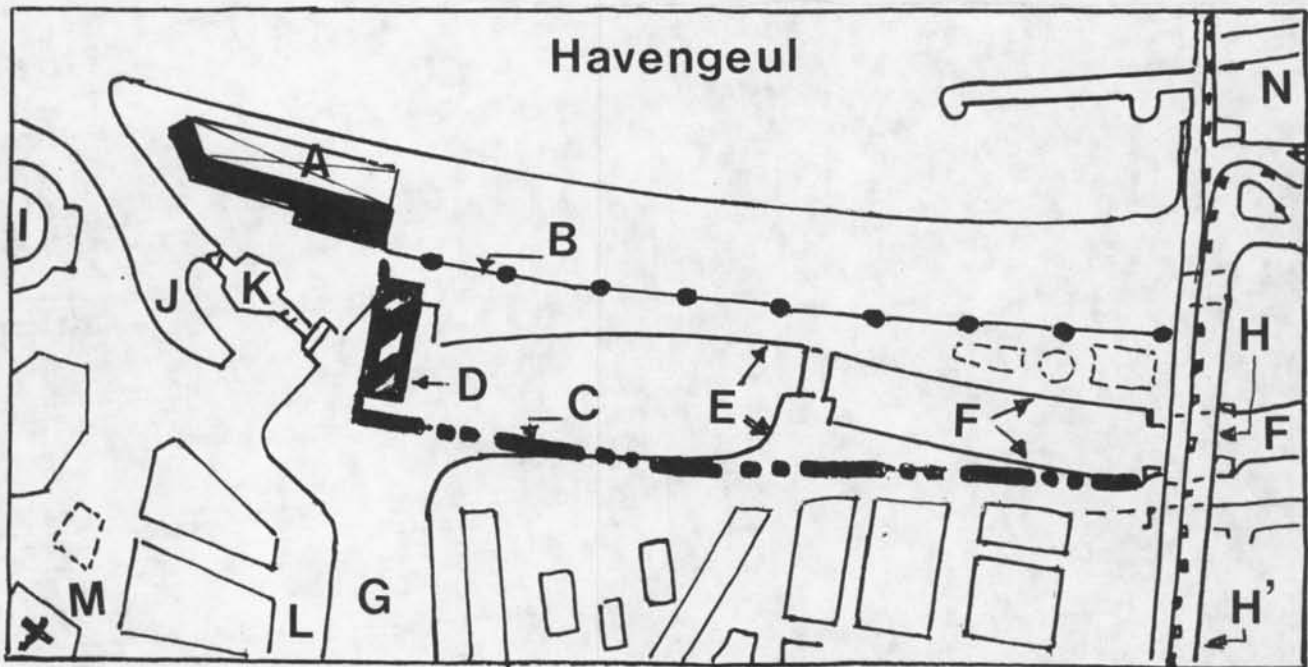

Fig. nr. 14. 1919, inplanting van het ontwerp "centraal station", (Oostende-Kaai) op de bestaande toestand 1919.

A. Bestaand zeestation, pakketbotendienst en internationale treinen B. Grenslijn stationsemplacement, bestaand C. Grenslijn uitbreiding t.b.v. centraal station D. Nieuw bijkomend stationsgebouw E. Te dempen Brandarisdok F. Te dempen verbindingsvaart G. Te dempen Handelsdokken	H. De Smet de Naeyerbrug gedeeltelijk te verhogen H! De Smet de naeyerlaan gedeeltelijk te verhogen I. Vismijn (De Cierk) J. Visserskreek K. Sluis Handelsdokken L. Keizerskaai (Vindict.) M. St.-Pieter & Pauluskerk N. Demeysluis

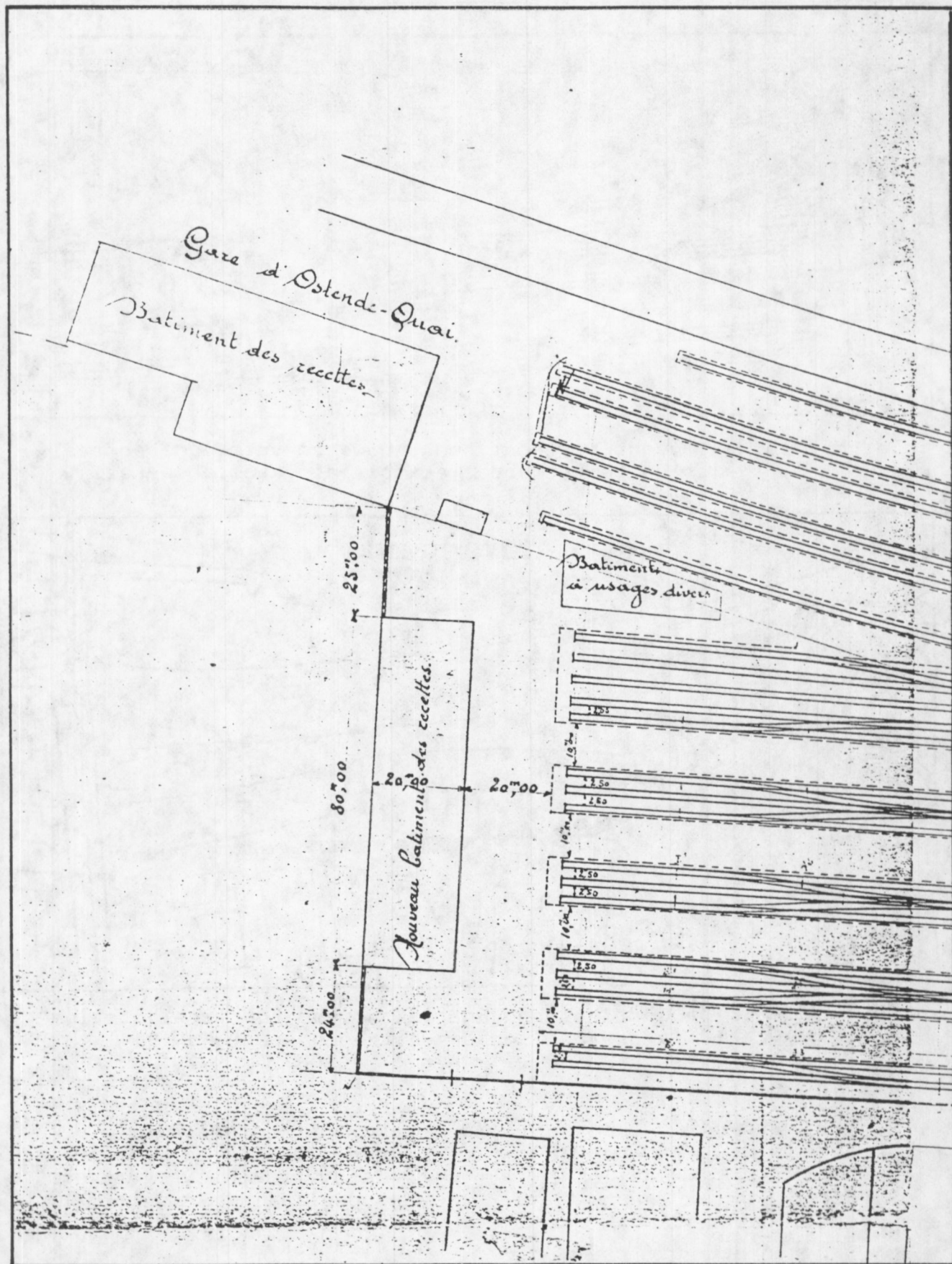

Fig. nr. 15. 1919, ontwerp door de spoorwegen voor een "centraal station", (Oostende-Kaai). Detail van de gebouwen en stationsemplacement.

OOSTENDE 1918

OP STRAFFE VAN BEDEVAART NAAR OOSTENDE

door Ivan VAN HYFTE

Oostende, bedevaartsoord van gestraften ?... Het klinkt onwaarschijnlijk. Rome, Sint Jacob te Compostella, Rocamadour, Parijs klinken veel vertrouwelijker dan dit vissersstadje dat het eindpunt was van een persoon die "...bij daeghlichte of binnen sonnenschijn de stad moest ruymen als hij door de scepenebank (= rechtbank) om versocht wordt...".

Als bijdrage tot de geschiedenis van het oude strafrecht in de Nederlanden heeft Dr. Louis Th. MAES in 1947 een magistraal werk geschreven : "Vijf eeuwen stedelijk strafrecht" (De Sikkel - Antwerpen). In meer dan 800 blz. grijpt ontzetting ons aan wanneer wij vaststellen hoe de geest van rechters en beulen zich spitste op het uitdenken van nieuwe pijnigingen en martelingen.

De criminalisten hebben indertijd de straffen ingedeeld in criminele en civiele straffen. Onder deze laatste vallen de strafbedevaarten, die oorspronkelijk het zieleheil van het slachtoffer, na doodslag, tot doel hadden.

Vanaf de 14e eeuw echter wordt de "pergrimagie" in de Mechelse vonnissen vermeld als sanctie op verwondingen en beledigingen, vooral op smaad en ongehoorzaamheid aan het openbaar gezag.

Op p. 437 somt de auteur een lange lijst op van geestelijke oorden in Europa die, al naargelang de omstandigheden van het misdrijf, dichtbij of veraf waren. Hij vermeldt daarbij E. VAN CAUWENBERGH die in zijn verhandeling "Les pèlerinages expiatoires et judiciaires dans le droit communal de la Belgique, au Moyen Age" (Leuven 1922) ondermeer Oostende, Ieper, Nieuwpoort, Aardenburg... aanhaalt.

De rechtbank van Mechelen schreef sedert 1525 nog zelden buitenlandse bedevaartplaatsen voor; wel ondermeer Halle, Laken, Oostende en Scherpenheuvel.

Toch was boete als verbetering van de misdadiger niet het doel, wel een soort verbanning die kon afgekocht worden. Zo verschaften bedevaartstraffen financiële voordelen aan heer en stad. Weigering werd soms gestraft met onthoofding of gruwelijke verminking zoals het uitsteken van een oog, of het afhauwen van hand of duim.

In mijn verbeelding zie ik hier de pelgrim aankomen : met reiszak, pelgrimstaf en een vrijgeleide brief. Uitgedost met een vilthoed met brede randen waaraan, na de tocht, de bewijsbrieven hingen. Een ruw wollen overkleed met daarop een gekleurd kruis. Zou hij gebiecht hebben in Sinte-Catherine West of in de oude Sint Pieterskerk ? Eenmaal terug in zijn parochiekerk en daarna vóór de vier-schaar om het "waerachtich letteecken" af te geven werd hij opnieuw in de samenleving opgenomen.

De strafbedevaarten kenden hun grootste bloei van 1440 tot 1525. Nadien verminderde hun aantal, maar tot aan de Franse Revolutie vindt men ze in het Mechels strafrecht sporadisch terug.

EEN KANTKLOSKUSSEN UIT 1914-1918

Tijdens W.O. I was er te Oostende niet zo héél veel leuks te beleven. Wat konden de dochters van de Oostendse burgerij wel doen om de tijd door te brengen ? Wel, ze werkten voor het Rood Kruis. En ze zongen in koor, soms solo, en ze traden dan op, ten bate van "goede werken". Maar dát volstond niet, om lange dagen zonder verveling door te brengen.

Wie op het idee kwam, weet ik niet, - maar wel is het zo, dat de meisjes aan het kantklossen gingen, en in vrolijke groepen kantklossenscholing ondergingen. Waarbij natuurlijk veel meer gebabbeld dan gewerkt werd.

De kantkussens werden door een schrijnwerker uit een naburig dorp (Leffinge ?) vervaardigd, en ze bleken wel goed aangepast aan de ambachtelijke-ludieke vereisten van de jonge dames.

Het kantkussen, dat mijn vrouw aan "De Plate" schonk is dat van haar moeder, mevrouw F. TILLIER (Yvonne DE SORGHÉ) (zie Tijdschrift De Plate, 91/179). De oude dame maakt het goed :ze wordt 97.

J.G. DE BROUWERE

EEN MEERVOUDIGE MUIZENVAL UIT HET JAAR 1800

Bij een recent verblijf in Limburg zagen we in het restaurant van ons hotel, tussen de schouwgarntuur, een pracht van een meervoudige muizenval. Doordat we in de verzameling van "De Plate" over een enkelvoudig exemplaar beschikken dat waarschijnlijk even oud is, leek het mij de moeite het Limburgs exemplaar te beschrijven.

De hoteluitbater, dhr. VAN DINTER, was onmiddellijk bereid een tekening van het stuk te maken. Zijn tekensvaardigheid is te verklaren uit zijn nevenactiviteit als kunstsmid.

Het stuk dateert, volgens de heer VAN DINTER, uit 1800. Het is gemaakt in één blok uit eikenhout. De afmetingen van de blok zijn : breedte 20 cm, lengte 10 cm, hoogte voorkant 4 cm, hoogte achterkant 3 cm.

Op de bovenkant van het stuk zijn 5 veren met arm gemonteerd, die elk een ring ophouden (waarschijnlijk veren van sloten). In de houtblok zijn 5 konische gaten geboord die niet tot het einde gaan.

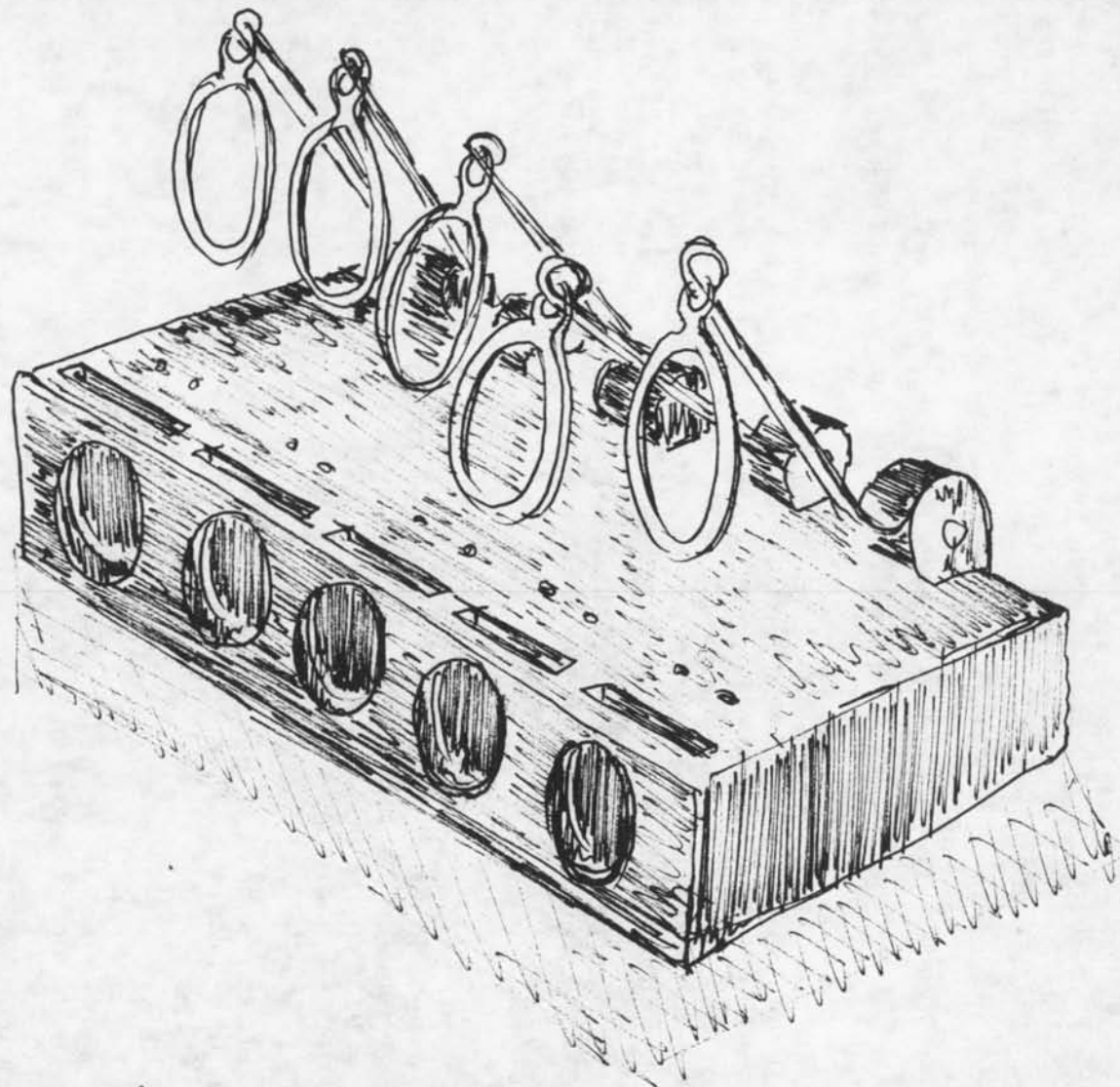
Boven elk gat werd een gleuf gekapt waarin de ring past. Achter elk gat werden, doorheen de blok, twee gaatjes geboord.

Hoe functioneerde nu de muizenval ? Op het einde van elke holte werd een stukje kaas gelegd. Met een dun touwtje werd elke arm gevangen en naar beneden getrokken, waardoor de ringen in de holte kwamen te zitten, waarna de touwtjes aan de onderkant van het toestel geknoopt werden. De muis die zich in een holte engageerde kon niet aan de kaas omdat de twee touwtjes in de weg zaten. Haar eerste werk was dan ook de touwtjes doorknagen waarbij, door de kracht van de veer, de ring naar boven schoot en de muis geklemd raakte tegen de bovenkant van de holte.

Geef toe dat onze voorouders blijk gaven van een grote vindingrijkheid en van handigheid als het er op aan kwam hun voorraden te beveiligen tegen ongedierte.

Wij dachten het dan ook nuttig dit volkskundig prachtstuk bij een ruimer publiek bekend te maken.

J.B. DREESEN

muizenvaal ca. 1000
Wvan Dinter 01/11/1991
Hotel Aldeneikerhof Maaseik

1. BESTUUR

Maakten deel uit van het bestuur op 31 december 1991

de heer A. VAN ISEGHEM	voorzitter
de heer O. VILAIN	ondervoorzitter
de heer J.B. DREESEN	secretaris
de heer J.P. FALISE	penningmeester

mevrouw S. MAES en de heren F. HUBRECHTSEN, W. MAJOR, E. SMIS-
SAERT en G. VERMEERSCH als leden.

Mevrouw J. VALKENBORG werd opgenomen als Ere-Bestuurslid.

a. deelname aan vergaderingen, werkgroepen en commissies

- In de loop van het jaar werden 10 bestuursvergaderingen gehouden.
- De kring was vertegenwoordigd in de Culturele raad Oostende door de heer E. SMISSAERT. Hij woonde 9 algemene vergaderingen bij en 5 vergaderingen van de werkgroep "Monumentendag 1991" en een vergadering "De Keignaert" alsook op een vergadering van de werkgroep "Straatnamen" en een vergadering "Viering Culturele Raad".
- de heer J.B. DREESEN vertegenwoordigde de Kring op 6 vergaderingen van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde en op 3 vergaderingen van de werkgroepen "Opendeur Oostendse Musea".

b. Algemene Statutaire Vergadering

- De Algemene Statutaire Vergadering ging door op 8 juni 1991. Alle effectieve leden waren aanwezig of vertegenwoordigd bij volmacht. De heren J. BERARD en J. VAN HOECK werden aanvaard als effectief lid. De heer P. VANDENABEELE nam ontslag als effectief lid.

De lidmaatschapsbijdragen bleven behouden op het niveau van het jaar voordien.

2. SECRETARIAAT

Het secretariaat van de kring verwerkte tijdens het jaar 495 stukken in de briefwisseling.

a. Leden

De kring telde op het einde van het jaar 475 leden. Dit is een vermeerdering van 4 leden ten overstaan van 1990. De leden waren als volgt onderverdeeld : aangesloten leden 362, steunende leden 95, beschermende leden 18.

b. Necrologie

In de loop van het jaar ontvielen ons de volgende leden :
Mevr. VAN DEN DOOREN, de heer Fernand MONTENY, de heer Remy VAN BELLEGHEM, de heer EMPAIN, de heer DANGEZ, de heer HEILMAN, de heer MONBALLIU

3. ACTIVITEITEN

a. voordrachten

Er werden 10 lezingen gehouden, te weten :

1. Donderdag 31 januari 1991
  - BOUW VAN EEN HOUTEN VISSERSSCHIP. Filmvoordracht door de heer J. DEWEERT met commentaar door de heer J.B. DREESEN. 85 aanwezigen.
2. Donderdag 28 februari 1991
  - HET LEVEN AAN BOORD VAN DE SCHEPEN VAN DE OOSTENDSE COMPAGNIE. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer J. PARMENTIER. 70 aanwezigen.
3. Donderdag 28 maart 1991
  - DE WESTVLAAMSE HAVENS IN DE MIDDELEEUWEN. Avondvoordracht met documentatiemateriaal door de heer J. TERMOTE. 75 aanwezigen.
4. Donderdag 25 april 1991
  - VOLKSMUZIEK IN VLAANDEREN. Avondvoordracht met muzikale omlijsting door de heer H. DEWIT. 45 aanwezigen.
5. Donderdag 30 mei 1991
  - OOSTENDE IN EN NA DE TWEEDE WERELDOORLOG. Avondvoordracht met dia's door de heer STOFFELEN. 92 aanwezigen.
6. Donderdag 26 september 1991
  - WILLY FINCH, EEN VERGETEN OOSTENDSE SCHILDER. Avondvoordracht met dia's en documentatiemateriaal door de heer N. HOSTYN. 35 aanwezigen.
7. Donderdag 10 oktober 1991
  - OOSTENDS FILMARCHIEF. Namiddagvoordracht met films uit eigen bezit en uit het Sted. archief verzorgd door dhr. PRINZIE. 40 aanwezigen.
8. Donderdag 31 oktober 1991
  - HET MILITAIR HOSPITAAL TE OOSTENDE. Avondvoordracht met dia's en documentatiemateriaal door de heer F. HUBRECHTSEN. 87 aanwezigen.
9. Donderdag 28 november 1991
  - VAN KOREN TOT BROOD. Avondvoordracht met video door de heer G. BERNARD. 45 aanwezigen.
10. Donderdag 19 december 1991
  - OOSTENDE EN 'S HEERWOUTERMANSAMBACHT. Avondvoordracht met dia's en documentatiemateriaal door de heer J.B. DREESEN. 50 aanwezigen.

b. Studiebezoeken

Onder het motto KEN UW STAD werden 4 studiebezoeken gebracht.

1. Zaterdag 5 januari 1991

- KEN UW STAD. Wandelvoordracht onder leiding van de heer N. HOSTYN aan de tentoonstelling van Euphrosina Beernaert. 40 aanwezigen. De heer en mevrouw DREESEN vertegenwoordigden het bestuur.

2. Zaterdag 13 april 1991

- KEN UW STAD. Wandeling op de laagwaterlijn van het Oostendse strand onder leiding van mevrouw Rika GOETHAELS. Deze voordracht werd besloten met een korte diavoordracht over het onderwerp door de heren V. PRINZIE en G. VAN DUYVENBODE. 40 aanwezigen.

3. Woensdag 15 mei 1991

- KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan de Joodse tempel. Organisatie de heer J.P. FALISE. 104 aanwezigen.

4. Zaterdag 14 september 1991

- KEN UW STAD. Wandelvoordracht. Bezoek aan het nieuwe gebouw van het Loodswezen. Organisatie de heer J.P. FALISE. 69 aanwezigen.

c. Podiumoptreden

Op zaterdag 7 december 1991 had in restaurant BENNY de traditionele kleinkunstavond plaats voorafgegaan door het jaarlijks souper. De kleinkunst werd verzorgd door het koor "Ter Duinen Kantory". De organisatie berustte bij de heer DREESEN. 73 deelnemers.

d. Studiereis

Zondag 9 juni 1991 om 09 uur.

- STUDIEREIS naar LAPSCHURE, DE BRAAKMAN en HULST onder leiding van de heer J.B. DREESEN. Kende een flink succes. In Lapscheure werd de kerk bezocht. In Aardenburg brachten we een bezoek aan het gemeentelijk museum, de St. Baafskerk en maakten een geleide stadsrondrit. In Hulst bezochten we het Stadhuis en maakten een geleide stadswandeling. Er waren 80 deelnemers.

e. Andere activiteiten

1. Jaarlijkse veiling op 25 januari 1991

Er waren 85 aanwezigen op deze activiteit. De veiling, onder leiding van de heer O. VILAIN bracht 5.680 ₣ op voor de kring. Er werden 300 voorwerpen geveild voor een totaal bedrag van 46.630 ₣.

2. Gouwdag 27 april 1991 te Torhout

De Kring was vertegenwoordigd door niet minder dan 10 leden. Dhr. en mevr. DREESEN, dhr. en mevr. FALISE-MAES, dhr. en mevr. HUBRECHTSEN, dhr. en mevr. SCHRAMME en dhr. en mevr. VAN ISEGHEM. Naast de Statutaire Vergadering vond een videovoorstelling over Torhout plaats. Er was een voordracht over het Feodalisme in Vlaanderen van de heer OPSOMER en een geleide wandeling doorheen Torhout.

3. Thematentoonstellingen

In het Heemmuseum werden in de loop van het jaar volgende thematentoonstellingen georganiseerd.

- februari tot half juni 1991. OOSTENDSE BRIEFHOOFDEN. Organisatie en realisatie de heer W. Major. 2924 bezoekers.
- juli tot en met september 1991. AFFICHES UIT DE OUDE DOOS. Organisatie en realisatie Mevr. Simone MAES. 1376 bezoekers.
- oktober tot januari 1992 ARY SLEEK, STICHTER VAN PLATE. Organisatie en realisatie de heren Raf SEYS en J.B. DREESEN. 350 bezoekers.

4. Driekoningenviering

De Driekoningenviering werd georganiseerd door de V.V.F. Oostende op zaterdag 5 januari 1991. De Kring was vertegenwoordigd door mevr. MAES en de heren FALISE, HUBRECHTSEN, MAJOR, VILAIN en VAN ISEGHEM. De heer Julien GOEKINT, burge-meester, trok zich tot Koning.

Er waren 60 aanwezigen.

5. De Kring was vertegenwoordigd :

- februari : viering 100 jarige mevr. DECHERF. De heren VAN ISEGHEM en VILAIN.
- 27 april : Graningate 10 jaar. Dhr. en mevr. VILAIN.
- 24, 25 en 26 mei. Ter Cuere 25 jaar. Dhr. en mevr. FALISE-MAES, mevr. HUBRECHTSEN-CATTOOR en de heer VILAIN.
- 19 mei. Mevr. J. VALKENBORG 94 jaar. Dhr. en mevr. FALISE-MAES, dhr. VAN ISEGHEM en dhr. en mevr. SMISSAERT.
- 15 juni : viering voorzitter Bachten de Kupe. Dhr. en mevr. DREESEN.

Op 5 oktober 1991 ontving de Kring de deelnemers aan de SEYS-familiebijeenkomst te Oostende. Bij deze gelegenheid werd de thematentoonstelling "ARY SLEEK (KAREL SEYS). Stichter van De Plate" geopend.

6. Monumentendag 1991

Ons bestuurslid, de heer SMISSAERT, werkte mee aan de Monumentendag 1991.

7. Koninginneweekende 1991

De Kring werkte mee aan het Koninginneweekende.

8. Trein, Tram en Busdag 1991

Op 5 en 6 oktober verleende de Kring zijn medewerking aan de Trein, Tram en Busdag. 22 personen bezochten het museum met een vermindering van 50 % op de toegangsprijs.

9. Jeugdkaart en Oostends Cultureel Paspoort 1991

De Kring werkte mee aan dit initiatief van de Culturele Raad door een vermindering van 50 % te geven op de toegang tot het museum. De toegang tot de 10 voordrachten en 4 wandelvoordrachten die jaarlijks gegeven worden is gratis.

4. MUSEUM

a. Bezoekers

4.896 bezoekers bezochten in de loop van het jaar het museum. Dit is ten opzichte van 1990 een vermeerdering van 1.290 personen.

b. Opendeurdagen Oostendse Musea

Deze Opendeurdagen werden, op initiatief van de Schepen van Cultuur, Mevr. VERCRUYSSSE-HAGHEBAERT, georganiseerd op 20 en 21 april 1991 en kenden een zeer groot succes. Niet minder dan 1900 Oostendenaars bezochten op die twee dagen het Heemmuseum.

c. Werkgroep Museum

De Werkgroep Museum bestaande uit Mevr. S. MAES en de heren DREESEN, HUBRECHTSEN en VERMEERSCH kwam 64 voor- en namiddagen bij elkaar. De volgende tentoonstellingskasten werden opgezet :

- Galauniform van wijlen burgemeester A. VAN GLABBEKE
- Speelpenningen en Kursaalprogrammas uit de Belle Epoque
- Navigatiemateriaal
- Materiaal van de steenkapper
- Haar, baard en snortooi van de man

Een afzonderlijke hoek werd opgezet voor de "Burgerwacht" te Oostende.

De "Fort Napoleon" en de "Emile BULCKE" stand werden herschikt. Een vijftigtal teksten werden aangebracht bij de tentoongestelde stukken.

Verder werden een reeks inventarissen gecontroleerd (zie hiervoor in de Verzameling van de Kring).

d. Nieuwe kasten

De heer N. HOSTYN, stadsconservator, stelde 4 nieuwe toonkasten ter beschikking van het Heemmuseum.

e. Zorgden voor het Museum

De heren VAN DUUVENBODEN en VERMEERSCH zorgden voor de uitbating van het Museum.

5. DOCUMENTATIECENTRUM

Het Documentatiecentrum wordt aangevuld en beheerd door mevrouw Simone MAES. Het kan door de bezoekers vrij geconsulteerd worden, op de openingsuren van het Museum. Een steekkaartenbak vergemakkelijkt de opzoekingen. De Kring beschikt nog niet over een fotocopiëtoestel. Fotocopies dienen aangevraagd te worden aan de balie, en betaald. Ze worden enkele dagen later ter beschikking gehouden of toegezonden.

6. MEDIATHEEK

De Mediatheek wordt beheerd door de heer Emile SMISSAERT. Er bestaat een steekkaartenbak van de boeken en overzichtslijst van de ingebonden tijdschriften die door de bezoekers kunnen geconsulteerd worden. De werken dienen aangevraagd aan de balie en mogen ter plaatse ingezien worden. Er is geen uitlening. De regels voor het fotocopieren zijn dezelfde als die van het documentatiecentrum.

7. TIJDSCHRIFTENKAST

Een tijdschriftenkast met 36 ruilabonnementen van diverse Heemkringen in het Vlaamse land staat ter beschikking van het publiek op de normale openingsuren van het Museum. De tijdschriften kunnen ter plaatse geconsulteerd worden. Het beheer wordt verzekerd door de heer Emile SMISSAERT.

8. VERZAMELING VAN DE KRING

a. Uitleningen

- Bruikleen Kapelletje van Bredene aan Dienamo voor de juni-omwegang.
- Een reeks materiaal dat bestendig in Huize Louise-Marie tentoongesteld wordt en waarvan de inventaris in de verzameling van de Kring berust.
- Enkele stukken voor de tentoonstelling "Ons Vorstenhuis" in de V.V.F. Oostende.

b. Controle en aanvulling van de inventaris

In het kader van de activiteiten van de Werkgroep Museum werden de volgende items geïnventariseerd :

- 170 bouwplannen en andere plannen.
- 238 affiches.
- 60 litho's en grote foto's.
- 75 stukken porcelein.
- 22 religiosa
- 65 terra-cottabeeldjes en schelpmonturen.

75 tentoongestelde stukken werden gelocaliseerd en gemerkt.

Het fonds "Werner DE BAERE" werd geïnventariseerd.

Het archief "Emile BULCKE" werd gegroepeerd.

c. Schenkeningen aan andere musea of inrichtingen

- Een tabakinpakmachine (nr. 42/86 van de inventaris) werd geschonken aan het "Pijp en Tabakmuseum" van Harelbeke.
- Een stootkar (nr. 475/90 van de inventaris) werd, tot volledige sleet, ter beschikking gesteld aan het Vormingsinstituut te Oostende.

d. Aanwinsten : schenkingen, aankopen en opname in inventaris

In het totaal werden in 1991 niet minder dan 999 nummers aan de inventaris van de Kring toegevoegd. Voor het grote deel waren het schenkingen van leden en belangstellenden, de Kring kocht enkele stukken aan en voorts waren er een ganse reeks opnamen in de inventaris van stukken die vroeger niet waren opgenomen. De heer HUBRECHTSEN verwerkte de lijst op computer waardoor de Kring over de listing beschikt.

Vanwege de omvang van deze lijst wordt hij niet opgenomen in het verslag maar werd hij in delen afzonderlijk afgedrukt in het tijdschrift in de loop van het jaar.

e. Collectiestukken

Door de zorgen van de heren FALISE en VERMEERSCH werden een twintigtal affiches ingekaderd achter plexiglas.

f. Archief

De heer DREESEN vulde 19 klasseurs met gemerkte stukken zodat het totaal klasseurs met archief op 79 werd gebracht. Samen met de heer VERMEERSCH brachten zij een schot en een deur aan waardoor de archiefruimte afgesloten kan worden. In afwachting van een volledige inventarisatie is het archief niet toegankelijk voor het publiek.

g. Documentatiecentrum

Mevrouw MAES vulde, in de loop van het jaar, 5 klasseurs met krantenknipsels over gebeurtenissen met betrekking tot Oostende en de Kuststreek en zette de inhoud op steekkaarten. Dit bracht het totaal op 19 klasseurs.

h. Mediatheek

De heer SMISSAERT zetten tot nog toe 195 boeken op steekkaart. Door de zorgen van de Kring werden weer enkele jaargangen van tijdschriften ingebonden en in de Mediatheek opgenomen. Het totaal aantal boekdelen van ingebonden tijdschriften bedraagt nu 151.

9. PUBLICATIES

a. Tijdschrift

Van het tijdschrift verschenen 10 nummers op de vooropgestelde data, jan., feb., maart, april, mei, augustus, sept., oct., nov., en dec. In het totaal werden 348 bladzijden gepubliceerd waaronder 10 fotobladzijden en 12 bladzijden met kaarten, foto's en tekeningen.

Het supplementair nummer bevatte de tekst van de thematentoonstelling "De Brief als imagebuilding object" door de heer W. MAJOR en "De affiche en de affichetekunst" door mevrouw S. MAES.

Een inhoudstafel strekkende over 20 jaargangen werd opgesteld door de heer HOSTYN. Hij verzorgde daarbij nog een afzonderlijke inhoudstafel voor de jaargang 1991.

De heren J.P. FALISE en N. HOSTYN zorgden voor de samenstelling en de opmaak van het tijdschrift. De heer A. VAN ISEGHEM belastte zich met de verzending.

b. Kalender

Door tussenkomst van de heer VILAIN en de inzet van de heer LAMMAING van het Grafisch Bedrijf Lammaing op de Torhoutsesteenweg werd aan elk lid een kalender aangeboden met als thema "Gebouwen met torens uit la Belle Époque".

c. Ruilabonnementen

Werden uitgewisseld met de volgende Heemkringen of Verenigingen

Ter Cuere, Bredene. Het Houtland, Torhout. Iepers Kwartier Ieper. Zedelgemse Kring voor Heemkunde, Zedelgem. Aan de Schreve, Poperinge. Heemkring Erpe-Mere, Mere. Westvlaams Verbond voor Heemkunde, Aartrijke. De Zonnebeekse Heemvrienden, Zonnebeke. Heemkring David Jonckheere, Aartrijke. Van Coppenollekring, Brugge. Bachten de Kupe, Veurne. Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, Nationaal. Graningate, Middelkerke. Oudheidkundige Kring land van Waas, Sint-Niklaas.

Geschiedkundige Kring Graafschap Jette, Brussel. Kring Dr. Van Damme, Blankenberge. Geschiedkundige Kring Ernigaghem, Eernegem. Heemkring Ruiselede, Ruiselede. Belgische Commissie voor Volkskunde, Centrum voor studie en documentatie, Antwerpen. Vlaams Compostella Studiegenootschap, Brugge. Heemkundige Kring Karel Van de Poele, Lichtervelde. Heemkundige Kring Rollarius, Roeselare. Geschied- en Heemkundige Kring Sint-Guthago, Oostkerke. Info-Middenkust, Oostende. Heemkring Heidebloempje, Genk. Gemeentelijke Kring voor Heemkunde Cocla-riensia, Koekelare. Heemkring Wibilinga, Wevelgem. Tijdingen, Oostende.

e. Abonnementen

De Kring is geabonneerd op "Marswin", tijdschrift uitgegeven door de Vlaamse Vereniging voor de bestudering van de zeezoogdieren.

De heer A. VAN ISEGHEM stelde zijn abonnement op "ONS HEEM" en "HET VISSERIJBLAD" ter beschikking van de Kring.

De heer J.B. DREESEN stelde zijn abonnement op "NEPTUNUS" ter beschikking van de Kring.

Mevrouw R. HERRLING stelde haar abonnement op "BRANDING" ter beschikking van de Kring.

Al de hiervoor vermelde tijdschriften liggen, tijdens de opengingsuren van het museum, ter inzage van de bezoekers.

10. GIFTEN

De Kring mocht een geldelijke gift in ontvangst nemen van mevrouw VAN GLABBEKE, mevrouw Marthe VAN ISEGHEM en de heer A. VAN ISEGHEM.

Gedaan te Oostende op de 1ste dag van de Louw-, Ijs- of Wolfsmaand 1992.

J.B. DREESEN
Secretaris

A. VAN ISEGHEM
Voorzitter

- ** BKO-OB
937/91 Affiche.Kant in Laarne 15-18/8/91.60x40,5cm.
- ** Bongers-Rietjens Mvr
782/91 Houten pijpenrek 5 pijpen.Tekst:Stop nog eentje.11,5x30cm.
- ** Bosschem W.
885/91 Affiche.Maastrichtse Kunstenaars Nu,MSK Oostende 22/9-21/10/91.61x43cm.
886/91 Affiche.Nicole Hardy-Bob Rosiers,Andromeda hotel Oostende
23/9-20/10/91.60x30cm.
- ** Caenen H.
766/91 E.Vroome:Het huwelijk van Neptunus en Oostende,Oostende 1959,22 blz.
767/91 M.A.Waterschoot:De Vlaamse Kustvlakte,Langemark 1939,151 blz.
768/91 Gaston Berge:Que l'est mon droit.Bruxelles 1937,526 blz.
769/91 R.Verhelst et Cie:Livre d'or d'Ostende et du Littoral.Ostende 1914,78
blz.
770/91 Commandant Charcot:Autour du Pole.Paris 1938,72 blz.
771/91 Ravensteins Deutsche Kriegskarten:Belgien und angrenzendes
Frankreich.81x109cm.
772/91 Fotoblad:Das Leben im Bild.Kriegsbilder Nr.2a 1915.Berlin,8 blz.
773/91 Dokument Figaro Magazine:Charcot le Grand.1968,5 blz.
957/91a Brochure.M.A.Bauwen Oorlog en bevoorrading,1941.46 blz.
957/91b Brochure.Brood,Ministerie van Landbouw 1944.15 Blz.
957/91c Pamflet.Labo,Luxovit,Behoeften aan vitaminen,zj.4 blz.
958/91 C.A.E.Loontiens In'tOud Oostende 1769,uitgave Ostendiana
1927,Hist.Folkl.verhaal.80 blz.
- ** Campana R.
936/91a-kk Bundel van 35 stukken(79 blz)uit het persoonlijk dossiervan CAMPANA
Roch,Maitre de Manoeuvre de 1ere Classe bij de Marine
Royale(1837-1873)+11 blz tekst.
- ** De Jonghe bakkerij
968/91 Affiche.Kunsttentoonstelling Kunstkring Mercurius Leffinge
26-27/10/91.40,5x40cm.
973/91 Affiche.Toneel De Leraarskamer K.T.kring Nut en Vermaak Oostende 8,9 en
10/11/91.43x29,7cm.
974/91 Affiche.Toneel Het Testament van Tante Emmerance,theatergroep De
Coulisse 8,9 en 10/11/91 Oostende.43x29,5cm.
989/91 Affiche.Oostendse Tweedehands Boekenmarkt 24/11/91 Oostende.42x29,5cm.
990/91 Affiche.Elebut en droogviskaarting Vuurtorenwijk Oostende 15/11/91.
- ** De Meester Mevr.
965/91 Oostende 1964,verkiezingsbrochure CVP,24 blz.
979/91 Papieren zak met publiciteit Radio De Meester,2,Place du Canada Ostende
- ** De Plate
948/91 Simonne Maes De Affiche en Afficheskunst,tentoonstellingscatalogus,zomer
1991 De Plate.
949/91ab Krant.Het Laatste Nieuws a.28/5/66 b.5/2/68.
950/91 Plan.Stadsautobusdiensten van Oostende,dienstregeling nr
762,1/7/83.31x42,5cm.
- ** Delmotte E.
952/91 Zwarte similieren tas,genre dokterstas.
- ** Deschrijver S.Mevr.

- 962/91 Een knipbeurs in maliën zoals gebruikt door dames bij theaterbezoek of ballet, zilverkleurig. 12x21cm.
- 963/91 En dekenhouder (2 clips+stoffen riem) voor kinderbedje.
- ** Devos H.
943/91 Affiche. Tentoonstelling Electriciteit uit Grootmoeders Tijd, H.K. De Schorre, Stene 1-4/11/91. 44x29,5cm.
- ** Dirickx K.
783/91 Kaart (facsimile) Oostende tijdens beleg 1601-1604. Herman Allard Amsterdam. 47,5x64,5cm. a+b (tekst 1 blz).
- ** Dreesen J.
764/91 Affiche. Dimpna, Open Living Theater Antwerpen, juli en augustus 1991, Geel. 64x40cm.
765/91 Affiche. Galaconcert Zeemacht 28/6/91, Casino-kursaal Oostende. 42x32cm.
941/91 Voor U een Dokument van Belang, kiesprogramma SP Oostende 1958, 16 blz.
942/91 Krant. L'Histoire du Dix-Neuvième Siècle en Belgique, suppl. Petit Bleu van 1/1/1901, 4 blz.
944/91 Affiche. Aperitief Concert Conservatorium Oostende 9/11/86. 42,5x23cm.
991/91 Wandelaer et Sur L'Eau jaargang 1949.
992/91 Wandelaer et Sur L'Eau jaargang 1950.
993/91 Wandelaer et Sur L'Eau jaargang 1951.
994/91 Wandelaer et Sur L'Eau jaargang 1952.
995/91 Wandelaer et Sur L'Eau jaargang 1954.
996/91 Wandelaer et Sur L'Eau jaargang 1957.
997/91 Wandelaer et Sur L'Eau jaargang 1958.
998/91 Duffelcoat, lichtbruin klassiek model.
999/91 Officiële lijst der Belgische zeeschepen en van de vloot van de Zeemacht, januari 1974.
- ** Duisburg Mevr.
975/91 Litho ingekaderd 70x49,5cm, Ondertekening wapenstilstand in treinwagon in de bossen van Compiègne 1918.
- ** Falise J.P.
951/91 Een SINGER naaimachine klasse nr 15. 1930.
- ** Gemeentekrediet
881/91 Affiche. Gemeentekrediet Geschiedenisprijs 1991. 60x29,5cm.
928/91 Affiche. Zomerdagen 1991, progr. Krankh.v: Bonheiden. 50x21cm.
- ** Goethals-Chapel A.
945/91 John Hendy, The Ostend-Dover Line, Ferry publications, ISBN 0 9513506 5 X. 1991. 56 blz.
- ** Herrling R. Mevr.
784/91 Literfles in bruin glas met porceleinen stop.
- ** Hippodr. Oostende
933/91 Hippodroom Oostende 1991, zomerkalender. 60x40cm.
- ** Hostyn N.
758/91 Baeyens Ortaire: Vital Keuller, 1866-1945, landschapschilder, portrettist. Zele 1988, 82 blz.
759/91 Brochure, museum Stellingwerf-Waerdenhof. Hasselt. D/1990/2988/1./20 blz.
760/91 Brochure. L'Atelier Monétaire d'Arras. 12 blz.
761/91 Brochure. Nachrichtenblatt des Museumvereins Dorenburg e.v. 24 blz.
777/91 Marianne Van Beveren: De vrouw in de Belgische affiche voor 1900. Eindejaarswerk antiekhandelaar. 32 blz, din-formaat, Afsnee 1991.
778/91 Francis Erik: De Geschiedenis van slot en sleutel. Monografie, opleiding antiekhandelaar, 28 blz, din-formaat, IMOV Gent.
779/91 Tegel in zeefdruk. Oostende 1981. Schepen Fernand Bourgois. 15x15cm.

- 780/91 Tegel in zeefdruk.Ronde Tafel 30 Oostende.10x20 cm.
781/91 Schoteltje in tin:4*Uitstallingswedstrijd.Franse tekst:Oostende 1958.dm
11.5cm.
935/91 Affiche.Rijke oogst van schrale grond.Tentoonstelling 's Hertogenbosch
14/9-21/11/91.83,5x59,5cm.
946/91 D.Lescouhier+M.Vanassche schoolboekje voor liturgie 9*uitgave,Brugge
1937.82 blz.
947/91 Foto zw/w 13x18cm De Vismijnvrienden met burgemeester en Mevr Van
Glabbeke e.a.
- ** Hubrechtsen F.
883/91 Affiche.Open monumentendag Oostende 15/9/91.60x40cm.
887/91 50 kleurfoto's van porceleinwerk zoals voorkomende in thesis
Mevr.Verhaeghe 10x15cm + negatieven.Foto F.Hubrechtsen.
912/91 Affiche.Tentoonstelling De UNESCO Oostende 15-30/6/91.66x55cm.
913/91 Affiche.Panamarenko Multiples,PMMK Oostende 4/12/88-16/1/89.72x59cm.
914/91 Affiche.Oostende Bloemenweelde Tentoonstelling feestpaleis
3-4/8/91.50x35cm.
915/91 Affiche.Stad Oostende,Europaprijs voor schilderkunst 1988
4/12/88-16/1/89.PMMK Oostende.48x33cm.
916/91ab Twee plannen m.b.t.het Thermenhotel opmeting 1982 a.gelijkvloers b.1ste
verdieping.62,5x126cm.
959/91ab Twee witverlakte bedpannen met deksel a.langwerpig,43x30cm b.rond,diam
30,5cm.
960/91ab Twee witverlakte drinkbekers a.met tuit diam 10cm b.zonder tuit diam
10cm.
961/91ab Twee urinalen in glas a.ronde vorm lengte 30cm b.driehoekige vorm lengt
30cm.
966/91ab Lijst Schenkingen en Aankopen De Plate 1990 a.Gesorteerd op nummer
b.Gesorteerd per code.
- ** H.K.Lichtervelde
953/91 Zevende jaarboek H.K.Karel Van De Poele,1991
Lichtervelde,Din-formaat.129 blz.
- ** Ippel S.
976/91 Fotoreproductie,groep vissersvrouwen op kaai Oostende 1922,15x19,2cm.
- ** Jacobsen J.
954/91ab Vriendenkring der Scheepswerktuigkundigen van het Zeewezen te Oostende
a.Lijst bestuur 1991 b.Briefomslag van de vereniging.
955/91 Affiche.Feestmaand Oostende-Dover 15/9-15/10/91 In vaart brengen Prins
Filip V.H.B.61x42cm.
956/91ab Oostende-Dover a.Vaarbrochure herfst-winter 91 29/9-31/12/91
b.Briefomslag RMT.
- ** Kroegen Oostende
931/91ab Affiche.Oostende in the Mood,3de Rythm and Jazz kroegentocht 12/7/91,2
ex.60x44cm.
- ** Lammaing Graf.Bedr.
871/91ab Affiche.Paella restaurant Kaaistraat Oostende 1991,2 ex.63x45,5cm.
872/91ab Affiche.19de Paulusfeesten Oostende 11-18/8/91,2 ex.65x45cm.
873/91 Affiche.Maxime Mode Jabbeke Ontspanningsdag juli-aug-sep 91.63,5x41cm.
874/91 Affiche.Kantoor Project Inrichting Bulvano,publiciteit.65x35cm.
875/91 Affiche.De Grandiose Playbackshow Roeselare 6/9/91.64x45,5cm
876/91 Affiche.Mosseldagen Paulusplein Oostende 19-21/7/91.64,5x46cm.
877/91 Affiche.40-jarig bestaan VVKS De Schorre Oostende 21/9/91.62,5x42cm
878/91 Affiche.Boum La Superbe Torhout 25/8/91.60x32cm.
879/91 Affiche.Reuze Barbecue S.C.Lombardsijde 13-14/7/91.44x32cm.
880/91 Affiche.Kurt's Birthday Party Africa Dance Izegem 5/7/91.45x26,5cm.
- /////
- 983/91ab Affiche.24ste Oostendse revue 'T is gin woar hé,C.K.Oostende,1991,2
ex.61x41cm.

- 984/91 Affiche.Verjaardagsfuif Manuscript 21/11/91,Noordstar Oostende.63x29,5cm.
- 985/91 Affiche.Toneel,De Bacchanten,Doe het zelf Neushoorn,17-26/11/91 Oostende.42x29,5cm.
- 986/91 Affiche.Van Eeckhout,Dubbeltentoonstelling 4/10-10/11/91,Dialogo 92,Oostende.42x29,5cm.
- 987/91 Affiche.Toneel,Neptunus,Help!Mijn dochter zoemt,6-7/12/91 Oostende.44x32cm.
- 988/91 Affiche.Museumconcert conservatorium Oostende 10/11/91.44x23cm.
- ** Lietard E.**
- 774/91 E.Lietard:Vrije Zwemmers Oostende,aangeboden erepenningen.16 blz.Din-formaat,juli 1991,eigen beheer.
- 775/91 E.Lietard:Muziekfestivals te Oostende,medailles.22 blz,Din-formaat,eigen beheer.
- 776/91 E.Lietard:3°Open Monumentendag,15/9/91,medailles havenwerken en Oostende-Dover.19 blz,Din-formaat,sep 1991,eigen beheer.
- ** Maes R.**
- 940/91 Affiche.Tentoonstelling Jan De Clerck (1881-1962) Diksmuide 5/7-27/8/91.68,5x46cm.
- ** Major W.**
- 762/91 Affiche.Stedelijke Hotelschool Oostende.48,5x36,5cm.
- 763/91 Affiche.Oostende Bloemenweelde.Tentoonstelling 3-4/8/91,Feestpaleis.50x35cm.
- ** Pereman Dr.**
- 964/91 Het oude land van Edingen en omliggende 2de jaargang nr 2/1974.
- ** Schelfhout M.**
- 786/91 Affiche.Tentoonstelling R.Devolder,Willemsfonds Bredene 15/6-15/7/91.63,5x32cm.
- 787/91 Affiche.Micheline Bedeleem,MSK Oostende 1-30/6/91.61x28cm.
- 788/91 Affiche.Tentoonstelling Cordy-Debleecker-Vanderplancke,Abdijhoeve Oudenburg 19/7-9/8/91.62,5x21cm.
- 789/91 Affiche.Tentoonstelling Ikonen,Casino-Kursaal Oostende 2/7-3/9/91.61,5x30cm.
- 790/91 Affiche.Jean-Christian Minne:villa Ker Ghise Koksijde 14/7-9/8/91.43x20cm.
- 791/91 Affiche.Grote Braderie Stad Oostende A.Pieterslaan 1-2/9/91.41x30cm.
- 792/91 Affiche.Stedelijke Visserijschool John Bauwens Oostende 1991.59,5x31cm.
- 793/91 Affiche.Stedelijke Visserijschool John Bauwens 1991.62,5x37,5cm.
- 794/91 Affiche.Jasmina Herfst-wintercollectie 1983-84,C.K.Oostende.43,5x30cm.
- 795/91 Affiche.Toneel KVG0,De intrede van Ensor te Oostende,Feestpaleis Oostende 15-16-17/85.43x30,5cm.
- 796/91 Affiche.Toneel KVG0,One for the road,Feestpaleis Oostende 22-23-24/3/85.43x30,5cm.
- 797/91 Affiche.Nicol Rodriguez,Co Art Gallery Oostende 6-31/7/91.51x26,5cm.S2
- 798/91ab Affiche.La Pipe.Tentoonstelling Casino Oostende aug.1991,2 ex.42x28cm.
- 799/91 Affiche.Option Art Tentoonstelling oostende 1991.47,5x32cm.
- 800/91 Affiche.Dubbels,Dancing Casino Knokke 1991.63x22cm.
- 801/91 Affiche.Stedelijke Kunstacademie Oostende 1991.63x31cm.
- 802/91 Affiche.Prentenkabinet Oostende 26/7-25/8/91.28x58cm.
- 803/91 Affiche.20 km van Oostende 1/5/91.63,5x35cm.
- 804/91 Affiche.Nabucco,Opera Casino Oostende 9/7/91.63,5x40,5cm.
- 805/91 Affiche.Bonnet (maatjesharing) Publiciteit.62x44cm.
- 806/91ab Affiche.Up with People,Casino Oostende 19/7/91,2 ex.63,5x42cm.
- 807/91 Affiche.Casino Kursaal Oostende Zomerprogramma 1991.61,5x41cm.
- 808/91 Affiche.Delporte,Damme juli-aug 1991.49,5x38,5cm.
- 809/91 Affiche.Bolshoi ballet Charleroi 22/10/91.63x42cm.
- 810/91ab Affiche.Furora Nocturna Oostende 23/8/91,2 ex.63x41cm.
- 811/90 Affiche.Emmylou Harris,Casino Oostende 29/9/91.63x40cm.

- 812/91 Affiche.Rigoletto,Opera Antwerpen 20/2/91.63,5x39cm.
813/91 Affiche.Disco La Scala Casino-Kursaal Oostende 15/12/90.63,5x43cm.
814/91 Affiche.Delporte,Damme.62,5x40cm.
815/91 Affiche.Disco La Scala Casino-Kursaal Oostende 21/12/90.62,5x41,5cm.
816/91 Affiche.Carmina Burana,ballet Casino Oostende 27/7/90.59,5x40cm.
817/91 Affiche.Circus Bongo Fury,Casino-Kursaal oostende 19/1/90.62,5x43cm.
818/91 Affiche.Casino Oostende Concerts 20-23/7/89.61x40cm.
819/91 Affiche.1ste Open Snooker Belgium 28/3-26/6/88.60x40,5cm.
820/91 Affiche.C.K.Oostende Casino Rennen 29/7/89.61x40cm.
821/91 Affiche.Nationale bodybuilding kampioenschappen Knokke-Heist
26/4/87.63x43,5 cm.
822/91 Affiche.National Bodybuilding Championship Casino Knokke
25/3/90.40,5x60,5cm.
823/91 Affiche.Europaprijs 1990.C.K.Oostende 9/9-7/10/90.62x39,5cm.
824/91 Affiche.Suske en Wiske C.K.Oostende 26/8-2/9/90.61x40cm.
825/91 Affiche.Disco La Scala C.K.Oostende 22-23/6/90.32,5x37,5cm.
826/91 Affiche.Belgian Endurances Coast Trophy Middelkerke 25-26/8/90.62x40cm.
827/91 Affiche.Sir William Casino Oostende 25/8/90.59,5x40cm.
828/91 Affiche.Moederkensdag C.K.Oostende 13/5/90.62x35,5cm.
829/91 Affiche.Duinfeest.Oostende Stedelijk Onderwijs 12/5/90.62x33cm.
830/91 Affiche.Marcel Taton,Paris 5-30/4/91.64x33,5cm.
831/91 Affiche.Bericht Strandtenten Oostende 9/3/91.61x43cm.
832/91 Affiche.Malcolm Frager Casino Oostende 18/3/90.61x37,5cm.
833/91 Affiche.1ste Tornooi Bowling Oostende 21-27/5/90.61,5x40cm.
834/91 Affiche.Delporte T.P.Galerij Oostende 7/4-24/5/90.42x62cm.
835/91 Affiche.Eurovisieconcert Casino Oostende 22/4/89.62x38,5cm.
836/91 Affiche.F.Mortelmans T.P.Hotel Oostende 3/6-5/7/89.63x41cm.
837/91 Affiche.2de Int.Hondententoonstelling De Panne 11/7/82.60x40cm.
838/91 Affiche.Johan Kerckhof verkiezingsdrukwerk PVV Oostende.61x42cm.
839/91 Affiche.Kohan Kerckhof verkiezingsdrukwerk PVV Oostende.21,5x61cm.
840/91 Affiche.Goes verkiezingsdrukwerk PVV Oostende.61,5x34,5cm.
841/91 Affiche.Rudi Declerck verkiezingsdrukwerk SP Oostende.61x43,5cm.
842/91 Affiche.Luc Appermont Showavond Casino Blankenberge 14/8/83.62x43,5cm.
843/91 Affiche.4de klas Maria Hendrikaschool 23/6/82.43x61cm.
844/91 Affiche.Arnold Raes verkiezingsdrukwerk CVP okt 88.61x41,5cm
845/91 Affiche.Nadine Van Thourhout verkiezingsdrukwerk PVV
Oostende.43,5x60cm.
846/91 Affiche.Vogelpikkampioenschap Bredene 4/6/83.61,5x44,5cm.
847/91 Affiche.Engelse vogelpik Bredene 28/8/83.61x43cm.
848/91 Affiche.Body Building show Athus 29/3/87.60,5x42cm.
849/91 Affiche.Nancy Boyd Br.Musique.60x35cm.
850/91 Affiche.Snookerkampioenschap Antwerpen 20-29/4/90.61,5x43,5cm.
851/91 Affiche.Tom Jones Casino Oostende 24/7/90.62x37,5cm.
852/91 Affiche.Groot Pooltornbooi Snooker Oostende 30-31/3-1/4/90.60,5x42cm.
853/91 Affiche.Danneels Grootste Vissoep Blankenberge.61x42cm.
854/91 Affiche.Jasmina Modeshow Middelkerke 13/4/?.61x43cm.
855/91 Affiche.Belgian Classic Snooker,C.K.Oostende 14-17/1/86.60x40,5cm
856/91 Affiche.1ste Belgisch Tornooi Snooker,Antwerpen 5-14/2/88.62x39,5cm.
857/91 Affiche.Blues for Easter,Casino Oostende 1/4/89.63,5x41cm.
858/91 Affiche.4de Ranking Snooker Tornooi Brugge 24-26/2 en
3-5/3/89.62,5x41,5cm.
859/91 Affiche.Nonkels Natuurbrood.Publiciteit.56x41cm.
860/91 Affiche.The Griffins Full Back Party STIMJO Oostende 5/4/91.62,5x42cm.
861/91 Affiche.Musée Delporte Thy-le-Chateau 28/10-25/11/90.70x43cm.
862/91 Affiche.Ik Ben Stapel Op Jou,huwelijksaffiche Oostende 3/5/91.64x41,5cm
863/91 Affiche.Nina Simone,Casino Oostende 20/7/90.62x38cm.
864/91 Affiche.Tropicana,Casino Oostende 25/7-2/9/89.60,5x40,5cm.
865/91 Affiche.Bob et Bobette,C.K.Oostende 26/6-2/9/90.61x41cm.
866/91 Affiche.Jos Brink,Er Wordt Gestrooid,Casino Oostende
13-14/10/90.63x39cm.
867/91 Affiche.Duke Ellington,Casino Oostende 13/7/91.63x40,5cm.
868/91 Affiche.Recital Brian Ganz,C.K.Oostende 14/7/91.60,5x42,5cm.
869/91 Affiche.Marcel Taton,C.K.Oostende 13-31/7/91.63x38cm.

- 870/91 Affiche.Romeo and Juliet,Casino Oostende 27/10/91.60x40,5cm.
- ** Servaes H.
884/91 Foto zw/w 13,5x8,5cm Kairostraat richting Stockholmstraat-werf 3de bassin.F.v.d.A photo.
- ** Seys N.Mevr.
971/91 Schilderij.Olie op doek 105x70cm,ingekaderd 129x94cm,Commissaris Seys in gala-uniform,getekend onder rechts J.Van Mallegem.
- ** Smissaert E.
981/91 Fransche woorden in het dialect van Oostende,Een leenwoordstudie door G.Vanderputte 1945-46,R.U.G.fotocopie,geplakt met slappe kaft,Din-formaat,252 blz.
- ** Stad Oostende
929/91 Affiche.Open Monumentendag 15/9/91 Oostende.60x36,5cm.
932/91 Affiche.Zeewijding Oostende 30/6/91.69x40cm.
934/91 Affiche.Opendeur Musea Oostende 20+21/4/91.69,5x49cm.
- ** Stad Oudenburg
967/91 Affiche.Eeuwige rust,Vereeuwigd leven Oudenburg 27/7-6/10/91.62x40cm.
- ** Tavernier J.
980/91 Foto zw/w 39x48cm Gebouw v.d.Gezondheidsdienst Oostende omstreeks 1935,get.o.l.E.Bauwens Ostende.
- ** VVF Oostende
972/91ab Twee bergrekken in traliewerk a.176x54x51cm 18 vakken,vaste voet op 4 wielen b.172x45x45cm 16 vakken,Tele voet op 4 wielen.
- ** Van Hoeck J.
917/91 Eduard en Marcel Vanalderweireldt.Het Oostende van toen,D/1988-2955-10,149 blz.
918/91 R.C.van Caeneghem+H.P.H.Jansen.De Lage Landen van prehistorie tot 1500,D/1978/1099/249,463 blz.
919/91 Zannekin,jaarboek 12,1990,ISSN0773-2414,192 blz.
920/91 Zannekin,jaarboek 13,1991,ISSN0773-2414,176 blz.
921/91 A.De Bock,Met de Mercator naar de Stille Zuidzee,D/1984/4147/1,267 blz.
922/91ab M.Van Haegendoren.De Vlaamse Beweging nu en morgen,deel 1 en 2,Vlaamse Pockets 81/82 en 83.
923/91 H.P.H.Jansen,De Middeleeuwse geschiedenis der Nederlanden.Prisma Compendia Nr 19,302 blz.
924/91 A.Querido,Godshuizen en Gasthuizen,Salamander G78 1960,215 blz.
925/91 P.Geyl,Noord en Zuid,Aula 1960,262 blz.
926/91a Brochure.Vlaanderen vakantieland 1991,92 blz.
926/91b 1ste Internationaal Bowlingtornooi Middelkerke 20-21/3/91.
926/91c Armes Militaria Magazine Nr 66 1/91,50 blz.
926/91d Armes Militaria Magazine Nr 71 6/91,50 blz.
926/91e Zannekin Nieuwsbrief Nr 2/91.
926/91f Zannekin Nieuwsbrief Nr 3/91.
927/91a Zilveren 2 1/2 guldenstuk 1961,diam 3,2cm.
927/91b Nikkelen 1/2 dollarstuk(Kennedy)1971,diam 3,2cm.
927/91c Nikkelen Deens 5 kronenstuk 1979,diam 3,2cm.
927/91d Nikkelen Deens 10 kronenstuk 1979,diam 2,7cm.
927/91e Nikkelen 50 pesetastuk Espana 1982,diam 3,2cm.
927/91f Nikkelen 25 pesetastuk Espana 1982,diam 2,5cm.
927/91g Nikkelen 5 pesetastuk Espana 1982,diam 2,1cm.
939/91 Affiche.Wij Zijn Terug in Zeebrugge 90 Cutty Sark Tall Ship's Race 3-7/8/90.96x56cm.
977/91a Zannekin Nieuwsbrief Nr 1/91 en 4/91.
- 977/91b Ons Erfdeel nr 5/83.
977/91c Zomerkranten Het Laatste Nieuws 1.bijzondere uitgave nr.37.2.Oostende in

- de Mood zomer 1991.
 977/91d Oostende-Dover, excursies zomer 1991.
 977/91e Bulletin Casino-Kursaal Oostende zomer 1991.
 978/91 Vijf gekleurde prentkaarten: a.AVM.A.224 Oostende-Mariakerke b.AVM.A.29
 Oostende c.AVM.A.295 Oostende d.AVM.A.296 Oostende e.AVM.A.300 Oostend

- ** Van Iseghem A.
- 888/91 Affiche.Miessen,Ostend-Dover La route d'Angleterre.100x61cm.
 889/91 Affiche.TE.Lemaire,En Angleterre via Ostende-Dover.100x61cm.
 890/91 Ray Ber.Brussels,1846 Ostend-Dover 1946.100x61cm.
 891/91 Foto zw/w 30x40cm op karton Zinnia 1939.
 892/91 Foto zw/w 30x40cm op karton Godetia 1970.
 893/91 Luchtfoto zw/w 26x24cm Jabbeke-Snellegem-Varsenare 28/3/1972.
 894/91 Foto zw/w 17,5x23,5cm Rechters bij de Koophandelsrechtbank Oostende
 1950.
 895/91 Gekleurde prent achter glas 20,5x27,5cm Copie van schilderij van H.Van
 Minderhout.
 896/91a Krant.L'Oracle de Bruxelles nr 121 van 1/5/1810.
 896/91b Krant.De Zeewacht van 11 mei 1907
 896/91c Krant.Le Littoral van 25 juni 1912.
 896/91d Krant.Le XXeSiècle van 5 juni 1915.
 896/91e Krant.Le petit Niçois van 22 juli 1915.
 896/91f Krant.La Belgique van 4 augustus 1915.
 896/91g Krant.Le Nouvelliste van 13 augustus 1915.
 896/91h Krant.Le Nouvelliste van 19 augustus 1915
 896/91i Krant.Le Nouvelliste van 24 oktober 1915.
 896/91j Krant.La Belgique Nouvelle van 31 oktober 1915.
 896/91k Krant.Le XXe Siècle van 7 en 8 november 1915.
 896/91l Krant.L'Eclaireur de Nice van 15 augustus 1915.
 896/91m Krant.Le XXe Siècle van 25 juni 1916.
 896/91n Krant.Het Vaderland van 23 mei 1916.
 896/91o Krant.Het Vaderland van 20 juni 1916.
 896/91p Krant.Le Courrier de l'Armée van 6 mei 1916.
 896/91q Krant.Le XXe Siècle van 8 mei 1916.
 896/91r Krant.Le XXe Siècle van 7 mei 1916.
 896/91s Krant.Le XXe Siècle van 1 mei 1916.
 896/91t Krant.Le XXe Siècle van 30 april 1916.
 896/91u Krant.Le XXe Siècle van 24 april 1916.
 896/91v Krant.Le Nouvelliste van 29 februari 1916.
 896/91w Krant.La Metropole van 8 februari 1916.
 896/91x Krant.Le Nouvelliste van 2 februari 1916.
 896/91y Krant.Le XXe Siècle van 14 januari 1916.
 896/91z Krant.Le XXe Siècle van 15 januari 1916.
 896/91aa Krant.La nouvelle Belgique van 1 januari 1916.
 896/91bb Krant.Ons Vlaanderen van 1 juli 1917.
 896/91cc Krant.Le Littoral van 24 april 1937.
 896/91dd Krant.Der Zeewacht van 10 april 1973.
 896/91ee Krant.De Zeewacht van 30 december 1937.
 896/91ff Krant.De Zeewacht van 6 oktober 1978.
 896/91gg Krant.De Zeewacht van 19 juli 1980.
 896/91hh Krant.De Krant van West-Vlaanderen van 6 september 1991.
 897/91abcd Het Visserijblad nrs 6,7,8,9/91.
 898/91a Brochure.Hallo met het Stadhuis 1979.
 898/91b Brochure.Hotels 89 België.
 898/91c Brochure.Vlaanderen vakantieland 90.
 898/91d Brochure.Met zicht op zee,vakantiegids W.-Vlaanderen 1991.
 898/91ee Brochure.Met zicht op zee,vakantiegids W.-Vlaanderen 1990
 899/91 Album volgeplakt met chromo's,op naam van Blanche Halewyck.Oostende,43
 bladen.
 900/91 De Brugse Schoenmakers en timmerlieden 14e-20ste eeuw,Kredietbank,64
 blz.
 901/91ab Twee brillen in hun respectievelijke brillendoos,voor 1914.
 902/91 Een houten priem zoals vroeger gebruikelijk om pijpkrullen te

- maken, lengte 35 cm.
- 903/91a Rond pillendoosje diam 5,5cm met Publ opschrift:O.De Praterre Ostende.
- 903/91b Rond spiegeltje diam 5cm met Publ opschrift:Ach.De Cock Ostende.
- 903/91c Rond spiegeltje diam 5cm met Publ opschrift:Ostende.
- 904/91abcd Vier oude scheerborstels.
- 905/91ab Twee nachtspiegels in porcelein met oor a.gele kleur diam 22cm,b.witte kleur diam 20cm.
- 906/91a Prentkaart mailboot Jan Breydel,2 ex a1 en a2
- 906/91b Prentkaart mailboot Princesse Henriette,2 ex b1 en b2.
- 906/91c Prentkaart mailboot Princesse Josephine,2 ex c1 en c2.
- 906/91d Prentkaart mailboot Princesse Elisabeth,2 ex d1 en d2.
- 907/91a Prent.Première communion M.Halewyck 11/6/1903.
- 907/91b Prent.Souvenir de la Mère Superieure.
- 907/91c Prent.Les Voiles Eucharistiques.
- 907/91d Prent.Souvenir à M.Halewyck de J.Pierlot.
- 907/91e Prent.Conseils à l'âme chrétienne.
- 907/91f Prent.Les saintes embrassements de Jésus.
- 907/91g Prent.L'enfant de Marie.
- 907/91h Prent.Louis de Gonzague.
- 907/91i Prent.Kruis met Christus in wit-rood-blauw papier.
- 907/91j Prent.Prezmière messe Paul Spitaels 21/12/1880.
- 907/91k Prent.Fr.Van Iseghem H.Kindsheid 22/3/1852.
- 907/91l Prent.H.Godelieve 19/3/1867.
- 907/91m Prent.Le dévotion pratique envers Marie.
- 907/91n Prent.Saint Joseph Patron Eglise Universelle.
- 907/91o Prent.Souvenir de Mère Cécile,G.Buyck.
- 907/91p Prent.Promesses à M.M.Alacoque.
- 907/91q Prent.Souvenir de première communion.
- 907/91r Prent.Litanie du Sacré-Coeur de Jésus.
- 908/91a Kinderfoto.Galy Jean,fotograaf Dupont Bruxelles
- 908/91b Kinderfoto.Georges Morin,fotograaf J.Ganz Bruxelles.
- 908/91c Kinderfoto.Twee kinderen,naamloos,foto Lagast-Huys Ostende.
- 909/91a Brochure.Loodsen sportvereniging,7/5/1988,96 blz.
- 909/91b Brochure.St Petrus en Pauluskerk Oostende,8 blz.
- 909/91c Brochure.Kapucijnenkerk Oostende,4 blz.
- 909/91d Brochure.Administratieve gids Oostende JCI,104 blz.
- 909/91e Brochure.Oostende Bloemenweelde 3-4/8/91,56 blz.
- 909/91f Brochure.Ostende,toeristische fotofolder.
- 909/91g Ostend-Dover,Dover-Ostende Pub.folder.
- 909/91h 17°Oostendse Revue,Je mag nie beginnen weie.
- 909/91i Brochure.De kerk van O.L.Vrouw Ter Duinen,12 blz.
- 909/91j Brochure.Leandre Vilain (1866-1945),10 blz.
- 909/91m Brochure.Balletschool Rose D'Ivry 5/5/1984,12 blz.
- 909/91n Van Biervliet 25,promotiepakket,22 blz.
- 909/91o ARAL,luchtfoto Westerkwartier 1979.
- 909/91p CADDY publiciteitsbrochure Oostende,8 blz.
- 910/91abcd Vier verkiezingspamfletten Oostende:a.Hulde aan ons Vorstenhuis,Kath.partij.b.J.Goekint CVP.c.Oostendse burgemeesters J.Goekint CVP.d.Plan Oostende CVP.
- 911/91 Fietsplaat West-Vlaanderen 335565,1980,groen.
- 982/91 Twee foto's zw/w 6x9cm a.Makette mailboot op wagen Ostende-Dover b.Verklede koppels in optocht,waarschijnlijk 1960.

** Vandewalle J.A.

- 785/91a Foto.Rijkszeevaartschool Slijkenslaan.20x30
- 785/91b Foto.Oosterstaketseel met oude seinmast.20x30.
- 785/91c Foto.Oosterstaketseel richting Leopoldsluis.23x30.
- 785/91d Foto.Westerstaketseel vanop Oosterstaketseel.20x30
- 785/91e Foto.Oosterstaketseel+afdamningsmuur.23x30.
- 785/91f Foto.Westerstaketseel met Albert I promenade.23x30
- 785/91g Foto.Halve Maan met zeemachtradar en seinmast.20x30.

785/91h Foto.Leopoldsluis.23x30.

785/91i Foto.Leopoldsluis+afdamningsmuur.23x30.

785/91j Foto.Klein strand+westerstaketsel.18x24.
 785/91k Foto.Leffingestraat-Catharinaplein.18x24.
 785/91l Foto.Havengeul+twee staketsels.18x24.
 785/91m Foto.Halve Maan+kerktorens.18x24.
 785/91n Foto.Bredene vanaf Spuikom.18x24.
 785/91p Foto.Stilleven in Spuikom.18x24.
 785/91q Foto.Britse Ferry op golfbreker.18x24.

** Verbanck R.

970/91 Ferrariskaart van Oostende en omgeving 1778,6 delen,facsimile uitgave,ingekaderd achter glas.

** Vermeersch G.

930/91 Affiche.Groot Brandweerbal 23/10/87 Oostende.60x42cm.

** V.O.B.o.W.

938/91 Affiche.Numismatiek en archeologie in West-Vlaanderen,Brugge 7-22/9/91.50x35cm.

** Wauters A.

882/91 Scheepsmortierbom,diam 17 cm.Vindplaats dec 1989:70 m ZZW Clarahoeve t.h.v.Rozemarijnstraat 34.

Vroegere schenkingen,genummerd en opgenomen in de inventaris:

Bulcke E.

111/55 Bakvorm.Tekening Olielamp,boogvormig,terra-cotta.5,5x4,2cm.
 Op achtergrond getekend C.S.
 112/55 Bakvorm.Tekening klimmende leeuw met toorts,rechthoekig.
 5,9x4,2cm.Terra-cotta.
 113/55 Bakvorm.Tekening ramskop,terra-cotta,hartvormig.4,5x5cm.

De Plate

2673/77 Patakon.Tekening Christusfiguur met stralankrans en zwaard,
 plaaster,ovaal,niet gekleurd.12,2x10cm.

Volgende verbetering is aan te brengen aan de Schenkingen 3^e lijst:

De nrs 634/91 en 635/91 werden geschonken door GOBERECHT H.

LEDENLIJST 1991

(E) = effectief lid
 (S) = steunend lid
 (B) = beschermend lid
 zonder vermelding = aangesloten lid

Mevr. ABICHT	Langestraat 81	Oostende
Mevr. M. ACKEIN (B)	Spoorwegstraat 35	Oostende
A. ALLEIN	Prins Rozelaan 115	Oostende
A. ALLEMEERSCH	Duivenhokstraat 53	Oostende
G. AMELOOT	Lindenlaan 8	Oostende
Y. AMEYE	Torhoutsesteenweg 88/5	Oostende
R. AMPE	Vogelzangdreef 2	Oostende
Mej. ANTONY	Stockholmstraat 21/5	Oostende
L. ASPESLAGH	Jozef II straat 25	Oostende
E. BAELS	Warschaustraat 12/8	Oostende
H. BAETE	Onafhankelijkheidstr. 40	Oostende
S. BALLIÈRE	Kastanjelaan 37	Oostende
M. BAUWENS	Prins Albertlaan 43	Oostende
Mevr. J. BEAUPREZ (S)	Koninginnelaan 31/5	Oostende
A. BEIRENS (S)	Nijverheidstraat 44	Oostende
D. BEIRENS	Floralaan 7	Oostende
J.-M. BEKAERT	Brusselstraat 8/6	Oostende
J. BERARD (E)	Kerkstraat 32/5B	Oostende
Mevr. G. BERDEN-BOYDENS (S)	Velodroomstraat 4	Oostende
Mevr. L. BERTELOOT (S)	Albert I Promenade 35/23	Oostende
A. BEYEN	Sint-Riquierstraat 12	Bredene
J. BEYEN	L. Van Tyghemlaan 47	Oostende
G. BILLIET (E)	Duinenstraat 86	Oostende
E. BLOMMAERT	Torhoutsesteenweg 38	Oostende
E. BLOMME	Esdoornlaan 45	Oostende
F. BLOMME	Irisstraat 12	Oostende
Mevr. L. BLOMME	Chaletstraat 7/5	Oostende
L. BOEHRINGER	Rietstraat 45	Oostende
Mevr. F. BOHNE	Groentenmarkt 10/4	Oostende
R. BONNEL	Stenenstraat 7	Oostende
J. BONNEVIE (S)	Vijfwegenstraat 6	Vlissegem
E. BOOGAERTS	Zeelaan 77	Oostende
R. BORREY (S)	Stuiverstraat 379	Oostende
R. BOTERBERGHE	Eric Jameslaan 11	Blankenberge
R. BOUCKENOOGHE	Albert I Promenade 44/14	Oostende
A. BOUSSE	Alfons Pieterslaan 97/6	Oostende
M. BOUSSY	Pr. Stefanieplein 23/6	Oostende
A. BOUTEN	Handboogstraat 8/41	Kortrijk
M. BRAET	Eekhoornstraat 20	Oostende
D. BRISSINCK	Stanleylaan 45	Oostende
Mevr. M. BROUCKE (S)	Koninginnelaan 79/9	Oostende
BRUGSE BOEKHANDEL	Dijver 2	Brugge
Mevr. BRYs	Sint-Sebastiaanstraat 2	Oostende
R. BULTEEL	Oud Vliegveld 61	Oostende
M. BYN	Steense Dijk 287	Oostende
H. CAENEN (S)	Rogierlaan 23/5	Oostende
L. CAENEN	Louisastraat 22/14	Oostende
A. CALCOEN (S)	Rogierlaan 38/9	Oostende
M. CALCOEN (S)	Verenigingstraat 12	Oostende
W. CALLENS	Karel Janssenslaan 8	Oostende
E. CALLIER (S)	Pr. Stefanieplein 63/5	Oostende
I. CAMERLINCK	Kaaistraat 3/3	Oostende

M. CAPON		
Dhr. en Mevr. CAPON		
P. CARBON (S)		
Mevr. J. CARRO		
A. CASIER		
G. CASIER		
J. CASSELMAN		
E. CASSIMAN		
CENTRUM MIDDENKUST (S)		
F. CHEESEMAN		
J. CHRISTIAENS		
P. CLAES		
L.J. CLAEYS		
CLAEYS-BENS (S)		
J. COOPMAN		
F. COOPMAN		
Mevr. M. COPPIN		
H. CORBISIER		
E.H. J. CORNEILLIE		
J. CORNETTE		
G. CORNILLIE		
F. CORSELLIS (S)		
R. CORVELEYN		
K. COULIER		
F. CRISIS (S)		
B.V.B.A. CUVELIER		
Mevr. DAELE		
J. DAEMS		
Mevr. DANGEZ		
B. DASSEVILLE		
Mevr. L. DASSEVILLE		
Mevr. M. DASSEVILLE		
Mevr. M. DASSEVILLE		
A. DAWYNDT		
W. DEBAERE		
E. de BETHUNE		
J. DEBRAUWER		
Mevr. G. DEBROCK (S)		
Dhr. W. DEBROCK (E)		
J. DE BROUWERE		
Mevr. J. DECHAENE		
W. DECKMIJN (S)		
D. DECLERCQ		
Mevr. DECOCK (S)		
H. DECOMBEL (S)		
F. DECORTE		
J. DECOSTER		
Mevr. M. DECRAEMER		
A. DEDECKERE (S)		
Mevr. R. DEDRIE		
R. DEFEVER		
O. DEFOOR		
G. DE GHELDERE		
W. DE GHESELLE		
L. DEGRAER		
A. DEGRAEVE		
E. DEGRAEVE		
J. DEGRAEVE		
Mevr. Y. DEGRAEVE (S)		

Westlaan 19	Oostende
Spalaan 31	Oostende
Kerkstraat 27	Oostende
Nijverheidstraat 26/13	Oostende
Sint-Hubertuslaan 84	Brugge
Stokkellaan 192	Oostende
Boogschuttersstraat 4	Oostende
Bredenesteenweg 40	Oostende
Amsterdamstraat 12	Oostende
Pantheonlaan 55	Brussel
Christinastraat 2/6	Oostende
Kerkstraat 44	Oostende
Ruddervoordestraat 40	Zedelgem
Pr. Stefanieplein 37/4	Oostende
J. de ter Beerstlaan 15	Bredene
Wilgenlaan 38	Oostende
Leopold II laan 22	Oostende
Mariakerkelaan 131	Oostende
de Smet de Naeyerlaan 26	Oostende
Vindictivelaan 20/15	Oostende
Blauw Kasteelstraat 56	Oostende
Renteniersstraat 4	Oostende
Buitenpad 2	Oostende
Zeedijk 341/2	Oostende
Aug. Beernaertstraat 21	Oostende
Velodroomstraat 10	Oostende
Verenigingstraat 133	Oostende
Koningstraat 43A/4	Oostende
Voorhavenlaan 80	Oostende
Torhoutsesteenweg 343/12	Oostende
Torhoutsesteenweg 343/12	Oostende
Veilinglaan 93	Meise
Witte Nonnenstraat 34	Oostende
Vanbuggenhoutlaan 20	Koksijde
Schaarstraat 50	Brugge
Kasteeldreef 10	Kortrijk
Nieuwlandstraat 47	Oostende
Maria Theresiastraat 2	Oostende
Toxandriestraat 8	Brussel
Troonstraat 49/2	Oostende
Koningstraat 33	Oostende
H. Hartlaan 7	Oostende
Viollerenlaan 49	Oostende
Jozef II straat 44	Oostende
L. Van Tyghemlaan 24	Oostende
L. Van Tyghemlaan 32	Oostende
Steense Dijk 345	Oostende
Mariakerkelaan 262	Oostende
Rogierlaan 19/11	Oostende
Plakkersstraat 17	Oostende
Pr. Elisabethlaan 45	Bredene
De Rudderstraat 2/23	Oostende
Jozef II straat 28	Oostende
Torhoutsesteenweg 45/3	Oostende
Pareloesterlaan 8	Oostende
Koningstraat 55/3	Oostende
Verenigingstraat 6	Oostende
Koningstraat 56/5	Oostende
Rogierlaan 39/1	Oostende

H. DEGRAVE	Kroonlaan 8	Oostende
A. DEGRUYTER	Rogierlaan 59/6	Oostende
A. DE GRYSSE	Perzikenlaan 28	Oostende
F. DEHONDT	Sint-Franciscusstraat 59	Oostende
M. DE HONDT	Timmermanstraat 17	Oostende
Mevr. S. DEKEYSER (S)	Sint-Sebastiaanstraat 6	Oostende
Mevr. G. DEKIEVITH	Albatrosstraat 17	Oostende
L. DEKNOCK	Sinte-Clarastraat 6	Oostende
Mevr. M. DE LANGE	Nieuwpoortsestwg. 186/4	Oostende
J. DE LANGHE	Vindictivelaan 6/2	Oostende
R. DELANOYE	Vrijheidstraat 80	Oostende
A. DELEGER	Aartshertoginneweg 39	Oostende
R. DEMAEGDT	Kievitstraat 17	Oostende
Mej. J. DEMULDER	Vindictivelaan 14/25	Oostende
M. DENDUYVER	Aartshertoginneweg 38	Oostende
F. DENECKER	Sacramentenstraat 7	Middelkerke
Mevr. DENORME (S)	Warschaustraat 2/18	Oostende
M. DERAMMELAERE	Werkzaamheidstraat 81	Oostende
R. DE RIDDER (S)	Vlaanderenstraat 21A/3	Oostende
P. DERMUL	Oosthelling 11/13	Oostende
Mevr. L. DE ROOSE (S)	Albert I Promenade 37/4	Oostende
E. DERYCKE	Mimosalaan 6	Oostende
M. DESAEVER	Hendrik Serruyslaan 74/8	Oostende
Mevr. S. DESAEVER	Torhoutsesteenweg 63/8	Oostende
D. DESCHACHT	Lotuslaan 19	Oostende
F. DESCHACHT	Beukenlaan 58	Oostende
G. DESCHACHT	Larixenlaan 14	Oostende
E. DESCHEPPER	Mariakerkelaan 8	Oostende
A. DESNERCK	Esdoornlaan 15	Oostende
A. DESWAEF	Oudstationstraat 12	Oostende
R. DEVELDER	Rietstraat 37	Oostende
G. DEVENT	Graaf d'Ursellaan 12-13	Knokke-Heist
L. DEVISCH	H. Hartlaan 15	Oostende
A. DEVISSCHER	Rue du Linchet 10	Mont-St-Guibert
Mevr. G. DEVISSCHER	Torhoutsesteenweg 38	Oostende
R. DE VliegHER	Steenweg op Bergen 506	Brussel
D. DEVOS (S)	Verenigingstraat 114	Oostende
N. DEVOS	Amsterdamstraat 26/2	Oostende
H. DEVOS	Stenedorpstraat 29-31	Oostende
P. DEVOS	Koninginnelaan 79/7	Oostende
DEVOS-VAN BIERVLIET	Mimosalaan 51	Oostende
A. DEVREESE	Elisabethlaan 365	Oostende
F. DEVRIESE	Oude Molenstraat 19	Oostende
J. DEWOLF	Broederlijkheidstraat 6	Oostende
L. DEWOLF (S)	Rivierstraat 30	Oostende
R. DHONDT	Elisabethlaan 336/16	Oostende
Mevr. P. D'HULSTER (B)	Nieuwpoortsestwg. 399	Oostende
R. DILLEN	Pontonstraat 14	Oostende
J. DREESEN (E)	Rode Kruisstraat 4	Oostende
A. DRIESSEN (B)	Wezellaan 9	Oostende
F. DUFUIT	Maurits Sabbestraat 23	Oostende
B. DUFLOU	Oud Vliegveld 63	Oostende
Mevr. R. DUMOLIN	Jozef II straat 29/11	Oostende
Mevr. S. DUPRES	Zandheuvel 1/7D	Bredene
I. DURIEZ	Sint-Bertinuslaan 27	Ichtegem
P. ENTE	Leopold I plein 7/4	Oostende
J.P. FALISE (E)	H. Serruyslaan 78/19	Oostende
D. FARASYN (E)	Elf Julistraat 75	Gent
J. FELIX	Stuiverstraat 55	Oostende

D. FINET	Pareloesterlaan 32	Oostende
A. FISCHER	Halfweghuisstraat 36	Jabbeke
D. FLORÉ	Torhoutsesteenweg 19	Loppem
R. FLORIZOONE	Groene Biezenlaan 15	De Panne
J. FONTEYNE	Orchideelaan 10	Oostende
J. FRANCIER	Torhoutsesteenweg 509	Oostende
L. FRANÇOIS	Chrysantenstraat 19	Oostende
Mej. A.-M. FRÉDÉRIC	Gerststraat 6	Oostende
Mevr. S. GEERAERD	Albert I Promenade 86/3	Oostende
H. GELDHOF	Albr. Rodenbachstraat 9	Oostende
GEMEENTEKREDIET BELGIE	Pachecolaan 44	Brussel
A. GERARD	Rogierlaan 9/6	Oostende
P. GERARD	Kemmelbergstraat 8	Oostende
A. GERYL	Nieuwe Dokstraat 38	Oostende
F. GEVAERT (E)	Duinenstraat 40	Bredene
F. GHAYE (S)	Mercatorlaan 19/38	Oostende
GIDSENBOND WEST-VLAANDEREN	Sint-Jansdreef 31	Brugge
Mevr. M. GILLES	Christinastraat 117	Oostende
H. GOBERECHT	Paul Michielslaan 45	Oostende
J. GOEKINT (B)	Zandvoordeschorredijkstr. 65	Oostende
Mevr. E. GOES	Deurnelaan 9	Oostende
Mej. R. GOETHAELS (S)	Lobelialaan 5	Oostende
F. GOVAERT (S)	Madridstraat 4	Oostende
J. GUILLEMIN	Koninginnelaan 50/4	Oostende
C. HALSBERGHE (S)	Madeliefjeslaan 66	Oostende
Mevr. C. HEILMAN (B)	Adolf Buylstraat 33	Oostende
R. HELSMOORTEL	Sint-Lodewijkstraat 11	Oostende
Mevr. B. HENDRICKX	Frans Musinstraat 45/3	Oostende
Mevr. N. HERRLING	Pr. Marie-Josélaan 11	Bredene
G. HILTROP (S)	Kwartelstraat 15	Oostende
Mevr. L. HOLLEVOET	Wilgenlaan 32	Oostende
W. HOORELBEKE	Klaprozenlaan 7	Oostende
C. HOSTYN	Werkzaamheidstraat 76	Oostende
J. HOSTYN	Zwaluwenstraat 118	Oostende
J. HOSTYN (S)	Taboralaan 6	Oostende
J. HOSTYN	Frere Orbanstraat 89	Oostende
N. HOSTYN (E)	Brusselstraat 18	Oostende
P. HOSTYN	Bruggelaan 12	Bredene
Mej. A. HOUCK (S)	Kairostraat 82	Oostende
M. HUBERT	Buurtspoorwegstraat 60	Bredene
F. HUBRECHTSSEN (E)	Gerststraat 35A	Oostende
Mevr. M. HUWEL	Pr. Marie-Josélaan 11	Bredene
E. HUYGHE	Rodebergstraat 25	Westouter
F. IMPENS	Ooststraat 73	Oostende
E. INGELBRECHT	Meeuwenlaan 28	Oostende
A. INGHELBRECHT	Wilgenlaan 46	Oostende
Mevr. J. INGHELBRECHT (S)	Pr. Stefanieplein 1/8	Oostende
J. JACOBSEN	Stockholmstraat 39/4	Oostende
R. JONCKHEERE	Eigen Haardstraat 19	Oostende
J. JOYE	Violierenlaan 124	Oostende
KINKHOREN (DE) (B)	Zeedijk 330	Oostende
Mevr. M. KINT	Jozef II straat 4/8	Oostende
J. KLAUSING (E)	Koninginnelaan 34/2	Oostende
W. KOOY	E. Beernaertstraat 82/5	Oostende
F. KRIJGER	Steense Dijk 615	Oostende
K.U. LEUVEN	Oude Markt 13	Leuven
KUNSTKRING DE PEPPERBUSSE	Pr. Boudewijnstraat 7	Oostende
R. LABYT	Sartlaan 57	Oostende
A. LAFERE	Mercatorlaan 17/12	Oostende

R. LAGA (E)	Brabantstraat 2/24	Oostende	Mevr. G. NOTERMAN (S)	Rogierlaan 19/7	Oostende
J. LALEMAN (B)	Kapucijnenstraat 4	Oostende	N.V. B en C NUYTTEN (S)	Torhoutsesteenweg 88 I	Oostende
Mevr. S. LALOUX	Pr. Stefanieplein 31/7	Oostende	OLIVIER-BECKERS-DEKEYSER (B)	H. Serruyslaan 78/22	Oostende
A. LAMMAING	Torhoutsesteenweg 354	Oostende	J. OLSEN	Pr. Stefanieplein 39	Oostende
Mevr. LAMOOT (S)	Tarwestraat 81	Oostende	R. OUVRY	Vlaanderenstraat 45/3	Oostende
D. LAMOOT	Distellaan 36	Oostende	R. PANCKOUCKE (S)	Bloemenstraat 11	Oostende
R. LAMOOT (S)	Albert I Promenade 38/8	Oostende	PANESI (B)	Kapellestraat 105	Oostende
E. LAROYE	Koningstraat 37/1	Oostende	R. PARMENTIER (S)	Wilgenlaan 40	Oostende
H. LATESTE	8 Zalighedenstraat 2	Gistel	A. PERDAENS	Acacialaan 10	Oostende
A. LAUREYS	Olmenlaan 2	Oudenburg	J. PETIT (S)	Plantenstraat 13	Oostende
J. LAUWEREINS (S)	Ieperstraat 14/14	Oostende	R. PIERLOOT	Elisabethlaan 21	Oostende
J. LAUWEREINS	Oude Burggrave 29	Kluizen	J. PIERS (B)	Hendrik Serruyslaan 42	Oostende
W. LECLUYSE	Vlinderstraat 14	Oostende	W. PIETERS	Troonstraat 256/3.01	Oostende
F. LEIRMAN	Torhoutsesteenweg 18	Oostende	L. PINCKET	Kerkstraat 21/1	Oostende
A. LERMYTE	Mariakerkelaan 18	Oostende	P. PINCKET	Rogierlaan 19/3	Oostende
R. LEROY	Christinastraat 34	Oostende	F. PINTELON	Elisabethlaan 323	Oostende
A. LIBIN	Leeuwerikenstraat 217	Oostende	H. PIRON	Slijpesteenweg 58	Middelkerke
J.-C. LIÉNART (S)	Hendrik Serruyslaan 14	Oostende	M. PLOVIE	Eigen Haardstraat 9	Oostende
E. LIÉTARD (B)	Wapenplein 14/3	Oostende	POLLAUD DULIAND-DREESEN	92 Résidence La Foret	Parentis (F)
G. LOMBREZ	Duinenweg 347	Middelkerke	Mevr. A. POLLET	Honoré Borgerstraat 3	Oostende
W. LOONTJENS	Groenendaallaan 8	Oostende	Mevr. S. PONJAERT	Christinastraat 144/3	Oostende
M. LOY	Batterijstraat 70	Bredene	M. POPPE (S)	Van Iseghemlaan 33/8	Oostende
B. MAERTENS	Sint-Paulusstraat 40	Oostende	A. PORTA	E. Beernaertstraat 116	Oostende
J. MAERTENS	Gistelsteenweg 525	Jabbeke	F. PORTA	Van Iseghemlaan 145	Oostende
A. MAES	Gerstraat 103	Oostende	J. POTTIER (S)	Prins Boudewijnstr. 14/2	Oostende
Mevr. J. MAES (S)	Nieuwpoortsestwg. 457	Oostende	J. POTTIEZ	Rietstraat 51	Oostende
R. MAES	Petunialaan 11	Oostende	J. PRIEM	Frans Musinstraat 19	Oostende
W. MAJOR (E)	Kastanjelaan 52	Oostende	V. PRINZIE	Euphr. Beernaertstr. 48	Oostende
Mevr. G. MARCHAND (S)	Strooistraat 43	Meise	F. PROOT (S)	Plantenstraat 47	Oostende
H. MARCHAND (S)	Paul De Gravelaan 11	Veurne	E. PROVOOST	Paul Michielslaan 33	Oostende
P. MARIN	C. Permekelaan 25	Oostende	O. PROVOOST	P. Raedemaekersstr. 33	Machelen
B. MASEMAN (S)	Diksmuidestraat 6/17	Oostende	F. PUYSTIENS	Derbylaan 1	Bredene
F. MASSCHAELE	Prins Roselaan 93	Oostende	J.-M. PLYSER	Vaartdijk Zuid 5	Middelkerke
E. MASSCHALCK	Vindictivelaan 2/6	Oostende	M. QUAGHEBEUR (B)	Hendrik Serruyslaan 48	Oostende
W. MERLEVEDE (S)	Termeredellelaan 5	Winksele	G. RAMMELAERE	Nieuwpoortsestwg. 44-46	Oostende
J. MERTENS	Léon Spilliaertstraat 35	Oostende	W. RAPPELET	Oud Stationstraat 4	Oostende
M. MESSIAEN	Henri Jasparlaan 37	Middelkerke	R. REUNBROUCK	Voorhavenlaan 171	Oostende
Mevr. M. MESTDAGH	Kapellestraat 71/2	Bredene	R. REUNBROUCK	Spaarzaamheidstraat 88	Oostende
A. MICHIELS	Nieuwpoortsestwg. 487	Oostende	F. RIGAUX	Ter Heydelaan 336/4	Deurne
E.H. A. MICHIELS	Gentstraat 3	Oostende	J. RIVERS	Sint-Franciscusstraat 6	Oostende
J. MILLECAMPS	St.-Sebastiaanstr. 36/16	Oostende	G. ROELS	Waregemlaan 9	Oostende
A. MISSIAEN	Steense Dijk 364	Oostende	A. ROETS	Jasmijnlaan 7	Oostende
E.H. MISSIAEN (S)	Kapucijnenstraat 5	Oostende	Mevr. C. ROOSE	Gebr. Becquelaan 33	S-Agatha-Berchem
H. MOERMAN	Parijsstraat 11/6	Oostende	D. ROTSAERT	J. de ter Beerstlaan 16	Bredene
Mevr. MONBALLIU	Jozef II straat 29	Oostende	F. ROTSAERT (S)	Frankrijklaan 6	Bredene
Mej. A. MONTEYNE	Nieuwstraat 3	Oostende	R. RYCX	Sprookjespad 11	Oostende
J. MONTEYNE (S)	Luchthavenstraat 47	Oostende	Mevr. A. SAMYN	Wierenstraat 6	Oostende
W. MONTEYNE	Elisabethlaan 303	Oostende	P. SANDERS	Platformstraat 3	Oostende
W. MONTMORENCY (S)	Sint-Paulusstraat 10-12	Oostende	R. SANDERS	Vrijheidstraat 83	Oostende
Mej. M. MORNAUX	Vindictivelaan 14/2	Oostende	R. SAUDEMONT	Borsig Allee 15	Bonn (D)
J. MORTIER	Karel Janssenslaan 29/7	Oostende	H. SCHRAMME	Petunialaan 41	Oostende
Mevr. MUSIN (S)	Twee Stationstraat 45	Brussel	Mevr. SERRUYS (B)	Ijzerstraat 1	Oostende
R. MYCKE	Stenenstraat 15	Oostende	G. SERVAES	Torhoutsesteenweg 328	Oostende
E. MYLLE (S)	Generaal Jungbluthlaan 9	Oostende	H. SERVAES	Tarwestraat 50/7	Oostende
Mevr. NEFORS-SCHUYESMANS	Rogierlaan 41/4	Oostende	P. SERVAES	Koningstraat 17/3	Oostende
V. NEIRINCK (S)	Romestraat 36	Oostende	Mevr. F. SEURYNCK	Rietstraat 51	Oostende
Mej. M. NEYMAN	Sartlaan 10	Oostende	R. SEYS	Ringlaan 1	Koekelare
R. NEYMAN	J. Peurquaetstraat 53	Oostende	W. SEYS	Ooststraat 36/8	Oostende
R. NIEUWHUYSE	Koninginnelaan 50/3	Oostende	Mevr. SEYS	Sint-Franciscusstraat 16	Oostende

Mevr. O. SIMOEN	Vindictivelaan 14/21	Oostende
L. SIMOENS	Schermpantenstr. 77/21	Oostende
O. SIMOENS (S)	Albatrosstraat 14	Oostende
R. SIMOENS	Keignaertlaan 56	Oostende
Mevr. Y. SIMON	Van Iseghemlaan 98/9	Oostende
R. SIMONS	A. Vermeylenstraat 5/1	Oostende
E. SIX	Karel Janssenslaan 29/18	Oostende
E. SMISSAERT (5)	H. Serruyslaan 4/9	Oostende
A. SNYKERS	Koninginnelaan 46/16	Oostende
J. SOETAERT (S)	Essex Scottishlaan 19	Westende
Mej. S. SOETE	Hendrik Serruyslaan 18	Oostende
E.H. F. SONNEVILLE	Vindictivelaan 9	Oostende
Mevr. A. SPOOREN	Dorpstraat 2A	Bredene
A. STAELENS	Koningstraat 43A/2	Oostende
R. STANDAERT	Dahlialaan 54	Oostende
Mevr. I STEELANDT	Vindictivelaan 11	Oostende
H. STEENACKER	L. Van Tyghemlaan 55	Oostende
H. STORCK	Groeselenberg 93B	Brussel
D. STRUBBE	Anjelierenlaan 1	Oostende
G. STUBBE	Elisabethlaan 407	Oostende
R. STUBBE	Nieuwpoortsestwg. 711	Oostende
P. SWEETLOVE	Jan Delvinlaan 81-82	Gent
Mevr. D. SZYLHABEL	Maria Theresiastraat 21	Oostende
W. TAECKENS (S)	Klaprozenlaan 40	Oostende
J. TAEYMANS	Milisstraat 67	Antwerpen
Y. TANGHE	Vrijheidstraat 29	Oostende
J. TAVERNIER	Pr. Clementinaplein 42	Oostende
A. TIMMERMANS (S)	Leopold II laan 32/4	Oostende
Mevr. M. TIMMERMANS	Ooststraat 67 IV	Oostende
R. TIMMERMANS	St.-Sebastiaanstraat 24	Oostende
O. TITECA (S)	Mosselstraat 29	Gistel
R. TULPIN	Emiel Moysonplein 1/25	Oostende
J.-P. TYTGAT	Kapucijnenstraat 5	Edingen
L. VALCKE	Spalaan 66	Oostende
Mevr. J. VALKENBORG (E)	Koningin Astridlaan 7	Oostende
A. VAN CAILLIE	Verenigingstraat 36	Oostende
R. VANCRAEYNST (S)	Blauw Kasteelstraat 103	Oostende
G. VANDAMME	Voorzienigheidstraat 14	Oostende
M. VAN DAMME (E)	Albert I Promenade 38	Oostende
P. VANDAMME	Sluizenstraat 83	Bredene
W. VAN DAMME	Stockholmstraat 64	Oostende
L. VANDE CASTEELE	Sint-Riquierstraat 17	Bredene
L. VANDEN BERGHE	Torhoutsesteenweg 179/3	Oostende
A. VANDENBUSSCHE	Rode Kruisstraat 1	Oostende
J. VANDENBUSSCHE	Begonialaan 63	Oostende
Mevr. G. VANDENDRIESSCHE	Leopold I plein 5A/12	Oostende
R. VAN DEN KIEBOOM	Cyclamenlaan 1A	Oostende
P. VANDER HEYDE (B)	Pr. Clementinaplein 64	Oostende
VANDERMEULEN-DEMEESTER (S)	Mercatorlaan 19/34	Oostende
D. VANDERWAL	Torhoutsesteenweg 130	Oostende

F. VANDEVELDE	Christinastraat 83	Oostende
VANDEWALLE-WAELKENS (S)	Edith Cavellstraat 82	Oostende
D. VANDEWINKEL	Van Iseghemlaan 36/13	Oostende
D. VAN DUYPENBODEN (E)	Schelpenstraat 1D	Oostende
G. VAN DUYPENBODEN (S)	Blauwvoetstraat 7	Oostende
J. VAN EYCKEN	Sint-Sebastiaanstraat 30	Oostende
Mevr. VAN GLABBEKE (B)	E. Van Becelaerelaan 24	Brussel
E. VAN HAVERBEKE (E)	Christinastraat 2/5	Oostende

J. VAN HOECK (E)	Nieuwpoortsestwg. 591	Oostende
Mevr. M. VANHOECK	Cardijnplein 1E B06/23	Oostende
Mevr. K. VANHOOREN	Elisabethlaan 234/9	Oostende
Mevr. G. VANHOUTTE	Koningstraat 36/2	Oostende
J. VAN HUELE (S)	Euphr. Beernaertstr. 42	Oostende
I. VAN HYFTE	Kastanjelaan 58	Oostende
A. VAN ISEGHEM (E)	Ijzerstraat 1	Oostende
J. VANLEKE	Belgiëlei 4/21	Antwerpen
L. VANOUTRYVE	Brabantstraat 2/20	Oostende
Mevr. A. VAN PUT (S)	Leopold II laan 34/9	Oostende
A. VANSIELEGHEM	Schietbaanstraat 10/8	Oostende
A. VAN STEEN (S)	Rozenlaan 5	Oostende
P. VANTHUYNE	Christinastraat 112/2	Oostende
P. VAN TIEGHEM (S)	Léon Spilliaertstraat 18	Oostende
H. VANTOMME (S)	Marcel Aubertinlaan 65	Antwerpen
R. VANTOURNHOUT	Metselaarstraat 42	Oostende
C. VAN TROOSTENBERGHE	Oostendebaan 27	Middelkerke
Mej. G. VANTYGHM	Zeedijk 166/12	Oostende
Mevr. M. VANWALLEGHEM	Torhoutsesteenweg 63/4	Oostende
R. VANWALLEGHEM	Aartshertoginneweg. 54/9	Oostende
Mevr. J. VANWELSSENAERS	Limbalaan 29	Oostende
R. VENS (S)	Schipperstraat 45/7	Oostende
R. VERBANCK (E)	Driftweg 65	Bredene
Mevr. O. VERBIEST	Torhoutsesteenweg 45/4	Oostende
A. VERBURGH	Zwanenlaan 75	Oostende
VERBURGH-SERRANO	Zwanenlaan 75	Oostende
G. VERHAEGHE	Ernest Feysplein 15/20	Oostende
M. VERHAEGHE	Dr. Verhaeghestraat 20	Oostende
R. VERHEYE	Stuiverstraat 288	Oostende
Mevr. G. VERHIEST	Zandheuvel 1 C9	Bredene
Mevr. P. VERIS	Nachtegalenlaan 50	Oostende
F. VERKEMPINCK (S)	Koebrugstraat 25 B	Oostende
H. VERKOUILLE	Zwanenlaan 44	Oostende
W. VERLONJE (S)	Albert I Promenade 16/1	Oostende
G. VERMEERSCH (E)	Blauw Kasteelstraat 98/2	Oostende
C. VERMEESCH (S)	Dilbeeklaan 34	Oostende
D. VERMEESCH	Kievitstraat 3	Oostende
L. VERMEIRE	Troonstraat 99/23	Oostende
J. VERMEIREN	Van Iseghemlaan 96	Oostende
G. VERSCHORRE (S)	Limburgstraat 4/6	Oostende
R. VERSLUYS	Brugsesteenweg 53A	Bredene
W. VERSLUYS (S)	Kapellestraat 167	Bredene
D. VERSTRAETE	Engelendalelaan 140	Brugge
M. VERSTRAETE	Bronstraat 18	Oostende
W. VERSTRAETE (S)	Koolmeesstraat 46	Oostende
K. VERWAERDE	A. Choqueelstraat 1	Oostende
Mevr. A.-M. VIAENE	Amsterdamstraat 33/4	Oostende
H. VIAENE	Mac Leodstraat 4	Oostende
Mevr. M. VIEREN	Gerststraat 12	Oostende
O. VILAIN (E)	Rogierlaan 38/11	Oostende
R. VILAIN	Joseph Petrestraat 4	Halle
W. VILAIN	Vandermeerenlaan 29	De Panne
R. VILLEIRS	Zandheuvel 4/D1	Bredene
E.H. P. VINDEVOGEL	Gentstraat 3	Oostende
VLAAMS CENTRUM GENEALOGIE	Kronevoordestraat 2A	Handzame
G. VOLCKE	Vanderstichelenlaan 135	Oostende
R. VYNCK	Kemmelbergstraat 61	Blankenberge
W. VYNCKE	Nijverheidstraat 26/1	Oostende
A. VYVEY	Leopold I plein 2/1	Oostende

J. VYVEY (S)
E. WALLYN
G. WALTERS (S)
M. WANDELS
M. WENDELEN (S)
E.A. WEYNEN
Mevr. D. WILLAERT
R. WITTEZAELE
WYBO
Mevr. C. WYBOUW
R. WYBOUW
Mevr. S. MAES (E)

Alfons Pieterslaan 68	Oostende
Stockholmstraat 39/2	Oostende
Honoré Borgersstraat 107	Oostende
Nieuwstraat 9	Oostende
Oosthelling 11/26	Oostende
Brugse Steenweg 49	Bredene
Kapucijnenstraat 23/3	Oostende
Kerkstraat 11	Oostende
Euphr. Beernaertstr. 68	Oostende
Leffingestraat 293	Oostende
Kanaalstraat 7	Gistel
H. Serruyslaan 78/19	Oostende

**GRATIS
FOTOFILM***

**COCK
CAMERA
SERVICE**

Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Tot einde voorraad !
Bij afwerking nieuwe
film min. 20 afgewerkte
foto's

Begravenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt.
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen.
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon.

Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht.
Begravenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059/80 15 53 & 70 32 78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE

v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. N 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 21

Nr. 2

MAAND februari 1992

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

A. VAN ISEGHEM

IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER

J.P. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

SECRETARIS

J.B. DREESEN

Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

REKENING

750-9109554-54 of
000-0788241-19

IN DIT NUMMER

- blz. 41 : J.P. FALISE : Bespreking Licenciaatsverhandeling "Verandering en continuïteit van het politiek personeel".
- blz. 43 : J.B. DREESEN : Wat is een "ambacht" en wat is een "begin" ?
- blz. 44 : G. BILLIET : Gedateerde huizen in Oostende.
- blz. 49 : D. FARASYN : De eerste Oostendse patissiers waren Zwitsers.
- blz. 52 : R. VERBANCK : Boekbespreking : Hugh Popham - A damned cunning fellow. The eventful life of Home Popham.
- blz. 58 : I. VAN HYFTE : Gekibbel rond gezondheidsproblemen.
- blz. 59 : G. VANDAMME : Wanneer werd een sluis gebouwd op de Ste. Catharinakreek ?
- blz. 61 : A. VAN CAILLIE : De fotografie te Oostende tot 1914.
F. DUFAIT : Verleden en heden van het molenaarshuis.
- blz. 63 : A. SWYNGEDAUF : Ostendiana.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort

FEBRUARI - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht met dia's die doorgaat op

donderdag 27 februari 1992 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6,

Het onderwerp : 50 JAAR OOSTENDSE CARFERRIES

De spreker : de heer Ferdinand GEVAERT, Secretaris van de Confrerie van het Vynckx en Woutermansambacht.

Iets meer dan 50 jaar geleden voer de eerste carferry, het stoomschip "LONDON-ISTAMBUL", vanuit Oostende naar Dover. Sinds die eerste reis op 30 juli 1936 heeft het carferryverkeer een hele ontwikkeling gekend. Waar vroeger de Oostende-Doverlijn slechts gedurende de zomermaanden een autoveerdienst verzorgde, als aanvulling van de 7 pakketboten die de regelmatige dienst uitmaakten, zijn het nu, begin 1992, uitsluitend carferries die de dienst uitmaken.

Aan de hand van woord en beeld wordt U de ontwikkeling van de Carferrydienst gebracht. Hierbij wordt niet alleen de conceptie van de schepen behandeld, maar ook de hieraan gekoppelde laad- en losinstallaties aan de wal te Oostende.

Ons effectief lid de heer Ferdinand GEVAERT voorstellen is water naar de zee dragen, daar hij voor de Kring reeds diverse typisch Oostendse voordrachten, thematentoonstellingen en bijdragen in ons tijdschrift bracht.

Minder geweten is dat hij reeds 32 respectabele jaren in dienst is bij de R.M.T. (en de vroegere Oostende-Doverlijn), dat hij de bouw van onze nieuwe "Prins Filip" op de werf van "kiel tot de mastkloot" volgde en dat hij tussen 1978 en 1989 in "Schuttevaar" (het inmiddels verdwenen personeelstijdschrift van de R.M.T.) in 56 afleveringen (250 bladzijden) een rijk gedocumenteerde geschiedenis van de "Haven van Oostende" bracht.

Hij spreekt dus als kenner van de vis. Met de evolutie van de R.M.T. in het vooruitzicht op de CHUNNEL is dit een onderwerp met actuele inslag dat U niet moogt missen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden. Men zegge het voort.

MAART I - ACTIVITEIT. Wandelvoordracht

Als inleiding tot de maart-activiteit organiseren we op

zaterdag 14 maart 1992 om 14u30

een bezoek aan de PEPERBUSSE en aan het PRAALGRAF van Koningin Louise-Marie.

Dank zij de inzet van de heer Pierre CLAES en de werkgroep van de Peperbusse werd van dit oudste Oostendse monument een klein maar aantrekkelijk museum gemaakt, de moeite waard om bezocht te worden.

Het praalgraf van onze eerste koningin is een welgekend maar weinig bezocht monument. Het loont dan ook de moeite om na het bezoek aan de Peperatoren hier even aan te lopen voor een nadere kennismaking.

HUIZEN en MENSEN
in de
ADOLF BUYLSTRAAT

(1604 - 1990)

* * * * *

DEEL.I verschijnt aanvang februari 1992 en heeft tot inhoud:

- Een algemene overzicht van de geschiedenis van de Adolf Buylstraat vanaf 1604 tot in 1799.
- De hersamenstelling van de huisnummering in de Adolf Buylstraat van bij haar ontstaan, in 1796, tot op heden.
- Het verhaal van elk huis en haar inwoners op de noord- en zuidzijde van de straat, vanaf de Christinastraat tot aan het Wapenplein. (nrs 1 tot en met 13.AB. en nrs 4 Wpl tot en met nrs 18a.b.c.AB)

*

De kroniek van de Adolf Buylstraat zal verder gezet worden in :

- DEEL.II -De Adolf Buylstraat van 1800 tot in 1899.
-Huizen en mensen in de Adolf Buylstraat van de Hert- tot aan de Christinastraat.(nrs 15 tot 31.AB § 42 tot 20.AB)
- DEEL.III -De kroniek van de Adolf Buylstraat van 1900 tot in 1991.
-Huizen en mensen in de AB.van aan het Marie-Joséplein tot aan de Hertstraat.(7.Mjpl-44.AB § 33 - 53.AB)

* * * * *

Het doel vooropgesteld bij het verwezenlijken van dit werk, kan als volgt samengevat worden:" met de nog beschikbare geschiedkundige gegevens, het vastleggen op een objektieve en daadwerkelijke wijze van de gebeurtenissen voorgevallen in de Adolf Buylstraat sedert haar ontstaan."

Gezien de rijkdom aan gegevens zal de, Kroniek van de Adolf Buylstraat, in 3 delen verschijnen. Het werk zal in beperkte oplage gepubliceerd worden.

* * * * *

1903

Toen het beleg eindigde, in 1604, ving de heropbouw van het totaal vernield Oostende aan. Destijds ontstond de Adolf Buylstraat. Naar de volksmond werd het de Nieuwpoort-straete. Deze benaming wijzigde met de jaren in West-straete. Logisch als men gaat bedenken, dat deze westelijk gerichte straat lange tijd de kortste weg was naar de West-poort.

Bij beslissing van de Gemeenteraad, op 23 november 1919, werd de Weststraat in Adolf Buylstraat omgedoopt.

Doorheen het geschiedkundig verhaal van de 63 huizen die de Adolf Buylstraat uitmaken, krijgen wij meteen inzicht over het verleden van onze Stad.

Pand na pand, ontsluit de kroniek van elk eigendom in de Weststraat weinig gekende feiten en werpt een nieuw daglicht op ons verleden. Zowel in de West- als in de Adolf Buylstraat waren de huizen de getuigen van menig geboorte en overlijden, feesten en drama's, ouvertures en falingen. Hier samengebundeld moeten deze feiten een beeld geven van ons heden en verleden.

Dit wordt dan ook het hoofdbestanddeel van dit werk.

de auteur: J.M. BEKAERT

Brusselstraat, 8. bus.6.
8400.OOSTENDE.

802335

Boekdeel I : prijs 795.fr

Beschikbaar vanaf 15 maart 1992.

INSCHRIJVINGEN :- Agence CASINO PARCK. -nr 8 Koningstraat.-Oostende.

- bij de auteur, iedere werkdag tussen 10 en 12.uur

PORT KOSTEN: afhaling in Agence CASINO PARCK

geen

- bij de auteur

geen

per post

120,-fr

1930

Voor de kennismaking bij de twee gelegenheden zorgt Uw dienaar. Wij verzamelen voor de Peperbusse om 14u15. De toegang is voor rekening van de Kring. Iedereen is welkom. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

VOORDRACHT

"Geloofskontakt Oostende" organiseert een openbare avond in zaal El Mar, Petrus en Paulusplein 6 te Oostende op 10 februari 1992, om 20 u. Prof. Dr. L. DEQUEKER spreekt over "Ezechiël de Jonghe, Joods makelaar in Oostende, einde 18e eeuw".

De Amsterdamse Jood Ezechiël de Jonghe (geboren in 1745) vestigde zich in Oostende in het kader van de commerciële expansie van de haven, in 1781. Reeds in november 1781 verkreeg hij burgerrij-rechten en was zo een van de eerste Joden in België die kon genieten van de zgn. "Judenreformen", en van het "Toleranzpatent" van Jozef II. Op 18 oktober 1782 werd hij aangesteld tot gezworen makelaar in koloniale waren en tabak.

Uit een vrijwel onbekend gebleven procesbundel in het R.A. van Gent blijkt dat Ezechiël de Jonghe betrokken werd in een rechtszaak over vervalste goudstaven. Hij werd gearresteerd maar kwam later vrij bij gebrek aan bewijzen.

Prof. Luc DEQUECKER (° Roeselare 1931) is hoogleraar Geschiedenis en Literatuur van het Jodendom aan de KU Leuven (Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Departement Theologie).

Ds. Alfons LAUREYS

LICENCIAATSVERHANDELING

In 1991 promoveerde Petra GUNST aan de RU Gent met een licenciaats-verhandeling over "Verandering en continuïteit van het politiek personeel. Burgemeesters en schepenen in het arrondissement Oostende van 1938 tot 1947. Met een vergelijkende studie van de repressie en epuratie in België en de Scandinavische landen".

In deze verhandeling wordt de evolutie van de burgemeesters en schepencolleges in de 27 gemeenten van het arrondissement Oostende tussen de gemeenteraadsverkiezingen van 1938 en 1946 onderzocht. Middenin deze periode lag immers de tweede wereldoorlog als belangrijk crisismoment. De centrale vraagstelling luidt dan ook : in hoeverre betekende Wereldoorlog II een breuk met of integendeel een verderzetten van de vooroorlogse stabiliteit binnen de gemeentebesturen ? Concreet leverde dit enkele vragen op zoals : wat gebeurde er met de in 1938 benoemde burgemeesters en verkozen schepenen bij het uitbreken van de oorlog ? Werden zij vervangen ? Zo ja, door wie en hoe ? Welke instanties beïnvloedden dit proces ? Wat gebeurde er na de bezetting, tijdens de repressie ?

Na de behandeling van de politiek-juridische achtergrond volgt een kwantitatieve en chronologische analyse van het lokaal gezags-wisselingsproces in het arrondissement Oostende. Schrijfster verwijst naar concrete situaties die in de gemeenten van het arrondissement plaatsgrepen. Enkel Oostende en Bredene werden aan een detailstudie onderworpen.

Een tweede thema waaraan in deze studie aandacht wordt besteed is de bestuurlijke situatie in de Scandinavische landen Noorwegen en Denemarken. Vooral de naoorlogse repressie en epuratie komen hier aan bod en worden met de Belgische toestanden vergeleken.

Deze onuitgegeven licentiaatsverhandeling kan bekomen worden door storting van 800 ₣ op rekening 979-3853862-57 van Petra Gunst, Gent, met vermelding "thesis".

Jean Pierre FALISE

HEEMKUNDIGE KURSUS

Het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde richt een cursus in voor heemkundigen, lokale historici, historisch en volkskundig geïnteresseerden en vooral voor jonge vorsers die zich graag wat beter wapenen voor hun historisch onderzoek van dorp, stad of gewest.

Programma :

- 7 maart 1992 : -Dr. Carine Dujardin : Orale geschiedenis. Nut en methode.
-Dr. F. Debrabandere : Middelnederlands : Middelvlaamse teksten lezen en begrijpen.
- 14 maart : Roger Verbeke : Militaire geschiedenis. Terminologie en organisatie vanaf de 16de eeuw (2 lessen).
- 21 maart : Dr. Jean Marie Lermyte : Methodiek van de gemeentemonografie (2 lessen).
- 28 maart : -Marc Ryckaert : Plannen en plattegronden van steden.
-Lucien Vanacker : Landbouwgeschiedenis.
- 4 april : -Geert Hoornaert : Armenzorg en gezondheidszorg.
-Dr. F. Debrabandere : Middelnederlands. Korrektheid van de op 7 maart opgegeven oefeningen.
- 11 april : Dr. jur. M. De Bruyne : Politieke geschiedenis van West-Vlaanderen.
Uitreiking van de certificaten en receptie.

De lessen zullen in de Torhoutse normaalschool worden gegeven, telkens op zaterdagmiddag van 14.00 tot 17.30 uur (pauze van 15.30 tot 16.00 uur met mogelijkheid van verfrissing). Parkeren kan op het domein.

De deelnemingsprijs bedraagt 1.250 ₣ voor de hele cyclus, syllabus inbegrepen. De syllabus is ook afzonderlijk te verkrijgen tegen de prijs van 700 ₣. Het bedrag dient te worden overgeschreven op rek. 000-0158746-54 van het WVKH, met vermelding "Kursus" of "Syllabus". De inschrijving wordt ingewacht voor 15 februari 1992.

WAT IS EEN "AMBACHT" EN WAT IS EEN "BEGIN"

door J.B. DREESEN

Op een recente voordracht over 's Heerwoutermansambacht hadden we het over de 35 AMBACHTEN waaruit het Brugse Vrije in de Middeleeuwen bestond, over 's HeerwoutermansAMBACHT (uiteraard) en over de indeling van deze ambachten in BEGINNEN.

Terecht kwam uit de zaal de vraag naar de juiste betekenis van een AMBACHT en een BEGIN. Het daaropvolgende antwoord willen we even op papier hernemen tot meerdere kennis van de niet aanwezigen.

Als in de Middeleeuwen een nieuwe polder op de zee gewonnen was, verkavelde de Graaf het gewonnen land onder diegenen die aan de inpoldering meegewerkt hadden, hetzij door dijkwerkers te leveren, hetzij door geldmiddelen ter beschikking te stellen.

Nadat de percelen toegewezen waren, moesten alle eigenaars van de nieuwe polder zich verenigen in een vereniging die men een WATERSCHAP noemde. Zij kozen, tussen die eigenaars, een bestuur. De leden van dit bestuur stonden in voor het onderhoud en het in stand houden van alles dat betrekking had tot het waterschap. Hierbij hoorde de waterkering en de waterlozing en ook het onderhoud van sluizen, bruggen en wegen.

Al de eigenaars van dat waterschap dienden, in verhouding tot hun eigendom een bijdrage te betalen voor het onderhoud van het gehele waterschap. Elk jaar bepaalde het bestuur hoeveel elke eigenaar per gemet (1 gemet = 44 aren) moest betalen. De bijdragen in de kosten werden het WATERGELD genoemd.

Alle percelen werden geregistreerd in een OMMELOPER (dit is een KADASTERBOEK). Op basis van de geregistreeerde percelen werd het watergeld bepaald en geïnd. De functionaris die belast was met het innen van het watergeld noemde de WAESSCHOUTETE of WAERSCHOUT (Waes is een oud-vlaams woord voor slijk, modder, land dat bij laag water droog viel). In feite was hij de MODDER of SLIJKSCHOUT. Naarmate dat de polder bevolkt geraakte moest er echter ook in een administratieve organisatie voorzien worden. Daardoor werd elke waterschap ook een administratieve omschrijving die men een AMBACHT noemde. Dit soort ambacht mag men niet verwarren met de gelijkaardige term die in de middeleeuwen gebruikt werd om de beroepsverenigingen aan te duiden zoals bijvoorbeeld het ambacht van de KUIPERS of de METSERS enz.

Aan het hoofd van zo'n administratief AMBACHT stelde de Graaf een AMBACHTSMAN dit is AMBTMAN, AMMAN ofte SCHOUT aan. Hij was de vertegenwoordiger van het landsheerlijk gezag, bepaald de graaf of de bisschop. Hij was de man die de geschillen beslechte en in civiele zaken recht sprak. Soms werden de functie van WAESSCHOUTEDE en SCHOUT door een en dezelfde persoon uitgeoefend.

Tot daar het AMBACHT. Nu het BEGIN.

De OMMELOPERS (lees kadasterboeken) omschrijven alle percelen van een WATERSCHAP en groeperen deze in "BLOKKEN". De grenzen van een blok, bestaande uit wegen, watergangen en/of dijken werden telkens aan het hoofd van een groep percelen uitvoerig beschreven waarbij de aanhef onveranderlijk luidde "DIT BEGHINT...".

In de oudste Ommelopers zijn deze blokken in de rand van het blad genummerd, zodat de gewoonte ontstond een bepaalde groep percelen

met een rangnummer aan te duiden. Onder invloed van de eerste woorden van de omschrijving sprak men toen van het "zoveelste begin". Vandaar dan ook dat men bij de indeling van 's Heerwoutermansambacht over 41 beginnen spreekt.

Bronnen

- E. GOTTSCHALCK dr. his. Historische Geografie van West-Zeeuws-Vlaanderen. Vol. I.
M. COORNAERT lic. his. Historische Geografie van het West-Vrije.

GEDATEERDE HUIZEN IN OOSTENDE

door Germain BILLIET

Huizen met een geboortedatum zijn rariteiten. Ze vormen niet 1% van het totaal aantal huizen in Groot-Oostende : 18.200 op 1.1.1989 (volgens 'n betrouwbare bron). In een "ongedateerd landschap" trekken ze dus de aandacht. Maar hoe lang nog ? Want ook die soort is met uitroeiing bedreigd. Als de slopershamer - bijzonder bedrijvig de laatste jaren - zijn werk gedaan heeft verrijst de nieuwbouw zonder chronologisch merkteken. Dat laatste kan ook verdwijnen als de gevel een beurt krijgt. Je kunt dat jammer vinden want die tatouage is een oriëntatie in de tijd. Ze getuigt over 't algemeen van de uitbreiding van de stad want op de bouwplaats stond er voordien (meestal) niets.

Gedateerde huizen vertoonden vaak een zekere standing. Maar daarover valt te discussiëren. In elk geval die mode is voorbij. Nieuwbouw krijgt al decennien geen geboortevlek mee.

Ten gerieve van het nageslacht heb ik hier een lijst aangelegd die mij vele wandel- en slenterpartijtjes heeft gekost. Daarbij heb ik heel wat geleerd o.a. dat onze stad een onoverzichtelijke rijkdom aan bouwstijlen vertoont en dat - zoals elders - ook in de ex-Koningin der Badsteden - een groot aantal huizen te verloederen staan.

Mijn inventaris is niet volledig : Stene-dorp en Zandvoorde heb ik niet uitgeplozen. Bovendien heb ik wellicht fouten gemaakt. Daarvoor vraag ik excuus.

Vooraleer mijn register voor te leggen, een paar opmerkingen. Oostende is schamel bedeed met historische gebouwen. Het bezit nog (ondergronds) een getuige van vóór het allesverwoestende beleg (1601-1604), nl. de grondvesten van de Peperbus (eerste steenlegging 20 juli 1478). Verder bestaat er nog een huis uit 1729 en een uit 1765. Moloch Constructor heeft veel opgeruimd.

Verdwenen zijn (na W.O. II) : de herberg "In 't Zeepaard" uit 1699 (Brabantstraat 8) en het trapgevelhuisje uit 1741 (Christinastraat 67).

Op de hoek van de Christina- en Langestraat (nu :Wiener Caffee) bevond zich tot 1989, een laag gebouw waarin sinds 1906 het café-restaurant "A la Pantoufle" huisde en na W.O. II de Van's-danszaal. Buiten op de schoorsteen stond duidelijk 1611, een onwaarschijnlijk vroege datum, zo kort na 't beleg (cf. A. Van Caillie, Oud Oostende in Beeld 5 (1991), nrs. 46 en 101).

Opgedoeft zijn ook het hoekhuis (Steenbakkersstraat-Nieuwpoortsesteenweg, nu Coiffure Capri) dat van 1892 dateerde. In dezelfde

Steenbakkersstraat 46 heeft, sinds enkele jaren, de gevelrenovatie het geboortjaar 1906 geschraapt.

Aan de H. Serruyslaan (hoek Poststraat) werd een hotel-restaurant uit 1905 in 1991 gesloopt. In de Distellaan 1 (bakkerij Beel) werd in 1990 een inspringend huis uit 1925, verbouwd, met verwijdering van het bouwjaar.

Er zijn natuurlijk veel meer verdwijningen geweest.

En nu de lijst : met straat, nummer, datum, eventueel benaming.

De oude stad, nl. dat piepklein gedeelte van Groot-Oostende tussen Zeedijk, Kaai, Jozef II straat, H. Serruyslaan.

Langestraat	24	1765	The old Coach House of Le Fiacre
	91	1901	
A. Buylstraat	een complex van 5 huizen uit 1906, nl.		
	26	(Hulpiau)	
	28	(New Marcel)	
	30	(Superparfum) bovenaan, bij de aanzet van de 3de verdieping, de datum	
	32	(Lautrec)	
	34	(Vandaele)	
		(cf. N. HOSTYN, de Architecten Ch. PIL en H. CARBON. De Plate, 1977, nrs. 4-8).	
St-Sebast.str.	11	1901	
Kapellestr.	99	1921	
	85	1887	
	84	1924	(alle drie tussen Jozef II str en Vindictivel)
Christinastr.	63	1928	Agence Van Beckevoort
	86	1902	Brouwershuis - Brouwerij Het Kruis
	133	1924	
Capucijnenstr.	12	1921	Café Toulouse
	13	1903	Den Artiest
	38	1912	Herberg Zeegeuzen
	42	1729	The Old Spanish Inn (vroeger : Au Château d'Espagne - mooie foto daarvan, uit 1935, in De Zeewacht van 30.08.91).
Kaaistraat	59	1909	Kunstgalerij De Ketelaere
Kerkstraat	27	1911	Ter Linden
Witte Nonnenst.	2	1928	(hoek Kaaistraat)

Hazegras

Op het Ernest Feysplein staan, aan de westkant van het Stedel. Techn. Instituut, acht terdoodveroordeelden die al tien jaar op hun executie wachten. In De Plate (1980, november) heeft Jan DREESEN, bewogen, op hun dramatische toestand gewezen.

Die huizen, in Vlaamse neo-rennaissance, vroeger het sieraad van het Vandersweep - alias E. Feysplein, dateren van 1901-1908. Van links naar rechts of van noord tot zuid :

nr 3 en nr 4 : 1908; nr 5 en nr 6 : geen datum; nr 7 = In den Koophandel : geen datum; nr 8 = Hotel de la Gare : 1901; nr 9 (hoek Oesterbankstraat) = In de Hoop, later Hotel Espérance : 1901. Aan de Zuidhoek Oesterbankstraat en de Smet de Naeyerlaan : vroeger Les Neuf Provinces, nu Pacific : 1901. De huizen aan de overkant

van het plein, de Smet de Naeyerlaan nrs 1, 3, 5, 7 en 9, in dezelfde tijd en in dezelfde stijl opgetrokken en door Jan DREESEN vermeld, zijn al geruime tijd gesloopt om plaats te maken voor de residentie Boekanier.

Verder op de de Smet de Naeyerlaan :

64	1929	Haar Verlangen
70	1929	
88	1933	

Verlaatstr. 30 1925

Van H. Serruyslaan-Stockholmstr. tot Petit Paris-Sportstraat

Stockholmstr.	23	1899	
	25	1899	
	27	1899	
Ieperstraat	23	1894	Den Overloop
	42	1903	
	35	1898	(in Romeinse cijfers - de gewezen Leopoldschool)
Gentstraat	9	1899	Villa Yvonne
	13	1899	Villa Louise
Pr. Stefaniepl.	29	1897	
Clementinapl.	26	1925	
	42	1912	
	44	1912	
Kemmelbergstr.	9	1895	
	13	1893	
	29	1891	Villa Magdeleine
	18	1892	
	20	1892	Villa des Camélias
	32	1896	Villa Tabora
Spilliaertstr.	6-8	1887	
Muscarstraat	5	1929	
	12	1906	
	17	1900	
	18	1901	
	20	1901	Lust in Hoven
	22	1901	Villa Neptune
	28	1902	Villa Michel-Henriette
	32	1902	
	34	1902	? (datum geschonden)
	36	1907	
	40	1909	
	38	1902	
	42	1905	
E. Laponstraat	6	1901	

Torhoutsestwg. tussen Leopold I plein en Petit Paris

	52	1900	Villa Elza
	54	1891	
	49	1902	
	78A	1893	restaur.-brasserie Petit Paris
Koninginnelaan	21	1900	
	27	1900	

Koninginnelaan	42	1899	
	44	1900	
	51	1911	Gewezen pension Willems
Wellingtonstr.	68	1903	
Velodroomstr.	9.9A	1900	
	48	1903	Beau Séjour
	56	1907	Villa Anna
	58	1907	Villa Yvonne
	64	1906	
	63	1906	
M. Theresiastr.	4	1900	Villa Corinne
	19	1902	Villa Roger
	54	1924	
Fr. Musinstr.	3	1901	
	19	1904	
Sportstraat	11	1924	
	13	1906	Villa Marie-José
	15	1906	
	19	1906	Villa Dora
	23	1904	
	27	1904 of 1906	Villa Nos Enfants
	31	1904	Villa Suzanne
	29	1906 ?	(overschilderd)

Van Petit Paris - Sportstraat tot Westerkwartier

Prinsenlaan	18	1930	Villa Simone
	22	1930	Villa Stéphanie
	24	1930	L'Escale
	45	1935	
Frère Orbanstr.	30	1926	
	58	1928	Villa Jacqueline
Plantenstr.	6	1931	Villa Louise
	72	1928	Villa Marie-Louise
Oude Molenstr.	12	1927	
Moerasstr.	2	1929	Villa Edegar
Mac Leodplein	2	1946	
Leffingestr.	80	1927	
	200	1912	
Gerststraat	82	1924	
	84	1924	
	133	1931	
	135	1930	? (onduidelijk)
	67	1930	
Nieuwlandstr.	13	1935	
Stuiverstr.	172	1923	
Leeuwerikenstr.	16	1906	
Nijverheidstr.	54	1947	
Vrijheidstr.	14	1911	
Gelijkheidstr.	88	1934	
Torhoutsestwg.	250	1909	

Duivenhokstr.	28	1924	
	32	1924	
	42	1924	

Nieuwpoortsesteenweg

8	1885	Le Châtelet
16	1889	Hondenkapsalon
21	1894	't Kaashoekje
96	1925	
203	1925	
263	1926	
282	1930	Café Boxegem
371	1903	Villa Sylvie
487	1907	Kunstatelier G. Michiels
669	1907	Herberg De Welkom

Mariakerke

Vredestraat	51	1924	
Steense Dijk	709	1932	
Aartshertogstr.	77	1894	Villa Mon Rêve (cf. L. BOUQUILLON en W. PIETERS : Mariakerke, Aartshertogstr. 77 in Rond de kiosk, 2e jg. nr. 2, 1991, met 4 foto's)
Esdoornlaan	16	1934	Garage
Duinhelmstr.	31	1925	Villa Florence
Dorpstr.	69	1906	
Zeedijk	100	1899	Die villa (naast de Kraal) gebouwd enkele jaren vóór het meisjespensionaat (Sacré Coeur) werd eerst in 1968 door het Hog. Techn. Inst. aangekocht en tenslotte geïntegreerd in het complex van de Kath. Ind. Hogeschool (opgericht 1978).

Een lepel commentaar

1. Van de gedateerde huizen werd het gros gebouwd vóór 1914 en ongeveer een derde tijdens het interbellum. Na W.O. II trof ik er maar twee aan, nl. Mac Leodplein 2 uit 1946 en Nijverheidstr. 54 uit 1947. Dat laatste jaartal komt ook voor op de verbouwde vleugel van het Klein College in de Euphr. Beernaertstr. Die afkeer voor het aanbrengen van het bouwjaar wortelt blijkbaar in de existentiële angst om ostentatief te verouderen. Maar daartegen helpt toch geen kruid.

2. Je merkt duidelijk de westwaartse expansie van de stad in het laatste decennium van de 19e en in het eerste van de 20ste eeuw. Dateren is dan sterk in.

Stockholmstr. : 1899 - Ieperstr. : 1894-1903 -
 Gentstraat : 1899 - de twee "squares" : 1897-1912 -
 Kemmelbergstr. : 1891-1896 - Spilliaertstr. : 1887 -
 Euphr. Beernaertstr. : 1897-1899 - Muscarstr. : 12
 gedateerde huizen tussen 1900 en 1909 - E. Laponstr. :
 1901 - Koninginnelaan : 1899-1900 - Velodroomstr. :
 6 gedateerde huizen tussen 1900 en 1907 - M. There-
 siastraat : 1900-1902 - Fr. Musinstr. : 1901-1904 -
 Sportstr. : 7 huizen tussen 1904 en 1906.

Tot de "oudsten", aan het begin van de Nieuwpoortsestwg., behoren : Petit Paris (restaurant) 1893 - Le Châtelet 1885 - Nieuwpoortsestwg. 16 : 1889 en ibid. 21 : 1894. Verrassend vroeg verschijnen : Leeuwerikenstr. 16 : 1906 en Vrijheidstr. 14 : 1911.

De oudste "getuigen" uit het gewezen Mariakerke zijn : Zeedijk 100 : 1899 - Nieuwpoortsestwg. 371 : 1903 - ibid. 487 en 699, beide uit 1907 - en Dorpstraat 69 : 1906.

DE EERSTE OOSTENDSE PATISSIERS WAREN ZWITSERS

door Daniël FARASYN

Sinds eeuwen hebben bakkers onze voorouders voorzien van het dagelijks brood. Bij feestelijke gelegenheden zorgden zij er voor dat koeken, pasteien en taarten op tafels konden geplaatst worden.

Tot het einde van de 18e eeuw werd er in onze gewesten geen onderscheid gemaakt tussen de gewone bakkers die doorgaans brood uit hun ovens haalden en pasteibakkers die zich vooral toelegden op het opmaken van taarten.

Dit onderscheid kwam er eerst na 1780. Als hoofdoorzaak van het ontstaan van een aparte klasse van bakkers, de pasteibakkers, kan aangehaald worden de tijdelijk relatief hogere welvaart die onze streken toen kenden. Oostende b.v. werd toen overspoeld door rijke handelsslui die geld te over hadden voor luxeartikelen, o.m. taarten. Dank zij een grotere vraag naar gebak kon een groep banketbakkers ontstaan en zich handhaven. Ook niet vreemd aan deze scheiding ontstaan in het bakkersberoep was het feit dat Jozef II in 1783 een groot aantal kloosters opdoekte. In een aankondiging in de "Gazette van Gend" dd. 10 juli 1783 maakte de Gentse "suykerbakker" L. LAVENDY uit de Donkersteeg duidelijk een allusie op de impact van de kloostersluitingen op het ontstaan van een afzonderlijke pasteibakkersberoep. Hij liet weten :

"Dewijl de kloosters in welke men gewoon was tot het gerief van het publicq verscheyde slagh van suykergebak te maeken vernietigd zyn zo is 't, dat L. Lavendy aen een ider bekend maekt dat hy de volgende geleyen en confituren op het keurlykste toebereyd en voor eene redelyken prys met groot en kleyn gewigt het gemeen daervan zal gerieven te weten; geley van genever- en kruisbessen, van krieken en framboisen, van groningappelen, van renetten, van barbarissen, van granaatappelen, van citroenen, van oragnieappelen, verscheyde van peiren, van quepeiren en meer andere, alle soorten van drooge confituren, fruyten in Franschen brandewyn, suykerkoeks-kens als van campanwortels, van anjelieren, van pruymkens en stuks-kens van que- en groeningsappelen alsook de volgende vloeybare banketten ofte confituren te weten confiture van abrikozen, van krieken, van violetbloemen, van framboisen, van orangniebloemen, van persiken, van druiven, van okkernoten, van queperen, van bergamotten, van mirabellen, van barbarissen, van reine claudee, van citroenen, van oragnieappelen en meer andere".

Hiermede maakte deze Gentse "suykerbakker" réclame bij een ruim publiek en bij pasteibakkers voor zijn rijk assortiment nodig voor het opmaken van allerhande fruittaarten (1).

De eerste "pataciers", "pâtisseries-confiseurs", "pâtisseries", "suykerbakkers" of "taartebakkers" die zich als dusdanig te Oostende

kwamen vestigen, waren zoals wij verder zullen zien, afkomstig uit Zwitserland, meer bepaald uit het plaatsje Laufen, in het canton Graubunden.

De eerste, die binnen onze stad een patisserie opende was Pierre D'ALBERT, uit Laufen. Hij vestigde zijn zaak op de N. kant van de Grote Markt, ten W. van de Hoge Wacht in een van de twee huizen die toebehoorden aan de We NEDONCHELLE. Omdat deze weduwe haar huizen wou vernieuwen was hij verplicht in juni 1786 dit pand te verlaten en zijn intrek te nemen op de N. kant van de Grote Markt in het derde huis ten Oosten van de Kattestraat. Dit huis werd al gauw bekend als "Maison des Pâtisseries Suisses" (2).

Aangemoedigd door het succes van zijn bedrijf opende P. D'ALBERT vanaf 1 november 1786 samen met een zekere CANTHENY een soort koffiehuis of "tea-room" in een huis van aannemer DOSSAER, gelegen op de Z.O. hoek van de Witte Nonnenstraat en de Kerkstraat, waar heel wat later het gekende huis "De Olifant" zich zou installeren (3).

Dit koffiehuis droeg oorspronkelijk de naam "Le Grand Caffe Suisse", wat later "Le triomphe du bon sens" en in 1791 "Le Grand Caffe Impérial".

In maart 1791 was er ruzie ontstaan in het "Maison des pâtisseries Suisses". Jean CANTHENY wou zijn twee medewerkers, Jean GROOTMAN en Chr. CADERAS de laan uitsturen, maar D'ALBERT kon het geschil beslechten (5). Deze CADERAS, ook afkomstig uit Laufen, was na een kort verblijf te Rijsel, in 1780 of 1783 te Oostende neergestreken (7) en (9).

Na de dood van D'ALBERT in 1791 droeg zijn weduwe de uitbating van het koffiehuis over aan J. CANTHENY (4). "Le Grand Caffe Impérial" verkeerde kort daarop in financiële moeilijkheden en sloot zijn deuren. Het ruime huis werd betrokken door de dochter van de eigenaar, Colette DOSSAER, die met de negociant, Michel FONTEYNE was gehuwd.

Op 5 juni 1792 richtte CADERAS samen met J. ARQUINT, eveneens uit canton Graubunden afkomstig, een vennootschap op, waarbij hij de uitbating van het "Maison des Pâtisseries Suisses" overnam samen met een zekere FORARMS, terwijl Jacques ARQUINT op 1 mei 1792 een patisserie opende op de W. kant van de Kapellestraat, twee huizen bezuiden het "Hotel de la Cour Impériale", het latere "Hôtel de la Marine", op de Z.W. hoek van de Ooststraat. J. ARQUINT had het grootste deel van dit huis voor 3, 6 of 9 jaren ingehuurd van Thérèse MELIS, weduwe J. VAN DER SLUYS (6).

In 1796 telde Oostende twee patisserieën door Zwitsers uitgebaat, nl. door CADERAS op de N. kant van de Grote Markt en door Jacques VAN GAROIS op de W. kant van de Kapellestraat (7).

Op 11 november 1796 zegde CADERAS het contract afgesloten met ARQUINT op en ging zich vestigen op de Z. hoek van de Sint-Sebastiaanstraat en de Kapellestraat in de "Sterre", dat naast het gelijknamig hotel in de Sint-Sebastiaanstraat gelegen was (8).

In 1798 vinden wij ARQUINT terug in de Kapellestraat nu samen met Courtaïn BONERAUD ook uit het canton Graubunden afkomstig, wijl CADERAS nog altijd op de hoek van de Kapellestraat en de Sint-Sebastiaanstraat verblijft (9).

Op 1 november 1801 verplaatste ARQUINT zijn pasteibakkerij naar de O. kant van de Kapellestraat in een huis dat hij voor 6 jaren en 6 maanden huurde van de We. DE BRAUWERE. Dit huis lag tussen

de huizen in van de negociant Lieven BAES en van apotheker Martin MENEGHEER dat op de N.O. hoek van de Zwarte Nonnenstraat stond. ARQUINT verkreeg hierbij de toelating om in dit huis een winkel uit te bouwen (11).

In 1815 was de 65-jarige CADERAS nog altijd werkzaam in zijn uitstekend gelegen bedrijf, dat nu in hoofdzake gerund werd door Richard ROCH, een 30-jarige patissier die CADERAS uit Laufen had laten overkomen en die met Barbara LEBRUN gehuwd was. ARQUINT en Cie waren uit de Kapellestraat verdwenen. Hun huis werd door de Oostendse bakker Jacob PRUYSSENAERE overgenomen. Een tweede taartebakker trof men aan op de Z. kant van de Sint-Sebastiaanstraat, 4 huizen ten W. van de Karnemelkstraat, Dominique PLANCO, maar deze was eerder confiseur en chocolatier dan patissier (10).

Het ontstaan van een afzonderlijke groep bakkers, die zich zelf als pasteibakkers bestempelden of als dusdanig aanzien werden heeft echter niet voor gevolg gehad dat andere bakkers-boulangers zich van het bakken van taarten onthielden. Aldus treft men in de inventaris bij de dood van Ls. Jos. VAN DE CASTEELE - vivant boulangier - opgemaakt in zijn huis op de W. kant van de Kaaistraat, tussen de Oost- en Witte Nonnenstraat in 1809 dat deze in zijn bakkerij beschikte over "323 figures de platre pour gateaux" (12).

Wanneer je straks wellicht je tanden zet in een smakelijk stuk taart, denk er even aan dat het Zwitsers waren, uit het bergachtig Graubunden, die voor iets meer dan 200 jaren het afzonderlijke beroep van pasteibakker te Oostende hebben geïntroduceerd.

-
- (1) Univ. Bib. Gent, J. I.
  - (2) R.A. Brugge, Vrije, 17156, 193 v.
  - (3) R.A. Brugge, Not. Oostende, V.C. 40/64, Van Iseghem, Akte 278.
  - (4) R.A. Brugge, Not. Oostende, V.C. 41/70, De Callais, Akte 16.
  - (5) R.A. Brugge, Not. Oostende, V.C. 41/150, Donny, Akte 87.
  - (6) R.A. Brugge, Not. Oostende, V.C. 41/153, Donny, Akte 24.
  - (7) R.A. Brugge, Leie Dep., 1238.
  - (8) R.A. Brugge, Not. Oostende, V.C. 41/163, Donny, Akte 18.
  - (9) Univ. Bib. Gent, Ms. Zaal, 1908.
  - (10) R.A. Brugge, Volkstelling 1815, nr. 145.
  - (11) R.A. Brugge, Not. Oostende, V.C. 41/238, Rycx A jn., Akte 25.
  - (12) R.A. Brugge, Not. Oostende, V.C. 41/256, Rycx A jn., Akte 228.
-

6de GESCHIEDKUNDIGE BOEKENBEURS VOOR VLAANDEREN

ZATERDAG 29 FEBRUARI 1992 VAN 14 - 18 U.
ZONDAG 1 MAART 1992 VAN 10 - 17 U.

CENTRUM VOOR KUNST EN CULTUUR
SINT-PIETERSABDIJ GENT

ORGANISATIE : KONINKLIJKE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN V.Z.W.
KRAANLEI 65 9000 GENT
TEL. 091/25.64.47 OF 23.13.36 OF 23.70.65 (ANTWOORDTOESTEL)
FAX 091/23.97.38 (STICHTING MENS EN CULTUUR)

Hugh POPHAM - A DAMNED CUNNING FELLOW - The eventful Life of Rear-Admiral Sir Home Popham KCB, KCH, KM, FRS - 1762-1820 - Old Ferry Press - 53 Vicarage Road, Tywardreath, Cornwall.

Eind 1991 verscheen deze biografie van Popham (Een verdomd geslepen kerel), de man van de raid op de sluisen van Slijkens, over wie wij reeds een paar maal geschreven hebben (Jaarboek 1973 Ter Cuere en De Plate, februari 1991).

Het is niet onze bedoeling een korte inhoud te geven van het boek, noch een beoordeling van het werk. Het eerste ware niet mogelijk, daarvoor is het leven van Popham te rijk aan gebeurtenissen. Het is evenwel nodig enkele aspecten uit de loopbaan van Popham te toetsen aan hetgeen hier over hem werd geschreven, de leemten aan te vullen en de aanval op Oostende vanuit een andere hoek te bekijken. Het boek telt 255 blz. wij houden halt na blz. 64.

Daarbij komt nog dat alles wat Popham ondernam op verschillende wijze kon worden geïnterpreteerd. Het begon reeds bij zijn geboorte op Gibraltar : was zijn moeder reeds één uur overleden toen hij ter wereld kwam ? Of leefde zijn moeder nog één uur na de bevalling ? Ook de meningen over zijn persoon zijn uiteenlopend : "een aange-name man", "Hij had moeten gefusilieerd worden". Bekwaam en veel-zijdig was hij zeker.

Wij moeten ons dus beperken tot twee hoogtepunten in verband met Oostende : zijn activiteit alhier (1787-93) en de raid op de sluisen (1798).

Als jong marineofficier nam hij deel aan de Amerikaanse Vrijheids-oorlog, om nadien deelachtig te zijn aan prospectiereizen langs de West-Afrikaanse kust. Eens de vrede hersteld werd hij op "halve solde" gesteld. Dit beviel hem natuurlijk niet en onder het opgeven van allerlei voorwendsels nam hij tijdelijk verlof bij de Navy.

Zijn bedoeling was duidelijk : vanuit de vrijhaven Oostende handel drijven met Oost-Indië om alzo het monopolium van de Engelse East-India Company te omzeilen. Dit was voor hem zeer riskant want zijn vaderland zou voor hem niet mals zijn indien hij werd betrapt. Te Oostende kwam hij in betrekking met de Brit Robert CHARNOCK die, volgens de biograaf, een notoire smokkelaar was van goederen, in het bijzonder thee, naar Engeland. Wij weten dat Robert CHARNOCK & Co ook eerlijke bedrijven opzette en o.a. een katoendrukkerij op Molendorp wenste uit te baten.

Tijdens deze periode komt eveneens veel dubbelzinnigheid aan de oppervlakte. Men zegt dat hij zijn eerste reis naar Indië ondernam in dienst van de East-India Company, als hydrograaf. Meer waarschijnlijk is dat hij de reis deed ten bate van zijn privéhandel, op een 500 ton metend schip dat hij had aangekocht samen met een zekere John McARTHUR ("De Stadt van Weenen").

Ik kan een reden vinden voor dit misverstand. Tijdens zijn reis ontdekte Popham een nieuwe voordelige doorgang tussen de Maleische kust en het Prince of Waleseiland. Deze had hij nauwkeurig in kaart gebracht want hij wist iets af van hydrografie. Ook de East-India Company vond baat door deze ontdekking. Dit werd een van de redenen waarom Popham veel werd vergeven.

De naam van zijn schip had hij veranderd in "L'Etrusco" of "L'Etrusque" die vaarde onder Toscaanse vlag. Het was nl. zo dat de Keizer van Oostenrijk benevens de titel van Graaf van Vlaanderen ook

deze droeg van Hertog van Toscane, hertogdom dat tot het Keizerrijk behoorde. Om begrijpelijke redenen verkoos Popham deze vlag boven de te goed gekende Oostenrijkse adelaarsvlag. Volgens zijn biograaf ontving Popham een "ruime uitrusting" vanwege R. CHARNOCK en C° (volgens Daniël FARASYN 30.000 gulden) om in 1790 een reis naar Bengalen (Calcutta) te ondernemen. Daar beleefde hij enkele avonturen die niet ten zijnen gunste uitvielen, zijn huwelijk in Indië daargelaten. Zijn "L'Etrusco", waarop een hypotheek lag, moest hij verkopen. Met dit geld, en geld uit andere investeringen, kocht hij een nieuw schip, gebouwd in Amerika : de "President Washington" die hij prompt herdoopte in "L'Etrusco". Met deze tweede "L'Etrusco" ondernam hij een reis naar Kanton. Het schip werd volgeladen met waardevolle goederen, bestemd voor Robert CHARNOCK & C°, te Oostende.

Ondertussen liepen tegen Popham veel klachten binnen bij de East-India Company wegens zijn illegale handel. Tijdens de terugtocht werd zijn schip enkele malen gepraaid maar hij wist telkenmale zijn plan te trekken.

Aangekomen voor Oostende bleef hij voor de rede liggen, waarschijnlijk wegens laag water. De geschenken voor zijn vrouw liet hij aan wal brengen. Maar dan gebeurde het. Tijdens zijn afwezigheid was een en ander gebeurd : de Franse Revolutie, Franse invasie en veldslagen op Belgisch grondgebied. Vóór onze kust stationeerden Engelse oorlogsbodems. Een dezer was de fregat "Brilliant" onder luitenant Mark ROBINSON. Tijdens de nacht roeide een groep mariniers naar "L'Etrusco" en het schip, inclusief cargo, werd in beslag genomen als oorlogsbuit, en dit ten overstaan van een bevriende natie ! Over deze inbeslagname werden processen gevoerd gedurende 15 jaar.

Hoewel de "Oostendenaars" bekend stonden als vrijbuiters was de "L'Etrusco" oppervlakkig in orde. Dit gebeurde op 15 juli 1793 en hierdoor kennen wij tevens de datum waarop Popham naar Oostende terugkeerde.

De moeilijkheden moeten echter van zodanige aard geweest zijn dat R. CHARNOCK & C° en Popham op 28 december van hetzelfde jaar lieten akteren "dat ze geen belangen hadden in goederen aan boord van de fregat "L'Etrusque", varend onder Toscaanse vlag, afgereisd naar Bengalen en China in 1792" (FARASYN).

POPHAM - DE RAID OP OOSTENDE

Met het verlies van "L'Etrusco" was het afgelopen met de vrijbuitertijd van Popham. In juli 1793 was hij werkloos. Na veel aandringen werd hij opnieuw in dienst genomen als luitenant bij de Navy. Zijn bindingen met Oostende in acht genomen werd hij naar deze stad gezonden als Agent voor Transport bij de expeditietroepen in Vlaanderen. Op dit ogenblik genoot hij de bescherming van de bevelhebber van dit Engels leger, de Hertog van York. In zijn functie moet hij een belangrijke rol hebben gespeeld die vruchten zou afwerpen voor zijn verdere loopbaan.

Tijdens het beleg van Nieuwpoort door de Fransen in oktober 1793 speelde hij een actieve rol, in het bijzonder door het oprichten van een burgerwacht (Fencibles), hoofdzakelijk gerecruteerd onder de vissers. Hij kreeg daarvoor erkenning van hogerhand. Na drie dagen trokken de Fransen af. Het is tijdens deze periode dat Popham schepen opkocht voor het vervoer van troepen (De Plate).

In 1794 begonnen de krijgskansen te keren voor de Brits-Oostenrijkse

CHART
of the
SOUTH CHANNEL,
from
Prince of Wales Island to
S. O.

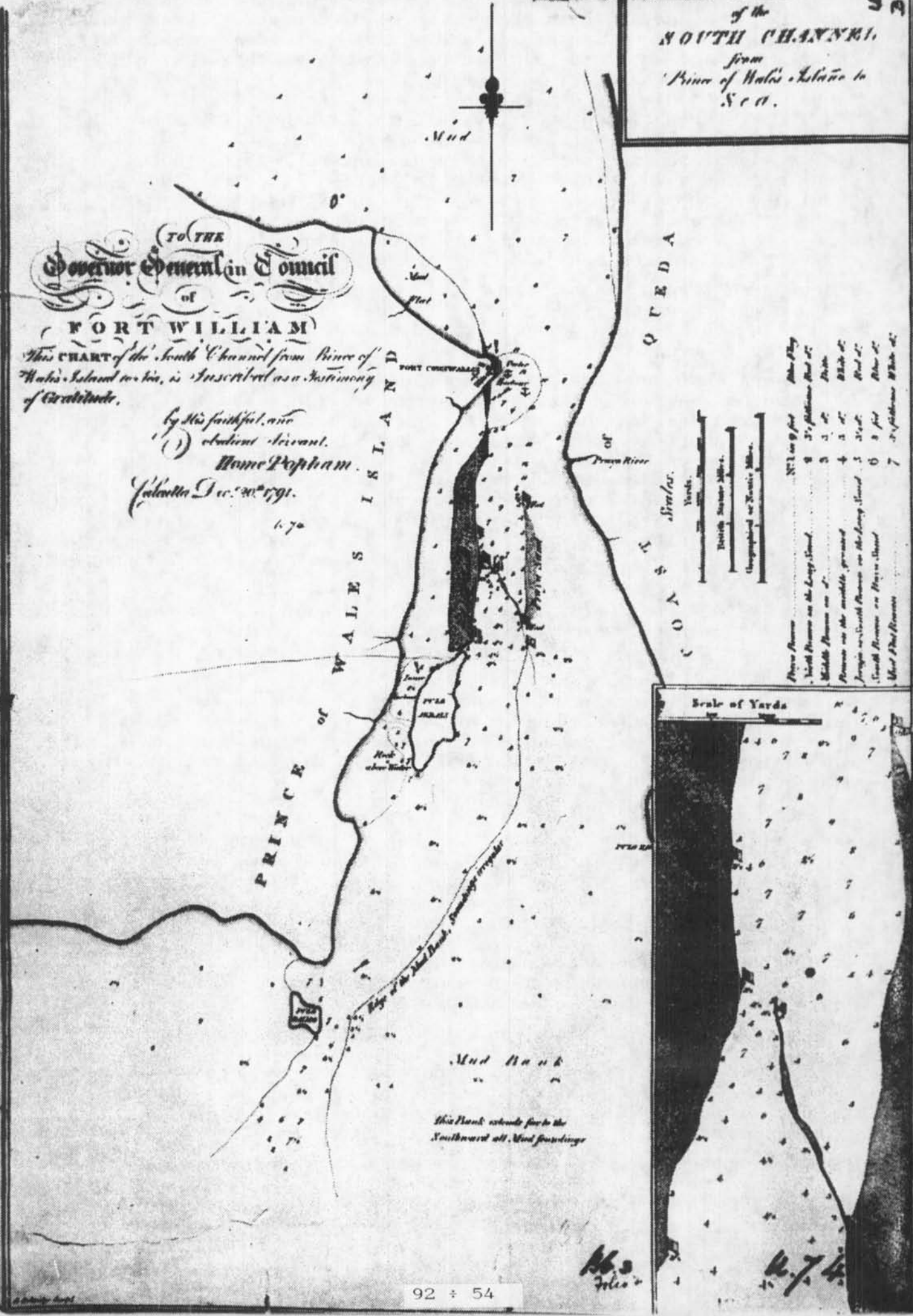
474
263

TO THE
Governor General in Council
of
FORT WILLIAM

This CHART of the South Channel from Prince of
Wales Island to S. O. is Inscribed as a Testimony
of Gratitude.

By His faithful and
(1) obedient servant,
Home Popham.
Calcutta Dec. 20th 1791.

179

PRINCE OF WALES ISLAND
CONNAUGHT RIVER
S. O.

Depth	in fathoms	in feet	in fathoms	in feet
North Channel on the Long Sound	8	57	8	57
South Channel on S. O.	5	35	5	35
Channel on the middle ground	4	28	4	28
Channel on the South Channel on the Long Sound	3	21	3	21
South Channel on Prince of Wales	0	0	0	0
Mud Flat	7	51	7	51

alliantie, Popham zond vrouw en kind naar Engeland, en vanaf dit ogenblik was zijn aanwezigheid alhier vollopig ten einde. Het leger waartoe hij behoorde werd door de Fransen teruggedrongen tot in het Noorden van Duitsland. Nog steeds was Popham de verantwoordelijke voor het transport langs wegen en over binnenwateren. Oostende zou opnieuw met hem kennis maken in 1798.

* * *

In dit jaar 1798 werd Engeland bedreigd door een invasie van het Franse leger onder Napoleon. Er waren geruchten dat zelfs een vloot van luchtballons zou ingezet worden (over de toestand in Engeland heb ik geschreven in het Jaarboek Ter Cuere 1973). Een burgerwacht werd opgericht, maar wat ik toen niet wist was dat Popham hierbij de initiatiefnemer was, zich herinnerend hoe hij destijds te Nieuwpoort een korps van "Fencibles" had opgericht. Maar dit alles was slechts een aanloop tot de raid op de sluizen van Slijkens.

Ook hier was Popham die het idee opperde om de sluizen te vernielen. Hij kende de streek natuurlijk zeer goed en was ervan overtuigd dat voor de oversteek naar Engeland een groot aantal binnenschepen zou gebruikt worden die, ook vanuit Holland, via de kanalen naar de kusthavens zou overgebracht worden. Om nog niet te spreken over de vele vissersschepen in diverse havens. De sluizen van Slijkens en Plassendale vormden belangrijke knooppunten.

Hoewel Napoleon reeds zijn invasieplannen had laten varen, en de blikken wendde naar Egypte, liet hij de invasievloot verder uitbouwen. Dit strooide zand in de ogen van de Engelsen. Ik meen dat zodoende het grootste gedeelte van de Britse vloot in het Kanaal zou gekluisterd worden. De dag waarop Popham zijn aanval uitvoerde vertrok Napoleon vanuit Toulon naar het Oosten.

Popham stelde een Geheim Memorandum op waarin hij uitleg gaf over zijn plannen om de sluizen van Slijkens op te blazen. Wat volgde maakt deel uit van de geschiedenis van Oostende en Bredene, maar de feiten werden steeds vanuit éézelfde hoek bekeken. Over de landing zelf vertelt PASQUINI meer dan de biograaf van Popham.

Hoe zag Popham de aanval die hij wenste uit te voeren en hoe was deze georganiseerd? Er was van in den beginne één grote moeilijkheid: Popham had slechts de graad van kapitein en had nog nooit het bevel gevoerd over een oorlogsschip. Met een graad op dit niveau kon men hem moeilijk de leiding geven over een vloot. Het idee alleen deed de hogere officieren steigeren. Dit werd zo opgelost: ieder deelnemend schip zou onder bevel staan van een kapitein jonger dan Popham, en hoogst in bevel kwam een generaal van de Landmacht: Eyre COOTE.

Popham zelf kreeg het bevel over een schip, "armé-en-flute" d.w.z. uitgerust als een bewapend vrachtschip, de "Expedition". De boot was in slechte staat en uitgerust met 26 kanonnen. De toewijzing was vergezeld van een briefje met verontschuldiging getekend door de jongste Sea-Lord, Sir William YOUNG. Popham was in zijn Q gebeten, hetgeen ook de bedoeling was geweest. De eer van de admiraals was gered!

PLAN VAN POPHAM

Er werd voorzien: buskruit in kratten om de dokken van Oostende in de lucht te laten vliegen, voldoende springbussen om bressen te slaan in zes paar sluizen, gereedschap voor het ondermijnen,

een klein snelzeilend hospitaalschip, enz. De troepen zouden inscheppen vanaf het Isle of Tanet (Z.O. Engeland). Er was geen materiaal voorzien voor kampementen want volgens schatting zou de klus geklaard worden binnen de tien uren. Bewapende kotters zouden gestationeerd worden als padvindders bij het naderen van Oostende om zo de aanvalsschepen binnen de kustwateren te leiden.

De vernieling van de sluizen moest gebeuren op het ogenblik van half-tij. Dan zou door de havengeul een stortvloed van water vanuit het kanaal stromen die zeker chaos zou veroorzaken onder de gemeerde schepen.

Zes oorlogsbodems moesten de stad beschieten vanuit het N.N.W. en zich gereed houden om vijandelijke vaartuigen aan de oostzijde van de stad in brand te steken en te kelderen. Veertien kanonneerboten moesten de oostzijde van de haven voor hun rekening nemen. Ook de ponton die de oversteek van de havengeul verzekerde moest uitgeschakeld worden.

De schepen "Expedition", "Ariadne" en "Minerve" dienden op het strand 600 man af te zetten in platbodems. Ook de sappeurs met springstoffen zouden terzelfdertijd aan land gebracht worden. Nog andere boten dienden kanonnen aan wal te brengen : één zesponder en twee howitsers.

Twee aanvalsgolven moesten de eerste volgen : één van 450 man met wat artillerie, de laatste van 364 man met twee kanonnen. Alternatieve plannen werden uitgedokterd indien een haastige terugtocht verplicht was, eventueel onder druk van overmacht. Indien de tijd het toeliet moesten de sluizen van Plassendale eveneens opgeblazen worden teneinde het kanaal naar Nieuwpoort onbruikbaar te maken.

In het oorspronkelijke plan had Popham schijnaanvallen voorzien op de havens Calais, Dieppe, Fécamps en Saint-Valéry om de aandacht af te leiden van het eigenlijke doel.

Op 13 mei waren alle troepen ingescheept, maar tengevolge van slecht weder werd slechts de volgende dag uitgevaren. Popham ging aan boord te Margate. De overtocht duurde vier dagen ! De dag na de aankomst voor Oostende werd een ultimatum gestuurd naar de Franse plaatscommandant MUSCAR. We weten dat dit werd afgewimpeld.

Popham schreef in een spoedbericht naar de Admiraliteit dat de wind naar het Westen was gedraaid en dreigde heel hard te worden. (PASQUINI schrijft dat de wind naar het Zuiden draaide, hetgeen minder logisch is. In dit geval zou er weinig branding zijn geweest in de ontschepingszone). Met Generaal COOTE overlegde hij of het niet wenselijk ware zich van de kust terug te trekken, naar volle zee, en een betere gelegenheid af te wachten. Toen kregen ze echter het bericht binnen dat het Frans garnizoen te Oostende zeer klein was. Dit deed de generaal beslissen toch de landing uit te voeren, tegen het oordeel van Popham in. Dit gebeurde dan tussen 5 en 6 uur in de morgen van 19 mei 1798.

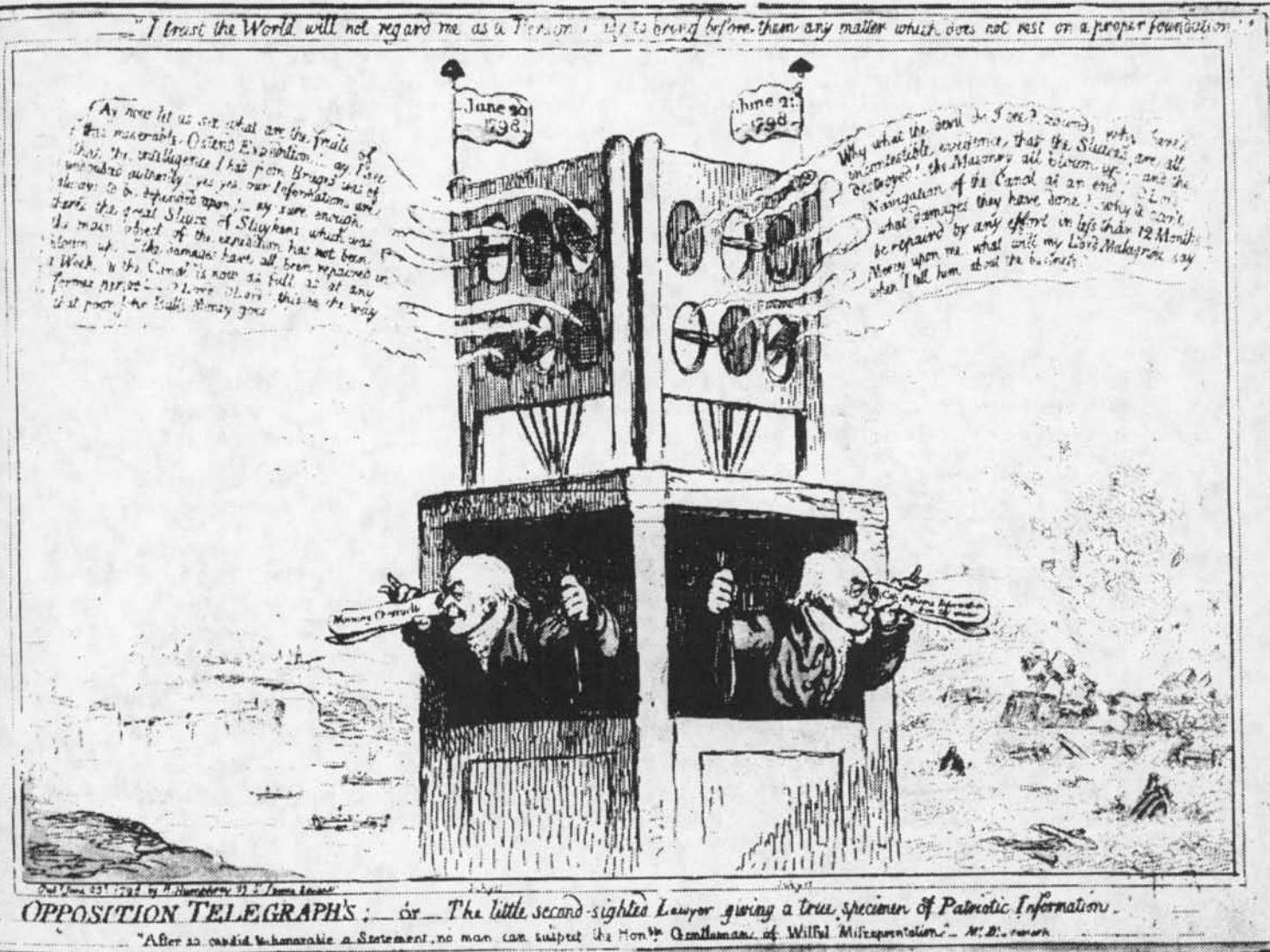
Er werd over en weer geschoten. Om 10u20 hoorde Popham de ontploffingen uit de richting van Slijkens. De troepen werden hierop verzameld in de duinen van Lisseморis, maar tengevolge van het slechte weer kon geen enkele man ingescheept worden. Dit is dan Oostendse geschiedenis.

Popham liet zich naar het strand roeien om aldaar alleen te kunnen vaststellen dat de Engelse troepen omsingeld waren. Hij was ervan

overtuigd dat Generaal COOTE had gecapituleerd. Hij gaf daarop het bevel de schepen verder in zee te ankeren en hees een signaal om wapenstilstand van zijn kant aan te kondigen. Hij schrijft dat hij bericht kreeg van land "dat de sluizen vernield waren, dat verschillende koopvaardijschepen in brand stonden en de dokken droog lagen". Volgens zijn biograaf zouden de herstellingen vijf jaar in beslag nemen.

Popham schreef zijn minister dat zijn plan degelijk was opgemaakt, de vijand totaal werd verrast, de opdracht was uitgevoerd binnen de voorziene tijd, maar dat hij niet opkon tegen de elementen. In regeringskringen ging men hiermee akkoord.

De pers reageerde anders. In de "Morning Chronicle" van 23 juni verscheen een spotprent (afgedrukt in het boek). Men ziet hierop twee semaforen van een voor mij onbekend model. De ene bericht in een ballonnetje op 20 juni : "er is geen schade aan de sluizen en de haven is rustig". De andere bericht op 21 juni : "de sluizen zijn vernield, het metselwerk is in de lucht gevlogen en er is geen scheepvaart op het kanaal". Het onderschrift stelt : "op tweede zicht : een echt specimen van patriotische informatie".

Above: 'Capt. Pop'em's information from Captain Winter' on the righthand telescope at Henry Dundas's eye, the *Morning Chronicle* on the left. The subject is the demolition of the Saas Lock at Ostend in June 1798. In the left-hand balloon, 'Ay, now let us see what are the fruits of this miserable Ostend Expedition! . . . ' ie, nil; the lock is undamaged and the harbour calm. In the right-hand balloon, ' . . . the Sluices are all destroyed! . . . the Masonry all blown up! . . . and the Navigation of the Canal at an end . . . ' Below, a scene of devastation. The cartoon by Jekyll was published 23 June. 92 ÷ 57

Zoals gezegd : alle handelingen van Popham kan men op twee manieren uitleggen. Ook is het bevreemdend dat Popham en Charnock op 28 december 1793 verklaren geen belangen te hebben in goederen aan boord van "L'Etrusque" (die in beslag genomen was) terwijl de eerste toch jarenlang ijvert om vergoeding te krijgen voor de opgelopen schade. Ik vermoed dat na tijd geen vrees meer bestond voor strafmaatregelen tegen zijn persoon wegens zijn latere verdiensten. Tijdens de processen die gevoerd werden liet Popham steeds uitschijnen dat zijn hardnekkigheid ingegeven was door zijn bezorgheid voor het verlies dat zijn vennoot Charnock had geleden.

De schrijver van de biografie heeft klaarblijkelijk verzuimd opzoeken te verrichten te Oostende. Wat Daniël FARASYN heeft gevonden had hem zeker wat bijgebracht.

Om te sluiten : het is niet Admiraal Popham die de aanval leidde, maar wel KAPITEIN Popham. Over de aangerichte vernielingen, omvang en duur van de herstellingen, is men het nog steeds niet eens.

* * *

De levensbeschrijving van schilder Balthasar SOLVYNS (zichten op Oostende) leert ons dat hij Popham vergezelde tijdens diens reizen naar de Rode Zee en Bengalen. De biograaf van Popham vermeldt de naam van onze schilder niet. Wel schrijft hij dat de kapitein op eigen kosten een tekenaar-ontwerper meenam. Over de identiteit van deze tekenaar hoeven we niet te twijfelen.

Richard VERBANCK

GEKIBBEL ROND GEZONDHEIDSPROBLEMEN

door Ivan VAN HYFTE

In mijn bijdrage over kindersterfte te Oostende (De Plate 91/83) had ik het terloops over de epidemische dreiging die vele negentiende eeuwse steden door een elementair gebrek aan hygiëne kenden.

Met de regelmaat van een klok braken ook in onze badstad (o.a. zomer 1892) epidemieën uit die discussies ontlokten in de gemeenteraad.

Op 23 november 1892 legt burgemeester A. PIETERS de raad een arrest voor dat de verspreiding van besmettelijke ziekten moet voorkomen : op de openbare weg of op markten is het voortaan strikt verboden kleren of beddegoed te verkopen, uit te pakken of te exposeren.

De raad maakte van deze gelegenheid gebruik om het sanitair probleem in een ruimer context te plaatsen.

Raadslid H. GOFFIN beet de spits af met een uitvoerig exposé. Netheid, hygiëne en desinfectie, betoogde hij, zijn van primordiaal belang. Hij vroeg de raad zijn volle aandacht voor de woonomstandigheden van de werkmensen. De medische commissie, vond hij, is te laat in actie gekomen.

Een ander raadslid, V. MICHENS, bracht de deplorabele toestand van het Vuurtoren-kwartier op tafel. Een hele agglomeratie huisjes zonder de minste hygiëne of sanitaire voorziening. Grote plassen water in de straatjes (of wat er moet voor doorgaan), hopen afval achter de huisjes, op enkele stappen van de waterputten infiltreert de mesthoop de bodem. Kortom, een haard waar ziektekiemen zich gretig ontwikkelen.

Blijkbaar goed gedocumenteerd klaagt hij de verwaarlozing van het Vissersdok (le Bassin des Pêcheurs) aan. Slib en slijk dat niet gebaggerd wordt, laat bij laag water een verpestende stank na. Dit kan niet ten laste zijn van de stad, maar van de Staat ! Het ergst van al vindt hij de oude Visserskreek (l'ancienne crique des Pêcheurs). Ook particulieren hebben schuld aan het uitbreken van infecties. In veel woningen, met kroostrijke gezinnen opeengepakt, is een depot van lege visbennen. De politie hield toezicht op het verbod maar sommigen negeren dit en stapelen 600 à 700 bennen bijeen. Toen de mijn werd gebouwd waren magazijnen daarvoor voorzien. Hij besloot met een voorstel : kunnen de jaarlijkse dok-rechten voor een deel niet aangewend worden voor het onderhoud van de bassins ?

Burgemeester PIETERS nam, na al dit kritisch weerwerk, duidelijk gas terug. Hij vond dat de medische commissie goed werk presteerde. Sommige impasses (sloppen) o.a. die in de Schippersstraat en de Babylonstraat werden op haar advies gesloten. Ook schatte hij het aantal huizen rond de vuurtoren op enkele...op Oostends grondgebied wat bij raadslid M. VALCKE de opmerking ontlokte " Il y en a bien une centaine". PIETERS verdedigde zich met te beweren dat de meeste op Bredene lagen. Ook had aannemer DECLOEDT hem dringend de baggerwerken beloofd maar een ongeval met zijn machine zorgde voor uitstel. "Reeds 2 jaar vragen wij aan de gemeenten Stene en Mariakerke de aansluiting op ons rioolnet; hun college weigerde".

H. GOFFIN weigerde zich daar bij neer te leggen. Een lid van de medische commissie bevestigde hem dat deze bijna nooit bijeenkwam en dat hij zélf, vergezeld van schepen R. VAN LOO zich vergewiste van de situatie in de 2 sloppen en dit zelf signaleerde...

Het gekibbel rondde de burgemeester af met een "l'incident est clos".

WANNEER WERD EEN SLUIS GEBOUWD OP DE Ste. CATHARINAKREEK ?

Onlangs kreeg ik een krantenknipsel in handen, waarop een plannetje van de stad Oostende is afgebeeld, met als ondertitel : De Oostendse haven tussen 1667 en 1690 volgens chevalier BEAULIEU, kartograaf van Lodewijk XIV...

Ik geef hiervan een - vergrote - fotocopie.

Wat mij opvalt is de aanwezigheid van een sluis (Ecluse) op de Ste. Catharinakreek (hier betiteld : "Canal de...") ten zuiden van de stad. Bij mijn weten werd de eerste sluis op de Ste. Catharinakreek slechts gebouwd in 1745, naar aanleiding van de indijking van de Ste. Catharinapolder.

De inplantingsplaats van de sluis op het plannetje en deze van de uitwateringssluis van de Ste. Catharinapolder stemmen wel nage-nog overeen.

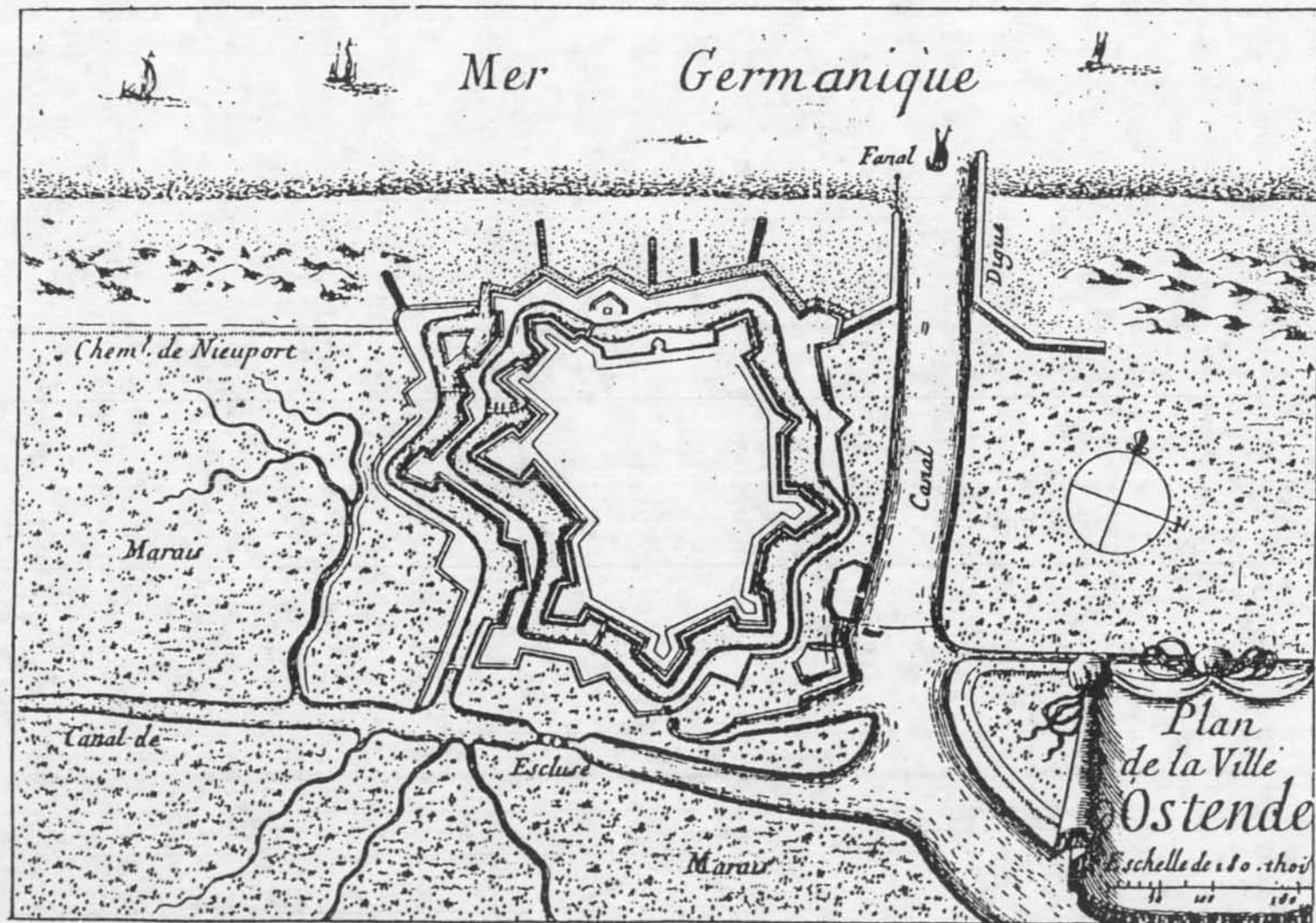
Ik stel me nu de vraag : bestond er reeds een sluis tussen 1667 en 1690, of is de datering van dit plannetje onjuist ?

Het kan moeilijk de sluis zijn van de Ste. Catharinapolder, die beschermd was door een "halve maan", die niet te zien is, en er is evenmin een spoor van de aansluitende polderdijk te zien.

Wie kan de zaak duidelijk maken ?

Gerard VANDAMME

De Oostendse haven tussen 1667 en 1690 volgens chevalier de Beaulieu, kartograaf van Lodewijk XIV. Ten oosten van het omwalde Oostende ligt de nieuwe havengeul die, evenals de verdere uitbouw van de haven, over voormalig Bredens grondgebied liep. (gwo)

AUGUSTUS 1914
VLUCHTELINGENFAMILIE
(IM-VERZ. F. HUB.)

STRANDKARREN ALS ONDERKOMEN
VOOR VLUCHTELINGEN
(IWM-VERZ. F. HUB.)

DE FOTOGRAFIE TE OOSTENDE TOT 1914

(aanvulling op de reeks artikels van Norbert HOSTYN)

In het fotoalbum "Oud Oostende in Beeld" deel 5 staan 2 foto's afgebeeld die getrokken werden door de fotograaf Ad. SIMON die woonde in de Kerkstraat 23 te Oostende.

De twee foto's dateren van circa 1900 en stellen een gedeelte van de Euphrosina Beernaertstraat en van de vroegere Werfstraat voor.

De heer Ad. SIMON wordt noch als fotograaf, noch als particulier, vermeld in de Almanach de Commerce van August STRACKÉ, edities van 1887, 1889, 1892 en 1897.

In de editie van 1909 vinden wij echter op hetzelfde adres (Kerkstraat 23) fotograaf Jean ASAERT (= ASAERT-PIERLOOT) die ook gewoond heeft in het huisnummer 11 van dezelfde straat.

De vraag is of Jean ASAERT, als reeds gevestigde fotograaf, de zaak van Ad. SIMON heeft overgenomen of dat er hier maar sprake is van verhuis naar een beter geschikt handelspand. In dit geval moest de zaak van Ad. SIMON reed zijn opgedoekt.

Anders nog : bestaat er een band tussen de twee families ?

André VAN CAILLIE

VERLEDEN EN HEDEN VAN HET MOLENAARSHUIS

door Freddy DUFAIT

Oude foto's van Stene tonen "zichten" om nooit te vergeten. Één ervan toont ons het brugje over het Steenemolengeleed en tevens het begin van de Dorpstraat. Wanneer men op het brugje stond keek men links naar de molen met daarvoor het molenaarshuis.

Uit geschiedenisbronnen is er geweten dat de vroegere houten molen in 1853 vervangen werd door een stenen molen. Smid en bakker Frans VANDEN BUSSCHE was de opdrachtgever ervan en tevens de eigenaar, die dan ook hoogstwaarschijnlijk een stenen molenaarshuis liet bouwen om daarin te wonen en handel te voeren. Uit mondelinge overlevering weten wij dat de molenhandel duurde tot aan het begin van de eerste wereldoorlog.

In 1878 verkocht Frans zijn molen en huis aan Amandus VANDEN BUSSCHE die het dan overliet aan zijn schoonzoon en dochter Charles en Julie VERMEIRE-VANDEN BUSSCHE, waarna het dan in handen kwam van broer Kamiel VERMEIRE.

In 1919 werd molen en huis openbaar verkocht en de toenmalige molenknecht Cyrille PARMENTIER-TERMOTE werd de nieuwe eigenaar en als knecht fungeerde dan neef Georges TERMOTE gehuwd met de nog altijd goed gekende Alice TANGHE.

In 1960 verhuisde weduwe Georges TERMOTE naar haar nieuw huis, gebouwd op de gronden van de opbergplaats van de molen, vlak naast het molenaarshuis.

In 1964 kwam zij en haar kinderen, na de dood van weduwe Cyrille PARMENTIER door erfenis in bezit van molen en huis.

In 1979 verkocht zij de molen en aanhorende grond aan de stad Oostende om zodoende de molen in zijn vroegere luister te herstellen.

len. Eventjes later werd schepen BOURGOIS eigenaar van het molenaarshuis.

Het huisje zonder verdieping, zoals de meeste Steense huizen dan, had, bovenaan een witgekalkte voorgevel afgeboord tot tegen de troittoir met pekverf. Een voordeur met langs weerszijden elk twee vensters met klapluiken gaven toegang en licht in het molenaarshuis. Langs de drie stoepjes van de voordeur kwam men in de drie plaatsen die uitgaven op de straat : de middenplaats met links daarvan de voute en rechts nog een grote plaats, eindigend allemaal rechtstreeks of langs keuken aan de achtergevel. De achtergevel was lager door het grote schuinend dak. De twee achterdeuren, één voor de voute en één voor het keukentje kwamen bijna tegen de dakgoot. Een dubbelvenster met klapluiken en een klein venstertje gaven uitzicht op de molen. Een pannendak overdekte een ruime zolder.

In deze straat huurde kunstenaar Redgie VAN TROOST in 1984 dit molenaarshuis om er zijn schildersatelier te maken. Hij zegde zelf : "Er is ruimte genoeg voor een gedeelte atelier en een deel permanente tentoonstelling. Het is een uitdaging voor mij en ik hoop dat het bijdraagt tot de verdere 'culturele ontwikkeling' van de Steense kunst".

Het vele bezoek noopte hem tot verbouwing : de voute verandere in een gezellige keuvelplaats, dicht bij een oude Vlaamse schouw, aan tafel of aan de gezellige toonbank. De overige twee plaatsen werden één grote plaats in elkaar lopend langs een rondboog met gezellige tafeltjes die een uitzicht gaven op de permanente tentoonstelling van Redgies zee- en polderzichten. Bij een voorstelling van de kunstmap "Steense Stenen" schreven wij : "Als brug tussen zee en polder heeft kunstschilder Redgie VAN TROOST zijn atelier en tentoonstellingszaal opgericht in het Molenaarshuis te Steene-dorp. Zijn grote liefde voor de zee heeft hij nu gedeeld

met dit landelijk dorpje en het omgevend polderlandschap.

Zo was en werd het molenaarshuis in 1986 omgevormd tot een kunst-kroeg, waar tal van kunstenaars bij hun tentoonstellingen en kunst-liefhebbers bij hun bezoek heerlijke momenten kenden.

Ook de zolder kreeg een metamorfose. De "gouden" handen van de kunstenaar deden wonderlijke hoekjes ontstaan : een eethoek, een T.V.-hoek, een knuffelhoek, twee slaapkamers met bad en douche en het ruime dakvenster gaf een prachtig uitzicht op de molen. Ook voor- en achtergevel kregen een nieuw kleedje en het knap vernieuwd uitzicht spoorde de voorbijganger aan tot een bezoek. In 1990 zette Redgie een kroon op zijn werk met de verwezenlijking van een buitentoonbank en -terras.

Na ruim zes jaar dag en nacht werk aan en in het huis nam Redgie VAN TROOST en vrouw Rosette TWIESELMANN afscheid van "hun" molenaarshuis, wellicht met een heimwee, maar toch trots over hetgeen ze zelf presteerden in deze korte tijd ten bate van het molenaarshuis en Stene. De kroeg en permanente tentoonstellingen gingen echter niet te loor : Serge DEVRIENDT - Inge ZWAENEPOEL volgden op en met hun leuze "CARPE DIEM" hopen zij even ten dienste te staan in dit prachtig kader.

Bibliografie

Henri DE SMEDT : Stene, een dorp in een stad.

René HUPPERTS : Steene en Stene.

Freddy DUFAIT : Kunstschilder Redgie Van Troost in een tijdspanne van 25 jaar.

Diverse mondelinge overleveringen.

OSTENDIANA

door A. SWYNGEDAuw
m.m.v. E. SMISSAERT

RAHIR, E. - Ostendiana R.149/5

L'Excursion aux dunes de La Panne le 2 juillet 1933.

DESMEDT, Hilda - Ostendiana D.355.15/1

De oesterbanken van Oostende : een voorbeeld van economische interventie-politiek in de 18e eeuw.

DIEUDONNÉ, R. - Ostendiana D.144/1

Lignes de la côte : le réseau du littoral belge. Bruxelles : société nationale des Chemins de fer Vicinaux, 1986.

LIÉTARD, Edwin - Ostendiana L.552/17

De sluizen van Sas-Slijkens : 7 medailles. Oostende : E. Lietard, 1991.

GOBYN, Ronny - Ostendiana V.661.5/1

Het "koninklijke" Oostende (1902) : architecten Ch. Girault, H. Maquet en A. Marcel. In : Vlaanderen : tijdschrift voor kunst en cultuur nr. 237, 1991.

VERBOUW, Maria - Ostendiana V.344/1

Oostduinkerke : duinenreservaat "De Doornpanne". Oostduinkerke : Vereniging voor vreemdelingenverkeer, 197?.

MEYER, Ronny de - Ostendiana V.661.5/1

Casino-Kursaal Oostende : alternatief ontwerp, bouw door architect

Léon Stijnen. In : Vlaanderen : tijdschrift voor kunst en cultuur nr. 237, 1991.

SCHRAMME, Roger - Ostendiana S.474/1
Geschiedenis der Koninklijke Gilde Sint-Sebastiaan te Knokke : 1573-1973.

NIEUWPOORT - Ostendiana N.355/1
Nieuwpoort : "Heemkring Bachten de Kupe, 1963.

NIEUWPOORT - Ostendiana N.355/2
Nieuwpoort, de goedkoopste en snelste haven van België : geringe havenkosten, vlugge overscheping, snelle overvaart. Nieuwpoort-Bad : Druk. Cordel-Sinnaeve, 1933.

NIEUWPOORT - Ostendiana N.355/3
Nieuwpoort : lees- en kijkboek samengebracht door de werkgroep geschiedenis. V.V.V., 1988.

DALLE, D. - Ostendiana D.141/1
Gids voor de Westkust, Veurne en het achterland. Westvlaamse Gidsenkring. Afd. Westhoek, 196?.

DALLE, D. - Ostendiana 141/2
De bevolking van de stad Veurne in de 17de-18de eeuw.

VANDEKERCKHOVE, Flor - Ostendiana V.150.45/1
De smaak van het zeewater : verhalen. Oostende : Manga, 1991.

CAILLIE, André Van - Ostendiana C.103/5
Oud Oostende in beeld : deel 5. Blankenberge : Druk. Plus-point, 1991.

DEGRYSE, Roger - Ostendiana D.265/25
Vlaanderens haringbedrijf in de Middeleeuwen. Antwerpen : De Nederlandsche Boekhandel, 1944.

NEREUS - Ostendiana N.220/1
Sint Idesbald : de bloem der Vlaamsche kust. Sint-Idesbald : Zusters Paulinen, 1934.

WELKOM - Ostendiana W.425/1
Welkom te Oostende : gids. Publisher Hercules, 1972.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/360
Maastrichtse kunstenaars nu : dubbele internationale expositie te Oostende en te Maastricht. Expo te Oostende en te Maastricht. Druk. Kampert, 1991.

HEUSINGER VON WALDEGG, Joachim - Ostendiana E.336/180
James Ensor : Legende von Ich. Köln : DuMont Buchverlag, 1991.

WILLEKENS, Emiel - Ostendiana W.707.5/1
Randschrift : gebundelde gedichten. Bevat "Ostendiana" en "Brede-niana. Antwerpen, 1990.

SINT-GODELIEVE - Ostendiana S.624.1/1
Sint-Godelieveabdij Gistel 1891-1991. Oostende : Druk. Goekint, 1991.

BAILLEUL, Pierre - Ostendiana B.156/7
Deltagids van de Kust. Bruxelles : Ed. Delta, 1991.

CLERCK, Karel de - Ostendiana C.284/4
Enkele documenten betreffende het "sociaal actieplan" in het bisdom Brugge op het einde van de 19de eeuw : 1895-1896. Gent : R.U. Gent, 1991.

p.v.b.a A. & Y. MONBALLIU

Jozef II straat 25, OOSTENDE

Tel. 059 - 70 21 13

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD

Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

P R O M O T I E   V E R K O O P

Te koop aan de balie van het Heemmuseum

Ostendiana III + IV + V aan 1.000 Fr

i.p.v. 1.650 Fr

Nu kopen - een enige gelegenheid !!!

Begravenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskreette takt.
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen.
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon.

Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht.
Begravenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059.80 15 53 & 70 32 78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. N 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 21

Nr. 3

MAAND maart 1992

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER

J.P. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

SECRETARIS

J.B. DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

REKENING

750-9109554-54 of
000-0788241-19

IN DIT NUMMER

- blz. 69 : R. TIMMERMANS : Gedateerde huizen in Oostende.
- blz. 70 : D. FARASYN : De oude paalresten onder het nieuw toerismebureau.
- blz. 73 : F. COOPMAN : De vergeten zeestrijders van 1914-1918 (3).
- blz. 76 : F. Gevaert : Verkeerscentrum Oostende-Kaai.
- blz. 85 : I. VAN HYFTE : De brandramen van de Sint Petrus en Pauluskerk.
- blz. 87 : J.B. DREESEN : Verweer tegen tandpijn. De H. Apollonia te Oostende en omgeving.
- blz. 88 : N. HOSTYN : Monumenten, beelden & gedenkplaten te Oostende - LXIX - LXX - LXXI.
- blz. 90 : J.B. DREESEN : Het wapen van Oostende.
- blz. 91 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens de eerste wereldoorlog (23).

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort

MAART - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten die in de loop van de maand plaatsvinden.

A. Wandelvoordracht 14 maart 1992 om 14u30 voor de Peperbusse.

Deze wandelvoordracht naar de Peperbusse en het Praalgraf van Koningin Louise-Marie werd in ons vorig nummer uitvoerig aangekondigd. We beperken ons nu tot het herhalen van de datum.

B. Avondvoordracht met dokumentatiemateriaal.

Deze avondvoordracht gaat door op

donderdag 26 maart 1992 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Het onderwerp : VORMING EN BEWONINGSGESCHIEDENIS VAN HET DUINGEBIED IN MARITIEM VLAANDEREN

De spreker : de heer Johan TERMOTE, historicus.

Over het onderwerp van vanavond laten we even de spreker aan het woord :

Het duingebied speelde een essentiële rol in de vorming van de kustvlakte, die zo'n 10.000 jaar geleden inzette. Bovendien werd het gebied vanaf de periode van het Neolithicum nagenoeg continue bewoond wat leidt tot een dynamische relatie mens-landschap. Zo zien we dat tijdens periodes van sterke zeeïnvloed de bewoning zich op het duingebied terugtrekt waarna het gebied de springplank vormt van waaruit het achterliggende slik-schorregebied verkend en tenslotte terug ingenomen wordt. Bovendien vormt het gebied door zijn gunstige en veilige ligging aan de rand van de zee de gedroomde plaats voor de inplanting van handels- en vissershavens.

Negatieve factoren vormen het grillige landschap en de beperkte exploitatiemogelijkheden van de zandbodem zeker tegenover de achterliggende vruchtbare schorre en poldergebied. Het is dan ook opmerkelijk dat de aandacht voor dit gebied, en dit zowel op geologische als op historisch/archeologisch vlak pas tijdens de laatste decennia op gang kwam. De ingewikkelde geologische ontstaansgeschiedenis en de talrijke technische en interpretatieve problemen bij deze onderzoeken hebben bij dit alles een niet te onderschatten rol gespeeld.

De geschiedenis van het duingebied is pas tot in de periode van het Neolithicum - ca. 4500 jaar geleden - te achterhalen. De gesloten duingordel vertoonde toen een meer gebogen lijn en maakte het mogelijk dat in de achterliggende kustvlakte een uitgestrekt veenlandschap tot ontwikkeling kwam. De zeeinbraak omstreeks 1500/1000 vr. Kr. ruimde de duingordel met uitzondering van de duinstrook van Adinkerke-Ghyvelde grotendeels op.

Hierna vormde zich een tweede, meer zeewaarts gelegen duingordel, die opvallend breder was en op regelmatige afstanden doorbroken was met geulen. Tijdens de periode van de IJzertijd en de Romeinse occupatie werd dit duingebied vrijdels bewoond en ontgonnen als veeweide en zoutwinningsgebied.

Deze duingordel werd op zijn beurt door de zgn. Duinkerke II-

transgressie vanaf 270 na Kr. gedeeltelijk opgeruimd of aan de zeezijde afgekald. In grote lijnen kunnen we stellen dat gedurende de periode van de Middeleeuwen de kustlijn alsmaar verder terugschreed waardoor nieuw zand vrij kwam dat door de overheersende winden landinwaarts geblazen werd. Het duingebied breidde hierdoor alsmaar verder over de schorre of polder uit. De mens paste zich opvallend goed aan dit nieuwe duinland-schap aan. De periode van de 11de tot de 14de eeuw kunnen we gerust als het hoogtepunt in de occupatie van deze streek beschouwen. De economische impulsen werden door het Vlaamse gravenhuis geleverd. Aan de zuidrand verrezen dorpen van veetelers, aan de zeezijde vissernederzettingen. Bovendien werden op het duin enkele nieuwe havensteden gesticht, waarvan Nieuwpoort in 1163 de belangrijkste was.

De grote paraboolduinen in hun noordoost-zuidwestmigratie maakten aan deze bloeiperiode een einde en overdekten geleidelijk de nog resterende nederzettingen. De overstuiving van de Duinenabdij van Koksijde vormt hiervan het meest spectaculaire voorbeeld.

Het grotendeels verlaten duingebied degradeerde in de postmiddeleeuwse periode tot jachtgebied en kwam nog slechts sporadisch voor beweiding in aanmerking.

In de loop van de 19de eeuw kreeg de regio een nieuwe bestemming door het opkomend toerisme. Het unieke natuurlandschap wordt hierdoor steeds verder teruggedrongen waardoor de noodzaak van een nieuw evenwicht zich opdringt.

De heer TERMOTE kennen wij van zijn uitstekende voordracht van vorig jaar waarin hij ons sprak over "De Vlaamse havens in de Middeleeuwen". Hij is een zeer goed en boeiend spreker en we zijn dan ook overtuigd dat we, eens te meer, een hoogst interessante uiteenzetting ten gehore zullen krijgen over een onderwerp dat voor de meeste van ons betrekkelijk onbekend is.

Warm aanbevolen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

GEDATEERDE HUIZEN IN OOSTENDE

Ter aanvulling van het artikel "Gedateerde huizen in Oostende" van de heer Germain BILLIET en verschenen in De Plate, februari 92, blz. 92/44, wil ik nog een onopvallend rijhuis signaleren dat niet op de lijst voorkomt. nl. :

Sint-Sebastiaanstraat 35 jaartal 1884

Hiermede is dit het tweede oudste gedateerde huis uit het stadscentrum en van de gehele lijst.

Het jaartal is ingewerkt in de voorkant van het balkon op de eerste verdieping.

Roger TIMMERMANS

DE OUDE PAALRESTEN ONDER HET NIEUW TOERISMEBUREAU

door Daniël FARASYN

In een bijdrage verschenen in "De Plate" in december 1991 onder de titel "Het Nieuw Toerismebureau staat op historische grond" heeft J. DREESEN gepoogd de paalresten die men bij het delven van een liftkoker had aangetroffen naar hun oorsprong te identificeren. Samen met andere medewerkers kwam hij tot de bevinding dat deze paalresten ofwel tot een landingshoofd hoorden, aansluitend bij het Westsluiscomplex, ofwel de basis vormden van een versterking. Zijn voorkeur ging naar de eerste verklaring.

Hierbij werd, zo menen wij, uitgegaan van de verkeerde stelling dat de Langestraat weinig of niet van plaats of richting in de loop der tijden was veranderd. Men mag niet uit het oog verliezen dat de Langestraat in haar west-deel wel in haar richting gewijzigd werd.

Oorspronkelijk - vanaf 1604 - liep deze straat boogvormig van uit de Weststraat naar de Hertstraat op, deel dat nu de Madridstraat vormt. Op de west-kant van deze straat stonden er tussen straat en stadswal negen woningen o.a. een leerlooierij, een stalmelkerij en op de oost-hoek, grenzend aan de "Zwienemarkt", een befaamde druk bezochte herberg "De Papegaai". Nog in 1858 werden op het terrein van "De Papegaai" langsheen de "Zwienemarkt" 3 huizen gebouwd en een terrein langs de stadswal van een magazijn voorzien. Net tegenover dit magazijn was er een stadspoort, een "sortiepoorte" of "Blockpoorte" alleen voor militairen toegankelijk. Langs deze poort in de courtine ingewerkt tussen Bastion 6 of Bastion van de Cackette of van de Wandelaershof en Bastion 7 of Bastion van de Ysput konden soldaten via een loopbrug de Halve Maan bereiken die tussen de bastions inlag.

Een wijziging in het west-verloop van de Langestraat werd na 1876 doorgevoerd met het doel een directe en ruimere verbinding te realiseren tussen de oude stad en het Kursaal dat in 1878 zou ingehuldigd worden en tussen de oude stad en de nieuwe stadsgedelen die door stadsuitbreiding naar het westen toe tot stand zouden komen.

Besloten werd de Langestraat rechtlijnig door te trekken doorheen de N.O. huizenblok gelegen tussen de "Zwienemarkt" en de boogvormige Langestraat. Bij deze operatie zou "De Papegaai" van SPECKENS afgebroken worden. Ook de gevels en een deel van de huizen gelegen op de noord-zijde van de Langestaat tussen de "Zwienemarkt" en de Hertstraat zouden verdwijnen. Dit was o.m. het geval met een deel van het bekende "Begijnhof" van Pr. TRATSAERT, dat vooral als nachtverblijf door arme straatleuwers werd betrokken. De huizen bezuiden "De Papegaai" van BAETEMAN, MAENHOUT en Pr. SANDERS zouden eveneens opgedoekt worden.

Op 13 juli 1876 werden deze huizen en terreinen verkocht aan Ls. DELBOUILLE, de Luikse bankier, die in 1874 de terreinen, voor de stadsuitbreiding bestemd, van de Staat had afgekocht.

In de loop van de zomer 1877 begonnen de slopingswerken en kon DELBOUILLE met percelering en grondverkoop tussen de rechtgetrokken Langestaat en de Noordlaan een aanvang nemen.

Het terrein waar op het nieuw Toerismebureau staat, groot 158,5 m², werd voor notaris VAN CAILLIE op 5 juli 1877 verkocht aan Emile COPPENS aan 125 Fr de m².

Het terrein 3, ruim 81 m², werd op 23 augustus 1877 overgemaakt voor notaris VAN CAILLIE aan Jn. RAEMAEKERS aan 100 Fr de m².

Het terrein 2, 108,5 m², ging op 11 juli 1877 voor notaris LIEBAERT naar H. DELPLACE voor 90 Fr de m². Het terrein 4, 135,6 m² groot, ging voor notaris LIEBAERT op 5 augustus 1877 aan 100 Fr de m² naar DESCAMPS-OTTEVAERE. Het terrein 5, 154,5 m² groot, kwam op 1 september 1877 voor notaris LIEBAERT in handen van Jules VAN DE ZANDE.

Door de slopingswerken die tot eind 1879 zouden aanslepen werd dit klein N.W. stadsgedeelte grondig "gesaneerd". De armtierig uitziende huizen, stallingen, opslagplaatsen, bedrijfsgebouwen verdwenen om plaats te maken voor villa's, hotels, restaurants en luxekroegen voor de meerbegoede toeristen.

De "Zwienemarkt", ook "Place du Laboratoire" genoemd bleef deels behouden als verbindingsstraat tussen de Langestraat en de Noordlaan en is nu de Belpairestraat geworden.

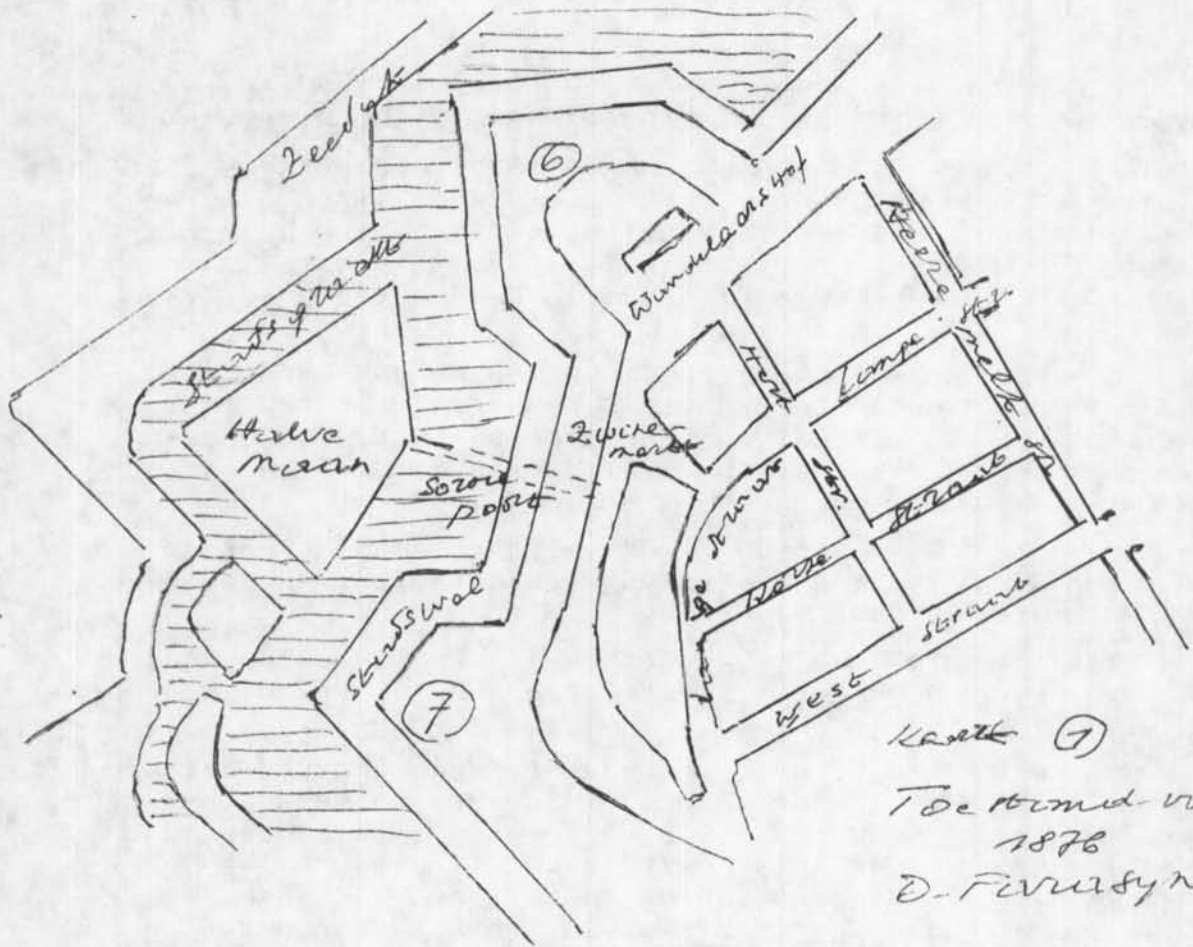
Tot zo ver de historiek van de rechttrekking van de Langestraat naar het westen op en de eerste percelering van de vroegere staatsgrond.

Wat de zware paalresten betreft gevonden in de grond van het vroegere "Bel-Air", menen wij dat deze niet in verband moeten gebracht worden met de 15de eeuwse Westsluis maar wel met de 17de eeuwse communicatiebrug en -poort naar de toen voorliggende halve maan. Deze palen hebben als dragers van de funderingen van deze poort gediend. De kleigronden waarin zij waren ingeheid horen tot de oude stadswal die uit "vette aarde" of "cloetaerde" was opgeworpen. De lichtere palen er rondom zijn ingeslagen geworden om met behulp van palplanken het afglijden van de kleigrond in de stadsgracht te verhinderen. De er omheen liggende zandgrond komt voor van de opvulling van de stadsgracht na nivellering van deze terreinen.

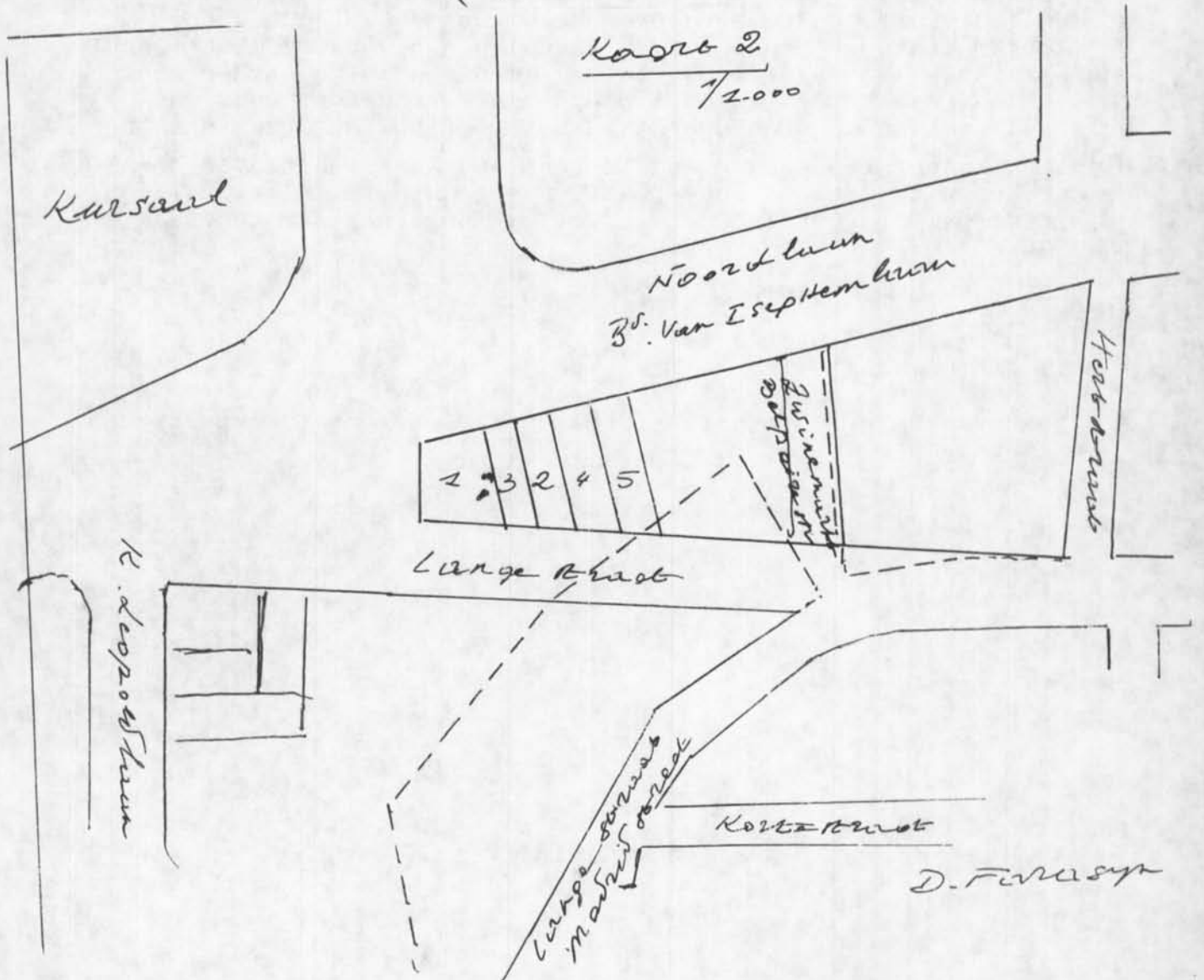
Bijgaande kaart 1 geeft de lokale toestand weer vóór 1876 vóór de doortrekking van de Langestraat. Kaart 2 geeft in stippellijn de situatie weer vóór 1876 en in volle lijnen het stratentracé na 1876.

Bronnen

- Echo d'Ostende, 1876-1881.
- Bulletin Communal, 1876-1881.
- Prov. Kadaster, Brugge.
- Opgave van de erfenis van Ls. Delbouille, te Oostende overleden op 19 november 1897.

Kaart 7
 Toetstand voor
 1876
 D. F. van der Vyn

D. F. van der Vyn

door François COOPMAN

Toen na de val van Antwerpen op 10 oktober 1914 het duidelijk werd dat er geen houden was aan de opmars van het Duitse leger naar de Belgische kust begon een ware volksverhuizing van onze vissersbevolking. Een gedeelte van de Oostendse sloepen zochten de Noord-Franse havens op, een tweede groep sloepen vaarde in konvooi en onder begeleiding van een Staatsvaartuig naar Lowestoft terwijl de stoomtreilers via Folkestone terecht kwamen aan de westkust van Groot Brittanië.

De stoomtreilers O.170 "Delta A" en O.171 "Delta B" van de rederij N.V. Delta lagen, volgens sommige bronnen, aan de ketting te Oostende, t.t.z. wegens financiële moeilijkheden was het de rederij verboden haar vaartuigen te laten uitvaren op visvangst. Doch op de vooravond (14 okt.) van de bezetting van Oostende verlieten ze beide de haven van Oostende, waarschijnlijk op bevel van de Zeevaartautoriteiten. In Folkestone werden 71 vluchtelingen aan wal gezet en de O.171 legde op 19 oktober aan in de haven van Milford Haven terwijl de O.170 eerst nog Plymouth aandeed waar ook de O.202 gemeerd lag.

Het duurde nog enkele maanden, wegens moeilijkheden met de bemanning, vooraleer de O.171 kon uitvaren op visvangst. Doch eens alles geregeld met de Belgische Waterschout en de plaatselijke maritieme autoriteiten trok de O.171 op visvangst. Gezien de Vice-Admiraal H. DARE, maritiem bevelhebber van het District Milford Haven nog op 23 februari 1915 verklaard had dat de vissersvaartuigen nooit zouden aangevallen worden door U-boten was de bemanning er op gesteld een mooie stuiver te verdienen in hun nieuwe omgeving en visgronden. De Vice-Admiraal had echter zonder de waard gerekend. Honderden Britse vaartuigen waren reeds door de Britse Admiraliteit opgeëist om dienst te doen als mijnenveger, patroeljevaartuig en hulpvaartuig. De weinige resterende vissersvaartuigen speelden nu een belangrijke rol in de bevoorrading van vis voor de bevolking. En dat fenomeen was ook de Duitse Admiraliteit niet ontgaan.

Het zeeverslag van zijn laatste reis, opgesteld door de kapitein van de O.171, Pierre PITELJON, werd waarschijnlijk met veel aandacht gelezen door Vice-Admiraal DARE !

"Woensdag 2 juni 1915 om 14 ure bevond ik mij aan de korre op 18 engelsche mijlen Z.W. bij W. van het lichthuis "Bishop Rock" (1) toen er in het W.Z.W. op omtrent 900 meters de duitse U34 (2) te voorschijn kwam en op ons begon te schieten. Ik riep de mannen aan dek smet de korretouw las en draaide mijn schip met de kop weg om vol spit (3) te vluchten.

De sousmarin schoten zodanig voort naar ons dat de ballen tegen op ons schip vlogen en dat de hulpstoker Frans DEWITTE, reeds aan het been getroffen was door een bal of stuk ijzer. Ons leven in gevaar ziende deed ik 't schip stoppen en haalde onze Belgische vlag, die bijstond, eenige keeren op en neer.

De sousmarin naderde gedurig al schietende en deed teken dat wij van 't schip weg moesten. Wij hebben dan de boot (4) uitgezet en zijn er in gegaan. Hij is dan rondgedraaid langs bakboordzijde voortgaande met ons te beschieten. Vervolgens deed hij ons aan boord van de sousmarin komen en vroeg de reden waarom ik niet onmiddellijk gestopt had. Ik antwoordde dat ik stil voort gemalen (5)

had om mijn korreboel te winden (6) ondanks ik vol spit willen weglopen had.

Hij is dan, onze boot op sleeptouw nemende, tot tegen ons schip gegaan, heeft ons terug in de boot gezonden met bevel eene bom (7) over te brengen en terzelvertijd ons goed (8) uit te halen. Wij kregen daarvoor een half uur.

Daar onze boot in slechte staat was van tegen de sousmarin te stooten en dat de "Delta B" reeds aan het zinken was hebben wij geweigerd want vijf minuten nadien zagen wij reeds ons schip zinken. De sousmarin heeft ook nog tweemaal naar de drifter GT 594 geschoten die kunnen vluchten heeft.

Om 17 ure werden wij opgenomen door de patrolboot "Devonland" M220 van Milford Haven die eerst op ons geschoten had zonder ons te treffen daar hij ons voor een sousmarin genomen had.

Na ons de eerste zorgen toegediend te hebben aan boord heeft hij ons te St. Marys (Scilly eilanden) ontscheept. Wij hebben daar gelogeerd en kleederen ontvangen van "The shipwrecked fishermen and mariners royal benevolent society" die ook onze kosten van terugreis betaald heeft.

De hulpstoker Frans DEWITTE is naar het hospitaal van Penzance overgebracht en zal aldaar enkele dagen moeten blijven om zijne wonde te laten verzorgen".

Tijdens de ondervraging door de Belgische zee-commissaris (9) Adolf CLAESSENS, verklaarde de schipper nog het volgende : "Het was schoon weder met lichte bries van 't Z.Z.W.. Wij zijn ongeveer een half uur aan boord van de sousmarin gebleven. Ik vroeg een glas water aan een der duitse matrozen doch dit werd geweigerd. De machinist vroeg aan een matroos, waarom doet ge dit aan kleine visschers, waarop hij antwoordde - dat is oorlog !".

Hieronder volgt de samenstelling van de bemanning van de O.171 op 2 juni 1915.

NAAM	FUNCTIE	VADER	MOEDER	OUDERDOM	ADRES
PITELJON Pierre	schipper	François	FLORISOONE Sophie	Wulpen 48 jaar	Priory Rd. 28
PITELJON Gerard	stuurman	Pierre	DEMESMAEKER Hélène	Oostende 20 jaar	Slarbuck Rd. 9
DEMESMAEKER Alfred	Visscher	Gerard	VAN WULPEN Léonie	Oostende 24 jaar	Slarbuck Rd. 9
REMAUT Leopold	visscher	Benjamin	BRUNEEL Céline	Oostende 24 jaar	Warwick Rd. 14
MESSING Albert	machinist	Albert	POUCK Catharine	Oostende 54 jaar	Upper hill street
CORNU Gustaaf	stoker	Laurent	ZURRAENS (?) Sophie	Oostende 40 jaar	Priory Rd. 9
ALLARY (x) Léonce	visscher	Eduard	DEWAELE Charlotte	Oostende 34 jaar	Greville Rd. 8
LABEKE Jean	hulp- stoker	Pierre	LAMBRECHTS Léonie	Oostende 16 jaar	Warwick Rd. 25
TERPOORTER Adolf	stoker	Louis	DECOSTER Mathilde	Oostende 20 jaar	Robert street 52

DEWITTE Frans	hulp- stoker	David	TIMMERMANS Pauline	Vlissingen 16 jaar	Charles street 123
GONZALES Achilles	visscher	Charles	ZOETE Justine	Adinkerke 21 jaar	Slarback Rd. 70

(X) ALLARY Léonce verloor zijn leven op 3 januari 1918 toen de O.131 aangevaren werd door de O.55 (zie De Plate 89/174).

Alle opvarenden van de O.171 die na hun schipbreuk aanmonsterden op een ander vissersvaartuig werden door het "Comité Refugiés Belges" van Milford Haven vergoed voor het verlies van hun uitrusting. De rederij had immers verklaard dat ze nog in financiële moeilijkheden verkeerde en geen vergoeding kon uitbetalen....

- (1) Vuurtoren, 143 voet hoog (in volle zee) ten Z.W. van de Scilly eilanden - 49°52' N - 6°27' W.
- (2) Behoorde tot de beruchte "dertiger U-boot klasse" die allen op het einde 1914, begin 1915 van stapel liepen. Was gewapend met 4 torpedobuizen en een kanon van 10.5 cm. Werde bovenwater voortgedreven door 2 Diesels van 925 PK, onderwater door twee elektrisch aangedreven motoren van 550 PK. De bemanning bestond uit 4 officieren en 35 manschappen. Gedurende de maand mei 1915 was de U34 zeer actief in het westelijk gedeelte van het Kanaal en zank in 3 dagen tijd zes stoomschepen. Op 1 juni werden er in het St. Georges Kanaal enkele vissersvaartuigen gekelderd. Één ervan, de Victoria (155 T) probeerde te ontsnappen, doch werd doorzeefd door granaten, de bemanning sneuvelde of werd zwaar gekwetst. Voor deze onverantwoorde aanval werd de bevelhebber van de U34, Kpt. Lt. RUCHER opgenomen op de lijst van de oorlogsmisdadigers. De U34 werd in de loop van de nacht van 8-9 november 1918 in de grond geboord door twee Britse oorlogschepen toen ze vanuit de Middellandse Zee (in de omgeving van Ceuta, Straat van Gibraltar) op weg was naar haar thuishaven in Duitsland. De U34 was de laatste U-boot die gekelderd werd gedurende de eerste wereldoorlog.
- (3) Full speed !
- (4) Reddingsboot.
- (5) Gevaren.
- (6) Het ophalen van het vistuig en net.
- (7) Vissersvaartuigen werden gezonken door het plaatsen van enkele explosieven in het ruim.
- (8) Vissers verhuizen niet van het ene schip naar het andere doch halen hun "goed" (uitrusting en beddezak) uit.
- (9) De benaming zeecommissaris werd ingesteld door Besluit van 27 september 1842, in vervanging van "waterschout", benaming ingesteld onder het Nederlands regime. De benaming zeecommissaris kwam er niet toe burgerrecht te verwerven in de scheepvaart-middens en de benaming "waterschout" werd opnieuw gebruikt om de zeecommissaris aan te duiden.

BRONNEN

- Wandelaer sur l'Eau 1931.
- Monsterrol O.171.
- Rijksarchief Brugge.
- Belgisch-Nederlands Visserij Almanak 1953.
- GIBSON : "The German submarine war 1914-1918".

VERKEERCENTRUM OOSTENDE-KAAI

door Ferdinand GEVAERT

Eenieder van ons die per één of ander voertuig vanuit Oostende naar de Oostkust moet, of omgekeerd, maakt de verkeersellende mede aan de Demeysluizen en de de Smet de Naeyerbrug. Om niet te spreken van de rijen aanschuivende auto's die strekken tot voorbij de watertoren van de Vuurtorenwijk. We weten allen dat de storende verkeershinder veroorzaakt wordt door de werken die aldaar uitgevoerd worden. Werken die uitgevoerd worden in functie van de uitbouw en modernisatie van het Oostends verkeerscentrum. Een unieke situatie waar al het openbaar vervoer geconcentreerd is : bus, tram, trein, veerboten (carferries) en vleugelboten voor passagiers (jet-foils). Om niet te spreken over taxi's, sorteercentrum van de posterijen, goederenstation en aanliggende handelshaven met ro-ro uitbating. Slechts een rechtstreekse verbinding met de luchthaven ontbreekt om het centrum volledig te maken : te land, ter zee en in de lucht.

We weten allen ongeveer wat er uitgevoerd wordt, doch wat ons, heemkundigen, interesseert is wat er verdwijnt en wat er in de plaats komt.

Het doel van de werken is meervoudig, namelijk :

1. Buurtspoorwegen - Vlaamse Vervoermaatschappij - De Lijn.

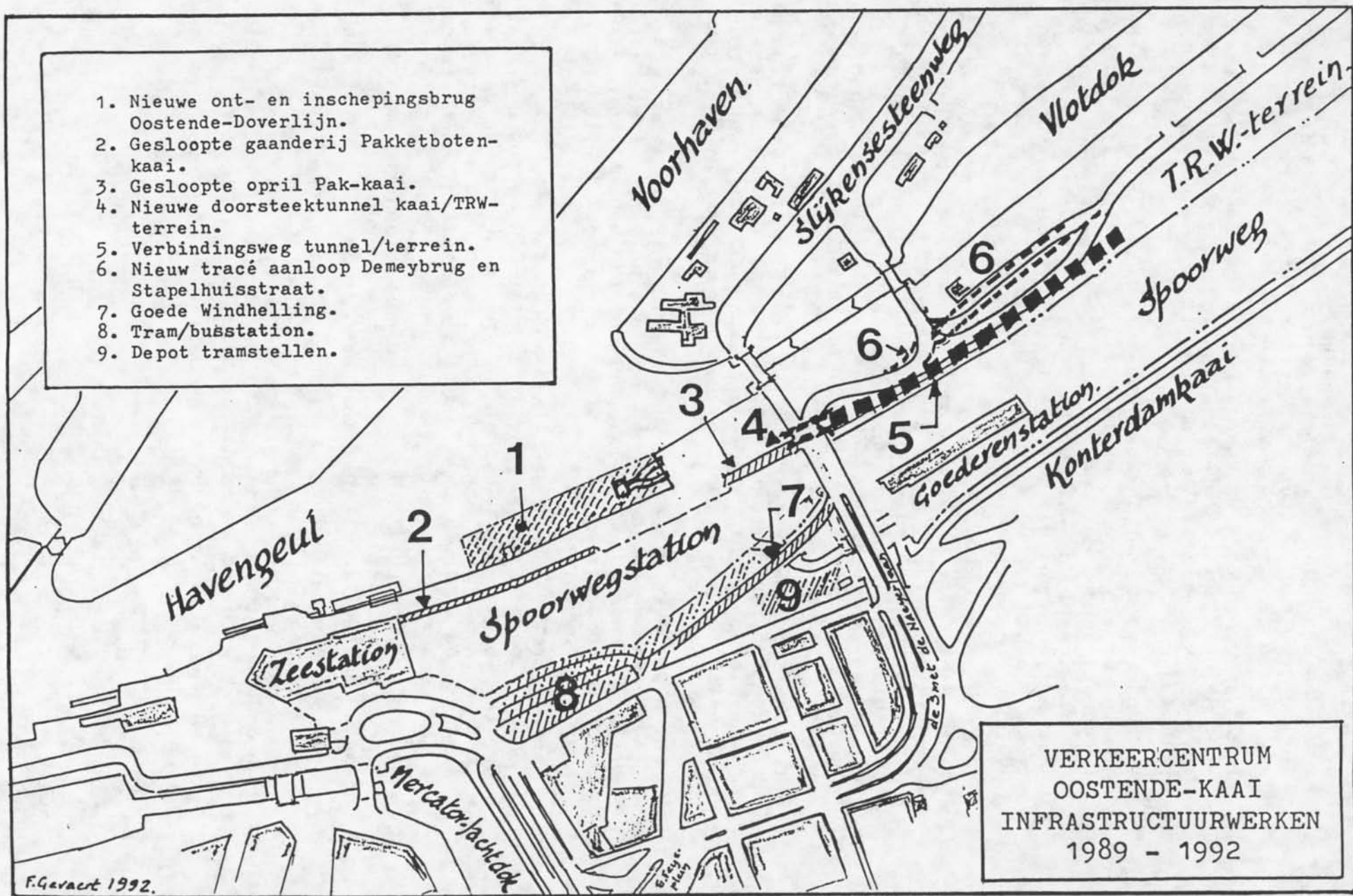
- 1.1. De Goede Windhelling reconstrueren. De reconstructie, met inbegrip van het verplaatsen van de doorrit onder de helling voor de diensten van de spoorweg (verbinding spoorwegstation/goederenstation) laat toe, naast het vergroten van de nuttige breedte van het rijvlak van de helling, de beschikbare gelijkvloerse oppervlakte te vergroten tussen de sporen van het spoorwegstation en de helling. Deze ruimte zal gebruikt worden door De Lijn als stelplaats voor autobussen. De stadsbussen zullen alsdan eveneens vertrekken vanuit Oostende-Kaai (nu vertrekken ze nog vanuit de stelplaats aan de Nieuwpoortsesteenweg).

Onder de helling worden ruimten geschapen voor de onderhoudsdiensten van De Lijn.

Zoals vóór de reconstructie is de helling terug uitgerust met een dubbel tramspoor (1).

- 1.2. De Goede Windhelling werd verhard en geschikt gemaakt voor het verkeer van autobussen van het openbaar vervoer. Na de volledige afwerking van het centrum zullen de bussen die vanuit de richting van de Vuurtorenwijk en Bredene komen rechtstreeks naar de Brandariskaai rijden, zonder de omweg langs het Ernest Feysplein te maken.
- 1.3. Bouw van een overdekte stelplaats voor tramstellen aan de Slachthuiskaai. Door het inrichten aldaar van een depot verdwijnt de noodzaak van de verplaatsing van tramstellen tussen het verkeerscentrum en de werkhuisen aan de Nieuwpoortsesteenweg voor onderhoud en klein herstel (dus minder verkeershinder in de stad en besparingen op de uitbatingskosten van De Lijn).
- 1.4. Bouw van een nieuw tram/busstation met herinrichten van de standplaatsen van de autobussen (2).

1. Nieuwe ont- en inschepingsbrug Oostende-Doverlijn.
2. Gesloopte gaanderij Pakketbotenkaai.
3. Gesloopte opril Pak-kaai.
4. Nieuwe doorsteektunnel kaai/TRW-terrein.
5. Verbindingsweg tunnel/terrein.
6. Nieuw tracé aanloop Demeybrug en Stapelhuisstraat.
7. Goede Windhelling.
8. Tram/busstation.
9. Depot tramstellen.

VERKEERSCENTRUM
OOSTENDE-KAAI
INFRASTRUCTUURWERKEN
1989 - 1992

2. Oostende-Doverlijn.

- 2.1. Bouw van een ont- en inschepingsinstallatie (carferrybrug) ten behoeve van de grote carferries (jumbo's) aan de voormalige posten 3/4 van de Pakketbotenkaai (3).
- 2.2. Bouw van een doorsteektunnel onder de de Smet de Naeyerlaan, voor de gelijkvloerse verbinding tussen de Pakketbotenkaai en het T.R.W.-terrein van de O.D.-lijn gelegen aan de Stapelhuisstraat (4).

De tunnel maakt het verkeer mogelijk tussen het T.R.W.-terrein (de toekomstige vrachtterminal van de O.D.-lijn) en de Pakketbotenkaai zonder dat men de lange omweg moet maken langs het stationsplein (waar de huidige in- en uitrit van de terminal gelegen is), E. Feysplein en de de Smet de Naeyerlaan. Waarbij verkeershinder ontstaat op de invalswegen tot de stad Oostende.

Daarnaast is het verplaatsen van de vrachtterminal naar het T.R.W.-terrein (5) noodzakelijk daar de capaciteit van de huidige parkings op de terminal gelegen tussen de havengeul en Mercator-jachtsluis te klein is om een scheepslading voertuigen bestemd voor de nieuwe jumbo-ferries op te stellen, naast een scheepslading ontscheepte voertuigen die gebeurlijk moeten uitgeklaard (vertold) en gecontroleerd (grenscontrole) worden.

De toe- en uitgang van de nieuwe vrachtterminal zal liggen aan de Stapelhuisstraat, zodat het zwaar vervoer het stationsplein niet meer zal gebruiken en zodoende het drukke plein ontlasten (geen lange rijen vrachtwagens meer die de toegang tot het spoorwegstation sterk hinderen).

Echter zal er een slechte verkeerssituatie ontstaan ter plaatse van de heringerichte aansluiting van de Stapelhuisstraat met de de Smet de Naeyerlaan, ter hoogte van de stroomopwaartse Demeybrug. Waar het ro-ro vervoer zich in het verkeer zal voegen.

Aan deze toestand zou een einde komen wanneer ergens in de toekomst de verbinding Kennedyrondplein en de Oostkust zal gemaakt worden. Dan zou (zal) de in- en uitrit van de vrachtterminal aansluiten op "de ring" en zodoende het Oostends stadsmidden en invalswegen volledig ontlasten van het zwaar ro-ro verkeer (voorlopig nog plannenmakerij).

- 2.3. Aanleg van een gescheiden verbindingsweg doorsteektunnel/T.R.W.-terrein (nieuw vrachtterminal) en het hertraceren van de aansluiting Stapelhuisstraat/de Smet de Naeyerlaan.
- 2.4. Bouw van een passagierskoker, met rolpaden en andere uitrusting, ten behoeve van de in- en ontschepende passagiers aan de nieuwe carferrybrug. Om hiervoor ruimte te scheppen werd de overdekte gaanderij van de Pakketbotenkaai ter plaatse van de voormalige aanlegposten 2, 3 en 4 gesloopt (7).
- 2.5. De havengeul wordt geschikt gemaakt voor het in- en uitvaren van grotere schepen (8).

(1) De Goede Windhelling.

Aangelegd, vanaf 1946 met puin en in 1950 met grond afkomstig van de bouwput voor het Oostends Kursaal, in uitvoering van het vooroorlogsplan om het openbaar vervoer te concentreren op Oostende-Kaai.

De helling maakte het mogelijk om rechtstreeks vanop de de Smet de Naeyerbrug, even voorbij de spoorwegbrug (of even vóór - in functie van de waarnemingsplaats), het nieuw gepland tramstation aan de Brandariskaai te bereiken.

De aarden helling met schuine bermen werd uitgerust met een dubbel tramspoor en werd op 29 juni 1954 in gebruik genomen. Een paar jaar later werd er een verhard voetpad aangelegd die ook onveroorloofd gebruikt werd door fietsers die zich van of naar het spoorwegstation begaven. Voor deze forensen uit Bredene en de Vuurtorenwijk betekende de aanleg van het "voetpad" een grote tijdwinst, voornamelijk voor de "nocturalen" (late wekkers).

In april 1990 werd de reconstructie van de helling aangevat. Als voorlopige maatregel werd het dubbel spoor opgebroken en vervangen door een enkel. Damplanken werden geheid ter vervanging van de schuine berm zodat de helling breder werd. De damplanken maken deel uit van de "golvende kunstbekleding" van de nieuwe helling. Het rijvlak, voorzien van een dubbel tramspoor werd verhard voor het verkeer van autobussen. Of het aanliggend voetpad zal opengesteld worden voor publiek gebruik is niet duidelijk.

Eind 1991 was de reconstructie nog niet volledig af (zie ook 1.1. en 1.2.)

(2) Tram/busstation.

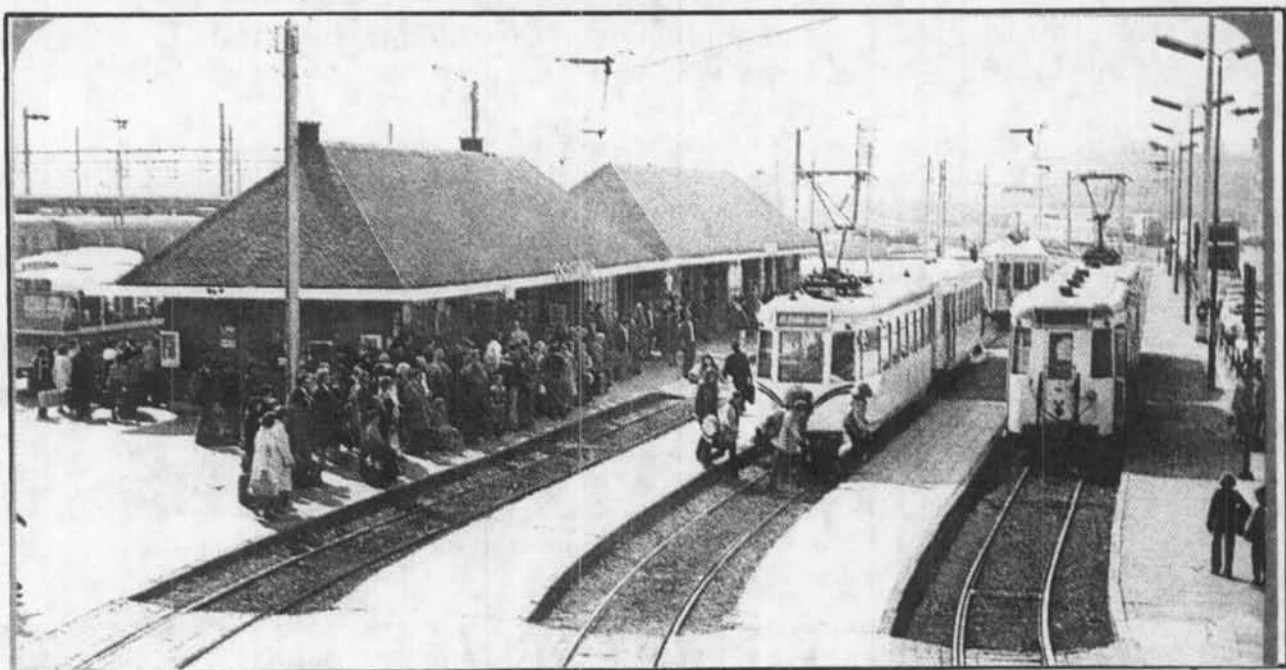
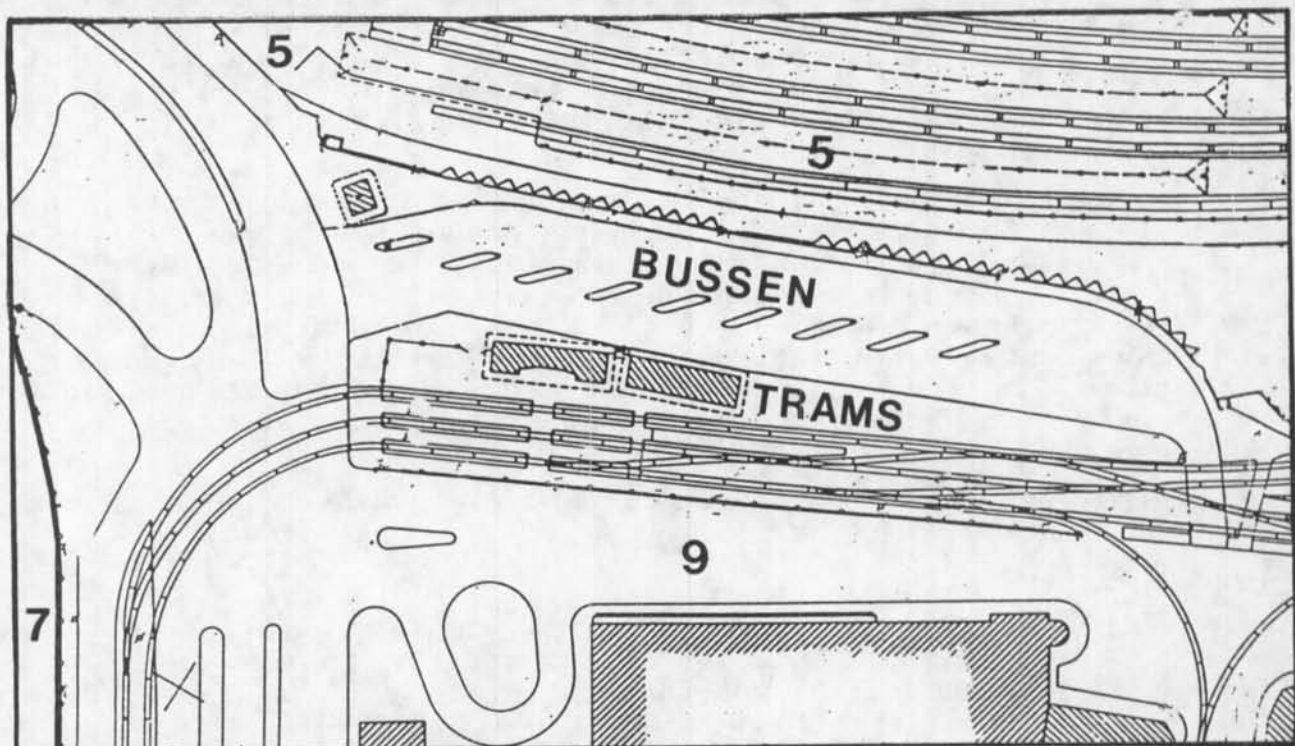
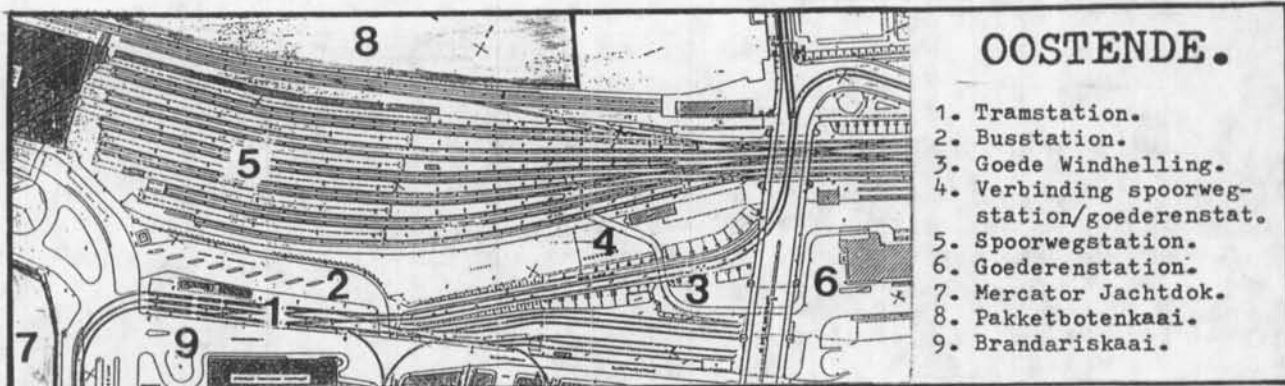
In gebruik genomen op 29 juni 1954. In 1954 werd er een tramstationsgebouw gebouwd in "cottagestijl". Het was voorzien van een verkooploket met kantoortje, een wachtzaal met krantenkiosk en een dienstlokaal. Het station werd uitgerust met drie sporen met half-hoge perrons.

In 1969 werd er een dienstgebouw, in dezelfde stijl als het eigenlijk tramstation, gebouwd ten zuiden van het laatst vermelde.

Vanaf de zomer van 1956 werden ter vervanging van de afgeschafte tramlijnen (slechts de kusttram De Panne/Oostende/Knokke bleef in uitbating) autobussen ingelegd. Geleidelijk werd de vertrek- en aankomstplaats van deze bussen gebracht naar de Brandariskaai, alwaar ten oosten van het tramstation een busstation onstond, aanpalend aan het spoorweg- en tramstation. Het werd nog uitgebreid toen autobussen werden ingelegd door de spoorweg ter vervanging van afgeschafte spoordiensten (o.m. naar Torhout, Gistel e.a.).

Bij de heraanleg van het stationsplein in 1970 werd tegenover de uitgang van het spoorwegstation een halte voor de stadsautobussen ingeplant op het nieuw "verkeerseiland" (voorheen hielden de stadsautobussen halt op de Visserskaai ter hoogte van het "Waterhuis").

In het kader van de uitbouw van het verkeercentrum, de reorganisatie en modernisatie van de kusttram en buurtlijnen werd de bouw van een nieuw tramstation voorzien. Op 21 oktober 1988

VOORMALIG TRAM/BUSSTATION - BRANDARISKAAI

greep de aanbesteding plaats voor de bouw van een nieuw exploitatiecentrum voor "De Lijn", de Vlaamse vervanger van de buurtspoorwegmaatschappij. In het nieuw complex zou naast de voorzieningen voor de reizigers tevens o.m. exploitatiekantoren en een dispatching gehuisvest worden.

Op 28 april 1989 werd door de heer Johan SAUWENS, Gemeenschapsminister voor Leefmilieu en Infrastructuur, de eerste steen gelegd van de nieuwbouw. Eind augustus 1989 werd het oud wachtlokaal gesloopt, gevolgd in mei 1990 door het dienstgebouwtje.

Het nieuw gebouw was "onder dak" in februari 1990 en werd, alhoewel nog niet volledig afgewerkt, in gebruik genomen in juli 1990. Op de perrons werden luifels gemonteerd zodat de reizigers vanaf het begin van het zomerseizoen 1990 "in het droge" in- en uitstappen.

Naast het tramstation werd het busstation, dat integraal deel uitmaakt van het tram/busstation, volledig herschikt en aangelegd en werden luifels aangebracht ter plaatse van de busperrons.

(3) De nieuwe carferrybrug (Brug 4).

De werken voor de bouw van een aanlegpost en carferrybrug ten behoeve van jumbo-ferries werden gestart op 1 februari 1990. Op 21 juni 1991 werd het eerste brugelement ter plaatse gemonteerd.

Op 27 september 1991 was de brug bedrijfsklaar.

(4) Doorsteektunnel en verbindingsweg kaai/T.R.W.-terrein.

Werken gestart op 26 november 1990, met de bouw van de zuidelijke helft van de tunnel (koker) en slopen van de spoorwegberm aan de bocht van de de Smet de Naeyerlaan. Slechts de noordelijke helft van de de Smet de Naeyerbrug bleef open voor het verkeer.

Werken gestaakt voor het zomerseizoen 1991 na einde van de bouw van de zuidelijke kokerhelft (bestaande uit drie afzonderlijke doorritten), waarbij het wegdek hersteld werd en de laan terug op volle breedte vrij gegeven werd voor het verkeer.

Half september 1991 werden de werken hervat met de bouw van de noordelijke helft van de koker door het opbreken van de noordelijke helft van de laan.

Geplande einddatum van de werken : mei 1992.

(5) T.R.W.-terrein van de Oostende-Doverlijn.

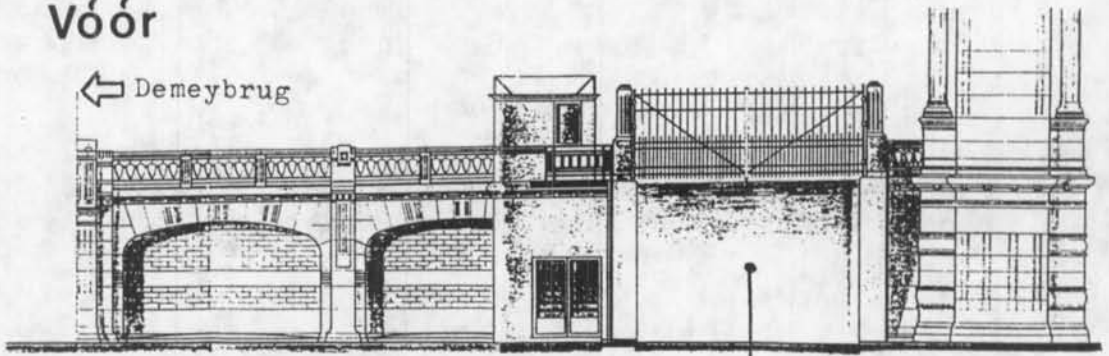
Letterwoord voor "Transport Rail-Weg". Systeem waarbij opleggers van het baanvervoer getransporteerd worden tussen T.R.W.-stations door middel van spoorwegwagons. De Oostende-Doverlijn participeert ook in dit type van vervoer, als kanaalschakel, waarbij de opleggers verhandeld worden op en van de spoorwegwagons op een terrein gelegen aan de Stapelhuisstraat (overslagplaats).

In de toekomst wordt het terrein de vrachtterminal van de O.D.-lijn.

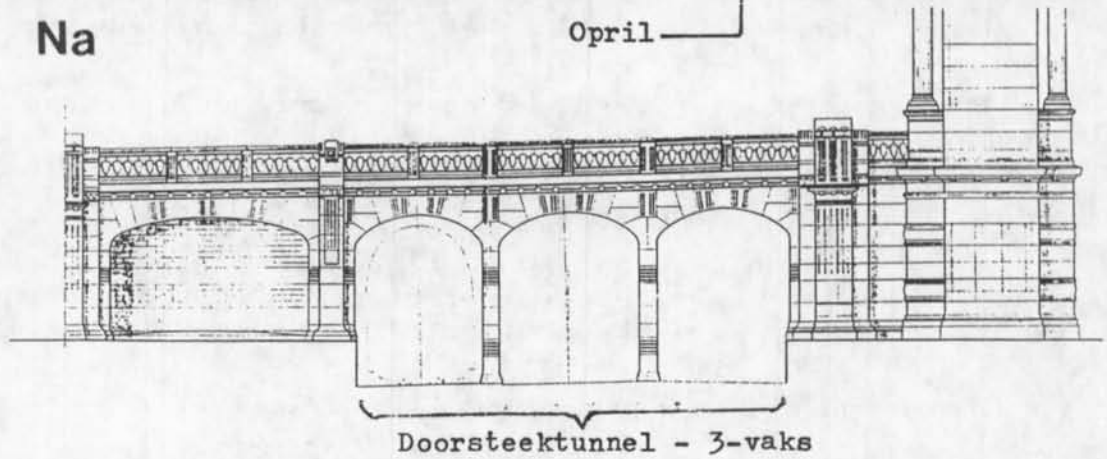
T.R.W. is in het Duits : "Huckepack" of "rugzak", ook "Kombiverkehr, LKW auf Schienen.

Sedert 5 januari 1976 is Oostende een eind- en tussenstation van het T.R.W.-verkeer.

Vóór

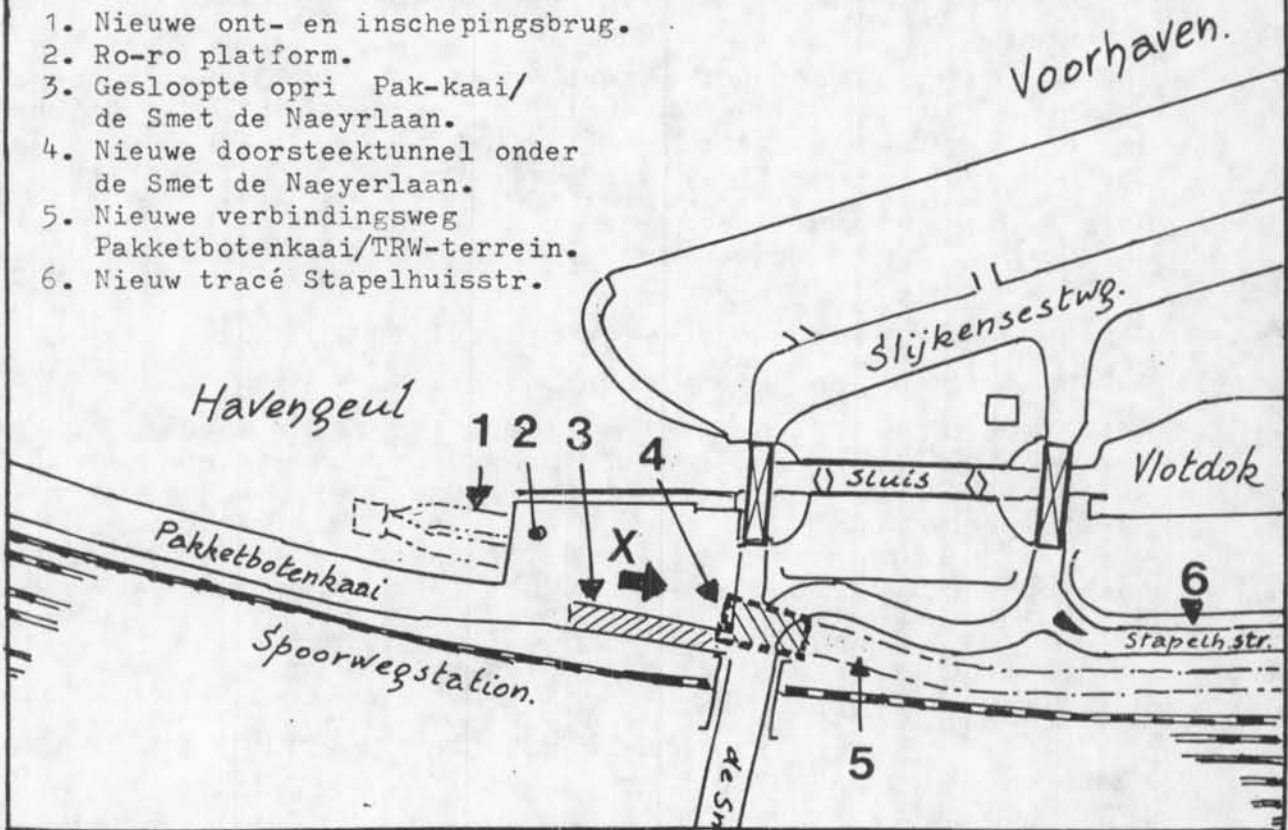

Na

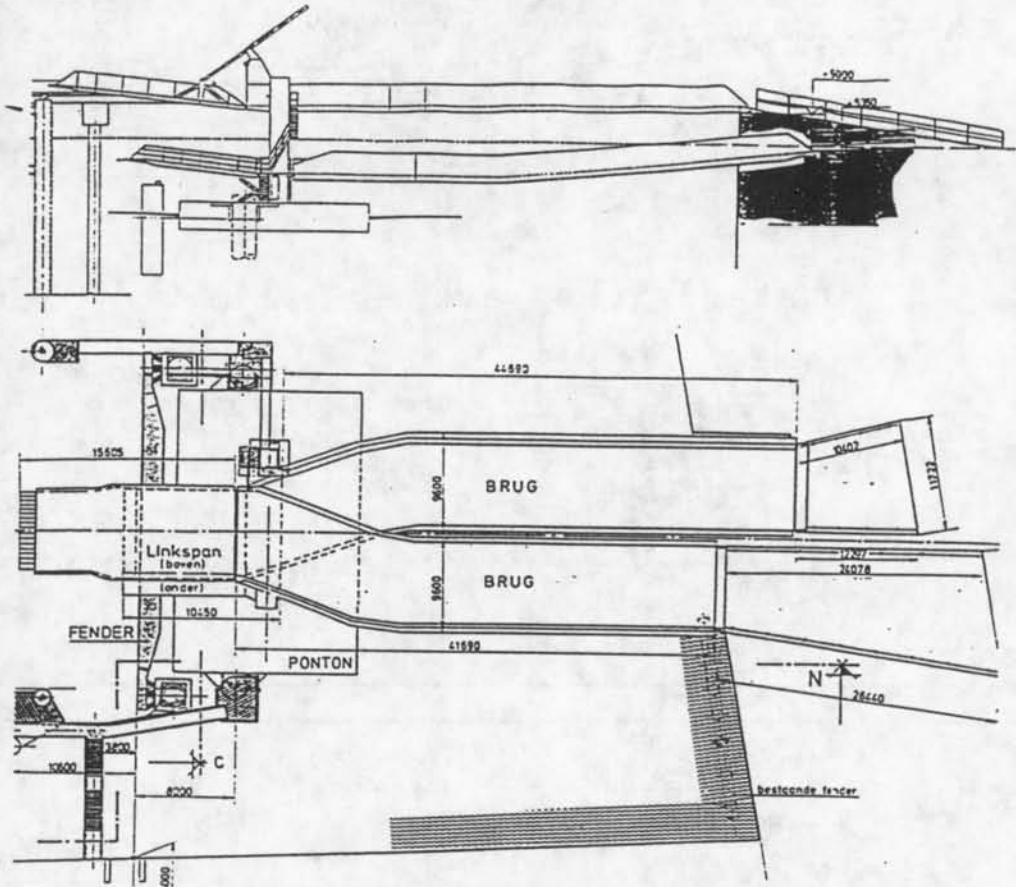
Zicht volgens pijl X.

1. Nieuwe ont- en inschepingsbrug.
2. Ro-ro platform.
3. Gesloopte opri Pak-kaai/ de Smet de Naeyerlaan.
4. Nieuwe doorsteektunnel onder de Smet de Naeyerlaan.
5. Nieuwe verbindingsweg Pakketbotenkaai/TRW-terrein.
6. Nieuw tracé Stapelhuisstr.

DOORSTEEKTUNNEL ONDER DE SMET DE NAEYERLAAN

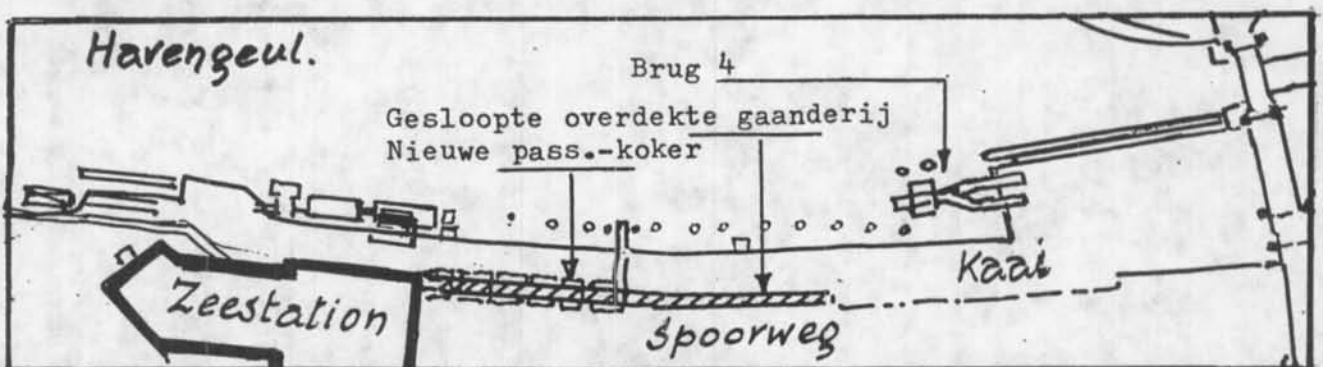
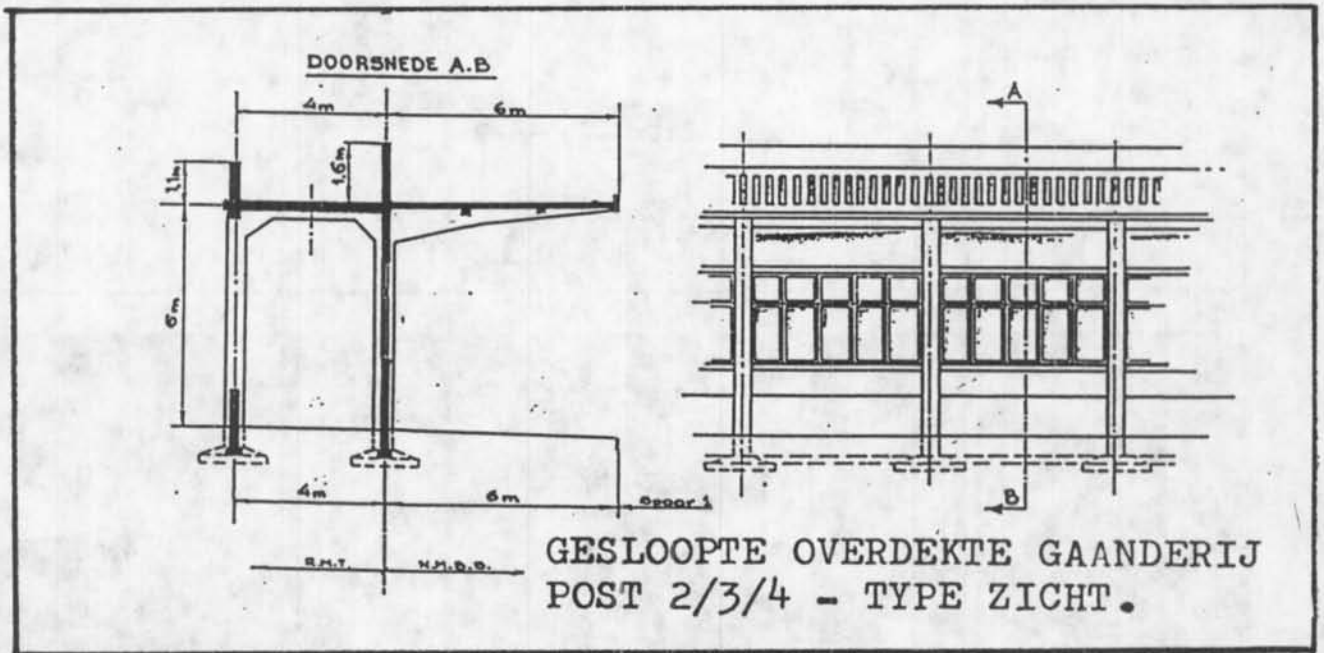
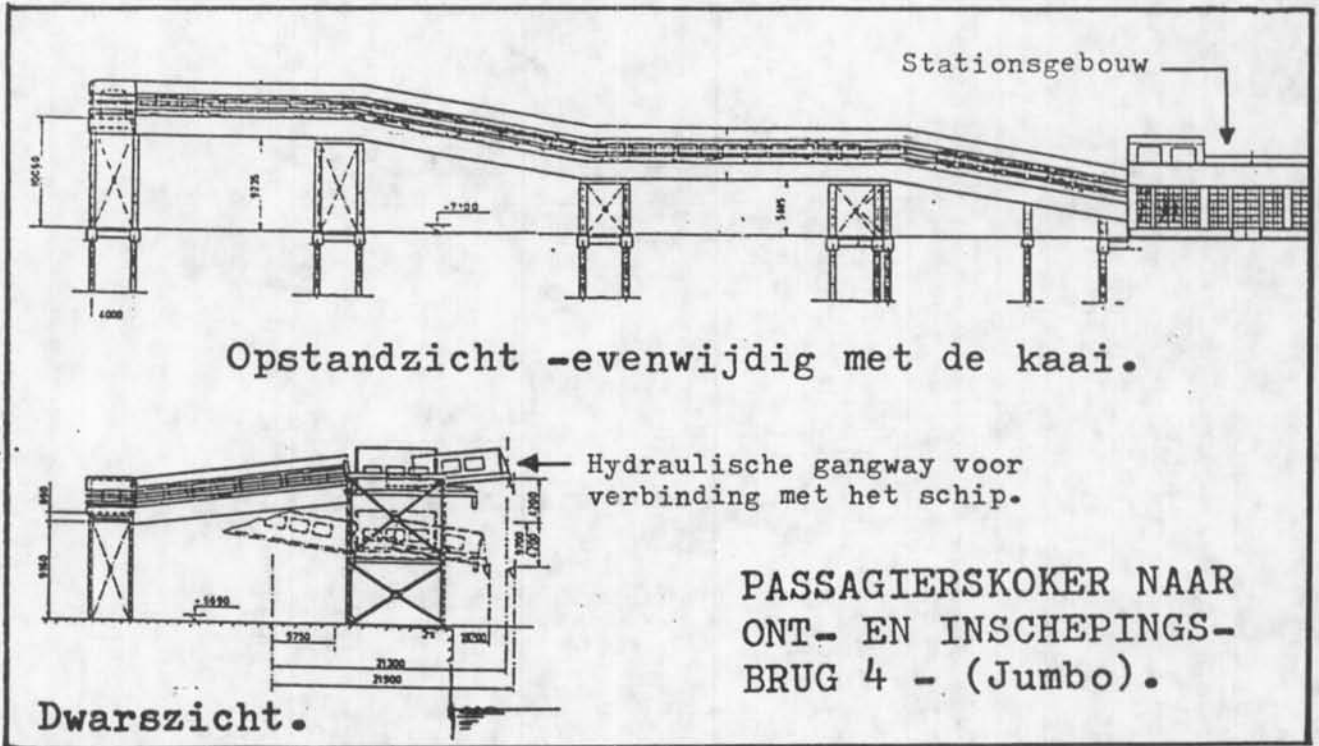

DE NIEUWE ONT- EN INSCHEPINGSBRUG GEBOUWD IN IN 1991 t.b.v. JUMBO-FERRIES, (Brug 4).

- Oostende, Pakkerbotenkaai, 1985, de Twee jetfoils van de Oostende-Doverlijn aangemeerd aan de vlottende terminal. In de achtergrond de overdekte gaanderij, gesloopt in 1991.

CARFERRY TERMINAL - NIEUWE PASSAGIERSKOKER OP DE VOORMALIGE PAKKETBOTENKAAI/OOSTENDE.

(6) Opril (oprit) Pakketbotenkaai.

Opgeruimd in augustus 1991 om ruimte te scheppen voor de doorsteektunnel. De opril werd aangelegd in 1934 om toe te laten dat motorvoertuigen, met inbegrip van autocars, de kaai konden bereiken vanaf de de Smet de Naeyerlaan, voor inscheping (en ontscheping) op de pakketboten (overslag door middel van hijskranen). De kaai was moeilijk bereikbaar langs de oevers van de Visserskreek, de eigenlijke toegangsbaan tot de kaai. Zie hierover meer in een volgende bijdrage in "De Plate" : "De Pakketbotenkaai en de havengeul".

(7) De overdekte gaanderij van de Pakketbotenkaai.

Zie hierover meer in een volgende bijdrage : "De Pakketbotenkaai en de havengeul".

(8) De havengeul van Oostende.

Zie hierover meer in een volgende bijdrage : "De Pakketbotenkaai en de havengeul".

Nota : in het tweede deel van de bijdrage "Van kreekmonding tot verkeerscentrum", De Plate, Jg. 21, nr. 1, januari 1992, blz. 92.7, is een fout geslopen. Specifiek daar waar in de laatste paragraaf vermeld wordt dat : de oorspronkelijke Goede Windhelling slechts uitgerust was met één tramspoor. De helling is echter vanaf het begin uitgerust met twee sporen. Slechts gedurende de reconstructie was er maar één spoor beschikbaar, zodat er extra verkeershinder ontstond op de de Smet de Naeyerlaan door tramstellen die moesten wachten tot het spoor op de helling vrij was van tegenliggend tramverkeer.

DE BRANDRAMEN VAN DE SINT PETRUS EN PAULUSKERK

door Yvan VAN HYFTE

De weinig historische gebouwen die onze stad bezit, zijn zó bekend dat ze bij het grote publiek niet gekend zijn ! Of onvoldoende.... Neem nu de St. Petrus en Pauluskerk.

Om de vertikaliteit van dit neo-gotisch gebouw te ondergaan, volstaat het enkele ogenblikken langs de hoofdgevel in de hemel te kijken. Weliswaar geen Chartres of Reims maar subliem hoe de neo-gotische architect het gotische bouwideaal uitdrukt.

Eenmaal binnen, vind ik dat de architectuur toch minder de aandacht opeist dan de ramen. Als na de eredienst de koster het licht dooft en de zon door het roosvenster de stoelen oranje kleurt, sta je voor een ontroerende pracht van de glas-in-lood-kunst. Best schaf je de praktische handleiding aan (vergeet het plannetje niet vooraan) die in de kerk te verkrijgen is (1).

Wie van glaskunst houdt, staat stil bij het felle blauw en expressieve rood hoog in de zijbeuken, al ziet hij - jammer genoeg - weinig van de taferelen uit het evangelie. Beeldend zijn ze niet, eerder figuratief. Ook niet de historische voorstellingen boven de zij-ingangen, die ik het mooist vind.

Links : De intocht van Albrecht en Isabella met er onder de Belgische vorsten. Rechts : Robrecht de Fries die het model aanbiedt

van de kerk die hij wil bouwen. Eronder 6 figuren uit Oostendes geschiedis.

Halfverscholen en wellicht door weinigen opgemerkt of gelezen zijn er zelfs historische gebeurtenissen die duidelijk in het glas te lezen zijn. Ik vond het de moeite ze integraal te copiëren.

Links (L) en rechts (R) van de zij-ingangen staat :

- L. - "Kristenen die naar den oost vaarden om alle soorten kostbaarheden werden vaak door de Moren gepraaid. Ze werden te Algiers als slaven verkocht. De Trinitariën (...) rond 1200 gesticht zamelde alhier geld in om over 6 eeuwen ongeveer 900.000 van hen vrij te kopen" (2).
- "Het protestantse Engeland ontvlucht, ontscheepten te Oostende Winefrida ELLIOTH en Elisabeth BISHOP en Elisabeth HILLIARD, Anne SANDRET, Cathetina JEFFS om de verbannen Elliioth te vervoegen. Ontdekt door Winefrida's kozijn Douglas die haar tot zich wilde nemen, werden ze gedwongen opnieuw in te scheppen. Ze kwamen om in een storm en zijn hier begraven".
- R. - "In 1649 werd in de kerk het heilig vaatwerk gestolen. Te Brugge werd Bryan LISTER aangehouden. Die bekende met een andere Engelsman Richard HARLO voortvluchtig de dader te zijn geweest. De H. Vaten werden teruggevonden in café Wilde-
man waar LISTER werd onthoofd. Op deze plaats werd een kapel gebouwd. Een boer uit Stene gaf het geld voor een nieuwe monstrans".
- "Het aloude gebruik de boze krachten van de zee te bezweren werd vervangen door de zegening van de vissers die met hun boten naar de zee stевenden. De priester begeeft zich nu omringd door de notabelen en de bevolking van onze stede in stoet naar de dijk om Gods zegen tegenover de mensen van de zee en hun werk af te smeken".

* * *

DE LA CENSERIES onvolprezen monument werd in de twee wereldoorlogen beschadigd (o.a. bombardement 8 juli 1918) zodat de ramen van glazenier M. MARTENS totaal anders zijn (vooral de thema's) dan de oorspronkelijke die na 1905 bij de aankleding van de kerk door 7 kunstenaars werden vervaardigd. Uit Brugge : J. DOBBELAERE, J.E. en Th. COUCKE, L. GROSSÉ en V. BOGAERT; uit Gent : G. LADOU (31 ramen !) en J. CASIER (3). Contractueel vroegen deze kunstenaars de gezamenlijke som van 111.970 ₣. Reeds in december 1902 opende de kerkraad van de parochie een intekenlijst om 64 brandramen te helpen bekostigen. Als blijk van hulde werden de namen van alle milde schenkers of hun overleden ouders erop aangebracht. Talrijke begoede, katholieke Oostendse families ondersteunden de financiële operatie. Hun namen wil ik hier niet onthouden omdat ze deels een weergave zijn van de toenmalige Oostendse katholieke Bourgeoisie.

Familie Ed. JEAN-SERRUYS
VAN ISEGHEM-OCKET
CARBON-GODDYN
MARTEIN
de LIMBURG-STIRUM
BEERNAERT
CARBON-DAVID
Paul CARBON

Familie Pierre HORTA
RONSE-LIEBAERT
SPILLIAERT-ASPESLAGH
OSTYN-BLIECK
DE TOLLENAERE
Henri DESMET
DEPOORTERE
BOUCKAERT-BAUWENS

DOUDE
 ROGER-LÖHR
 DE CLERCK-MERGHelynck
 HAMMAN-JANSSENS
 VAN CAILLIE-DE COCK
 VANDERMEERSCH-VAN CAILLIE
 THOMA-DECONINCK
 HOULEY-VAN HEETVELDE
 CARBON-HAMMAN
 SCHOONJANS-BEYENS
 Adolphe JANSSENS
 SCHOTTERY-VANDERMEERSCH
 VANDERMEERSCH-VERHOFSTADT
 DE COSTER
 DE KNUYT-DE VOSMAER
 DUBOIS-DESMET
 STAESSENS-CARBON
 DE HONDT-LANSZWEERT
 HAMMAN-DE QUILLACQ
 NOPPE
 VANDENABEELE-ROYON
 VANDEVELDE

SCHRAMME-FRAEYS
 MENEGHEER
 PLOUVIER (gezusters)
 BARBIER-DEVRIESE
 VANDERHEYDE-DERIDDER
 SPILLIAERT-ELLEBOUDT
 DE SPOT
 HUGHE-CLICTEUR
 VERBEECK
 DISPERSYN-STOCK
 MARION
 LECOMTE
 BELLEROCHÉ-WIELAND
 ELLEBOUDT-NOTTEBAERT
 HAEGHEMAN-DEWINTER
 DEPRATERE-DEVENYNS
 Julien STAESSENS (kinderen)
 GHEWY-HUYGHE
 Ed. DEDECKER
 Aug. STRACKÉ
 JONCKHEERE-LIAGRE

Architect DE LA CENSERIE gaf zelf 7.000 Fr wat op een totaal kwam van 89.300 Fr. Met toestemming van de kerkfabriek vroeg de kerkraad de ontbrekende 22.670 Fr in de vorm van een subsidie aan de Ministeries van Justitie en Schone Kunsten die elk de helft voor hun rekening namen.

En zoals gotiek ondenkbaar is zonder zijn gebrandschilderde ramen, was het Oostende van toen niet weg te denken zonder Leopold II. Bij koninklijk besluit van 8 mei 1905 tekende de vorst welwillend de uitvoering van het akkoord dat hij met zijn ministers bereikt had.

- (1) "Met de toeristen op bezoek in de St.-Petrus en Pauluskerk".
 (2) Tijdschrift De Plate 90/225. J. Van Hyfte : "Een vrijkopersorde bevrijdt de bemanning van een Oostends Compagnieschip".
 (3) zie Ville d'Ostende - Bulletin Communal 1905 p. 21-22.

VERWEER TEGEN TANDPIJN. DE H. APOLLONIA TE OOSTENDE EN OMGEVING

door J.B. DREESSEN

Als we nu tandpijn hebben gaan we gewoon naar de tandarts. Er zijn er genoeg, volgens de laatste krantenberichten zelfs iets teveel. Nog niet zolang geleden gingen de mensen met tandpijn naar de H. Apollonia die terzake het monopolie bleek te hebben. Deze vorm van volksdevotie kwam tot uiting door samen te bidden (bv. de litanie van de H. Apollonia), door een kaars te branden, door het offeren van een ex-voto, door het aanbrenge van een dankplaat, door geld in de offerblok te deponeren (om een mis ter ere van de H. Apollonia te laten opdragen), door een novene te doen, door het opzeggen van een gebed bij opkomende tandpijn, door samen een lied te zingen voor de H. Apollonia enz. Kortom dit alles moest dienen om zijn tanden of zijn tandpijn TE VERKOPEN of AF TE KOPEN, of om zijn tandpijn AF TE LEZEN.

De heemkundige Hervé DARAS (Generaal Lemanstraat 94, 2600 Berchem) begon in 1990 een volkskundige enquête in Vlaanderen met betrekking

tot de verering van de H. Apollonia als verweer tegen de tandpijn. Zijn onderzoek omvatte heel Vlaanderen d.w.z. over de vijf Vlaamse provincies van Veurne-Avekapelle tot Maaseik en strekte over de periode van 17/8/1990 tot einde mei 1991. De neerslag van zijn onderzoek verschijnt in het tijdschrift "Oostvlaamse zanten" (nr. 2/91, blz. 103-104 en nr. 3/91 blz. 165-185).

Voor Westvlaanderen somt hij de volgende plaatsen op waar nog vormen van Apollonia-verering bestaan : AVEKAPELLE, BRUGGE, HARINGE, IEPER, KORTRIJK, LOKER, POPERINGE, ROESELARE, SLYPKAPELLE en ZEVEKOTE.

Voor Oostende meldt hij een relikwie van de H. Apollonia in de kapel van het Burgerlijk Hospitaal (Edith Cavellstraat) dat momenteel deel uitmaakt van het H. Serruysziekenhuis.

In Stene meldt hij een relikwie en een broederschap van de H. Apollonia (deze laatste zou gesticht zijn in 1750). Tot in de vijftiger jaren was Stene een bekend bedevaartsoord voor de H. Apollonia. Op 9 februari en op tweede Pinksterdag ging de processie uit met ondermeer een borstbeeld van de H. Apollonia. Op 20/8/1990 noteerde hij uit de mond van landbouwer Willy DE LANGHE (geboren te Stene 1915) een opmerkingswaardige bezweringsformule. We laten ze even volgen.

"Nieuwe mane, de fik (= fijt ?) uit mijn handen en 't zeer uit mijn tanden..." en twiert tons ne weesgegroot en nen Onze Vader gelezen ter ere van de H. Apollonia. Je moest da wel 's avonds doen, je most naar buiten gaan en naar de mane wijzen en 't zeer in je tanden ging weg.

Van deze H. Apollonia devotie is er in het mooie St. Annakerkje anno 1991 niets meer overgebleven. Dit is ook het geval met een twintigtal andere gemeenten in Westvlaanderen waar in oudere geschriften sprake is van een H. Apollonia devotie maar waar anno 1991 niets meer van overblijft.

Het materiële aspect van de devotie tot de H. Apollonia gaat meer en meer over in de handen van de tandartsen zelf. In Antwerpen bestaat een broederschap van de H. Apollonia, die alleen toegankelijk is voor... tandartsen. Op devotionaliemarkten kan men tandartsen ontmoeten die er alles voor over hebben "iets" in verband met de H. Apollonia in hun bezit te krijgen. Zij betalen enorme sommen voor koperetsen, getijdenboeken, folio's en andere die de H. Apollonia voorstellen. Dit verschijnsel beperkt zich niet tot Vlaanderen alleen maar is Europees. Antiquairs uit Keulen en Aken spreken van "zahnartzlich teuer" d.w.z. tandartsduur dit is peperduur.

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE

door Norbert HOSTYN

LXIX - DE SCULPTUREN AAN DE INGANG VAN DE BEGRAAFPLAATS STUIVERSTR.

De architectuur van de Begraafplaats - Stuiverstraat (ommuring, toegang) draagt alle kenmerken van haar ontstaansperiode : de jaren '20-'30 en dus het art-déco.

De sculpturale versiering, de twee ploranten bij de ingang, is van de hand van de gekende Gentse beeldhouwer Géo VERBANCK.

In het tijdens het interbellum toonaangevende Gentse kunsttijdschrift "Gand Artistique" van 1 juni 1924 vinden we een foto van

de maquette van één van beide beelden.

Géo VERBANCK (Gent, 1881 - Aartselaar, 1961), studeerde aan de Academie te Gent bij Louis VAN BIESBROECK en Jean DELVIN. Hij werd later zelf professor aan en zelfs directeur van deze instelling. Ook studeerde hij bij Charles VANDERSTAPPEN aan de Academie te Brussel.

Zijn gekendste werk is ongetwijfeld het Monument van de Gebroeders Van Eyck te Gent (1913).

Een zoon van hem leeft nu nog te Oostende.

LXX - HET CRUCIFIX OP DE BEGRAAFPLAATS NIEUWPOORTSESTEENWEG

Over deze indrukwekkende sculptuur zijn ons geen verdere gegevens bekend. Over het algemeen is de oorsprong van dergelijke crucifixen zuidduits.

LXXI - HET HERINNERINGSPLAKET EMILE BULCKE - LEON SPILLIAERSTRAAT

Bij zijn inventariswerk, we schrijven 1986, vond toenmalig bestuurslid Patrick VAN DEN ABEELE een bronzen herdenkingsplaket "Emile BULCKE" in een reservekamertje van het Heemuseum : kamertje dat tijdens de vorige inventarisatiecampagne 1976/77 door ondergetekende angstvallig gesloten was gebleven....

Uit een briefje dat bij dit plaket stak bleek dat :

1. BULCKE dit plaket had ontworpen en op eigen kosten laten gieten.
2. Dat het zijn wens was dat zijn erven, in casu "De Plate", het zouden laten aanbrengen op de gevel van het pand Léon Spilliaertstraat, 55. Dit was het adres van zijn laatste Oostendse "tweede verblijf".

Na 25 jaar, op 31/10/1987 was het dan zover : voorzien van een speciaal bijgemaakte Nederlandstalig onderschrift (BULCKE had alleen aan het Frans gedacht !) werd het plaket onthuld in tegenwoordigheid van Burgemeester J. GOEKINT, Schepen van Cultuur R. MAKELBERGE, leden van de beheerraad en sympathisanten.

Een ander portret-basreliëf van BULCKE werd enkele jaren voor zijn dood gemaakt n.a.v. zijn huldiging in de kunsttaverne "Toulouse-Lautrec".

Auteur was beeldhouwer René STALMANS (1911-1984), die toen te Oostende woonde.

In de kunsthandel SEGERS-VANDEPITTE, Kerkstraat alhier, circuleerde in 1990 nog een gipsen exemplaar van deze sculptuur. Grote kunst is het echter niet.

Lit. : De Plate 88/66.

TOT 15 MEI 1992 LOOPT IN ONS MUSEUM
DE THEMATENTONSTELLING
OOSTENDE VÓÓR 80 JAAR

ZEKER DE MOEITE WAARD OM TE BEZOEKEN

Museum open op zaterdag van 10u tot 12u
15u tot 17u

TOEGANG GRATIS VOOR DE LEDEN ! !

HET WAPEN VAN OOSTENDE

Wij danken ons geacht medelid A. DRIESSEN omdat hij ons de hierna-
volgende copy bezorgde van een uittreksel uit het Staatsblad van
1838 dat het "Besluit waerby het wapen der gemeente Oostende bepaeld
wordt" bevatte.

De volledige titel van dit Staatsblad luidde : "Bulletin officiel
des lois et arrêtés royaux de la Belgique; 2e semestre 1838 nr.
LXVI à CXXXVI Tome XVIII. Bruxelles. Imprimerie de Weisenbruch
Père, Imprimeur du Roi". 1838.

J. B. DREESEN

N° 938.

(2000)
ARRÊTÉ

qui détermine les armoiries de la ville d'Ostende.

—
LÉOPOLD, ROI DES BELGES,

A tous présens et à venir, SALUT.

Notre Ministre de l'Intérieur et des Affaires
nous ayant exposé, dans son rapport du 27 de ce
par délibérations en date des 28 novembre 1837 et
tembre dernier, le conseil communal de la ville
province de la Flandre occidentale, a émis le vœu
vérification et la maintenue des armoiries octroyées
ment à cette commune ;

Considérant qu'il est suffisamment établi par des
très-anciens et dignes de foi, déposés à la bibliothèque
des manuscrits des ducs de Bourgogne, que la
tende possède depuis un grand nombre d'années
ries particulières ;

Vu le diplôme, daté de l'an 1303, par lequel
fils de Gui de Dampierre, comte de Flandre,
ville d'Ostende à faire usage d'un nouveau sceau ;

Vu notre arrêté, en date du 6 février 1837,
forme des sceaux des communes ;

Nous avons accordé et accordons à la commune
les présentes lettres confirmatives, avec autorisation
tinuer à avoir et à porter les armoiries dont elle a
ce jour, telles qu'elles sont figurées et coloriées
d'icelles et qui sont :

D'or, au chevron de sable accompagné de trois
même, les deux du chef affrontées, l'écu ayant
une couronne d'or et pour supports, à dextre
marin et à senestre une syrène au naturel.

Chargeons notre Ministre de l'Intérieur et
étrangères de l'exécution des présentes qui seront
Bulletin officiel.

Donné à Bruxelles, le 30 novembre 1838.

Par le Roi :

LÉOPOLD
Le Ministre de l'Intérieur et des Affaires étrangères,
DE TREUX.

(2001)

BESLUYT

N° 938.

waerby het wapen der gemeente Oostende bepaeld word.

—
LEOPOLD, KONING DER BELGEN,

Aen alle tegenwoordigen en toekomstenden SALUT.

Op het verslag van onzen Minister van Binnen- en Buy-
tenlandsche zaeken ter dagteekening van den 27 dezer maend
betrekkelyk de vraeg gedaen door den gemeenteraed der
stad Oostende, provincie West-Vlaenderen, by deliberatien
van den 28 november 1837 en den 27 september laetstleden,
streckende ter bekoming van de bevestiging en de hand-
haeving in het bezit van het wapen van ouds aen deze ge-
meente verleend ;

Overweegende dat het genoegzaam blykt uyt zeer oude
en geloofweerdige oorkonden berustende ter bibliotheek
genaemd : *des manuscrits des ducs de Bourgogne*, dat de
stad Oostende van over zeer lange jaeren een byzonder wapen
bezit ;

Gezien het diploma gedagteekend van het jaer 1303
waerby Philip, zoon van Gui de Dampierre, graef van Vlaen-
deren, aen de stad Oostende oorlof gegeven heeft om eenen
nieuwen zegel te gebreyken ;

Gezien ons beslyt ter dagteekening van den 6 february
1837 waerby den vorm der zegels van de gemeenten be-
paeld word ;

Wy hebben verleend en verleenen aen de gemeente Oos-
tende de tegenwoordige brieven van bekrachtiging met
oorlof om by voortduering het wapen te gebreyken en te
voeren waervan zy tot heden ten dage gebreyk gemaakt heeft
zoo als dit in 't middē derzelve afgebeeld en gekleurd is en
hetwelk bestaet in :

Een geel veld, met eenen zwarten keper met dry zulke
scutels, de twee aen de bovenzijde tegen elkander staende,
het wapen gedekt met eene gulden kroon en hebbende tot
schilddraegers, ter regter zyde, eenen zeeman, en ter linker
zijde, eene siren naer het leven.

Gelasten onzen Minister van Binnen- en Buytenlandsche
zaeken met de uytvoering van de tegenwoordige brieven
welke in het *Staatsblad* zullen gedrukt worden.

Gegeeven te Brussel, den 30 november 1838.

Van wegens den Koning.

LEOPOLD.

Den Minister van Binnen- en Buytenlandsche Zaken,
DE TREUX.

28-08-1914
VLUCHTELINGENKEUKEN
(IM-VERZ. F. HUB.)

28-08-1914
KLEDERBEDELING AAN DE VLUCHTELINGEN
(IWM-VERZ. F. HUB.)

Vrijdag 27e November. -

VIERENVEERTIGSTE DAG DER BEZETTING

Rond 8 1/2 ure komen een 200 tal gekwetsten, te voet, van Mid-
delkerke af. Rond 9 ure vliegt eene "taube" over de stad.

Van heel vroeg in den morgen is het eene ongewone drukte aan
de Kommandantur, in de Ooststraat. Het is daar een onzeglijk heen
en weer geloop van officieren en soldaten, een onophoudelijk aanko-
men en wegrijden van autos. Het houten plankje aan het huis van
M. EDUARD Jean, hetwelk aanwees dat daar "Oberleutnant VON BERNUTH"
woonachtig was, is weggenomen. Zouden wij wederom eenen nieuwen
plaatskommandant krijgen ?

Aan den Koninklijken Schouwburg heerscht ook veel bedrijvigheid :
infanteristen der marine zijn daar koortsachtig bezig met inpakken
op groote wagens. Zou er wederom alarm zijn ?

Aan het huis van M. Charles VAN ISEGHEM, in de Kapellestraat,
waar sedert weken de staf der Wurtembergers ligt, en de duitsche
vlag waait, is deze laatste weggenomen. 7 groote wagens, waaronder
een veldkeuken, staan voor het huis en worden volgeladen met valie-
zen, koffers, schrijfmachienen, groote doozen, registers, boeken,
geweren, enz. enz. Rond 10 ure trekt heel dien rommelzoo, langs
de A. Pieterslaan, den Thouroutschensteenweg op.

Een uur later verlaten 120 mariniers (30 reken van 4 man),
met muziek aan 't hoofd, den Koninklijken Schouwburg en trekken
langs de Vlaanderen- en Kapellestraten statiewaarts, waar zij
door een ander muziekkorps opgewacht worden en met dit laatste
plaats nemen in den gereedstaanden trein voor Brussel.

Terwijl het eerste muziekkorps, al spelen, terugtrekt naar
het koffijhuis "De Koophandel", Keizerskaai, waar het logeert,
wagen wij eenen oogslag in onze groote statie. Pouah, hier riekt
het niet goed - en vuil, smerig dat het is. Nog een staaltje van
"Deutsche Kultur" ! De afreizende trein bestaat uit duitsche wag-
gons; een aantal vreemdelingen, o.a. eenige Franschen, hebben
er plaats in genomen - de Fransche en de Engelsche onderdanen,
nog te Oostende verblijvend moeten de stad verlaten en den trein
naar Brussel nemen, waar verder over de hun in te zenden richting
zal beslist worden.

Ieder vertrekkend persoon is voorzien van een klein geel kaartje,
dragende zijn naam, de naam der gemeente waar hij naartoe wenscht
te reizen en de stempel van het Gemeentebestuur. Dit kaartje wordt
op het bevolkingsbureel ten stadhuize afgeleverd en geeft recht
aan een kosteloos vervoer op den trein. De ingang der reizigers
geschiedt langs den ouden uitgang der statie, daar waar destijds
toen we nog vrij waren, de reiskaartjes afgenomen werden. Vooraleer
door te mogen, moet men zijn geel kaartje en zijn paspoort vertoo-
nen - een duitscher ziet eene op voorhand gereedgemaakte lijst na -
en, vindt hij de naam er op, men mag door. In den beginne werd die
kontrool gedaan in het plaatsken, links van den grooten uitgang der
statie, waar 's zomers de abonnementen afgeleverd worden, maar dit
bracht veel moeilijkheden bij. Staat de naam van den vertrekkenden
vreemdeling niet vermeld op de lijst, waarvan hierboven spraak :
dan mag hij onverrichterzake terugkeeren, tot morgen !

Terwijl wij het vertrek van den trein afwachten, hooren wij opeens hevig geschot. Wij ijlen buiten de statie en zien hoog in de lucht, een vliegtuig onzer Bondgenoten zweven; uit alle richtingen wordt er op geschoten : van den Vuurtorenwijk, van de Zeestatie, van het dak van het "Hotel des Thermes", van den zeedijk.

HIERNA ONTBREEKT EEN GEDEELTE

Deze morgen kwamen alhier, met eenige mannen, 48 peerden, gansch in 't schuim aan : zij waren van Vladsloo gevlucht en werden in de oude Criée der Capucienestraat gestald.

Terwijl, tusschen 3 en 4 ure, het muziek der mariniers zijn gewoon concert op de Groote Markt geeft, zijn wij in de Kommandantur ooggetuige van een uiterst pijnlijk voorval.

Ingevolge eenen plakbrief door de duitsche overheid uitgevaardigd, moesten al de Engelsche en Fransche onderdanen, nog te Oostende verblijvende, voor den 28n dezer hunne namen opgeven bij den Militär Polizeioberste.

Onder de Franschen die zich deze namiddag kwamen aangeven, bevond zich een Franschman met zijn vrouw en een 6 of 7 jarig jongentje. Alle 3 werden binnengelaten in de klas waar de Militär Polizeioberste bureel houdt.

Een 5 tal minuten nadien kwamen de vrouw en het kind, al snikken, uit die kamer. Wij vernamen weldra de droevige waarheid : de vrouw en kind mochten des anderdays den trein van Brussel nemen, doch de man werd gevangen gehouden en zou overgebracht worden naar Duitschland. Enkele oogenblikken nadien werd hij tusschen twee soldaten weggebracht - doch deze hadden toch meer hert dan het wangedrocht van daar binnen want ze lieten de sukkelaar toe zijne vrouw en zijn kind te omhelzen.... En dan, terwijl de arme dutsen snikten, dat het pijn aan 't herte deed, verliet de gevangene met zijne geleiders de Kommandantur en stapte het drietal de Ooststraat op, in de richting van het gevang... Aan den hoek der "Ville de Londres" stonden twee fransche scheuvels, overschot van 't uitschot van het seizoen, te giechelen en te lachen met 3 duitsche officieren ! Voor dergelijke slonsen bestaan de duitsche bevelen niet ! Alléén brave, deftige menschen moeten gebukt gaan onder het juk van het wangedrocht dat daar in de Kommandantur zit !

Het is de tweede maal dat het woord wangedrocht onze pen ontvloeit. Wij vinden geen passender woord om den afschuwelijken baviaan (stellig hij gelijkt aan dit beest !), den afgrijselijken bullebak te bestempelen. Persoonlijk mieken wij kennis met zijne heuschheid en hoffelijkheid, andere kregen van hem eene les van "deutsche kultur", nog andere leerden zijne hertelijkheid kennen, doch niemand die hem naderde, zal de lievelijke namen logenstraffen die wij hem hierboven toesturen ! Het spijt ons zijn naam niet te kennen : hij ware weerdig bewaard voor het nageslacht !

Rond 7 ure van den avond werden 2 welgekende Oostendenaars, waarvan de huurhouder Jan DENECKER, gevankelijk door de Kapellestraat naar de Kommandantur geleid. Door welken officier zij daar ontvangen werden, zijn wij niet juist kunnen te weet komen : hij was in alle geval, op zijn minst broeder of neef of familielid, in hoffelijkheid van het wangedrocht van dezen namiddag, want hij ontving de gevangenen met een paar "Schweinhunden ! Spitzbuben !" (Zwijnhonden, spitsboeven). En de reden dezer.... heuschheid ! Onze huurhouder had, daags voor de bezetting van Oostende door de

duitschers, met peerd en kar en vrouw en kinderen onze stad verlaten en was naar Duinkerke vertrokken. Evenals alle andere personen die met peerd en kar vertrokken, werden zijn peerd en zijne kar door de Belgische soldaten, voor den dienst des legers, afgenomen. Onze huurhouder gerocht toch heelhuids te Duinkerke en van daar te Londen. Alhoewel de Oostendsche uitgewekenen, en overigens al de Belgische vluchtelingen, het daar zeer wel stellen en niets anders te koop hebben dan het vleesch dat zij eten willen, kreeg onze huurhouder het heimwee : hij wilde naar Oostende terug om te zien hoe het met zijne zaken stond. Hij reisde dus naar Vlissingen en kreeg daar, mits betaling eener som van 8 ₣, een pas van den duitschen konsul. Met zijn makker stak hij de grens over... en werd te Zandvoorde, aan de deuren van Oostende dus, aangehouden, omdat hij zijn pas niet had doen afteekenen in de Kommandantur van Brugge. En dat was ook de reden der woede van den officier onzer Kommandantur ! Na veel vijven en zessen werden de 2 Oostendenaars losgelaten, doch zij waren... verlicht, elk van 50 ₣ !!!

Meineedigen, plundersaars, dieven, moordenaars, bullebakken, bavianen, zijn dat geene produkten der "deutsche kultur" ?

Zaterdag 28e November. -

VIJFENVEERTSTE DAG DER BEZETTING

Van 8 tot 10 ure gaf het muziek der mariniers eenen serenade aan de Kommandantur, in de Ooststraat. Volgens de eenen was het ter eere van eenen nieuwen plaatsbevelhebber, die benoemd was geworden, volgens de anderen, voor de Kroonprins die Oostende met eene bezoek... onteerde !! 't Was eigenlijk ter eer van den Hertog van Wurtemberg... die op zijn beurt kwam zien op hoeveel uren of... minuten de duitschers in Nieupoort konden geraken !!

Rond 9 ure worden 3 groote kanonnen Middelkerkewaarts opgezonden. Een kwartuurs nadien worden uit dezelfde richting 7 kleine snelvurende kanonnen, min of meer beschadigd, teruggebracht. Immers, het "bommelt" in de verte dat het plezierig is om hooren - wij zijn zoodanig het gebulder gewoon geworden dat het ons grieft wanneer een dag voorbij gaat zonder dat wij de stem der kanons hooren. Heden zal het "gebommel" bijzonder hevig zijn - en terwijl de Hertog van Wurtemberg, rond 10 1/2 ure, een bezoek brengen zal aan de gekwetsten van het "Hôtel des Thermes", zullen de slagen bijzonderlijk zwaar zijn. Men onderscheidt thans heel gemakkelijk de zware stem der kanonnen te Raversyde opgesteld.

Rond 10 ure vliegt eene "taube" boven de stad. Rond 11 ure komen, met karren, een 51 tal gekwetsten van den kant van Leffinghe af, terwijl een tram, opgepropt met mariniers, Nieupoortwaarts wordt gestuurd.

Met den trein van 11,32 vertrekken vele Fransche onderdanen, hier gevestigd, o.a. twee oudere zieke personen, die in rolstoelen moeten naar hun waggon gevoerd worden.

Intusschen heeft de muziek der mariniers plaats genomen op den hoek der H. Serruyslaan en Euphrosina Beernaertstraat om een "aubade" te geven aan den Hertog van Wurtemberg, die zijn intrek heeft genomen bij den welgekenden aannemer, M. Henri SMIS-VALCKE, nevens de ambulancie van het "Hotel des Thermes".

HIER ONTBREEKT HET VERVOLG

Kostelijke planten, rozen en bloemen versieren ingang, gelijkvloers en salons van het huis. Een prachtig banket wordt immers den Hertog aangeboden, en terwijl de fijnste spijzen en de lekkerste dranken te zijner eer en tot zielmis van zijn buikskén en dit der genoodigden zullen opgediend worden, terwijl het muziek uren lang het feest zal opluisteren, liggen nevens de deur ongelukkige slachtoffers van den onrechtvaardigen oorlog der moderne tijden op hun bed van smerte en pijnen te zuchten en te kermen, valt in 't Westen, kanonschot op kanonschot jeugdige levens wegmaaiend en gezonde lidmaten verbrijzelend - en ginds op het kerkhof woont een in tranen wegs meltende duitsche vader de ontgraving bij van zijn eenig kind, op 22 jarigen ouderdom gevallen als slachtoffer der heerschzucht van "Willem de Bloedhond !".

Doch om al die rampen, om al dit wee bekommeren zich de "Deutsche Culturisten" niet die hunne voetjes onder de tafel van den hertog van Wurtemberg steken ! Zij eten goed, zij drinken fel, zij rooken hard... wat maakt hun al het overige ?

Rond 5 ure verzwakt het geschot in de verte, om later in den avond, rond 10 ure n.l. te hernemen en heel de nacht doorgedreven te worden.

* * *

Als gevolg op de vergadering Maandag te Zeebrugge gehouden vertrok Donderdag morgen uit Oostende in bestemming van Holland, M. MOREAUX, schepen, alsook de heeren afgeveerdigden van Blankenberghe, Heyst en Wenduïne. De reis werd gedaan in de auto van stad (men weet dat bij het begin van den oorlog de stad een auto opeischte voor den policiedienst) de genaamde VOGELAERE was chauffeur. M. MOREAUX had 132.000 F op zak, som voortkomende van het wisselen van Belgisch geld voor stedelijke bons; met die som zou hij in Holland levensmiddelen voor de stad Oostende aangekocht hebben. De chauffeur VOGELAERE is nu heden in Oostende teruggekeerd en heeft het volgende verteld :

"Wij vertrokken Donderdag om 5 ure van den morgen zonder eten of drinken, de meid van Dr. MOREAUX zich overslapen hebbende. Ik had een jas en eene muts van politieagent aan om des te gemakkelijker te kunnen door geraken. M. MOREAUX had, wel is waar, zijn paspoort geheel in regel, doch twee voorzorgen zijn meer dan eene !

Wij reden tot aan Brugge en er werd besloten te gaan ontbijten in het hôtel "Du Panier d'Or", op de Groote Markt. Daar gekomen wilde Dr. MOREAUX hebben dat ik met hem en de 3 afgeveerdigden het ontbijt nam, doch ik weigerde, zeggend een stuk uit den vuist te eten en intusschen de auto, die beslijkt was, te kuischen. Zoo gezegd, zoo gedaan : ik trok mijn politiejas uit en ging aan 't schrobben... Opeens werd ik opgeschrikt door een luid : "Halt". Het was een duitsche officier, vergezeld van 2 soldaten, die mij seffens vroeg wat ik daar deed. Ik leidde hen binnen bij Dr. MOREAUX en de afgeveerdigden die juist aan tafel gingen. Men gunde hen de tijd om een slok koffij te nemen en voort moesten wij allen naar de Kommandantur. De 3 afgeveerdigden werden eerst langdurig onderhoord en daarna Dr. MOREAUX. Deze laatste werd bij 't einde van de ondervraging vrij onzacht behandeld door de duitschers. Wat mij betreft, na geheel en gansch afgetast te zijn geworden, kreeg ik... een schop in 't kruis van mijner broek... en werd dan met mijne reisgezellen naar 't Pandereitje gedaan. Daar werd ik in eene cel opgesloten en bleef daar tot den Vrijdag middag, zonder eten of drinken. Dan werd ik losgelaten, evenals Dr. MOREAUX, die sedert den Donderdag morgen, niets meer over de lippen gekregen had.

p.v.b.a A. & Y. MONBALLIU

Jozef II straat 25, OOSTENDE

Tel. 059 - 70 21 13

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD

Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

P R O M O T I E   V E R K O O P

Te koop aan de balie van het Heemmuseum

Ostendiana III + IV + V aan 1.000 Fr

i.p.v. 1.650 Fr

Nu kopen - een enige gelegenheid !!!

Begravenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt.
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen.
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon.

Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht.
Begravenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen.
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059/80 15 53 & 70 32 78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE

v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. N 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 21

Nr. 4

MAAND april 1992

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

A. VAN ISEGHEM
Ijzerstraat 1
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER

J.P. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

SECRETARIS

J.B. DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

REKENING

750-9109554-54 of
000-0788241-19

IN DIT NUMMER

- blz. 99 : J.B. DREESEN : De grenzen van 's Heerwoutermansambacht.
blz. 104 : S. IPPEL : Leden van de Cartouchebende en Oostende.
blz. 105 : R. OUVRY : Koninklijke Jacht Club Oostende.
blz. 107 : D. FARASYN : Wat steekt er onder het E. Feysplein ?
blz. 109 : I. VAN HYFTE : Het stadsbestuur raakt betrokken bij een loonconflict (1905).
blz. 112 : D. DESCHACHT : De fotografie te Oostende tot 1914.
blz. 113 : N. HOSTYN : De galerij "Studio" : bloeiende kunstgalerie te Oostende tijdens het interbellum (1).
blz. 116 : Aanwinsten en schenkingen 1992.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort

APRIL - ACTIVITEIT - Avondvoordracht

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot een avondvoordracht met dia's en documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 30 april 1992 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Het onderwerp : BUNKERS EN VERSTERKINGEN ROND OOSTENDE

De spreker : de heer Alain VAN GEETERUYEN, deskundige op het gebied van militaire bouwwerken uit W.O. II.

Bunkers en versterkingen in en rond Oostende zijn in feite maar een klein onderdeel van het geheel dat de ganse Atlantische kust bestreekt. Ze zijn wel zeer belangrijk voor zover ze nog zichtbare getuigen zijn van een woelige periode.

De heer VAN GEETERUYEN, restauranthouder in Knokke-Heist, heeft al sedert jaren een zeer grote belangstelling voor alle militaire bouwwerken aan onze kust. Gelijk anderen postzegels of prentkaarten verzamelen verzamelt en bestudeert hij gegevens over militaire versterkingen.

Vanavond brengt hij ons iets over de geplande Belgische bunkers van 1940 rondom de stad Oostende, in het kader van zijn verdediging t.o.v. buurlanden. De Franse doortocht en verdediging in 1940. De Duitse bezetting en de opbouw van de Atlantic-wall waaronder de organisatie van de kustverdediging, de opbouw van de bunkers en hun types, specifieke steunpunten rond Oostende (Bredene tot Middelkerke). De S-boten te Oostende. Operatie Zeeleeuw (kleine toelichting betreffende de rol van Oostende in deze operatie. En wat is er nog te zien ? (ZEER VEEL) : steunpunt Hundius (Oostelijke kant haven), domein Prins Karel (steunpunt Salswedel neu), steunpunt Stene, steunpunt vliegveld.

U merkt het reeds. Weer een van die onderwerpen waar een massa Oostende en W.O. II-fans een flink stuk genoegen aan zullen beleven. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden. Men zegge het voort en wij rekenen op Uw aanwezigheid.

J.B. DREESEN

PASSIESPEL 1991 te OUDENBURG

Op Goede Vrijdag 17 april 1992 wordt om 20u30 in het rustieke kader van het abdijdomein van Oudenburg voor de vierde maal een PASSIESPEL opgevoerd. Het scenario werd volledig vernieuwd en gaat nu letterlijk op de bijbel terug. Aan de hand van deze tekst wordt het spel gerealiseerd. Ook regie, decor, rekvisieten en kostuums werden grondig vernieuwd. En in het historisch kader van het abdijdomein zal dit alles beter tot uiting komen. Samen met een aangepaste belichting en een sfeervolle muziek groeit deze nieuwe editie zeker uit tot een grootse religieuze en culturele manifestatie.

De algemene leiding berust bij Jean Luc MEULEMEESTER.

Inlichtingen : Dienst voor Cultuur en Toerisme
Brugsesteenweg 109 - 8460 Oudenburg
Tel. : 059/26.88.91.

DE GRENZEN VAN 'S HEERWOUTERMANSAMBACHT

door J.B. DREESEN

Bij de beschrijving van 's Heerwoutermansambacht gaat men meestal uit van de toestand na het beleg van Oostende (1601-1604). Deze voorstelling heeft echter als groot nadeel dat ze historisch onjuist is.

De eerste vermeldingen van 's Heerwoutermansambacht dateren van mei 1250. Twee teksten refereren hiernaar (1).

"Infra officia domini Woutermanni, Camerari vel domini de Ghistella" en "in officio domini Woutermanni de Gandavo, militis". (binnen het ambacht van heer Wouterman, Camerlinck... de heer van Gistel) en (in het ambacht van de heer Wouterman van Gent, ridder).

Waarom het ambacht naar Wouterman genoemd werd vernemen we uit een overeenkomst die Margareta, graven van Vlaanderen en Henegouwen, in 1266 sloot met "WATERMAN DE GANT, CHEVALIER" betreffende.... "dendroit les droitures ke li devant dis chevalier avoir a Ostende, ancois ke la ville fust franchie et mise en loi" (de rechten die voornoemd ridder over Oostende had voor dat deze laatste tot stad verheven werd)... (2).

Hieruit blijkt duidelijk dat Wouterman van Gent zekere rechten had over Oostende voor deze laatste een stedelijk statuut kreeg. Meteen is dit een aanduiding dat Oostende, geënclaveerd in een gebied dat in het Oud Regime Woutermansambacht genoemd werd, voordien tot het rechtsgebied van Wouterman van Gent behoorde. Voor een reden die ons voorlopig ontgaat werd deze overeenkomst op 29 juni 1270 hernieuwd (3). Het is de, tot nog toe oudst gekende grenscorrectie van 's Heerwoutermansambacht. Het ambacht bleef in handen van de WOUTERMANSSEN tot in 1494.

Voor een beter begrip van de evolutie is een overzicht van de verschillende heren van dit ambacht van nut.

Wij beginnen bij WOUTERMAN van GENT die we gemakshalve WOUTERMAN I zullen noemen. Hij was een zoon van de burggraaf ZEGER II van Gent. Hij wordt voor het eerst vermeld in 1214 en verdwijnt uit de bronnen na 1261. In juni 1229 draagt hij voor het eerst de bijnaam MAN. Gevoegd wij WOUTER, zijn echte voornaam, gaf dit de eigenaardige vorm WOUTERMAN.

Hij verschijnt in het Brugse Vrije in 1226 en heeft daar vaste voet gevat. Zijn naam werd zelfs gegeven aan het ambacht waarvan hij, en later zijn afstammelingen, SCHOUT en WOUTERSCHOUT zijn (4). Voor 1300 was dit in het Brugse Vrije uitzonderlijk. Van de 35 ambachten waren er 33 genoemd naar een parochie die er deel van uitmaakte en slechts twee droegen de naam van een hoog hofambtenaar; van Camerlinck en van Wouterman van Gent.

WOUTERMAN II is vrij goed gekend. Vermoedelijk de zoon van Wouterman I was hij schepen van het Brugse Vrije van 1265 tot 1274 en ook schout en waterschout van 's Heerwoutermansambacht. Op grond van deze functie kan "Waterman de Gant, chevalier" in 1266 en 1270 schadevergoeding vragen voor het verlies dat hij leed door de oprichting van de stad Oostende. Zijn naam komt voor als medeondertekenaar van zeer veel acten uit die periode (5).

WOUTERMAN III, vermoedelijk zoon van II, wordt vermeld in het akkoord tussen de stad Oostende en 's Heerwoutermansambacht voor

het uitdiepen en verbreden van de eerste Oostendse Watergang (6). WOUTERMAN IV, vermoedelijk zoon van III, kennen we uit het oudst bekende register van de grafelijke Burg van Brugge en dat dateert uit circa 1330 (7).

WOUTERMAN V, vermoedelijk zoon van IV, komt voor in het register grafelijke lenen van 1365 (8).

WOUTERMAN VI, zoon van V, werd als "Wouterman van Ghent, de jonghe" boven de naam van Wouterman V ingevoegd in het register grafelijke lenen van 1365 (9).

WOUTERMAN VII, vermoedelijk zoon van VI, komt voor in het Leenregister van 1435 (10).

WOUTERMAN VIII, vermoedelijk zoon van VII, staat geboekt in het register van 1468. Het leengoed bevat nog steeds dezelfde delen als in 1435 (11).

WOUTERMAN VIII heeft enkele jaren na 1468 zijn leen verkocht. Het register boekt als opvolger "DIERIC VAN HALEWYN per coop". Maar een familielid van Wouterman van Gent kon zijn rechten als erfgenaam doen gelden en het leengoed in zijn bezit krijgen. Dit was enen "JAN VAN GHENT by NAERHEDE" (Naerhede = het aan iemand verwant zijn, vandaar het uit bloedverwantschap voortvloeiende recht van naasting). JAN VAN GENT overleed in 1494.

De volgende leenhouder was "PIETRE DE CRANE per mortem anno 1494" (12).

Hier eindigde dus het leenhouderschap van de WOUTERMANSEN van GENT over het 's Heerwoutermansambacht. Het ambacht zou zijn naam echter behouden tot aan de radicale hervormingen op het einde van de 18de eeuw.

De vraag die hier een antwoord moet krijgen is die van de grenzen van 's Heerwoutermansambacht voor het beleg van Oostende. Twee archiefstukken van voor het beleg geven ons hier een antwoord op.

Als eerste vernoemen we een kaart die oorspronkelijk in 1553 getekend werd, en vervolgens op 2 maart 1652, 17 mei 1720 en 4 januari 1766 gecopieerd werd door diverse landmeters die elkaar opgevolgd hadden. Deze kaart draagt als titel "De kaart van 's Heerwoutermansambacht met de speyen, sluizen en overdrachten" (13).

Hierop worden als grenzen aangegeven :

- aan de oostkant de Dijk van de Blankenbergse Watering.
- aan de zuidkant de Leet ofte Ieperleet.
- aan de westkant de Zideling (de latere Steense Dijk) die ter hoogte van PANNEVOXHOUCK in zuidwestelijke richting de parochie van Sinte Mariekerke gaat omvatten en voor dit laatste gedeelte de CLEENE SYDE WECHÉ wordt genoemd.
- aan de noordkant de Dijk van het Brugse Vrije.

Van deze eenvoudige, maar voor dit betoog belangrijke kaart drukken we hiernaast een copy af.

Als tweede referentie hebben wij de Ommeloper van 's Heerwoutermansambacht uit 1559. Deze volgt in zijn beschrijving nauwkeurig de grenzen aangegeven op de kaart van 1553. Deze Ommeloper deelt het Ambacht in 41 beginnen waaronder begrepen de Stede van Oostende (de Nieuwe Stad) als het 38ste begin. Over de oude stad wordt niet gesproken alhoewel ze nog bestond. Ze behoorde echter niet tot het rechtsgebied van het Vrije (14).

"De kaart van s'Heerwoutermansambacht
met speyen, sluizen en overdrachten"
oorspronkelijk 1553
gecopieerd 1652, 1720, 1766

OSTENDE

De havene

Cleene Keinjaert

Bredene

't Riethuis

Monnickxheule
brugge

Keinjaert we

Mariakerke

Cathelyne

Eenen
dyck
wech

Pann brouckxhoock

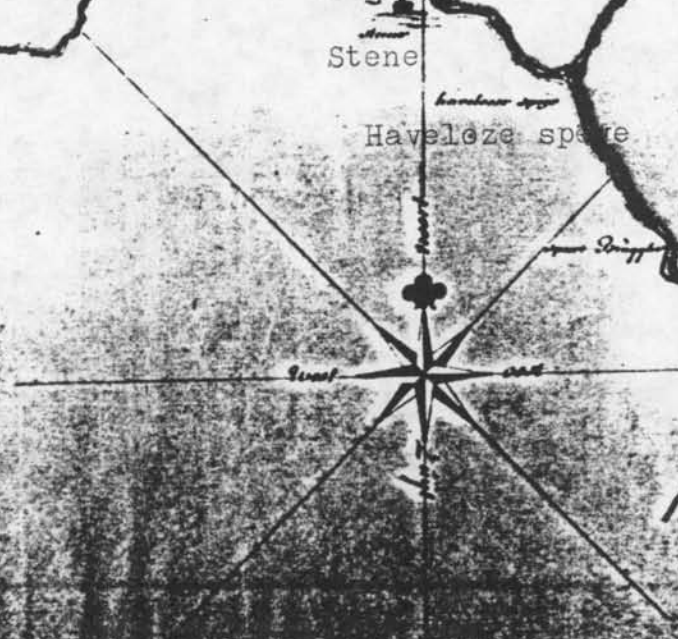
Zandvoorde

Stene

Haveloze spere

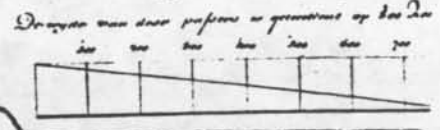

as in graven des s'
Haveringe van de
dyck wech en s'
stort den s' water
ringhe van s'ke

Snaeskerke

as in graven des s' water en de van
ringhe van s' waterwech
stort den s' water in s' water
ringhe van s' waterwech
stort den s' waterwech
stort den s' waterwech

92 + 101

Volgens de kaart en de Ommeloper bevatte 's Heerwoutermansambacht de volgende parochies en delen van parochies :

- de parochie van Zandvoorde, volledig.
- de parochie van Sinte Katelijne-West, volledig.
- de parochie van Sinte Mariekerke, volledig.
- een deel van Bredene, Bredene Houck genaamd.
- een deel van Oudenburg, Oudenburg Houck genaamd.
- het gedeelte Nieuwe Stad Oostende.

Dr. WARLOP vermeld ook nog een deel van Ettelgem, maar daarvan is op de Ommeloper van 1559 niets van terug te vinden. Hij spreekt echter over de 13de eeuw. Op 3 eeuwen (1250-1559) kan veel gebeurd zijn (15).

Misschien kan een nog bestaand deel van een oudere Ommeloper van 's Heerwoutermansambacht uit 1473 (copy van 1575) dit bevestigen. Deze Ommeloper bevat enkel de beschrijving van de 14 eerste beginnen. We hadden echter nog geen gelegenheid hem te onderzoeken (16).

Welke zijn nu de latere wijzigingen die 's Heerwoutermansambacht onderging ?

Over de afsplitsing van Oostende (Oude Stad) omstreeks 1265 spraken we reeds.

Na het beleg van 1604 werd de grens tussen Oostende (Nieuwe Stad) en het Brugse Vrije herzien en verlegd tot ter hoogte van het huidige Hazegras.

Bij de heraanleg of versterking van de Steense Dijk omstreeks 1608 werden het 29ste en 30ste begin van Sinte Katelyne-West en het 31ste begin van Sinte Mariekerke (alles dat west van de Steense Dijk lag) bij Camerlinckxambacht gevoegd (17).

Op welke basis dit gebeurde kunnen we enkel maar gissen. Heeft het te maken met het feit dat de erfopvolging van de Woutermansen in 1494 stopte ? Was het omdat het gebied ten oosten van de Steense Dijk nog 150 jaar schorre zou blijven ? Voorlopig moeten we het antwoord schuldig blijven.

Het 29ste en het 30ste begin werden bij Stene gevoegd. Door deze gebiedsuitbreiding reikte Stene vanaf dat ogenblik tot aan het Terstreepvlietken (latere Albertgeleed, iets ten zuiden van wat nu de Nieuwpoortsesteenweg is).

Van belang was ook een beslissing die bisschop CAIMO van Brugge in 1761 nam als gevolg van de indijking van de Sint Catharinapolder omstreeks 1750.

De ingedijkte polder geraakte geleidelijk aan bevolkt en had parochiale zorgen nodig. De bisschop ordonneerde dat de communicanten zuid van wat de huidige Leffingestraat is bediend moesten worden door de pastoor van Stene en die aan de noordkant door de pastoor van Mariakerke.

In 1764 ordonneerde hij dat de tiendeheffers van gezeide parochies (de abdijen van Vicogne en St Rikiers) 18 ponden aan de twee pastoors moesten betalen, 8 pond aan de pastoor van Mariakerke en 10 pond aan de pastoor van Stene. Vicogne droeg hiervoor 2/3 bij en St Rikiers 1/3.

Het besluit van 1761 voorzag ook nog dat de pastoor van Stene de Zandvoortse parochianen noord van de Gauwelozekeek moest bedienen. Hier was Oudenburg tiendeheffer en zij moesten jaarlijks 36 gulden courant betalen aan de pastoor van Stene. Groeide het

aantal aan tot 50 dan moesten er 50 gulden betaald worden. Verder waren er nog enkele woonsten die tot de parochie van Bredene behoorden. Die werden ook door de pastoor van Stene bediend. Maar een paar jaar later kloeg hij over het feit dat hij voor deze prestatie nog niet betaald was geworden (door de abdijen van Vicogne en St. Rikiers).

Voorts bezaten de pastoors van Stene en Mariakerke de helft van de inkomsten van de "gestrueerde" kerk van Sinte-Katelyne West. In 1780 kreeg iedere pastoor 16 ponden van de tiendeheffers (18). Op deze wijze kreeg Stene vat op een deel van 's Heerwoutermansambacht, ambacht waartoe het nooit behoord had.

Anderzijds breidde Mariakerke zijn grondgebied uit tot aan de huidige Rogierlaan.

Uit het voorgaande blijkt dat 's Heerwoutermansambacht er voor het beleg anders uitzag dan erna en dat het grootste gedeelte van Sinte-Katelyne West na 1761 werd ingepalmd door Stene en Mariakerke.

Dit is de bedoeling van deze bijdrage.

Bronnen

1. R.A. Brugge. Oorkonde blauw nr. 7.113 en aanwinsten nr. 250/3.
2. A. Rekenkamer Rijsel. 1ste Cart. Vlaanderen. Serie 1.56 stuk nr. 86.
3. A. Rekenkamer Rijsel. 1ste Cart. Vlaanderen. Serie 1.561 stuk nr. 103.
4. Dr. E. WARLOP. De Vlaamse Adel. 1968 II. blz. 240 over Wouterman.
5. R.A. Brugge. Diverse oorkonden in de reeks blauw.
6. M. COORNAERT. Een bijdrage tot de Historische Geografie van het Westvrije. In Westvl. Archeologica nr. 1/1985. blz. 7.
8. ibid.
9. ibid.
10. ibid.
11. ibid. blz. 8.
12. ibid.
13. R.A. Brugge. Kaarten en plannen nr. 488.
14. R.A. Brugge. Watering Blankenberge. nr. 516 en 517.
15. Dr. E. WARLOP. De Vlaamse Adel. 1968 II. blz. 241.
16. R.A. Brugge. Acquisities 20 (5.984).
17. R.A. Brugge. Omlopers Peper nr. 450.
18. Fragmenta. 3de jg., blz. 219 tot 221.

LET OP

Op de fotobladzijde staat vermeld "Oostende uit het oosten gezien - ca 1963". Dit moet zijn : ca 1965 !

Inderdaad : het Paviljoen Fabiola (duidelijk te zien rechts op de foto) van het Militair Hospitaal werd pas in 1965 ingehuldigd. In 1963 was men zover nog niet.

Let ook op de nog desolate Dr. Eduard Moreauxlaan.

LEDEN VAN DE CARTOUCHEBENDE EN OOSTENDE

Uit "Die Gesellschaft in Cartouches Leben"

vertaald door Simon IPPEL

Op 27 november 1721 stierf CARTOUCHE op de Place de Grève op het schavot te Parijs. Zijn twee luitenanten weken uit naar de Zuidelijke Nederlanden.

Wie waren deze twee luitenanten ? Hier volgt een verhaal waarin ook Oostende een klein rolletje krijgt en dat ons een beeld geeft uit die tijd.

De eerste luitenant was een zekere Valentijn COLENZ, zoon van een bankier uit Rijsel en reeds op zeer jeugdige leeftijd een gokker. Door de verkoop van schoolboeken en het bestellen van zijn vader verschaftte hij zich het nodige geld. Toen hij er voor bestraft werd sloeg hij zijn vader neer met een ijzeren staaf. Hij vluchtte en kwam als 14-jarige te Parijs aan waar hij lakei werd bij maarschalk DE VILLERS. Hij wist dienst vertrouwen te wekken, maar maakte daar misbruik van, versierde er de knappe dochter van de wasvrouw en stal voor haar kostbare japonnen uit de garderobe van de vrouw van de maarschalk. Wanneer hij ontdekte dat het meisje een andere verhouding had, bracht hij haar om het leven. Hij werd veroordeeld tot de galeien. Die stonden onder het bevel van graaf DE VINCENNES die bevriend was met zijn ouders. De graaf kreeg medelijden met de knaap en verkreeg een omzetting van de straf tot levenslange verbanning.

Door het overlijden van zijn vader komt COLENZ in het bezit van een rijke erfenis. Zijn moeder kan het voor mekaar brengen dat hij vrij komt. Hij moet echter in het huwelijk treden met de buitengewoon mooie dochter van een rijke zakenman uit Valenciennes, dit om zijn leven te beteren ? !

Samen met zijn echtgenote, Adriana VANDER BELLEN, trekt hij naar Parijs waar ze door hun losbandig leven het geld er door joegen. Ze zaten zelfs zo in de schulden dat hij naar Rijsel vluchtte en zijn vrouw achter liet in Parijs.

Zij wilde haar luxe leventje niet opgeven en wist van rijke vereerders geld af te troggelen. In een duel doodde een van haar aanbidders, een Duitse graaf, zijn mededinger, een Vlaamse markies. De graaf werd gevangen genomen en Adriana werd uit de stad verbannen.

Te Brussel aangekomen doet ze dienst als huishoudster van een rijke weduwnaar. Ze verleid er zijn jongste zoon en vlucht met hem, met meename van een grote som geld, naar Amsterdam waar ze een nieuwe zaak willen beginnen.

Adriana heeft echter andere plannen. Ze vermoordt de jonge man en vlucht met zijn geld naar Oostende. Hier leefde ze onder valse naam en op grote voet in één van de duurste hotels. Ze heeft vele avontuurtjes met ter plaatse verblijvende vreemdelingen en vergaarde alzo een flinke som geld. Als de grond onder haar voeten te warm geworden is reist ze af naar Bordeaux alwaar ze bestolen wordt door een van haar vriendjes. Blauw van de armoede ontmoet ze er Peter VANDER ECH.

Deze Peter VANDER ECH is de tweede luitenant van CARTOUCHE. Hij is de zoon van een chirurg. Op 17-jarige ouderdom vlucht hij op een geheimzinnige wijze uit zijn ouderlijke woonst en gaat naar

Parijs. Hij komt er bij dieven en zakkenrollers terecht en moet na betrappt te zijn, vluchten naar Bordeaux. Daar maakt hij kennis met de knappe Adriana VANDER BELLEN. In haar vond hij een handige medewerkster.

Te Parijs opent hij een antiquariaatzaak waar vele rijke bezoekers op geheimzinnige wijze verdwenen. Het verdacht koppel moest vluchten.

Op weg naar Oostende vermoorden zij in een herberg twee rijke Portugese kooplieden en maakten er een aanzienlijke som geld buit.

Terug in Parijs huurden ze een luxe woning en hielden er een rijtuig en enkele lakeien op na. Ze komen door hun verkwistingen spoedig terug op straat en komen zo in de bende van CARTOUCHE terecht. Onder de indruk van het optreden van Peter vertrouwde CARTOUCHE hem de leiding toe van de bende die in de Languedoc werkte.

CARTOUCHE werd gevangen genomen en stierf op het schavot, maar eerst verraadt hij nog diegenen die hij verdacht hem te hebben verraden. Daarbij zijn hoogwaardigheidsbekleders, leden van zijn bende, edelen, enz. in totaal een 300-tal personen. Peter en Valentijn vluchtten naar de Nederlanden.

Ze begingen een moord te Halle, bedreven er een diefstal en werden gevangen genomen te Maastricht alwaar ze, na geseling, levend werden geradbraakt op 27 juli 1724. Valentijn legde volledige bekentenis af van zijn misdaden, biechtte en kreeg de laatste sacramenten. Peter bleef volhouden dat hij onschuldig was en stierf onder het uiten van godslasteringen.

Adriana, het avontuurlijke leven moe, verliet haar Peter toen de grond te warm werd en zocht haar toevlucht in het Parijse klooster "Aux Magdalonettes" waar ze een godsvruchtig en voorbeeldig leven leidde tot aan haar dood.

KONINKLIJKE JACHT CLUB OOSTENDE

door Robert OUVRY

Op 11 augustus 1834 werd reeds een zeilwedstrijd ingericht vóór Oostende, ter gelegenheid van het bezoek van koning LEOPOLD I en zijn kersverse echtgenote LOUISE MARIE.

Daarna volgden enkele zeilwedstrijden met Engelse jachten, bij gebrek aan Belgische, of met visserssloepen.

Wij zouden geen echte Belgen zijn als er ter deze gelegenheid geen "sjhocheteit" zou gesticht worden. Op 16 april 1846, in het lokaal van de "Société Littéraire" staken enkele gemeenteraadsleden hun grijze koppen samen om de "Cercle des Régates" te stichten. Daarbij waren Jean BRASSEUR, Joseph de BONINGHE, Jacques SERRUYS en Jean Joseph VAN ISEGHEM. Zij riepen enkele oude zeerotten ter hulp, komende uit de rangen van onze Koninklijke Marine, waaronder François EYCKHOLT en François CLAEYS. Daarbij kwam nog een stel bankiers, rechters en diplomaten. Hun voorzitter werd Edouard BELLEROCHÉ die het selecte "Cercle du Phare" (zijn eigendom) koos als lokaal. De "Cercle du Phare" was gebouwd rond de voet van onze eerste vuurtoren, en werd in die tijd uitgebaat door de Brit James Lindsay FINCH (vader van kunstschilder Willy FINCH, 1854-1930). FINCH was een verwoed sportzeiler, die de Engelse traditie introduceerde in onze eerste Belgische jachtclub.

Het secretariaat van de "Cercle des Régates" en de "Cercle du Phare"

was gevestigd in een straatje gelegen in de verlenging van de Geneverbrug die de vesting met stad verbond. Deze kreeg daardoor de naam van "rue du Cercle" die ongelukkig vertaald werd in Cirkelstraat.

In 1853 veranderde de "Cercle des Régates" in "Yacht Club d'Ostende".

In 1873, toen de "Cercle du Phare" onteigend en afgebroken werd, kwam het secretariaat op de Vindictivekaai in "Het Hof van Commerce" waar ook de "Société Littéraire" zijn intrek had genomen en waarvan de leden altijd nauw verbonden bleven.

Meer en meer jachten werden gemeerd in het tweede dok en toen "Het Hof van Commerce" plaats moest ruimen voor het Onze Lieve Vrouwe College in 1787 kwam het secretariaat van de "Yacht Club d'Ostende" honderd meters verder in het "Hôtel de la Couronne".

Graaf Louis de HEMPTINNE werd op 26 februari 1903 de negende voorzitter van de "Yacht Club d'Ostende" benoemd en ondertekende reeds op 12 maart een conventie met graaf de SMET de NAEYER, toen minister van Openbare Werken, waarbij een nieuw clubhuis zou gebouwd worden in de nog te bouwen achterhaven.

Er werd gezocht naar een architect met aanzien en het lot viel op Georges HOBÉ, vriend en tijdgenoot van Victor HORTA. HOBÉ (1854-1936) genoot een zekere notoriteit als decorateur, door zijn tentoonstellingen in Parijs, Antwerpen en Brussel. Hij tekende de plannen van het museum van de dierentuin in Antwerpen en een deel van het koloniaal museum van Tervueren. Hij tekende ons clubhuis in Victoriaanse stijl met het interieur in zijn bekende "art-nouveau" stijl. Het blijft tot op heden het mooiste en degelijkste clubhuis van Europa.

Georges HOBÉ eindigde zijn loopbaan als gemeentelijke architect in De Panne waar hij een vijftigtal prachtige villa's tekende. Ik heb persoonlijk één van de laatste van deze pronkstukken zien sneuvelen onder de sloophammers van betonliefhebbers.

Het clubhuis werd ingehuldigd op 22 juli 1906 met receptie, banket en veel toespraken. Een deel werd betaald door de clubkas en het overige door de uitgave van aandelen van 100 ₣, waarvan koning LEOPOLD II een groot deel, discreet, voor zijn rekening nam.

Op 5 juli 1910 verleende koning ALBERT de titel van "Royal" aan de vereniging en de activiteiten werden vermenigvuldigd en uitgebreid met afdelingen van de "Royal Yacht Club d'Ostende" in Nieuwpoort, Blankenberge en Zeebrugge. Na Wereldoorlog II zochten al deze afdelingen hun onafhankelijkheid en zelfs enkele leden scheurden zich af om de "North Sea Yacht Club" te stichten in Oostende.

Het clubhuis leed praktisch geen schade op door de twee maal vier jaar bezetting van de Kriegsmarine, maar ontzettelijk veel meer door vier maand bezetting van onze Engelse bevrijders. Alles kwam in orde door een schadevergoeding van 27.490 ₣.

In 1974 veranderde de benaming van de vereniging in "Koninklijke Jacht Club Oostende".

In 1980 werd een aanvraag ingediend om in aanmerking te komen voor eventuele klassering. Het gebouw had misschien een klein kansje daartoe gehad, had het in Brugge gelegen.

Het bestuur twijfelt momenteel als het nuttig zou zijn verder te vechten voor het behoud van dit somptueuse erfdeel. Het wateroppervlak wordt steeds kleiner, gekneld als we zitten tussen de

Ro-Ro schepen van Sally-lijn en de baggerboten van De Cloedt. Wij genieten verder van het vuil afvalwater van de Brugse vaart of meters hoog schuimend water van de spuikom. Wij mogen echter niet aan de klaagmuur staan. Oostende heeft toch zestig jaar geleden een nieuwe vismijn gekregen. Indien er voor Oostende een kruimeltje zou afvallen van het geld dat in Antwerpen, Gent of Zeebrugge geïnvesteerd wordt, dan zou er misschien schot komen in het renovatieplan. Dit zou anderzijds betekenen dat er betere aanlegplaatsen komen voor onze jachten, maar spijtig genoeg ook, dat er een zoveelste doodvonnins getekend wordt voor een stukje Oostendse "Belle Époque".

Noot : Robert OUVRY is de vijftiende voorzitter van de Koninklijke Jacht Club Oostende

---

WAT STEEKT ER ONDER HET E. FEYSPLEIN ?

door Daniël FARASYN

Men is zinnens een ondergrondse parking aan te leggen onder het E. Feysplein. Bij velen reist de vraag op, wat zal men bij de uitvoering van deze werken in bodem en ondergrond aantreffen als resten uit het vroegere stadsbeeld ?

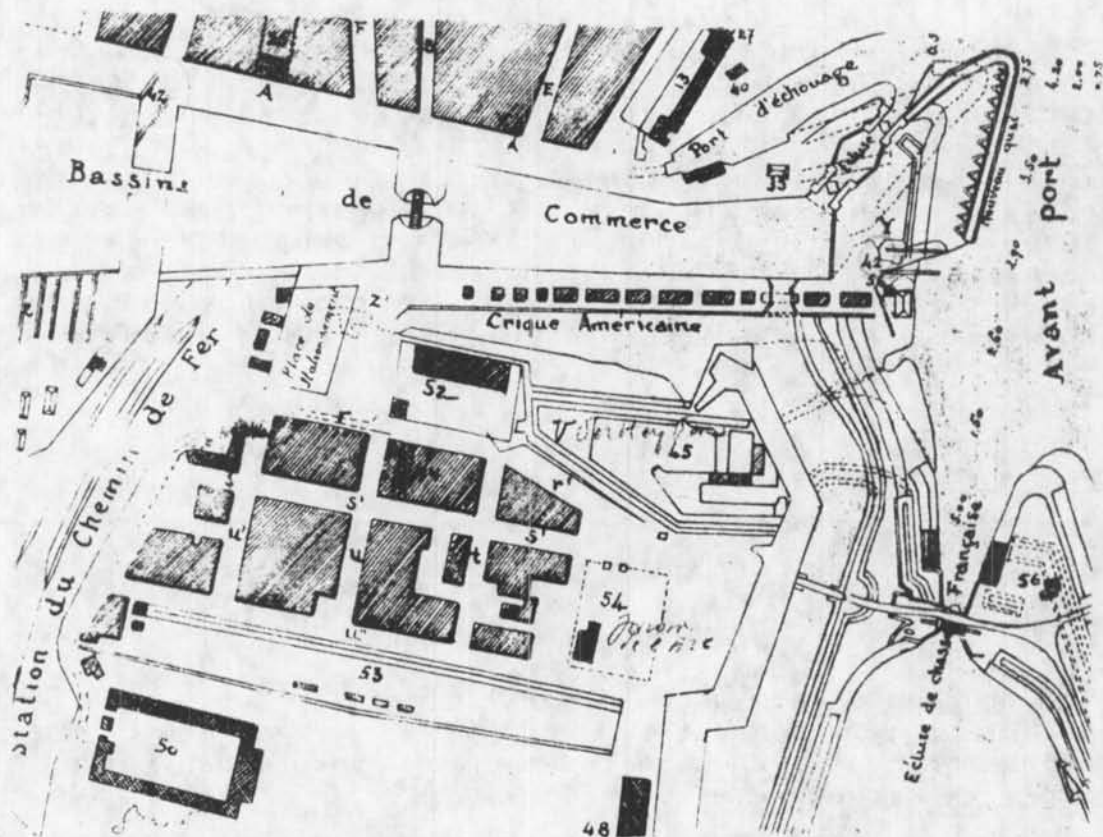
Wij zullen niet blijven stilstaan bij werken die sinds het midden van de 19de eeuw op dit plein werden uitgevoerd zoals de spoorverbinding tussen het Centraal Station en het Zeestation, de tijdelijke loods als "bureau des recettes" gebruikt vóór het in 1882 ingehuldigd Centraal Station, noch de groenzones op het plein aangelegd of de tramkotjes die er stonden vóór er moderne banen werden aangelegd.

Wij gaan wat verder in de tijd terug en maken hierbij gebruik van een stadsplan in 1839 opgemaakt door Ir. DEBROCK. Hierop zien wij onder letter Z met stippellijnen aangeduid de resten van het oude sas van de Sinte-Catharinekreek, sas dat in 1822-1823 werd opgedoekt om de "Nieuwe Markt", zo heette het E. Feysplein toen, wat te vergroten en de verbinding tussen de stad en het Hazegras te vergemakkelijken. De Amerikaanse kreek, bezuiden het eerste handelsdok bestond nog en werd met de toelating van de militaire overheid dd. 1865 in 1867-1869 gedempt, om er de spoorverbinding aan te leggen naar het Zeestation, dat in 1871 werd ingehuldigd.

In het Z.W. van de Amerikaanse kreek stond een langwerpige gebouw nr. 52 dat als Arsenaal werd gebruikt en waarvan men wel nog de fundaties bij de delfwerken van het E. Feysplein zal aantreffen.

Bij K.B. van 24 oktober 1819 besliste de Nederlandse regering "dat aldaer een arsenaal zal worden gebouwd tevens geschikt tot een militaire bakkerij en een magazijn van levensmiddelen tot welk laatste ondertusschen eenige percelen moeten worden onteigend nl. eene oude zoutkeet en twee woningen mitsgaders eenige armoedige huisjes gebouwd tegen de ringmuur van het oud arsenaal en een stuks gronds der stad zelve behorende".

Hier uit kunnen wij afleiden dat er op die plaats een eerder klein arsenaal stond en tegen de ringmuur lopend in de naar het N. verlengde Fortuinstraat een tiental kleine huisjes waren gebouwd. Deze huisjes waren eigendom van Fr. DE BAL die ze zagezegd had opgekocht voor armen. Ze waren betrokken door DUPRÉ Ph., HANDSAEME Jn., KETELS

Jos., HANDSAEME Alb., We DEWITTE Jn., We DE CLERCK Pr., BRICE M., KOENRAAD Jeanne, DENTAND Fr., We BOURGOIS Jn., en BOUDE Nic.

Op de W. zijde van de Nieuwe Markt stonden de zoutkeet van Jacq. DE RIDDER, uitgebaat door Fr. COSYN en twee respectabele huizen nl. van BESCHEL Chr. en van MONTAIGNE. DESWELGH Luc had er nog een ommuurd terrein in zijn bezit.

Ondanks heel wat protest o.m. van de arme families werd alles gesloopt en bouwrijp gemaakt voor het optrekken van een nieuw Arsenaal en van een huis op de hoek van de Oesterbankstraat.

De aanbesteding voor deze nieuwbouw greep plaats op 21 juli 1820 (1).

Op zondag 26 maart 1865 brak rond 14u30 brand uit in het Arsenaal dat volledig in de vlammen opging, ondanks de snelle tussenkomst van het pompierskorps onder leiding van Pr. VAN HERCKE. Twee dagen later nog had men na te blussen te midden van rookwalmen om het brandende pek en teer te doven en de ontploffing van hier opgeslagen salpeter te voorkomen. Behalve de kapitein van wacht, die brandwonden opliep, werd gelukkig niemand gekwetst.

De aanbesteding voor de afbraak van het zwart geblakerde Arsenaal greep plaats op 6 april 1866. Dit werk werd voor de som van 6.300 Fr toevertrouwd aan dhr. TERMOTE, SEGAERT en LOONTIENS, die de klus in vier maanden tijd te klaren hadden.

Het hoekhuis aan de Oesterbankstraat werd in december 1867 gesloopt. Aldus ontstond er een groot plein dat "Plaine de l'Arsenal" werd genoemd.

Tijdens de Paasweek 1869 werd hier de eerste Hazegraskermis opgezet (2)

Behalve de hierboven opgesomde bouwresten zal men bij graafwerken stuiten op heel wat slib kleiachtig zand dat men bij het delven van de handelskommen hier heeft uitgekijpt om het laag gelegen

terrein van het Hazegras wat op te hogen.

De aanleg van een ondergrondse parking op het E. Feysplein was voor ons een gelegenheid om gegevens uit de vergeten geschiedenis van het Hazegras opnieuw op te rakelen.

(1) R.A. Brussel. Modern Archief, 1338.

(2) Stadsbibl. Oostende. Echo d'Ostende en Bulletin Commercial.

HET STADSBESTUUR RAAKT BETROKKEN BIJ EEN LOONCONFLICT (1905)

door Ivan VAN HYFTE

1. Een brief waar men niet aan kon voorbijgaan.

Het stoutmoedig afsmeaken van loonopslag of het schuchter protesteren tegen loonsvermindering zonder omhaal liep eind 19de eeuw doorgaans faliekant af.

Pas toen sloopstimmerlui niet enkel van één atelier maar op alle werven, alsook de smeden, ketelmakers, ijzerdraaiers, dokwerkers of zeilmakers elkaar zochten en vonden, waren de VAKVERENIGINGEN geboren.

In het Belgisch Staatsblad vinden we de statuten van onder andere "De Metaalbewerkerbond-Vakvereniging te Oostende" (8-12-1904 akt. nr. 673) en die van "De Christene Oostendsche Houtbewerkerbond (10-11-1905 akt. nr. 703). Niet alle vakverenigingen lieten hun statuten van staatswege goedkeuren. Hoe zwak hun positie ook nog was, bleek uit het feit dat ze tot 1905 nooit collectief hun eisen formuleerden.

De Oostendse gemeenteraad kreeg wel regelmatig aanvragen van afzonderlijke vakverenigingen om het minimumloon vast te bepalen bij het uitschrijven van een nieuwe lastenboek voor de vele stadswerken, maar tot dan toe had ze hierop nooit gereageerd.

Op 16-10-1905 schrijft een Komiteit der Oostendse Vakverenigingen een nieuwe brief i.v.m. lonen. Ze willen de gemeentebestuurders zelfs een handje toesteken want ze hebben zelf minima vooropgesteld op basis van de huisvesting en de steeds toenemende levensduurte. Aangezien het om een stelregel gaat, mogen wij veronderstellen dat de hiernavolgende pijnlijke cijfers niet altijd gehaald werden. De brief is dermate ook nog interessant omdat hij een BEROEPEN-forum van het proletariaat in een aristokratische badstad weergeeft.

"...Wij zijn tot den volgenden uitslag gekomen in het vaststellen der lonen onder de volgende categoriën der werklieden. (...) Slotmakers, 0,40 Fr, kachelsmeden 0,38 Fr, kachelsmeden-helpers 0,30 Fr. Loodgieters en zinkbewerkers 0,45 Fr, 10 % meer voor torenwerken. Galvaniseerders en nickleerders 0,55 Fr, monteerdere 0,45 Fr, ajusterders 0,42 Fr, ketelmakers 0,50 Fr, ketelkuischers 0,45 Fr. Gasbewerkers 0,35 Fr. Schrijnwerkers 0,38 Fr, timmermans 0,38 Fr, timmermans-machienbewerkers 0,50 Fr. Meubelmakers 0,40 Fr, plafonneerders 0,40 Fr, schilders 0,37 Fr, glazenmakers 0,40 Fr, metsers 0,40 Fr, metseldienders 0,32 Fr. Schaliedekkers 0,65 Fr (10 % meer voor gevaarlijke werken). Steenkappers 0,38 Fr, vloerbewerkers 0,36 Fr, aarde-werkers 0,40 Fr, voerlieden 0,32 Fr, kruiwagenvoerders 0,40 Fr, steenmortelbewerkers 0,40 Fr, afbrekers 0,36 Fr, baggeraars 0,47 Fr, behangers 0,36 Fr, beeldhouwers (brutsnijders) 0,45 Fr, beeldhouwers (steen) 1,00 Fr, ornamentmakers-plaastergieters 0,55 Fr, vormselmodelmakers 1,25 Fr.

Boekbinders 0,37 ₣, boekbinders-plooiers 0,15 ₣, letterzetters 0,40 ₣. Stukwerkers (1.000 vierkanten gedrukte kopij) 1,00 ₣, stukwerkers (1.000 vierkanten geschreven kopij) 1,10 ₣, machienzettters 0,60 ₣. Drukkers op een enkele pers 0,40 ₣, op een dubbele pers 0,45 ₣, op een pers met gewoon pedaal 0,25 ₣. Margeerders 0,22 ₣, steendrukkers 0,45 ₣, steenslijpers 0,27 ₣, scheepsbouwers 0,50 ₣, koperslagers en gieters 0,55 ₣...."

Aan die minima koppelden zij ook nog een aantal voorwaarden die moesten opgenomen worden in de aanbesteding. Stel hier tegenover de huidige modaliteiten van een hedendaags klassiek arbeidscontract en je merkt onmiddellijk wat voor lange weg de loonarbeid heeft afgelegd.

Zo wilden ze een afgevaardigde van het Schepencollege aanwezig zien op de uitbetaling van de lonen. De aannemers moesten in de ateliers op goed zichtbare plaatsen "plakschriften" aanbrengen met het minimumloon erop, gedurende de aanbesteding. Buitengewoon werk (zon- en feestdagen en vroeger dan zes of later dan negentien uur) zou moeten uitbetaald worden op basis van drie uur in plaats van twee.

Wekelijks moet de aanbesteder een register bijhouden met de naam, het loon en zijn handtekening als bewijs dat het vermelde loon effectief door hem zal uitbetaald worden. De patroons zijn maandelijks verplicht aan het Schepencollege de dagloonbladen voor te leggen. Een boete van 10 ₣ tot 100 ₣ wordt opgelegd bij inbreuk.

2. Jean Mollet, een koppige doorzetter.

Van katholieke strekking katholiek is deze schrijver in de gemeentelijke verslagen tussen 1908 en 1912 enkel en alleen terug te vinden in zijn talloze interpellaties over het arbeidsloon. Het is zowat zijn levenswerk geworden.

Zitting 22-9-1908. Drie jaar na de hoger aangehaalde brief bindt hij de kat de bel aan door te stellen dat er van stadswege nog altijd niets gedaan is om de lonen te verhogen en de werkvoorwaarden te verbeteren. Reeds 3 jaar stuurt de Oostendse drukkersbond verzoekschriften waar nooit een gevolg werd aangegeven.

De burgemeester belooft antwoord in de volgende zitting...

Zitting 13-10-1908. Burgemeester PIETERS maakt zich sterk, in het Frans, met erop te wijzen dat lang vóór het verzoekschrift van 16-10-1905 de minima in de lastenboeken genoteerd staan. Waarop MOLLET, in het Nederlands, replikeert "De werklieden in Oostende moeten toch niet minder verdienen dan andere plaatsen(...) Daarom juist die vastgestelde prijzen in de brief...".

Zitting 1-12-1908. Het arbeidersraadslid heeft zich gedocumenteerd : werklieden aan de stadsriolen ontvangen onrechtmatig 25, 27 à 30 centiemes per uur; nachtwakers die van 5 u 's avonds tot 7 u 's morgens werken, krijgen slechts 19 ct. Hij waarschuwt voor sociale onrust die kan uitbarsten en vraagt opnieuw de brief "rijpelijk te overwegen".

Burgemeester : "Je réunirai les renseignements pour la prochaine séance".

Zitting 22-12-1908. Schepen FERMON heeft Brussel, Antwerpen, Luik, Charleroi, Brugge en Mechelen aangeschreven hoe die steden het probleem hebben aangepakt. "Zodra wij alle inlichtingen bijeen verzameld hebben, zullen we ze onderzoeken in de commissie der werken...".

Zitting 9-1-1909. Geen tijd om een nieuwjaarsglas te heffen. Er staat teveel op de agenda. Niet alleen de 3 verzoekschriften van de lokale drukkers maar ook de fameuze brief van het Verbond der Oostendsche Vakverenigingen wordt - zoals MOLLET het gevraagd heeft - eindelijk (!) gerapporteerd.

Zitting 6-4-1909. "Het woord is aan de h. MOLLET voor zijn onder-vraging nopens het minimumloon in de aanbesteding van de nieuwe schietbaan" (voor het leger en de Burgerwacht). MOLLET komt ook terug op een niet gehouden afspraak om patroons en werknemers samen aan tafel te krijgen. De sociale bemiddelaar bij monde van FERRON wuift alle kritiek weg door te verwijzen naar de Commandant van de Genie te Oostende die zelf plans en bestekken heeft opgemaakt.

Even meent de schepen MOLLET te strikken door te vragen waarom hij dan niet reageerde in de commissies van Openbare Werken waarvan hij zelf lid is. "Door mijn bezigheden als werkmán kan ik niet altijd aanwezig zijn" luidt gevat het antwoord. De stad heeft nog wat achter de hand. Er zal een lijst worden opgestuurd naar het Syndicaat en naar de Bond der Aannemers met het verzoek de minima van alle ambachten te willen bepalen.

Zitting 29-6-1909. "Mijnheer de Voorzitter, is er geen brief toegekomen vanwege de vakverenigingen nopens de minimumdaglonen!". "Wij hebben inderdaad een brief ontvangen en hebben hem aan het dossier toegevoegd. Ik heb u gevraagd te willen wachten tot we alle inlichtingen ontvangen hebben".

La discussion est close.

Zitting 26-10-1909. 24 raadsleden willen nu het maximum werkuren definitief vastleggen, wat de stadswerken betreft. VAN GRAEFSCHPEPE, hierin gevolgd door dokter PLEYN, is van oordeel het werk te laten beginnen om 6 u 's morgens en te eindigen om 20 u (= 12 uur). Wie meer dan 12 uren werkt, krijgt een verhoging van 25 %...

MOLLET treedt die gedachte niet bij en vindt een 10 uren werkdag meer dan genoeg. Het werk zou degelijker zijn en de werkloosheid dalen, meent hij. De raad stemt tenslotte over VAN GRAEFSCHPEPE's voorstel dat afgezwakt wordt : 25 % verhoging op meer dan 12 u werk tijdens de 6 zomermaanden en op meer dan 10 uur werk van oktober tot maart. 23 antwoorden ja, MOLLET stemt tegen !

Zitting van 22-2-1910. De loonkwestie wordt opengetrokken naar ALLE werklíeden, ook zij die in dienst zijn van de stad (haven-dienst, ruimdienst, vismijn, pompiers, beplantingsdienst...). VAN GLABBEKE : "Dit zou een meeruitgave zijn van 12 à 15.000 fr per jaar". Burgemeester PIETERS : "Akkoord, maar heel eerst het nodige geld bijeen". MOLLET : " Ik stem pas in met de begroting als alle stadswerklíei ook het minimum krijgen".

Zitting van 14-3-1911. MOLLET heeft horen zeggen dat de aannemer van de betalende jongensschool in de Ooststraat zijn metselaars niet wettelijk betaalt.

Zitting van 4-4-1911. MOLLET (nog over de Ooststraat) "Ik kan u verzekeren dat sommige metsers aan 35 en 37 ct. i.p.v. 42 ct. betaald worden". FERMON : "Ik ben op de werken geweest en ze waren allen tevreden". MOLLET : "Ze durven de waarheid niet zeggen uit vrees afgedákt te worden". FERMON : "Ze hebben niets te vrezen. Ze mogen me komen spreken op het stadhuis en zelfs in mijn huis.

Zitting van 25-4-1911. Aannemer SMIS-VALCKE reageert in een brief tegen de aantígingen die MOLLET in plaatselijke kranten de wereld

instuurt i.v.m. de Ooststraat.

Zitting van 12-12-1911. Het Schepencollege had ondertussen gevolg gegeven aan een vraag van het verbond van Vakverenigingen i.v.m. verbetering van het minimumloon. MOLLET wil weten waarom de letterzetter- en de andere werkmensen geen verhoging gekregen hebben. Hij vindt het 2 maten en 2 gewichten. VAN GLABBEKE vindt dit heel normaal. De levering van drukwerk werd herzien en van die gelegenheid heeft men gebruik gemaakt om een verbetering aan te brengen.

Zitting van 21-5-1912. Belangrijke stap voorwaarts in de loonreglementering. Met 22 voor en 2 tegen (handelaar LAROYE en houthandelaar DEWEERT) stemt de Raad een hoger loonbarema voor zowel stads- werklieden als arbeiders die voor de stad werken.

Zitting van 27-8-1912. MOLLET blijft met argusogen de toepassing van de minima volgen. Zo heeft hij vastgesteld dat de aannemer voor de werken aan het Koninklijk Atheneum, VERKEMPINCK, de opgelegde daglonen in het kohier niet toepast.

* * *

Jean MOLLET verdwijnt na 1914 van het politiek toneel. Zijn geestesgenoten zullen het meemaken dat latere akkoorden ook niet zonder strijd tot stand zullen komen. Op 7 oktober 1919 weigerden de Oostendse loodgieterbazen meer dan 1,25 ₣ per uur te betalen voor een geschoold werkmans omdat er bij sommigen nog gewerkt werd voor 1 ₣ per uur, 11 uur daags !

Die laatsten waren misschien onze grootouders of overgrootouders.

DE FOTOGRAFIE TE OOSTENDE TOT 1914

Met de hiernavolgende beperkte gegevens wordt gepoogd een antwoord te geven op de vraag van A. VAN CAILLIE (De Plate, februari 1992) nopens een eventuele bestaande band tussen de families ASAERT en SIMON.

In de "Nouvel annuaire - livre d'adresses" A. STRACKÉ - 1902 staat op blz. 137, dat op het adres Kerkstraat 29 woonachtig zijn :

- ASAERT Jean, fotograaf
- SIMON L.

en wat zeker niet onbelangrijk is, was er een

- depot des machines à coudre "Singer".

Mijn inziens vond ASAERT in dit depot een geschikte plaats om er een handelszaak uit te baten.

SIMON L. (Ludovicus-Carolus-Benedictus) werd te Oostende geboren op 8 mei 1852 als zoon van Jacobus Josephys (42 j.) en Rosalia DECLERQ (36 j. - winkelierster). SIMON Louis was net als zijn vader steenhouwer van beroep.

Volgens het kiesregister van 1912/1913 leefde dezelfde SIMON Louis toen van zijn renten en werd hij op 9 mei 1911 afgeschreven voor rue G. Moreau 26 te Anderlecht.

De familie SIMON telde trouwens meerdere steenhouwers waarvan, toevallig of niet, er enkele woonden in de H. Serruyslaan, E. Beernaertstraat en Werfstraat. SIMON L. is volgens mij nooit fotograaf geweest, maar wetende dat een ganse huizenblok van de Werfstraat zou worden onteigend en gesloopt, heeft hij met de hulp van zijn medebewoner en fotograaf ASAERT-PIERLOOT, dit op de gevoelige plaat willen vastleggen en voor het nageslacht bewaren.

Daniël DESCHACHT

OOSTENDE UIT HET OOSTEN GEZIEN - ca 1963

1965

door Norbert HOSTYN

Tot aan de Eerste Wereldoorlog kende het artistiek Oostende slechts een uiterst gebrekkig tentoonstellingsleven. Dit stond sterk in tegenstelling tot steden als Antwerpen, Brugge, Brussel en Gent.

De enkele goed bedoelde initiatieven die in de jaren van de zogenaamde "Belle-Époque" genomen werden konden geen van allen lang standhouden.

Deze initiatieven waren achtereenvolgens :

1. De stichting van de "Cercle des Beaux-Arts d'Ostende" in januari 1894, onder impuls van ondermeer de kunstschilders James ENSOR, Emile SPILLIAERT, Henri PERMEKE en de architect Antoine DUJARDIN. Deze cercle richtte in 1894 en 1895 zomersalons in te Oostende, Daarna werd het initiatief stopgezet, o.a. wegens geldgebrek, en de cercle stierf een stille dood (1).
2. De stichting van "Ostende - Centre-d'Art", in de schoot van het Oostends Kursaal, en dit onder impuls van o.m. Georges MARQUET, Edmond PICARD, Geo DAVELUY e.a. De bedoeling was om via tal van concerten, theatervoorstellingen, boekenbeurzen, kunsttentoonstellingen en voordrachten, van Oostende werkelijk een kunst-centrum te maken. De kunstenaars Robert PICARD en Guillaume VAN STRYDONCK waren de comitéleden van de vereniging belast met de sectie kunsttentoonstellingen (1). In 1905, 1906 en 1907 richtten ze belangrijke kunsttentoonstellingen in in het Kursaal. Het puik van de toenmalige Belgische kunstenaarswereld deed eraan mee : CLAUDIUS, DE GROUX, DELVILLE, ENSOR, KHNOPFF, LAMBEAUX, LAERMANS, LEMMEN, OLEFFE, PERMEKE (vader en zoon), VAN STRYDONCK en vele anderen. Elk salon kreeg een royaal geïllustreerde catalogus mee.
3. De tentoonstellingen in het Museum voor Schone Kunsten in het Stadhuis. Deze bleven beperkt tot kleinere groepsalons n.a.v. Pasen, Pinksteren of Kerstmis en waren blijkbaar voorbehouden aan kunstschilder-conservator Henri PERMEKE en enkele van zijn vrienden-kunstenaars.
4. De stichting van de "Cercle Artistique d'Ostende", onder impuls van Jan DE CLERCK, in november 1908. Deze kring bracht de meer locale kunstenaars samen en had als één van de voornaamste doelstellingen door samenwerking, betere expositievoorwaarden af te dwingen in de stad, het Kursaal vooral. Waren lid : Jan en Oscar DE CLERCK, Louis en Pierre-Nicolas BOEL, Oscar CORNU, Maurice DESFORGES, Karel DE KESEL, Madeleine DE PAPE, Eugène-Achille GERBOSCH, Louis ROYON, Emile SPILLIAERT, Michel en Octave VAN CUYCK en ook nog Jef DE BRÖCK. Later kwamen daar nog heel wat anderen bij. De kring richtte ook voordrachtavonden in. Ze slaagden erin enkele tentoonstellingen op te zetten. De kwaliteit daarvan steeg met de jaren. Na 1918 zou de kring helaas nooit meer haar vooroorlogs élan terugvinden. Ze bleef actief tot in de vijftiger jaren maar was in feite onbeduidend.

* * *

Kunstenaars die individueel wensten te exposeren zagen zich genoodzaakt dit te doen in de hall van een of ander luxe-hotel : het

"Grand Hotel Fontaine" in de Langestraat, of de "Splendid" op de Zeedijk bijvoorbeeld. Heel uitzonderlijk kon dat in het Stadhuis. ENSOR b.v., had expositiemogelijkheden in het restaurant van het Kursaal in de tachtiger jaren, maar verkocht er niets.

Individueel exposeren was echter een relatief nieuw fenomeen dat pas na 1918 ten volle mode zou worden bij ons.

In het interbellum gebeurde dat dan in hotels, maar ook in lokalen van het dagblad "Le Carillon", in de "Cercle Littéraire d'Ostende" (Stadhuis), in het Kursaal (voor wie het zich kon permitteren) en, vooral, in de Galerij "STUDIO".

* * *

Wellicht was het in 1929 of kort daarvoor dat de Galerij "Studio" haar bestaan begon. De "Studio" was gelegen in het pand, Adolf Buylstraat 36 (2). Deze straat was toen reeds één van de drukste winkelstraten van de stad.

Eigenares van de galerij was de ongehuwde, kunstminnende middenstandsvrouw Blanche HERTOGE.

Blanche HERTOGE werd op 10 november 1884 te Brugge geboren als dochter van Désiré-Alphonse HERTOGE en Marie-Josèphe SPECKENS. Haar hoofdactiviteit was een kleinhandel in damesartikelen, vandaar haar bijnaam "Madame Pantalon".

Blanche had een zuster Clementina (° Brugge 11 augustus 1883) die gehuwd was met kunstschilder Armand DELWAIDE (° Brugge, 1887 - + Oostende, 1955 (3).

Blanche HERTOGE overleed in haar woning, Hendrik Serruyslaan 14a, op 5 december 1951 (4).

In zijn voorwoord tot de expositie "Marines" (Galerij "Studio", 2-21 juli 1931 roemde ENSOR Blanche HERTOGE aldus :

"Et je loue à bon escient toutes les qualités de Mlle Blanche Hertoge la directrice ardente et inlassable du "Studio" d'Ostende. L'aimable organisatrice donne son coeur, ses mains et son temps aux exposants; son studio est un endroit charmant, un refuge captivant, cher aux artistes de tous les temps".

De "Studio" was op de eerste plaats de galerij van James ENSOR, van wie Blanche HERTOGE een groot bewonderaarster was. Doorlopend waren er werken van de toen al oude meester tentoongesteld, tevens te koop gesteld.

ENSOR had er ook nog enkele individuele tentoonstellingen, en hij deed ook mee aan heel wat groepssalons rondom de meest uiteenlopende picturale thema's.

Voor vele catalogi-brochures van andere exposanten schreef hij voorwoordjes in zijn eigen, rijke, pittige schrijfstijl. Oudere Oostendenaars herinneren zich nog dat ENSOR heel vaak in de galerij zat, er "salon" hield als het ware.

* * *

Algauw vervulde de "Studio" zowat de rol van spil in het kunstleven van het tussenoerlogse Oostende : een rol die te vergelijken was met bijvoorbeeld die van de Galerijen "Boussoule" of "Manteau" respectievelijk te Antwerpen en te Brussel.

Aan de "Studio" was ook een soort kunstkring verbonden waartoe de meeste Oostendse kunstenaars behoorden, alsook een hele reeks

schilders die heel veel te Oostende kwamen : J. ENSOR, E.A. GERBOSCH, A. MOUCQUÉ, D. LEDEL, G. TEYGEMAN, J. RYCKOORT, D. THULLIEZ, A. SCHYRGENS, G. LEYS, E. WILKIN, A. CARROEN, A. DELWAIDE, L. DE SELLIERS e.v.a.

Men werd lid van de kunstkring "Studio" door het betalen van een jaarlijkse bijdrage. In 1936 bedroeg dit 50 ₣.

Verder ontving de kring subsidie van de Stad Oostende. Uit brieven van het secretariaat van de kring, weten we dat dit in 1937 en 1938 telkens 2.000 ₣ was.

* * *

Naast Blanche HERTOGE is ook de figuur van Ernest DE TAYE (1890-1974) van groot belang in betrekking tot de "Studio". E. DE TAEYE, militair van beroep, was lange tijd secretaris van de kunstkring en was het raderwerk achter vele exposities.

Kunstschilder-criticus Antoine SCHYRGENS schreef als volgt over hem in zijn memoires :

"Le major De Taeye, alors commandant au 3e de Ligne, présidait aux destinées du Studio, qui connut sous son égide un essor nouveau, grâce aussi à l'impulsion donnée par Blanche Hertoge.

Il connaissait tous ces artistes qu'il rassemblait régulièrement par des expositions.

Il était le pilier contre lequel on s'appuyait et venaient se buter les petites controverses entre artistes, qui se dissipaient au contact de sa bienveillante autorité.

Les anciens de 14-18, lui disaient "Mon Commandant", ce qui marquait mieux encore l'aide bénévole qu'il apportait, à ceux qui furent de la grande épopée.

Mais le grand vent du large, cette vie de liberté et d'indépendance que nous vivions au bord de notre mer de Flandre, produisaient sur nos esprits si peu en révolte, les plus heureux effets.

Le major De Taeye, avait fini par se faire au comportement des artistes Ostendais, pas tellement différents des autres, si ce n'est par cet esprit frondeur, sans méchanceté et une obstination dans le travail, qui fut la qualité maîtresse de leur grand modèle, Ensor" (5).

DE TAEYE bleef verder tot het einde van zijn leven één van de culturele voortrekkers van de stad : als bestuurslid van de Kunst-academie, als medestichter en voorzitter van de Heemkring "De Plate", als lid van de postzegelkring, enz.

---

(1) N. HOSTYN, De Cercle des Beaux-Arts d'Ostende. Een Oostends kunstinitiatief uit de "Belle-Époque", in Ostendiana V, Oostende, 1986, p. 177 e.v.

(2) Momenteel de kledingszaak VANDAELE.

(3) cf. Nationaal Biografisch Woordenboek.

(4) In "De Zeewacht" en "Le Courrier du Littoral" vonden we korte, algemene necrologieën over haar terug.

(5) A. SCHYRGENS, Le monde inconnu des artistes, Dinant, 1975.

(vervolgt)

HEEMKRING "DE PLATE" - SCHENKINGEN 1992 - 1e LIJST

- ## AMYS.A.
 0017/92 AFFICHES N/OOSTENDE, 6 stuks genummerd a tem f. JONGE POEZIE 1991. AF2 S 1991 C2
 Willemsfonds Gent. a. Z.W. tekening. cop. Vandepitte. 60x40,5cm.
 b. Gedicht. HOFRA. De straatkevers. 60x41,5cm. c. Gedicht. G. LEYNEN.
 Huishoudmiddeltje. 60x41,5cm. d. Gedicht. M'd' YPRE. Europa. 60x41,5cm.
 e. Gedicht. J. CATTEUW. Vlindernis. 60x41,5cm.
- ## BERARD.J.
 0003/92 SCHILDERIJ. Olie op zinkplaat. Twee rozentakken. 1936. niet get. SCH S 1936 E4
 Peervorm. 35x33cm. Waarschijnlijk huisvljt.
- 0004/92 OMSLAGEN VAN FOTOGRAVEN. 30 pochetten en omslagen van Oostendse DRU S 1939 F13
 fotografen, meestal van voor WOII.
 a. Georges POTTIER. 85bis. bv. Van Iseghe. 6 stuks.
 b. M. LAUWERS. Op 4 verschillende adressen. 4 stuks.
 c. FRANCOIS. 61, Rue Christine. 3 stuks.
 d. Emile MICHAEL. Avenue H. Serruys 14, 16 en 18. 4 stks.
 e. EVERAERT. Alfons Pieterslaan 30. 2 stuks.
 f. E. DESOUTER. Marché aux Herbes. 2 stuks.
 g. PHOTO LUC. St. Peterburgstraat 61. 2 stuks.
 h. A. DASSEVILLE. Ooststraat 35. 2 stuks.
 i. W. DASSEVILLE. A. Pieterslaan 107.
 j. Roger BOVIT. A. Pieterslaan 92.
 k. G. TEIRLINCK. 94 Chaussée de Nieuport.
 l. J. DUHAMEEUW. Rue Peter Benoit. 18.
 m. PHOTO KODAK. Av. H. Serruys, 18.
- ## BOUCKENDOGHE.R.
 0041/92 OPGEZETTE VIS. Dioton, tropische vissoort met stekels. FAU S z.j. 62
- 0042/92 GESMEEDE NAGELS. 17 stuks, lengte ong. 10cm. Vindplaats Korte Ropeert MET S 1700 057
 straat Brugge. 17 de eeuw.
- 0043/92 RUGGEGRAATWERVEL voorhistorisch zoogdier. Vindplaats Zeebrugge FAU S z.j. 023
 in Geul voor de haven.
- 0044/92 RUGGEGRAATWERVEL van voorhistorisch zoogdier. Vindplaats Geul FAU S z.j. 023
 voor Zeebrugse haven.
- 0045/92 WERVELSTUK van voorhistorisch zoogdier. Vindplaats Geul Zeebrugge. FAU S z.j. 023
- 0046/92 WERVELSTUK van voorhistorisch zoogdier. Vindplaats Geul Zeebrugge. FAU S z.j. 023
- 0047/92 RIBSTUK van voorhistorisch zoogdier. Vindplaats Geul Zeebrugge. FAU S z.j. 023
- 0048/92 BOT van voorhistorisch zoogdier. Vindplaats Geul Zeebrugge. FAU S z.j. 023
- 0049/92 BOT van voorhistorisch zoogdier. Vindplaats Geul Zeebrugge. FAU S z.j. 023
- 0050/92 BOT van voorhistorisch zoogdier. Vindplaats Geul Zeebrugge. FAU S z.j. 023

- 0059/92 OPGEZETTE VIS.Gedroogde en opgezette soort zeeduivel.53x19,5cm. FAU S z.j. 62
- ** BOUSSY.M.
 0107/92 ALBUM.4 albums familiefoto's dhr DECHAMPS,Charles,Theodore. ALB S 1932 F14
 a.133 familiefoto's.b.148 familiefoto's.c.34 familiefoto's.
 d.8 begrafenisfoto's.
- 0108/92 BREVET.4 militaire en 1 burgerlijk brevet op naam DECHAMPS.Ch.T. DRU S d.j. F12
 a.Herinneringsmedaille 14-18.b.Zegemedaille 14-18.c.Herinnerings
 medaille Leopold II.d.Gedachtenisdiploma ontvoerden 14-18.
 e.Nijverheidsereteken eerste Klasse.
- 0109/92 SIGARENPIJPJES.4 stuks in been,metaal en plastic.a.been in etui PLA S 1935 B31
 b.been in etui.c.Metaal en been.d.platiek.
- 0110/92 KOMFOOR.Merk Nova zoals gebruikelijk om krultangen te warmen. MET S 1935 050
- 0111/92 DRUKSTEMPEL.in etui op naam van Olga BRUNSWYCK.Ostende. MET S 1935 E41
- 0112/92 SCHEERMES.type veiligheid.Om nekhaar uit te scheren. MET S 1935 051
- 0113/92 PIJPRUIMER.Courant model,om pijp te stoppen en te ruimen. MET S 1950 B31
- ** CALCOEN.M.
 0024/92 DIA'S.15 dias van palen opgegraven hoek Van Iseghem-Langestraat, FOT S 1991 F12
 april 1991 bouw Toerismebureau.Genummerd C 14 tot 42.
- 0025/92 DIA'S.41 dia's opgravingen Isabellafort.Pasen 1990.Genummerd. FOT S 1990 F12
- ** DARAS.H.
 0005/92 OVERDRUKKEN.Twee stuks uit OOSTVLAAMSE ZANTEN.nr2+nr3/1991. DRU S 1991 F12
 a.H.APPOLONIA in Vlaanderen.b.H.APPOLONIA in Westvlaanderen.
 Totaal 33 blz.
- ** DAVIDSFONDS.VUURT.W.
 0114/92 CONCERTPROGRAMMA.34 concertprogramma's Kursaal d'Ostende.1924-32. DRU S d.j. F12
 a.1/8/1924.4e Concert classique.b.31/7/1925.4e Concert Classique.
 c.14/8/1925.5e Concert Classique.d.21/8/1925.7e Concert Classique
 e.10/7/1925.1e Concert Classique.f.1/8/26.Concert extraordinaire.
 g.27/8/26.8e Concert Classique.h.3/9/26.9e Concert Classique.
 i.10/9/26.10e Concert Classique.j.5/6/27.1e Concert Classique.
 k.22/7/22.4e Concert Classique.l.24/7/27.Concert extraordinaire.
 m.29/7/27.5e Concert Classique.n.31/7/27.Concert extraordinaire.
 o.5/8/27.6e Concert Classique.p.19/8/27.8e Concert Classique.
 q.19/8/27.8e Concert Classique.r.21/8/27/Festival Musiq.Suedoise.
 s.26/8/27.9e Concert Classique.t.2/9/27.10e Concert Classique.
 u.27/7/28.4e Concert Classique.v.3/8/28.5e Concert Classique.
 w.5/8/28.Concert extraordinaire.x.10/8/28.6e Concert Classique.
 y.17/8/28.7e Concert Classique.z.24/8/1928.8e Concert Classique.
 aa.31/3/28.9e Concert Classique.bb.7/9/28.10e Concert Classique.
 cc.13/9/28.Concert extraordinaire.dd.10/7/31.1e Concert Classique
 ee.30/6/32.1e Concert Musique Class. ff.7/2/32.2e Concert Mus.Clas
 gg.15/7/32.1e Concert Classique.hh.19/8/32.6e Concert Classique.
 ii.26/8/32.7e Concert Classique.

- ** DE BROUWERE, mvr.
0002/92 KANTKLOSKUSSEN. Houten kantkloskussen met rol. Zoals gebruikt te Oostende in 1914-18. + 50 klossen. HOU S 1914 61
- ** DE PLATE.
0009/92 TIJDSCHRIFT ingebonden. BIEKORF. 80+81ste jg. 1979-1980. BOE A 1979 066
0010/92 TIJDSCHRIFT ingebonden. BIEKORF. 82+83ste jg. 1981-1982. BOE A 1981 066
0011/92 TIJDSCHRIFT ingebonden. BIEKORF. 84+85ste jg. 1983-1984. BOE A 1983 066
0012/92 WEEKBLAD ingebonden. TIJDINGEN. 7de jg. 1980. KRA A 1980 F42
0040/92 CATALOGUS PORSELEIN in bezit De Plate. (gedeeltelijk) In farde. 72 blz met 47 foto's. Naar een thesis van mevr. Verhaeghe. DRU A 1991 C12
0076/92 AFFICHE OOSTENDE. Boks SYS-BERLEMONT. Sportpaleis Oostende. 15/2/... 85x62cm. Aangekocht tegen 1800 fr. AF1 A z.j. C2
0077/92 AFFICHE OOSTENDE. De Oostendse Revue. Met Lize Marke. K. Schouburg Oostende. 24-25/4/1965. 55,5x83cm. Aangekocht tegenn 1000 fr. AF1 A 1965 C2
- ** DE TAEYE, E.
0019/92 TIJDSCHRIFT. De Belgische Veteraan. Augustus. 1971. TIJ S 1971 F24
- ** DEGRAEVE, E.
0078/92 KLEIN DRUKWERK ivm Bal Rat Mort. a. twee bierkaartjes. Stella Artois Bal 3/3/84. b. 2 stickers Bal 2/3/1985. c. Programmaprochure. 2/3/1991 DRU S 1971 F12
0079/92 SIERTEGEL in zeefdruk. Bal Rat Mort Oostende 1896-1971. 10,5x10,5cm AAR S 1971 019
- ** DEJONGHE, Bakkerij.
0015/92 AFFICHE OOSTENDE. Quiz. TIENE VOOR OSTENDS. Moreauxschool. Oostende. 13/12/91. 42x30cm. AF1 S 1991 C2
0081/92 AFFICHE OOSTENDE. Toneel. HAMLET. Katharinakring. 17-26/1/92. 29x58cm. AF1 S 1992 C2
0082/92 AFFICHE OOSTENDE. Kaas/wijnavond. Moreauxschool. 24/1/92. 30x42. 2ex. AF1 S 1992 C2
- ** DREESSEN, J. B.
0001/92 VARIADRUKWERK. Farde correspondentie DE PLATE 1990. 339 nummers. DRU S 1990 F14
0013/92 AFFICHE OOSTENDE. Toneel. DE IDEALE COMPAGNON. De Troebadoers. Oostende. nov-dec 1991. 43x30,5cm. AF1 S 1991 C2
0014/92 AFFICHE OOSTENDE. Toneel. HELP! MIJN DOCHTER ZOEMT. Neptunus Oostende 6+7december 1991. 43x32cm. AF1 S 1991 C2
0016/92 BOEK. Maritiem Jaarboek 1971-1972. Antwerpen. BOE S 1972 41
0021/92 AFFICHE OOSTENDE. Toneel. MEPHISTO. Het kind van de graaf. Oostende. 23, 29+30/1191. 60x40cm. AF1 S 1991 C2

0030/92 AFFICHE N/OOSTENDE.Optreden The Blues.De Zwerver.Leffinge. 27+28/12/1991.61x43blz.	AF2 S 1991 C2
0031/92 AFFICHE OOSTENDE.Galabal Zeemacht.Cas.Kursaal Oostende.7/2/92. 42x29,5cm.3ex gemerkt a,b-en c.	AF1 S 1992 C2
0033/92 DRAAGPINNEN in ijzer voor kerkhofbloemen.50cm.2stuks a en b.	MET S 1960 E43
0034/92 STRIJKIJZER in gietijzer.17,5x9,5cm.1950.	MET S 1950 E43
0035/92 HOEFIJZER in smeedijzer.16x14cm.	MET S 1938 E43
0036/92 BOKSBEUGEL in ijzer.Gewoon model met 4 gaten.10x6cm.	MET S 1940 E43
0037/92 ROMEINSE BALANS of UNSTER.Ijzer.Arm van 32 cm.	MET S 1964 014
0038/92 HOUTSKOOLTANG in draadijzer met veer.43cm.	MET S 1965 E43
0039/92 TIJDSCHRIFT.Ostend Dover.Lante 1961.68blz.	DRU S 1961 F41
0065/92 KRANT.Monumentenkrant september 1991.36 blz.	KRA S 1991 F24
0066/92 FOTO.6 foto's stapeloop Zeemachtschip GODETIA.17/12/1965.Gemerkt a tem f.10,5x15cm z.w.	FOT S 1965 C33
0067/92 FOTO.z.w.29,5x23,5cm.Commodore Lurquin.Stafchef Zeemacht.	FOT S 1966 C34
0068/92 LIEDERBOEK.J.KLAUSING.De Zingende Plate.1977.44blz.Stencil.	DRU S 1977 F12
0069/92 PROGRAMMABROCHURE.Florizoone familieband.Tweede Meli rendez vous. 8/5/1966.36 blz gedrukt.	DRU S 1966 F12
0070/92 AFBEELDING.Wapenschild+naam Genk met mijnlamp.21x13,5cm.Karton.	DRU S z.j. F13
0142/92 GORDELRIEM in leer met koperen gesp.Belgisch Leger 1920.1/110cm.	LEE S 1920 E41
0143/92 GAMELLE in 2 delen.Belgisch Leger 1950.gemerkt a+b.	MET S 1950 E43
0144/92 DRINKBEKER in alluminum.Zeemacht 1950.h.9.0.10cm.	MET S 1950 E43
0145/92 BESTEK vork,mes en lepel.Zeemacht 1950.gemerkt in volgorde a,b,c.	MET S 1950 E43
0146/92 BEENKAPPEN klein model,een paar.Zeemacht 1950.h.15cm.	TEX S 1950 E41
0147/92 SPOREN een paar.Cavalerie Belgisch Leger 1920.Gemerkt a+b.	MET S 1920 E41
0148/92 HOEFIJZER.Cavalerie Belgisch Leger 1920.	MET S 1920 E41
0149/92 DITTIEBOX zoals gebruikt bij de Royal Navy.b.23.h.21.d.19cm.	MET S 1944 E41
0150/92 GORDELRIEM blauw linnen m/beursje.Uitrust.matroos Royal Navy.	TEX S 1946 E41
0151/92 KNOPGEWICHT 250 gr.C.S. 2stuks gemerkt a+b.	MET S 1946 014
0152/92 ZAKLAMP met dynamo-aandrijving.Glas ontbreekt.	LIC S 1945 E41
0153/92 FOTODESTEL.Box Ensign 2 1/4 B.By Houghton-Butcher.Londen.	FOT S 1940 E41

- 0154/92 SPEL.Greyhound obstacle race.Fairylite indoor games.37,5x18,5cm. SPO S 1945 015
- 0155/92 VALIES klein model.Uitrusting matroos Royal Navy.36x25,5x12,5cm. LEE S 1944 E41
- ** DREESSEN.M.A.
0063/92 LIDMAATSCHAPSBOEKJE SEO op naam Dreesen.M.A.nr A10571.26/3/1973. DRU S 1972 F12
- ** DRIESSEN.A.
0064/92 DOKUMENT.Fotocopy van"Besluit waerbij het wapen der gemeente Oostende bepaeld wordt."a+b.30/11/1838.Bull.offic.2de sem.1839. DOK S 1838 F12
- ** ENTE.P.A.
0080/92 DOKUMENTEN.Fotocopy van delen JAERBOEKEN STAD BRUGGE 1765.mbt Oostende en kustgemeenten.a.45blz.b.35 blz.c.95 blz. DOK S 1765 F12
- ** GEVAERT.F.
0063/92 KAART.Fotocopy van stafkaart Oostende 12.1913.69,5x91,5cm. KAA S 1913 C2
- 0130/92 JAARBOEK.De Heraut 1991.Confrerie van't Vynckx-en 's Heerwoutermans Ambacht.Bredene.145 blz. BOE S 1991 F41
- ** HERRLING.R.
0007/92 PROGRAMMABOEKJE.Galaconcert Zeemacht.13/9/91.Cas.Kursaal.Oostende DRU S 1991 F12
- 0008/92 OVERDRUK.Alfred.E.R.van de VELDE (Rogge).1966.MBprinters. Oceanside California.Brugs schilder waarvan werk in museum 61blz DRU S 1966 F12
- 0027/92 KLEIN DRUKWERK.Café bij F.MONTENY.Tarief 1/1/1978. DRU S 1978 F12
- 0060/92 PROGRAMMABROCHURE.10de bal burgemeester 18/1/92+uitn,toegang en tarief consomaties. DRU S 1992 F12
- 0061/92 AFFICHE N/OOSTENDE.Tongres.75,5x60cm.Ond.deel ontbreekt.4-kleuren AF1 S z.j. C2
- 0062/92 TENTOONSTELLINGSCATALOGUSSEN.3stuks.a+b1+2.a.Hedendaagse Zweedse schilderkunst 2-15/7/1960.Kul.Centr.Oostende.b.2ex.Hedendaagse Franse Gravuren 2-15/7/1960.Cas.Kursaal.Oostende. DRU S 1960 F12
- 0073/92 TONEELPROGRAMMABOEKJES.7stuks genummerd a tem f.a.KV60.Engelen zonder vleugels.feb 1976.b.2ex.KV60 Jeugd.maart 1976.c.Volks-toneel Frans Vlaanderen.Kursaal Oostende.Op een avond in november.13/4/1978.d.KV60.Carlotta.april 1978.e.KV60.Hartspecialist. november 1979.f.KV60.Sproetenkopje.maart 1980. DRU S d.j. F12
- 0084/92 LIEDEREN.Teksten van liederen in handschrift of stencil.6 stuks.
a.Schrijfboek met 14 liedjes genoteerd door P.Herrling in WOI.
b.Samenzang SEO.29 liedjes en fragmenten .10 blz.Stencil.1956.2ex
c.SEQwals en 13 successen 1957.6blz.Stencil 1957.
d.Feestzang SEO.1955.6 potpourris.7 blz .Stencil.2ex.
e.Handschrift van lied "Tone de knecht".5 blz.getek.De Snuivers.
f.Stencil 2blz met 6 driekoningenliedjes.Ter Ceure 1992. DRU S d.j. F12
- 0085/92 ROUWBRIEF.Clement LEYHAUSEN.Stichter SEO*1871+Oostende 9/12/1934. DRU S 1934 F12

0086/92 CATALOGUS.Oostende Platy stelt tentoon.Natuurwonderen.z.j.26 blz.	DRU S z.j. F12
0087/92 NIEUWJAARSBRIEVEN.4stuks.a.Anne 1961.b.Hilde 1961.c.Hilde 1962. d.Govers Hilde 1962.	DRU S 1963 F12
0088/92 VLIEGEND BLAD.Chanson de l'Escalade.(Geneve 1602)12/12/1902.	DRU S 1902 F12
0089/92 HANDSCHRIFT.Aan de gedecoreerden.SEO.Oostende.12/12/1967.6 blz.	DOK S 1967 F12
0090/92 OMSLAGEN VAN FOTOGRAVEN.6pochetten Oostendse fotografen v+n W011 a.DE SOUTER.Marché aux Herbes.Ostende 2ex.b.PHOTOS G.POTTIER 81,Bvd.A.Pieters.Ostende.c.PHOTO.R.BOVIT.A.Pieterslaan 92.Ost. d.FRANCOIS.Rue Christine 61.Ostende.e.FOTO-STUDIO W.DASSEVILLE Groentemarkt 7.Oostende.	DRU S d.j. F13
0091/92 HANDSCHRIFT.Voorschriften Kleermakerij SEO 1960.Notat.M.HERRLING.	DOK S 1960 F12
0092/92 STATUTEN.Voorgestelde wijziging aan HET WERKERSWELZIJN.Oostende.	DRU S z.j. F12
0093/92 STATUTEN.Vriendenkring der ridders met zwaarden.Oostende.	DRU S 1954 F12
0094/92 REISPLAN.Reis personeel SEO.12/6/1956.2blz tekst+plan.	DRU S 1956 F12
0095/92 MENU.7 spijskaarten feestmalen SEO ter ere personeel.a.8/12/51. b.3/12/55.2ex.c.z.j.4ex.met telkens SEOwals op achterkant.	DRU S d.j. F12
0096/92 FOTO.z.w.Voorschip stoomtreiler met reder en bemanning in de Tweede stadsdok.Waarsch.Pecherie à Vapeur.Foto Degraeve.Ostende.	FOT S 1935 F12
0097/92 FOTO.Pension In de Stad Gent.Met groep personen.Omtrent 1900.	FOT S 1900 F12
0098/92 FOTO.Bruin.Camp de Beverlo.Periode de 1885.Groep 3de Bat.1ste Co.	FOT S 1885 F12
0099/92 FOTO.Bruin.Camp de Beverlo.Periode de 1893.Groep Genie.5de Co.	FOT S 1893 F12
0100/92 FOTO.z.w.5 foto's van personeelsfeesten SEO.a.Feest 4/12/1948. b.Sint Niklaasfeest 6/12/52.c.Feest z.j.d.Feest 1955.e.Groep kleermakerij 1955.	FOT S d.j. F12
0101/92 KLEIN DRUKWERK.7stuks gebruikt als publiciteit.a.Kalender Verzek- eringen A.Van Iseghem.b.Klantenkaart Groep Aspeslagh.c.Herstel- dienst TV.R.Descamps.d.KlantenkaartBeirensElectro.e.Wenskaart Ets Dekeyser.f.Wenskaart S.A.Textila.g.Wenskaart SA Van Berckel.	DRU S d.j. F12
0102/92 FOTO.z.w.Medaillonportret 2 kinderen in vorm postzegel.6x8cm.	FOT S z.j. F12
0103/92 FOTO.z.w.6,5x8,5cm.Vermoeide soldaat rust.Waarsch.1944.	FOT S 1944 F12
0104/92 ALBUM.Album Religieux met 31 religieuze prentjes zonder verband.	ALB S 1935 F14
0105/92 KRANTENKNIPSEL.9 knipsels La derniere Heure.februari 1932 of 1933 Le plus gros homme de Belgique.	DRU S 1932 F12
0118/92 PROGRAMMA.25ste Galabal Zeemacht.Casino Kursaal Oostende 7/2/92.	DRU S 1992 F12
** HOSTYN.N.	
0051/92 PROGRAMMA wedstrijden schooljaar 1984-85.Muziekconceratorium	DRU S 1985 F12

Oostende, 71 blz.

- 0052/92 FOTO. 7 foto's optocht oudstrijders Nieuwpoort, aug 81. Gem. a tem g. FOT S 1981 F12
- 0053/92 CONCERTPROGRAMMAS van de Concertvereniging Oostends Muziekconser-
vatorium. 14 stuks . gemerkt a tem n. a. Belgisch Kamerorkest 1/12/62
b. Pianorecital. A. De Groot 24/10/68. c. Philharmonie Antwerpen
11/11/1968. d. Kolner Kammerorchester 16/1/1969. e. Belgisch Kameror-
kest 20/2/1969. f. De Jaargetijden (Haydn). 17/4/1969. g. Kamer muziek-
uitvoering. Andersen-Bertler. 20/11/69. h. Kwintet Pro Arte Monaco
19/11/1970. i. Belgisch Kamerorkest. 4/3/1971. j. Belgisch Kamerorkest
plus koren. 9/3/1972. k. Solisten Belgisch Kamerorkest 4/1/1974.
l. Nationaal Orkest België. 30/11/1975. m. Violonrecital. M. Raskin
23/1/1976. n. Orpheus en Euridice (Gluck) 17/3/1976.
- 0054/92 FOTO. 7 foto's van Kerstfeest 1968 Knapenkor "Singhet Fro"
Dominicanen, Christinastraat. Oostende. Leiding Pater Jozef Ketele. FOT S 1968 F12
- 0055/92 KLEIN DRUKWERK. i. m optreden koor Aimée Thonon. a. programma optre-
den april 1986 + toegangskaart. b. Programmablod optreden 26 april 80 DRU S d. j. F12
- 0056/92 CONCERTPROGRAMMA. Casino Kursaal Oostende. 2 stuks. a. Recital
P. VOLONDAT 7/8/1983. b. Philharm. Orkest Vlaanderen 15/8/1985. DRU S d. j. F12
- 0072/92 AFFICHE OOSTENDE. Ivan GOOD. Tent. Schilderkunst. MSKO. 63,5x45cm. 2 ex
1 tot 23/2/92. AF1 S 1992 C2
- ** HUBRECHTSEN, F.
0020/92 INVENTARISLIJST. Computerlijst van alle schenkingen en aankopen
1991. a. Gesorteerd op nummer 999 items. b. Gesorteerd per code. 54 blz DRU S 1991 C12
- 0026/92 AFFICHE OOSTENDE. Kulturele Raad Oostende. a. Kalender 1-20/12/91.
b. Kalender 15/12/91-4/1/92. AF1 S 1991 F42
- 0071/92 KALENDER. Kult. Raad Oostende. 2 ex. a. 3-21/1/92. b. 16/1-6/2/92. AF1 S 1992 F42
- 0126/92 AFFICHE OOSTENDE. Kult. Raad. Oostende. a. Kalender 5-21/2/92
b. Kalender 15/2 tot 6/3/92. 2 ex. 42x30cm. AF1 S 1992 F42
- ** H. K. HOUTLAND.
0022/92 JAARBOEK. 1991. Geschied-en Heemkundige Kring HOUTLAND. Torhout.
Din-fopmaat. 102 blz. Slappe omslag. BOE S 1991 F41
- ** H. X. LICHTERVELDE.
0029/92 JAARBOEK vande Heemkundige Kring Karel Van De Poele. Lichtervelde.
6de jaarboek. 1990. 126 blz. Slappe omslag. BOE S 1990 F42
- ** NOTERMAN, G. Mvr.
0127/92 FOTO. 314 zwart-wit foto's uit de nalatenschap van haar echtgenoot
Photo LUC (CHATLEN) 61 rue Léon Spillaert Ostende.
a. Personaliteiten 70 foto's. b. Tewaterlatingen. 27 foto's.
c. Ontvangsten, plechtigheden. 70 foto's. d. Zichten 51 foto's.
e. Werken 52 foto's. f. Vliegveld 36 foto's
Al deze foto's worden opgenomen in een FONDS LUC CHATLEN. FOT S d. j. F14

- 0128/92 FOTOGRAFISCHE REPRODUCTIE.Groentenmarkt Oostende 18de eeuw.
62,5x93,5cm. FOT S 18de C31
- 0129/92 PLAN OOSTENDE.Fotografische reproductie kaart van M.SEUTTER.1740
63x96cm. KAA S 1740 C2
- ** OUVRY.R.
0115/92 BOEK.R.OUVRY.RYCO.150 jaar wedstrijdzeilen.D/juni 1988.55 blz. BOE S 1988 F41
- 0116/92 OBLIGATIE.1907.Yacht Club D'Ostende.Obligation de 100 fr. DRU S 1907 F12
- ** O.K.LAND VAN WAAS.
0028/92 JAARBOEK.Annalen v/d K.O.Kring v/h Land van Waas.Deel 94.1991.
336blz.Slappe omslag. BOE S 1991 F42
- ** PRAET,J.
0125/92 KLEDIJ.Kapmantel zoals gedragen door welgestelde polderboerin
rond de eeuwwisseling voor de kerkgang gemerkt a.b.Bijhorende
hoofddeksele.c.Bijhorende halve voorschoot. KLE S 1900 A
- ** PRIEM,J.
0023/92 KAARTSPEL.Waddington's Lexicon Card Game.1933.2x54 letterkaarten
+2x2 spelregels+2 kaartregels.Voorloper van de huidige SCRABBLE. SPE S 1933 015
- 0131/92 ALBUM.34,5x19,5cm.195zichtkaarten uit diverse landen,voor 1914 ALB S 1912 F15
- 0132/92 HANDDRUKKERSSET bestaande uit a1+2.2dozen met lettersets en
letterdragers.b1+2+3+4.Vier cijferstempels.c1+2.twee stempels. SPE S 1950 015
- ** SIMON,Y.Mvr.
0141/92 FOTO.Tabakswinkel SIMON i/d A.Buylstraat ca 1902-6.16x23,5cm. FOT S 1904 B
- ** VAN BIERVLIET,S.Mvr.
0133/92 FOTO.a1+2.twee foto's,ovaal,van jong meisje.A Leon Degeling le
22/10/27.Yvonne.b.Groepsfoto met 4 gevierde vrouwen op voorgrond FOT S 1927 F12
- ** VAN HAVERBEKE,E.A.
0117/92 BROCHURE.EuroOSTEND CONGRESScity.Engels+samenvat.Nederlands.24blz DRU S 1963 F12
- ** VAN HOECK,J.
0134/92 MUNTEN.Doosje met U.K.Proof Coin Collection 1984.Royal Mint.
met 8 stukken en bijhorende beschrijving.+ 2stukken van 1 pound. NUM S 1984 F11
- 0135/92 HALSKETTING samengesteld uit 11 IJslandse,7 Zwitserse en 5 Neder-
landse munstukjes. SIE S 1970 E41
- ** VAN ISEGHEM,A.
0018/92 WEEKBLAD.De Zeewacht.Specialie editie.12/12/1991. KRA S 1991 F24

- 0057/92 BOEK, J. KLAUSING. Het Groot Oostendsch Liedtboek. D/1991-5731-6. ISBN 90-5364-009-6. 606 blz. BOE S 1991 F41
- 0106/92 PROGRAMMABROCHURE. Nieuwjaarshappening Oostends Kunstonderwijs Casino Oostende 25/1/1992. met lijst laureaten. DRU S 1992 F12
- 0119/92 AFFICHE OOSTENDE. Mozart Gala Conc. Kursaal Oostende. 7/4/1991. 50x29 AF1 S 1991 C2
- 0120/92 FOTO. in kleur van beiaardier Ephrem DELMOTTE. 15x10cm. FOT S 1992 F12
- ** VAN WALLEGEM, R.
0032/92 AARDEWERK. 10 brokken aardewerk strand Raversyde 1975-76. a tem j. AAR S 1400 009
- ** VANDENBUSSCHE, A.
0075/92 OPSTEL. A. VANDENBUSSCHE. Iets over staatssleepboten. Stencil. 9 blz. DRU S 1979 F12
- ** VANDERAUWERA.
0058/92 GRAVURE. Hendrik TILLY. Geboren te Oostende 29/9/1662. Gestorven 25/9/1767. (?Haerlen). 23,5x17,5cm. Ingekaderd. GRA S 1787 E41
- ** VENS, R.
0074/92 SLEUTELHANGER met penning in plastic. VK. Help feeding hungry children. AK. M/V Prinses Paola. Belgian State Mailboat. O-D. 3,5cm. PLA S 1985 G31
- ** VERBANCK, R.
0124/92 GRAVURE. Ingekaderde tekening uit de Nationale Illustratie van 25 juli 1880. Les Régates Internationales d'Oostende. Tekeningen van Mars. Tekeningen 35,5x51,5cm. Kader 50x65cm. GRA S 1880 E45
- ** VERMEESCH, A. Mvr.
0121/92 BOEK. 11 technische studieboeken einde 19de begin 20ste eeuw. BOE S d.j. F41
a. Ph. MOULAN. Cours de mécanique élémentaire. 2de ed. Paris 1906.
b. F. HALLEUX. Manuel de mécanicien C.F.V. Bruxelles. 1923?
c. E.F. SCHOLL. Gids voor machinisten. Leiden 1917.
d. H.A. ROMEYN. De hedendaagsche motoren. Leiden 1908.
e. L.P.M. MICHIELS. Handboek voor den mekanieker. Antwerpen 1929.
f. A. VOSMAER. Elektrotechniek v/d machinist-electricien. Leiden zj.
g. Ch. DELAUNAY. Allereerste gronden Mechanica. 1ste dl. Leiden. 1882.
h. Ch. DELAUNAY. Allereerste gronden Mechanica. 2de dl. Leiden. 1882.
i. G. PIPIJN. Leerboek van werktuigkunde. Gent 1900.
j. J. ROLAND. Atlas-Handboek der Geschiedenis van Belgie. Namen 1907.
k. G. Pipijn. Leerboek van werktuigkunde. Atlas. Gent. 1900.
- 0122/92 FOTO. ingekaderd portret van A. STRACKE met opdracht a/L. Vermeesch. foto 17x22,5cm kader 42x33cm. FOT S 1920 E46
- 0123/92 GRAVURE. 6 afbeeldingen van werkzaamheden bij de bouw vroeger. GRA S z.j. C31
a. Werkzaamheden bij het rechte van de obelisk van het Vaticaan.
b. Dragen van een zware rechthoekige massa door 32 man.
c. Hijsen van een vat uit een schacht. d. Bouwen van een toren.
e. Hijsen van een zware last. f. Afbeelding van grote hijskraan.

0136/92 TOILETKISTJE ingelegd hout h.11,5.b.19.d.28,5cm met spiegel voor mannen.

HOU S 1920 051

0137/92 SCHEERMES 3 scheermessen oud model gemerkt a.met etui,b.met etui, c.zonder etui.

MET S 1920 051

0138/92 SCHEERBAKJE in tin.Ø.9cm.h.2,5cm.

HOU S 1920 051

0139/92 PATERNOESTER met koperenkruisje op a.k.Souvenir de mission.48,5cm.

HOU S 1900 017

0140/92 TEGEL.4 tegels 15x15cm.Blaauw op wit.gemerkt al+2+3 3stuks.Landschap met molen.b.Landschap met rivier en boot.H.Made in Belgium.

AAR S 1920 E44

** VERSTRAETE.M.

0006/92 OVERDRUK.Uit Schrift 3-AMBACHT EN BEDRIJF 1972.Mandenvlechten door ir.W.Verlonje.18 blz.

DRU S 1972 F12

**GRATIS
FOTOFILM***

**COCK
CAMERA
SERVICE**

Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Tot einde voorraad !
Bij afwerking nieuwe
film min. 20 afgewerkte
foto's

p.v.b.a A. & Y. MONBALLIU

Jozef II straat 25, OOSTENDE

Tel. 059 - 70 21 13

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD

Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

Begrafenissen
Crematies

NUYT'TEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt.
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen.
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon
Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht.
Begrafenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059/80 15 53 & 70.32 78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE

v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. N 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 21

Nr. 5-8

MAAND mei - augustus 1992

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER

J.P. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

SECRETARIS

J.B. DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

REKENING

750-9109554-54 of
000-0788241-19

IN DIT NUMMER

blz. 131 : W. DE BROCK : Oostende en het Chinees porselein.

blz. 140 : J.B. DREESEN : De eerste kerk van Oostende.

blz. 145 : N. HOSTYN : De galerij "Studio" : bloeiende kunstgalerij te Oostende tijdens het interbellum (2).

blz. 150 : G. WALTERS : Betreft plan Oostendse haven tussen 1667 en 1690.

blz. 151 : I. VAN HYFTE : Van de Conterdam naar het havengebied : drie kwart uur (1911).

blz. 152 : R. VENS : Sierborden en de Oostendse vrijmetselaarsloge.

blz. 153 : F. HUBRECHTSEN : Oostendse liederenschat.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort

MEI- EN JUNI-ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten in de loop van de maanden mei en juni 1992.

A. MEI I - ACTIVITEIT. Avondvoordracht

Op donderdag 21 mei 1992 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6, gaat een voordracht door met documentatiemateriaal.

Onderwerp : OOSTENDE EN HET CHINEES PORSELEIN

Spreker : de heer Walter DEBROCK, ere-voorzitter van de Vrije Universiteit Brussel en van de Belgische Marine Academie

In 1602 bereikten, voor de eerste maal, twee schepen geladen met Chinees porselein Nederland. Voortaan zal het succes van dit porselein aanhouden.

In de 18de eeuw zal de Oostendse Chinavaart een groot impuls krijgen, vnl. enkele jaren vóór en daarna met de beroemde Oostendse Compagnie.

Reeds in 1717 is er sprake van Chinees porselein te Oostende. Die import via Oostende zal naast thee en zijde bestendig worden. Men spreekt reeds in 1726 van honderden kisten Chinees porselein en van meer dan één miljoen stukken. Porselein wordt zelfs het derde handelsprodukt voor onze handel met China.

Merkwaardig is ook dat weldra Westerse motieven op het in China gefabriceerde porselein te vinden zijn, wegens de permanente uitwisseling China-Europa.

Oostende zal blijven invoeren tot aan de Franse tijd, dus ook na het einde van de Oostendse Compagnie. Veel porselein werd uit Oostende geëxporteerd, maar veel bleef ook ter plaatse.

Een van de meest bekende handelaars in Chinees porselein te Oostende was Andreas FLANDERIN, die fortuin had gemaakt in de vaart met de Oost-Indische Zweedse Compagnie.

Het Chinees porselein zal zelfs in grote mate het metalen tafelbestek gaan vervangen.

Oostende speelde bij het invoeren en importeren een belangrijke rol die vaak ongekend bleef aan de historici ter zake.

U de heer Walter DEBROCK voorstellen is water naar de zee brengen. Wij kennen hem sedert jaren als effectief lid van onze Kring, als een eminent kenner van onze maritieme geschiedenis en als een boeiend spreker. Het onderwerp van vanavond wordt eens te meer een must voor allen die interesse hebben voor de Oostense geschiedenis.

Wij rekenen dan ook stellig op Uw aanwezigheid. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Men zegge het voort.

B. MEI II - ACTIVITEIT. Wandelvoordracht. Bezoek H. Hartkerk

Op zaterdag 23 mei 1992 om 14 uur

bezoeken wij, in de reeks KEN UW STAD, onder leiding van de heer J.P. FALISE, de H. Hartkerk.

Deze driebeukige, neoromaanse kerk met transept, dubbele westtoren en achtkantige koepel op de viering werd gebouwd naar de plannen

van stadsingenieur A. VERRAERT en architect G. VANDAMME, van Oostende, in 1914. Door de oorlogsomstandigheden duurde het verscheidene jaren alvorens de kerk werd afgebouwd.

Als voornaamste cultusobject staat er een kruisbeeld in koper, door WILMOTTE, van Luik, met op de armuiteinden de symbolen van de Evangelisten, gekroonde Christus. Het stuk dateert uit 1914.

Tot hier deze aankondiging. De rest laten wij aan onze penningmeester die jullie de bezienswaardigheden, met de hem eigen stijl, aan de man zal brengen.

Verzameling aan de kerk om 13u45. Wij rekenen op Uw aanwezigheid. Zoals steeds is de deelname gratis, ook voor niet leden. Men zegge het voort.

LET OP. Deze wandelvoordracht was op ons jaarprogramma, verschenen in het januarinumnummer, een week vroeger en een half uur later aangekondigd. Door omstandigheden, onafhankelijk van onze wil, moesten datum en uur veranderen. Verbeter Uw agenda.

C. JUNI I - ACTIVITEIT. Wandelvoordracht. Tentoonstelling O. DE CLERCK

Op zaterdag 6 juni 1992 om 19 uur

verwachten wij U in het Museum voor Schone Kunsten van de Stad Oostende, 2de verdieping van het Feest- en Cultuurpaleis op het Wapenplein, voor de

Tentoonstelling Oscar DE CLERCK

Het is dit jaar 100 jaar geleden dat Oscar DE CLERCK te Oostende geboren werd. Deze 11 jaar jongere broer van kunstschilder Jan DE CLERCK maakte ook carrière in de beeldende kunst, als beeldhouwer. Hij maakte de evolutie door van het impressionisme - met bewondering voor RODIN en WOUTERS tot het pure art-déco. Ook het art-déco zou hij verlaten en een meer persoonlijke stijl, waarin ook expressionistische en modernistische/abstraherende elementen in aanwezig zijn, gaan hanteren.

Hij was duidelijk ook een officieel kunstenaar die niet alleen directeur van de Leuvense Academie werd maar via zijn contacten heel wat belangrijke openbare opdrachten in de wacht kon slepen, o.a. de decoratie van het Stadhuis te Charleroi. Ook de vele portretbustes van officiëlen en de herdenkingspenningen die hij ontwierp wijzen in die richting.

De tentoonstelling kreeg als decor een aantal schilderijen van Oscar's broer Jan mee, zodat wij werkelijk van een "dubbeltentoonstelling Oscar en Jan DE CLERCK" kunnen spreken.

Conservator Norbert HOSTYN stelde de tentoonstelling en de catalogus samen. Hij leidt ons ook rond in de tentoonstelling en nodigt ons ook uit te kijken en te luisteren naar... Oscar DE CLERCK himself. Nadien kan bij een drankje nagepraat worden.

Een enige manier om op een boeiende en aangename wijze kennis te maken met een groot kunstenaar van eigen bodem. Reserveer deze zaterdagavond voor deze uitgelezen wandelvoordracht. De toegang is vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Wij rekenen stellig op Uw aanwezigheid.

D. JUNI II - ACTIVITEIT. Studiereis naar Boulogne-sur-Mer

Dit jaar gaan we nog eens naar het westelijk verlengstuk van onze provincie, Frans-Vlaanderen. Daar gaan we een kijkje nemen

in, wat de Fransen "het grootste maritiem centrum ter wereld" noemen. "En effet" dit hypermodern gebouw (geopend in mei 1991) heeft zo maar eventjes 15.000 m² ruimte voor tentoonstellingen en andere activiteiten, 1.400 m³ aquariums waarin 3.000 vissen (300 soorten) zitten.

Deze reis gaat door op

zondag 14 juni 1992

We starten om 08u30 stipt (er is een flinke stuk baan af te leggen) vanop het Canadaplein, vlak voor het Gerechtshof.

In een vlot tempo trekken we over Diksmuide, Poperinge, Abele (grens), Kassel, Sint-Omer doorheen de mooie streek van de Boulonnais naar WIERRE-EFFROI. Hier stappen we, in een zeer landelijke omgeving, even af aan de Creperie Sainte-Godeleine, voor een glasje en een plasje. We zitten hier midden in de geboortestreek van Sinte Godelieve van Gistel (die hier Sainte-Godeleine wordt genoemd). Zij die het wensen kunnen de Sinte Godeleine-Godelieve-kapel bezoeken die juist achter de inrichting ligt.

Omstreeks 12u15 zetten we terug aan met bestemming Boulogne. Vlak aan de zee kant, met zicht op strand en haveningang stappen we uit aan het indrukwekkend gebouw dat het maritiem centrum huisvest en NAUSICAA heet.

Ons middagmaal wordt geserveerd in het restaurant van Nausicaa. We schuiven de voeten onder tafel voor

Hors d'oeuvre (crudités + paté)
Blanc de volaille-sauce dijonnaise
Dessert en koffie
Roséwijn (75 cl) per 3 personen

Om 14u45 begint ons bezoek aan het Maritiem Centrum. We gaan er bewegen tussen de plankton. We ontdekken er het maritiem leven in de koude zeeën en zitten in het centrum van een tropische lagune. We gaan er alle vissoorten bekijken alsook het leven op 3.000 meter diepte. We assisteren aan een tonijnvangst en leven een ogenblik aan boord van een treiler. Lopen een wijl op gelijke hoogte van een bank haaien en bestuderen van zeer dicht bij de roggén. En nog veel andere dingen. Dit bezoek duurt ongeveer anderhalf uur.

Omstreeks 16u30 schepen we terug in aan boord van onze autocar om, onder leiding van een gids, een bezoek te brengen aan de bijzondere bezienswaardigheden van Boulogne.

Dit bezoek eindigt omstreeks 18.00 uur, waarna we langs de kustroute, la Côte Opale, over Calais, Duinkerke en Veurne terug Oostende-waarts trekken.

Inschrijven voor deze reis kan door 1.200 ₣ (twaalfhonderd ₣) per persoon te storten op rekening

000-0507753-55

Jan Dreesen

Rode Kruisstraat 4, Oostende

met vermelding "De Plate reis 14 juni 1992 met x personen". In deze prijs zijn begrepen de autocar, het drankje in Wierre-Effroi, het middagmaal in Boulogne, de toegang tot Nausicaa en de gids. De inschrijvingen moeten gebeuren voor 1 juni 1992. Er zijn maximum 54 plaatsen. Wie eerst komt, eerst maalt. Dus zorg dat je op tijd bent. We hopen op tijd een reisbrochure klaar te hebben die een aangename herinnering zal zijn aan deze uitstap.

J.B. DREESEN

OOSTENDE EN HET CHINEES PORSELEIN

door Walter DEBROCK

In 1602 en dit voor de eerste maal, bereikten twee schepen geladen met Chinees porselein Nederland. De lading werd bij opbod verkocht. Dit was een beslissende gebeurtenis.

Deze nieuwe keramieksoort kende sindsdien zo'n grote bijval dat het onmogelijk bleek te voldoen aan de bestellingen. De invoer van Chinees porselein heeft dan ook een grote invloed uitgeoefend op ons eigen Europees porselein zoals bv. op het Delfts aardewerk o.a. door namaak en interpretatie van het Chinese décor.

Van 1602 tot 1636 alleen kwamen drie miljoen stuks Chinees porselein langs Zeeland West-Europa binnen.

De Zuidelijke Nederlanden, afgesloten van de zee door de sluiting van de Schelde, met slechts 60 km. zee kust en met dan nog slechts één handelshaven, Oostende, werden bovendien door de grote Mogendheden systematisch verhinderd deel te nemen aan de vaart op het Verre Oosten (1).

Nochtans, nog in 1698, had de toenmalige Spaanse koning, onze vorst van die tijd, een octrooi voor de oprichting van een scheepvaartmaatschappij verleend met het doel handel te drijven met Oost-Indië en op de kust van Guinea. Zeeroverij en bezwaren van Den Haag deden haar roemloos verzaken aan haar opzet.

Wel werden vaarten ondernomen buiten elk compagnieverband. Rond het midden der 17de eeuw had de Bruggeling Chrétien BROUWER via Oostende een handel met China, Tonkin en Kambodja opgezet. In 1655 werd deze handel reeds door de Hollanders verboden, hoewel naar het schijnt nooit volledig afgesneden.

De grote Chinavaart vanuit Oostende zal maar definitief beginnen met het bestaan van de Keizerlijke Oost-Indische Compagnie, genaamd Oostendse Compagnie, in 1722 (2).

Reeds vóór die datum, vanaf 1715, onmiddellijk na het definitief beëindigen van de Spaanse Successieoorlog en na het sluiten van de vrede van Utrecht waardoor wij onder het gezag van het Oostenrijkse vorstenhuis zouden komen, werd door particuliere scheepvaartondernemingen gevaren op Azië. Men kent waarschijnlijk wel de namen van voorraanstaande kapiteins en schepen uit die tijd. Ik denk aan de schepen "Prince Eugène", "Marquis de Prié", "Saint-Mathieu", aan de kapiteins GOLLET de la MERVEILLE, DE WINTER, BECU, Filips VAN MAASTRICHT, e.a.

We zullen niet de geschiedenis van deze particuliere vaarten en van de Oostendse Compagnie weergeven : dit zijn aparte verhalen die heel wat tijd zouden vergen.

We zullen nochtans enkele woorden wijden aan één aspect van de Chinavaarten vanuit Oostende, nl. de toevoer van Chinees porselein dat te Oostende aan de wal werd gezet.

Reeds in oktober 1717 arriveerde te Oostende het Chinaschip "Le grand Dauphin" met een grote lading thee en zijde en tevens met een kleine hoeveelheid Chinees porselein, naast ander kleingoed ("chinoiseries", d.i. lakwerk, paarlemoerschelpen, magische wortels, enz.).

Ook "Le Martial", die in juni 1718 binnenviel vanuit China, bracht heel wat porselein mee.

De ladings- en verkooplijsten, doorgaans gedrukt, vermelden namen van kopers en prijzen van goederen. Een voorbeeld van een gedrukte inventarislijst kan, als aankondiging voor een openbare veiling, gevonden worden als illustratie van de studie van Rijksarchivaris J. MERTENS, getiteld "Oostendse schepen naar Kanton (1719)", gepubliceerd op p. 23 van de uitgave "Ostendiana IV" van de Vereniging voor Familiekunde van Oostende.

Het gaat hem meteen voor de reis van de "Saint-Joseph", kapitein Thomas BEQUE (BECU), over 163.355 stuks porselein, borden, koffietassen, theetassen, chocoladetassen, allerlei grote plats, die op 4 juni 1720 zullen publiekelijk geveild worden door de zorgen van "le Sieur Ferdinand Joseph VAN BERBLOCK", oud stadsontvanger van Oostende, samen met ook grote hoeveelheden zijde en thee. Een tweede reis van hetzelfde schip bracht naast zijde en thee, 1.503 kisten porselein mee.

De "Wirthenberg" bracht in 1719 meer dan 187.000 stuks porselein binnen, nadat de "Le Marquis de Maillebois" het vorige jaar 19 kisten porselein had aangevoerd.

Met deze eerste en vroege cijfers stelt zich meteen het probleem en de waarde van een "kist" porselein. Immers, vanaf het begin van de handel in porselein tot en met de massale export in de 18de en 19de eeuw van Wedgwood uit Engeland naar het vasteland en de andere werelddelen, werd het porselein verpakt in kisten, halve en kwartkisten, chests, caisses, balen, bondels, korven, stroyen, pakken of manden.

Naar alle waarschijnlijkheid moet er een standaardkist hebben bestaan. Bij de Nederlandse Oost-Indische Compagnie bestonden ter zake reglementaire voorschriften.

We zullen even de lading van de "Marquis de Maillebois" (1718) bekijken om te zien wat zoal in een kist kon gevonden worden.

<u>Waarde</u>	<u>Stuks</u>
1,1 fl.	200 goblets avec les soucoupes fait 400 pièces
1,1 fl.	200 dito
1,01/2 fl.	300 dito
5,12 fl.	20 soucoupes garnies de 3 huilleries chaque, fait 80 pièces = 1.480 pièces

In een andere kist vinden we :

<u>Waarde</u>	<u>Stuks</u>
	(100 plats moyens
	(
6,7 3/4 fl.	(87 grandes compotiers
	(15 petits "
	(
	(50 goblets avec soucoupes fait 100 pièces

In een derde kist staken voor een bedrag van 6,2 fl. :

<u>Waarde</u>	<u>Stuks</u>
1,5 fl.	200 goblets avec soucoupes à thé fait 400 pièces
1,5 fl.	200 dito
1,5 fl. 3/4	200 dito
1,7 fl. 1/4	300 goblets avec soucoupes à thé fait 600 pièces = 1.800 pièces

Wanneer we proberen een gemiddelde te berekenen per kist zal dit een resultaat opleveren van ongeveer 1.500 stuks, d.i. tussen de 350 en 1.800 stuks.

Nu spreken opgaven van schepen vaak van duizenden kisten en honderdduizenden stukken.

Uit een Oostends handelsjournaal van 1726 kon men berekenen dat 426 kisten en 4.236 "bondels" 1.114.019 afzonderlijke stukken porselein bevatten.

We gaven hier ook enkele prijzen : dit zijn natuurlijk de prijzen bij verkoop te Oostende. Ze schijnen bijzonder laag te zijn, zelfs in vergelijking met de prijzen van de andere waren.

Hoe kan men nu enigszins de huidige waarde bepalen van die besommingen ?

De enige methode om approximatief tot een gegeven te komen is de vergelijking met prijzen van waren die ook vandaag nog in de handel zijn als gebruikswaar.

Uit een studie betreffende de prijzen van de gebruikswaaren die in omloop waren te Oostende in de periode 1724-1730, dus de grote aanvoerperiode van Chinees porselein, blijkt dat een ton Hollandse haring 24 fl. kostte, een hamel 9 fl., 1.000 eieren 24 fl., een maaltijd met wijn 1,19 fl., twee weken verblijf in een hotel 29,8 fl. 1 pond Chinese thee 1 fl.

Men kreeg dus, bij vergelijking, voor de prijs van 1.000 eieren ongeveer 4 "kisten" Chinees porselein.

Deze lage prijzen zijn (wel wat ogenschijnlijk) in flagrante tegenstelling met de nochtans zo geprezen smaak van adel en notabelen van die tijd voor porseleinen serviezen en voor de nochtans daadwerkelijke initiatieven om in eigen gewest Europese porseleinmanufacturen op te richten (Meissen 1710, Worchester 1752, Peterinck te Doornik 1750, enz.).

Deze lage prijzen zorgden er ook voor dat de waarde van de opbrengst van het aangevoerde porselein ver achteraan de thee en de zijde komt. De thee kende trouwens gedurende de activiteit van de Oostendse Compagnie een "boom" waarvan de Compagnie zó profiteerde dat ze gedurende enkele jaren bijna een monopoliepositie veroverde (tussen 1725-28 58,23 % van de Westelijke invoer van thee).

De Keizerlijke Oostendse brengt echter op 6 expedities naar China een aandeel van met moeite 6,88 % op, in de vendities, voor het aangevoerde porselein. De thee vertegenwoordigde daarentegen 76 % en de zijde 16,25 % van de opbrengst. En nochtans vroeg het porselein gedurende dezelfde tijdsspanne plaats in 1.795 kisten en 17.495 bondels.

De Chinese porseleinhandel was aldus het derde belangrijkste handelsprodukt van de Chinese vaart.

Men kocht in de eerste plaats porselein in China omdat het in de theeschepen een stevige en reukloze - omwille van het aroma van de thee - onderlaag uitmaakte in het ruim, kort gezegd een uitstekende ballast.

Zonder die ballastonderlaag zouden de schepen met hun tamelijk lichte lading niet vast genoeg op het water gelegen hebben. Trouwens werd ook daarom ooglukkig toegelaten dat meer porselein werd aangekocht dan er in de instructies bepaald was.

De Engelsman HEWER, die hoofdsupercargo (d.i. hoofd van de supercargo's of kooplui die instonden voor het commerciële aspect van de reis) was van de 3de expeditie van de Oostendse Compagnie, schreef daarover : "We are very sorry that we are obliged par force to buy so much chinaware (porselein). The captains have declared they cannot put their ships in a sailing posture without it".

Daarom was porselein niet altijd van het beste. Het beste wordt weleens apart gehouden, "om presenten te doen", terwijl de rest van het voor porseleinaankoop gereserveerde geld maar voor de "gaande en komende man" was, zoals men in Oostende zou zeggen.....

We hebben reeds gezien, bij het nagaan van de inhoud van enkele kisten, dat het porselein vooral bestond uit thee-, koffie- en chocoladetasjes met bijbehorende schoteltjes, benevens ganse serviezen. Verder kwamen nog borden, trekpotten, kommen, platte schotels en volledige theestelsels.

Doorgaans was het porselein blauw-wit. Duurdere soorten waren goudkleurig of geëmailleerd. Kleur en emallering kunnen de prijs helpen bepalen.

Het porselein lijkt dus hoofdzakelijk voor tafelgebruik bestemd te zijn.

De supercargo's die zich vrijuit in Kanton, doel van bijna alle reizen, konden bewegen en zich bevoorraden vonden er natuurlijk vooral alledaagse koopwaar. De zeer mooie stukken waren zeldzaam en moesten niet zelden aan de eigen Chinese behoeften voldoen.

Voor de grote eetserviezen die uit een aanzienlijk aantal stuks bestonden, waren speciale bestellingen of bijzondere overeenkomsten nodig.

De Chinese ambtenaren waren bovendien niet altijd vriendelijk. Een groot probleem was trouwens ook tijdig alle stukken bijeen te krijgen om een volledig servies te kunnen bemachtigen.

In de vorige eeuw, de 17de eeuw, hadden de Hollanders reeds getracht de kwaliteit van het porselein te verbeteren. Ze waren er immers in geslaagd de Chinese porseleinmakers te overtuigen ervan ook specifiek Europese vormen, naar houten modellen, te vervaardigen. Op het einde van de 17de eeuw bepraatten ze eveneens de decoratieschilders om onderwerpen volgens hun aanwijzingen te schilderen. Een beroemde naam ter zake is die van de Hollandse schilder en tekenaar Cornelis PRONCK (1691-1759).

Vanaf 1735 werd het meer en meer mode tal van Europese décors op het Chinese exportporselein aan te brengen. Deze décors waren geïnspireerd op de meest diverse bronnen : religie, mythologie, literatuur, anecdoten, galanterieën of andere thema's kwamen veelvuldig voor op thee- en koffieserviezen, borden, enz. Het "Bellevuemuseum" te Brussel exposeerde enkele jaren geleden uit eigen bezit een Chinees bord met het wapen van Brussel op geschilderd; waarschijnlijk was dit bedoeld als een publiciteitsmiddel ten dienste van een Brusselse lakenkoopman. Men vindt zelfs de weerklank terug van motieven van Europese porseleinfabrieken (Meissen, Sèvres, Chelsea, Worcester) op de florale motieven van Chinese oorsprong.

De 18de eeuw zal de gouden eeuw zijn voor het Chinees porselein als invoerartikel in West-Europa. Slechts vanaf 1780 ging het bergaf, hoewel Oostende bleef invoeren tot aan de Franse tijd.

Hoe gebeurde de inkoop van het porselein ter plaatse ?

Natuurlijk waren er ook bij de Oostendse Compagnie wel regels en voorschriften over kwantiteit, kwaliteit en prijs ten opzichte van de aankoop in China.

Hier past het wel enkele woorden te wijden aan de rol en functie van de reeds genoemde supercargo's aan boord van de China- en Indiëschepen.

Voor zover het ging om de diverse Compagnies, deden deze zelf aan handel; zij vervoerden zelden vrachten die aan derden toebehoorden. Daarom was het noodzakelijk mensen in te schakelen die de koloniale handel vakkundig beheersten. Hiervoor werden de supercargo's ingeschakeld; zij waren de varende handelslieden belast met alle handelsoperaties.

De supercargo zorgde ervoor de heenlading voordelig af te zetten en een nieuwe Chinese lading te kopen die het hoogste rendement kon opbrengen. Hij had ook het toezicht op de waar gedurende de reis. Zijn verantwoordelijkheid reikte dus ver, vermits het financieel succes van de expedities in grote mate van hem afhing.

De rol van de kapitein was zeevaartkundig, en op handelsgebied beperkt tot het ontvangen der goederen tegen afgifte van een toelating tot inscheping ondertekend door tenminste twee supercargo's.

Naast de officiële lading bestonden er privileges en de zgn. "pacotille". Dit maakte de reis aantrekkelijk voor de bemanningsleden en verklaarde de belangstelling die ze opwekten. Ieder opvarende mocht immers volgens zijn functie aan boord een gedeelte goederen meenemen naar China om die in het Oosten te verhandelen. Velen dreven aldus een eigen handeltje aan boord, met eigen geld of met geld van vrienden en kooplui met wie de winst dan werd gedeeld. Dit was ook een vorm van compensatie voor eventueel niet of te laat betaalde gage.

De privileges bestonden erin te beschikken over een zekere scheepsruimte, wat een gratis transport betekende en de toelating om persoonlijk handel te drijven. Retourlading mocht eveneens opgekocht worden : dit was de "pacotille" die, althans theoretisch, aan bepaalde normen moest beantwoorden.

Supercargo's werden bovendien bezoldigd naar rato van het zakencijfer. Ze maakten doorgaans rijke winsten, gezien de fabelachtige winsten der Compagnies.

Typisch is dat de meerderheid der Oostendse supercargo's van Engelse nationaliteit waren.

De opgekochte waar in China werd doorgaans betaald in het door de Chinezen zeer gegeerde zilver, hoofdzakelijk zilveren munten (Spaans-Amerikaanse piasters bv.) die in China zeer nauwkeurig werden afgewogen. Soms werd betaald met loodslakken, vnl. uit het Engelse Hull aangevoerd, die tevens als ballast konden dienen.

De inkoop door de supercargo's was doorgaans zeer tijdrovend. In Kanton duurde het bv. 4 maanden vooraleer de supercargo van de "La Sainte Elisabeth" 3.661 kisten porselein, 1.952 kisten thee en 141 kisten zijde bijeengegaard had.

Het porselein werd als eerst gestouwde goed gebruikt, vermits het als ballast voor de lichte en aromatische theelading

werd gebruikt. Volgens de ons bekende ladingslijsten kreeg het porselein een bevoorrechte plaats, het porselein waarvan men zegde dat het was "dont le goût s'était vite repandu aux Pays-Bas".

Heel wat stuks werden dus privé aangekocht door supercargo's en bemanningsleden der schepen als "pacotille".

Aan de hand van proces-verbalen van nalatenschap van op de reis overleden bemanningsleden kan men oordelen dat die kwantiteiten "pacotille" niet te onderschatten waren.

In de nalatenschap van een overledene bevonden zich bv. 1 vat met 277 "Posteleine croesen" en "Posteleyne patteeltiens". De bagage van een overleden majoor bevatte "550 posteleine tallivoren, 100 coptgens, 644 couverten" en honderden stuks porselein die afzonderlijk werden vernoemd.

Het is bekend dat rond 1725 vele Engelsen en Hollanders grote hoeveelheden porselein in Oostende aangekocht hebben.

Van 1723 tot 1731, datum van de ontbinding van de Oostendse Compagnie, stuurde de Compagnie 21 zware koopvaardijschepen naar Indië en China. Oostende bezette zelfs een factorij naast een Deense nederzetting gelegen.

Men schat dan ook dat de Oostendse Compagnie alleen reeds in de korte periode van haar bestaan minstens 3 à 4 miljoen stuks Chinees porselein importeerde, voor de drie-vierden blauw en wit.

De enorme toevoer van Chinees porselein door de schepen van de Compagnie berokkende heel wat moeilijkheden aan de Europese gleis- en porseleinmanufacturen en leidde aldus ook tot verhoging van de toltarieven.

Na het roemloos einde van de Oostendse Compagnie is het voor geruime tijd gedaan en zien we de Oostendenaren zelf Chinees porselein in het buitenland bestellen en opkopen.

Wanneer de laatste veilingen uit de Chinaboten in 1734 waren afgesloten, hebben de beheerders van de Compagnie, wettelijk opgeheven in 1731, "hunne Boeken gesloten, hunne Rekeningen opgesteld, aan de Deelhebbers pro rato de aendeelen betaald en allen voorderen Koophandel op d'Oost-Indiën geëyndigt", vertelt de Oostendse kronijkschrijver BOWENS.....

Maar nog zullen de Oostendenaars verder op China varen doch onder vreemde vlag. Heel wat aandeelhouders en Oostendse figuren zullen we trouwens ook terugvinden in de Zweedse Compagnie, w.o. de bekende Oostendse koopman FLANDERIN.

In de tweede helft van de 18de eeuw bleef nochtans te Oostende zelf een grote bedrijvigheid op het gebied van porselein en gleiswerk bestaan. De toldocumenten van die tijd getuigen ervoor, zij het niet altijd nauwkeurig te precizeren, welke rol het Chinese porselein bleef spelen. De invoerplaatsen waren vnl. Oostende, Brugge en Gent, met heel wat Chinees porselein. De cijfers van de tolambten te Oostende getuigen van de hoge invoer van Chinees porselein. Ook de doorvoer moet hierbij gerekend worden. De tolcijfers geven aan dat via Oostende de Oostenrijkse Nederlanden heel West-Europa ermee bereikten.

Doch heel wat van de koopwaar bleef in het land zelf, soms zelfs 3/4 tot 5/6. Dit droeg bij tot de vermeerdering van de porseleinschat te lande die gerust verhoudingsgewijze kan vergeleken worden met de porseleinvorraad van Engeland en Holland, twee zeemogendheden met steeds zeer nauwe verbindingen met Azië.

Enkele steekproeven geven een beeld van de toestand ter zake op het einde der 18de eeuw, waarover straks enkele gegevens.

Laten we eerst eens nagaan hoe, na de ondergang van de Oostendse Compagnie, de privé handel het Chinees porselein kon verder verhandelen. Het Chinees porselein werd dan opgekocht door de handelaar in "partijen". Voor dergelijke partijen hebben we echter geen vaste gegevens betreffende het aantal stukken die ze omvatten.

Vaste gegevens over de handel vinden we bij de Oostendse handelaar Andreas Jacobus FLANDERIN, reeds vermeld als de man die ook een rol speelde in Zweden. In 1743 kocht hij voor de Gente naar Melchior REMY, bij de Zweedse Compagnie, 3 partijen tafelserviezen, elke partij bestaande uit 20 serviezen. De prijzen zijn zeer uiteenlopend : het ene kost 21 stuivers per servies, het andere 18 1/2 en het derde 17 3/4. Elk servies is samengesteld uit 5 schotels en 20 borden. Voor rekening van dezelfde REMY koopt dezelfde FLANDERIN nog een lot geëmailleerd Chinees theegoedpaar voor 1.766 gulden, à 9 stuivers per paar. Een andere maal bestelde de Oostendenaar 10 tafelserviezen bestaande elk uit 14 schotels, 1 soepterrine, 8 slaschotels en 60 borden à 20 stuivers per servies, dus nog steeds lage prijzen.

We bezitten nog talrijke andere bestel- en aankooplijsten, waaruit kan besloten worden dat de handel met Chinees porselein te Oostende zeer bloeiend was en over gans de Oostenrijkse Nederlanden zijn cliënteel had.

Nog enkele steekproeven zullen aantonen dat dit zo is. Aldus bestelt FLANDERIN, die werkelijk de rijkste en beste verkoper schijnt te zijn geweest, "een 3 à 4.000 chocolaet kannekens met oorties blauw en wit, 500 confiteur tellies" voor een maximum waarde van 337,10 gulden en stelt hij een krediet beschikbaar in Zweden voor de aankoop van andere porseleinartikelen, ter waarde van 5 à 600 daalders en op voorwaarde dat het porselein "goed koop gaet". Of hij koopt een duizendtal platte borden voor een maximum bedrag van 45 gulden. In 1757 ontvangt hij uit Zweden een bestelling porselein voor meer dan 561 gulden, gaande over 2.380 eenheden.

De cijfers zijn fantastisch, zoals ten tijde van de Oostendse Compagnie. Het porselein bleef een goede handelswaar. De afzetkende blijkbaar geen problemen.

Tussen haakjes hier gezegd : de Oostendse en in het algemeen de Zuid-Nederlandse financiers en kooplui bleven bedrijvig als aandeelhouders, maritieme agenten, zakenlui in buitenlandse Compagnieën en uitredingen, ondanks de sluiting van de Schelde en de beperkingen opgelegd door de Zeemogenheden op de eigen vaart.

Wanneer dan, tussen 1775 en 1785 de "Oostenrijks-Oost-Indische Compagnie van Trieste en Fiume" bedrijvig wordt, profiteert Oostende er onmiddellijk van, want in juli-augustus 1784 leggen vijf zware koopvaarders te Oostende aan, vln. geladen met thee, doch ook weer met porselein : 324 kassen "blauw en wit porceleyn" en 170 kassen "gekoleurd porceleyn".

Op 20 november 1785 wordt een openbare veiling gehouden van de lading van een schip onder Engelse vlag, de "Encron", kapitein GREENWAY, waaruit blijkt dat benevens thee, peper en zijde opnieuw 200 kassen porselein van "verscheyde soorten" aanwezig zijn. Onze Oostendse kronijkschrijver BOWENS noteert dat voortaan de vaart op China sterk werd aangemoedigd door de keizer, maar dat heel wat goederen vnl. op andere plaatsen werden verkocht en niet te Oostende zelf.

Uit een tussenkomst van de Oostendse afgevaardigde, MAC LAGAN, op een zitting van het Nationaal Congres in 1831, vernemen we dat tussen 1793-1794 nog 27 koopvaardijsschepen uit Indië en China in Oostende binnenliepen. Porselein zal er dus ook zeker bij geweest zijn.

Hoe komt men nu tot het Chinees porselein als modeartikel ? Het Chinees porselein, en ook ander porselein bij de wederomstoot, was bijzonder gegeerd bij de gegoede standen en bij de adel. Zo vindt men in de archieven talloze vermeldingen van burgers en nobelen, geestelijken en officieren, toeristen en handelsreizigers, diplomaten en kooplui, vorsten en kamerdienaars, weduwen en weduwnaren die om de meest uiteenlopende redenen om vrijstelling van tol en in- en doorvoer van het porselein dat ze (naast andere goederen) in hun bezit hadden, verzochten, daar het tot hun reizen verhuisgoed behoorde. Men zou ter zake een kleine cultuurschiedenis van het dagelijks leven kunnen maken, die op het sterke chocolade- en theegebruik wijst, met de erbij horende potjes en pannetjes, en die tevens zou toelaten aan te stippen hoe men zijn bezit aan Chinese porseleinen serviezen, luchters en zelfs schoorsteengarnitures meevoerde, waaruit vaak zou blijken dat het porselein, vooral het Chinese, een even grote of zelfs grotere welstand zou aangeven dan zilver, en zeker een modeverschijnsel van eerste klasse betekende in de Oostenrijkse Nederlanden. Enkele voorbeelden ?

De aartsbisschop van Korinte had in 1731 in zijn bagage, die van Brussel naar Italië werd verzonden, wel 6 kisten met boeken, maar toch ook 2 kisten met porselein.

In 1755 bracht de Engelse gezant op een conferentie te Brussel niet allen zijn porselein daarheen maar ook naar zijn huis te Oostende.

Tot in de vijftiger jaren van de 18de eeuw was porseleinbezit iets merkwaardigs en bijzonders, terwijl het daarna stilaan alledaagser geworden was.

Het Engelse Wedgwood was in opkomst en met Wedgwood kwamen talrijke andere manufacturen van porselein tot stand op het vasteland. Porselein moest niet meer zozeer vanuit China komen, maar werd stilaan tot gebruiksgoed van de grote lagen der bevolking.

Welk porselein ?

Het Chinees porselein kwam uit de provincie Kiang-Si (Kanton) waar het door de Oostendse supercargo's werd opgekocht. De Chinezen, na eeuwen ervaring, hadden een zeer hoog peil van stylistische techniek bereikt bij het fabriceren van porselein. Het porselein was trouwens in China zelf zeer geprezen. We stipten reeds aan dat het porselein dat door de Europeanen werd opgekocht niet altijd van de beste kwaliteit was. Het meest waardevolle porselein werd natuurlijk voorbehouden voor het keizerlijke Hof en de mandarijnen. Het uitgevoerde porselein was doorgaans van 3de categorie.

De aankomst van de Europeanen te Kanton had zo'n danig hoge vraag naar porselein meegebracht, dat de Chinese kooplui geneigd waren kwantitatief en op korte termijn te doen produceren.

Dit verhoogde aanzienlijk het aantal ovens en leidde tot massaproductie. Waar vroeger ieder stuk door de handen van 17 diverse ambachtslui moest gaan vóór het finaal was afgewerkt, kon de vraag gesteld worden of in de 18de eeuw dit nog het geval was met alle gevolgen vandiën, voor de kwaliteit.

In elk geval werd het houten en tinnen of zilveren tafeltgerei in Europa onder de massale invoer van Chinees goed weldra vervangen door aardewerk. Niet iedereen was er zo gelukkig mee en zo kon de Zweedse fysicus Carl VON LINNÉ verkondigen dat zilver bestand was voor alle tijden..... en thans werd vervangen door breekbaar goed dat, eens geschonden, niet kon gerepareerd worden.

Natuurlijke schoonheid en lage prijzen bij de aankoop in China brachten echter het porselein aan de winnende hand. Bovendien bezorgde het Chinees porselein een diversiteit van modellen dat onvergelijkbaar was met andere materies.

Het meest bekende motief van het blauw en wit porselein, het meest gegeerde (dat we vandaag nog terugvinden bij het Engelse Spode en Copeland) verbeeldde landschappen en planten. Rood en wit porselein kwam minder voor.

Blauw en rood porselein weerstond het best aan de hoge overhitting gedurende de emallering. De Chinese ovenstokers hadden sedert lang de kunst geleerd om hun porselein te kleuren voor het in de oven kwam. De blauwe en rode kleuren werden aldus niet door het vuur ontbonden. En na de oven kon het porselein worden geverfd.

De schoonheid en de fijnheid van het Chinese porselein was zo merkwaardig dat men vaak de indruk opdoet dat het meer tot versiering dan tot huishoudelijk gebruik was bestemd. Trouwens niet altijd was de utilitaire bedoeling duidelijk. Een historicus van de Zweedse Oost-Indische Compagnie vraagt zich af wat nu uiteindelijk Europa zo plotseling aanzette tot de massale aanschaf van Chinees porselein en, later, tot het oprichten van eigen nationale manufacturen. Zonder twijfel, meent hij, speelde een grote rol het feit dat porseleinen tafeltgerei niet oxydabel was en tevens afwasbaar. Maar het is ook mogelijk dat in de 18de eeuw precies de middenklasse in overgang was naar een vorm van consumptiemaatschappij. De lagere prijs van porselein t.o.v. zilver bv. moet eveneens beslissend zijn geweest.

Wat er ook van zij, de Oostendse haven heeft in eigen land en wegens doorvoer naar gans West-Europa, aan het aanrukken van het porselein door de Chinese aanvoer het hare bijgebracht.

Het is een bladzijde Oostendse maritieme bijdrage aan de Westerse cultuur die niet te versmaden is.

-
- (1) Alles gebeurde in de 17de en 18de eeuw via Compagnies, althans op de West- en Oostindiëvaart.
  - (2) Precies : "Keizerlijke en Koninklijke Indische Compagnie gevestigd in de Oostenrijkse Nederlanden", te Oostende.

BIBLIOGRAFIE

- K. DEGRIJSE : "De Oostendse Chinahandel (1718-1735)", in Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis, deel LII, jaargang 1974, pp. 306-347.
- W. TREUE : "Het Porselein in het Handelsgebied van de Oostenrijkse Nederlanden tijdens de 18de eeuw", in Wetenschappelijke Tijdingen, XII, 1952, pp. 337-345.
- R. PICARD, J.P. KERNEIS, Y. BRUNEAU : "La Compagnie d'Ostende", in "Route de la Porcelaine", éd. Arthaud, Paris, 1966, pp. 147-152.
- K. DEGRIJSE : "De Organisatie van de Oostendse Chinahandel (1718-1735)", in Mededelingen van de Marine Academie, Boek XXIV, 1976-1977, 1980, pp. 19-57.
- A.-M. MARIEN-DUJARDIN : "De Porseleinweg - Invloed van het Verre Oostend op de Europese Keramiek", Bellevuemuseum, Brussel, 1983.
- Ch. KONINCKX : "Andreas Jacobus Flanderin - Een achttiende eeuwse middelgrote Koopman" in Bijdragen tot de Geschiedenis, 1973, pp. 243-290.
- Ch. KONINCKX : "The First and Second Charters of the Swedish East India Company (1731-1766)", Van Ghemmet Publishing Co, Kortrijk, 1980.

DE EERSTE KERK VAN OOSTENDE

door J.B. DREESEN

Als men over de eerste kerk van Oostende spreekt wordt meestal VLIETINCK aangehaald (1). Op het eerste zicht lijkt dit normaal want deze eminente historicus van Oostende is de enige die daarover, in een recent verleden, schreef. Het ligt in de bedoeling van deze bijdrage hier nader op in te gaan.

VLIETINCK citeert Jacques DE MEYERE, pastoor van Blankenberge, die in de 18de eeuw een Kroniek van Vlaanderen schreef onder de naam COMPENDIUM CHRONICORUM FLANDRIAE per IACOBUM MEYERUM BALLIOLEN - SEM. Deze analen werden in 1531 te Brugge uitgegeven. In 1538 verscheen een Nurembergse druk en in 1568 een Antwerpse (2).

Na verwerping van een zogenaamd vernoemen van Oostende (bij een later onderzoek bleek dat Hoogstade te zijn) in verband met een schenking die een zekere Goberecht VAN STEENLAND in 814 deed citeert VLIETINCK echter wel de voornoemde auteur in verband met de stichting van de eerste kerk te Oostende.

Wij citeren uit VLIETINCK (blz. 28) :

"Iets dat minder opwerping lijdt is de bewering van denzelfden kroniekschrijver dat Robrecht de Fries - hetzij uit dankbaarheid om zijn overwinning over Gravin Richildis en Koning Filips I, door hem aan de voorspraak van de Heilige Petrus toegeschreven : hetzij op bevel van de Paus om de moord op diens neef uit te boeten - verscheidene kerken ter eer van dien heilige deed bouwen of herstellen ook te Oostende bouwde hij een kerk aan de prins der apostelen toegewijd ten jare 1071. 't Was de eerste kerk van Oostende". Einde citaat.

Sedert het verschijnen wordt deze tekst zonder discussie aangenomen.

Laten wij deze tekst iets kritischer bekijken.

- a. Omstreeks het jaar 1000 begon op onze kust de zogenaamde Duinkerke III A-transgressie waarvan de invloed ongeveer 70 jaren duurde. Het langwerpig schorreiland TESTEREP werd bij deze gelegenheid door de wateren van Duinkerke III A overspoeld. De bewijzen hiervan vinden we in de abdiarchieven want tussen 992/994 en 1065 wordt TESTEREP niet meer genoemd (3). Volgens J. DE MEYERE zou reeds 6 jaar na de hervermelding van TESTEREP (1065), op het oostelijk uiteinde ervan, voldoende bewoning geweest zijn om een kerk te bouwen. Dit is mogelijk maar lijkt zeer onwaarschijnlijk. De duur van de invloed van de transgressie maakte de in 994 voor de stormvloed gevluchte Oostendenaar (in zoverre die er toen was) in 1065 zo maar eventjes 70 jaar ouder. Een stelling van eventuele terugkerende inwoners kan moeilijk aangehouden worden.
- b. Blijkens een tekst uit 1548 werd de kerk van Oostende op het grondgebied van de parochie Mariakerke gebouwd. Hiervoor moest sedertdien de oude kerk van Oostende een jaarlijkse rente betalen. Deze rente bedroeg XX schellingen parisis en kwam toe aan de kosterij van Sinte Mariakerke (4). Het eigenaardige is echter dat Mariakerke voor het eerst opduikt in de archieven in het jaar 1171 als "Sinte Mariacapella". Mariakerke was dus in 1171 (dat is 100 jaar na de zagezegde oprichting van de kerk van Oostende) nog geen parochie. De eerste vermelding als parochie dateert van 1235 (5). In die tijd richtte men een parochie op als er voldoende mensen woonden om de parochiepriester te onderhouden. De eerste kerk van Oostende kan dus ten vroegste tussen 1171 en 1235 gebouwd zijn. Door de verwijzing naar "parochie Mariakerke" in de tekst van 1548 is het waarschijnlijker dat dit na 1235 gebeurd is. De vroegste vermeldingen van Oostende komen eerst voor in archiefstukken uit 1265.
- c. Een derde punt dat we in beschouwing moeten nemen is de betrouwbaarheid van de Annalen van J. DE MEYERE. Hiervoor gaan we te rade bij de historicus Victor FRIS die een analyse maakte van de annalen van J. DE MEYERE (6). Zijn conclusie was dat men best aan de originele stukken, geciteerd door DE MEYERE, de voorkeur geeft en enkel op DE MEYERE vertrouwt voor de teksten waarnaar hij refereerde en die niet meer bestaan. Ook moeten we rekening houden met het feit dat :
OUDEGHERST, de Annalen van J. DE MEYERE in het Frans vertaalde (Antwerpen 1571).
Nicolas DESPARS, dit in het Nederlands deed (Brugge ca. 1590).
Jean Jacques MARCHANT, er ruim uit putte voor zijn Commentari (1595).
Jean Baptiste GRAMAYE, hetzelfde deed in zijn Antiquitates (1608).
Antonius SANDERUS, dat deed in zijn Illustrata (1641).
Zij moeten allen gelezen worden met dezelfde voorzorg waarmee J. DE MEYERE moet gelezen worden, dit wil zeggen met een voorkeur voor de originele teksten.
- d. Jacques DE MEYERE zegt in zijn Annales (blz. 28) dat Robrecht DE FRIES als boetedoening kerken, gewijd aan Sint Petrus, liet bouwen in BRUGGE, TIELT, HULST, BERGUES, OOSTKAMP, OOSTENDE, TIELT, MARLEBEKE en ZWIJNAARDE. Nu gingen wij na welke de oudste archiefvermeldingen waren van die plaatsen bij DE FLOU (7) en bij M. GYSSELING (8). Terzelfder-

tijd contacteerden we de lokale archiefcentra en Geschied- en Heemkringen met de vraag of de stelling van J. DE MEYERE door latere opzoekingen gestaafd of bevestigd werden.

Al die info vatten we samen in de volgende lijst :

- BRUGGE Bij DE FLOU, eerste vermeldingen 843, 870
Bij GYSSELING, eerste vermeldingen 840, 875
Stadsarchief Brugge baseert zich voor de Sint Pieterskapel op een in de 19de eeuw aangebrachte plaat met de volgende tekst : "Robrecht de Fries. 1080"
- IEPER Bij DE FLOU, eerste vermeldingen 961, 1066
Bij GYSSELING, eerste vermelding 1066
In Ieper zijn de meningen verdeeld. Algemeen spreekt men op basis van DE MEYERE over de bouw in 1073 (?)
Volgens F. DE SMIDT (1940) zou dit 1173 moeten zijn
- HULST Wordt bij DE FLOU niet vermeld
Bij GYSSELING, eerste vermelding 1139
Heemkring "De vier ambachten" zegt dat de verhalen over een in 1071 heropgebouwde Sint Pieterskapel op geen concrete gegevens steunen
- BERGUES Bij DE FLOU, eerste vermeldingen 944, 981
Bij GYSSELING, eerste vermeldingen 1037, 1103
Wij kregen nog geen antwoord op onze vraag
- OOSTKAMP Bij DE FLOU, eerste vermeldingen 961, 1089
Bij GYSSELING, eerste vermeldingen 1089, 1110
Wij kregen nog geen antwoord op onze vraag
- OOSTENDE Bij DE FLOU, eerste vermeldingen 1105, 1119
Bij GYSSELING, niets over Oostende, wel "in orientale fine in Testrep" 1115
- TIELT Bij DE FLOU, eerste vermeldingen 1105, 1119
Bij GYSSELING, eerste vermeldingen 1106, 1110
Heemkring "De Roede" liet ons weten dat de meeste historici zich baseren op een tekst uit SANDERUS die spreekt over de bouw van een Sint-Pieterskerk onder Robrecht de Fries in 1092 (?)
- MARLEBEKE (MERELBEKE ?) Komt niet voor bij DE FLOU en ook niet bij GYSSELING
Stedelijke dienst Merelbeke liet weten dat buiten de vermelding van DESPARS (lees DE MEYERE) er een eerste archiefstuk is over de kerk uit 1108
- ZWIJNAARDE Niet bij DE FLOU
Bij GYSSELING, eerste vermeldingen 1114, 1122
Dezelfde vermelding als bij de kerk van Merelbeke

Op basis van deze lijst kan men opmaken dat er nog heel wat duistere punten aan de "Robrecht de Fries 1071" theorie zitten en dat niet alleen te Oostende.

Van de eerste kerk (of kerken) van Oostende zijn ons weinig, zo niet geen, beelden overgebleven.

Het enige dat tot op dit ogenblik terug te vinden is, is de afbeelding van een kerk op de oudst gekende zegel van Oostende. Het is een afdruk die voorkomt op een stuk van 1335. Hierop staat Sint Petrus afgebeeld met in de ene hand twee sleutels en in de andere hand een kerkje. Ook de zegelafdruk op een stuk uit 1504 geeft ongeveer hetzelfde beeld (10).

Het is een modest kerkje zonder toren. Niet zo erg ongebruikelijk want een toren bouwen was een zware financiële last. Denk maar aan onze (vermoedelijk) 3de kerk die omstreeks 1436-38 gebouwd werd en eerst omstreeks 1485 een toren kreeg (het onderste ervan behoort nog bij onze Peperbus). Ook in de 17de eeuw werden in Zandvoorde, Bredene en Oudenburg nog kerken gebouwd zonder toren. En ons huidig Sint Godelievekerkje kreeg nooit een toren.

Dat Sint Petrus met een kerk in de hand wordt afgebeeld is niet zo ongebruikelijk, ik denk aan het zegel van Torhout waarop hij staat afgebeeld met een Sint Pieterskerk, met toren.

Nu is de zegel van 1335 een tweede zegel van Oostende. De oude zegel werd vernietigd in 1303, op bevel en in tegenwoordigheid van Filips, zoon van Gewijde VAN DAMPIERRE. Hoe de vernietigde zegel eruit zag is voorlopig niet te achterhalen. Voorbeelden van de nieuwe zegel van 1303 vinden wij op oorkonden van 1309, 1335 en 1386 (11).

Er bestaat echter een goede kans dat de eerste kerk van Oostende er zal uitgezien hebben zoals ze op die zegel stond. In 1303 was Stad Oostende nog geen 40 jaar oud en waarschijnlijk niet erg groot. Daarbij moeten de inkomsten van de stad, zonder haven, met enkel een in 1285 uitgediepte en verbrede watergang, niet zo erg hoog zijn geweest.

Tot hier deze probleemstelling in verband met onze eerste kerk.

De conclusie van dit betoog is :

- dat het tijd wordt dat we de gegevens die we sedert jaren klakkeloos overnemen, omdat ze nu eenmaal gedrukt staan, eens kritischer gaan lezen en natrekken op basis van het bestaande en gekende archief.
- het een mooie taak zou zijn over het onderwerp zoveel mogelijk gegevens te verzamelen en uiteindelijk de vele stukken tot een geheel samen te brengen, net zoals men in de moderne archeologie pleegt te doen.

De opdracht is niet gemakkelijk. De eerste kerk van Oostende behoorde tot het Bisdom Doornik. Nu werd het Bisschoppelijk Archief van Doornik in mei 1940 door twee bombardementen verwoest. Door extrapolatie, op basis van tijdsdocumenten in zijdelings verband, moet nog heel wat informatie te vinden zijn

BRONNEN

- (1) E. VLIETINCK. Het oude Oostende en zijn driejarige belegering (1601-1604). Oostende. 1897.
- (2) J. DE MEYERE. Compendium Chronicorum Flandriae. 1531. 1538. 1568.
- (3) R. BOTERBERGHE. Historische Geografie van het overstromingsgebied van den Ijzer. In Handelingen Geschied. en Oudheidk. Gent. 1962.
- (4) R.A. Brugge. Brugse Vrije. Deel III. nr. 15875.
- (5) DE FLOU. Woordenboek der Toponymie. Brugge. 1933.
- (6) V. FRIS. Essai d'une analyse des Annales Flandriae de J. De Meyere. Gent. 1908.
- (7) DE FLOU. ibidem.
- (8) M. GYSSELING. Toponymisch Woordenboek (voor 1226). 1960.
- (9) Correspondentie met Brugge, Ieper, Tielt, Hulst, Merelbeke, Zwijnaarde.
- (10) E. WARLOP. Stadswapen van Oostende. In Ostendiana 1. 1972.
- (11) E. WARLOP. ibidem.

OOSTENDE "PETIT PARIS"

MARCEL STOBBAERTS
1889-1979 Belgische school

door Norbert HOSTYN

Naast een indrukwekkende reeks tentoonstellingen, bood de "Studio" nog heel wat andere culturele activiteiten aan haar leden aan : muziek, poësie- en literatuuravonden, voordrachten, marionetten-theater, kunstveilingen, enz. Vele van deze bijeenkomsten werden gekoppeld aan een kleine "tombola" waarin een of meerdere kunstwerken van leden geveild werden.

Ziehier een overzicht van al wat we tot nu toe op het spoor kwamen :

1932

Eind maart houdt ENSOR er een causerie over "Is er een crisis in de schilderkunst?".

In december was er een openbare veiling van schilderijen, o.a. werk van oude meesters en van ENSOR.

1933

Op zaterdag 28 januari gaf Mario DE MARCHI een voordracht met dia's over beeldhouwer Oscar DE CLERCK. Deze manifestatie ging door in het Stadhuis.

Op donderdag 2 maart sprak Karel JONCKHEERE over "Wat een dichter voor zijn volk betekent".

Op donderdag 30 maart sprak Ernest DE TAEYE over "Le vieil Ostende".

Op 29 november was er een literaire avond met Marie-Louise DURIEUX en Rosita CHAPEL die Franse gedichten voordroegen. Poësie van DE MUSSET, LEFENESTRE, DUHAMEL, DUMAS, HUGO, LAFONTAINE, VERHAEREN.

Op 28 december sprak beeldhouwer Dolf LEDEL (auteur van het memoriaal op de gevel van het Ensorhuis en een Ensorpenning) over "Le sculpture moderne".

1934

Voordracht door de musicus Aimé MOUQUÉ over "Het straatlied voor, binst en na den oorlog (7 februari)".

Op 27 november organiseerde Karel JONCKHEERE een kunstavond "Peter Benoit", m.m.v. diverse musici en zangkunstenaars.

Vrijdag 28 december : literaire & muzikale avond :

- Jan RYCKOORT "Signification de l'art".
- Strijkkwartet van J. Haydn door het Quator VAN THUYNE.
- James ENSOR "Discours sur Wiertz".

1935

Dinsdag 29 januari voordracht door L. VAN BRANTEGHEM over "Edward Grieg en de Skandinaafse muziek".

27 maart marionettentheater "Kallemoeie" met "Doktor Faust".

18 augustus viering van de 75ste verjaardag van James ENSOR met onthulling van een gedenkenisplakket aan de gevel van diens huis (ontwerp Dolf LEDEL), huldebetoon ten stadhuize, toespraken door Karel JONCKHEERE, Eugeen-Achille GERBOSCH en James ENSOR zelf.

1936

Dinsdag 18 februari Matthieu CORMAN over "Balcania 1935".

Vrijdag 13 maart récital Chopin door Juffrouw LEPEUT, lerares aan het Oostends conservatorium.

Maandag 6 april 1936 literatuur- en muzikale avond :

- Mevrouw Phyllis EMANUEL, piano.
- Mevrouw DOETSCH-WYCKAERT, cello
- Mevrouw MYAUX, dictielerares.

4 juni 1936 E.A. GERBOSCH : voordracht in 't Frans "Sculpturen op het Paaseiland en Precolumbiaanse kunst".

Woensdag 23 december voordracht door Lucien VAN BRANTEGHEM "Schubert en zijn werk". Piano Mevr. VAN BRANTEGHEM-DE SELLIERS. Paula VAN HOVE zang.

1937

16 maart causerie door A. MOUQUÉ "Frans Léhar en de Weense operette" muzikaal geïllustreerd met zang door Charles LOCUFIER, begeleid door orkest.

1938

6 april causerie door Karel JONCKHEERE : "Indrukken uit Mexico".

1940

14 april viering van de 80ste verjaardag van James ENSOR.

Uit het palmares van de galerij "Studio"

1929 : "OOSTENDSE KUNSTENAARS"

met werk van o.a. COURMES, J. ENSOR, F. LABISSE en L. SPILLIAERT

1931 : "MARINES"

groepstentoonstelling met Carel DEUTSCH, Oscar CORNU, Jef DE BROCK, Armand DELWAIDE, Leonard DE SELLIERS, James ENSOR, Felix LABISSE, Léon SPILLIAERT, Louisa SEGHERS, Maurice SEGHERS, Edmund TEMPLER, Gustave VANHEST (allen uit Oostende), Julien GENOT (Brussel), Door BOEREWAARD (Heist) en Willem VAN HECKE (Blankenberge)
(catalogus met voorwoord door ENSOR)

"FELIX LABISSE"

individuele tentoonstelling. Catal. inleiding J. ENSOR

"SALON DES HUMORISTES"

november-december

catal. ingeleid door J. ENSOR

1932 : "KUNSTSCHILDERS, LEDEN VAN DE KRING"

14 mei - 31 mei

Tekeningen, gravures, miniaturen van James ENSOR, Jules VAN PAEMEL en Albert COLFS

12 - 31 augustus

1933 : "FELIX LABISSE"

individuele tentoonstelling

catalogus met tekst van Carlo RIM

"BRUGSE SCHILDERS"

3 - 20 juni

Marg. DE POERCK, M. DE SCHREVEN-VAN DER MEERSCH, G. LANGEWEG, Leo POPPE, Dora ROMMELAERE, Marcel SEYS, José STORIE, Karel LALOO

catal. ingeleid door J. ENSOR

- "JAMES ENSOR"
 individuele tentoonstelling
 4 - 31 augustus 1933
 catalogus met tekst van ENSOR zelf : "Réflexions sur l'art"
- "LEONARD DE SELLIERS"
 individuele tentoonstelling
 2 - 13 december
- "OSCAR CORNU"
 individuele tentoonstelling
 21 oktober - 3 november
- "MAURICE BOEL"
 individuele tentoonstelling
 9 - 12 december
- 1934 : "KUNSTENAARSPORTRETEN"
 groepstentoonstelling met J. ENSOR, BOEL, CHAPEL, DELWAIDE,
 C. DEUTSCH, F. LABISSE, Georges LEBRUN, Charles LECHAT,
 Dolf LEDEL, LEMPEREUR, Jocelyn MAY, Leo MAYER, Max STEVENS,
 J. STORIE, Dan THULLIEZ, Suzanne VAN DAMME, Marthe VELLE,
 Piet VERHAERT
 catal. met inleiding door J. ENSOR.
- "FRANS REGOUDT"
 individuele tentoonstelling
 3 - 14 februari
- "KUNSTENAARS OVER DE VROUW"
 groepstentoonstelling met J. ENSOR, BOEL, CHAPEL, CORNU,
 F. LABISSE, Alfred MARTIN, J. RYCKOORT, Amalie SECKBACH,
 J. STORIE, Dan THULLIEZ, Suzanne VAN DAMME.
 catalogus met inleiding door J. ENSOR.
- "LES INDEPENDANTS" (50e Salon)
 deelnemers : J. ENSOR, Mayou YSERENTANT, Felix LABISSE,
 Jan RYCKOORT, Edgard TYTGAT, VAN PAEMEL
 1 - 17 september
 catal. met tekst van J. ENSOR " Les architectes"
- "PIERRE VERBEKE"
 individuele tentoonstelling
 24 november - 5 december
- "HET KLEINE SCHILDERIJ" (52e Salon)
 20 december 1934 - 8 januari 1935
 groepstentoonstelling met J. ENSOR, E.A. GERBOSCH, Ninette
 LABISSE, Félix LABISSE, Leo POPPE, Jan RYCKOORT, Antoine
 SCHYRGENS, Marthe VELLE, Leon VERBEKE, Pierre VERBEKE,
 Gusto LEYS
 catal. met inleiding door J. ENSOR
- 1935 : "EMILE WILKIN"
 individuele tentoonstelling
 17 - 28 januari
- "FRANS REGOUDT"
 individuele tentoonstelling
 14 - 24 maart
- "DAN THULLIEZ"
 individuele tentoonstelling
 30 november - 20 december

"STEPH. VAN GELUWE"
individuele tentoonstelling
10 - 20 december 1935

"EUGENE-ACHILLE GERBOSCH"
individuele tentoonstelling
21 - 30 november
catalogus met inleiding door J. ENSOR

"MARINES" (57e salon)
Oscar CORNU, Armand DELWAIDE, Eugène-Achille GERBOSCH,
Dan THULLIEZ, Léon VERBEKE en Emile WILKIN
catalogus met inleiding door J. ENSOR

1936 : "ADO CARROEN"
individuele tentoonstelling
18 - 30 jan

"F. REGOUDT"
individuele tentoonstelling
13 - 22 februari

"J. VERBRUGGEN"
schilder- beeldhouwer uit Den Haan
29 feb - 12 maart

"E. TRIEBELS"
foto's en tekeningen
11 - 20 april

"MARIE-ROSE COENEGRACHTS"
individuele tentoonstelling
4 - 25 mei

"JAN RYCKOORT"
individuele tentoonstelling
30 mei - 8 juni

"ADRIAAN VAN DE WALLE"
individuele tentoonstelling
4 - 14 juli
catal. inleiding door J. ENSOR

"EMILE FRYNS"
individuele tentoonstelling
21 - 30 november

"EMILE WILKIN"
individuele tentoonstelling
17 - 28 december
catal. door René LUST en J. ENSOR

1937 : "JEAN VAN DEN SEYLBERGH"
kunstschilder uit Aarschot
individuele tentoonstelling
14 - 25 maart

"MARIE-ROSE COENEGRACHTS"
individuele tentoonstelling
27 maart - 8 april

"HET VAARTUIG IN KUNST EN FOLKLORE"
Sinkensalon
15 - 24 mei

- "LUC KAISIN"
 individuele tentoonstelling
 catal. ingeleid door J. ENSOR
- "JEAN DOHMEN"
 individuele tentoonstelling
 catal. ingeleid door J. ENSOR
- "ARMAND DELWAIDE"
 individuele tentoonstelling
 15 - 23 december 1937
- "KERSTSALON KUNSTENAARS VAN DE KUST"
 24 december 1937 - 5 januari 1938
- 1938 : "SALON DER WATERVERFSCHILDERS VAN OOSTENDE"
 19 februari - 6 maart
 opening met toespraak door J. ENSOR
- "DAN THULLIEZ"
 individuele tentoonstelling
 5 - 20 maart
- "MARIE-ROSE COENEGRACHTS"
 individuele tentoonstelling
 24 maart - 7 april
- "JULIUS COLLEN-TURNER, K.M. DEMUYNCK" (Nieuwpoort)
 9 - 24 april
- "F.J. HANSSENS"
 individuele tentoonstelling
 19 - 31 mei
- "SINKSEN SALON DE ZEE"
 zee- en havengezichten, schepen, zeedieren...
 deelname enkel kunstenaars van de kust, elk met 2 werken
 4 - 19 juni
- "ARTURO SOUTO"
 Spaans kunstschilder (°1902)
 6 - 14 augustus
- "KOOS VAN DER KAAJ" (Kortrijk)
 individuele tentoonstelling
 13 - 28 augustus
- "BOEL"
 individuele tentoonstelling
 22 oktober - 6 november
- "G. HODEIGE"
 individuele tentoonstelling
 17 - 27 december
- "EMILE SPILLIAERT"
 individuele tentoonstelling
 21 december 1938 - 13 januari 1939
- 1939 : "JULIUS COLLEN-TURNER"
 etsen, pastels, pentekeningen, portretten van Oostendenaars
- 1945 : "JAMES ENSOR"
 1e naoorlogse tentoonstelling in de "Studio"
 2 - 24 augustus
- 1946 : "JAMES ENSOR & VICTOR WOLVENS"
 1 - 31 augustus
 dit was de 75ste tentoonstelling in de "Studio"

1947 : "JAMES ENSOR"
(78ste salon in de "Studio")

BESLUIT

Zonder het belang van de "Studio" te willen overschatten, kunnen we besluiten dat deze kunstgalerij in het artistieke Oostende van het interbellum en de eerste naoorlogse jaren een belangrijke rol speelde. Alle samen werden er zo'n 80 exposities gehouden gespreid over 14-15 jaar.

De galerij was een ontmoetingsplaats voor locale kunstenaars, één van de trefpunten voor artiesten die aan de kust verbleven. De figuur van de oudere ENSOR, die er dikwijls verbleef, gaf de "Studio" een speciale uitstraling.

Bronnen : - Dagbladen "Courrier du Littoral", "Duinengalm", "De Zee-wacht."
- Archivalia (uitnodigingen, catalogi....) in eigen verzameling en de verzamelingen van de Stadsbibliotheek en Stedelijke Musea Oostende.
- Mondelinge mededelingen van Henri STORCK en Mevr. S. WOLF-STORCK, van de Heer en Mevrouw Ernest DE TAEYE, de heer Antoine SCHYRGENS.
- R. CROQUEZ, Ensor et le Rotary, Oostende. 1973.

BETREFT : plan Oostendse haven tussen 1667 en 1690, afgedrukt in "De Plate" februari 92, p. 92/60.

De afdruk die "De Plate" publiceert verscheen reeds in "Het Nieuwsblad" van 21 november 1984.

Het originele komt uit mijn kollektie. Ik kocht de gravure (uit een boek gelicht natuurlijk) op een antiekmarkt. De plaat komt uit "Les Plans et Profils des principales Villes et Lieux considérables du Comté de Flandre".

Dit blijkt althans uit het kaartje dat de verkoper mij nastuurde. Het kaartje vermeldt verder ".....(volgens VERBOUWEN : tussen 1667 en 1690) par le Chevalier DE BEAULIEU (cartograaf van Louis XIV). Getekend en in koper gegraveerd door R. DE HOOGHE".

Dat zijn de enige gegevens waarover ik beschikte en die ik ter goede trouw overnam. Het leek mij een geschikte illustratie bij het artikel over de tentoonstelling "400 jaar Oostendse haven". Ook omdat ik de ets nooit eerder had gezien, dit in tegenstelling met de andere illustratie bij het artikel die wellicht door iederen die belangstelling heeft voor de Oostendse geschiedenis gekend is (Nieuwsbld 21 nov 1984).

Misschien kunnen deze gegevens dhr. VANDAMME op een spoor brengen om de gravure met meer zekerheid te dateren.

Guido WALTERS

SINT-ANTONIUSKERK VUURTOREN (2-1-1941)

door Ivan VAN HYFTE

Net als de Vuurtorenwijk waren de Konterdam en de Meiboom volkrijke woonkernen die door hun ligging lange tijd geïsoleerd lagen t.o.v. een stad in volle expansie.

In mijn bijdrage "Den Konterdam in het verweer, 80 jaar geleden" (De Plate 1983 p. 258-259) haalde ik een petitie aan waarin de inwoners van de Konterdam een vlotte verbinding naar hun werk, de haveninstallaties, vroegen. We schreven toen 1903.

In een gemeentelijk verslag van 14 maart 1911 duikt opnieuw een petitie op waaruit blijkt dat na 8 jaar de ellende niet voorbij was. Alle hoop was nog altijd gesteld op het metalen gedeelte van de afgebroken Kapellebrug die Openbare Werken had beloofd, maar de stad wilde (of kon?) maar niet financieel over de brug komen.

Interessant aan het smeekschrift is de beschrijving van de woon- en werksituatie van een wijk van spaarzame arbeiders en kleine neringdoeners wiens leefwereld niet het glitterende Kursaal of de sjieke Zeedijk was. Beide milieus leefden nochtans terzelfdertijd naast elkaar.

Een (ingekorte) overname verdient daarom alle aandacht.

"Wij ondergeteekenden zijn allen kleine burgers, geringe neiringdoeners, bedienden en werklieden wonende op de wijken Conterdam en Meiboom. Wij richten ons tot Ued. om blijk te willen geven niet alleen in zaken van Kursaal en Zeedijk, maar ook in alles wat ons, arbeiders en kleinhandelaars kan aanbelangen.

In 1903 was er besloten geweest dat de Regeering zou afstand doen van de Kapellebrug aan de stad Oostende en dat het stedelijk bestuur deze brug zou doen leggen op de nieuwe Conterdamsche sluis. Beziel met een wijs vooruitzicht zijn meest allen onder ons aan de Conterdam en de Meiboom gaan wonen. Met onze gespaarde centen hebben wij er grond gekocht, woningen en werkhuizen gebouwd (...). Wat komen wij te vernemen? Dat U weigert het geschenk der Regeering te aanveerden (...). Door het aangroeien der bevolking, door het onteigenen van de helft van 't Hazegras, door het afzonderen van den Vuurtorenwijk en door het voltooiën der havenwerken, is ons kwartier van aanzienlijk belang geworden.

Aan den Meiboom is reeds eene haringrookerij ontstaan, eene ijzergieterij, een houtdepot, een pakhuis van bouwstoffen, ontelbare woningen. Aan de Conterdam zijn er verscheidene fabrieken gesticht, door Oostendenaars beheerd, menigvuldige huizen gebouwd met Oostendsche kapitalen. Een weinig verder worden de nieuwe werven en slipways opgericht en rechtover die veelbelovende gehuchten, slechts door een smalle vaart gescheiden, hebben wij de houtmarkt, twee groote zagerijen, de elektriek fabriek, de hangaars en stapelhuizen waar kolen, graan, nitraat in geborgen liggen, alsook het slachthuis van M. Carbon, de kantoren en pakhuizen van Cockerill en Vrancken, de ladingskaden van Tilbury en Londenbooten en de aanlegplaatsen der maalboten naar waar velen onder ons des nachts op dienst moeten gaan. En om al die bronnen van werk en voorspoed te bereiken, zouden wij door Uw nalatigheid drie kwart uur verre rond moeten gaan. Neen, Mijnheeren, dat is niet mogelijk!

Raadslid VERHAEGHE wilde weten waarom het College indertijd geen gunstig gevolg had willen geven en of de realisatie ervan NU niet opportuun was. Burgemeester PIETERS vond het "...inutile de décider des travaux si vous n'avez pas l'argent pour payer...". Schepen FERMON stipte aan dat je de val van die ophaalbrug ook zo maar niet op de Konterdamsluis legt... Een ander raadslid, METSU, had het tenslotte gevonden : laat de sasdeuren dicht en de dichtste oversteek is gratis en altijd verzekerd !

Op 21 december 1911 stuurt de Stad een brief aan hoofdingenieur VAN DER SCHUEREN waarin ze resoluut afziet van het "Geschenk van de Regeering" en laat de Konterdam andermaal in de kou.

SIERBORDEN EN DE OOSTENDSE VRIJMETSELAARSLOGE

door Roger VENS

Onze heemkring bezit twee sierborden die tentoongesteld staan in het Heemmuseum, muurkast A.1., waar alle borden achter glas te bekijken zijn.

Deze twee borden zijn afkomstig van de Oostendse Vrijmetselaarsloge Simon Stevin, Groot Loge van België.

Deze loge ontstond door een afscheuring in de 30er jaren. De splitsing kwam er toen een groep nederlandstaligen zich verwijderden uit de Brugse loge (Franstalig) "La Flandre", Groot Oosten van België. De nieuwe loge vestigde zich te Oostende en behoorde ook tot het Groot Oosten van België, de grootste obediëntie in ons land.

Onder invloed van de Anglosaksen, in casu de Amerikaanse bevrijders, richtte men na de oorlog 40-45 de Belgische Groot Loge op, een meer conservatieve obediëntie zich schouwend aan de Amerikaanse en Engelse Loges. Simon Stevin sloot zich bij deze obediëntie aan in die periode.

Een der sierborden vermeldt niets bijzonders alleen dat het bord werd uitgegeven door Simon Stevin Groot Loge Oostende of zoals in maçonnieke termen ten Oosten Oostende, het vermeldt het cijfer 3, een maçonniek cijfer dat de 3 symbolen Kracht, Wijsheid en Schoonheid weergeeft.

Het 2e bord vermeldt evenwel 26e dag 12 maand 5938 wat betekent in onze kalender 26-2-1938 gezien bij de vrijmetselaars het nieuwe jaar in maart begint, men moet tevens 4.000 aftrekken van hun jaartallen (1). Deze datum is ongetwijfeld de datum van oprichting van deze loge. Het sierbord werd uitgegeven in 5975 (1975) en vermeldt de obediëntie, nml. Groot Loge, tevens is het cijfer 3 vermeldt die terug de symbolen weergeeft.

---

(1) Jules BOUCHER. La Symbolique Maçonnieque. 1953.

OOSTENDSE LIEDERENSCHAT

Veel mensen hebben, in een soms bijna vergeten hoek, zaken liggen die zeker de moeite waard zijn en de kennis van de geschiedenis, het volksleven, etc... van Oostende verrijken.

Dikwijls weet men eigenlijk niet goed wat er mee aan te vangen. Een heemkring zoals "De Plate" is perfect in staat die dingen te verzamelen (desnoods copies) en ze, na catalogiseren, ter beschikking te stellen van ALLEN die geïnteresseerd zijn in het Oostende van toen en nu.

Onlangs stelde men ons copies van een aantal vliegende bladeren ter beschikking met tekst en liederen die in het nochtans rijk gedokumenteerde "Oostends Liederboek" van ons lid Jef KLAUSING, niet voorkomen.

Wij laten U uiteraard graag genieten van de lektuur en misschien weet een lezer meer over de aangehaalde feiten.

Freddy HUBRECHTSEN

* * *

AFSCHUWELIJKE MOORD tot Oostende, Villa des Ondines, 45

Eene vrouw van rond de 50 jaren,
op de schrikkelijkste wijze van het leven gebracht

1. Oh wat een treurig lot
Is soms den mensch beschoren,
Wanneer dat men is
Voor 't ongeluk geboren.
't Is onbeschrijfelijk
Hoe men daar vond dit lijk
Waardoor onze badstad
Wierd in opschudding gebracht.
2. 't Is nu maar woensdag laatst
Den nacht was reeds gekomen,
Onze wakkere politie
Kwam er te vernemen,
Dat er op den zee kant
Ja iets moest zijn op gank;
Ja al door de geruchten
Die uit een villa kwam.
3. Zij zijn in allerhaast
Al op de plaats gekomen,
Oh ! God wat een wreedheid
Hebben zij niet vernomen !
Wat akeligen vond
Wie lag daar op den grond
Het was helaas ! een vrouw
Al in haar bloed verslond.
4. Men heeft aanstonds 't parket
Daarvan kennis gegeven
Van deze laffe moord
Die er daar was bedreven.
't Duurde niet lang welhaast
't Parket die was ter plaats
Kwamen ook te bezichten
Deze moord en misdaad.

5. Wel, oh gij moordenaar
Die de misdaad heeft bedreven
Moet gij voor wet en God
Toch niet schrikken en beven.
Het zij wie het mag zijn
Arm, rijk, groot of klein
Daar zal voor op aarde
Toch geene rust meer zijn.
6. Moordenaar zijt gij somtijds
Bij uw' vrienden gezeten,
Van hetgeen men u vertelt
Daar zult gij niets van weten.
Hoort gij gerucht per gewis
Gij denkt dat policie is
Die u komt op te zoeken
En nemen in hechtenis

BEGRAVING

Op de begravenis
Zag men haar zoon opvolgen,
Zijne tranen likten
Erger als regen uit de wolken.
Ja vele moeders dan
Zag men bewogen staan
Wanneer dien treurigen stoet
Hun kwam voorbij te gaan.

* * *

SCHRIKKELIJK ONGEVAL

Geschied op het grondgebied Zandvoorde

Waar 3 families zijn in druk en rouw
en 4 menschen het leven verloren

God verleent hunne ziel d'eeuwige rust.

1. Wat wreede ramp komt weer het menschdom treffen,
Hoe wonderbaar is God in zijn bestuur !
Eene treurige zaak zal ik u gaan verhalen
Wat er nu weer te Zandvoorde is gebeurd.
Eene voiture alsook met paard bespannen,
Koetsier en vrienden ja allen te sâam,
Kwamen zondag avond allen te samen
Van een speelreisje. Wat gebeurde er dan ?

REFREIN

- Oh ! wat hebben deze menschen geleden !
Oh groote God, in eene waterbron
Kwamen zij te vinden het einde van hun leven,
waar eindelijk maar een kind de redding vond.
2. 't Gerucht verspreid, 't publiek kwam te verschijnen,
Helaas te laat daar was niets aan te doen,
Alle reddingen kwam men in te spannen,
En men zochte in dezen watervloed.
Ja, de vrouw die wierd alras gevonden,
Helaas te laat, zij was naar d'eeuwigheid.
----- (onleesbaar)
Ja voor eeuwig en voor altijd.

3. Geenen arbeid kwam men daar te sparen,
 De andere lijken zocht men ten allen kant,
 Na korten tijd wierden zij gevonden
 En ook aanstonds gebracht al op het strand.
 Duizende menschen stonden daar te kijken,
 En ook betreuren helaas ! hunne droeve dood.
 Maar 't was te laat en niet meer aan te denken
 Al hun vermaak dat was vergaan in nood.
4. Zoo ras 't gerucht was in de stad gekomen,
 Wat dat er was aan deze kant geschied,
 Zag men het volk aanstonds er naartoe stroomen,
 Om te gaan bemerken dezen watervliet,
 Ja, waar dat al deze brave lieden
 Waren gedompeld al in dien waterstroom,
 Waar dat zij vonden het einde van hun leven
 Zonder te hebben het minste kwaad begaan.

REFREIN

Men zag daar helaas ! de tranen leken
 Van ouders, vrienden en bloedverwant,
 Wanneer dat zij kwamen bezichten)
 Hunnen broeder, zuster of hunnen man.) bis

BEGRAVING

Op de begraaving zag men de tranen vloeien,
 Van groot en klein ja, in het algemeen,
 Den priester zelf stond er van bewogen
 Wanneer hij hun al naar het kerkhof deed.
 Van alle menschen zag men de tranen leken
 En beklagden allen hun treurig lot.
 Wiens menschen hert moet daar niet voor breken
 Te onderstaan zoo eene triestige dood.

OPROEP - 1 FEBRUARI 1953 - OOSTENDE ONDER WATER

Een gespecialiseerde firma gaat, in opdracht van de T.V. media, een programma maken van de 13 grootste rampen die ons land in deze eeuw troffen. Hierin is ook begrepen de stormvloed van 1 februari 1953 die Oostende onder water zette.

Personen die het allemaal meegemaakt hebben en bereid zijn een ooggetuigenverslag hiervan te geven aan de programmamakers worden gevraagd hun naam, adres en telefoonnummer op te geven aan de secretaris van de Kring, J.B. Dreesen, tel. 059/70.82.15 (of schrijf een briefje).

We danken U nu reeds, in naam van de firma, voor de medewerking.

J.B. DREESEN

VRAAG

De heer François AUBERT, 47, rue Santiago, F-64700 Hendaye zoekt gegevens over André POMME (1756-1842), die van ca. 1789 tot 1814 "agent maritime" zou geweest zijn in Oostende.

Rechtstreeks antwoorden aan vraagsteller, graag.

N.H.

Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde

WESTVLAAMSE HEEMKUNDIGE DAG OP ZATERDAG 9 MEI 1992 IN LICHTERVELDE MET MEDEWERKING VAN DE HEEMKUNDIGE KRING KAREL VAN DE POELE VAN LICHTERVELDE

Programma

Vanaf 14.30 uur: Ontvangst van de deelnemers in Zaal Lichtenhove, Torhoutstraat, (zie plattegrond) Lichtervelde. (Parking ter plaatse)

Aan iedereen wordt een koffie aangeboden.

- 15 uur : Algemene Ledenvergadering met verkiezing leden Raad van Bestuur.
* alleen voorbehouden aan de afgevaardigden aangesloten kringen.
* Vervangprogramma voor diegenen die niet op de statutaire vergadering dienen aanwezig te zijn : Dia-montage "**Oude zichten van Lichtervelde**".
- 15.30-16.30 uur : Referaat "**Registratie, hypotheeken en kadaster in verband met heemkunde**" door Pierre Vanderstickele .
- 16.30-17.50 uur : voordrachten : **100 jaar Karel Van de Poele**.
: **De 'lichtervelde' (trekzak)**.
- 18 uur : Toespraak door de heer Goddyn, schepen van Cultuur.
Receptie aangeboden door het gemeentebestuur van Lichtervelde.
- 19 uur : Feestmaaltijd in Zaal Lichtenhove

Deelnemingsbijdrage Westvlaamse Heemkundige Dag : 100 fr.

De feestmaaltijd kost 1025 fr. (aperitief, voorgerecht, hoofdschotel, nagerecht, mokka, witte en rode wijn inbegrepen). Wie deelneemt aan de maaltijd, is vrijgesteld van de deelnemingsbijdrage. Dit bedrag moet overgeschreven worden op rekeningnr. 000-0158746-54 van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde, Zeger Maelfaitstraat 31, 8800 Roeselare vóór 4 mei 1992 met vermelding "Heemkundige Dag 1992". Alleen de overschrijving geldt als inschrijving.

MENU

- ✦ Aperitief van het huis (met hapjes)
- ✦ Gegarnierde gerookte forelfilets
Witte wijn
- ✦ Houtlands varkenshaasje
3 soorten warme groenten
Kroketten
Rode wijn
- ✦ Mokka, gebak-assortiment

In de hoop u op 9 mei 1992 te mogen ontmoeten, sturen we u onze beste groeten.

Sekretais
Emiel Decock

Voorzitter
Michiel De Bruyne

p.v.b.a A. & Y. MONBALLIU

Noordzandstraat 72, BRUGGE

Tel. 050 - 33 73 12

Jozef II straat 25, OOSTENDE

Tel. 059 - 70 21 13

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD

Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

P R O M O T I E   V E R K O O P

Te koop aan de balie van het Heemmuseum

Ostendiana III + IV + V aan 1.000 Fr

i.p.v. 1.650 Fr

Nu kopen - een enige gelegenheid !!!

Begravenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskrete, takt
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen.
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon.

Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht.
Begravenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059/80 15 53 & 70 32 78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

OOSTENDSE HEEMKRING

" DE PLATE "

V.Z.W.

STUDIEREIS 1992

Met De Plate naar het westelijk
verlengstuk van onze provincie
Zuid- of Frans Vlaanderen
waarbij onze aandacht voornamelijk
op het oude BONEN ofte BOULOGNE
gericht is.

Zondag 14 juni 1992

Wij wensen U een
prettige dag op
deze Boulogne-tocht
en zijn eens te meer
blij dat U er bij
bent.

TEN GELEIDE

*****

Onze studiereis gaat vandaag naar het westelijk verlengstuk van onze provincie, namelijk Zuid- of Frans-Vlaanderen. Dit gebied behoorde oorspronkelijk tot de Nederlanden maar werd mettertijd door Frankrijk ingepalmd.

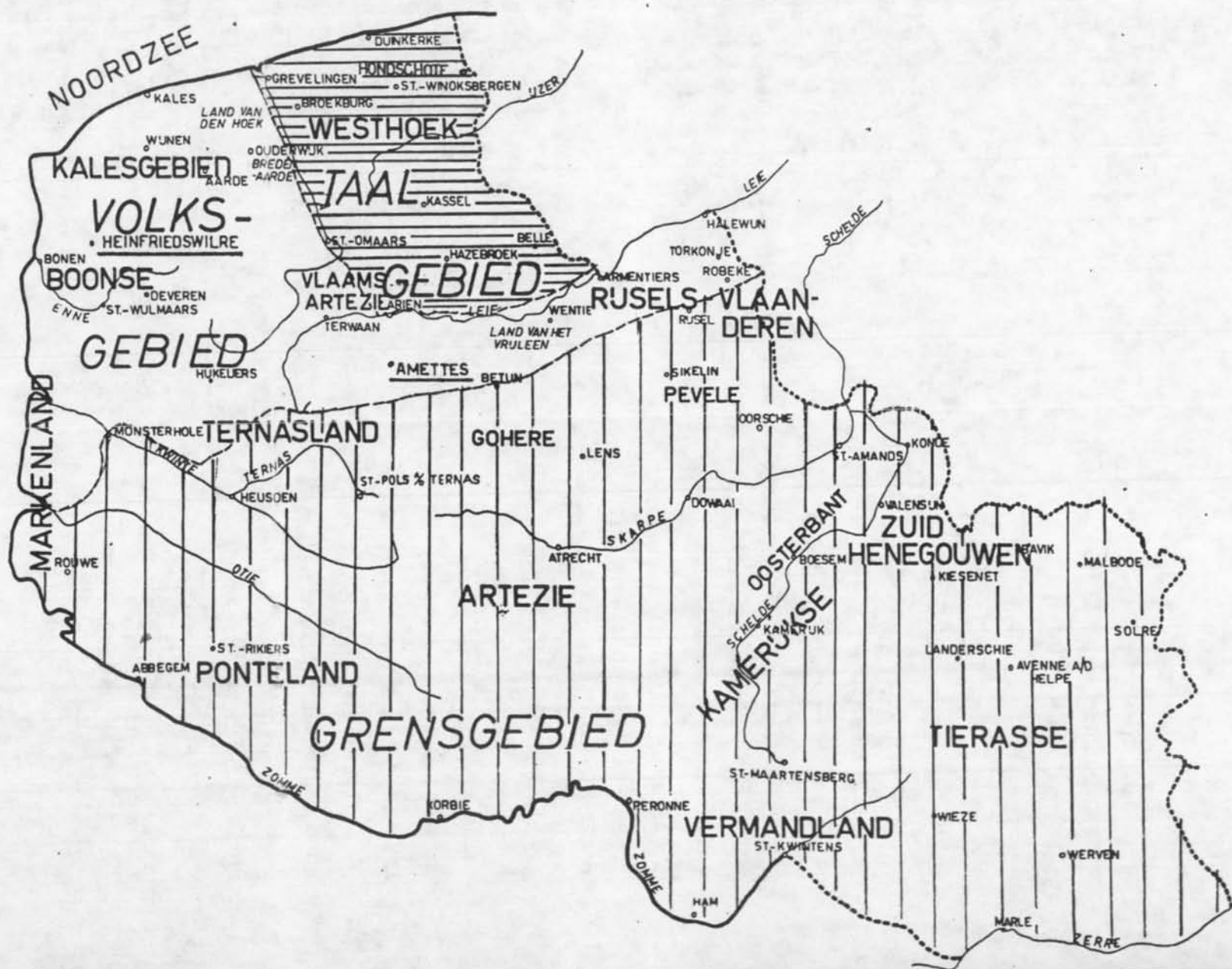
Hierop nader ingaan kan niet zonder een kort historisch overzicht.

- In de 4de en 5de eeuw koloniseren de Franken een uitgestrekt gebied ten Noorden van de Somme (de ZOMME) en de Oise (de ZERRE).

Aan de Noordzee- en Kanaalkust vermengden ze zich met de daar wonende Kelten (Morinnen en Menapiërs) en de ingeweken Saksers en Friezen. Uit de dialecten van deze stammen groeide het Diets. De bewoners gaven de dorpen en gehuchten Germaanse namen. In de loop van de daarop volgende eeuwen werden veel van deze plaatsnamen vervormd en verfranst. Voorbeelden hiervan zijn :

Bonen werd Boulogne, Kalkwelle werd Coquelle, Monsterhole werd Montreuil sur Mer, Het Hoekske werd Le Touquet.

- De plaatsnamen in deze streek bezitten meestal een kenmerkend bestanddeel dat wijst op de bodemgesteldheid (OXELAERE = Okselare, laar = moerassige beboste grond), een waterloop (ESQUELBECQ = Ekelsbeke, ligt aan de Yzer die daar nog een beek is), de landbouw (CAPELLEBROUCK = Kapellebroek, van broek = laag gelegen land) of een andere eigenaardigheid. (LEDERZEELE : Zele van Sali = woning uit één verstek bestaande, KILLEM een heem of heemnaam, LEFFRINCHOUCKE-LEFFRINCHOEKE, hoek = schuilhoek, VOLCHERINCKHOVE van hof, hoeve, PITGAM van hamme, uitstekende landtong in een overstromingsgebied. BUYSSCHEURE, scheure van schuur, BROUCKERQUE, Broekkerke, kerk in broek, moeras. BOURBOURG = Broekburg = burcht in moeras).

- Het gebied benoorden de ZOMME en de ZERRE dat aardrijkskundig, historisch en kultureel bij de Nederlanden behoort, „ordt ingedeeld in drie gewesten. Deze zijn :

de Westhoek : De streek begrensd door de Ae en de Leie, waar gehuchten, dorpen en steden nog het best hun oorspronkelijke naam bewaard hebben. Op vele plaatsen wordt nog "Keuninck Vlemsch" gesproken, dit is Nederlands met Westvlaamse eigenaardigheden en uitspraak.

het Volksgebied : dat bestaat uit het Kalesgebied, het Boonse, Vlaams Artezië en Rijsels Vlaanderen. Sommige van de streeknamen zijn nog herkenbaar andere zijn onherkenbaar vervormd. Men ontmoet er nog zelden iemand die "Vlemsch" spreekt.

een derde deel het Grensgebied - of Grensland :

strekt zich van het MARKENLAND aan de zee over Artois (Artezië), oostelijk uit tot Zuid-Henegouwen. Men spreekt er Picardisch en de Germaanse oorsprong van de meeste plaatsnamen is nog moeilijk te onderkennen maar werden ons voornamelijk door Karel de Flou (1853-1931) in zijn Toponymisch Woordenboek uit de doeken gedaan. Het lot van deze streek was van bij de aanvang van de Nederlandse geschiedenis vast met het onze verbonden.

Hierbijgevoegd vindt U een plan van deze indeling.

- De verdediging van de Zuidergrens der Nederlanden vergde door de eeuwen heen, tal van bloedige offers. Stuk voor stuk ontroofden de Franse legers, en met hen de Franse taal, dit oorspronkelijke Nederlands gebied.

Na het sneuvelen van Karel de Stoute, in 1477, werden Pikardië en de Zommesteden (Corbie, Péronne en Ham) door Lodewijk XI veroverd.

In 1529, wordt de Zomme terug de Zuidergrens van de Nederlanden, maar in 1550, is Hendrik II er weer van de partij en hij gaat zelfs verder en verovert BONEN (Boulogne). Het is ook Hendrik II die in 1558 het KALES-gebied inrijft.

In 1639 zet Lodewijk XIII de opmars terug in. Hij verovert HEUSDEN (Hesdin) in 1639, ATRECHT in 1640, ARIEN, BAPALMEN en LENS in 1641.

In 1645 bezetten de Fransen Armentiers en Broekburg en in 1662, kopen ze MARDIJK en DUINKERKE af van de Engelsen.

Lodewijk XIV verbiedt het daaropvolgende jaar in Duinkerke en Broekburg nog langer in het Vlaams te wonen. In 1667 worden DOWAAL en RIJSEL door Lodewijk XIV ingenomen.

Bij de vrede van Aken in 1668 krijgt Frankrijk de reeds voorheen verworven delen van Frans-Vlaanderen toegewezen, alsook SINT WINOKS-BERGEN.

Na de beslissende slag, in de Penevlakte bij Kassen (11-4-1677), gevolgd door het Verdrag van Nijmegen (1678) werden de kasselrijen Belle en Kassel, St Omaars, Ariën, Kamerijk en de rest van Frans-Henegouwen aan Lodewijk XIV afgestaan. Alle voorgaande overeenkomsten werden bij de Vrede van Utrecht in 1713 voorgoed bekrachtigd. Het gebied ten noorden van de Zomme en de Zerre was voor goed voor Vlaanderen verloren. De verfransing ervan kon beginnen.

De geestelijkheid bleef de jeugd echter verder in het Nederlands onderwijzen. Ook de invloed van de Rederykers bleef tot in de eerste helft van de 18de eeuw zeer groot. Doch het verblijf van de Franse troepen en het stelselmatig aanstellen van Franse ambtenaren werkte geleidelijk de verfransing in de hand. De gegoede burgers waren als eersten voor de nieuwe taal gewonnen. Doch de verre, Franse scholen tasten diep in hun beurs.

In 1771 hield het Nederlands nog steeds stand in de scholen, naast het Grieks en het Latijns. Het Frans had er nog geen plaats gevonden.

De afbraak van het Nederlands begon echter voorgoed na de revolutie in 1789. Onder de leus "Une république, une langue" was elke vorm van federalisme, evenals de spreektaal, tot verdwijnen gedoemd.

Vanaf 1791, moesten alle openbare opschriften in het Frans worden gesteld.

Een besluit van 24 augustus 1795, voerde het eentalig Frans onderwijs in.

Vanaf 1810 mochten de Vlaamse bladen niet meer verschijnen zonder begeleidende Franse vertaling.

In 1853, verbodde de "Conseil Académique du Nord" het onderwijs van het Nederlands.

Het Tweede Keizerrijk (NAPOLEON III) liet nog alleen het godsdienstonderricht en de predikatie toe in de volkstaal. In het begin van deze eeuw werd ook dit verboden.

Maar zoals we het steeds weer meemaken, riep ook hier de actie een reactie op.

Reeds in 1853 werd men een, eerder oppervlakkige, herleving van het nationaal bewustzijn gewaar. Zelfs vooraanstaanden stichtten in dat jaar te Duinkerke het "Comité Flamand de France" met als devies "Moedertaal en Vaderland". Zij stelden zich tot doel alles dat van enig belang was in het gewest op te zoeken, te bestuderen en te bewaren. Hun gezamenlijk werk is bewaard gebleven in de "Annales" en "Bulletins". Ze zijn een ware goudmijn voor alles met betrekking tot Frans-Vlaanderen.

Hun werking was echter te veel op het verleden gericht.

- Een bekende naam uit deze groep was Edmond de Coussemaker (1805-1876) die ondermeer een volledige verzameling oude Vlaamse volksliedjes optekende.
- Op het einde van de zelfde eeuw was het Kannunik Camiel Lootens (1855-1945) professor aan de Katholieke universiteit van Rijsel, die met enkele andere priesters een nieuwe poging aanwendde om het taalbewustzijn te doen herleven.

Stelselmatig kwam er een beweging voor een terugkeer naar het Nederlands op gang. In 1885 verscheen een "Vlaamse Almanak voor 't Noorden" in 1892 een weekblad "Het Vlaamsch Kruis". Vanaf 1900 verscheen de eerste jaargang van "Tisje-Tasje's Almanak". De oplage zou tot 6.000 exemplaren bereiken.

Als een reactie tegen de centralistische staatsopvatting ontstond er rond 1911 in alle Franse provincies een regionalistische stroming. Zij steunde op twee grondslagen : volk en gewest en eiste voor iedere streek voldoende vrijheid op om volgens eigen aard en wezen te kunnen leven.

Het aantal initiatieven groeide geleidelijk aan en leidde uiteindelijk in 1924 tot de stichting van het "Vlaams verbond van Frankrijk".

De Bezieler was E.H. J.M. GANTOIS(1904). Van huize uit franstalig, studeerde hij wijsbegeerte en letteren aan de Rijselse universiteit waarna hij een aanstelling kreeg als kapelaan, in de ellendigste volkswijk van Groot-Rijsel. Zijn speuren naar de eeuwig levende tekens van ras en dialect brachten hem naar de Vlaamse oorsprong van zijn streek. Met woord en pen zette hij zich in voor het welzijn van Zuid-Vlaanderen. Hij mag als de voornaamste voortrekker van de Vlamingen in Frans-Vlaanderen aanzien worden.

Langzamerhand begon het Vlaams bewustzijn ook bij het gewone volk te ontwaken. Men ging weer Vlaams toneel spelen, er verschenen in de weekbladen korte stukjes in het Vlaams. Kortom er was een groeiende belangstelling voor de moedertaal.

Na de tweede wereldoorlog werd deze ontwikkeling opgeschort. Het "Vlaams Verbond" verdween samen met zijn tijdschriften.

Maar de Vlaamse gedachte was niet dood in Frans-Vlaanderen.

In 1948 werd in Waregem een eerste Franse-Vlaamse dag georganiseerd.

In 1951 slaagden enkele Zuid-Vlamingen er opnieuw in een leidinggevend tijdschrift "Notre Flandre" uit te geven.

Sedert 1952, wordt onze taal door P. BRANCHIN, gedoceerd in PARIJS en in 1954 startte een cursus Nederlands aan de officiële universiteit van Rijsel.

En de reeks gaat verder. jaarlijks organiseert het " Centre d'Etudes Néerlandais" de l'université de Lille, een voordrachtenreeks waarop eminente Frans-Vlaamse, Vlaamse en Nederlandse sprekers het woord voeren.

Elk jaar in september, dit jaar de 27ste in Waregem, worden de Frans-Vlaamse Cultuurdagen georganiseerd .Dit jaar wordt dat voor de 45 ste keer.

Nieuwpoort laat zich niet onbetuigd en organiseerde in april van dit jaar haar 18 de Frans-Vlaamse veertiendaagse " Nieuwpoort ". Het " Comité voor Frans-Vlaanderen richt voor het 27ste jaar een Nederlandse taalprijskamp in voor Frans-Vlamingen.

Ook onze zustervereniging BACHTEN de KUPE richt sedert 28 jaar een Heemdag in Frans Vlaanderen in. Regelmatig onthullen zij op deze Heemdagen een marmeren plaat op een of ander gebouw of resten van een gebouw.

Op het gebied van tijdschriften, publicaties en kranten staat er een uitgebreide waaier geschriften ter beschikking van de belangstellenden. Hierin neemt de Stichting ONS ERFDEEL met een Nederlandstalig (Ons Erfdeel) en een Franstalig (Septentrion) tijdschrift; een jaarboek (De Franse Nederlanden/Les Pays-Bas Français) ; en een reeks brochures over de aspecten van onze cultuur een bijzondere plaats in.

Het "Comité flamand de France "(opgericht in 1853) met zijn leuze "Moedertaal en Vaderland " publiceerde dit jaar de 49ste aflevering van zijn " Annales du CFF "

In de bijzonderste plaatsen van de Westhoek en het zuidelijk deel van het Volksgebied worden vrije en officieele Nederlandse cursussen ingericht. Einde 1990 totaliseerden we 625 leerlingen in 41

vrije cursussen met 25 leraren en 192 leerlingen in de officieele cursussen (deze laatste worden uitsluitend in het middelbaar onderwijs gegeven).Wij vergeten daarnaast niet de studenten die officieel Nederlands leren aan de twee Rijselse Universtiteiten (katholieke- en rijksuniversiteit).Om sociaal- economische redenen worden in de laatste jaren ook cursussen Nederlands georganiseerd door de Kamers van Koophandel,Permanente Vormingscentra,Minitel en bepaalde bedrijven.Al bij al wordt het aantal personen dat momenteel Nederlands leren in Frans-Vlaanderen op 2.500 geschat.

Buiten dat zijn er nog een waaier van iniatieven die er allen op gericht zijn Frans- Vlaanderen zijn eigenheid te laten bewaren.

Hiermee eindigt dit kort ,historisch overzicht van Zuid-of Frans-Vlaanderen,dat ik noodzakelijk achtte als voorgerecht van onze tocht.

*****

Na een vlotte rit over Diksmuide ,Ieper en Poperinge bereiken we in ABEELE de grensovergang.De eerste Franse stad die we voorbijrijden heeft een door en door Vlaamse naam,STEENVOORDE,en is in wezen zeer Vlaams gebleven.

De kerk ligt er als verzonken in een dal.De toren(uit 1712 met spits van 1890-91) is 92 meter hoog.De kerk werd vernield door de Geuzen (1566),door brand (1576),door het Frans leger (1644). Herbouwd (1660-1664) en gerestaureerd (na 40-45).Er zijn een tweetal Vlaamse herbergen " Au boerenhol " en het "Sint Sebastiaanshof".Steenvoorde is de verblijfplaats van de reus " Jan de Houtkapper" (die dateert uit 1918).

Naar Kassel toe passeren we de REPER,DRIVER of DRIEVE-molen. DRIEVER is de naam die men aan de knecht gaf die het graan vervoerde.Deze molen is nog in zeer goede staat.De Reper-Fortune is een oude molenaarsfamilie die meer dan 150 jaar dit beroep uitoefende.De molen"stampte " eertijds lijnzaad te Samryn bij Rijsel .Vader De Reper liet de molen in 1901 naar Steenvoorde overbrengen,waar hij werd omgevormd tot een " terwemulle ".

De hoekpijlers binnenin zijn vierkantig en van een sterkte zeldzaam bij houten windmolens.Achter een ijzeren gebint vond de molenaar het jaartal 1700.De molen ,die een pleisterplaats is voor toeristen,staat er zeer verzorgd bij en is een bezoek overwaard. Voor ons ,als een arendsnest op de Kasselberg (176meter hoog), ligt het stadje CASSEL ,de oudste stad in Frans-Vlaanderen.Eertijds was het de hoofdstad van de Westhoek (Zee-Vlaanderen). Het heette eerst CASTELLUM MORINORUM en was toen een versterking van de (Keltische) Morinen,daarna CASTELLUM MENAPIORUM,hoofdstad van de (Germaanse) Menapiers.Een KASSEL was later ,in het Westvlaams, een hoogte,een heuvel.

De Romeinen legerden er en lieten acht "steenstraten " over de berg lopen: naar Terenburg over Bavikhove;naar de Leie over Tienen;naar Bonen over Ochtezele;naar Mardyck over Ekelsbeke; naar Zuidkote over Wildert;naar Stegers en Atrecht over Strazele; naar Ieper en Brugge over Steenvoorde;naar Wervik en Doornik. In dit laatste Castellum werd de Menapische generaal en admiraal CARAUSIUS geboren die zich in 268 tot keizer liet kronen van Groot Brittanie.Hij was de bouwer van de eerste Britse vloot.

Het eigenlijke Castellum lag boven op het 1200 m lange en 300 m brede " terras".In 860 schonk ODOAKER,zevende forestier van Vlaanderen, aan Kassel de titel van " stad ".

Kassel is bekend om drie veldslagen,die echter niet op de heuvel maar in de buurt werden geleverd.In de eerste (1071) overwon Robrecht de Fries te Bavikhove Filips I,koning van Frankrijk en werd graaf van Vlaanderen.In dat jaar was Kassel reeds met muren,torens en vijf poorten omringd.Als dank liet Robrecht op het "terras " de Stiftskerk van Sint Pieter bouwen (1075).In 1085 stichtte hij het Sint Pieterskapittel met 20 kanunniken.In 1093 werd hij hier begraven.

Na de brand in 1131 liet Diederik van den Elzas de kerk herbouwen en het stoffelijk overschot van Robrecht overbrengen naar het mausoleum van de vergrote krypte.

In 1223 werd in deze kerk het huwelijk gesloten tussen Margareta, jongste dochter van Boudewijn IX, en Willem van Dampierre.

In de tweede veldslag (1328) versloeg Filips VI van Valois,koning van Frankrijk,in de omgeving van Hardenvoorde,de Vlaamse opstandelingen tegen Lodewijk van Nevers,onder bevel van Niklaas

Zannekin. Ter herinnering aan de heldhaftige strijd van Zannekin werd Kassel door de Vlamingen vaak " de heilige heuvel van Vmaanderen " genoemd.

Op het " terras " stond een vuurtoren, 's Graven toren, in 1672 door de Fransen vernield.

In de derde veldslag op Palmenzondag, 11 april 1677, overwon Filips, hertog van Orleans en broer van koning Lodewijk XIV, in de Penevlakte, de Nederlanders en de Spanjaarden, aangevoerd door Willem III van Nassau, prins van Oranje. Het gevolg was de inlijving van Zee-Vlaanderen (en dus ook onder meer Kasselambacht) bij Frankrijk door het Verdrag van Nijmegen (1678).

De weg Duinkerke -Rijsel werd aangelegd in 1753-1756, de weg naar Sint Omaars in 1773.

Kassel bleef een versterkte stad tot de Franse Omwenteling. Tijdens WO I was Kassel , van oktober 1914 tot april 1918, het hoofdkwartier van generaal Hembert Plumer en van maarschalk Ferdinand Foch. Tijdens WO II brandde de noordoostkant van de markt af. Kassel is tweetalig en tot in het begin van de tachtigerjaren overwegend Vlaams.

De O.L.Vrouw Stifftkerk is een gotische hallenkerk, met midden 12 de eeuwse romaanse fragmenten. Ze werd herbouwd in 1290 en hersteld in de eerste helft van de 17de eeuw. De kerk bevat een schat aan bezienswaardigheden.

Andere kerkelijke bezienswaardigheden zijn de voormalige barokke Jezuitenkerk (1634-1687), met kerkhof (oude smeedijzeren kruisen) en het gasthuis der Augustinessen (1255) met kapel van 1634, thans rusthuis voor ouden van dagen.

De Grote Markt telt enkele mooie herenhuizen uit de 16de, 17de en 18de eeuw. Kassel herbergt ook twee reuzen (Reuze Papa-1848 en Reuze Mama-1860) die op Paasmaandag uit het Landshuis worden gehaald voor de Ommegang. Ze dansen op de tonen van het Vlaamse Reuzenlied.

We stoppen een ogenblik op de Grote Markt. Of we even uitstappen hangt af van onze uurrooster.

We verlaten de stad met een weids uitzicht op de streek naar Sint Omer en volgen de D933 naar Sint Omer.

Op onze rechterzijde duikt langzaam de groene massa op van CLAIRMARAIS, Klonneren, Kleermeers of Klerenmeersbos. De graven van Vlaanderen verbleven hier bij voorkeur in het jachtslot Ruhout. Het Staatsbos is ongeveer 1200 ha groot, bestaat voor 6/10de uit eiken , 1/10de uit essen en 1/10de beuken. De rest is opgevuld met rode eik (uit Amerika ingevoerd) en kastanjelaars om het geheel wat op te vrolijken. Volgens de legende leverde dit oude bos aan Julius Cesar het hout dat hij nodig had om zijn schepen te bouwen voor zijn tocht naar Engeland.

Clairmarais is vooral bekend om zijn moerassen " CLAIRES " of moerassige weiden, turfkuilen en plassen. De groentenbedrijven liggen er tussen de moerassen en de "WATERGANGS" waar de BACHUTES" voor de verbinding te water instaan. De boeren brengen aldus hun groenten, vooral bloemkool, naar de veiling en de boerinnen varen alzo naar hun melkvee.

Het bos is toeristisch aangepast met parkings, tafels en banken voor een pic-nic. Van de in 1140 gestichte abdij van Klonneres getuigen enkel nog enige steenresten . Ze werd tussen 1791 en 1802 verwoest en het dienstbare verkocht. Enkel de abdijsgraven zijn blijven bestaan maar die onderging latere veranderingen.

We laten Sint Omer rechts liggen. Het is spijtig want het is een merkwaardige stad die een bezoek overwaard is, maar we kunnen nu éénmaal niet alles op een dag doen.

Sint Omaars werd in 1127 tot stad verheven. De nog bewaarde keure is één van de oudste documenten uit Zuid-Vlaanderen. Het was één van de eerste versterkte steden van Vlaanderen en werd eerst ontmanteld in 1888. De bloei van Sint Omaars is voornamelijk te danken geweest aan de wolhandel met Engeland en de wijnhandel met Frankrijk.

De Fransen veroverden de stad in 1677 en het jaar nadien werd ze door het verdrag van Nijmegen voorgoed bij Frankrijk ingelijfd. De inwoners onthaalden de overwinnaar, Lodewijk XIV, in 1677 zeer koel. De nieuwe gouverneur, een markies, diende kanonnen op te stellen voor het stadhuis om de gemoederen te bedaren. De verfransing begon in de 18de eeuw, maar de stad bleef, dank zij het bisdom, tot aan de Franse revolutie een Nederlands cultuurcentrum. In de stad bleef men tot diep in de 19de eeuw Vlaams spreken en in Hoogbrug en Liezel, twee buitenwijken, tot in het begin van de 20ste eeuw. Als voornaamste merkwaardigheden noteren we hier de O.L. Vrouwebasiliek met een hele resem kunstwerken, het Sandelinhotel en museum (Schone kunsten), de oude Jésuitenkapel, een park van 10ha enz.

In de wirwar van banen zoeken we de richting Boulogne. Via de D.208 bereiken we de N42.

Wij passeren WISQUES gekend voor zijn Sint Paulsabdij door de Benedictijnen gesticht in 1889 in een oud kasteel en in de loop van deze eeuw ruim aangevuld met moderne gebouwen. Herbergt ook de 2600 kg klok uit 1470 van de vroegere Sint Bertin Abdij. Is gekend voor de Gregoriaanse zangen in de mis van 9u45 en de vespers van 17 uur.

LUMBRES-Lumeres, het stadje aan de samenvloeiing van de Blequin (de Belken) en de Aa is zeer schilderachtig gelegen in het dal maar wordt volledig beheerst door de grote Portland-cementfabriek. Wij komen nu in het BOONSE. Het Boonse onderscheidt zich van Artezie door een meer geaccidenteerd landschap en een intens groen uitzicht. Monocultuur is hier afwezig in de landbouw. De talrijke weiden wijzen op het belang van de veeteelt. Het typisch Boonse witte trekpaard is een zeldzaamheid geworden. De kleine riviertjes zijn bekend voor hun forel en in de lente bloeien aan weerszijden de boomgaarden. Ook de ondergrond is verscheiden. Dat valt op met de marmarwinning te Marquise en de cementfabricage uit het krijt van Deveren (Desvres).

Ter hoogte van Le Plouy verlaten we de N42 en slaan rechtsaf de D 127 op richting Le Wast en Rety. We komen hier in de geboortestreek van onze Sinte Godelieve van Gistel die hier Sainte-Godeleine wordt genoemd.

Rety is de plaats waar de "bruids- en de vluchterswegen" samen komen. Van hieruit groepeerden zich vroeger de drommen pelgrims die al zingende en al biddende naar de Godelievekapel optrokken.

Langs diezelfde baan bereiken wij het gehucht LANGEVOORDE (Longuefort-ter plaatse Longuefourt genoemd) de geboorteplaats van Godelieve. Langevoorde is een gehucht van WIERRE-EFFROY (dat vroeger HEIMFRIEDSWILRE noemde). Op deze plaats vindt men drie oorden van Godelieveverering: de plaats van het kasteel (opperhof ware een betere term) het neerhof en de putkapel.

Wij stoppen voor een aperitief in de "Creperie Sainte-Godeleine"

bij Madame Evelyne Longuemaux, die een afstammeling is van de bouwers van de Godelievekapel die zich in de weide naast de inrichting bevindt.

De aperitief is in de prijs inbegrepen. Normaal drinkt men er de "aperitief maison" een "picon au vin blanc", maar U kunt ook een martini bestellen.

Zij die het wensen kunnen in de weide de bedevaartkapel bezoeken. Volgens de legende plantte Godelieve, alvorens haar ouders te verlaten, haar spinrok in de grond en aldaar ontstond een bron. De bron bestaat nog en het water wordt door de bedevaarders aangewend om bevrijd te worden van keelpijn en oogkwalen. De grote bedevaart van het jaar grijpt hier op 9 juli plaats. De iets minder verzorgde kapel, bezit een fraai beeldje boven de toegangsdeur gewijd aan de plaatselijke heilige. Het gebouwtje met links de bron, is voorgepropt met dankplaten. Het koortje is afgesloten met traliehekken waaraan linten bengelen voor het afbinden van de koorts.

Binnen en buiten hebben de bedevaarders sporen nagelaten onder de vorm van geschreven vragen en gunsten. Resumerende, bij het altaar een neo-gotisch reliekkastje van de hand van Bazin uit 1860. De kapel werd gebouwd door J.B. Brasdefer Delatauy en M.T. Longuemaux, zijn echtgenote en dit op 5 september 1782. Het kapelletje werd herbouwd in 1829 door J.L. Longuemaux " officier retraité de Napoleon ".

We schepen terug in en rijden in de richting Wierre-Effroy. Rechts van ons, tussen het kreupelhout, ligt de " Mote" waarop zich het "kasteel" (lees opperhof) bevond waar Godelieve geboren werd. Iets verder ligt het "neerhof". Deze hoeve " Longevoorde" genaamd wordt sedert 1982 uitgebaat door het gezin Brunelle. Goed onderhouden met op het voorhof een duiventoren.

Wij rijden voorbij de schilderachtige Sint Pieterskerk van het 136 meter boven de zeespiegel liggende Wierre-Effroy.

Achter de kerk ligt de school, waar volgens de legende, Godelieve haar opvoeding zou hebben genoten.

We draaien weer terug de N42 op richting Boulogne.

Over Boulogne zullen we kort zijn want het is ons reisdoel.

Boulogne-sur-Mer (Bonen voor ons) is een oude Romeinse stad gelegen aan de uitgang van het dal waarin de rivier de Liane vloeit. Van hieruit vertrokken de Romeinen voor de verovering van Engeland. Het is ook een " keizerlijke" stad. Napoleon stichtte er in 1801 het kamp van Bonen en breidde de haven sterk uit. tussen 1803 en 1805 bracht hij er 150.000 man samen en 1700 platbodemde schepen. Van de landing in Engeland kwam niets terecht en in 1805 moest hij het kamp verlaten.

Bonen heeft twee reuzen Batisse en Zabelle, visser en visserin. Het is de eerste Franse vissershaven, de tweede reizigershaven van Frankrijk en een zeer belangrijke handelshaven (10de in de Franse havens en eerste transitohaven van het vasteland voor auto's van en naar Groot-Brittannië).

Bonen bestaat uit de Bovenstad en de Benedenstad. De Bovenstad, op een heuvel, met een omheining in 1231 gebouwd op Romeinse grondvesten, vormt een bijna regelmatige vierhoek. Met zijn Basiliek, Kasteel, Stadhuis, Belfort en nauwe straatjes is dit alleen reeds een dagbezoek.

De Benedenstad die veel te lijken had van WOII, werd na de oorlog modern wederopgebouwd.

Verdere bezienswaardigheden zijn het Museum, de Bibliotheek, de Kalvarie der Zeelui, de Kapel van de Foyer du Marin, Quai Gambetta, de Casa San Martin, de haven (uiteraard) het strand en Nausicaa, dat we vandaag bezoeken.

Als excursie in de omgeving telt de Colonne de la Grande Armee, het dal (letje) van Wimereux en het Forêt de Boulogne.

We zijn ondertussen ter plaatse geraakt waar we beginnen met onze voeten onder tafel te steken in het restaurant van NAUSICAA.

Smakelijk eten.

Van uit het restaurant hebben we uitzicht op de haveningang en het strand.

Omstreeks 14u30 beginnen we ons bezoek aan NAUSICAA " le Centre national de la Mer", dat op 18 mei 1991 geopend werd als een " Grand projet d'Etat". De Heemkring is er dus als " de kippen bij ". Omstreeks 16u15 schepen we terug in en halen onze gids op. Hij zal ons gedurende een uur, van op de car, een overzicht geven wat Boulogne zoal te bieden heeft aan interessante zaken. Boulogne heeft nog geen Nederlandstalige gidsen (er is te weinig vraag naar), de uitleg wordt dan ook in het Frans gegeven. Waar nodig zal uw dienaar voor de vertaling zorgen.

Omstreeks 18 uur eindigt ons bezoek aan Boulogne en trekken we via " la côte Opale " de kustbaan Oostendewaarts.

We hebben nog een flinke rit voor de boeg en traditiegetrouw willen we op een redelijk uur thuis zijn.

Nauw verbonden met Boulogne is de charmante badplaats Wimereux, sedert enkele jaren de geliefkoosde Paasweekverblijfplaats van Jean-Pierre en Simonne (Falise-Maes). Deze plaats ligt aan de monding van de Wimereuxbeek die te Boursin ontstaat.

In een tuin bij het station staat een obelisk (1853) op de plaats waar de luchtvaarders Pilatre de Rozier en Romain vielen op 15 juni 1785 bij een poging om het Kanaal per luchtballon over te steken. Ze liggen begraven op het kerkhof van Wimille.

Een gedenkteken herinnert aan de proefnemingen van Marconi en Branli, die vanuit de villa " Flandre " in 1899, de eerste draadloze verbinding tot stand brachten.

Wimereux is een druk bezochte badplaats die op slechts 6 km van Boulogne ligt.

De volgende plaats die we passeren is Wissant (Witsant). In de middeleeuwen een belangrijke haven die sindsdien verzandde. Kan even goed als Bonen de Portus Itius, van Julius Cesar Commentari zijn, de plaats vanwaar zijn Romeins leger vertrok om Groot-Brittanie te veroveren.

Prachtig gelegen aan een reusachtig strand (12 km) van fijn en vast zand, ongeveer halweg tussen de kapeen Grauwnes en Wittenes, zonder stromingen en zacht hellend een van de mooiste van Frankrijk.

De volgende plaats, Sangatte, heeft in de laatste jaren aan belang gewonnen als bouwplaats voor het Franse deel van de Kanaaltunnel, de Chunnel. Het is echter ook een belangrijke badplaats met fijn zand van waaruit, naar het noorden toe, de eerste grasduinen van de Vlaamse kust beginnen. In een gehucht van Sangatte, Bleriot-Plage vloog Louis Bleriot in 1909 als eerste over het kanaal.

Calais-Kales ligt op slechts 28 km van Engeland. Het behoorde van 1347 (na de slag van Crecy) tot 1558 toe aan Engeland. In dit laatste jaar werd het door Hendrik II heroverd.

Calais is een wereldcentrum voor machinetule-en kant. De kantnijverheid werd er in 1817 door een Engelsman ingevoerd en ,vooral, sedert 1838 uitgebouwd. Aan de basis lagen de Jacquard-weefgetouwen - er is een standbeeld van Jacquard-.

Het is een van de belangrijkste reizigersverkeerhavens van Frankrijk. Als bijzonderste bezienswaardigheden vermelden we ; de stoere Tour de Guet (1248) tot 1848 vuurtoren ; de witte 58 m hoge vuurtoren, het strand met fijn wit zand tot Wittenes; de cidadel uit 1560 en het gedenkteken van de Burgers van Calais (6 man boden in 1347, met een strop rond de hals, de sleutels van de stad aan Edward III.)

Gravelines ofte Grevelingen is een omwald zeestadje aan de rechter-oever van de gekanaliseerde A , bij haar monding. Omstreeks 800, bij het terugwijken van de zee, werd hier een kapel gebouwd. De eerste kerk kwam er in 1040. Het stadje ontving privilegieen in 1159 en werd omwald door Diederik van de Elzas, die hier overleed. Lang voor Duinkerken bezat Grevelingen een belangrijke haven, voor de haringvangst en de handel met Engeland. Grevelingen zit volgepropt met bastions, kazernes, munitieopslagplaatsen, gewelfde doorgangen en forten. De voormalige vesting is nog omwald. In 1952 verdwenen een dertigtal Gentenaren met hun autobus in de Aa. Een klein gedenkteken herinnert aan dit voorval.

Duinkerke dat in 1940-45 bijna totaal verwoest werd, laten we deze maal " links liggen ". De naam duikt voor de eerste maal op in 1067. De stad die een roerige geschiedenis kende is tot aan de Franse revolutie door en door Vlaams gebleven. In 1810 was het volksleven er nog volledig eentalig. De strijd door de officiële instanties gevoerd leidde tot een volledige uitroeiing van de moedertaal.

Duinkerke kent sedert de aanvang van de jaren zestig een onafgebroken groei. Voor wie het bij helder weer vanop de Houtlandse heuvels kan overschouwen strekt zich een havengebied uit van Duinkerke tot aan de atoomcentrale van E.D.F. (Electricité de France) te Grevelingen. Er kunnen petroleumtankers van meer dan 300.000 ton aanleggen. Nieuwe industrieën rijzen er stelselmatig uit de grond. Duinkerke heeft nog veel troeven achter de hand. Er zijn echter ook schaduwzijden. Duinkerke is niet gegroeid naar de maat van de Westhoek die ontwricht raakt, zelfs niet naar de maat van de hele Frans-Vlaamse regio. De probleemgebieden (vooral het textielgebied, het steenkoolbekken en de oude metaalzones) profiteren nog in onvoldoende mate van de haven. Zijn economische bedrijvigheid is nog altijd een eiland, los van Frans-Vlaanderen. Wij naderen nu de grens die we langs het kanaal van Duinkerke-Plassendale (aangelegd vanaf 1638) bereiken.

Eens Ghyvelde gepasseerd liggen rechts van de weg de Binnenduinen van Adinkerke-Gyvelde., 400 tot 600 meter breed en 10 meter hoog. De totale lengte bedraagt 13 km. Deze zogenaamde Oude Duinen, zijn restanten van een voor het overige verdwenen duinengordel die zich tussen 1500 en 1000 jaar voor onze tijderekening op onze kust vormden. In maart laatstleden hadden wij in onze Kring hierover een uitstekende voordracht van de heer J. Termote.

Ondertussen hebben wij de grens overschreden en is Adinkerke en Veurne in het zicht. Het was eens temeer een gevulde dag, die des te meer waarde kreeg omdat we hem doorbrachten in het westelijk verlengstuk van onze provincie.

Afhankelijk van onze uurrooster kunnen we misschien nog een half uurtje stoppen op de Grote Markt van Veurne. Dit geeft ons de ge-

legenheid deze laatste in al zijn zomerse schoonheid te bewonderen.

Hiermee eindigen onze voorzomerse activiteiten. Ik wens jullie nog een prettige zomervacantie met veel zonnige en interessante dagen. En we geven rendez-vous op onze eerste septemberactiviteit.

J.B.Dreesen.

Bibliografie.

Jozef van Overstraeten. De Nederlanden in Frankrijk.

Bert Bijmens. Zuid- of Frans-Vlaanderen.

Jozef Deleu. Frans Vlaanderen.

Hugo Thoen. De Belgische Kustvlakte in de Romeinse tijd.

KFV-Medelingen (orgaan van het Komitee van Frans-Vlaanderen) tot en met 20ste jaargang nr 1/92.

Michelin. Nord de la France.

Michelin. Carte Routiere et Touristique. Calais, Lille, Bruxelles.

Toeristische folders uitgegeven door de diensten van Cassel, Wierre-Effroy en Boulogne.

FOTOCOPIEHUIS

DESNERCK D.

Torhoutsteenweg 196

8400 OOSTENDE

Tel. 059/50 31 46

**FOTOCOPIES
AAN DE
GOEDKOOPSTE PRIJZEN**

DE PLATE v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. N 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 21
Nr. 9
MAAND september 1992

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER

J.P. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

SECRETARIS

J.B. DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

REKENING

750-9109554-54 of
000-0788241-19

IN DIT NUMMER

- blz. 161 : **A. VAN GEETERUYEN** : Oostende tijdens de Tweede Wereldoorlog.
- blz. 164 : **G. JACOBSEN** : Liefdadigheidskring "De Lustige Zigomars".
- blz. 166 : **J. VERHAEGHE** : Enkele Oostendse kapers en hun buit in 1684 - 1718.
- blz. 179 : **N. HOSTYN** : Ensoriana - Enkele onuitgegeven teksten van James Ensor.
- blz. 180 : **I. VAN HYFTE** : Het leven op een gemeentelijke school in Oostende, eind 19e eeuw.
- blz. 183 : **A. SMISSAERT (+)** : Oostende tijdens de Eerste Wereldoorlog (24).
- blz. 187 : **E. LIETARD** : Oostendse numismatiek.
- blz. 190 : **A. SWYNGEDAUF** : Ostendiana.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort

SEPTEMBER-ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten in de loop van de maand september.

A. SEPTEMBER I - ACTIVITEIT. Wandelvoordracht. Bezoek aan de Burgemeestersgalerij in de Raadzaal van het Oostendse Stadhuis.

Op zaterdag 19 september 1992

brengen wij een bezoek aan de Raadzaal van het Oostendse Stadhuis. Onder leiding van de heer Julien VERHAEGHE, Ere-afdelingschef van de 4de Afdeling van de Stad Oostende, nemen wij daar de Burgemeester galerij onder de loep. Deze reeks burgemeestersportretten werd destijds geschilderd door de bekende Oostendse portretschilder Emile BULCKE. Dhr. VERHAEGHE, die wij kennen als de nijvere zoeker en onderzoeker van de Oostendse geschiedenis, zal ons de verschillende burgemeesters voorstellen en hun politieke carrière met anekdotische zwier toelichten.

Dit belooft eens te meer een must te worden. Wij verwachten U om 14u15 onder het uurwerk van het Stadhuis waar ons geacht medelid, de heer Raymond DILLEN, Afdelingshoofd van het Secretariaat ons zal opvangen.

Zoals steeds is de deelname vrij en kosteloos ook voor niet-leden. Men zegge het voort.

B. SEPTEMBER II - ACTIVITEIT. Avondvoordracht

Een avondvoordracht met muzikale begeleiding gaat door op

donderdag 24 september 1992 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Het onderwerp : *JAZZ IN OOSTENDE. 1945-1980*

De spreker : de heer Georges VAN DUYVENBODEN

Jazz is, net als de andere vormen van volksmuziek, mettertijd deel gaan uitmaken van onze plaatselijke geschiedenis.

Met de heer VAN DUYVENBODEN als gids maken wij vanavond een muzikale wandeling door onze stad na de Tweede Wereldoorlog.

Voor de oorlog werd op deze muziek gedanst, na de oorlog werd ernaar geluisterd. Deze fundamentele verandering vond ook in ons land, in onze stad plaats maar dan in mineur. Onze stad kende hoogtepunten met de concerten van Louis ARMSTRONG, Count BASIE, Duke ELLINGTON... en we vergeten zeker niet onze stadsgenoot Roger VAN HAVERBEKE die in deze naoorlogse jaren steeds jazzmuziek heeft gebracht met een artistieke inhoud en dit tot in de kleinste dorpen van ons land. Jazz in het Kursaal, in de dancings, café's, jeugdclubs, kerken, op straat. Hierdoor is jazz gaan deel uitmaken van ons Heem.

De heer Georges VAN DUYVENBODEN is de Oostendse jazzkenner bij uitstek. Voor enkele jaren bracht hij een boek uit over dit

onderwerp dat een mooie aanvulling vormde in onze Oostendse geschiedenis.

De heer Valère PRINZIE zal instaan voor de muzikale techniek zodat woord en muziek in elkaar zullen vloeien.

Warm aanbevolen en niet alleen aan de jazzliefhebbers maar aan alle Oostendenaars begaan met alle facetten van hun geschiedenis. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Wij rekenen op Uw aanwezigheid. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

OOSTENDE TIJDENS DE TWEDE WERELDOORLOG

door A. VAN GEETERUYEN

In het kader van het Dijle-plan van de Geallieerden in 1940, trokken, in overeenkomst met de akkoorden, de Franse troepen ons land binnen. Langsheen de kust was dit het leger van Generaal GIRAUD, dat o.a. de 60 en 68 ID onder zijn bevel had. De 68 kreeg daarbij de opdracht de Belgische kust te beschermen tegen eventuele zeeaanvallen. Deze troepen waren een aanvulling op de bestaande Belgische garnizoenen. Als kustgeschut beschikten de Belgen te Oostende over 3 x 4.7 Apc Tankkanonnetjes, gelegen aan de Halve Maan, voor het Kursaal en Mariakerke. Verder stonden er zeer oude stukken 17 cm. opgesteld in de oude betonnen kuipen van de Batterij Deutschland te Bredene. Ook stonden er een aantal houwitsers opgesteld in de Halve Maan (oude batterij Eylau van 14/18).

Oostende werd reeds op 28 mei door een voorhoede van de 256 ID bezet.

DE MARINE

De daaropvolgende dagen nam de Marine m.n. de 204 M.A.A. behorende tot het 22 M.A.R. haar intrek rond en in de stad. Onmiddellijk begon deze eenheid met de installatie van een aantal kustverdedigingsbatterijen rond Oostende. Eerst verdedigd door 2 batterijen, werd het Oostendse zeefront vanaf 1942 uitgebreid tot vier. Namelijk :

De M.K.B. SALSWEDEL NEU (domein Prins Karel) te Raversijde
De M.K.B. KURSAAL (op de plaats van het afgebroken Kursaal)
De M.K.B. HUNDIUS (tussen Fort Napoleon en de Haveningang)
De 60 E-BATTERIJ te Bredene

Eind mei nam ook de varende Kriegsmarine haar intrek te Oostende, en werd de stad op bevel van de toenmalige Fuhrer der Torpedoboote (H. VON BUTOW) uitgebouwd tot steunpunt voor S-booten (torpedoboten). Dit hield in dat er een grote bunker werd gebouwd in het visserijdok dat uiteindelijk aan een 8-tal S-boten onderdak kon bieden. Verder opereerde vanuit de haven nog een Minensuch Flotille, en een Räumboot Flotille.

Eigen aan de verdediging van de haven was er een Hafenschützflotille.

DE LUFTWAFFE

Eind mei 40, begin 41 was Oostende ook één van de uitvalhavens in verband met de operatie Seelöwe (landing op Engeland), en werden er vele inscheep- en landingsoefeningen gehouden. Het was ook gedurende die tijd (15 augustus 1940) dat er door een ongeluk het Torpedodepot gelegen aan de Cockerillkaai de lucht invloog. Door haar belang als inschepingshaven werd de stad meerdere malen door de R.A.F. aangevallen, waarbij echter volgens Duitse rapporten weinig oorlogsschade te noteren viel.

Om de stad tegen luchtaanvallen te beschermen zette de Luftwaffe reeds vanaf het begin een aantal luchtdoelbatterijen in, namelijk een batterij van 6 x 8,8 cm. te Mariakerke, een batterij van 6 x 8,8 cm. bij Fort Napoleon en een batterij van 6 x 8,8 cm. te Bredene. Ook beschikten deze eenheden over een 32-tal 2 cm. luchtdoelkanonnen die her en der in de stad verspreid werden. In 1943 was het Schw. Res. Flak Abteilung 252.800 man sterk.

Om boven de Noordzee vliegers te kunnen ter hulp komen werden oorspronkelijk een 2 of 3-tal watervliegtuigen van het type HE 59c ingezet vanuit een loods aan de Spuikom. Daar deze vliegtuigen toen reeds verouderd waren, en de Spuikom eigenlijk een te kleine landingsbaan had werden deze vliegtuigen half 1941 verplaatst naar een ander front.

HET LEGER

Gedurende de oorlog gebeurde het nogal eens dat de alhier gelegen divisies verplaatst werden, en vervangen door nieuwe. Dat maakt dat er te Oostende in totaal een 8 à 9 divisies gelegen hebben. In juni 1943 lag hier het II bataljon van het 113 Infanterie Regiment van de 39 Infanterie Divisie. II/113 IR v/d 39 ID onder bevel van Gen. d. Inf. LOWENECK.

Zoals de Marine over Kustartillerie beschikte, zo had ook het leger haar Artillerie Batterijen, de Heeresküsten Artillerie. Daarvan lag de dichtste eenheid te Middelkerke (3/H.K.A.A 1240). Verder beschikte ook iedere divisie over haar Divisie Artillerie, en daarvan lagen er wel enkele in de nabijheid van de stad, o.a. te Bredene, Zandvoorde, Leffinge, Slype, Steene.

Vanaf de zomer van 1942 werd de zogezegde Atlantikwall uitgebouwd, en werd ook Oostende in een eerste bouwfase opgenomen. De verschillende Stp aan de kust werden versterkt met bunkers, de Kustartillerie kreeg nieuwe kanonnen, er en werden verschillende versperringen, zoals Anti-tankmuren en grachten, gebouwd.

Gedurende de oorlog kreeg Oostende verschillende malen bezoek van hogere Duitse Officieren, o.a. H. VON BÜTOW (führer der Torpedoboote), G. VON RUNDSTED (OB West), Grossadmiraal DÖNITZ (OB van de Marine), Admiraal LÜTJENS (gesneuveld met de Bismarck), ROMMEL, enz.... Ook werd de stad een drietal keer door Japanners bezocht in het kader van hun leerbezoeken aan de Atlantische muur.

Uiteindelijk was Oostende half 1943 opgebouwd uit 3 Panzerstützpunkte, nl. : Pz.Stp Ostende Hafen, Pz.Stp Blauwe Schleuse en Pz.Stp Steene. Al deze steunpunten waren dan onderling ook nog verbonden en beschermd door een doorlopende Tankgracht. Op

verschillende hoeken van deze gracht stonden ook nog Machinegeweer- en Panzerafweergeschutsbunkers. Terzelfdertijd was ook het strand omgevormd tot een sterke hindernis.

Het einde van de bezetting kwam uiteindelijk op 8 september 1944, toen de Canadezen van het Essex Scottish Reg. de stad ongemoeid binnenreden.

Daar Oostende slechts een kleine haven was, besloot het OB West op 7 september, mede door gebrek aan troepen de stad niet te verdedigen, en de overgebleven eenheden naar Breskens terug te trekken. Wel moesten alle haveninstallaties onklaar gemaakt worden. Daarvoor moest de Marine een aantal soldaten van het Sperrwaffen comdo onder het bevel van Kaptl. KEILHACK achterblijven om deze vernielingen uit te voeren. Uiteindelijk slaagden ze daar maar gedeeltelijk in.

Eind oktober, begin november speelde de haven een rol bij de aanval op Walcheren. Van hieruit vertrok namelijk de landingsvloot naar Westkapelle.

RESTANTEN VAN DE DUITSE VERSTERKINGEN

Niettegenstaande de Duitse vestingswerken na de oorlog meestal vernietigd werden, heeft de stad Oostende door een gelukkig toeval verschillende Duitse stellingen min of meer ongeschonden kunnen bewaren.

1. Van de batterij SALZWEDEL NEU te Raversijde is 2/3 bewaard, evenals een tweetal infanterie weerstandsnesten (in totaal een 3 km. ondergrondse gangen en een 70-tal bunkers).

2. Te Stene staan er nog een 4-al bunkers die deel uitmaakten van het Pz.Stp. Oostende Stene, en te Leffinge staat nog een Divisie Artillerie opstelling (voorzien van loopgrachten, anti-landingspalen en geschutsbunkers).

3. Op het binnenplein van de Kazerne Bootsman Jonsen staat een Dom bunker (bunker gebruikt als Luftschilds of Telecommunicatie, met een gepunt dak).

4. Aan het Oostelijk staketsel naast de radar, het hoofdkwartier van het Pz.Stp Ostende Hafan (volledig bewaard). De twee overgebleven Luftwaffebunkers van onze kust, plus een aantal bunkers van 1940 en één van 14/18.

5. De M.K.B. HUNDIUS, gelegen tussen de Halve Maan en Fort Napoleon. Van alle bewaarde resten zijn deze de meest interessante, want hier zijn nog alle bunkers van de batterij aanwezig. De opstelling is daarbij ook nog praktisch een schoolvoorbeeld van een Marine Batterij van die tijd.

6. Rondom de stad zijn op verschillende plaatsen nog merkwaardige bunkers en geschutsopstellingen te zien. Blauwe Sluis, achter de oude Beliard Scheepswerven, te Leffinge, aan de sluizen van de visserijhaven, enz....

Al bij al kunnen we stellen dat de Stad Oostende qua bereikbaarheid over de meest intacte en meest diverse overblijfselen van de Tweede Wereldoorlog beschikt, gelegen tussen Denemarken en Le Havre.

LIEFDADIGHEIDSKRING "DE LUSTIGE ZIGOMARS"

door Georges JACOBSEN

Wie herinnert zich niet de mooie en kleurrijke verklede groepering die zich verdienstelijk maakte door geldinzamelingen en door geldelijke steunverlening aan de plaatselijke noodlijdende en nationale erkende werken van liefdadigheid. Men zag ze regelmatig in onze stad met hun collectebussen beroep doen op de stadsgenoten voor het steunen van het ene of andere liefdadigheidswerk.

Teneinde deze nuttige vereniging uit de vergeethoek te halen en voor onze geest weer op te roepen zal ik dan ook beroep doen op mijn herinneringen als zoon van de secretaris en stichter Jan JACOBSEN.

Mijn betrachtingen zijn dan ook een zo naar de werkelijkheid getrouw beeld op te roepen van deze vereniging opdat deze niet zou verloren gaan voor onze stadsfolklore.

STICHTING

De kring werd gesticht op 23 november 1912 in het lokaal "Café Sint Jozef", Gentstraat te Oostende (uitbater : Jozef DEVENTER).

Voor wat betreft de leden van het bestuur zal de opsomming niet volledig zijn, bijzonderlijk van sommigen, in verband met de functie die zij bekleedden in het bestuur.

Algemene bestuurder : A.E. WAUTERS (bediende Casino)

Voorzitter : Oscar VERLINDE (schoenhandel Alfons Pieterslaan)
Richard LINGIER (aannemer)

Ere-voorzitter : Amedé DEMOOR (Casino)

Onder-voorzitter : Gustaaf VANWETTER, Albert DEGRYSE, Jozef FOL

Secretaris : Jan JACOBSEN

Schatbewaarder : Jan BOYDENS

Materiaaloverste : Georges MICHIELS

Hebben nog deel uitgemaakt van het bestuur in de loop der jaren : Richard JUNCQUE, Alfons ROOMS, Valeer LAMOTE, Carlo BENS, Fernand MOUQUE, Willy VANWETTER, Georges DOSSAER (leider van de fanfare).

SAMENSTELLING VAN DE VERENIGING

De kring bestond uit :

- het bestuur
- de werkende leden
- de steunende leden
- de ere-leden
- de muzikanten

De *werkende leden* : inzamelaars(sters), mirlitonisten, muzikanten.

De *steunende leden* : personen die niet daadwerkelijk deelnamen aan de activiteiten van de kring, maar een jaarlijkse bijdrage overmaakten aan de kring.

De *ere-leden* : gewoonlijk vrije beroepen, hoge ambtenaren, politieke mandatarissen, enz. De jaarlijkse bijdrage was dan ook een grote

steun voor de activiteiten van de kring.

Het totaal van al deze aangeslotenen : ongeveer 500

UNIFORM

Zwarte vilten hoed (1630-1670 : Portugal), rode laken veston met koperen knopen, zwart fluwelen schoudermanteltje, kaki rijbroek, zwarte laarzen.

De verschillende functies die men beklede in de kring werden aangeduid door het overeenkomstig aantal galons op de voorarm van de veston (1, 2, 3, 4).

MUZIEKKORPS

Bestond uit een 40-tal muzikanten onder de leiding van Georges DOSSAER.

ACTIVITEITEN

Wekelijkse bijeenkomst van de werkende leden en echtgenoten (prijskamp op biljart met kegel, met optelling van de punten). Vrouwen : trou-madame.

Jaarlijks inrichten van Sinterklaasfeesten voor de wezen van de

Grijze Zusters, Langestraat en voor de wezen van het Carolinenhof, Wellingtonstraat.

Deze kinderen werden dan bedacht met speelgoed en snoep. Dit ging gepaard met het bezoek van Sinterklaas (Jan JACOBSEN), Zwarte Piet (Georges MICHELS) en de schouwveger (Georges JACOBSEN).

BEZOEK VAN SINTERKLAAS

Bij particulieren op de vooravond van 6 december, op aanvraag en mits schenking van een gift ten voordele van hun liefdadigheidswerken.

STEUNLIJSTEN

Talrijke handelaars en vrije beroepen tekenden mild in op de steunlijsten voor het aankopen van speelgoed en snoep.

MEDEWERKEN TOT HET INZAMELEN van giften ten voordele van de erkende plaatselijke en nationale werken :

- Liga tegen T.B.C.
- Rode Kruis
- Fonds voor weduwen en wezen 1914-1918
- Oudstrijders, invalieden, enz.

Deze nationale werken schonken aan de inzamelaars(sters) als waardering voor hun medewerking een herinneringsmedaille die de inzamelaars dan op hun uniform droegen. De collectebussen (gekleurd in de Oostendse kleuren rood en geel), genummerd en verzegeld door de politiediensten waren voorzien van een etiket waarop de naam van het werk vermeld stond waarvoor de inzameling plaats vond. Per paar (twee personen) werd dan overgegaan tot het inzamelen, de ene droeg de collectebus en de andere een mandje waarin de miniatuur kentekens of kunstbloempjes lagen die opgespeld werden aan de schenkers van een gift, als bewijs van zijn geste.

Na de inzameling werden de zegels van de collectebussen door de politiediensten verbroken in bijzijn van getuigen van de kring. Een proces-verbaal werd dan opgemaakt die de globale opbrengst van de inzameling vermeldde, die dan kon overgemaakt worden aan de desbetreffende werken.

HET VAANDEL

Een zijden vierkant vaandel waarop het wapen van de stad Oostende alsook de voorstelling van een inzameling in uniform werd geborduurd. Bovenaan een buste van een zigomar.

Het muziekkorps droeg ook een uniform. Deze droegen een kentekentje (lier) op de revers van hun veston.

In de optocht werden de inzamelaars(sters) omringd door de mirlitonisten (rietfluitjes) die drager waren van bekers, mandjes gevuld met kunstbloemen.

Te midden van deze kleurrijke groep werd een miniatuurbeeldje gedragen van een zigomar. Door een vernuftig systeem was het de drager mogelijk de maat aan te geven bij de marsmuziek. Dit beeldje werd steeds in de optochten gedragen door de ontwerper en maker ervan, de secretaris Jan JACOBSEN.

ENKELE OOSTENDSE KAPERS EN HUN BUIT 1684-1718

door Julien VERHAEGHE

Wie zou durven beweren dat hij nooit in boek, op film of televisie de avonturen en vechtpartijen van koene kapers en piraten heeft gevolgd.

Weinigen beseffen echter dat er een groot verschil bestond tussen een kaper en een piraat.

Piraten vielen voor eigen rekening ieder schip aan en waren in zekere zin vogelvrij verklaarde zeerovers die bij gevangename op geen pardon moesten rekenen. De kaper daarentegen was voorzien van een patent, de zogenaamde kapersbrief, van zijn regering, en viel alleen schepen aan van naties waarmee zijn land in oorlog was, en de buit overdroeg aan de admiraliteit van zijn land die deze openbaar verkocht. Van de opbrengst kregen de kapers (en de reders die de kaperschepen uitrustten) hun deel.

De havensteden van de grote maritieme buurlanden eren hun kapers, richtten er monumenten en standbeelden voor op, en gaven hun naam aan de voornaamste straten en pleinen van hun steden.

Oostende, dat vele jaren berucht, beroemd en gevreesd was als kapersnest, heeft enkel een paar straten in een volksbuurt aan de buitenkant van de stad bedacht met de naam van een kaper, alsmede een pleintje, weggestopt achter de Sint-Jozefskerk. Erger nog, toen de oude Sint-Pieters en Pauluskerk eind vorige eeuw afbrande, en het grafmonument van Jacob BESAGE, de grootste Oostendse kaper van alle, werd vernield, vond het toenmalige schepencollege het niet nodig om dit in de nieuwe kerk herop te richten. De latere schepencolleges

vonden evenmin tijd, geld of interesse om dit te doen alhoewel de tekst van het grafschrift gekend is.

De volgende gegevens werden gevonden in de registers van het Brugsche Vrije, nr.'s 1751 t/m 1753, bewaard op het Rijksarchief te Brugge. Ook onze vrienden van het V.V.F. zullen bij het uitpluizen van deze registers veel gegevens over Oostendenaars en hun beroepen vinden.

Register 1751

1. Verkoop op 9 en 10.02.1684 van het franse fregat "Saint Nicolas de Grace" van Saint Malo, kapitein Charles DISVAUX, geladen met olijfolie, anchovis, dozen "prinolen", sponsen, amandels, indiase dekens en tafelkleden, olijven, zeep en vaten "frias de Florence" genomen op 20.12.1683 en opgebracht op 15.01.1684.

Opbrengst : 1634.10.2 gulden

Kosten : 1059.13.6 gulden

2. Strooptocht van de Oostendse fregatten "Sinte Teresa", kapitein Jan LAUWERENS, en "Onse Lieve Vrouwe van Gratie", kapitein Jacob FRANCKE, vertrokken uit Oostende op 05.03.1684 en er teruggekeerd op 27 en 29.04.1684.

a) op 11.03 gekaapt de franse bark "Isabelle", schipper Noël CHARLE, komende van het eiland Tercere naar La Rochelle, geladen met witte suiker, "moscades", braziliaanse tabak, "fernabacq" en nagelhout, opgebracht naar Pleymouth en aldaar verkocht op 03.05 voor 7.000 gulden frans geld.

b) op 20.03 werd een franse bark gepraaid, komende van Lissabon naar Haudierne, en weer vrijgelaten tegen een losgeld van 1.200 gulden frans geld.

c) op 03.04 gekaapt een franse bark "Saint Anne" schipper Jean MAIHY, varende naar La Rochelle, geladen met witte suiker, olijfolie en hammen. Wegens de slechte staat van het schip werd het opgebracht naar Mongy in Galicië en aldaar verkocht voor 275 gulden.

Uit deze rekening blijkt dat op 06.03.1684 slag werd geleverd met een frans oorlogsschip waarbij matroos Pieter COUSIN en kwartiermeester Thomas REUBENS gekwetst werden, waarvoor te Pleymouth 8.18 pond kosten waren.

Pieter COUSIN kreeg bij de terugkeer nog 12 gulden omdat hij wegens "pine ende smerte van sijne voorseijde quetseure niet en conde aerbeijden nochte in zee gaen"; daarenboven kreeg chirurgijn François VANDEN HEEDE 12 gulden "omme hem te cureeren", en apotheker Aernoult HONDERMARCQ 4.9 gulden voor medicijnen. Kwartiermeester REUBENS kreeg voor de kwetsuur in zijn hand voorlopig niets.

Netto opbrengst van de 3 kapingen : 5726.2.6 gulden.

3. Verkoop op 11.09.1684 van het schip "Le Benin", kapitein Clemens BODIN, komende van Santo Domingo naar Dieppe, geladen met tabak, "afistilla", bruine suiker, indigo, katoen, zilverwerk, kruiden en "schildpadde", genomen op 18.8 door het Oostendse fregat "de Marquis de Grana", kapitein Frans DE SCHOT.

Opbrengst : 15.067.7.4 gulden

Kosten : 3.594.6.4 gulden

Het schip zelf werd ingehouden op 1.650 gulden en zou later opnieuw te koop gesteld worden.

In deze rekening was een post van 1.437.17.6 gulden tot het betalen van het "cureren van diversche gequetsten, als hun onderhoudt ende doodtschulden van diversche bootgesellen ende vollontairen, doodtgeschooten gedeurende de vojagien van de fregatten "Marquis de Grana", "Sint François" ende "Onse Lieve Vrouwe van Gratie" tusschen 28 april en 25 augustus 1684".

4. Verkoop op 29.05.1684 van de franse gerbane "Saint Wolfrant" van Abbeville, schipper André MARCHAND, geladen met smissekolen en noordse deilen, en een franse binnelander "Saint Pierre" van Kales, schipper Pieter VERRIN, geladen met koolzaad, boter, muskaatwijn en gezaagde deilen, beiden genomen op 29.04 door de Oostendse konvooschepen "de Marquis de Grana", kapitein Frans DE SCHOT, en de "Sint François" kapitein Philips VAN MAESTRICHT.

Opbrengst : 7.287.16.9 gulden

Kosten : 4.749.9 gulden

5. Verkoop op 12.09.1684 van het schip "l'Occasion", schipper Pierre LEGROS, komende van Teneriffe naar Havre de Grace, geladen met "Ternoef", vis, levertraan en cider, genomen op 18.08 door het Oostendse fregat "de Marquis de Grana", kapitein Frans DE SCHOT.

Opbrengst : 8.044.15.03 gulden

Kosten : 1.087.6 gulden

6. Op 27.01.1693 werd een franse vissersboot gepraaid door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Paulus BESTENBUSTEL, en weer vrijgelaten tegen een losgeld van 312 gulden.

Kosten : 45.7 gulden

7. Verkoop op 03.04.1693 van de pinas "de Vrindens Avonture", schipper John CHEL, gemonteerd met 14 kanons en geladen met smissekolen, genomen op 14.03 door het Oostendse fregat "de Coninginne van Spanien", kapitein Jacob FRANCKE, in compagnie met de kapiteins Ambrosius RODRIGUES en Paulus BESTENBUSTEL.

Opbrengst : 21.540.2 gulden

Kosten : 1.259.3.6 gulden

8. Verkoop op 03.08.1693 van het buisschip "d'Hope van Brugge", schipper Jacob HIJERS, geladen met smissekolen en slijpstenen, genomen op 30.07 door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Pauwels BESTENBUSTEL.

Opbrengst : 2.000 gulden

Kosten : 159 gulden

9. Verkoop op 27.08.1693 van de hoeker "de Elisabeth" van Prestenbaerens, geladen met gerst, haver, havermeel, vis en riemen papier, genomen op 01.08 door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Pauwels BESTENBUSTEL.

Opbrengst : 4.662.13.9 gulden

Kosten : 722.1.9 gulden

10. Verkoop op 27.08.1693 van het franse oorlogsschip "la Fortune" van Duinkerke, kapitein Jacob VERMOORTEL, met de 4 kanons en de kogels, genomen op 06.08 door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Pauwels BESTENBUSTEL.

Opbrengst : 499.12 gulden

Kosten : 220.1.10 gulden

11. Verkoop op 27.08.1693 van het frans oorlogsschip "la Fantasie" met 11 kanons, kapitein Nicolas BATEMAN, genomen op 26.08 door de Oostendse fregatten "Sint Franciscus", kapitein Willem BESTENBUSTEL, en "de Coninginne van Spanien" kapitein Jacob FRANCKE.
Opbrengst : 5.099.12.3 gulden
Kosten : 478.19.10 gulden

12. Verkoop op 30.09.1693. Een hoeker "den Dadelboom" van Rotterdam, kapitein Henri LAMBRECHTSEN, werd door de eigen bemanning in brand gestoken na aangevallen te zijn geweest door het Oostends fregat "de Coninginne van Spanien", kapitein Jacob FRANCKE, in compagnie met de kapiteins Willem en Pauwels BESTENBUSTEL. De Oostendse bemanning had nog 36 pijpen "canariewijn" opgevist, die te Oostende verkocht werden.
Opbrengst : 4.917.16 gulden
Kosten : 284.11.4 gulden

13. Verkoop op 27.11.1693 van het fluitschip "de Hope" van Carelskroon, schipper Jan JANSSEN CAREL, geladen met tarwe, genomen op 17.11 door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Willem BESTENBUSTEL.
Opbrengst : 15.264.11.9 gulden Kosten : 784.1.4 gulden

14. Verkoop op 23.11.1693 van het frans oorlogsschip "le Cerf Volant", kapitein Jaspar BART, van Duinkerke, met 8 kanons, genomen op 10.11 door de Oostendse snauw "de Simme", kapitein Jan LAUREYS.
Opbrengst : 2.405 gulden
Kosten : 357.5.3 gulden

Register 1752

1. Verkoop op 29.12.1693 van het buisschip "De Anne Margriete" van Enkhuizen, schipper Cornelis THEUNISSEN, geladen met "rode" tarwe, Oosterse wol en duigen, genomen op 08.12 door het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Willem BESTENBUSTEL. Enkele franse matrozen waren 's nachts uit Oostende gevlucht, en zijn achtervolgd geweest door ruiters onder bevel van Frans DUPREZ, en een boot onder bevel van Willem BESSIENS. Ze werden gevat, gevangen gezet te Nieuwpoort, en per wagen teruggebracht naar Oostende door de luitenant van kapitein BESTENBUSTEL met 11 matrozen. De laatsten hebben te Nieuwpoort 20.15 gulden verteerd.
Opbrengst : 16.710.17 gulden
Kosten : 970.3.3 gulden

2. Verkoop op 08.01.1694 van het frans oorlogsschip "la Concordia" van Duinkerke, met 8 kanons en 4 bassen, kapitein Jan WEYNAERT, geladen met rogge, tarwe, pek, lood, deilen, handspaken, houten nagels, lege tonnen, canariewijn en diverse kleinigheden, opgebracht door het Oostends konvooschip "de Coninginne Van Spanien", kapitein Jacob FRANCKE.
Opbrengst : 9.364.17 gulden
Kosten : 954.18.11 gulden

3. Verkoop op 20.01.1694 van de hoeker "de liggende Leeuw" van Zierikzee, met 2 kanonnen en 2 bassen, kapitein Willem BLANCKAERT, geladen met steenkool, gerst en tarwe, genomen op 19.12.1693 door het Oostends konvooschip "de Coninginne van Spanien", kapitein Jacob FRANCKE.
Opbrengst ; 2.856.3.9 gulden
Kosten : 401.11.4 gulden

4. Verkoop op 24.01.1694 van de franse gallioot "la bonne Espérance" van Duinkerke, met 4 kanons, kapitein Pieter WALDRYCK, binnengebracht op 24.12.1693 door het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Willem BESTENBUSTEL in compagnie met kapitein Michiel MANSVELT.

Opbrengst : 830 gulden

Kosten : 375.14 gulden

Er werd een zieke franse matroos (die nadien overleed) verzorgd ten huize van Pieternelle CLISTHOOGHE, weduwe van Willem SWART. Chirurgijn Anthone LIEVEN en dokter Michiel REUSE kregen respectievelijk 2.2 en 7.16 gulden; apotheker Nicolais VERVALLEMEULEN leverde voor 4.4 gulden medicijnen, de doodskist werd geleverd door Frans PIJPELAERE voor 2.8 gulden, en kerkbaljuw Lucas FRANS werd 6 gulden betaald voor de kerkdienst en de begrafenis.

5. Verkoop op 10.12.1696 van het frans fregat "le Bienvenu" van Duinkerke, met 8 kanons en 4 bassen, kapitein Nicolais BATEMAN, geladen met staven ballastijzer, genomen op 28.11 door konvooschip van kapitein Michiel MANSVELT.

Opbrengst : 3.320.10.3 gulden

Kosten : 370.18 gulden

6. Verkoop op 31.12.1696 van de franse snauw "les 2 Frères" van Duinkerke, met 6 kanons, kapitein Joannes BUDDAERT, opgebracht op 22.12 door het Oostends konvooschip "de Prins Elecotrael", kapitein Matteus VANDE WALLE.

Opbrengst : 2.341.12.6 gulden

Kosten 457.17.11 gulden

Pieter DE CUIJPER kreeg 50 gulden als doodtschult voor zijn zoon (sic !) Coenraet DE FOER "int veroveren van deze prinse doodtgeschooten".

7. Verkoop te Londen van het schip "de 3 Patriarchen, alias Britania" met 18 kanons, schipper Paridam JESTRAM, geladen met frans zout, genomen door het Oostends konvooschip "Onse Lieve Vrouwe" met 10 kanons, kapitein Antoine CORNELISSEN, tesamen met een engelse kaper van "Garzee" met 12 kanons, kapitein John STEVENS, en opgebracht naar het eiland Wight. Er werden 8 gevangenen overgebracht naar Oostende met het konvooschip "Flandria".

Opbrengst : (de Oostendse helft) 585.8.11 engelse ponden = 6.056.17 gulden

Kosten : 312.14 gulden

(rekening gedateerd 14.03.1697)

8. Verkoop op 31.12.1696 van het fluitschip "Saint Vincent" van Sibourgh, kapitein Martin DANACHE, geladen met traanolie, walvisbaarden, pijken en riemen, genomen door het konvooschip van kapitein Jacob GERREBRANTS. Op dezelfde reis werd door het Oostendse schip een franse bark genomen en weer vrijgelaten tegen een losgeld van 25 pistolen (= 243.15 gulden).

Opbrengst 18.282.14.3 gulden

Kosten : 1.330.14.3 gulden

9. Verkoop in januari 1697 te Plymouth van een frans fluitschip "la Marie Gabrielle" van Honfleur met 4 kanons, kapitein Antoine MOREIN, geladen met "Ternoef", vis, genomen door het Oostends konvooschip "Sinte Anna", kapitein Nicolais VERCRUYSE, in compagnie met de kapiteins Pauwels BESTENBUSTEL en Michiel MANSVELT.

De bemanning werd meegebracht naar Oostende.

Opbrengst : 2.708.6.8 gulden

Kosten : 141.18.2 gulden

10. Verkoop op 13.04.1697 van 6 kanons en enkele zeilen van het schip "Sainte Françoise" van Honfleur; geladen met "Ternoef" vis, kapitein Guillaume HUYSE, genomen door het Oostends konvooschip "de Coninginne van Spanien", kapitein Paulus BESTENBUSTEL, en door onweer vergaan op 12.01.1697. Het verkochte goed werd gered en binnengebracht met een gallioot veroverd door kapitein Laureins EBLETZ.

Opbrengst : 502.10.6 gulden

Kosten : 305.3.1 gulden

In deze rekening is een post voorzien van 460 gulden voor de wezen van wijlen kapitein Jacob MORALES, doodgeschoten op 10.02.1696 aan boord van het konvooschip "Saint François", kapitein Michiel MANSVELT "sijnde slaeghs met twee groote duinkerksche fregats"; en 46.3 gulden aan Cornelia BOLLEVEYN, weduwe van Jan MEELANT, die op 31.12.1696 door onweder van de fokkerede overboord is gevallen en verdronken.

11. Strooptocht van het Oostends konvooschip "Sinte Catherine", kapitein Willem BESTENBUSTEL, waarvan de buit verkocht werd op 28.02.1697.

a) opgebracht op 18.01.1697 een hoeker "de Schelvisch" van Maaslandsluis, kapitein Jacob Hendricxsen VANDE VELDE, geladen met verse kabeljauw en gezouten vis.

b) opgebracht op 22.01.1697 een kets "de Marie" van Iermuide, schipper Thomas JACQSON, geladen met mout, gerst, droge haring en sprout. Op dit schip werden Engelse gevangenen bevrijd.

c) opgebracht op 27.01.1697 een oorlogsgallioot "Petit Jean" met 2 kanons en 2 bassen, van Duinkerke, kapitein Crispin NASSEN.

Opbrengst : 11.782.8 gulden

Kosten : 1.097.12.2 gulden

12. Verkoop op 05.03.1697 van de oorlosdiepo "la Bolonoise" met 2 kanons, van Boulogne, kapitein Guillaume LORET? opgebracht op 24.02 door het Oostends konvooschip "Sinte Catherine", kapitein Willem BESTENBUSTEL.

Opbrengst : 725 gulden

Kosten : 161.15.6 gulden

13. De Oostendse binnenlander "de 3 Sleutels", geladen met smissekolen, schipper Robert DRIJVOET, werd op zee genomen door "sijne Majesteits vijanden", en binnen de 24 uur hernomen door het Oostends konvooschip "Sint Robertus", kapitein Antoine CORNELISSEN. Ingevolge de wet kreeg hij 20 % van de waarde van het schip en lading, vastgesteld bij onderlinge overeenkomst met de eigenaar Philippe Antoine DE CLERCK.

Ontvangst : 550 gulden

Kosten : 41.1 gulden

14. Verkoop op 05.03.1697 van de oorlogsdiepo "la Veuve" met 2 kanons, van Kales, kapitein Jacques GODONY, opgebracht op 26.02 door het Oostends konvooschip "Sint Joseph", kapitein Laureins EBLETZ.

Opbrengst : 1.235 gulden

Kosten : 177.5 gulden

15. Verkoop op 11.03.1697 van het schip "den Asschepot" van Zierikzee, geladen met verse kabeljauw en gezouten vis, gekeapt door "sijne Majesteits vijanden" en dan hernomen en opgebracht door het Oostends konvooschip "Sint Robertus", kapitein Antoine CORNELISSEN.
Opbrengst : 1.355.3 gulden
Kosten : 140.14.6 gulden

Register 1753

1. Verkoop op 20.03.1697 van de snauw "den gecroonden Arent" met 3 kanons en 2 bassen, kapitein Jean DE PLESSIS, varende van Bordeaux naar Duinkerke, geladen met witte en rode wijn en brandewijn, genomen op 09.03 door het Oostends konvooschip van kapitein Michiel MANSVELT, samen varende met de Zeeuwse fregatten "de Soomer", kapitein Jaspas NEBBENS, en "la Charmaine", kapitein Cornelis VAN WETTERINGHE.
Opbrengst : 18.017.15.3 gulden
Kosten : 641.17.1 gulden

2. Verkoop op 11.03.1697 van het fregat "la Bonaventure" met 8 kanons, van Duinkerke, kapitein Jacobus COUSIJN, genomen door het Oostends konvooschip "Onse Lieve Vrouwe van Scherpenheuvel", kapitein Jacobus GERREBRANST, die zelf tegen 126 gulden twee drieponderkanons (wegende 1.400 pond) kocht voor zijn eigen schip.
Opbrengst : 2.426 gulden
Kosten : 440.16.9 gulden

Andries PIETERSEN, matroos, kreeg 26 gulden wegens "pijne ende smerte, sijnde geschooten door de handt", en de weduwen van Jan Baptiste LOUIJS en Pieter VANDE CASTEELE kregen elk 50 gulden als "doodtschult van haerlieden mans, gebleven int veroveren vant fregat".

3. Verkoop te Middelburg in Zeeland van de snauw "Saint Nicolas" van Duinkerke, kapitein Gelein HOUQUES, geladen met wijn en tabak, genomen in mei 1697 door het Oostends konvooschip "Sint Robertus", kapitein Antoine CORNELISSEN, in compagnie met de Zeeuwse kapiteins Jaspas NEBBENS en Cornelis VAN WETTERINGHE. Er werden 4 franse gevangenen meegebracht naar Oostende.
Opbrengst : 264.10 hollandse ponden (= 1.511.8.6 gulden)
Kosten : 56.3.5 gulden

4. Verkoop in Engeland van een frans fregat "le Duc de Maine" en een door het schip gekeapt engels schip "Amelie", geladen met suiker, genomen door de Oostendse konvooschepen van kapiteins Antoine CORNELISSEN en Jacobus GERREBAUTS, samen varende met twee Zeeuwse fregatten en acht kaperschepen van Guersey. Op het fregat werden drie zakken met spaanse pattacons buitgemaakt, samen wegende 820 ons, die verkocht werden tegen 8.2.1/4 engelse schellingen per ons.
Opbrengst : 4.506.11.6 gulden (Oostends aandeel)
Kosten : 90.15.11 gulden

5. Verkoop op 11.11.1702 van het fregat "Julius Cesar" met 20 kanons, van Rotterdam, kapitein Maerten Florissen DE RAEDT, opgebracht op 05.10 door het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Michiel MANSVELT.
Opbrengst : 6.134.2 gulden

Kosten : 2.565.15.6 gulden

Het moet een zwaar gevecht geweest zijn; er werd 50 gulden doodtschult betaald aan de weduwe van schipper Niclajis CLINCKAERT, aan de weduwe van Jan DE BATS, aan de weduwe van Jan BUSSENS, aan Jan DE SCHAEP voor zijn broeder Vincent, aan Jan DE WAEGEMAEKER voor zijn zoon Cornelis, gekwetst binnengebracht en daarna overleden, hij kreeg daarenboven 13.8 gulden voor het onderhoud van zijn zoon tijdens zijn laatste dagen en voor het afleggen van het lijk.

Er werden vergoedingen betaald aan de gekwetsten, 8.15 gulden aan Niclajis DE CLAIRE, vollontair, 24 GULDEN aan Joos CATELLE, matroos, 24.10 gulden aan Bertel ANNAERT, 24 gulden aan Joos VAN HILT, 24 gulden aan François PIETERS en 2.16 gulden aan Pieter DE WULF.

De Hollanders kregen ook hun part, de kapitein, 3 matrozen en een jongen (die later overleed) werden 41 dagen verzorgd en ondergebracht bij de echtgenote van Frans DE PUYDT die hiervoor 200 gulden kreeg. Thomas HENDRICX kreeg 210 gulden voor het onderhouden en verzorgen van 4 Hollanders die "stijf gekwetst waren". Antoine STAVELE kreeg 129.16 gulden voor het onderhoud en verzorging van 10 gekwetsten en 3 zieken. Isabelle HOSTENS kreeg 214 gulden voor het onderhoud en verzorging van 5 gekwetsten en van een gekwetste van de bemanning van kapitein MANSVELT.

Lucas FRANS, kerkbaljuw, kreeg 18.13.6 gulden voor de begrafenis-kosten van twee Hollandse katholieke gevangenen en voor deze van Cornelis DE WAEGEMAEKER, en Jan Baptiste VANDE VELDE kreeg 14 gulden voor de doodkisten van de twee Hollanders en voor deze van de Hollandse kapitein.

Dokter Thomas VANDENHEEDE kreeg 120 gulden voor "visiten" aan de gekwetsten van beide zijden; chirurgijns François RIJCX en Joannes Baptiste VANDEN HEEDE samen 220 gulden voor het "cureeren" van 22 Hollandse, en 100 gulden voor 10 Oostendse gekwetsten; apotheker Niclajis VERVALLEMEULEN kreeg 80 gulden voor de levering van "medicamenten", en apotheker Joannes PORRET 24 gulden.

6. Verkoop op 14.11.1702 van de hoeker "den Swarten Arent" van Zierikzee, schipper Adriaen SWARTHOOGE, geladen met netten, zout en ledige tonnen, genomen door het Oostends konvooschip "Onse Lieve Vrouwe van Scherpenheuvel", kapitein Antoine CORNELISSEN, en opgebracht op 03.11.

Opbrengst : 2.111.9 gulden

Kosten : 161.15 gulden

7. Verkoop op 29.12.1702 van het engels fregat "The Adventure" met 10 kanons en 2 bassen, kapitein John BLACKBORN, varende van Archangelsk "in Moscovien" naar Londen, geladen met kemp, potas en planken, genomen door het Oostends konvooschip van kapitein Michiel MANSVELT in compagnie met kapitein Thomas GOURNAY, en opgebracht op 08.12. Er waren 4 engelse gekwetsten, kosten van verzorging en chirurgijn : 100 gulden.

Opbrengst : 21.858.17.9 gulden

Kosten : 1.336.17.9 gulden

8. Verkoop op 18.12.1702 van de buis "de drije Orangneboomen" van Rotterdam, schipper Pieter Janssen WIJCKERHOLT, varende van Rotterdam naar Dublin, geladen met dakpannen, hop en riemen papier, genomen door het Oostends konvooschip "de Coninginne van Spanien",

kapitein Paulus BESTENBUSTEL, en opgebracht op 09.12.

Opbrengst : 911.5.9 gulden

Kosten : 186.1.3 gulden

9. Verkoop op 29.12.1702 van een engels fregat, groot 120 vat, met 12 kanons, kapitein Alexander BEALE, varende van Archangelsk naar Londen, geladen met kemp, vlas, lijwaad, roet, garen en planken, genomen door het Oostends konvooischip "Sint François", kapitein Michiel MANSVELT in compagnie met kapitein Thomas GOURNAY. Op dezelfde reis werd ook een vishoeker "de Knorhaan" van Maaslandsluis, genomen en weer vrijgelaten tegen een losgeld van 875 hollandse gulden (= 1.784.4 gulden). Er waren 2 engelse gekwetsten, kosten van chirurgijn en apotheker 12.1.8 gulden.

Opbrengst : 40.955.1.3 gulden

Kosten : 1.762.18.6 gulden

10. Verkoop op 29.12.1702 van de hoeker "de joffrauwe Cornelia" van Rotterdam, groot 120 vat, schipper Pieter Jacobs DORP, varende van Drontheim in Noorwegen naar Limerich in Ierland, geladen met planken, genomen door het Oostends konvooischip "de Coninginne van Spanien", kapitein Paulus BESTENBUSTEL en opgebracht op 16.12.

Opbrengst : 5.847.2 gulden

Kosten : 402.3.3 gulden

11. Verkoop op 29.12.1702 van een pink "Abraham and Sara", kapitein James HAUGHTON, varende van Archangelsk naar Portsmouth geladen met kemp, genomen door het Oostends konvooischip "de Coninginne van Spanien", kapitein Paulus BESTENBUSTEL, en opgebracht op 16.12. Er waren 3 engelse gekwetsten, kosten van chirurgijn 2.10 gulden.

Opbrengst : 8.454.19.3 gulden

Kosten : 704.10.14 gulden

12. Het Oostends konvooischip "Sint François", kapitein Michiel MANSVELT, heeft in januari en februari 1703 vier hollandse vissershoekekers genomen weer laten gaan tegen betaling van een losgeld. Tevens werd 22 tonnen gezouten vis in beslag genomen en verkocht te Oostende.

a) de "Lomp en Lecq" uit Maaslandsluis, schipper Jan JOPPE, 2.296 gulden.

b) de "Voorkiesinge" uit Maaslandsluis, schipper Jan Dirckse BAKKER, 1.732.12 gulden.

c) de "Rondom Leelicq", uit Maaslandsluis, schipper Pauwels LEENDERSSEN, 2.392.3.3 gulden.

d) de "Bolck", uit Maaslandsluis, schipper Sint Leendersen DE JONGE, 2.352 gulden.

Opbrengst : 9.225.6 gulden

Kosten : 1.413.19.6 gulden

13. Het Oostends konvooischip "Sint Franciscus", kapitein Michiel MANSVELT, in compagnie met kapitein Thomas GOURNAY (van particulier armason) heeft in januari 1703 een vishoeker "den Boom des Levens" van Zierikzee genomen, kapitein Cornelis JOBSEN, en weer laten gaan tegen een losgeld van 2.280.1.9 gulden.

Kosten : 33.2 gulden

14. Verkoop op 05.02.1703 van het fluitschip "de Beurse" van Dort met 4 kanons, schipper Jacob SALM, varende in ballast van Dort naar Sint Hubes, genomen door het Oostends konvooschip "de Coninginne van Spanien", kapitein Paulus BESTENBUSTEL, en opgebracht op 27.01.
Opbrengst : 3.200 gulden
Kosten : 303.2 gulden

15. Verkoop op 25 en 29.03 en 02.04.1703 van de hoeker "de Avonture" van Zierikzee, schipper Philippe Pietersen POT, geladen met verse kabeljauw en heilbot, en tonnen gezouten moluwe, genomen door het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Michiel MANSVELT en opgebracht op 25.03.
Opbrengst : 1.904.18.6 gulden
Kosten : 253.11.3 gulden

16. Verkoop op 18.05.1703 van het fluitschip "den Coninck van Sweden" groot 160 vat, schipper Jan DE VELAERE, varende van Bordeaux naar Rotterdam, geladen met honing, kastanjen en wijn (witte hooglandsche), Sint Francois, zoete, muscaat, bordeaux, stadswijn, rode Graves, rode pontaque en Picardische); en een schip "Sint Jan", schipper Jooris RYE, varende van Bergen in Noorwegen naar Amsterdam, geladen met stokvis, zalm en huiden, beiden genomen door het Oostends konvooschip "Sint François", kapitein Michiel MANSVELT, en opgebracht op 25.03.
Opbrengst : 42.598.18.9 gulden
Kosten : 2.024.13.6 gulden

Op het einde van dit register is een lijst ingebonden van de prijs-schepen genomen door kapersschepen uitgerust door privé-reders, opgemaakt door de ontvanger van de inkomende en uitgaande rechten te Oostende, met de opgave van de geïnde tienden ten voordele van de Majesteit.

- 1) 27.03.1710
  - a) de bark "la Fidèle" uit Kales, kapitein Jean MOREL, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
  - b) een schip geladen met steenkool genomen door Kapitein Charles PLONCKET, en verkocht te Dover.
  - c) een lege snak, kapitein Daniël TEUVEN, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
  - d) een oorlogsschip uit Dieppe, kapitein Jean STELLING, en een bark uit Kales, beiden genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN, en verkocht te Dover.
  - e) een oorlogsschip "l'Inconnu" uit Kales, kapitein Thomas LEPRESTRE, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
  - f) een gallioot, genomen door kapitein Charles PLONCKET.
  - g) een pink "Saint Antoine", schipper Joseph DENIS, geladen met wol en brandewijn, genomen door kapitein Pierre VROOME.

- 2) 06.09.1710
  - a) een gibane, geladen met olie, genomen door kapitein Pierre DE RY.
  - b) een heu, geladen met steenkool, genomen door kapitein Pierre DE RY.
  - c) losgeld voor een boije, genomen door kapitein Charles PLONCKET.
  - d) een heu, geladen met tabak en azijn, genomen door kapitein Pierre DE RY.
  - e) een vissersboot uit Grevelingen, genomen door kapitein Philips DE MOOR.

- f) een heu, geladen met zout, genomen door kapitein Antoine LEFEBURE.
- 3) 15.10.1710
 a) een schip met succrioen, genomen door kapitein VAN HEINDEN.
 b) een pink, kapitein Pascal DE RUDDER, genomen door kapitein Michiel CANNOEN.
 c) een schip "Saint Louis", geladen met zout, genomen door kapitein Pierre DE RY.
- 4) 10.02.1711
 a) drie kapersschepen uit Kales, genomen door kapitein VAN HEINDEN.
 b) een fregat "la Demoiselle Catherine", kapitein Niclais PAILLET, genomen door kapitein Pierre DE RY.
- 5) 23.11.1711
 a) een boije, van Ameland, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
 b) een binnelander, geladen met tabak en planken, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
 c) 2 schepen verkocht in Engeland, en 2 losgeldes, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
 d) een schip geladen met hout en tegels, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
 e) een kaperschip uit Nieuwpoort, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
 f) een boije "de Beurteman", uit Rotterdam, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN.
 g) een boije, geladen met olie, genomen door kapitein Antoine LEFEBURE, in compagnie met de kapiteins Passchier BILLO en Phiips DE MOOR.
 h) 3 prijsschepen, verkocht in Engeland, genomen door kapitein Antoine LEFEBURE in compagnie met kapitein Jean LENDERSEN.
- 6) 15.08.1712
 a) een smalschip, geladen met stenen, kapitein Theunis MOUWE, genomen door kapitein Philips TERREYN.
 b) een bark "le Dauphin" uit Honfleur, kapitein Charles LAURENT, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
- 7) 19.08.1712
 a) een schip "la Justice", geladen met katoen, kapitein Jean Gustave D'OUDE, genomen door kapitein Sabastiaen BERTRANT.
 b) een heu "Saint Pierre", kapitein Pierre VOLONNE, genomen door kapitein Jean WILLEMSSEN in compagnie met kapitein Michiel CANNOEN.
- 8) 24.10.1712
 a) 2 schepen genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
 b) een schip geladen met zout, kapitein Jean NAESSEN, genomen door kapitein Philippe TERREYN in compagnie met kapitein Michiel CANNOEN.
 c) een binnelander geladen met stenen, genomen door kapitein Jean DE VADDERE.
 d) een poenschip, kapitein Cornille SCHOONBAEREN, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
 e) een bark "Saint François" uit Caen, kapitein Jean HURTAULT, geladen met papier, genomen door kapitein Philippe TERREYN.
 f) een bark "Saint Guillaume", geladen met rode wijn, kapitein Pierre BOUCHOUT, genomen door kapitein Pierre LAMASSCHE in

compagnie met kapitein Adriaen BEULAERT.

- 9) 12.11.1712
a) een kets, geladen met gezouten huiden, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
b) een buis, "Le Postillon", geladen met zout, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
- 10) 27.03.1713
a) 5 schepen, geladen met haring, hout en oesters, genomen door kapitein Jean DEHOLLANDER.
b) een bark, genomen door kapitein Jean LENDERSEN in compagnie met kapitein Pierre DE RY.
c) een bark geladen met zout, genomen door kapitein Charles PLONCKET.
d) een dogre "l'Aigle", genomen door kapitein Charles PLONCKET.
e) een gallioot, genomen door kapitein Jean LENDERSEN in compagnie met kapitein Jean CLAYSSENS.
f) een hoeker, genomen door kapitein Philippe TERREYN.
g) een bark geladen met zout, genomen door kapitein FLANDERIN, en verkocht in Engeland.
h) 2 barken, geladen met appels, genomen door kapitein FLANDERIN, en verkocht in Engeland.
i) een kets, geladen met makreel, genomen door kapitein FLANDRIN, en verkocht in Engeland.
j) een bark, geladen met brandhout, genomen door kapitein Philippe TERREYN in compagnie met kapitein VAN HEINDEN.
- 11) 31.07.1714
a) een schip geladen met kousen, genomen door kapitein Michiel CANNOEN.
b) een schip geladen met zout en brandewijn, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
c) een schip geladen met gerst, genomen door kapitein Jean LENDERSEN.
d) een schip "la Rebecca", geladen met spaansen wijn, genomen door kapitein François DE CLERCQ.
e) een schip "le Robert", geladen met zout en brandewijn, genomen door kapitein Guiliaume STEENKISTE.
f) een schip "la Tintamare", geladen met wijn, genomen door kapitein Jean DEN DUYTS.
g) een schip geladen met zout, genomen door kapitein Jean CLAYSSENS.
- 12) 29.01.1715
a) een schip geladen met leder en boter, genomen door kapitein Jean DE DUYTS.
b) een schip geladen met hazelnoten, genomen door kapitein Sebastiaen BERTAND.
- 13) 09.03.1716
4 schepen "l'Heureuse", "la Trinité", "la Marie" van Kales en "Saint Antoine", genomen door kapitein Pierre DE RY.
- 14) 07.02.1718
verschillende schepen geladen met wijn, genomen door kapitein Jean CLAEIJSSENS.

Totale opbrengst van de lijst : 24.757.13.6 gulden
Kosten : 22.456.6.17 gulden

In de kosten is een bedrag opgenomen van 2.955 gulden, betaald aan Jean Baptiste BAUWENS, burgemeester van Oostende, die op 13.03.1713 aan de Majesteit een huis verkocht had waarin het stadsmagazijn gevestigd werd.

* * *

NOTA'S

1° Wat de lezer misschien zal verwonderd hebben is het hoge bedrag van de kosten aangerekend bij de meeste verkopen. Bij nadere ontleding blijkt dit niet buiten verhouding te zijn daar ze bestonden uit :

- a) het loods-, kaai- en viergeld.
- b) het opbrengen en bewaken van het gekaapte schip en lading.
- c) het loon van de "klinkers" te Oostende, Brugge en soms Nieuwpoort, de smeden, timmerlieden, kuipers, zakken- en zeilmakers.
- d) de administratieve kosten, briefwisseling, loon van de schatters, taksen, procenten voor de equipagemeesters der konvoischepen, het weeggeld op de stadsbalans en het loon van de stokhouder (of "roeper").
- e) het lossen en vervoeren van de lading en het eventueel overslaan in binnenlanders tot drogen en afkoelen (o.a. van graan en kemp) door de gilden der zakkendragers en billandriers.
- f) de kelder-, zolder- en pakhuishuur.
- g) de kosten van logies en onderhoud van de gekaapte bemanning, hun paspoorten en reisgeld voor hun terugreis. De kapitein en zijn officieren werden ondergebracht bij burgers of in de betere herbergen, de bemanning in de zogenaamde "huizen van kosten" of logementshuizen als ze braaf waren, anders werden ze opgesloten in de stedelijke gevangenis.
- h) de levering van de onvermijdelijke tonnen bier tot laving van de dorstigen tijdens het lossen.

Daarenboven werd van de netto-opbrengst een zeker percentarge "den sesden penninck" afgetrokken voor de bemanning van het kapersschip, te verdelen boven hun verdiende loon, pro-rata van dit loon; alsmede een "tantième" voor de kapel van "Notre Dame de Montaigne".

2° In de tekst voorkomende scheepstypes :

bark : zeilschip met 3 of meer masten.

binnenlander : schip voor de binnenvaart, soms ook dicht onder de kust.

boije : boeier, klein koopvaardijship voor kust- en binnenvaart.

buis : schip voor de haringvangst.

diepo : een kleine bark, dienend als kustwachter.

dogre : dogger, schip voor kabeljauwvangst in de Noordzee.

fluitschip : vrachtschip van 300 last, met 3 masten en ronde romp.

fregat : snel schip met 3 masten en 2 à 3 dekken.

gallioot : platboomd ondiep schip met 2 à 3 masten, breed van boeg en achterschip.

gerbane : gribane, platboomde bark op de Normandische kust.

heu : heude, klein zeeschip met lage bouw en 1 mast.

hoeker : platboomd vissers- of transportschip, breed van boeg en achterstevan, met 2 masten en een hoge kajuit op het achterschip.

kets : trekschuit, binnelander.

pinas : oorlogsschip met platte achtersteven.
pink : platboomd vissersvaartuig met ronde brede boeg.
poen : laag schip met ronde boeg, platte bodem en zijzwaarden.
smalschip : schip minder breed dan het gewone type, om bepaalde
sluizen te passeren.
snauw : lang en laag schip voor binnen- en kustvaart, veel gebruikt
als kapersschip.

ENSORIANA - ENKELE ONUITGEGEVEN TEKSTEN VAN JAMES ENSOR

A. De beroemdste cliënt van de Oostendse haarkapper Edmond BORGERS was zonder twijfel kunstschilder James ENSOR.

Nu reeds enkele jaren geleden werd de toen 87-jarige kapper door de handelaars van de Oostendse Witte Nonnenstraat in de bloemetjes gezet. Bij die gelegenheid werd hij door de krant "De Zeewacht" geïnterviewd. BORGERS sprak zo over ENSOR : "...James Ensor was een goede klant van me. Als hij in mijn salon kwam dan moest ik altijd eerst zijn pellerine afnemen. Maar 't was een echte farceur : hij leefde maar om de mensen te laten lachen. Geen dwarsdrijver, je weet wel, ha neen : een geestig mens. - Heeft hij u nooit eens geportretteerd ? Dat zou nu veel geld waard zijn ! - Nee, maar ik heb toch twee eaux-fortes van hem".

Destijds kregen we deze "eaux-fortes" ook eens van dichtbij te zien en we maakten van de gelegenheid gebruik om het pittige proza waarvan ENSOR ze had voorzien te noteren.

- de ets "Peste dessous, peste dessus, peste partout" (1888) :

"Beau coiffeur né coiffé. Barbier de race. Figure bien côté tout comme nos peintres il manie brosses pâtes et pinceaux / colore , décolore sans façons nos toisons. Il forme et déforme des têtes, crée des types, impose ses volontés / Docteur prudent il soigne et vieille à l'externe, il lotionne et fractionne les surfaces des vieilles peaux. / Durant ses bavardages et bagouts soporifiques ou plaisants il entame largement sans crier gare les poils précieux ou rares / des braves poilus sur les dents / Encore il racle nos tignasses avec amour. Manipule nos crânes avec onction / Il nous rase, nous épile avec joie. Au cas de rébellion il nous flanque un savon. Hommage à Edouard Borgers". James Ensor.

- de ets "Slag der Gulden Sporen" (1895) :

"Pour mon ami Edouard Borgers en souvenir de mes 80 années de / croissances de chevelure au front et de barbe au menton". James Ensor, 13 avril 1940, date de mon anniversaire. JE.

BORGERS bezat ook nog een exemplaar van ENSOR's affiche voor het Oostendse Carnaval van 1931 met volgende opdracht :

"Hommage à Edmond Borgers figaro pour hommes / Tondeur pour dames et leurs Toutous. Artiste méritant du poil et du pinceau" Son admirateur, James Ensor.

B. In 1927 werd er te Oostende een huldebetoon voor kunstschilder Jan DE CLERCK op touw gezet. James ENSOR sloot zich met volgend schrijven bij de viering van zijn collega aan (1) :

Ostende, 27 juillet 1927

Messieurs les membres du comité de la manifestation Jan De Clerck

Votre honorée circulaire m'invite à participer à la manifestation organisée pour louer le plus ostendais de nos peintres. C'est là Messieurs un beau geste de confiance et d'agrément. Malheureusement un travail compliqué, musical, pictural et d'estomac me condamne momentanément à l'abstinence mais, avec vous, je veux saluer discrètement le confrère actif et entreprenant, le rare chercheur de jeunesse et d'illusion. Saluons aussi de bon coeur De Clerck junior, le benjamin original et sympathique de la sculpture nouvelle. Je félicite le brave Jan Van Oostende et ses membres protecteurs et du comité. James Ensor.

Nota's : de "junior" is Oscar DE CLERCK, beeldhouwer en jongere broer van Jan; Jan VAN OOSTENDE was een tijdlang DE CLERCK's schuilnaam.

C. Een tentoonstelling van beeldhouwer Jan MAES (2) in 1939 tenslotte, ontlokte ENSOR volgend proza (3) :

"Fétons Maes Jan, lauréasse lauré de frais. / Les muses non muselées sont d'accord pour célébrer / tes oeuvres vives boisées, marbrées, veinées, aquariumées / dressées en liberté, modelées à plaisir. / Admirons sans réserves et embrassons, pelotons les / formes suaves au grassouillettes enfantées, vélées, par / l'as des sculpteurs nouveaux."/

A toi mon salut le plus long. A toi membre du conseil des dix / A toi ennemi du propre à rien. A toi défenseur du / beau et du bien.

A toi ma joie pleine et entière et bravo sur bravo / poussons en chœur un grand cri de jeunesse. James Ensor. Ostende, février 1939.

NOTA'S

1. Brief bewaard door Mevr. Wed. Jef MAES, Oostende.
2. Jan MAES, Oostends beeldhouwer; leerling Academie Gent. Stelde van 16 tot 25 februari 1939 tentoon in de galerij "Studio" te Oostende; overleed tijdens de Tweede Wereldoorlog.
3. Brief bewaard door Mr. & Mevr. H.-D. te Oostende.

Norbert HOSTYN

HET LEVEN OP EEN GEMEENTELIJKE SCHOOL IN OOSTENDE, EIND 19e EEUW

door Ivan VAN HYFTE

Wat herinneren zich ouderen onder ons nog uit hun lagere schooltijd ? Onredelijke straffen ? Boeiende lessen ? Kleurrijke leerkrachten (of hun bijname) ?

Ook herkennen ze in het onderwijs van hun kleinkinderen een totaal ander opvoedingspatroon dan wat zij genoten hebben : computerlessen, schooltelevisie, groepswork...

Hun voorouders maakten het dan weer helemaal anders mee. Getuige daarvan is het reglement van de Oostendse gemeentelijke scholen dat het Schepencollege in zitting van 20 oktober 1896 bekrachtigde.

U begrijpt wellicht waarom ik uitgerekend volgende artikels aanhaal.

Art. 1 - De onderwijzers laten geen enkele gelegenheid voorbijgaan om de morele deugden bij te brengen, hen op hun plichten te wijzen, of om hun vaderlandsliefde en respect voor de nationale instellingen en grondwettelijke vrijheden in te prenten.

Art. 2 - Door gesprekken moet de leerkracht de trieste gevolgen aantonen van luiheid, vuilheid, slordigheid, gierigheid, hardvochtigheid, hoogmoed, nijd, dronkenschap en wreedheid.

Art. 10 - De kinderen moeten op schoon-schrift gewezen worden; dit vergemakkelijkt de toegang tot handel en administratie.

Art. 14 - Het onderwijzend personeel mag geen café, restaurant of kroeg openhouden.

Art. 16 - De directeurs zorgen ervoor dat een maximum aan leerlingen nooit wordt overschreven : 6e en 5e = 40 leerlingen; 4e en 3e = 50 leerlingen ; 2e en 1e = 60 leerlingen.

Art. 17 - Sparen op school moet ten allen prijze aangemoedigd worden. De stortingen worden ingeschreven en maandelijks gestort bij de Spaarkas.

Art. 25 - Het politiereglement op de openbare orde wordt regelmatig in herinnering gebracht. Dit omvat :

- a) het is in straten en op openbare pleinen verboden met een boog of kruisboog te schieten; noch te dobbelen, met de hoepel spelen of met een slinger te werpen.
- b) uithangborden aan huizen mogen niet afgetrokken, vervangen of besmeurd worden. Dit geldt eveneens voor affiches.
- c) vuilnis, sneeuwballen, stenen of andere harde voorwerpen worden niet geworpen.
- d) het is niet toegestaan, noch met krijt, noch met kool façades van huizen of afsluitingen te bevuilen, ook niet monumenten of andere openbare versierselen : beelden, vazen, uurwerken, lantaarns, fonteinen, waterleidingen... De leerkracht herinnert zijn leerlingen er aan dat de wet in dit geval een boete voorschrijft van 26 à 500 Fr. en een gevangenisstraf van 8 dagen tot 1 jaar.
- e) het is verboden afval achter te laten op de openbare weg of banken te bevuilen of bomen te beschadigen.
- f) afsluitingen van squares en parken worden niet beklommen; het is niet toegestaan planten uit te trekken, takken van de bomen af te knippen, bloemen te plukken of aanplantingen te beschadigen.
- g) het is uitdrukkelijk verboden te bellen of aan deuren te kloppen.
- h) algemeen verbod te urineren op de openbare weg.
- i) je op het ijs te begeven van bassins, vijvers en kanalen mag niet, voor de politie daartoe de toestemming geeft.

j) wreedheden of slechte behandeling van dieren is strafbaar.

k) het is niet toegestaan meertouwen voor schepen af te nemen of door te knippen.

Art. 33 - De medische commissie is belast met twee keer in een trimester de schoollokalen te bezoeken. Bij een epidemie moeten "les medecins des pauvres" iedere dag langs komen.

Art. 36 - De onderwijzer die wenst te huwen, kan dit slechts in de vakantie doen.

Art. 37 - Zijn wedde is vastgesteld op 1.800 Fr., net hetzelfde als zijn directeur. Directrices of vrouwelijke leerkrachten krijgen 1.600 Fr.

Art. 44 - Om tot de lagere school toegelaten te worden, moet de leerling ingeënt zijn en reeds de pokken gehad.

Art. 45 - Een kind kan de toegang tot de school ontzegd worden als het niet net is. Zijn onderwijzer brengt de directeur daarvan op de hoogte die contact opneemt met de ouders.

Art. 49 - Hij wiens ouders minder dan 30 Fr. belastingen betalen, wordt toegelaten tot de kosteloze school.

Art. 53 - Vrije dagen zijn : de zondag, donderdag of zaterdagmiddag, 1 en 2 januari, maandag en dinsdagmiddag met carnaval, Pinkstermaandag, Kermismaandag en dinsdag, 21 juli, Allerheiligen en de dag erop, 15 november, Kerstdag en tweede Kerst, de dagen waarop er kantonnale conferentie is. De vakantieperiodes duren van Witte Donderdag tot de maandag na Beloken Pasen en de dag van de prijsuitreiking tot 1 oktober.

Art. 58 - De enige straffen zijn : de slechte punten, de berisping, het nablijven onder toezicht van de leraar, de tijdelijke verwijdering en de definitieve.

Art. 60 - De beloningen zijn : de goede punten, kaarten van goed gedrag, zijn naam op het erebord prijken, de prijzen op het einde van een schooljaar.

Art. 68 - In het koude seizoen brandt de kachel in elke klas waar 14 à 16 graden moeten gehaald worden. Tijdens de recreatie moet de klas verlucht worden.

Art. 70 - In de betalende school is het leergeld 4 Fr. per maand.

Art. 75 - 2 schoolcomités sporen kinderen op die niet regelmatig schoollopen.

Art. 82 - Dit onderwijs omvat : de pedagogiek van FROEBEL, oefeningen met de plankjes en de stokjes, tekenen, weefmatjes, parels rijgen, vouwen, boetseren, oefeningen met ringen, verbale expressie, zingen en gymnastische spelletjes.

Art. 93 - Kleuters worden beloond met prentjes die stichtend het goede en het mooie bijbrengen en met speelgoed; arme kinderen krijgen kleren.

Wij gingen een brok eten en zoo vernam ik dat men brieven in 't bezit der afgeveerdigden had gevonden, doch geene op Dr MOREAUX.

Deze laatste vond een rijtuig om hen naar Holland te doen voeren (men had hem gelukkiglijk, de 132.000 Fr. gelaten) en ik keerde naar Oostende terug. Wat de afgeveerdigden van Blankenberghe, Heyst en Wenduyne betreft, ik ken hun lot niet !".

* * *

Ziehier verdere inlichtingen, door burgemeester LIEBAERT bekomen in de Kommandantur. De polizeimeister BITTINGER vertelde hem dat schepen HOSTE, van, Blankenberghe, een brief op zak had van eenen notaris, in welken brief veel kwaad werd gezegd van de Duitschers. De auto van de stad is aangeslegen geworden, de afgeveerdigden van Heyst, Blankenberghe en Wenduyne blijven aangehouden, en de notaris is met vrouw en kind eveneens achter de grendels gezet. Dr. MOREAUX heeft zijne reis mogen voortzetten.

Het wordt van langs om moeilijker WIT brood te krijgen; bij zekere bakkers gaat het reeds 0.50 Fr. de kilo, en nog is het getal beperkt. Volgens wij vernemen zal de toestand nog verergeren en zal het binnen een 10 tal dagen zeer schrap zijn. De uitvoer van bloem en meel uit Holland is immers thans door dit land verboden; alleen mogen deze waren nog in transitie door dit land gevoerd worden, en wellicht zullen de Vereenigde Staten en Spanje, doch meest het eerste land, er zorg voor dragen dat grote hoeveelheden mondbehoefden naar België gestuurd worden - doch er is zooveel noodig voor ons land, dat in vreedestijd de 3/4 der bloem noodig voor het verbruik uit den vreemde moet halen. Eer genoegzame voorraad in het land weze, zal er nog geruimen tijd verlopen. Hier dient nochtans gezegd dat de Duitsche regeering de stellige belofte aflegde de aldus ingevoerde mondbehoefden niet aan te slaan, maar wie heeft er nog trouw in het woord van den Duitscher ?

In afwachting dat er hulp kome uit Amerika heeft de Duitscher, misschien wel uit eigen belang - daar hij ook te kort aan bloem had - eenen maatregel genomend die de landbouwers toelaten zal hun graan te dorschen; gemak werd hen verleend om aan kolen te geraken voor de dorsmachienen - en zoo komt het dat men hier en daar reeds aan het dorschen is. Edoch, dorschen, malen, verzenden dat neemt al tijd in... en hoeveel graan is er nog wel om te dorschen, hoeveel moeten de landbouwers niet houden voor eigen gebruik, en... hoeveel bloem of meel zullen de Duitschers doorlaten ?

De Duitschers zijn thans bezig met in de borstelfabriek der wed. L. HOULEY, Babylonestraat, de vensters uitgevende op deze straat toe te metsen. Zij maken daar een gevang, het stedelijk gevang te klein geworden zijnde.

Heden noen zooals overigens alle Zaterdag, krioelt het in stad van Duitsche soldaten, en bijzonderlijk officieren.

Heden werd hier de volgende plakbrief uitgeveerdigd :

KENNIGSGEVING

De Belgische Regeering heeft in het gebied door de duitsche troepen bezet aan weerplichtigen van eenige jongere jaargangen bevelen tot oproeping laten toekomen. Deze belgische bevelen zijn ongeldig. In het door duitsche troepen bezette gedeelte van het land zijn voor alle inwoners uitsluitelijk de bevelen van de Keizerlijke Duitse Krijsoverheid geldig.

Hiermede wordt aan de ontvangers der belgische bevelen tot oproeping uitdrukkelijk verboden aan dezen gevolg te geven.

Weerplichtigen mogen in 't vervolg het bereik hunner tegenwoordige verblijfplaatsen (stad of gemeente) zonder goedkeuring der duitsche overheden niet meer verlaten, anders zal hunne familie verantwoordelijk gemaakt worden.

Weerplichtigen, die in het bezit zullen gevonden worden van een bevel tot oproeping of van eene erkenningsmedaille, worden als krijgsgevangene behandeld

Brugge, 19 November 1914

Bij bevel :

De Militaire Gouverneur van West-Vlaanderen
VON KRAMSA,
Luitenant-Generaal

Zondag 29e November. -

ZESENVEERTIGSTE DAG DER BEZETTING

In al de kerken werd deze morgen afgekondigd dat ingezien de tijdsomstandigheden het toegelaten is vleesch te eten op de Vrijdagen en Vastendagen. Heden was er in de HH. Petrus en Pauluskerk om 8 uur geen mis voor de duitschers.

Er gaat sinds een vijftal dagen geen dag voorbij of twee of driemaal per dag trekken zwaar geladen karren met hout (battens, kulders, enz.) naar Middelkerke op.

Deze morgen was het ook op den Nieupoortschensteenweg een voortdurend heen en weer rijden van pletmachienen met of zonder kanons achter hen.

Drie jongens van 16 tot 20 jaar van franschen oorsprong en leerlingen van het gesticht van den H. Vencentius Ferrier werden deze noen met den trein naar Brussel gevoerd.

Rond 3 1/2 ure komt uit de richting van Middelkerke een pletmachien af achter zich eenen wagen slepend waarop een deerlijk gehavend groot kanon. Het wordt naar de statie gedaan.

Gansch den dag hoorden wij weder groot kanongebulder in de richting van Middelkerke.

Heden werd alhier schardijn, waartusschen eenige versche sprotjes, verkocht aan 3 Fr. de hazemande. Men had ze gevangen in de visscherskaai.

* * *

Verscheidene bakkers konden vandaag niet bakken bij gebrek aan meel. En er moet nog een beetje meel in stad zijn, ieder dag : 39.285 brooden worden ieder week uitgedeeld aan 3.570 huisgezinnen van

noodlijdenden, te weten :

- Volksbond, 981 families, 10.806 brooden.
- Help U Zelf, 650 families, 7.150 brooden.
- Noordstar, 300 families, 3.300 brooden.
- Weldadigheidsbureel, 213 families, 2.343 brooden.
- Werkloozen, 1.026 families, 11.286 brooden.
- Vluchtelingen, 300 families, 3.300 brooden.
- Mariakerke, 100 families, 1.100 brooden.

* * *

Vandaag kwamen er nog 23 Lombartzyders toe in onze stad. Zij werden in het *Hôtel Flandria*, H. Serruyslaan opgenomen.

Het Middenbureel voor vluchtelingen heeft tot hiertoe 129 welstellende en 176 onbegoederde Lombartzyders en Westendenaars huisvesting bezorgd in ledigstaande hotels en huizen.

Maandag 30e November. -

ZEVENENVEERTIGSTE DAG DER BEZETTING

Gansch den verloopenen nachten ook gansch den dag, tot rond 5 ure van den avond, hield het kanongebulder, in 't Westen niet op.

Terwijl 's namiddags het muziek der mariniers zijn gewoon concert op de Groote Markt geeft, komen aan het politiebureel een 110 vluchtelingen van Lombartzyde en Westende aan, die sedert eenige dagen een onderkomen hadden gevonden te Middelkerke, doch thans verplicht waren geworden die gemeente te verlaten.

Op bevel onzer politie worden die dutsen geherbergd in de afspanning *St Sebastiaan* en in andere ledigstaande koffijhuizen. Onder de vluchtelingen bemerken we eene vrouw, die in hare voorschoot haar zieltogend kindje, slechts 6 weken oud, draagt !!

Ongevoelig zien de jonge duitsche springers van officieren den treurigen stoet voorbijgaan... Wat maakt het hun immers zoo ons arm Belgisch volk lijdt ??

Tegen den avond komt uit de richting van Middelkerke eene lange rei karren (ziekekarren, poederkarren, bevoorradingskarren), aan, allen overladen met gekwetsten. De ambulance *Stracké*, het Hotel des *Thermes*, het Burgerlijk Hospitaal, alles, alles wordt volgestoken.

* * *

Deze morgen had, ter stadhuize, onder 't voorzitterschap van burgemeester *LIEBAERT* en in tegenwoordigheid van een afgevaardigde der duitsche kommandantuur eene tweede vergadering plaats van de burgemeesters van den omtrek of van de afgevaardigden derzelfde. Daar werd hun kenbaar gemaakt dat de landbouwers in den korstmogelijken tijd hunne tarwe, rogge en haver gedorschen moesten

afleveren te Oostende in den hangaar nr. 3 aan den politiekommissaris DUBOIS. Deze vruchten moeten ter beschikking der stad gesteld worden en zullen dienen voor de bevoorrading van onze bevolking. De aanwezigen konden opmaken uit de woorden van den Duitschen officier dat alles wat die vruchten betrof moest geleverd worden.

Een der aanwezigen vertelde ons, dat er in Couckelaere, voor het oogenblik, minstens 5.000 man voetvolk ligt.

Te Zande ligt het 2e eskadron der keizerlijke lijfwacht (de Duitschers noemen ze "garde du corps"); te Moere liggen er 900 kurassiers de zelfde wacht.

HIERNA ONTBREEKT HET VERVOLG

Overal op den buiten gaan de Duitschers het vee ophalen; is de landbouwer te huis, zij geven hem een bon, is hij afwezig hij mag het land afloopen tot hij dezen bon machtig wordt.

Gedurende de felle vorstdagen der voorlaatste week moesten de mannen van Keyem en Vladsloo hunne gemeenten verlaten. Het vrouwvolk mocht er blijven.

Op den Zaterdag 21 deze werd eene bende mannen van Vladsloo door de Duitschers vooruit gedreven juist lijk eene bende koeien naar Ichteghem en aldaar in de school opgesloten. Zij bleven er van den Zaterdag avond tot den Maandag morgen in die bittere koude zonder eten of vuur.

Te Couckelaere moeten al de burgers van 18 tot 60 jaar, ten minste éénmaal per week, de straten kuischen. De pastoor, een oud man, mag te huis blijven, maar de burgemeester, de twee onderpastoors, de notaris, de geneesheer enz., moeten in 't gelid zoowel als den geringsten burger.

Te Moere en te Zevecote wordt geene mis meer gedaan daar de kerken dezer gemeenten thans dienen voor den protestandschen eeredienst.

Te Dixmuide (dat geheel en gansch plat ligt - van de kerk blijven slechts vier muren meer over - dus verklaart ons gisteren avond een Duitsch soldaat die van daar kwam) waren op het kerkhof loopgrachten gemaakt. Tal van burgers hadden zich in de grafkelders verscholen. Veel burgers werden gedood. De zwarte Fransche soldaten die daar waren, wanneer zij een Duitscher gedood hadden hieuwen hem het hoofd af en staken het op de pieken der kruisen.

Deze morgen braken de Duitschers in de Langestraat het huis van M. Gustaaf CNUUDE, en het *Café Wallon*, alsook in de Louisastraat het huis van M. Raymond SERRUYS open. Zij nestelen daar nu in.

(wordt vervolgd)

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

DE REDDERS 1898

Deze vereniging werd gesticht te Oostende in 1897 en was een sectie van de "Société Royale Belge de sauveteurs de Belgique" (Koninklijke Belgische Reddersvereniging).

Deze vereniging groepeerde alle beroepsredders van Oostende, die instonden voor de veiligheid van de duizenden baders in het seizoen langs de Oostendse stranden.

Op 1 mei 1898 kreeg deze maatschappij een vaandel. Dit vaandel werd overhandigd aan het bestuur en een delegatie van de redders door Burgemeester Alfons PIETERS, bij een officiële ontvangst op het stadhuis.

Eveneens werd deze vereniging gehuldigd door het schepencollege voor hun onbaatzuchtig werk op het gebied van de veiligheid van onze stranden. Ze kregen door de stad een herinneringsmedaille geschonken om deze gebeurtenis te herdenken.

Na deze plechtigheid werd het nieuwe vaandel in een optocht door de stad gedragen, voorafgegaan door de Harmonie Euterpe.

Op het Wapenplein volgde dan een begroeting door verschillende andere maatschappijen.

Na de huldiging ging de stoet, met aan kop het nieuwe vaandel, terug naar haar lokaal, die gelegen was in de Karel Janssenslaan.

Later werd deze vereniging overgenomen door de Stadsreddingsdiensten, die nu nog altijd instaan voor de veiligheid.

MEDAILLE IN VERGULD BRONS 0 41 mm MET BOL EN RING

R. OSTENDE

Gekroond wapenschild van Oostende met de beide figuren en dit geheel boven 2 gekruiste takkenbundels.

A. DISPERSYN (graveur te Oostende)

V. 2 palmtakken in kransvorm met in het midden een medaillon met een tekst verdeeld in een rondschrift en 4 lijnen :

INHULDIGING VAN 'T VAANDEL DER REDDERS. HERINNERING/ ISTEN/
MEI 1898/ OOSTENDE

LOUIS CLUB 1944

Deze club werd gesticht bij de bevrijding van onze stad door de Canadezen in september 1944.

Het lokaal van de club was gelegen in het Hotel Ciro in de Langestraat 11.

Bij haar oprichting kreeg ze de benaming "Louis Club".

Zij was een kopie van de echte engelse privé clubs en alleen de leden in het bezit van een toetredingspenning waren toegelaten tot dit etablissement.

MEDAILLE IN ZILVER

R. Zilveren munt van 20 Fr.
1935 met hoofd Leopold III

V. De muntzijde van de munt werd geëffend en vervangen door een tekst over 4 lijnen :
.LOUIS CLUB./ CIRO'S/ 1944/ OSTENDE

RHETORICA

Dit letterkundig genootschap bestond reeds in onze stad in 1664. Dit is na te gaan aan de hand van verschillende stadsrekeningen uit die tijd.

De RHETORICA of REDERIJKERSKAMER was een vereniging die redenaars, dichters, romanciers en letterkundigen groepeerde.

Op 15 december 1795, bij de inval van de Franse bezetter in onze gewesten, werd een dekreet uitgevaardigd waarbij de Rederijkerskamer en alle andere verenigingen van onze stad werden ontbonden.

Doch in 1799 herleefde de Rhetorica. Haar lokaal was dan gelegen in het Oud Schippershuis in de Sint Franciscusstraat 49 en dit tot in 1832.

In de Hollandse periode verdedigde de Rederijkerkskamer de regering en het bewind van Koning Willem I van Nederland.

Vanf 1830, bij de onafhankelijkheid van België, ging het met de Rhetorica bergaf.

Na 1832 verhuisden ze naar de Karnemelkstraat (nu de Christinastraat) 43 (Winkel Men Shop).

In de loop van haar geschiedenis werden verschillende medailles geslagen, die allerhande opvoeringen en wedstrijden herdachten.

De hieronder afgebeelde en beschreven medailles zijn deze die aan de

schatbewaarder en de geheimschrijver werden geschonken.

MEDAILLE IN ZILVER AFM : 29 / 62 mm met OPHANG

- R. Medaille in de vorm van een harp met een sokkel en bovenaan een zon.
- zon gevormd door stralen, 2 lauwertakken en 2 horens des overvloeds met munten
  - harp met een tekst. SCHATBEWAERDER
  - sokkel met een tekst in 2 lijnen :
RHETORICA/ OSTENDE

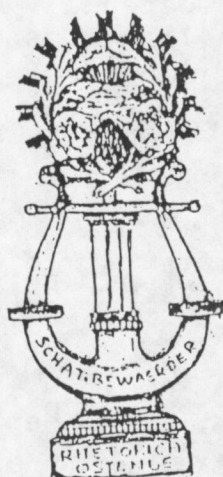
V. Blank veld

MEDAILLE IN ZILVER AFM : 29 / 62 mm met LINT

- R. Medaille in de vorm van een harp met een sokkel en bovenaan een zon
- zon gevormd door stralen, 2 lauwertakken en 2 gekruiste ganzeveders
  - harp met een tekst. GEHEYM SCHRYVER
  - sokkel met een tekst in 2 lijnen :
RHETORICA/ OSTENDE

V. Blank veld

Deze medaille werd gedragen aan een lint met een breedte van 37 mm en in de kleuren rood en geel.

OSTENDIANA

door A. SWYNGEDAuw
m.m.v. E. SMISSAERT

VANDERPUTTE, Gabriël - Ostendiana V.156.70/1

Fransche woorden in het dialect van Oostende : een leenwoordstudie :
Oostende : G. Vanderputte, 1946. Licenciaatsverhandeling.

VENT, Georges de - Ostendiana V.260/1

Zee en duinen : kusttoerisme in de 19de eeuw. Brugge : M. van de
Wiele, 1991.

MER - Ostendiana M.491/1

La Mer du Nord, du Zoute à La Panne. Tome 1 : Géographie, histoire,
stations balnéaires. Ed. Bernard Gilson/Pré aux Sources, 1991.

MER - Ostendiana M.491/1

La Mer du Nord, du Zoute à La Panne. Tome 2 : Art pictural :
richesses d'une région aux multiples facettes.

FILLIAERT, Juul - Ostendiana F.275/8

Meidagen 1940 in Vlaanderens's Westhoek. Nieuwpoort 1941.

SAKKERS, H. - Ostendiana S.125/1

"Atlantikwall" in Zeeland en Vlaanderen gedurende opbouw en strijd
(1942-1944). Middelburg : H. Sakkers, 1990-1991.

LIETARD, Edwin - Ostendiana L.552/18

Werkersbond "Help U zelf" : 1894-heden. Numismatieke brochure.
Oostende, 1992.

LIETARD, Edwin - Ostendiana L.552/19

Koninklijk Hoofdgild "Sint Sebastiaan" te Oostende : beschrijving en
afbeelding van 6 medailles in eigen verzameling. Oostende, 1992.

DEBRA, Maurice - Ostendiana D.223/1

Promenades et entretiens avec Paul Delvaux. Louvain-la-Neuve : Ed.
Duculot, 1991.

CATALOGUE - Ostendiana C.191/372

Louis Artan (1837-1890) : oeuvres prêtées par le "Visserijmuseum
Oostduinkerke", le "Museum voor Schone Kunsten" Oostende en Gent.
Namur : Musée provincial F. Rops, 1992.

GHEERAERT, John - Ostendiana G.361/12

De glazen benen van de generaal. Oostende : Uitg. Manga, 1991.

VERMAUT, Claudia - Ostendiana V.448/1

Tot uw dienst : 100 jaar christelijke middenstandsbeweging in
West-Vlaanderen (1891-1990). Leuven : Kadoc, 1991.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/371

Eugène Dodeigne & Eugène Leroy : tentoonstellingscatalogus. Oostende
PMMK, 1991.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/369

Georges Carrey : het figuratieve voorbij. Oostende, PMMK, 1991.

**GRATIS
FOTOFILM**

**COCK
CAMERA
SERVICE**

Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

Tot einde voorraad !
Bij afwerking nieuwe
film min. 20 afgewerkte
foto's

p.v.b.a A. & Y. MONBALLIU

Noordzandstraat 72, BRUGGE

Tel. 050 - 33 73 12

Jozef II straat 25, OOSTENDE

Tel. 059 - 70 21 13

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD

Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

INTERESSANTE BOEKEN TE KOOP IN HET HEEMMUSEUM

Ostendiana III + IV + V voor 1.000 Fr

J. Bowens : Nauwkeurige beschrijving der oude en beroemde
zee-stad Oostende voor 600 Fr

E. Vlietinck : Het oude Oostende en zijne driejarige bele-
gering voor 600 Fr

Begravenissen
Crematies

NUYT'TEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon.

Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht
Begravenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059/80 15 53 & 70 32 78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE

v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. N 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 21
Nr. 10
MAAND oktober 1992

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER

J.P. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

SECRETARIS

J.B. DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

REKENING

750-9109554-54 of
000-0788241-19

IN DIT NUMMER

- blz. 196 : **W. DEBROCK** : De laatste Oostendse kapers 1744-1745.
- blz. 199 : **G. BILLIET** : Oostende in de Engelse literatuur.
- blz. 200 : **L. PINCKET** : Aanvullende gegevens over Oostende in W.O. II.
- blz. 201 : **N. HOSTYN** : De walvis van 1885 gezien door J. Ensor ?
- blz. 203 : **F. HUBRECHTSEN** : Volkslied en grote geschiedenis.
- blz. 205 : **D. FARASYN** : Errata bij "Oostende" in "Zee en Duinen" van G. Devent.
- blz. 206 : **A. SMISSAERT** (+) : Oostende tijdens de Eerste Wereldoorlog (25).
- blz. 210 : **E. LIETARD** : Oostendse numismatiek.
- blz. 214 : **J.P. FALISE** : De Anglikaanse kerk te Oostende.
- blz. 223 : **J.B. DREESEN** : Het laatste schip dat de Oostendse haven verliet bij de inval van de Duitsers in 1914.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort

OKTOBER-ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot de volgende activiteiten in de loop van de maand oktober.

A. Namiddagvoordracht met dia's

Op woensdag 7 oktober 1992 om 14u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Het onderwerp : *ARCHITECTUUR TE OOSTENDE IN DE BELLE EPOQUE*

De spreker : de heer Norbert HOSTYN, Conservator-Archivaris van de stad Oostende en effectief lid van onze Kring.

De heer Norbert HOSTYN brengt ons deze namiddag een heruitgave van een diavoordracht die hij zo'n 15-tal jaar geleden reeds in onze kring bracht : een overzicht van de bouwactiviteiten te Oostende in de decennia rond 1900 : de urbanisatie, de voornaamste architecturale realisaties en architecten. Dit geheel geïllustreerd aan de hand van dia's, zowel opnamen van archieffoto's als van nog bestaande realisaties. Men zal ook zien hoe in de periode tussen de eerste voordracht en deze van 7 oktober heel wat van de toen nog gefotografeerde waardevolle gebouwen verdwenen zijn.

Deze voordracht wordt opnieuw gegeven om een speciale reden : de conservator zal in de loop van 1993 het vervolg op deze voordracht geven, nl. de architectuur tijdens het interbellum. Vandaar dat wij het nuttig oordeelden eerst nog eens het verhaal van de periode daarvoor te horen. Trouwens, ook ons publiek is in die 15 jaar tijd danig veranderd zodat een heruitgave zeker verantwoord is.

De heer HOSTYN is één van de weinige mensen die reeds jaren de architectuur van Oostende en zijn bouwmeesters onder de loep neemt. Zijn bevindingen heeft hij regelmatig verwoord in de vele tientallen bijdragen die hij in ons tijdschrift publiceerde en die voor Oostendefans, heemkundigen, gidsen enzomeer een bron zijn van bijzonder groot belang. Als een uitstekende spreker, die zijn materie ten volle beheerst en aan de man weet te brengen, wordt dit eens te meer een must voor de mensen die belang stellen in het mooie dat Oostende nog te bieden heeft. Niet te missen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet leden. Deze namiddagvoordracht wordt speciaal georganiseerd voor diegenen die zich 's avonds niet graag meer verplaatsen. Wij rekenen op hun aanwezigheid.

B. Avondvoordracht met dia's en documentatiemateriaal.

Door omstandigheden, onafhankelijk van onze wil, werden we verplicht ons programma voor deze avond te veranderen.

donderdag 29 oktober 1992 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Het onderwerp : *DE SABENA TE OOSTENDE*

De spreker : de heer Walter MAJOR, bestuurslid van De Plate.

Toen in 1923 de Sabena werd opgericht had dit een bijzonder grote invloed op Oostende. Omdat Oostende op de lijn Brussel-Londen lag werd dit de aanleiding tot het bouwen van het eerste Oostendse vliegveld te Stene. Oostende werd hierdoor de tussenhalte van de luchtlijn op Londen. In het goede seizoen, want de toenmalige vliegerij werd slechts beoefend als het weer meeviel, kwamen de vliegtuigen hier regelmatig landen. Economisch werd dit een meevaller voor Oostende want het vracht- en reizigersvervoer van en uit Brussel en Londen kon op een aanzienlijk vluggere wijze de kust bereiken.

Over dit alles onderhoud U vanavond de heer Walter MAJOR die reeds jaren gepassioneerd is door de luchtvaartgeschiedenis van onze kust en Oostende in het bijzonder. Jarenlang was hij hoofdredacteur van een *Cahier voor Luchtvaartgeschiedenis* dat de bijzonderste zaken in verband met deze geschiedenis en Oostende publiceerde.

Eén van de Oostendse onderwerpen die tot nog toe slechts voor een klein publiek toegankelijk waren en waar U nu ook weet van kunt krijgen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

EEN BIJZONDERE AANWINST VOOR "DE PLATE"

De heer Auguste VAN ISEGHEM, voorzitter van onze Kring, schonk de vereniging de 18 delen van het "*Woordenboek der Toponymie*" van Karel DE FLOU, een onmisbaar instrument voor allen die met geschiedenis, heemkunde of volkskunde in onze contreyen begaan zijn. Deze "kanjer" wordt in onze bibliotheek opgenomen en zal ter plaatse kunnen geconsulteerd worden.

Wij danken onze voorzitter van harte voor dit zeer mooie geschenk.

* * *

DE EERSTE KERK VAN OOSTENDE (Tijdschrift De Plate. Mei 1992) RECHTZETTING

Door een lapsus van de typist van dienst is er een kleine fout geslopen in de opgegeven datums. Blz. 92-142 dient U te lezen :

OOSTENDE Bij DE FLOU, eerste vermeldingen 1265, 1266.

Bij GYSSELING, niets over Oostende, wel "in orientale fine de TESTREP" 1115.

U zou ons een genoegen doen door dit te verbeteren. Dank U.

J.B. DREESEN

Jean-Luc MEULEMEESTER, conservator te Oudenburg, zoekt contact met personen die inlichtingen kunnen verstrekken over architect Charles PIL die ca. 1900-1930 te Oostende woonde. (let wel : inlichtingen die niet in het artikel van N. HOSTYN in "De Plate" te vinden zijn !). Adres : Stadhuis, Oudenburg.

DE LAATSTE OOSTENDSE KAPERS 1744-1745

door Walter DEBROCK

De oorlog met Frankrijk bracht onze gewesten in de jaren 1744-1745 opnieuw volop in het wapengeweld.

De opmars van de Franse legers, onder Lodewijk XV, na hun inval in West-Vlaanderen, tussen Veurne en Kortrijk, bracht ze vlug tot de belegering van Oudenaarde, Nieuwpoort en Oostende.

Oostende, hoewel verdedigd door Hollandse en Engelse troepen, zou het tussen 6 en 27 augustus 1745 - datum van de aftocht der belegerde troepen - uithouden, onder bevel van de graaf de CHANCLOS. De geschiedenis van dit beleg is uitstekend weergegeven, tot in het détail, door onze kroniekschrijver J.J. BOWENS en in het "Journal du Siège d'Ostende", dagboek van de Franse bevelhebber graaf van LOWENDAL (1).

De voorgeschiedenis van het beleg vormt reeds bij BOWENS een uitgebreide literatuur, waarbij hij olijk aanstipt hoezeer de talrijke troepentransporten een bron van inkomsten meebrachten, vnl. "in teeringen, naementlijk in sterke dranken, waer van'er dagelijks binnen Oostende eene uytnemende groote quantiteyt gesleten wierd"...

Bovendien was de aankomst van de Schotse troepen een groot succes met toeloop van volk, "om dat zij allegaeder zonder Broeken zijnde, ook op eene vreemde wijze gekleed waeren".

Men zou dus kunnen denken dat de oorlogsatmosfeer een heropleving van de kaperij zou meegebracht hebben.

Er is inderdaad wel een poging daartoe ondernomen, maar zonder bijval.

BOWENS citeert twee namen van kapiteins van "Kaep-scheepkens", nl. KINDERSEN en BERTRAM (2).

Hij voegt eraan toe dat het gaat om kleine vaartuigen van 6 of 8 "stukken" kanon, die weinig opbrachten, wegens de processen waarmee de kapingen gepaard gingen.

Wij hebben getracht de weinige gegevens ter zake na te gaan in de archieven van onze Admiraliteit (3).

In 1744 vinden we de volgende kapiteins vermeld voor de toekenning van patenten ter kaapvaart :

- 11.08.1744 : Sebastien BERTRAND (BERTRAM), voor een visserssloep van 3 last, de "Mère de Dieu toujours immaculée", ofte "de Moeder Godts altijd onbeslecht";
- 11.08.1744 : John PRICE, voor een barquelongue "Le Pigeon", van 36 last;
- 13.10.1744 : Bernardus HARELBEKE, voor een boot "De Jonghe Catharina", van 1 last;
- 09.11.1744 : Daniël LINDERSEN (de KINDERSEN van BOWENS), voor een

barquelongue, "den Prins Carel van Lorraine", van 70 vat en 10 stukken;

14.12.1744 : Andries LANSWEERT, voor een barquelongue, "L'Archidusse", van stukken kanon en 25 vat (4).

LINDERSEN is klaarblijkelijk de KINDERSEN van BOWENS. We vinden de naam LINDERSEN nog in de volkstellingen van 1815 en wellicht is onze LINDERSEN een afstammeling van de bekende kaperskapitein Joannes LINDERSEN, bijgenaamd VAN EMDEN (1697-1713 bedrijvig).

Al bij al dus een schamele bedoening van enkele zeldzamen die, gezien de tonnemaat der scheepjes en bewapening, vooral hun kapersbrief gekregen hadden om "bi appetit" iets mee te gappen, maar verder op kustvaart waren gericht (5).

De diverse commissiebriefven zijn dus afgeleverd tussen augustus en december 1744.

De lijst der gemaakte "prijzen" is, zoals BOWENS het opmerkte, niet zeer uitgebreid.

We vinden in 1744, in oktober en november drie prijzen. Een is binnengebracht door Sebastiaan BERTRAM, de kapitein van de visserssloep, en zijn buit is ook een visserssloep, verkocht op 12 oktober 1744 aan ene Nicolaeys DE SORGER, voor 815 florijnen.

Alle andere prijzen, zowel in 1744 als in 1745 (januari-juni) zijn de buit van één kapitein, Daniël LINDERSEN. De reders van LINDERSEN hebben als boekhouder (depositaris) Joannes Augustinus DAGHELET, soms bijgestaan door Ferdinande JANSSENS, "ghesworen stockhouwer".

In november 1744 verkoopt men voor 1.600 florijnen "Le Terrible", een Frans kaperschip, dat als kapitein J.B. TASTE had. Het is wellicht een belangrijke buit, want het had 4 stukken kanon aan boord alsmede allerlei lichte artillerie.

Op 1 december 1744 wordt een andere prijs van LINDERSEN geveild, het pinkschip "Nancy" geladen met kolen, hernomen op de Fransen in zee, en verkocht aan Balthazar VANDER HEYDE.

In januari 1745 werd opgebracht en op 18 maart verkocht een fluitschip van Lubeck, "Elisabeth Christine", dat aan het strand was geraakt en vandaar naar binnen gebracht, "liggende als nu op de Bank". Het was geladen met hout en ijzeren staven en schip en lading werden verkocht in januari en februari voor 1950.8.7 florijnen netto.

In maart 1745 verovert LINDERSEN in zee een "galiot met mast", de "Marie", kapitein Jan BECKER van Stettin, en het wordt verkocht aan Andries LANSWEERT voor 1.700 florijnen, op 18 maart.

De kapitein BECKER krijgt trouwens dadelijk een paspoort (6).

Voor dit schip geeft men enkele gegevens op die belangrijk kunnen zijn voor de scheepsbouw. Het schip is gebouwd in 1739, van "ekenhoudt", lang overstevan 84 voet, breed op de uitwatering 27 1/2 voet en diep in "buddinge tot jegens deck" 10 1/4 voet.

Een op een Franse kaper hernomen schip, van kapitein TIRLOW van

Kales, geladen met rogge, brengt 4.183 florijen op in maart en april 1745.

Men ziet uit deze gegevens dat het met de kaperij van die tijd mager uitvalt, zodat het ons niet moet verwonderen dat het schip van LINDERSEN reeds wordt verkocht op 5 mei 1745. Het schip was liggende "aen de Nieuwe Caye", ballast, en brengt 1.120 florijnen op. Het was op dat ogenblik bewapend met 4 tweeponderskanonnen "met ampaerden", 5 kleinere stukken, 30 geweren en een "donderbusse". De koper is een oude bekende van Oostende, kapitein Guillaume DE BROUWER, een vroegere Chinavaarder.

LINDERSEN schijnt echter nog een tijdje gevaren te hebben, na de verkoop van het schip, want in juni 1745 vermeldt de inventaris van de prijzen nog twee kleine vangsten met gerst en lijnzaad, die zelfs verkocht worden in februari 1746; dus na het beleg van Oostende.

En zo ging de Oostendse kaperij naar haar einde....

Er waren klaarblijkelijk toch plannen voor verdere strijd op zee, want het dekreet van Maria-Theresia van 13 juli 1744 had alle zeelui in dienst van de reders van Duinkerke teruggeroepen binnen de maand naar Oostende, op straffe van Majesteitsschennis.

Veel succes heeft dat dekreet waarschijnlijk niet gehad, want bij patente van 29 december 1744 wordt gratie en vergiffenis geschonken aan onderdanen die in dienst waren of zijn van de reders van Duinkerke of andere Franse havens, op voorwaarde binnen de zes maanden terug te komen.

Zelfde gebrek aan succes, want op 8 februari 1745 werd dit uitstel nog voor zes maanden verlengd.... ! (7).

Er zullen voortaan nog enkel door Frans en verplichte Vlaamse bemanningen zijn op Franse kapers van de Franse Marine. Men trachtte dan ook zijn beroep van visser in de Franse tijd voor een ander om te wisselen om niet opgeëist te worden voor de verplichte dienst ter zee.

NOTA'S

- (1) J.J. BOWENS, "Nauwkeurige Beschrijving der oude en beroemde Zee-Stad Oostende, 2e deel, Brugge, 1792, pp. 108 en vgl. Het "Journal" van LOWENDAL, vindt men in "Plans et Journeaux des Sièges de la dernière guerre de Flandre, rassemblés par deux Capitaines étrangers au service de la France", Strasbourg et La Haye, 1750.
- (2) BOWENS, op.cit., p. 103.
- (3) Algemeen Rijksarchief, Amirauté, nrs. 563, 569 en 591.
- (4) Waarschijnlijk, gezien tonnemaat en bewapening, oorspronkelijk niet voor professionele kaapvaart bestemd.
- (5) Algemeen Rijksarchief, Am. 569, stuk dd° 30.09.1744. Reder Balthazar VANDER Heyde stelt zich borg voor ene "Guillaume MEULAERT, int huys van costen voor zijn schip veroverd door Sebastiaen BERTAND, hebbende ontfanghen deze stadt tot sijne securiteyt".

Ook borgstelling door Charles SAUVAGE voor een groep gevangenen "yt rechte van vangenisse de stadt voor securiteyt". Dit zijn dus borgstellingen voor gevangenen van de kaperij.

- (6) A.R.A. Am. nr. 535, farde 1745.
- (7) GILLIODTS-VAN SEVEREN, "Cartulaires de l'ancienne Estaple de Bruges, II, p. 156, nr. 2399.
- (8) De Oostendenaar Henri-Ferdinand MAROTE, officier op een Franse kaper onder Napoleon, verhaalde zijn gevangenschap in Engeland, in zijn "Souvenirs d'un corsaire ostendais", ed. Charles Dessart, Bruxelles, 1943.
Cfr. ook J. WALGRAVE, "De bevolking van Oostende en haar betrekkingen met de zee in de Franse tijd", in Mededelingen van de Marine Academie, boek XLV, Antwerpen, 1962, pp.15-34.

OOSTENDE IN DE ENGELSE LITERATUUR

Die opgeblazen titel dekt nauwelijks een lading. Ik heb dan ook gearzeld om de volgende niemendalletjes te publiceren. Maar hoe fier zijn we niet als we de vlag van onze geboortestad zien wapperen tussen verzen. Zelfs als het blijkt dat de naam van onze stad erbij gesleurd werd uit rijmnood.

Het betreft hier twee limericks. Je weet wel : die vijfregelige grappige dingetjes met als rijmschema aabba. Ik vondt ze toevallig op blz. 191 in "Verse and Worse. A private collection bij Arnold SILCOCK (Faber and Faber. Londen. Boston". Een paperback van 288 blz. met elf puntige pentekeningen. Dat bundeltje kende succes want gepubliceerd in 1952 beleefde het van 1959 tot 1989 elf herdrukken.

Hier gaan dan die "Ostendiana" door een anonieme rijmelaar ineengeknutseld. Allebei beginnend met dat eeuwige "There was...". Het tweede klinkt vlotter dan het eerste. Geen van beide bevat iets zinnigs over Oostende. Ik betwijfel of ze tot de bijval van "Verse and Worse" (zo leuk als zijn titel) bijgedragen hebben.

Mal de Mer ?

*There was a fair maid of Ostend
Who thought she'd hold out to the end
But half the way over
'Twixt Calais and Dover
She did what she didn't intend.*

The lost Weekend.

*There was a young lady from Joppa
Who came a Society cropper
She went to Ostend
with a gentleman friend
and the rest of the story's improper.*

Germain BILLIET

AANVULLENDE GEGEVENS OVER OOSTENDE IN W.O. II.

Hierbij enkele toelichtingen na de BUNKERavond gegeven door de heer VAN GEETERUYEN op 30 april voor een zeer ruim publiek.

1. De betonne bak die op het klein strand naast het staketsel lag moest dienen als basis voor een batterij naast het westerhavenhoofd. Deze batterij moest de verdediging van de haveningang vergroten.

Nadat de Duitsers, vruchteloos, gepoogd hadden hem met sleepboten op zijn plaats te krijgen lieten ze hem gewoon liggen. In een van de volgende stormen werd er een groot gat in geslagen waarin ik destijds nog ben ingekropen. Door wie die bak gebouwd werd en achteraf afgebroken weet ik niet meer.

2. Er waren in de Oostendse haven een "Oberleutenant" en een "Leutenant". Een van de twee heette KAHN. De bekendste was "Witte Baai", zo genoemd door de vissers omdat hij altijd een witte trui droeg. Op zijn bureau sprak hij tegen de Oostendse vissers meestal Engels omdat hij, naar eigen zeggen, voor de oorlog ter koopvaardij had gevaren.

3. De bunker op het Marie-Joséplein diende voor de berging van medicijnen en medisch materiaal. Bij het aftrekken van de Duitsers maakte de Duitse dokter, die bevoegd was voor deze bunker, de sleutel over aan een apotheker uit de stad. Hij wilde niet dat de geneesmiddelen in onbevoegde handen vielen.

4. De aken of binnenschepen die moesten dienen voor de landingsaanval op Engeland lagen afgemeerd in rijen op de Brugse vaart. Tussen de RYCO jachtclub en de ligplaats van Decloedt, voor de verlaten van de Spuikom, bouwden ze een helling om er de aken te laden.

Op een van de oefeningen dreef een van de aken, door machinedefekt, op het klein strand ter hoogte van de vlaggestok. Die aak is daar zeer lang blijven liggen.

5. Ook is er een tijd geweest dat de haven werd afgesloten met grote vierkante vloten die aan de onderkant voorzien waren van stalen netten.

Overdag lagen ze aan de ingang van de vismijn gemeerd. 's Avonds werden ze door een kleine sleepboot tot ter hoogte van de huidige North Sea jachtclub gesleept en daar aan weerszijden van de haven bevestigd. Hierdoor was de havengeul de ganse nacht afgesloten.

6. Van de vissersschepen die dagelijks uitvoeren waren er steeds twee die, om beurten, werden aangeduid om dienst te doen als wachtschip. Zij kregen twee Duitse gewapende matrozen aan boord en een lid van de V.N.V. (Vlaams Nationaal Verbond). Na het binnenkomen moesten al die schepen versassen naar de dok dit om ontsnappingspogingen te beletten.

Louis PINCKET

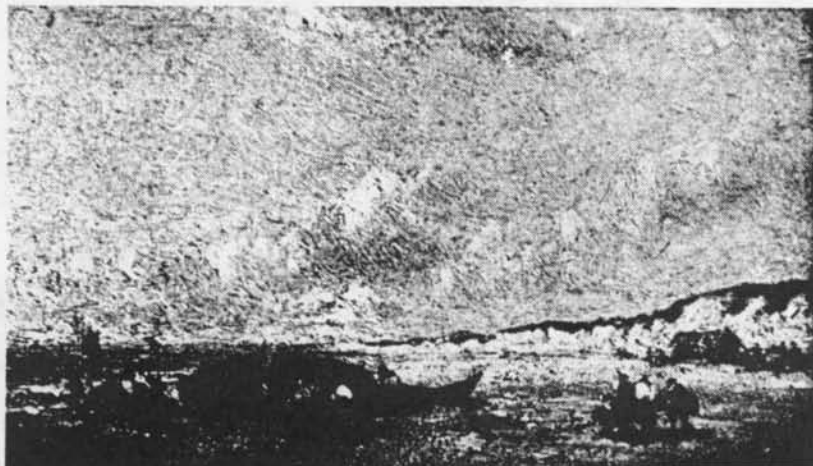
DE WALVIS VAN 1885 GEZIEN DOOR J. ENSOR ?

door Norbert HOSTYN

Op 8 februari 1885 spoelde een door een Franse visserssloep eerder op sleeptouw genomen walviskremg aan op het strand ten oosten van de Oostendse havengeul.

Talrijke nieuwsgierigen zakten naar Oostende af om dit ongewoon fait-divers te bekijken. Ook veel fotografen en enkele kunstschilders vereeuwigden het gebeuren.

François MUSIN legde zo de gebeurtenis vast in een "pochade", d.i. een olieverfschilderijtje in "zakformaat" (Oostende, Museum voor Schone Kunsten : ontvreemd in 1980) (1).

F. MUSIN : De walvis van Oostende 1885

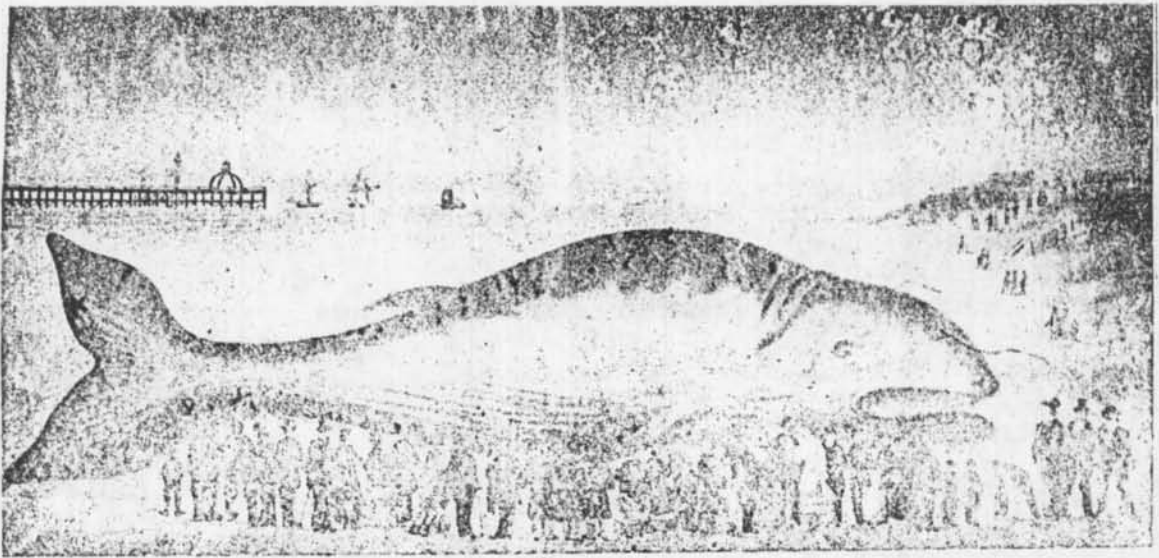
In het lokale nieuwsblad "L'Echo d'Ostende" van 17 februari 1885 lezen we in de korte berichten dat zowel James ENSOR als zijn vriend Willy FINCH er als de eersten bij waren om de walvis in een olieverfschets vast te leggen. Tot op heden ontbrak elk spoor van deze werkstukjes.

In de fotocollectie J. ENSOR bewaard in de Stedelijke Musea, en die heel wat materiaal bevat dat oorspronkelijk aan ENSOR zelf toebehoorde, vonden we een fotokaart terug waarop de walvis is afgebeeld. De foto is in sepiakleur en is erg vervaagd. Daardoor is het beeld moeilijk leesbaar. De foto is op een kartonnen drager gekleefd.

Dit kartonnen support is bedrukt met de naam van de uitgever, nl. HAEGHEMAN-DEWINTER, RUE DE FLANDRE 19 OSTENDE. Deze mensen waren de oom en tante van J. ENSOR : Leopold HAEGHEMAN was de broer van ENSOR's moeder.

Alles wijst erop dat deze fotos op grote oplage zijn aangemaakt en kort na het gebeuren in de souvenirzaak van HAEGHEMAN-DEWINTER, Vlaanderenstraat werden verkocht.

In alle geval zijn exemplaren nu zeldzaam.

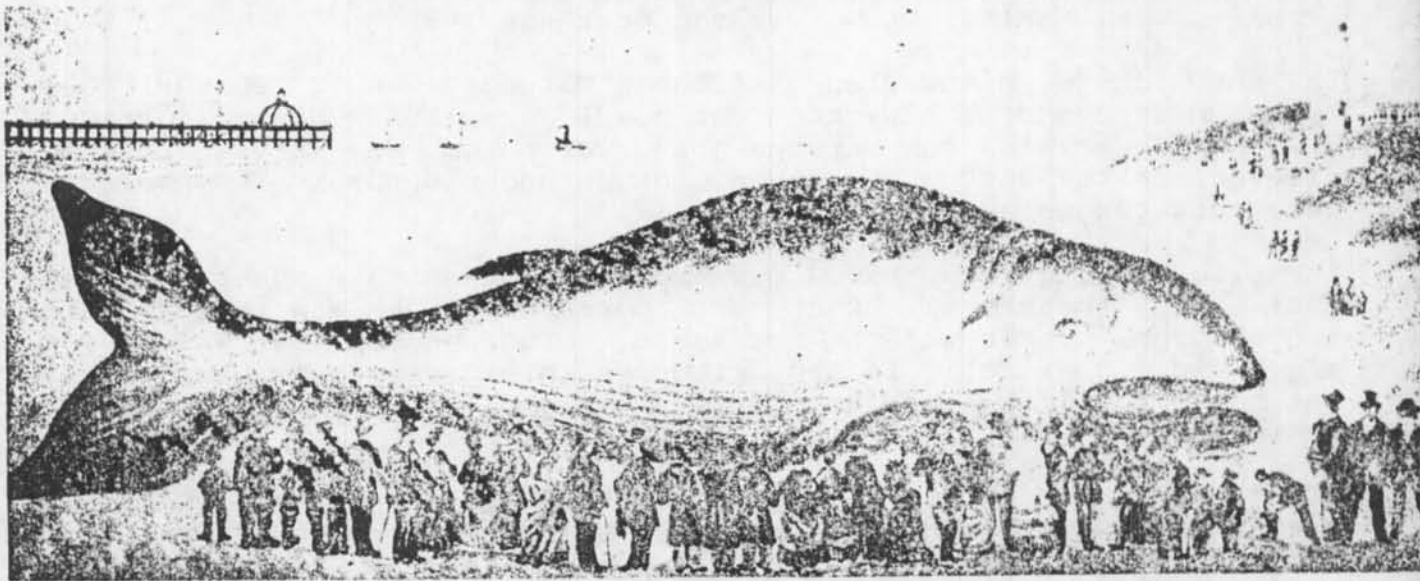

BALEINE AMENEE A OSTENDE LE 8 FEVRIER 1885

HAEGHEMAN-DEWINTER

RUE DE FLANDRE, 19 OSTENDE

Naast het exemplaar in de collectie van het Museum kennen we - zonder het met eigen ogen gezien te hebben - een tweede exemplaar, nl. dat wat gebruikt werd voor de reproductie in het boek van Edouard en Marcel VANALDERWEIRELDT "Het Oostende van toen" (Uitgave M. VAN DE WIELE, Brugge, 1988), nr. 221. De afbeelding in dat boek is trouwens ook veel meer leesbaar dan het origineel in de museumverzameling, wellicht door elektronische bewerking in de drukkerij.

DE WALVIS VAN OOSTENDE. Foto zoals afgebeeld in het kijkboek van E. en M. Vanalderweireldt.

Wie aandachtig de foto in detail bekijkt, ziet dat het onmogelijk om een reproductie van een originele fotografische opname van het gebeuren kan gaan, maar wel van een **getekende of geschilderde weergave** van het fait-divers.

De topografie klopt niet : havenhoofd en vuurtoren zijn onmogelijk op deze wijze op één beeld te vatten. De verhoudingen tussen de personages en de omgeving, de onnatuurlijke pose van het

walviskrenng.... alles doet vermoeden dat het om een artistieke impressie gaat waarbij het situeren van de plaats vaar het dier aanspoelde t.o.v. herkenbare landschapselementen en de omvang van het krenng duidelijk uit naar voren moest komen.

En nu de veronderstelling : weten dat

1. ENSOR een tekening/schilderij??? heeft gemaakt van het gebeuren
2. de nogal directe familiebanden van de meester met de HAEGHEMAN-DEWINTER's (oom en tante)

zou het best kunnen dat het kunstwerkje dat aan de basis lag van deze fotografische reproducties van zijn hand was. Afwijkingen van zijn normale "stijlkenmerken" kunnen eventueel gemakkelijk verklaard worden als een bewust-inspelen op de documentaire prent-functie van de foto's die moesten gemaakt worden voor de verkoop, als een soort "souvenir".

Tot daar een mogelijkheid die we hier even naar voor wilden brengen. Zijn er andere suggesties ?

-----
(1) afb. in N. HOSTYN, François Musin, Oostende, 1988, p. 23.

VOLKSLIED EN GROTE GESCHIEDENIS

Geen TV, geen radio, geen echt verspreide pers zoals wij deze nu kennen.

Probeert u zich dat maar niet in te beelden want na een vakantie zonder.....steekt de krant in de bus, vertellen VTM en BRTN je weeral wat zij denken wat voor u zo interessant is.

Vroeger had ook het volkslied zo een "medium" functie.

Niet alleen over moord en liefde werd gezongen maar ook grote gebeurtenissen, geschiedkundige feiten werden op deze manier gemeengoed.

Het hiernavolgend lied is daar een uitstekend voorbeeld van.

F. HUBRECHTSEN

DE DOOD VAN NAPOLEON

gewezen Keizer van Frankrijk, gestorven op
het eiland Sinte-Helena, den 6n Mei 1821

Op eene bekende stemme

Napoléon, waer zyt gy gebleven ?
Napoléon waer is uwen tyd ?
Eertijds was gy Keizer van Rome,
Waer gy nu op een eiland bevind.

Waer zyn al mijne brave soldaten ?
Waer is Marie-Louise en mijn kind ?
Geheel het Nederland moest ik verlaten,
Om dat ik er geen troost meer en vind.

Adieu, Vlissingen, Antwerpen en Ostende,
Waervan ik trok zoo menig millioen,
Eertyds had ik plaats om te wonen,
Maer nu en heb ik geen meer vandoen.

Waterloo, zal ik altyd onthouden,
Als ik denk op dien droevigen dag,
Ik meende daerop myn drapeau te boorden,
Maer, helaas ! ik verloor er den slag.

Ik riep : komt over Belgiken,
Komt nadert en geef my de hand,
Had ik u ik zoude niet wyken,
Ik en was niet bevreesd voor Holland.

Maer het roepen kost my niet baten,
Wy verloozen daer hand voor hand,
Ik verloos er veel van mijn soldaten,
Ja, wy moesten 't al laten in brand.

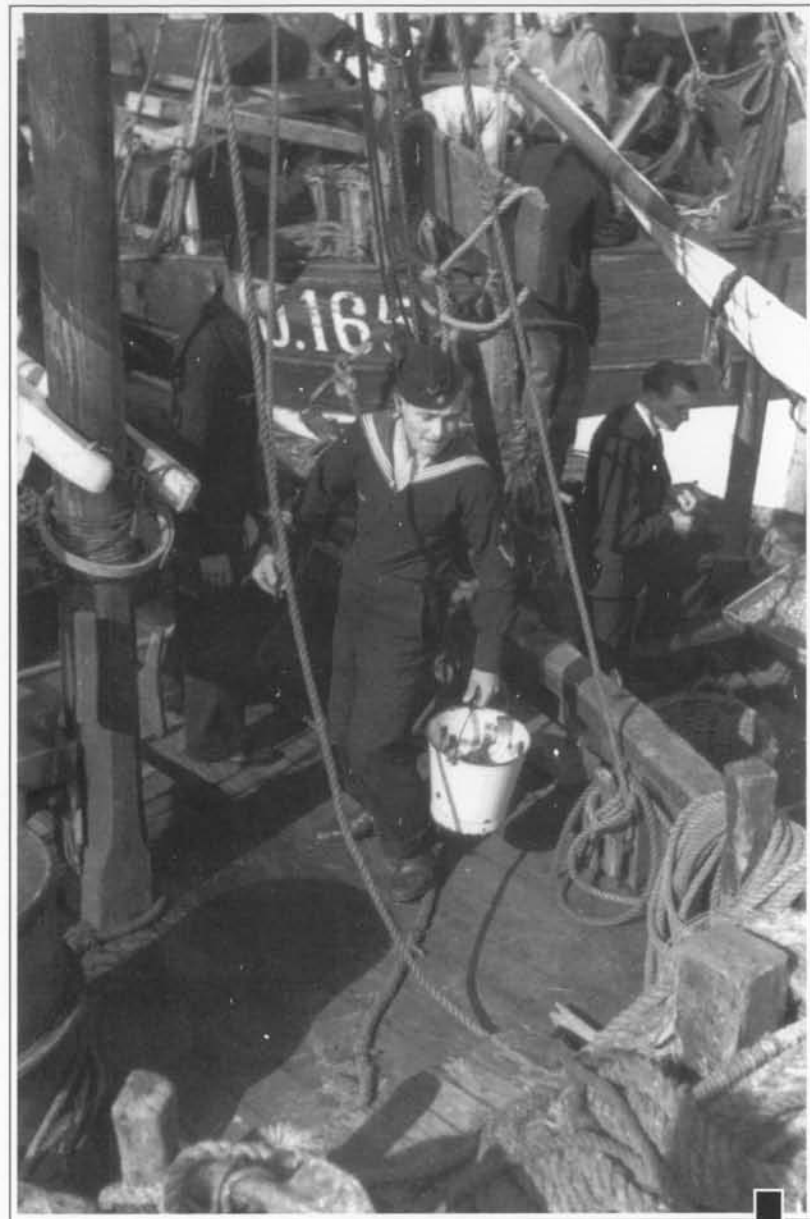
Men zag daer die eerste laurieren,
De dragonders die waren vooruit,
Maer de Hollandsche cuirassieren
Retireerden altyd achteruit.

Ik zeg : adieu, Frankryk, hoog geprezen,
Ja wy hebben verloren den slag,
Staet en landen moet ik gaen verlaten
Ik moet op het eiland tot myn graf.

Ik zeg adieu, aen myne beste vrienden,
Ik zeg adieu, aen myne Vrouw en Zoon.
Dit verlies doet my u verlaten,
Ja zelfs staten, landen en kroon.

Ik zeg adieu, aen myne brave soldaten,
Die met my naer 't slagveld gingen toe,
Den nood doet my u verlaten
En het bloed wordt door myne aders styf.

Napoléon moet scheiden van 't leven.
Ach ! wat ongelukkigen dag,
Och, God ? Wilt my pardon geven
eer ik worde gedompeld in 't graf.

OOSTENDE 1940-44: HET VISJE WERD OOK DOOR DE TOENMALIGE "TOERISTEN" GELUST!

(FOTO'S B.A.K. - VERZ. F. HUB.)

ERRATA BIJ "OOSTENDE" IN "ZEE EN DUINEN" VAN G. DEVENT

door Daniël FARASYN

Wij kunnen niet anders dan het initiatief toe te juichten dat dhr. DEVENT nam om met behulp van honderden eigen kaarten, gravures, tekeningen en begeleidende nota's een kleurrijk beeld weer te geven van het Kusttoerisme in de 19e eeuw.

Dit lijvig luxueus boek gedrukt bij Goekint Graphics en uitgegeven door M. Van de Wiele zal zeker een ruim succes kennen bij een publiek dat interesse betoont voor de belangrijke evolutie die de kuststreek in landschap en leven doormaakte tijdens de 19e eeuw.

Het zij ons toegelaten ten einde de volle waarde van dit boek tot zijn recht te laten komen om aan enkele begeleidende nota's rectificaties aan te brengen. Wij beperken ons hierbij vanzelfsprekend tot Oostende.

0.7 De aanduidingen gegeven bij deze porceleinkaart zijn overgenomen van DE BURBURE DE WEZENBEEK en volledig foutief wat betreft de figuur van JEAN. Het "*Hotel de la Cour Impériale*" bestond reeds in het midden van de 18e eeuw onder deze benaming. Eigenaar en uitbater was Denis NEVEU. Zijn dochter huwde met Jean DEVOS. Hun zoon Edouard nam eigendom en uitbating van dit hotel over tot 1853. Deze kaart dateert dus van vóór 1853. De brouwer E. JEAN-SERRUYS kocht het gebouw eerst op in 1871. Vanaf 1865 was dit hotel "*Hotel de la Marine*" geworden.

0.10 Op de kaart staat niet het "*Hotel de Flandre*" afgebeeld dat P. FONTAINE uitbaatte op de W.kant van de Kattestraat maar wel het hotel dat hij in 1850 opende op de O.kant van de Kattestraat en de Z.zijde van de Langestraat op een deel van de gronden van het vroegere "*Gouvernement*".

0.11 Het "*Hotel d'Allemagne*" werd wel van 1843 tot september 1846 uitgebaat door DALIMIER maar Augustinus CLAEYS was de eigenaar van dit hotel. Zijn weduwe zag zich om financiële redenen verplicht dit hotel op 4 april 1845 te verkopen aan DE KEMEL-DRUANT.

0.17 Het beeld van de H. Espérance dat aan de voorkant van het portaal van het "*Pavillon Royal*" stond was in feite een réclamebeeld voor de bieren afkomstig uit de brouwerij "*L'Espérance*" van Gabriël JEAN. Dit gegeven hebben wij niet vermeld in onze bijdrage "*Historiek van de eerste gebouwen langs de zeedijk*".

0.76 ORLANDINI was zeker niet de eerste die omstreeks 1840 een scheepswerf op de Z.zijde van het derde dok aanlegde. Reeds in 1784 waren er hier zes werven in volle activiteit.

0.102 Het hier afgebeelde "*Postcomptoir*" stond zeker niet op een hoek van de Langestraat. In een bijdrage verschenen in het januari nummer van "*De Plate*" 1986 hebben wij gewezen op de foutieve situering. Het 18e eeuwse postgebouw bevond zich ook niet in het huis waar nu de Oostendse Handelskamer is gevestigd maar wel in het W. hieraanpalend gebouw dat recht op de Sint-Niklaasstraat uitgeeft; straat die in het begin van de 19e eeuw nog als "*Posthuysstraete*" bekend stond. Hier gaat het om de afbeelding van het postkantoor dat op de O.hoek van de Kapellestraat en de Keizerskaai 17, nu Vindictivelaan stond, waar later het "*Hotel du Bassin*" werd

ondergebracht en nu het hotel "Burlington" staat. Dit postkantoor werd hier geopend op 18 augustus 1821. Derhalve is de datering opgegeven door VERBOUWE fout.

0.104 De lijkstoet van koningin Louise-Marie draait niet de Louisastraat in zoals ook bij VERBOUWE staat maar wel de Kapucijnenstraat. De Komediestraat dankt niet haar naam aan een herberg in deze straat gelegen maar wel aan de theaterzaal die op de eerste verdieping van de "Hoge Wacht" was ingericht sinds midden 18e eeuw.

Deze enkele errata en ook het feit dat niet alle gegevens die op gravures of schetsen terug te vinden zijn niet werden besproken doen niet de minste afbreuk aan deze merkwaardige publicatie.

OOSTENDE TIJDENS DE EERSTE WERELDOORLOG (25)

door Aimé SMISSAERT (+)

Dinsdag 1e December. -

ACHTENVEERTIGSTE DAG DER BEZETTING

Rond 9 ure van den morgen komen 30 kanonnen en 74 poederkarren in volle vlucht uit de richting van Middelkerke af.

Rond 10 1/2 ure vliegt eene taube over de stad.

Rond 1 1/2 ure komen uit de richting van Middelkerke een 300 tal gekwetsten, te voet of per kar aan.

Tusschen 2 en 3 ure worden 6 groote kanonnen Middelkerkewaarts opgezonden.

* * *

Sedert twee dagen worden bij eenen electricien (M. Juv. DORCHAIN) van het midden der stad sterke elektrische draden opgeëischt. Wat de Duitschers daarmee zullen uitvoeren is den Heer wijs !

Heden werd aan de statie geene mededeeling angeplakt. Er had ook geen concert plaats op de Groote Markt. Als vergelding hadden wij gansch den dag hevig...kanonmuziek, bijzonderlijk rond 3 ure. Rond 5 ure stopte het geschot.

Duitsche soldaten die van Middelkerke terug kwamen verhaalden dat de Franschen uit Nieupoort, op Westende hadden geschoten en eene batterij Duitsche kanons hadden vernield.

Van in den vroegen morgen waaide eene vlag op den toren der kerk van Wilskerke; het was totaal onmogelijk de vlag te erkennen.

Het gerucht loopt in stad dat Engeland aan Holland uitdrukkelijk zou gevraagd hebben aan wiens zijde dit land zich plaatsen zou en dat Holland voor antwoord had gegeven : *ik voeg mij bij de Bondgenoten.*

Op het kerkhof op het zoogenaamde "Engelsch kerkhof" liggen thans 66 Duitschers begraven.

Heden mocht men op den Nieuwpoortschensteenweg wandelen tot aan

Mariakerke-dorp. Men dan duidelijk op de overblijfsels der duinen tusschen Mariakerke-dorp en Mariakerke-baden 7 kanonnen zien staan alsook een groot kanon achter de duinen tusschen de Dorpstraat en het Museum Stracké.

Vandaag en morgen zullen de bakkers elk 3 zakken meel krijgen en de Cooperatief der Staatsbedienden 5 zakken.

Wij gaan regelrecht naar de rantsoeneering - zoo kan 't niet blijven voortgaan !

* * *

30 vluchtelingen uit klein Westende komen toe en worden gehuisvest in het *Hôtel Fontaine*, in de danszaal *Het Konijntje* (op de Vischmarkt) en in de *Nieuwe Zaal*.

Woensdag 2e December. -

NEGENENVEERTIGSTE DAG DER BEZETTING

Om de gewoonte niet kwijt te verliezen kregen wij den ganschen dag hevig kanongebulder te hooren.

Omstreeks 9 1/2 ure komt uit de richting van Breedene eene "taube", tamelijk laag gevlogen. In gestrekte vlucht zweeft zij boven de stad en valt op het Poloplein : de naphtebak schoot in brand doch de vlammen konden spoedig gebluscht worden. Ondertusschen vliegt, heel hoog, een vliegenier der Bondgenoten, op dewelken vruchteloos van alle kanten geschoten werd. Ziehier wat er gebeurd was : de vliegenier der Bondgenoten, die uit de richting van Zeebrugge kwam, was door de "taube" achtervolgd geworden, doch was spoedig zeer hoog gekomen. Van uit de hoogte schoot hij op de "taube" die hem achterna was geklommen, trof de naphtebak en kwetste de duitsche vlieger, die zich verplicht zag in gestrekte vlucht te dalen. Een half uur nadien kwam de vliegenier der Bondgenoten terug om een kijke te werpen op zijn slachtoffer, doch de "sauerkrautfresser" onthaalden hem zoo koel dat hij verkoos het zeegat in te steken.

Vanaf 9 1/2 ure in den avond tot omstreeks middernacht, wed een uiterst hevig kanongebulder gehoord, al den kant van Middelkerke.

* * *

Gister en heden werden, (zoals we reeds schreven) door de zorgen van het Hulp of onderstandskomiteit 75 zakken meel uitgedeeld aan de bakkers; Zaterdag zal dezelfde hoeveelheid uitgedeeld worden.

Er dient herinnerd dat dit Komiteit ieder week 39.000 brooden doet uitdeelen. Aan 30 centiemen, maakt zulks meer dan 11.000 Fr per week. De geldmiddelen, waarover het onderstandskomiteit beschikt, zullen het toelaten hulp te verleen tot rond half Januari. Toekomstige week zal het aardappelen uitdeelen.

Ten einde het noodige meel te kunnen bekomen is het Komiteit door de duitschers verplicht geweest briketten te leveren aan de landbouwers, die brandstof van doen hadden om hunne vruchten te dorschen. Zodoende zal de stad voor een 3 tal weken, misschien een weinig langer, van brood voorzien zijn, doch de voorraad zal zeer schaarsch zijn.

Wat daarna gebeuren zal, is een raadsel. Op aandringen van het Onderstandkomiteit heeft het Oostensch Gemeentebestuur een schrijven gericht tot den heer JANSSENS, vertegenwoordiger voor West-Vlaanderen bij het Komiteit dat samengesteld werd met het doel in ons land, onder Hollandsche of Spaansche vlag Amerikaansche tarwe binnen te brengen. Wellicht komt den eenen of den anderen dag antwoord op dit schrijven.

Thans worden te Oostende ruim 4.000 noodlijdende huisgezinnen geholpen, n.l. ongeveer 400 door het Weldadigheidsbureel, 1.000 door den "Katholieken Volksbond", 63 door "Help U Zelf" en 300 door de socialisten.

* * *

Heden werd de volgende plakbrief in 't Vlaamsch, Fransch en duitsch, uitgevaardigd :

BERICHT BETREKKELIJK DE AANSCHAFFING VAN KOLEN

Alle koolhandelaars en bijzonderen moeten hunnen voorraad van kolen bestellen (ten minsten eenen wagon en zoo noodig met verschilligen in gemeen) bij denzelfden leverancier, rechtstreeks aan de koolmijnen of bij de handelaars in 't groot.

De noodige briefwisseling neemt de volgende richting.

De koper geeft zijnen brief open aan den Plaatskommandant.

Het adres luidt :

AN DEN ARMEE-POSTDIREKTOR 4.

Een tweede briefomslag met het adres van den leverancier moet terzelfdertijd besteld worden. De Leger-Postdirekteur laat dan die brieven aan de leveranciers geworden. Het antwoord volgt denzelfden weg. De leverancier bestelt zijnen brief open (vergezeld van een briefomslag met het adres van den koper) aan den heer Directeur van den Legerpost 4; deze overhandigt den brief weder aan den koper.
Oostende, den 30 November 1914.

O. WINS

Majoor en Plaatskommandant

* * *

M. Pieter VANDEWEGHE, aannemer en burgemeester van Steene, werd heden door de duitsehers aangehouden in het gemeentehuis dezer gemeente en per rijtuig naar de Kommandantur, in de Ooststraat, gebracht.

Een landbouwer van Steene had haver, stroo, voeder enz. moeten leveren aan de duitsehers soldaten, op een rekvisitiebriefje. Onze landbouwer wilde dit briefje doen wettigen door de gemeenteoverheid van Steene doch de heer burgemeester deed hem met recht opmerken dat zulks niet wettig was, de opeiseling niet gedaan zijnde geworden aan de gemeente zelve. "Na de oorlog, voegde hij erbij, en misschien eerder, zult gij voldaan worden, maar iets onwettigs kan ik toch niet geldig verklaren".

Het feit kwam ter oor van de duitsehers die, zooals wij hierboven schreven, M. VANDEWEGHE aanhielden. In de Kommandantur werd hij langdurig ondervraagd door den lieftalligen (oh zoo !) beleefderik, waarvan wij in onze notas van Vrijdag 27 November gewaagden. Ten slotte werd hij losgelaten.

Het gerucht loopt sedert eenige dagen in stad dat duitsche timmerlieden en werklieden der Kruppfabriek in de werkhuizen van het Zeewezen werkzaam zijn, volgens de eenen om ijzere bruggen te maken, volgens andere om onderzeeërs in malkaar te zetten.

Gister en heden werden bij middel van groote motorwagens, stukken van ijzere bruggen Leffinghewaarts en Middelkerkewaarts opgestuurd. Werden die bruggen nu gemaakt in de werkhuizen van het Zeewezen ofwel, volgens sommigen, in de werkhuizen van eenen welgekende Oostendschen aannemer, dit weten wij niet !

Deze namiddag ontmoetten wij eene werkersvrouw, die op geene andere wijze hare woede jegens de duitschers kon uitdrukken dan met het volgende : "Die smerige weegluizen kruipen overal in !".

Wij moesten onwillekeurig lachen - en toch had die vrouw geen overschot van gelijk ? Waren nu eens alle oostendsche vrouwen van haar gedacht en schuwden zij de soldaten van Willem de Meinedige als het ongedierte ! Maar, eilaas, tot eeuwige schande van een deel van het oostendsch vrouwvolk dient eens te meer het schandelijk gedrag aangestipt van zekere vrouwspersonen, die...maar al te vertrouwelijk met de duitschers omgaan ! Hoe langer de bezetting duurt, hoe slechter het wordt, hoe schaamtelooser zekere vrouwen, zekere jonge meisjes, ja zekere kinderen van 13, 14, 15 jaar zich gedragen !

Doch genoeg daarover ! Werpen wij een sluier over die schanddaden en vertroosten wij ons met het zielverheffend en troostend voorbeeld ons ieder dag in onze kerken gegeven door DAT deel onzer bevolking, God, Vaderland, huisgezin en goede zeden getrouw !

* * *

De duitschers kloegen er over dat schier al de winkels met het vallen van den avond gesloten zijn. Men antwoordde hun dat zulks voortkwam doordat de menschen geen gas mochten branden. Daarop wordt toelating verleend aan de winkels gas te gebruiken voor de verlichting op voorwaarde dat zij tot 's avonds 7 u. open blijven.

Het vliegmachien der Bondgenooten dat deze morgen op de duitsche "taube" schoot, wierp eene bom uit op de halve maan en haven (lunette de l'avant-port), waar de duitschers verschansingen maken. Geene schade werd aangericht, doch loopen dat de duitschers deden, loopen, 't was net als om prijs ! Enkel toen het vliegmachien reeds ver weg was, schoten ze hunne kanonnen af met het eenigste gevolg een groot getal ruiten op den Vuurtorenwijk te breken.

De stad werd verwittigd dat binnen kort 800 aardewerkers zullen aankomen, die eten en inwoon zullen moeten krijgen op kosten der stad. Daarvan zullen 600 gestoken worden in het *Royal Palace Hôtel*, en 't overschot in 't oud militair hospitaal.

De duitsche slokoppen hebben nu goesting achter kreeften : al de kreeften, nog in stad te vinden, worden opgeëischt en worden door een schildwacht bewaakt. Daar er slechts een 100 tal kilos gevonden werden, zal die "wacht" niet lang duren !

Schier ieder dag nemen de duitschers kanonnen weg van den Vuurtorenwijk en brengen ze naar stad. Op de halve maan der voorhaven staat thans slechts een kanon meer, doch wie weet werden

er geene weggeborgen in de verschansingen die zij daar maken !

Op het duitsche kerkhof, achter het Militair Hospitaal, zijn thans 44 graven, doch het getal ondergedompeelde duitschers is een weinig grooter, want verscheidene malen werden 2 en 3 lijken in een graf begraven.

* * *

M. Victor DEWULF-LAPON, bierhandelaar, wonende Romestraat 8, werd heden door de duitschers gevankelijk naar Brugge overgebracht. 2 soldaten bewaken zijn huis. Ziehier wat aangaande deze aanhouding verteld werd : M. DEWULF had aan deserteerende duitschers burgerskostuimen verschaft. Een officier en 2 soldaten boden zich ten zijnent aan en vroegen, weenend, kleederen. M. DEWULF voldeed aan hun verzoek...en werd door hen zelve bij de kraag gevat. Zijne vrouw moest al het in huis zijnde geld afgeven.

(wordt vervolgd)

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

KATHOLIEKE VOLKSBOND

De Katholieke Volksbond werd opgericht te Oostende in 1903 en ze groepeerd nu alle Sociale Diensten van de Katholiek Partij.

Het Katholiek Volkshuis werd ingehuldigd op 5 oktober 1913 en ze was gelegen in de Stockholmstraat (thans Kan. Dr. L. Colensstraat). Op deze plaats was er voordien een jongensschool die in 1912 werd gesloopt.

In 1960 werd dit Volkshuis afgebroken evenals de aangrenzende cinema "Nova". Thans zijn de kantoren van de Volksbond gelegen in de Ieperstraat, waar zich vroeger de broederschool voor jongens bevond.

Ieder jaar werd er feest gevierd en werd een verdienstelijk bestuurslid of medestichter gehuldigd. In 1904 was het de heer A. VANWETTER die werd vereremerkt.

De hieronder afgebeelde en beschreven medaille is deze die in 1904, ter gelegenheid van de tombola, aan dhr. A. VANWETTER werd geschonken.

MEDAILLE IN ZILVER 0 26 mm MET BOL EN RING

R. OSTENDE

Gekroond wapenschild van Oostende boven 2 gekruiste takkenbundels.

A. DISPERSYN

V. Een tekst verdeeld over 5 lijnen :

KATH. VOLKSBOND/ AAN/ A. VANWETTER/ TOMBOLA/ 1904

LAMBRECHT MAURICE

De heer Maurice, François LAMBRECHT zag het levenslicht te Oostende op 6 januari 1901 en is overleden op de leeftijd van 82 jaar te Gent-Brugge op 18 november 1983.

Hij was de zoon van Auguste, Franciscus LAMBRECHT, geboren te Nieuwmunster en van Hermina, Sophia LAMBRECHT (zelfde naam) geboren te Bredene.

Hij huwde te Oostende op 22 april 1922 met Maria, Esperance DECLERCQ, geboren te Oostende op 14 januari 1887.

Zij was ziekenverpleegster van beroep en is overleden te Oostende op 18 december 1983 op de zeer hoge leeftijd van 96 jaar. Zij was de dochter van Charles, Johannes DECLERCQ en van Rosalie, Mélanie JANSOONE.

Maurice LAMBRECHT was bediende tot aan zijn huwelijk, daarna werd hij handelaar. De familie LAMBRECHT was woonachtig in de Witte Nonnenstraat 42.

In zijn jeugd was Maurice een verwoed zwemmer en hij werd in 1926 met een herinneringsmedaille bedacht voor zijn geleverde prestaties.

MEDAILLE IN ZILVER 1926 0 50 mm

R. Een zicht van 2 zwemmers links gericht in een waterloop en op de achtergrond de oever met 7 wilgen.

V. Eiken- en lauwertak in een kransvorm met in het midden een tekst verdeeld over 3 lijnen :
SOUVENIR/ 1926/ M. LAMBRECHT

CHARLES RAU

Charles RAU werd geboren te Oostende op 20 oktober 1902 en is er overleden op 79 jarige leeftijd op 7 december 1981.

Hij was de zoon van Eugène, Charles RAU, geboren te Oostende in 1875, handelaar van beroep, en van Rosalie, Maria DUYCK, geboren te Oostende in 1874.

Charles Rau was handelaar, zoals zijn vader (Rokerij RAU) en was woonachtig in de Oude Molenstraat 22.

Hij was gehuwd met Georgette POTTIER, geboren te Oostende op 8 oktober 1900 en er overleden op 78 jarige leeftijd op 7 augustus 1978.

Hij was een fervent beoefenaar van de voetbalsport en was aangesloten bij het K.V.G.O. (Koninklijke Vanneste Genootschap Oostende) als doelwachter.

Hij speelde verschillende jaren met dezelfde ploeg en werd op 22 maart 1925 gehuldigd als winnaar van de promotie.

Ter dezer gelegenheid werd hem door het K.V.G.O. een gouden medaille geschonken.

MEDAILLE IN GOUD 1925 0 18 mm. Afm : 23/32 mm

R. Op de medaille 2 voetballers in strijd met een bal. Omkransing door gevlochten gouddraad.

V. Op de medaille een tekst verdeeld over 5 lijnen :
V.G.O/ 22 MAART 1925/ CH. RAU/ WINNER DER/ PROMOTIE

DE ONAFHANKELIJKE SCHICHTBLASERS 1880

In 1865 werd er te Oostende een maatschappij opgericht voor de beoefenaars van blaaspijpen.

Bij haar oprichting kreeg deze vereniging de benaming van "Onafhankelijke Schichtblasers".

Deze sportbeoefening bestond erin, door middel van een lange houten pijp, kleine metalen pijltjes in een houten doelschijf te blazen. Het lokaal was gelegen in het "Boldershof" in de Goede Windstraat (thans de Graaf de Smet de Naeyerlaan) en dit rechtover de Kerk van O. L. Vrouw van het Hazegras.

Ieder jaar werden er onder de leden wedstrijden gehouden voor het behalen van de titel van Sire. Bij deze gelegenheid werd aan de nieuwe Sire en aan de andere winnaars een medaille geschonken.

In 1880 was de heer Charles TOURLEMAIN op 47 jarige leeftijd een van de jongste voorzitters van deze maatschappij.

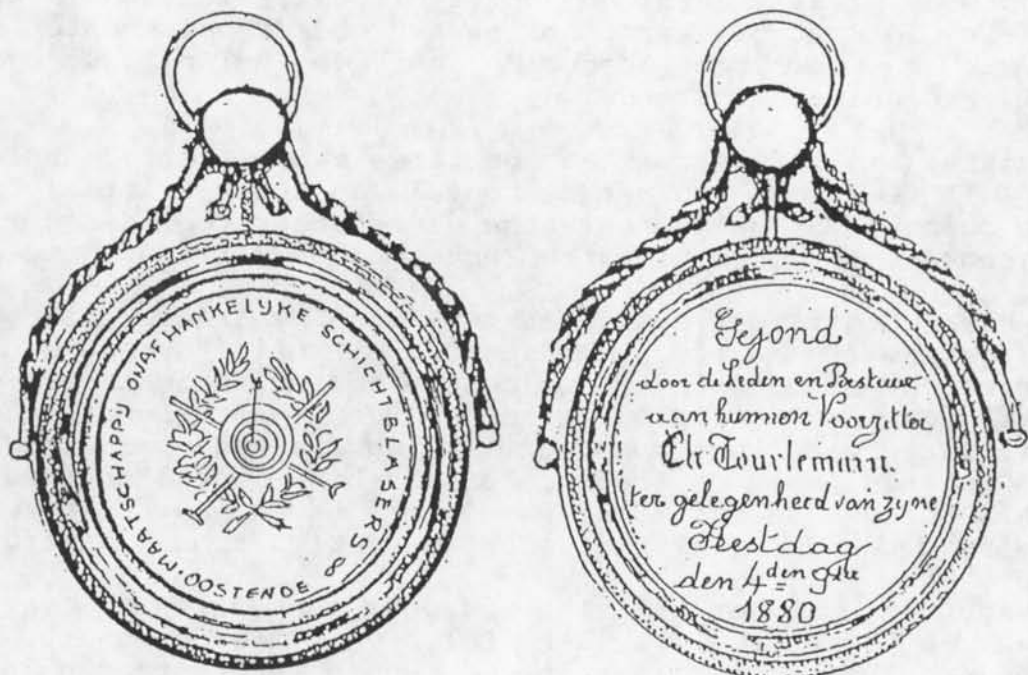
Op 4 september 1880 werd er in de schoot van de vereniging feest gevierd en dit naar aanleiding van de verjaardag van de voorzitter. Er werd ook een medaille geslagen en aan de voorzitter overhandigd.

MEDAILLE IN VERGULD ZILVER 0 59 mm MET BOL EN RING

R. Op het midden plakketje een rondschrift : MAATSCHAPPIJ ONAFHANKELIJKE SCHICHTBLASERS . OOSTENDE

In het midden : 2 gekruiste blaaspijpen, doelschijf met een pijl en dit alles omringd door 2 lauwertakken in een kransvorm.

V. Op het midden plakketje een tekst verdeeld over 7 lijnen :
GEJOND/ DOOR DE LEDEN EN HET BESTUUR/ AAN HUNNEN VOORZITTER/ CH.
TOURLEMAIN/ TER GELEGENHEID VAN ZIJNEN/ FEESTDAG/ DEN 4 den 9ber
1880

TENTOONSTELLING - DE HEMEL OP AARDE

Tot en met 2 november 1992 loopt er in het voormalige abtsgebouw in Oudenburg (Marktstraat 25) een tentoonstelling onder de titel "De hemel op aarde. Vlaamse devotieprenten uit de 17de en 18de eeuw". De expositie zal dagelijks toegankelijk zijn van 14.00 tot 18.00 uur.

De devotieprent is van grote betekenis in de cultureel-religieuze sfeer van de 17de en 18de eeuw. Het is de tijd van de contrareformatie waar met heel wat propagandamateriaal de Rooms-Katholieke kerk geherwaardeerd werd.

Aan de hand van enkele handschriften, verschillende druksels en uiteraard vele devotieprenten wordt niet alleen de geschiedenis geschetst maar ook aandacht besteed aan de historische achtergrond, de iconografie, de betekenis, de inhoud, de realisatie.... . Het geheel is werkelijk een "hemel op aarde".

DE ANGLIKAANSE KERK TE OOSTENDE

door Jean Pierre FALISE

Indien wij willen spreken over het ontstaan van de geschiedenis van deze kerk dan moeten wij noodzakelijkerwijze spreken over de Engelse aanwezigheid in deze stad.

Wij gaan terug tot de jaren 1780. Wij behoorden toen tot de Oostenrijkse Nederlanden onder Jozef II. Het was dus tenvolle in de periode van Oostende vrijhaven en deze stad was toen in volle bloei. Engelse kooplieden kwamen naar Oostende, nieuwe magazijnen en pakhuizen werden gebouwd en het duurde niet lang of er was een kolonie van om en rond de 2.000 Engelsen. Oostende zelf telde toen ongeveer 6.700 zielen. Deze zeer onregelmatige groei was verbonden aan de politieke ontwikkeling van dat ogenblik en voornamelijk aan de Amerikaanse Onafhankelijkheidsstrijd.

In oktober 1781 vaardigde Jozef II het Edict van Tolerantie uit waaraan niet katholieken openlijk hun godsdienst mochten belijden. Dit was in oorsprong bedoeld voor de belangrijke protestantse Engelse kolonie te Oostende.

Inderdaad, bij zijn bezoek aan Oostende van 11 tot 13 juni 1781 had Jozef II een onderhoud met de konsul van Groot-Brittannië die hem de vraag doorgaf van de protestantse gemeenschap voor het oprichten van een gebouw voor de eredienst en het bekomen van een vaste predikant.

Deze zaak werd verder besproken te Brussel waar de keizer op 23 juni 1781 toekwam. In de acten van de "Conseil privé" vroeg de keizer *"of men niet wat minder strenge principes zou kunnen uitvaardigen op het artikel van de religie, teneinde de protestanten de vrije uitoefening van hun godsdienst te geven, wat vooral nodig schijnt voor Oostende, waar de Engelse konsul hem gesproken had en waar vooral, sinds de vestiging van de vrijhaven, men moest verwachten, en zelfs hopen dat veel protestanten er zich kunnen vestigen"*.

Ongeveer vier maanden na zijn bezoek aan Oostende vaardigde de keizer in oktober 1781 het Edict van Tolerantie uit. Het duurde echter nog 2 jaar vooraleer de Oostendse protestanten maatregelen namen om gebruik te maken van deze nieuwe besluiten.

Op 10 januari 1784 richtten 113 Engelse protestanten een verzoekschrift tot het Oostendse magistraat waarbij ze hun "trustees" of "agents muni de plein pouvoir" aanduiden, nadat deze "trustees" op 8 januari, dus 2 dagen vroeger, hadden medegedeeld dat de Engelse protestanten te Oostende een "chaplain" hadden aangesteld en een lokaal hadden aangeduid om hun godsdienst te belijden. Het magistraat antwoordt gunstig op dit verzoekschrift mits zeker voorbehoud.

Een kerk zal slechts mogen gebouwd worden wanneer er 100 families zullen zijn en op een plaats goed te keuren door het Magistraat. Bovendien mag het gebouw er langs de buitenkant niet uitzien als een kerk, mag geen klokketoren gebouwd worden en mogen geen klokken geluid worden. Anderzijds laat het magistraat toe dat de protestanten hun erediensten houden in het aangeduide gebouw, mag de bedienaar de zieken bezoeken en mogen de doden "in het openbaar" begraven worden.

De eerste "chaplain" was de Rev. John TREVOR die eind 1783 naar Oostende gekomen was en woonde in een oud pakhuis, dat ook als gebedshuis diende, in de Sint Franciscusstraat. De eerste dienst had plaats op 11 januari 1784 en de 18 januari doopte de "chaplain" er het eerste kind.

De gemeenschap van "chaplain" TREVOR was zeer actief want in 6 en een half jaar tijd vonden 1.290 kerkelijke vieringen plaats waarvan 227 dopen, 166 huwelijken en 332 begrafenissen.

Spijts deze gunstige cijfers werd er nochtans geen kerk gebouwd.

Eerst door de Vrede van Versailles (1783) en de onafhankelijkheid van de Verenigde Staten en later door de komst van de Fransen (eerst gedurende de periode 1789-1793, nadien vanaf 1794) verlieten vele Engelsen Oostende en ook de handel met Engeland werd stopgezet.

Alhoewel de Engelse aanwezigheid praktisch nooit verdwijnt moeten wij wachten tot na de nederlaag van Napoleon vooraleer wij opnieuw kunnen spreken van een Engelse gemeenschap.

In 1817, wij maakten toen deel uit van het Koninkrijk der Nederlanden, werd een Nederlandse dominee aangeduid. Hij sprak Nederlands, Engels en Frans en stond in voor het leger en de Engelse kolonie.

De kapel van het klooster van de Witte Nonnen, gelegen in de straat met dezelfde naam, werd in 1819 toegewezen aan de protestante eredienst en dit zowel voor de Nederlanders als de Engelsen. Tot dan werd het klooster en de kapel gebruikt als militair magazijn.

Het duurde niet lang of de Engelsen wilden een Engelse "chaplain" en na enige aarzeling gaf de regering toe. In 1829 werd de Rev. Moses MARCUS geïnstalleerd, naast de Nederlandse kapelaan, de heer VAN DEINSE.

In 1830 werd België onafhankelijk. De Nederlanders vertrokken en er bleven ook maar weinig Engelsen. De kerk werd gesloten. Pas in 1836 herbegonnen de erediensten. In dit jaar was er opnieuw een Engelse "chaplain" de Rev. W. TROLLOPE.

De spoorlijn tussen Oostende en Brussel kwam er in 1844. In 1846 stak de Oostende-Dover lijn van wal, er werden nieuwe hotels gebouwd, er kwam een Casino en de Engelse toeristen stroomden toe. Het bouwen van een nieuwe kerk drong zich op vooral omdat de kapel van de Witte Nonnen in 1863 moest plaatsmaken voor de bouw van het nieuwe postgebouw. Het is vooral onder impuls van Leopold I, zelf protestant, dat de nieuwe kerk er kwam.

De plaats van het oud slachthuis in de Langestraat werd voorbehouden voor de nieuwe kerk die gebouwd werd volgens de plannen van architect Felix LAUREYS. Dezelfde architect bouwde in Oostende de kerk van het Hazegras en het oud station.

De kerk werd gebouwd in de jaren 1863-1864. De architect opteerde voor de neo-gotische stijl. De rode bakstenen voorgevel, met een groot gotisch raam in het midden boven het portaal, heeft een duidelijke drieledige indeling die men binnenin echter niet terugvindt. Het is een eenvoudige ruimte met 6 traveën (gewelfvlakken tussen twee bogen). Iets dat wij nu ook niet meer

kunnen zien sedert de zoldering in 1983 instortte. Bij het plaatsen van de nieuwe zoldering opteerde men, waarschijnlijk om kosten te sparen, voor een effen vlakke zoldering. Boven het orgel zien wij echter nog de oorspronkelijke zoldering.

Architecturaal heeft het allemaal weinig te betekenen. In zijn "*Ostende monumentale et pittoresque*" wijdt LOONTIENS met moeite een kleine bladzijde aan deze kerk. Hij zegt o.a. "*il y a là, au pied de la rampe, un temple anglican, qui n'est précisément pas une beauté avec ses briques rouges, noircies par le temps*". Hij vervolgt: "*l'ameublement est excessivement simple et comme dans tout temple anglican, il n'y a ni statues ni vitraux d'art*".

De kerk kwam gereed in 1864 en werd op 23 januari 1865 ingewijd door bisschop Samuel WILBERPORCE. De kerk heeft geen specifieke naam, is dus niet toegewijd aan één of andere heilige en wordt simpelweg de Engelse kerk genoemd. Ze staat open voor alle protestanten.

Bij K.B. van 31 maart 1866 ontving de stad een subsidie van 991,7 Fr. voor de afwerking van de kerk en in 1867 ontving de stad nogmaals een subsidie, nu van 673 Fr. voor de meubilering.

Eind 1866 bestond de Engelse gemeenschap uit 310 leden. De gewone uitgaven voor de eredienst bedroegen 4.589 Fr. en werden gedekt enerzijds door een regeringstoelage van 2.000 Fr. en anderzijds door een intekening van de leden voor een bedrag van 2.589 Fr.

In 1868 werd, door de stad, de waarde van de kerk geschat op 60.000 Fr. Ter vergelijking: de Kapucienenkerk werd geschat op 25.000 Fr.

Een gedeelte van de meubilering, waaronder het altaar, het altaarhekken, de preekstoel en het orgel kwamen van de oude kapel van de Witte Nonnen. De banken komen van een kerk in Croydon en werden gekocht door Rev. L. HAWKINS, die "chaplain" was tussen 1904 en 1914. De achterkant van het altaar bestond oorspronkelijk uit vier beschilderde houten panelen die de vier evangelisten voorstelden. Ze werden geschilderd door de dochter van Mr. HAWKINS. De banken zijn nog steeds de oorspronkelijke banken. De rest van het huidige meubilair, waaronder de preekstoel en het gebeeldhouwd gedeelte van de achterwand van het altaar, komen van een afgebroken kerk in Spa en werden, waarschijnlijk juist na de 2de Wereldoorlog, geplaatst. De beschilderde panelen werden door de overstroming van 1953 zodanig beschadigd dat ze vervangen werden door gewone houten panelen. Toen in 1983 het plafond inviel werd het altaar vernield. Het werd vervangen door het huidige altaar.

Tot na de 2de Wereldoorlog stond er in de kerk een staatsie kerkbank. Ze stond aan de rechterzijde, juist achter de plaats van de huidige lezenaar. Beroemde koninklijke personen bezochten deze kerk en namen gedurende de diensten plaats op deze staatsiebank. Wij vernoemen o.a. koningin Victoria, die op bezoek kwam bij haar oom, Leopold I; de duitse keizer Frederick en de keizerin, die een dochter was van koningin Victoria; Koning Edward VII toen hij nog Prince of Wales was in 1862 en ook keizer Willem (die van 1914-18), zoon van keizer Frederick, en zijn vrouw.

De staatsiebank moest na de oorlog vernietigd worden wegens droge verrotting (houtworm).

In 1865 ontstaat er een discussie tussen E.H. LAHOUSSE, katholiek

priester en "chaplain" R.B. JUKES. De priester had namelijk het doopsel toegediend aan een zieke protestant die opgenomen was in het hospitaal. De priester beweerde dat de protestant daarnaar gevraagd had. De "chaplain" was daar schijnbaar niet mee akkoord en een ganse discussie werd daarover gevoerd in de plaatselijke pers. R.B. JUKES is tamelijk lang te Oostende gebleven. Want op 1 januari 1875, dus 10 jaar na het aangehaalde incident, krijgt hij per K.B. een jaarlijks en levenslang pensioen van 1.125 Fr.

In 1871 verschijnt in "L'Echo d'Ostende" een aankondiging "dat de predikant van deze stad, baccalaureaat in de letteren van de universiteit van Cambridge, bereid is particuliere lessen te geven in het Grieks, Latijn, Frans, Spaans en Engels. Men moest zich wenden naar de Langestraat 49". Ongelukkiglijk vermeldt de aankondiging zijn naam niet.

In 1906 is er sprake van de oprichting van een "Sailor's Home". Deze zaak was reeds in 1901 ter sprake gekomen toen de dominee van de scandinavische zeelieden in België vroeg tot oprichting van een "Tehuis voor Zeelieden" te Oostende. Vijf jaar later is het de Oostendse "chaplain", de Rev. HAWKINS, die zich daarvoor inspant. Op 26 februari 1906 wordt er door hem een feest georganiseerd in de salons van de Société Lit raire. De opbrengst moet ten goede komen aan het op te richten huis en het feest staat onder de auspiciën van de heer HERVEY, consul van Groot Brittanië, de Société Lit raire en de Yacht Club. In de "Carillon" van 1 maart verschijnt een verslag van het feest en wij weten dat het 409 Fr. heeft opgebracht. Als de "Sailor's Home" er gekomen is heb ik niet kunnen achterhalen.

Op vrijdag 27 november 1925 werd er een herdenkingsplechtigheid gehouden ter nagedachtenis van koningin Alexandria van Groot Brittanië die op 20 november overleden was.

Op 28 augustus 1928 werd er in de kerk een internationale dienst gehouden naar aanleiding van de ondertekening van het Kellog-verdrag. Dit verdrag was een aanvulling van het Volkenbondverdrag en kwam er op initiatief van de ministers van Buitenlandse Zaken van Frankrijk en de Verenigde Staten. Het werd geratificeerd door een groot aantal staten waaronder de grote mogendheden. Dit verdrag bepaalt o.a. dat de leden de oorlog als middel voor de oplossing van internationale geschillen afwijzen en dat de regeling van geschillen die tussen hen zouden kunnen rijzen, nooit met andere dan vreedzame middelen kon worden gezocht. Het internationaal Militair Gerechtshof te Neurenberg beriep zich op dit verdrag om de aanvalsoorlog van Nazi-Duitsland tot misdrijf tegen de vrede te bestempelen.

Gedurende de plechtigheid van augustus 1928 werden de lezingen gehouden door een Belg en een Fransman en het gebed werd gezegd door een Nederlandse dominee, uiteraard in het Nederlands. Een Amerikaanse dame gaf een Amerikaanse vlag aan de kerk en enkele Belgen een Belgische vlag. Leden van het stadsbestuur en de Britse vice-consul woonden de plechtigheid bij.

Op 12 mei 1935 was er een dienst naar aanleiding van het zilveren jubileum van koning George V. De dienst werd gehouden door "chaplain" Rev. HILLYARD. Burgemeester MOREAUX, de stadssecretaris, de directeur der feestelijkheden, de adjunct-plaatscommandant, de Franse consul, de Britse vice-consul en legerofficieren woonden de plechtigheid bij.

Regelmatig kreeg de kerk ook bezoek van Anglicaanse bisschoppen.

In 1909 bezocht de bisschop van Noord en Centraal Europa de kerk. In 1914 kwam bisschop BURY hier vormen en in april 1920, april 1921, maart 1926 en mei 1926 bezocht hij opnieuw de kerk.

Op 24 mei 1929 bezocht de bisschop van Fulham, de Right Rev. Staunton BATTY, de kerk.

De kerk bezit doopregisters vanaf 15 april 1816 tot 23 oktober 1830 en vanaf 10 april 1836; huwelijksregisters vanaf 1 april 1842 en begrafenisregisters vanaf 16 maart 1836.

Bij mijn opzoekingen viel het mij op dat er na 1935 praktisch niets meer over deze kerk te vinden is. Ik stelde de vraag aan het oudste lid van het Comité, de dame is 90 jaar jong, en zij antwoordde mij dat de Engelse gemeenschap een heel stil leven leidt en dat de enige belangrijke plechtigheden na 1947 de inhuldiging waren van het brandraam, van de nis van de Brigade Piron en de nis van de Royal Navy, Belgische Sectie. In 1965 was er een plechtigheid naar aanleiding van het 100-jarig bestaan van de kerk. Op 10 juli 1990 was er een plechtigheid voor de 125e verjaardag en dit in aanwezigheid van een vertegenwoordiger van koning Boudewijn. De dienst werd voorgezeten door de Anglikaanse hulpbisschop.

Voor het ogeblik bestaat de Engelse gemeenschap uit ongeveer een 50-tal personen.

Ik heb ook de namen teruggevonden van enkele "chaplains" die, na 1947, deze kerk hebben bediend.

Van 1947 tot 1957 : Rev. Frank TAYLOR. Van 1957 tot 1971 : Rev. JONES, die te Oostende stierf en werd opgevolgd door Rev. MORGAN tot 1973. Van 1973 tot 1977 : Rev. LYONS en tussen 1977 en juli 1978 was er zelfs geen titulaire "chaplain". De kerk werd dan bediend door "chaplains" die van Antwerpen of Brussel kwamen. In juli 1978 kwam Rev. HJORTH, die te Brugge woonde en in januari 1984 werd hij opgevolgd door de huidige "chaplain" Rev. Canon G.M. HART.

BESCHRIJVING VAN HET INTERIEUR VAN DE KERK

Het orgel is één van de oudste nog bespeelbare orgels van onze stad.

Het werd besteld bij Louis HOOGHUYS te Brugge toen de Engelse kerk nog in de Witte Nonnenstraat was. Het verhuisde mee naar de huidige kerk. Het eigenlijk bouwjaar is niet gekend maar het dateert van na 1845 aangezien Louis HOOGHUYS zich pas omstreeks 1845 als orgelbouwer vestigde.

Stylistisch is het een vroeg 19e eeus product. Het heeft een front in twee verdiepingen door 4 pilaren en 3 traveeën verdeeld. Er is een kroonlijst met in het midden een driehoeksfronton. De drie traveeën vertonen "valse" orgelpijpen en hebben enkel een decoratieve functie. De orgelist zit met de rug naar de kerk.

In 1926 werd het instrument grondig nagezien door de Kortrijkse orgelbouwer Oscar ANNEESSENS-MARINUS. In 1930 kreeg het orgel een elektrische ventilator.

Na de herstelling van de zoldering in 1985 werd het orgel volledig

hersteld en het is nu in een uitstekende staat.

Er is aan dit orgel een eerder triestige anekdote verbonden. Toen de Duitsers tussen 1914 en 1918 Oostende bezetten maakten ze regelmatig gebruik van de kerk voor hun erediensten. Op het einde van de oorlog werd er tussen de pijpen van het orgel een lading dynamiet gelegd met het doel het orgel op te blazen. Gelukkig werkte de lont niet en bleef het orgel gespaard. Men heeft nooit geweten door wie en waarom dit gedaan werd. Men veronderstelt dat dit het werk was van een ontevreden Duitse orgelist die moeite had om het orgel te bespelen !

De verschillende gedenkplaten en nissen.

Rechtermuur

"De godslamp werd geschonken door Rev. I.E. JONES in herinnering aan zijn vader 2Lt J.A JONES, militaire school, en de officieren, onderofficieren en manschappen van het 9e Welsh Bataljon van de 19e Divisie, die hun leven lieten in de slag van Passendale op 21 april 1917"

Boven de plaat een vlag van Wales.

* * *

"Gewijd aan de herinnering van George PARKER, die gedurende vele jaren koster was in deze kerk en die overleed op 6 september 1931, 66 jaar oud.
Vrede, volmaakte vrede"

De plaat werd onthuld op 24 april 1932 door Mevrouw PIETERS, weduwe van burgemeester PIETERS. Mevrouw PIETERS was Engelse van geboorte. Haar vader was de Rev. Francis Holland ADDAMS, de eerste predikant van de Sint-Pieters kerk van Nottingham Hill te Londen.

* * *

Memoriaal van The Royal British Legion - boek met namen + Britse vlag en standaard van het Legioen + brandraam.

Achteraan de kerk hangt volgende tekst in verband met het Brits Legioen.

"Dit herinneringsvenster werd aan de Engelse kerk geschonken door de Oostendse- en Districtafdeling van het Brits Legioen ter herinnering aan hun leden die overleden zijn sinds de stichting in 1921. Allen dienden trouw hun land in de strijdkrachten in oorlogstijd en hielden nadien, als burger, het prestige van het Britse Gemenebest hoog, ver weg van hun geboorteland in het vriendelijke België.

Het gedenkboek, dat deel uitmaakt van het memoriaal zal hun namen bevatten en er is plaats voorzien voor verdere toevoegingen"

In het venster ziet u een badge van het Legioen. Dit stuk, deel van het vroegere venster werd, na een bombardement gedurende de laatste oorlog, intact teruggevonden en gebruikt in het huidige brandraam dat op 14 juni 1962 werd ingehuldigd in aanwezigheid van Veldmaarschalk Burggraaf MONTGOMERY of Alamein.

"In dankbare herinnering aan Frank TAYLOR 1892-1957, "chaplain" in België 1930-1957, diende deze kerk 1947-1957.
Zijn dienaars zullen Hem dienen en zij zullen Zijn aangezicht zien"

* * *

"In dankbare herinnering aan de 1e Belgische Brigade die samen met het Brits Bevrijdingsleger 40-45 vocht voor de vrijheid.
Deze herdenkingsnis, waarin dit gedenkboek ligt, werd ingehuldigd op 13 september 1964 door Lt. Gen. J. PIRON, distinguished Service Order, bevelhebber van de 1e Belgische Brigade gedurende de bevrijdingscampagne. Normandië - België - Nederland - Duitsland.

Dit boek werd opgedragen aan de manschappen van de 1e Belgische onafhankelijke brigade die hun leven lieten voor hun land en de vrijheid van de wereld en dienden met de Britse strijdkrachten gedurende de 2e Wereldoorlog.
Zij zullen niet vergeten worden"

Boven de nis hangt de Belgische vlag en de standaard van de Brigade.

* * *

Linkermuur

"In liefdevolle herinnering aan John CRAMER, Cambridge, 23 jaar oud, die, terwijl hij een vreemdeling redde, te Oostende verdronk op 8 augustus 1901.
Gezegend zijn de zuiveren van hart want zij zullen God zien"

* * *

"In herinnering aan diegene die hun leven gaven bij de blokkering van de haven van Zeebrugge door de Vindictive, Iphegenia, Intrepid en Thetis op 23 april 1918 en de blokkering van Oostende door de Vindictive op 19 mei 1918.

Deze plaat is gemaakt met koper afkomstig van de Vindictive en werd hier geplaatst door de bergingssectie van de Britse Admiraliteit"

Bij de blokkering van de haven van Zeebrugge op St-Georges Day 1918 vielen er 195 doden, waren er 333 gewonden, 36 vermisten en 2 gevangenen.

Bij de blokkering van de haven van Oostende vielen er 9 officieren en waren er 41 doden, gewonden en gekwetsten.

Op 16 januari 1921 werd er in deze kerk een herdenkingsplechtigheid gehouden. De dienst werd geleid door Rev. Charles NIBBS, Royal Navy, aalmoezenier te Oostende. De gedenkplaat werd onthuld door Commodore Sir F.W. YOUNG, Knight Commander of the British Empire, Royal Naval Reserve, in tegenwoordigheid van de burgemeester, de schepenen, de Navy, handelsmarine en het Militaire Bergingskorps.

* * *

"A M D G

De vensters in de beuk van deze kerk werden, in herinnering aan de regering van de overleden Koning George V, geschonken door

- Adm Sir Roger KEYES, Baronet, Grand Cross of the Bath, Companion of the Order of St Michael and St George, Knight Commander of the Royal Victorian Order, Distinguished Service Order.
- Captain Sir Ion HAMILTON BENN, Baronet, Companion of the Bath, Distinguished Service Order.
- Het Brits Legioen Oostende.
- Lady Frederick YOUNG.
- Madame Alfons PIETERS.
- Mrs George PARKER.
- Mrs MAC RAY.
- The General Steam Navigation Co.
- De congregatie.

De opdracht werd uitgevoerd door de Right Reverend Stauton BATTY, doctor in de godgeleerdheid, bisschop van noord en centraal Europa, in juni 1936"

* * *

"In herinnering aan de 21 zeelieden die hun leven lieten bij het zinken van het bergingsschip HUGHLI, vóór de haven van Nieuwpoort op 26 april 1919. Deze plaat werd hier geplaatst door de bergingssectie van de Britse Admiraliteit"

* * *

"In fiere herinnering aan de Belgische zeelieden die vochten voor de zaak van de vrijheid in de Royal Navy 39-45. Dit boek werd opgedragen aan alle Belgen die gediend hebben bij de Royal Navy.

Boven de nis hangt de vlag van de Royal Navy - Belgische Sectie met de vermeldingen Atlantic - Schelde - Noordzee - Kanaal. De inhuldiging had plaats op 18 juli 1971.

* * *

"Ter gedachtenis aan Frederick William YOUNG, Knight Commander of the British Empire, Commodore Royal Naval Reserve, gestorven op 20 december 1925. Na de oorlog heeft hij gedurende meer dan 2 jaar gewerkt om de havens van Oostende en Zeebrugge vrij te maken. Door het succesvol lichten van de Vindictive, Iphegenia, Thetis en Intrepid volbracht hij een taak met vakkundigheid, vastberadenheid en zeemanschap, de manschappen waardig die deze schepen hebben bemand"

De plaat werd onthuld op zondag 28 april 1935 door M. DEVEZE, minister van Landsverdediging en ingezegend door Rev. H.J. HILLYARD, in tegenwoordigheid van Lady YOUNG.

Commodore YOUNG, een bergingsexpert, was in dienst genomen door de Belgische regering om de havens van Oostende en Zeebrugge vrij te maken. Het duurde meer dan twee jaar vooraleer de taak volbracht was. Commodore YOUNG werd door de Engelse koning tot ridder geslagen.

Zoals men kan opmerken zijn de meeste gedenkplaten in deze kerk er geplaatst om oorlogsfeiten te herdenken. Dit is trouwens dikwijls zo in vele protestantse kerken in Groot Britanië. Dit toont ook aan dat er een diepe verbondenheid bestaat tussen de kerk, de natie en de

strijdkrachten.

Een klein artikel, verschenen in het Contactblad 1983 van deze kerk, zegt het volgende : "Indien u soms de neiging hebt te geloven dat de oorlogen 14-18 en 39-45 oude geschiedenis zijn, zaken die wij liefst vergeten, ga dan eens naar een kerkhof waar de doden van deze oorlogen begraven liggen. Bekijk rij na rij en let op hun ouderdom, 23, 20 of 19 jaar. Kijk naar hun namen, Pierre, Jozef, Louis, Jacques: en misschien zult u verder zien, over hun graven heen. Dit waren jonge mannen, warmbloedig, levendig en vrolijk, met menselijke zwakheden en menselijke verlangens. Zij waren geen symbolen van moed of zelfopoffering, alleen namen in een boek. Zij vochten, leden en stierven ver van hun stamcafés en dancings, ver van de goede dingen die zij voorheen gekend hadden. Wij doen er goed aan ze niet te vergeten".

BRONNEN

1. Echo d'Ostende : jg. 1866, 1867, 1868, 1871, 1875.
2. Le Carillon : jg. 1906.
3. H. HILLYARD : Historical record of the town and the English church. Unitas, Ostend 1935.
4. Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis. Brugge, 1937.
5. C. LOONTIENS : Ostende monumentale et pittoresque. Impr. de la Cour. Ostende.
6. J.B. DREESEN : De Engelse kerk te Oostende. Tijdschrift De Plate, 12e jg. nr. 12, december 1983.
7. Robert HOSTYN : Oostendse orgels : Anglicaanse kerk. Tijdschrift De Plate, 12e jg. nr. 3, maart 1983.
8. Contact : news-sheet of the English Church 1954, 1986, 1989, 1992.

LIDGELD 1993

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring De Plate is voor 1993 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	400 Fr
Steunend lid :	500 Fr
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 Fr

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin.

Ook dit jaar biedt het Grafisch Bedrijf LAMMAING ons gratis de Platekalender aan. Deze wordt samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd "**OOSTENDSE HAVENINRICHTINGEN**" gekozen.

In de mate van het mogelijke zal de kalender meegestuurd worden met het decembernummer van het tijdschrift

Jean Pierre Falise
Penningmeester

HET LAATSTE SCHIP DAT DE OOSTENDSE HAVEN VERLIET BIJ DE INVAL
VAN DE DUITSERS IN 1914

DOOR J.B. DREESEN

Een spannende brok geschiedenis uit Oostende bij het begin van W.O.I is deze waarbij een Britse dame met haar jacht, geladen met vluchtelingen, onder de ogen van de Duitsers de haven van Oostende buiten vaarde.

Miss Jessica BORTHWICK had bij het uitbreken van de vijandelijkheden in augustus 1914, haar jacht *Grace Darling*, een schooner, op eigen kosten uitgerust en zich met haar jacht ter beschikking gesteld van het *British Field Hospital in Belgium*. Ze lag afgemeerd in de haven van Oostende. Een Engels oorlogscorrespondent kreeg die dag, omstreeks 9 uur, van een bediende op het stadhuis te Oostende te horen dat de Duitsers binnen de 10 minuten de stad zouden binnenvallen en dat hij zich best van al uit de voeten kon maken.

Samen met een paar collega's verslaggevers had hij een afspraak met Miss BORTHWICK om een plaats te krijgen op haar jacht. Zij spoedden zich dan ook aan boord van de *Grace Darling*, die in de achterhaven lag afgemeerd.

De Duitsers waren reeds op een halve mijl, en het werd hoogste tijd om uit de, lege, Oostendse haven weg te geraken. Het dek van het jacht zat vol met Belgische vluchtelingen, mannen, vrouwen en kinderen. Buiten hen en de verslaggevers waren er ook nog twee ontvluchtte soldaten aanboord. Die kleedden zich in der haast om en gooiden hun uniform in het water.

Er werden pogingen gedaan om de motor van het jacht te starten. Algauw bleek echter dat de man die zich bij het aan boord komen als een eerste klas machinist had aangemeld, en bereid was gevonden, in compensatie van zijn overtocht, de motor te bedienen, helemaal geen machinist was maar een orgelstemmer. Het jacht werd losgegooid en dreef met de aflopende tij naar de voorhaven. Bij gebrek aan motor werden de zeilen gehesen, maar het vaartuig bleek, met de laagwaterstand, uit de wind te liggen.

Om kwart over tien marcheerde een eerste patroelje Uhlanen over de brug die de Opex met de Slijkenslaan verbind. Iedereen aan dek van de *Grace Darling* keek, in een ijzige stilte, naar de tweede en de derde patroelje Uhlanen die over de brug marcheerden.

Iets verder afgedreven dacht men, aan boord van het jacht, de Duitsers op de kaai te zien, maar dat bleek achteraf niet zo te zijn.

Omstreeks het middaguur zeilde het jacht (meer met de stroom meedrijvende dan zeilende), met de "red ensigne" (Engelse koopvaardijvlag) in top, de havenmondung uit. Daar kreeg het jacht eindelijk wind in de zeilen en startte, plots, ook de motor. Het volgende ogenblik ploegde het jacht met een tienmijlsvaart de volle zee in.

Op de vraag van de oorlogscorrespondenten ging de *Grace Darling* een mijl uit de kust voor anker. De bijboot werd uitgezet en de verslaggevers gingen nog even, in gezelschap van Miss BORTHWICK, op onderzoek naar de wal.

Miss Jessica Borthwick steering the Grace Darling out of Ostend Harbour.
(Photo, Sport and General.)

Op een paar honderd yards van het strand zagen ze plots een viertal Duitsers over het klein strand rennen en daarna de trap op naar de dijk. Daar namen ze dekking en vuurden een schot voor de boeg van het bootje, terwijl één van hen teken deed om naar de wal te komen.

De bijboot draaide echter onmiddellijk terug naar de open zee. De vier Duitsers zetten zich nu in schiethouding en begonnen met regelmaat in de richting van het bootje te vuren. Dit laatste maakte zich inderhaast uit de voeten. Het werden vier oncomfortabele minuten alvorens de bijboot buiten schot was. Gelukkig raakte geen enkel schot het bootje. Terug aan boord werd onmiddellijk anker geheven en zette de *Darling Grace* koers naar Engeland.

Het was het laatste schip dat die gedenkwaardige dag uit de haven van Oostende vertrok, met vluchtelingen aan boord.

BRON Naar : The Childrens Story of the War. Volume 3. By Sir Edward PARROT, M.A. LL.D. Thomas Nelson and Sons, London, Edingburgh, Dublin and New-York, 1916.

BEZOEKT IN ONS HEEMMUSEUM DE THEMATENTONSTELLING

HET BELANG VAN HET KLEINE DRUKWERK

Nog te bezoeken tot en met 17 oktober 1992

MONBALLIU b.v.b.a.

Jozef II straat 25, OOSTENDE

Tel. 059 - 70 21 13

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD

Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

P R O M O T I E   V E R K O O P

Te koop aan de balie van het Heemmuseum

Ostendiana III + IV + V aan 1.000 Fr

i.p.v. 1.650 Fr

Nu kopen - een enige gelegenheid !!!

Begravenissen
Crematies

NUYTTEN

Inzake rouw
gaat het om diskretie, takt
Binnen een beperkte tijd dienen moeilijke,
vaak pijnlijke beslissingen genomen.
Dit vereist ervaring, een gedegen uitrusting
en ook iets bijzonders menselijks,
de juiste toon.

Voor dit alles kan u bij Nuytten terecht
Begravenissen, crematies, rouwtransporten,
tegen sociale prijzen
Nuytten is uw steun in droevige dagen.

Tel. 059/80 15 53 & 70 32.78
Torhoutsesteenweg 88
Petit-Paris - Oostende

DE PLATE V.Z.W.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE"

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. N 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 21
Nr. 11
MAAND november 1992

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER

J.P. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

SECRETARIS

J.B. DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

REKENING

750-9109554-54 of
000-0788241-19

IN DIT NUMMER

- blz. 229 : J.B. DREESEN : De opstand tegen de Nederlanden in 1830 te Oostende.
- blz. 232 : R. LEROY : Opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving - Collectie Ostendiana (22). Aanwinsten.
- blz. 235 : R. VAN DER HEYDE : De figuratieve uitbeelding op het oude stadszegel van Oostende.
- blz. 238 : G. VANDAMME : Oostende tijdens de tweede wereldoorlog.
- blz. 239 : R. VANCRAEYNEST : Priester-leraar Lodewijk Van Haecke en Oostende.
- blz. 240 : N. HOSTYN : Henri Vandeputte.
- blz. 241 : F. COOPMAN : De vergeten zeestrijders 1914-1918 (4).
- blz. 245 : A. SMISSAERT (+) : Oostende tijdens de Eerste Wereldoorlog.
- blz. 249 : I. VAN HYFTE : Oostendse kermis, vroeger en nu.
- blz. 252 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek.
- blz. 256 : A. LOWYCK : De haven van Oostende in 1828.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort

NOVEMBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot een avondvoordracht met dia's en documentatiemateriaal die doorgaat op

donderdag 26 november 1992 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Het onderwerp : *DE HISTORISCHE POLDERS VAN OOSTENDE 1584-1803*

De spreker : de heer Gerard VANDAMME

In 1584 gingen de Oostendse geuzen ertoe over de duinen af te slechten aan de oostkant van de stad. Dit gebeurde, om strategische redenen, teneinde op deze wijze de zee toegang te geven tot het Oostendse hinderland en alzo de aanvallen van de Spaanse troepen te bemoeilijken. Een eerste poging, in 1583, was hun mislukt door een geslaagde tussenkomst van de troepen van de Prins van Chimay. Een bijkomende operatie, in 1601, die erin bestond de dijk aan de westkant van de stad te openen had tot gevolg dat het ondergelopen gebied nog vergroot werd en praktisch gans het grondgebied van 's Heerwoutersmansambacht tweemaal per dag onder water kwam te staan. Het ontstaan van de nieuwe Geul en het verzanden van de oude westerhaven hadden tot gevolg dat na het beleg, in 1604, de Oostendenaars zich gingen concentreren op een intensiever gebruik van de nieuwe haven. Het uitgebreid, ondergelopen, hinterland fungeerde daarbij als spoelpolder ofte spuikom, om de haven op diepte te houden.

Tot 1803 is dit gebied, achteraf bekend als de Historische polders van Oostende, onderhevig geweest aan een massa veranderingen die allen in verband staan met het op diepte houden van de haven.

Over deze boeiende periode spreekt U vanavond ons geacht medelid de heer Gerard VANDAMME. Op basis van een reeks zelfgetekende en nauwkeurig bijgewerkte kaarten, die hij op dia zette, zal hij ons stapsgewijs de evolutie van dit zeer interessant gebied uit de doeken doen. Als tekenaar bij Openbare Werken en kenner van zijn streek, koppelt hij het technische aan het geschiedkundige ten voordele van de geïnteresseerde Oostendenaar. Warm aanbevolen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet-leden. Men zeggen het voort.

DECEMBER I - ACTIVITEIT

Onze jaarlijkse **KLEINKUNSTAVOND**, voorafgegaan door het jaarlijks souper van de Kring gaat door op

zaterdag 5 december 1992 om 19 uur

in de sfeervolle zaal van Restaurant Benny, hoek Langestraat en Vlaanderenstraat. Het restaurant heeft een parking voor de klanten.

Op de menu staan

Aperitief
Champignon roomsoep
Opge vulde ananas met garnalen
Sorbet
Verse zalmforel - asperges in roomsaus
hertoginne aardappelen
Sabayon van kirsch

Na de maaltijd volgt het optreden van de gekende zangeres van het vissersleven, laureate van het Festival van Visserslied 1989

Ivonne LELIAERT

uit Knokke-Heist. Zij zal ons vergasten op een reeks, vlotte, zelfgeschreven vissers- en zeemansliederen. Een enige kans om kennis te maken met de persoon en de stem van onze oostkust-nachtegal.

Bij deze gelegenheid wordt hulde gebracht aan onze verdienstelijke medewerker **Desiré VAN DUUVENBODEN**, die zich jarenlang met hart en ziel voor het museum inzette en momenteel van een welverdiende rust geniet in eigen midden.

De deelname in de kosten bedraagt 850 Fr (achthonderd vijftig Fr) per persoon. Hierin zijn begrepen : het aperitief, de maaltijd en het optreden. De drank is uiteraard niet inbegrepen en dient men, elk voor zich aan tafel, onmiddellijk af te rekenen.

De deelname in de kosten gebeurt door storting op rekening

000-0507753-55
Jan Dreesen
Rode Kruisstraat 4 - Oostende

met vermelding "Deelname aan souper en kleinkustavond, 5 december 1992 met X personen" en dit vóór maandag 30 november 1992.

Wij rekenen stellig op Uw aanwezigheid en elk zegge het voort.

J.B. DREESEN

DE OPSTAND TEGEN DE NEDERLANDERS IN 1830
TE OOSTENDE

door Jan DREESEN

Bij een onderzoek in het "Kabinet des Konings" in het Algemeen Rijksarchief in De Haag, vond de heer H. van LOO uit Rijswijk, maar van Oostendse voorouders, in de stukken van het jaar 1844, een verzoek van een Joseph van CUIJL, scheepsmakelaar te Oostende, gericht aan Zijne Majesteit de Koning der Nederlanden om hem tot Nederlands Consul te Oostende te benoemen.

In de bijlagen van het request bevindt zich een aanbeveling van C. van der VOORT die in 1830 te Oostende werkzaam was als boekhouder op het Kantoor van de In- en Uitgaande Rechten en waarin hij schrijft hoe hij met vrouw en zes kinderen in de nacht van de opstand van 30 september 1830 een veilig onderdak vond bij de Oostendse scheepsmakelaar Joseph van CUIJL omdat hij gevaar liep "het Slagtoffer te worden van de toemeloze woede der oproerige

benden uit de heffe des volks".

Het bundel bestaat uit :

1. het request van de heer Joseph van CUIJL,
2. de verklaring van de heer C. van der VOORT,
3. een verklaring van notabele scheepsreders, kooplieden en commissarissen wonende te Oostende met betrekking tot de heer J. van CUIJL.

Een copij van dit bundel, geschonken door de heer H. van LOO, berust in het archief van DE PLATE onder het nummer 0185/92 a tot en met h.

Aangezien er over deze periode uit onze Oostendse geschiedenis tot nog toe weinig gepubliceerd werd, nemen wij de verklaring van de heer C. van der VOORT, integraal over. Zij bevat enkele interessante gegevens in verband met het vertrek van de Nederlanders uit onze stad.

Waarschijnlijk was de heer Joseph van CUIJL een van de, talrijke, Orangisten die onze stad destijds rijk was. Tot diezelfde groep zullen dan ook wel de notabelen behoord hebben die de aanvraag van de heer van CUIJL steunden met een verklaring. Deze verklaring was ondertekend door de volgende personen : J. DUCLOS ASSANDRI

J. COUSIN
L. DEN DUYTS
BONDUEL
VANDENABEELE

allen wonende te Oostende.

Wij danken van harte de heer Harry van LOO voor deze dokumenten en ons geacht medelid Julien BEYEN die eens te meer als tussenpersoon fungeerde.

Bron : "Kabinet des Konings" in het Algemeen Rijksarchief van De Haag. Stukken van het jaar 1844.

De verklaring van de heer C. van der Voort

" Ik Ondersgetekende C. van der Voort Boekhouder ten Kamere der In en Uelguarde Rechten te Rotterdam, Verklaar der Leefte der Waarheit, en ten Behoore van elk en een segelede Wien Lubus Lande Rinnin aangann, dat tijdens den Opstand in de Zuidelyke gemesten van het Koningryk tegen het Wethg. Oespergezag in 1830 (toen ik in myne tegenwoordig Kwaliteit te Oostende geplaatst was) en Wel in den Nachte van 30 Sept. op 1 Oct. 1830, den Heer Joseph van Croyl, Scheepsmakelaar te Oostende my is Komen Vermittigen, dat den Opstand aldaar op dat moment Openlyk was Wittebarstin, dat alle Civile en Militairie autoriteiten met een

OSTENDIANA VI

Geschied-, Familie- en Heemkundig
Jaarboek Oostende en Kuststreek

Uitgave :

Vlaamse Vereniging voor Familiekunde
Afdeling Oostende-Veurne
v.z.w.

in samenwerking met
Oostendse Heemkundige Kring "De Plate"

INHOUDSTAFEL

Ivan VAN HYTTE, De familie Alleman : Onderwijspioniers te
Zandvoorde in de 19e eeuw.

Jan PARMENTIER, Giulielmo de Brouwer (1693-1767) Een schets
van een kapitein, handelaar & reder in de 18e
eeuw.

Jean-Marie LERMYTE, De schoolstrijd in Oostende.

Jan-Baptist DREESEN, Testerep, nieuwe gegevens

Germain BILLIET, Badgasten naar Oostende in 1883

Jan.G. DE BROUWERE, De kwartierstaat van Charles De Sorcher

Fernand BLOMME, Slachtoffers van het vergaan van de platboot-

Jan COOPMAN, Oud Oostende : Enkele nieuwe bronnen.

Simonne LARIDON, Wwe. PYPE en Dirk DECUYPERE, De kwartierstaat van Pastoor Hendrik Pype

NUTTIGE INLICHTINGEN

Datum van verschijnen : najaar 1992, voorjaar 1993

Uitgave:

Het boek wordt gedrukt in een Garamont corpus 10 letter op wit houtvrij papier van 100 gr., voorzien van talrijke illustraties. Het aantal bladzijden zal rond de 200 liggen.

Prijs bij voorintekening :

650,-Fr over te schrijven op postrekening 000-0788241-19 HEEMKRING DE PLATE, Hendrik Serruyslaan 78/19, Oostende. Uiterste datum voorintekening 31 december 1992, na deze datum wordt de prijs op 700,-Fr gebracht. De lijst der intekenaars wordt in het boek gepubliceerd.

Steunkomitee

Mits overschrijving van minimum 1.000,-Fr kan U deel uitmaken van het steunkomitee, eveneens gepubliceerd in het boek.

Beschermkomitee

Mits overschrijving van minimum 2.000,-Fr kan U deel uitmaken van het beschermkomitee.

Oplage

De oplage is beperkt tot 500 genummerde exemplaren.

Redaktiesekretaris

E.A. VAN HAVERBEKE

ONTVANGSTBEWIJS/KOPIE CLIENT

B

HANDTEKENING(EN):

NIET TER BETALING AANVAARDEN

OVERSCHRIJVING OF STORTING

A

BEDRAG IN LETTERS

OK BETAAL OP:

--	--	--	--	--

AN HYP

N°

DATUM:

DATUM

BEDRAG

REKENING VAN DE OPDRACHTGEVER

REKENING VAN DE BEGUNSTIGDE

BEDRAG

N°

--

--

750-9109554-54

--

REKENING VAN DE OPDRACHTGEVER

--

VAN

--

VOOR

DE PLATE VZW

TT

REKENING VAN DE BEGUNSTIGDE

750-9109554-54

--

P/A H. SERRUYSLN 78

VOOR

DE PLATE VZW

--

8400

OOSTENDE

MEDEDELING

--

MEDEDELING

--

GELIEVE HIERONDER NIETS TE SCHRIJVEN

NAAM EN VOLLEDIG ADRES VAN DE AFGEVER

Gelieve voor verzending deze strook langs de aflijn af te scheuren.

Engelsche Schepen verbraken waren, en dat geen
het minste gezag meer bestond, my mit eij-
vering en Londer met Lyn Ed in Andere
dan ambtsbetrekingen te verkeeren, Lyn heeft
mij my, myne Vrouw en Les Kinderen tot Schulplaat
aanbiedende, ten einde ons te beveiligen en te
beschermen, daar my als Hollander, groot gevaar
liepen, het laagteffer te worden vande toornige
Recht der Oproerige Benden mit de heffe die
volks, die meester vande stad waren, ik
Wekte op Staande voet myn gezin en den Heer
van Cuyt droeg en geleide myne Kinderen in
hun nachtgenaad naar Lyn Woning, waar my
alle verbleven Lyn, tot dat de rust eenigsmits
hersteld was, en ik met myne familie

na meenigvuldige Bemoeijingen van de Heer van
Cuyt, Londer Persoonlyk aanrading de Oproer,
gewetten het kunnen Ontkomen

Deze Belangloze daad, is des te Eidelere
Menschlieverende en Uitstekende, wanneer men
in Overweging neemt, dat den Heer van Cuyt
Leuk Zelve, Lyn gezin en Bezittingen in het
spottste gevaar stelde, door zeek my aan te
trekken en te beschermen, Stelde Leuk Lyn te
Elout der het Grauw. als Orange gezind
behandeld te worden, dat son Zelve dit
schrikkelijste gevolg heeft gehad.

Rotterdam 25 July 1844.

O. J. Groot

17

OPGENOMEN MUZIEK EN LIED UIT OOSTENDE EN OMGEVING

COLLECTIE OSTENDIANA (22) AANWINSTEN

Stedelijke Openbare Bibliotheek

door Robert LEROY

KLASSIEKE MUZIEK

Yvan DUDAL

4° Houtblazers van de Opera van Vlaanderen : Kleine suite van J. Rivier. Divertiments van A. Craens. Suite van D. Milhaud. Sonatine op. 21 van F. Celis. Il volo del calabrone van R. Rimski-Korsakof.

Ivan Dudal, hobo; E. Vanoosthuyse, klarinet; L. Verdonck, fagot. Eurosound ES 46-887; 1LP (uitgave 1988).

Marc GRAUWELS

12° Vival l'Italia : werk van G. Rossini, M. Giuliani, V. Gelli, L. Mozzani, N. Paganini, A. Vivaldi, L. Boccherini.

Marc Grauwels, fluit; G. Lukowski, gitaar en Varsovia string quartet.

Emi CDM 7630052; 1CD (uitgave 1988).

13° Tango : met o.a. Histoire du tango van Piazzolla.

Marc Grauwels, fluit; G. Lukowski, gitaar.

Carrère CA 96325; 1CD (uitgave 1986).

France SPRINGUEL

5° Meesterwerken gekozen door Z.M. Boudewijn I van België : werk van A. Gretry, E. Ysaye, H. Vieuxtemps, F. Gosset, H. Leonard, G. Leken.

France Springuel, cello; R. Werther, viool en leiding I. Fiamminghi.

SF CD 50 F 90.01; 1CD (uitgave 1990).

VOLKSMUZIEK

TONADISSIMO

7° Rij maar an ossewa.... 20 Zuid-afrikaanse volksliedjes door o.a. Tonadissimo-koor.

Vlaams audiofonds CD - VAF 004; 1CD (uitg. zonder jaar, ca. 1990).

JAZZ

DARK ROSE

1° Hasselt bluesnight : 13 stukken met o.a. Watcha gonna do ? van Dark Rose.

Dark Rose = D. Derck, gitaar, zang; Ronny Roos, zang en sax; P. Derck, piano, accordeon; E. Vandekerckhove, bass; R. David, drums.

CNR Records 656.342-2; 1CD (uitgave 1990).

HET LICHTE GENRE

Willy ALBIMOOR

- 6° Mama. De moeder van mijn kinderen.
Will Tura, zang; arrangementen en leiding Willy Albimoor.
Topkapi 2103133; 1 single (uitgave 1978).

ARNO

- 5° Ratata : Lonesome Zorro; Dance till you drop; Mon sissoyen;
Ratata; I've done my best; Whoop that thing; Marie tu m'as; I'm
not there; A can't stand it; Music is the edge.
Arno Hintjens, zang met begeleiding; met o.a. Serge Feys,
keyboards.
Virgin 70757; 1CD (uitgave 1990).

Alain BOVY

- 1° Jij brak mijn hart, gezongen en instrumentale versie.
Alain Bovy, zang met begeleiding.
Polydor 8675687; 1 single (uitgave 1991).
- 2° Kom terug; Liefde.
Alain Bovy, zang met begeleiding.
Polydor 8654687; 1 single (uitgave 1992).

CHARLES et les Lulus (= Arno)

- 1° Ants in my tea; It's all over now; Little red roosters; Gimme
that harp, boy; Too high to eat; Stealing; Gonna drink till I
think; Eyesight toi the blind; Going back into the night; Rhytm
of the sea; Walking the dog; La Paloma.
Charles et les Lulus, zang en instrumentaal (= Arno, Roland,
Adriano Cominotto, Piet Jorens).
Virgin 261722; 1CD (uitgave 1991).

Frank DINGENEN en de Knokkers

- 1° De frigo-boxtoeristen, gezongen en soundmix versie.
Black Gipsy P 90-79; 1 single (uitgave 1991).

Jean JACQUES

- 3° A real mother, by Jhonny Guitar Watson.
Teddybear, muziek van W. Bruno (= Jean Jacques), tekst van Sony
Sony, zang met begeleiding.
JJ Records 711; 1 single (uitgave 1991).

Lucy LOES

- 9° Naar San José; Stepje no rechts, stepje no links.
L. Loes, zang met begeleiding.
Monopole S 2620; 1 single (uitgave 1989).
- 10° Min zeekapiting; 't Viswuvetje.
L. Loes, zang met begeleiding.
Monopole 91013; 1 single (uitgave 1991).
- 11° De beste van Lucy Loes : M'in vintje komt nor huus; Kom, zet je

bie; 'k Gon je nie lossen; Zeg nie toet ziens; Lucy van de staminee; 't Kapellejte van Breninge; Mien zeekapiting, In de goeien oeden tied; M'n meejte en m'n peetje; M'n eerste lief; 't Viswuvetje, De tsjoeke tsjoeke tring; 'k Zoen willen e tot hen; 't Is gedaon met de dikke madam; Stepje no rechts, stepje no links; Heel Oostende dragen 'k in mien herte.

Lucy Loes, zang, met begeleiding o.a. van R. Pluymers, accordeon. Tekst en muziek van M. Witte, Jo Deensen, B. Gevaert, F. Feys.

Realisatie Vlaams Audiofonds Oostende.

Rondo VAF-CD-92020; 1 CD (uitgave 1992).

Helmut LOTTI

1° Vlaamse nachten : met o.a. Trein naar Oostende.

H. Lotti, zang met orkest.

Ariola 74 820; 1 CD (uitgave 1990).

Erik MARYSSE

9° Hopeloze dromen, gezongen en play-backversie.

Erik Marysse, zang met begeleiding.

CNR TV5; 1 single (uitg. zonder jaar, ca. 1991).

Hugo MATTHYSEN

1° Blankenberge; De boekhouderswals.

Hugo Matthysen, zang met begeleiding.

BMG PB 43883; 1 single (uitgave 1990).

Johnny MONTIJN

2° Monokini; Goodbye Texas.

Johnny Montijn, zang met begeleiding.

Tune 83106; 1 single (uitgave 1991).

SANNE

1° Oostendse wind; O liefste.

Sanne, zang met begeleiding.

RCA PB 44399; 1 single (uitgave 1991).

SHOWBIZZSCHOOL

1° Jong zijn van Ignace Baert en Rudy Goes, gezongen en instrumentale versie Showbizschool Oostende, zang en instrumentaal.

HKM 146.072-7; 1 single (uitgave 1991).

De opbrengst van de plaat was voor VZW Kom op tegen kanker.

TJENS COUTER

8° If it blows (let it blow) (verzamel CD).

BMG Ariola 290803; 1CD (uitgave 1991).

Johan VERSTREKEN

1° Zon en zee; gezongen en instrumentale versie.

Johan Verstreken, zang met begeleiding.

Ars 657315-7; 1 single (uitgave 1991).

Wendy VAN WANTEN (= Iris Van den Kerckhove)

1° Is het over ?, gezongen en instrumentale versie.

Wendy Van Wanten, zang met begeleiding.

CNR 145981.7; 1 single.

2° Verliefd : Bij jou zijn; Verliefd; Iemand; Verliefd verloren; Dans; Tranen; Doe je mee; Ik wil je niet, ik wil je wel; Waarom; Ik voel; Kom terug; Is het over; Kijk eens diep in mijn ogen.

Wendy Van Wanten, zang met begeleiding.

CNR 656768-2; 1 single (uitgave 1991).

VAYA CON DIOS

2° Vaya con Dios met o.a. Just a friend of mine met Willy Willy, gitaar.

Ariola 259400; 1CD (uitgave 1988).

DE FIGURATIEVE UITBEELDING OP HET OUDE STADSZEGEL VAN OOSTENDE

door Roger VAN DER HEYDE

Het oudste stadszegel, dat aan Oostende werd toegekend bij haar verheffing tot stad a° 1267, is niet gekend. Men weet alleen dat het bestaan heeft tot 1302, omdat het toen is gebroken geweest, vermoedelijk op bevel van de Franse overheid (die het graafschap kwam overmeesteren), daar op 10 december 1303, Filips, zoon van Gewijde van Dampierre, aan de stad toelating gaf een nieuw zegel en tegenzegel te laten maken.

Nu mag men toch even veronderstellen dat het tweede zegel, vanaf 1303/1304 in gebruik, een getrouwe weergave van het oudste zegel zal zijn geweest; m.a.w. Filips zal wel het "statu quo ante" hebben gehandhaafd, en dus de stad in haar rechten hebben hersteld. Had hij een totaal nieuw zegel en tegenzegel toegekend, dan zou hij meteen de vernietiging van het oorspronkelijk zegel en tegenzegel hebben gedoogd en daarmee de eer van de stad hebben gekrenkt.

Van het tweede zegel en tegenzegel zijn de afbeeldingen gekend (1) en ook de beschrijving (2). Deze beschrijving luidt letterlijk : "sceau rond de 68 mm, Saint Pierre debout, nimbé, tenant ses clefs de la main droite, et une petite église de la gauche (d'un dessin singulier)". Légende : S'(igillum) SCABINORUM DE OESTENDE TESTREP. Contre-sceau : un bras mouvant à dextre, tenant deux clefs adossées. Légende : + CONT(RA)S'(igillum)SCABINORU(M) DE OESTE(N)DE TESTERP.

Onze vertaling : "Rond zegel van 68 mm. Sint Pieter rechtstaande, met een nimbus, met zijn sleutels in de rechterhand, en in de linkerhand een kleine kerk (zonderling getekend)". Legende : Sigillum enz....

Tegenzegel : "een bewegende arm naar rechts, met in de hand twee sleutels naar buiten gekeerd". Legende : Contrasigillum enz....

In "Ostendiana 1972" (Lustrumboek van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, afdeling Oostende-Kuststreek) verscheen pp. 7 à 12 het artikel "Het Stadswapen van Oostende" van Dr. E. WARLOP (Rijksarchivaris te Kortrijk en ook nog voorzitter van de Commissie

voor Heraldiek); daarin reproduceert hij ook, onder meer, de afbeeldingen van de voormelde stadszegel en geeft hij ook hun beschrijving. In de eerste paragraaf schrijft hij : "Tot in de 16de eeuw gebruikte de Oostendse magistraat een zegel waarop Sint Pieter afgebeeld staat. In de rechterhand droeg de heilige twee sleutels en op de linkerhand een maquette van een kleine kerk. Het tegenzegel vertoonde een rechterarm waarvan de hand ook twee sleutels vasthield".

De heer DOUET d'ARCQ ziet in dit stadszegel Sint Pieter met een nimbus om het hoofd, en in de linkerhand een kleine kerk, zonderling getekend.

De heer de GHELLYNCK-VAERNEWYCK reproduceert die tekst zonder meer.

De heer WARLOP ziet in dit stadszegel ook een Sint Pieter, met op de linkerhand een maquette van een kleine kerk.

Deze drie eminente schrijvers, heraldisten, kunnen wij moeilijk volgen; alles aandachtig bekeken en scherpzinnig beschouwd, wij zien in dit stadszegel het volgende :

1. De uitgebeelde persoon heeft een typisch vrouwelijke houding : het linkerbeen en -voet steunen bijna niet op de grond, maar zijn lichtjes naar buiten gekeerd; dit is dus een excentrische houding.
2. De ring rond het hoofd is geen nimbus, maar wel de boord van de mantelkap.
3. Er zit een dikke sierspeld (typisch vrouwelijk siersel) als haak of sluitstuk vooraan op de mantel. (Op het zegel van 1335, afbeelding I, is het sluitstuk uitgesleten; op het zegel van 1504, afbeelding II, is het sluitstuk duidelijk zichtbaar).
4. De heel goed zichtbare voeten met het lichte schoeisel blijken stellig verfijsde damesvoeten te zijn.
5. Was de uitgebeelde persoon Sint Pieter geweest, dan zou hij een stevige baard hebben gedragen, waarmee Sint Pieter steeds wordt afgebeeld, en zou hij als heilige een aureool hebben gekregen, t.t.z. een ellipsvormige schijf, nagenoeg horizontaal boven het hoofd getekend, en niet een cirkel rond het hoofd, en zou hij toch steviger voeten zijn toebedeeld geweest, die beiden op de grond hadden gestaan.

Het komt ons voor dat hier een vrouw is uitgebeeld; het lijkt uitgesloten dat het een man is.

Wie kan wel die vrouw zijn die een gebouw en twee grote sleutels (als van een stadspoort) aanbiedt ?

Die vrouw is niemand anders dan Margareta van Constantinopel, gravin van Vlaanderen, die aan Oostende de titel van stad heeft verleend a° 1267. Zij draagt op de schouders haar kapmantel met sluitstuk; op het hoofd draagt zij de kap van haar mantel. De zonderling getekende (en of !) "kleine kerk" op de linkerhand is het hallegebouw, dat de recent gepromoveerde stad mag bouwen. In de rechterhand draagt zij twee sleutels, symbolen van de poorten te land en ter zee (reeds vanaf de 8ste eeuw had het Oostende-op-Testerep een inham of schuilhaven, t.t.z. een uitweg naar zee, nl. de Testerepvlief).

Graag toegegeven dat de drie voormelde historici als uitstekende heraldisten met faam bekend zijn, waarbij onze elementaire kennis van de heraldiek niet kan opwegen tegen hun wetenschappelijke kennis; maar als het er op aankomt een vrouw van een man te onderscheiden, dan zijn de lezers en wij toch even zeer bevoegd als zij.

Indien men, niettegenstaande vorengaande betoog, toch blijft aannemen dat dit wapenzegel van Oostende Sint Pieter voorstelt, hoe kan men dan staande houden dat het Sint Pieter is, die de sleutels (zinnebeeld van de zelfstandigheid) aan de stad overhandigt, en die een kerk aan de nieuwe stedelingen aanbiedt, vermits Oostende toen al lang een kerk bezat ?

ADDENDUM

1. In "*De havens aan de kust en aan het Zwin*" (doorheen oude plannen en luchtfoto's) van René LAURENT, assistent, Algemeen Rijksarchief Brussel 1986, staat er op blz. 43 een heel duidelijk stadszegel van Oostende a° 1309.

Het is een afgietsel van het A.R. Brussel naar de afdruk nr. 10731 van de Archives Nationales te Parijs, verzameling DOUET d'ARC, oorkondenschat J 552 nr. 30, akte van 2 juli 1309.

Het is ongetwijfeld de mooiste reproductie van alle de voornoemde reproducties, met zelfde legende als voren. De uitleg van de heer LAURENT luidt : "Sint Petrus, staande, gemijterd, met zijn sleutels in de rechter- en een kerk in de linkerhand".

Hier moet ook opgemerkt worden dat het heel kennelijk een vrouw is : én haar excentrische houding én haar duidelijk zichtbaar zacht vrouwegelaat (zachte ronde kind, geen baard) én het lichte langwerpige schoeisel, laten toe dit te besluiten;

Er is niet het minst een mijter, noch deel van een mijter te bespeuren, wel de kap van een mantel; ook het gebouw op de linkerhand is duidelijk getekend; het is geenszins een kerk, want er staat geen toren bij. Op elk uiteinde van de nok van het dak staat er een mast en een wimpel, doch geenszins een kruis.

2. In "*Vijf glanspunten uit de geschiedenis van Oostende*" van Ary SLEEKs, staan er eveneens foto's afgebeeld tussen de blz; 18 en 19 :
  - het schepenzegel en tegenzegel a° 1335
(Chambre des comtes de Flandre n° 19255 en 19256)
  - het schepenzegel a° 1504
(Chambre des comptes n° 6468)

Daarover maken we dezelfde beschouwingen en trekken we dezelfde besluiten als voren.

3. Het is ongetwijfeld dhr. DOUET d'ARCQ die de originele verkeerde interpretatie heeft verwekt; uit de legende van het stadszegel heeft hij gemeend het woord "TESTREP" te mogen interpreteren als iets in de zin van "teste Petro", waarin de naam van de beschermheilige van Oostende zou voorkomen; daaruit heeft hij besloten dat de uitgebeelde persoon op het zegel de H. Petrus is, met sleutels in de ene hand en een kerk in de andere hand; nochtans heeft hij zijn verwondering uitgedrukt nopens de kerk :

"zonderling getekend" voegde hij er aan toe.
Jammer genoeg hebben zijn eminente opvolgers sigilisten die
bewering overgenomen. Errare humanum, perseverare.....

-
- (1) Deze afbeeldingen zijn gereproduceerd in Vicomte DE
GHELLINCK-VAERNEWYCK : *Sceaux et Armoiries des Villes, Communes,
Echevinages, Châtellenies, Métiers et Seigneuries de la Flandre
ancienne et moderne* (1935) pp. 288-289.
- (2) Beschrijving in : Idem p. 288, die de beschrijving weergeeft van
DOUET d'ARCQ : Collection de sceaux n° 10731.

SCHEPENZEGEL VAN OOSTENDE - OP - TESTEREPE

BESCHRIJVING : Rond zegel van 68 mm.

Margaretha van Constantinopel, graven van Vlaanderen
en Henegouwen, staande, met twee sleutels in de
rechterhand, en op de linkerhand een hallegebouw van
twee masten met wimpels voorzien.

LEGENDE : S(igillum) Scabinorum de Oestende Testrep.

OOSTENDE TIJDENS DE TWEDE WERELDOORLOG

In verband met bovengenoemde bijdrage van dhr. A. VAN GEETERUYEN,
verschenen in "De Plate" nr. 9 Sept 1992, zou ik graag enkele
opmerkingen kenbaar maken.

1. De grote schuilbunker voor S-boten werd niet in het Visserijdok maar wel in het Zeewezendok gebouwd. Deze bunker werd in de namiddag van 8 september 1944 door een Duitse vernielingsploeg opgeblazen, nadat de eerste Canadezen dezelfde voormiddag reeds Oostende waren binnengetrokken.

2. De Canadese troepeneenheid, die Oostende bevrijdde behoorde, zoals de meesten weten, tot het "12th Manitoba-Dragoons". Ik weet niet of er enig verband bestond tussen deze troepen en het door de schrijver vermelde "Essex-Scottish Regiment".

Voor een niet Oostendenaar zijn deze kleine foutjes echter te vergeven.

Gerard VANDAMME

PRIESTER-LERAAR LODEWIJK VAN HAECKE EN OOSTENDE

door Raymond VANCRAEYNEST

Lodewijk VAN HAECKE werd geboren te Brugge - misschien heeft dat iets te betekenen - op 18 januari 1829. Hij werd te Brugge tot priester gewijd door Mgr. MALOU op 21 augustus 1853. Het minst dat van hem kan gezegd worden is dat hij een eigenaardig personage was, vol tegenstellingen: godsvruchtig, excentriek, onberekenbaar, wispelturig, welsprekend, zeer verstandig..... Verscheidene biografieën van hem zagen het licht. Zelf heeft hij veel publicaties op zijn naam staan, vooral in verband met bedevaartsoorden van Onze-Lieve-Vrouw en van de H. Godelieve, en over het Heilig Bloed van Brugge. Hij was trouwens gedurende 44 jaar kapelaan van de H. Bloedkapel (van 1864 tot 1908). Hij overleed te Brugge op 24 oktober 1912.

Als leraar aan het college van Oostende vertoefde hij hier van september 1856 tot mei 1862. Hij onderwees hier Frans, Engels en handelswetenschappen. Al van bij zijn aankomst liet hij zich opmerken door op de deur van zijn kamer te schrijven "Post hoc exsilium ostende", een woordspeling op de naam van de stad waar hij nu was aanbeland na heel wat omzwervingen, o.m. in Engeland. In 1859 nam hij hier het bestuur op van de Mariacongregatie en aan hem danken wij het bestaan van twee schriften waarin hij met een sierlijk handschrift verscheidene interessante zaken heeft neergepend over het ontstaan van de Congregatie, over de leden van de Raad, en over de personen die de collegekapel met schenkingen hebben bedacht.

Het liturgisch gewaad dat hij droeg tijdens het mislezen in de hoofdkerk en zijn al te weelderige haarbos brachten hem in opspraak bij de gelovigen, zodat de bisschop hem moest aanmanen niet langer uit de toon te vallen.

Op verschillende manieren moet de zee hem bijzonder aangesproken hebben. In juli 1859 vroeg hij aan de bisschop de toelating, op aanraden van zijn dokter, om zeebaden te mogen nemen. De bisschop, waarschijnlijk zeer verveeld met die vraag, liet hem weten dat er zeer ernstige redenen moeten aangevoerd worden om die toelating te verkrijgen. Hij kreeg ze niet, maar overleefde de weigering toch nog meer dan een halve eeuw !

In november 1861 stichtte hij hier het maandschrift "De Zeesterre", waarin hij allerhande artikelen schreef, bestemd voor jeugdige lezers, met stichtende en moraliserende inslag. Het blad bleef slechts drie jaar bestaan.

Hij zal hier wel vaak over de vestinggrachten de zeedijk bestegen hebben en de indrukken in zich hebben opgenomen van de natuurkrachten die in de zee meestal sluimerend aanwezig zijn, maar bij storm met woest geweld op de schepen inbeuken en op de kusten losbarsten. Zo beschrijft hij in "Zeesterre II" een zeeramp die hij van op de dijk van Oostende heeft meegemaakt.

"De eersten zondag van de maand November 1681 stond de zeedijk van Oostende vol menschen. Het was nochtans een hondeweder, baren, als bergen zoo hoog, kwamen al brullend hun grauw schuim over den dijk spuwen; een felle stormwind ontroerde de gapende golven en droeg uren ver het dof gehuil der woedende zee. En waarom, zult gij zeggen, gingen die menschen naar huis niet in zulk schrikkelijk weder ? Omdat voor hunne oogen zich een aardig tooneel ontrolde. De driemaster "Sarrah-Huntly", met kolen geladen, en op reis van Sunderland naar Odessa, spertelde tegen den storm op weinigen afstand van de kust. Heen en weder wierd het schip geslingerd, op en neder wierd het gekaatst; nu stond het oogenblikkelijk verheven als op eene rots gemetst, en eensklaps verzonk het tussen de spleten der vaneenscheurende golven, om welhaast met de snelheid van de wind, op een einde vandaar, boven het water weér te drijven. Zijn zeilen en vlaggen hingen flarden vaneen; zijne masten kraakten en braken af. Eindelijk, kwam er van in de verte, eene felle bare toegezwommen, die het ongelukkig vaartuig aan brokken sloeg en hetzelfde met zeven matrozen in den afgrond sleepte. Alzoo verging de "Sarrah-Huntly".

Dit verhaal gebruikt hij dan om er als zedenles aan te koppelen hoe het leven van een mens, die worstelt tegen het kwaad, schipbreuk kan lijden als hij door het kwaad overmand wordt.

HENRI VANDEPUTTE

Een naam die in het culturele leven van Oostende tijdens het interbellum geregeld naar voor komt is deze van Henri VANDEPUTTE (Schaarbeek, 17 februari 1877 - Oostende, 5 april 1952).

Over deze toch boeiende figuur vonden wij een biografische nota van E. WAUQUIEZ in "Léon Spilliaert", Brussel 1982.

Norbert HOSTYN

* * *

Zijn vader was een passementmaker die overigens ook een verlicht bibliofiel was en lange tijd in het onderhoud van zijn zoon zou voorzien. Vermoedelijk is de invloed van VANDEPUTTE op zijn tijd minder doorslaggevend geweest vanwege zijn dichtwerk dan vanwege zijn bedrijvigheid als uitgever van tijdschriften en zijn vriendschappelijke relaties, bij voorbeeld met James ENSOR (die samen met afgebeeld staat op een tekening van Pierre-Louis FLOUQUET), Emile VERHAEREN of Léon SPILLIAERT. Met deze laatste heeft hij een uitvoerige correspondentie gewisseld en later zou hij zijn levensbericht opstellen voor de Phare (Brussel, 12 augustus 1947).

Hij zit nog op het Sint-Lodewijkscollege wanneer hij het tijdschrift *Stella* sticht. Later wordt hij secretaris van *La Jeune Belgique*. Tijdens zijn jeugdjaren zou hij de bezieler zijn van een groot aantal tijdschriften die, hoe kort hen bestaan soms ook moge zijn geweest, toch een zekere bekendheid genieten: *L'Art Jeune*, *Le coq rouge* (1895), *Livre d'Art*, dat hij samen met Paul FORT? die nu ook zijn vriend zou worden, uitgeeft, *Les Tablettes* (met Mecislas GOLDBERG), en vooral *Antée*, een tijdschrift dat na *La Wallonie* erin zou slagen - een eerder zeldzaam iets - om hoewel niet in Frankrijk uitgegeven toch iets meer dan regionale belangstelling op te wekken. Wij vinden er inderdaad inzendingen ondertekend door André GIDE? Anna de NOAILLES, KLINGSOR, Remy de GOURMONT, Francis CARCO en Franz HELLENS. Hij geraakt eveneens bevriend met Jules ROMAINS en zet zich samen met hem in voor de vredesbeweging.

Zijn activiteit op het literaire vlak weet hij te combineren met eigen produktie. Zo verschijnt in 1910 zijn eerste bundel *La planète*; waar het modernisme hoogtij viert. In 1906 komt *Le pain quotidien*, een exotisch en autobiografisch werk. Daarna verlaat VANDEPUTTE België om gedurende een vijftiental jaren aan journalistiek te doen en voordrachten en colleges te houden in Amerikaanse universiteiten.

Hij keert pas in 1922 in België terug en laat dan een fantazierijk en poëtisch werk verschijnen: *Dictionnaire, ajoutez-y un adjectif en -ique*. Hij verblijft ook regelmatig in Frankrijk met name te Parijs waar hij ingeburgerd is in de kunstenaarsmiddens van Montparnasse. Maar zijn verplaatsingen zijn ook winstgevend, zo zou hij meer in het bijzonder optreden als tussenpersoon voor Franse kunstliefhebbers die werken van SPILLIAERT willen kopen. Hij wil het oeuvre van de schilder beter leren kennen en er worden inderdaad met name in oktober 1913 verschillende doeken van hem in Parijs verkocht. Hij nodigt ook de schilder en zijn echtgenote uit om in de lente van het jaar 1923 te verblijven in zijn huis te Saint-Jacques-les-Moulières aan de Azurenkust.

In 1927 komen dan *L'autre vie* en *L'oeil éclairé*, die worden beschouwd als de werken van rijpere leeftijd. In dezelfde periode verschijnt ook, door toedoen van Michel de GHELDERODE en Firmin CUYPERS, een keuze uit het prozawerk onder de titel *Henri Vandeputte et les lettres* (1926), een uitgave van *La Flandre littéraire*. Andere teksten van hem worden samengebundeld in *Anthologie des poètes belges d'esprit nouveau*, een bloemlezing waar VANDEPUTTE als voorloper wordt voorgesteld. Daarnaast heeft hij ook nog een reeks kritische essays over SPILLIAERT laten verschijnen in *Le Centaure 1922*, *Le Disque vert* en *La Nervie* (1922-1925). Als directeur van het Kursaal van Oostende zou VANDEPUTTE ook tussen 1925 en 1931 tentoonstellingen organiseren die aan de schilder zijn gewijd.

DE VERGETEN ZEESTRIJDERS 1914-1918 (4)

door François COOPMAN

Alhoewel het nu duidelijk werd dat ook de vissersschepen vissende aan de westkust van het Verenigd Koninkrijk (1) het doel werden van de Kriegsmarine nam de Britse Admiraliteit geen effectieve maatregelen om de vissersvloot te beschermen. Er waren onvoldoende patroelje vaartuigen en gelet op de grote behoefte aan kanonniers en

geschut aan het Westenfront was het bewapenen van de vissersschepen onmogelijk.

Na het zinken van de *S.S. Lusitania* (2) op 7 mei 1915 door de U20 in het zicht van Kinsale (zuid Ierland) en onder druk van de Amerikaanse diplomatie hadden de Duitse onderzeeboten hun optreden tegen koopvaardijsschepen aanzienlijk gematigd. Doch de produktie van nieuwe onderzeeboten werd opgedreven en ook de onderzeebootflotielje "*Flandern*" opgericht op 28 maart 1915, met zijn beide zeehavens Oostende en Zeebrugge, kreeg versterking.

Op 29 november 1915 vervoegde de Duitse onderzeeboot UC 46 (3) onder het bevel van luitenant MOECKE de flotielje "*Flandern*". Reeds op 5 december vertrok de UC 46 voor zijn eerste oorlogsopdracht en legde mijnen (4) (minenveld 168a) in de omgeving van Flamborough Head alsook tussen Flamborough Head en Humber aan de zuidoost kust van Engeland. Hij vervoegde zijn thuishaven op 9 december. Op 12 december voer de UC 46 op nieuw uit, legde een mijnenveld en na enkele dagen was die opdracht ook volbracht. Op 19 december verliet hij opnieuw zijn thuishaven en op 21 december zonk hij de Noorse *S.S. Modig* en legde ook mijnen (minenveld 168b). Op 22 december legde hij mijnen (minenveld 180a) vóór Darthmouth en op 24 december strooide hij nog enkele van zijne explosieve eieren uit vóór Swansea, Zuid Wales (minenveld 180g). Weihnachtsabend werd waarschijnlijk uitbundig gevierd op de zeebodem van het Kanaal van Bristol maar op 26 december was de bemanning van de UC 46 opnieuw paraat voor hun oorlogsopdrachten.

De Oostendse stoomtreiler 0.126 *Neptune* (5) had ook, toen de Duitse troepen in 1914 Oostende naderden, tezamen met de andere treilers van de rederij *H.P. Aspeslagh* (6) een toevlucht gezocht en gevonden in Milford Haven, Zuid Wales. De 0.126 was op 26 december 1916 uitgevaren toen het noodlot hem in het zicht van de UC 46 bracht, een ontmoeting die voor de 0.126 haar einde betekende. Het verloop van deze noodlottige ontmoeting werd door de heer CLAESSENS A., Waterschout in Milford Haven, als volgt overgemaakt aan de heer BULTINCK, inspekteur bij het Beheer van het Zeewezen (vertaald uit het Frans)

Milford Haven 27 december 1917

Mijnheer de Inspekteur,

Ik heb de eer U mede te delen dat de stoomtreiler "*Neptune*" 0.126, gisteren omstreeks 11.45 u, werd aangevallen op ongeveer 25 mijl S.W.t.W. van St. Annsheid (51°41'N - 5°10'W) door een Duitse onderzeeboot.

De bemanning kreeg juist de tijd om hun reddingsboot uit te zetten en over te stappen. Vier bemanningsleden werden verplicht in te schepen aan boord van de onderzeeboot terwijl twee Duitse officieren, in het bezit van twee bommen, zich aan boord van de 0.126 begaven en de twee explosieve ladingen achterlieten in het ruim van de treiler.

Vervolgens doorzochten zij het vaartuig en ontvreemden het oliegoed, een verrekijker, de Belgische driekleur en de barometer. Nadat de linten van de explosieven werden ontstoken verlieten beide Duitsers de 0.126. De explosieven kwamen echter niet tot ontploffing en met vier kanonschoten werd de "*Neptune*" in de grond geboord. De Duitsers hadden ook alle boordpapieren ontvreemd

uitgenomen de monsterrol die in het bezit was van de kapitein van de treiler.

Een Brits zeilschip die op ongeveer vijf mijl ten N.O. zeilde onderging hetzelfde lot.

De bemanning van de 0.126 werd tezamen met de vier bemanningsleden van de Britse schoener omstreeks 16.00 uur opgepikt door een patroelje vaartuig, allen werden deze morgen om 08.30 u ontscheept in Milford Haven. De bemanning van de 0.126 bestond uit zes (sic) man, zij hebben hun volledige zeeuitrusting verloren.

getekend A. CLAESSENS

Op dezelfde dag liep het Franse zeilschip *St. Louis* op een mijn gelegd vóór Swansea (minenfeld 180b). Op zijn terugreis naar zijn thuishaven bracht de UC46 nog de Griekse *S.S. Sapho* en de Zweedse *S.S. Goase Bridge* tot zinken. Doch ook de dagen van de UC46 waren, geteld. Op 25 januari 1917 begon hij aan zijn laatste rooftocht ! Hij kelderde nog een vijftal vaartuigen maar op 8 februari werd de UC46 tot zinken gebracht door de Britse destroyer *Liberty*. Hij zonk met man en muis in het Nauw van Kales op 51°07'N - 1°38'E.

De bemanning van de 0.126 was als volgt samengesteld.

NAAM	FUNCTIE	VADER	MOEDER	OUDERDOM	ADRES
ZONNEKEYN Louis	schipper	Florimont	CLEMME Celine	Oostende 37 jaar	Starbuck Rd. 49
ASPESLAGH Jacques	stuurman	Jacques	RYCKEMAN Louise	Oostende 45 jaar	Marble Hall 13
CORVELEYN Victor	visscher	Joseph	BRUMEESCH Jeanne	Oostende 47 jaar	Priory Rd. 74
LABBEKE Eugeen	visscher	Antoine	NIERYNCK Léonie	Oostende 29 jaar	Warvick Rd. 12
VAN ACKER Charles	visscher	Louis	BURKE Marie	Oostende 40 jaar	Brooke Avenue 2
VAN ACKER Léon	visscher	Louis	BURKE Marie	Oostende 29 jaar	Albion str. 33
VAN SIELEGHEM Louis	machinest	Charles	KETERS Pauline	Bredene 36 jaar	Observa- tory C.
TORREBORRE Vincent	stoker	Jean	MESTDAGH Louise	Oudenburg 42 jaar	Robert str. 3
DEPAEP Léon	stoker	Leopold	HUYS Mathilde	Bredene 45 jaar	George str. 10
GESELLES Jules	hulp stoker	Pierre	DECEUNINCK Rosalie	Blanken- berge 38 j	Priory Rd. 6
DEWITTE Eugene	hulp stoker	David	TIMMERMAN Pauline	Vlissinge 18 jaar	?

NOTA'S

1. Aan de Oostkust had de Kriegsmarine reeds lelijk huisgehouden in de Engelse visserijvloot. Eind augustus 1914 werden 15 vaartuigen gezonken, de bemanningen werden overgebracht naar Wilhelmshaven en behandeld als krijgsgevangenen.
2. 1.201 burgers, waaronder 144 Amerikanen lieten hierbij het leven. De torpedering van de Lusitania werd aanzien als één van de brutaalste oorlogsmisdaden. Toen in de jaren '70 bepaalde archieven werden vrij gegeven kwamen nieuwe elementen aan het licht waaruit men kon besluiten dat de Britse Admiraliteit schuldig was aan opmerkelijke tekortkomingen met betrekking tot de veiligheid van de Lusitania.
3. De UC46 was een dubbelwandige onderzeeboot-kustmijnlegger, had 18 zeemijnen aan boord, 3 torpedobuizen met 7 torpedo's alsook een 8,8 cm kanon. Dit type had een waterverplaatsing van 420 ton en een lengte van 51 meter. De bemanning bestond uit 3 officieren en 23 manschappen.
4. Alle mijnevelden, gelegd in de kustwateren werden zorgvuldig op kaart gezet en aangeduid door een cijfer eventueel gevolgd door een letter.
5. De 0.126 was gebouwd in 1901 met een tonnemaat van 70 T netto. Deze stoomtreiler werd door de bekende kunstschilder Henri CASSIERS op doek gezet. Op de voorgrond van de schilderij ziet men de 0.126 aan de kaai in het eerste handelsdok terwijl vislossers zijn vangst uit het visruim halen. Op de achtergrond de "Pilotage" in de volksmond "'t Marretiem". Beschadigd door de Duitse Luftwaffe in de meidagen van 1940 werd dit opmerkelijk gebouw, in vlaamse renaissancestijl, onlangs door Oostendse bulldosers met de grond gelijk gemaakt. Oostende schijnt een hekel te hebben aan architectonische schoonheden !
6. De rederij "Aspeslag" had in 1915 zes stoomtreilers in de vaart, nl. 0.126 "Neptune", 0.127 "Numitor", 0.128 "Nautilus", 0.141 "Narval", 0.143 "Neree" en de 0.144 "Naiada". Allen, uitgenomen de 0.126, werden in maart 1916 opgeëist door de Britse Admiraliteit.

BRONNEN

1. "Half klaar onder water". W. Hubatsch.
2. "Lusitania". C. Colin.
3. "La Marine Impériale Allemande sur la côte Belge 1914-18". L. Petitjean.
4. "The German submarine war 1914-18". R. Gibson.
5. Monsterrol van de 0.126.
6. Rijksarchief Brugge.

BEZOEKT ONZE THEMATENTOONSTELLING

PORSELEIN UIT DE OOSTENDSE HUISKAMER 1800 - 1950

Museum open elke zaterdag van 10 u. tot 12 u. en van 15 u. tot 17 u.

HET KURSAALTERREIN 1943-1944

Donderdag 3e December. -

VIJFTIGSTE DAG DER BEZETTING

Van in de vroegte zijn veel Oostendenaars op de been om te weet te komen wat er eigenlijk gister avond gebeurd is en wat die geweldige beschieting beteekende. Het is, eilaas, totaal onmogelijk achter de waarheid te komen : elk zegt zijn vooisken en wilden wij alles neerschrijven wat ons verteld wordt, we zouden uren op uren mogen bezig zijn. Stippen we enkel aan dat de Leffinghenaars, de Slypenaars, ja zelfs de Middelkerkenaars, die naar de markt komen, er al zoo weinig van weten als wij zelve. Zij hebben hooren schieten en daarmee al ! In den namiddag, nochtans, vertelde ons een duitscher dat het de Engelsche schepen zwaren die geschoten hadden op hetgene nog overbleef van Westende-Baden, en bijzonderlijk op het *Hôtel Belle Vue*; dat de duitschers zeer veel gewonden hadden, doch geene dooden. (hm !)

Nog al wel volk op de markt. De boter gaat 3.60 tot 3.80 fr., de eieren en de groensels de prijs der verleden week.

Heden is weinig bijzonders aan te stippen : nog al wel kanongebulder van 's morgens rond den negenen tot het vallen van den avond; het optrekken rond 10 ure, in de richting van Middelkerke van een 25 tal kanonnen; het binnenbrengen van gekwetsten - en daarmee uit. De dagen volgen malkaar op, maar gelijken niet altijd op malkaar !

* * *

De duitschers richten in de kazern een bakkerij op, 40 m. breed op 40 lang; daar zullen ieder dag 16.000 brooden kunnen gebakken worden; ieder soldaat krijgt alle 2 dagen 3 pond brood.

Voor het bouwen dezer bakkerij moet de stad leveren : het hout, 30 duizend brikken en de zinken daken; daarenboven, per dag, 40 kub. meters hout voor het verwarmen der ovens.

Ook moet de stad zorgen voor slaping voor de "platkoppen" : nl. 80 bedden voor eenslapers, 800 matrassen en 2 wolle sargiën per matras. Daarbij moeten de duitsters eene "chieke" woning hebben voor 8 opperofficieren, en een zeker getal huizen, waar de centrale verwarming is ingericht.

* * *

In de eerste vergadering der burgemeesters ten stadhuize, was er door den duitschen Militär Polizeimeister verklaard geworden dat de paspoorten, aan de burgemeesters of hunne afgeveerdigden te verleen, geldig zouden zijn voor gansch den duur der bezetting. Nu, heden ging de ronk op de markt dat de paspoorten in kwestie niet meer geldig waren. Enkele burgemeesters gelukten erin, in de Kommandantur, nieuwe paspoorten te bekomen, doch andere, die ietwat later in den voormiddag het in loop zijnde gerucht hadden vernomen, konden niet meer bediend geraken en er werd hun gezegd dat zij om 3 ure (duitsche tijd) mochten terugkeeren. Alhoewel het uitdrukkelijk bevolen is aan de landbouwers en kooplieden, die naar de markt komen, de stad voor 1 ure (duitsche tijd) te verlaten, dachten twee

der nog in regel niet zijnde burgemeesters (Moere en Zande) wel te doen te wachten tot 3 ure en zich dan naar de Kommandantur te begeven. Zoo gezegd, zoo gedaan. - Om 3 ure terug naar de Kommandantur; daar werd hen gezegd dat de Militär Polizeimeister slechts om 5 ure (duitsche tijd) zou sprekelijk zijn. Men hield raad en oordeelende dat, moest er gewacht worden, men slechts zeer laat in den avond thuis zou geraken, besloot men van den nood eene deugd te maken en de kans te wagen met de oude paspoorten. Drie beenhouwers van Moere, evenwel, waren reeds van 's noens vertrokken met eenen voerman dezer gemeente die een bijzonder paspoort had.

Moerenaars en Zandenaars reden dus de Thouroutschensteenweg op. Een weinig voorbij de Hooge Barriere ontmoetten zij de kar met de 3 beenhouwers, waarvan hierboven sprake, en deze deden een teeken met de hand, hen dus aanwijzende dat zij verplicht waren geworden terug te keeren.

Men stoorde zich daar niet om, denkende dat de makkers aldus hadden gevaren omdat zij, in strijd met de duitsche bevelen, de burgemeester hunner gemeente hadden verlaten. Jamaar een weinig verder op den steenweg, aan de herberg "Het Rozeken" stond een officier, en rechts van de kalsijde, Oostendewaarts gedraaid, eenige karren.... en eene vette koe, opgeleid door M. Hendrik TRATSAERT, de welbekende Oostendsche beenhouwer, die het dier naar Leffinghe was gaan halen, zoo later vernomen werd. De officier vroeg de paspoorten die alle de datum van 23 November droegen. "Nicht gültig" (niet geldig), zei hij, en onze Moerenaars en Zandenaars kregen bevel eveneens op de rechterzijde der kalsijde plaats te nemen. De officier geweerdigde zich te verklaren dat men hen zou doorgelaten hebben hadden de paspoorten de dagteekening van den 26n November gekregen.

Korte ogenblikken daarna kreeg alleman bevel naar Oostende terug te keeren - en zoo kwam rond 5 ure van den avond (oostensche tijd) de volgende.... triomfantelijke stoet langs den Thouroutschensteenweg, de stad ingereden: vooraf, de officier en zijn ordonnans, beide te paard; daarna M. TRATSAERT met zijn vette koe, gevolgd door 2 karren van Zande, twee karren van Moere, eene driewielkar, 1 boerewagen, 3 andere voertuigen en een hondenkar voor den opsluit! Zo trok men langs de A. Pieterslaan, de Keizerskaai en de Kapellestraat naar de Kommandantur. Aan de brug der Kapellestraat kruiste de stoet eenen anderen triomfantelijken stoet, die van den oostkant der stad (Breedene, Clemskerke enz.) kwam.

De Kommandantur stond vol buitenmensen toen onze Moerenaars en Zandenaars daar aankwamen - 't waren mensen van andere gemeenten die eveneens aangehouden waren; ook de 3 beenhouwers van Moere waren daar. Al die mensen wachtten achter een nieuw paspoort. De beenhouwers wisten te vertellen dat men hen eerst eene boete van 15 frank elk had opgelegd, doch dat, met schoone spreken, de boet verminderd was geworden op 5 fr. per hoofd.

Wij laten thans het woord aan een der aangehouden personen :

"Ik mocht de eerste binnen. De Militär Polizeimeister bezag mijn paspoort, en "Wat, klonk het in het duitsch, buitenlieden die nog om 6 ure 's avonds in stad zijn - twee dagen gevang!" Ik wilde tegenspreken, doch vruchteloos : "twee dagen gevang" tierde hij opnieuw. De matroos, die bij mij stond, verstond Fransch en ik verklaarde hem de reden waarom wij zoo laat de stad hadden verlaten.

De Poliziemeister zegde daarop : " 5 fr. en gij verdient er 10 !" Met eene peerdoog was ik verlost... maar nu moest het paspoort nog in regel gebracht worden !

Om 6 1/2 ure stonden nog meer dan 100 menschen achter de nieuwe paspoorten te wachten, toen de burgemeesters geroepen werden. Op hunne paspoorten werd geschreven "Gültig für Monat Dezember" (geldig voor de maand December). Die 4 woorden hadden aan ieder van ons 5 fr. gekost - want allen moesten eene peerdoog lossen en beenhouwer DEPUYDT van Zande moest er zelfs twee leggen !

Wij waren algelijk blijde er nog zoo goedkoop van af gekomen te zijn en we haastten om den weg "naar huis toe" in te slaan. 't Was vrij laat in den avond toen wij te Moere aankwamen - want, op den weg, moesten wij alle oogenblikken uit den weg gaan voor de autos. Wij ontmoetten er op zijn minst 200, waaronder vele met gekwetsten !"

M. LIEBAERT, burgemeester van Oostende, kreeg deze avond het volgend bericht van den Kommandantur:

"De burgemeesters van het omliggende hebben heden eene menigte privatpersonen mede naar Oostende gebracht. Zulks is volstrekt niet toegelaten. Zulke personen krijgen hooge geldstraffen en er wordt hun verboden terug naar huis te keeren. In het vervolg zullen de plichtige burgemeesters aangehouden worden. Dit is hun mede te deelen."

M. LIEBAERT voldeed aan dit bevel.

Vrijdag 4e December. -

EENENVIJFTIGSTE DAG DER BEZETTING

Tamelijk kalme dag voor wat den oorlog betreft; wat het weder aangaat, wij krijgen tempeest uit het N.W. Heden werd uit zee niet geschoten; daarentegen werd er nog al wel "gebommeld" in 't Z. en in 't W.

Gansch den morgen komen uit de richting van Leffinghe en van Middelkerke, karren en autos met gekwetsten af. 3 groote en 10 kleine kanonnen trekken Leffinghewaarts op, terwijl een groot kanon, erg beschadigd van den kant van Middelkerke teruggebracht wordt.

Rond elf ure vliegt een Engelsch vliegtuig over de stad; vruchteloos wordt er op geschoten.

Deze noen kwamen elf karren met aardappelen, groenten enz. en een 60 tal peerden van den kant van Leffinghe af.

De 2 duitsche vliegmachienen die in het Poloplein lagen werden deze morgen door de duitschers uiteengenomen en naar de statie gevoerd. Het vliegmachien, dat Woensdag door een vliegtuig der Bondgenoten getroffen werd in zijn naphtebak, thans hersteld zijnde, werd eveneens naar de statie gevoerd.

* * *

De duitschers geneeren zich van langst om min. Niet tevreden hier en daar kleermakers- en schoenmakerswerkwinkels op te richten - o.a. bij M. Aug. REYNDERS, 86 Wellingtonstraat en in het nr. 146 der Euphrosina Beernaertstraat - hebben zij thans een soort van "café-chantant" gemaakt in de herberg van den heer Julien OLLIEUZ, hoek der A. Pieterslaan en Veldstraat. Deze morgen rond 10 ure,

waren ze daar lustig aan 't springen en aan 't dansen met oostendsche vrouwen, op de tonen van een accordéon !! 't Schijnt dat het daar, sedert eenigen tijd, elken dag hetzelfde spel is !

Een onzer vrienden, die zich bezig houdt met de werkloozen verhaalt ons dat het getal aanmerkelijk groot is te Oostende, maar dat de Duitschers evenwel nog al veel werklieden gebruiken, de eenen aan 7 fr. per dag in de stapelhuizen van nitraat voor het laden dezer koopwaar op waggons, de anderen aan 4.50 fr. per dag voor werken in de statie.

Wij vernemen dat er oneenigheid bestaat onder de Duitschers : de Badenaars, de Wurtembergers en de Beieren, die toebehooren aan de marine-infanterie, worden altijd in de voorlinie geplaatst en hebben aldus reeds zeer veel volk verloren, terwijl de grijze vesten (soldaten uit Noord-Duitschland) gespaard worden om de ijzerwegen te bewaken. De laatsten schijnen dan nog met de eerste te spotten. Zoo waren wij, deze namiddag, in een koffijhuis van stad, getuige van een krakeeltje tusschen zes grijze vesten, en een marine-infanterist: de grijze vesten trokken de moed der marine-infanterie in twijfel. Daarop schoot de zeesoldaat, een Beier van Augsburg, uit en : "Gaat dan zelve zien naar Nieupoort, zei hij. Ik ben zeeman en niet vervaard, nog van den schrikkelijksten storm niet ! Maar liever 100 zware stormen trotseeren, dan éénmaal in 't vuur voor Nieupoort te staan. 't Is er erger als de hel. Men zit in de loopgrachten tot over de knieën in het water, en heeft men het ongeluk, al ware 't maar den tip der neus buiten te steken, men is een vogel voor de kat. En dan, dit helsch kanonvuur uit zee. Woensdagavond, toen die 18 schepen onophoudelijk hunne ladingen schroot op onze loopgraven afzonden, dan had ik u eens willen zien, snoevers die gij zijt !" - De 6 snoevers zwegen en dropen af !

De infanterist verhaalde dat slechts een regiment (een Seebataljon) geteisterd werd door het kanonvuur van Woensdagavond : het had zijne kanonnen verlaten en was gevlucht. 's Anderendaags vond het zijne kanonnen onaangeroerd terug (hm, hm !).

Een 400 tal soldaten, allen jonge gasten, nemen bezit van het militair hospitaal.

Volgende plakbrief werd heden uitgehangen :

STAD OOSTENDE
Prijs der Levensmiddelen

Daar de stijgende schaarschheid der levensmiddelen en koopwaren, zekere personen zonder geweten kan aanzetten om de verhooging der prijzen te verwekken, brengt de Burgemeester ter kennis van de bevolking dat artikel 311 van het strafwetboek strengelijk zal toegepast worden op de uithongeraars der bevolking.

Dit artikel luit als volgt :

Artikel 311

De personen, die door eenige WELKDANIGE bedriegelijke middelen, de verhooging der prijzen der Eet en Koopwaren zullen veroorzaakt hebben, zullen gestraft worden met eene gevangzitting van een maand tot twee jaar en eene boete van 300 tot 10.000 frank.

*Gedaan ten Stadhuize van Oostende,
den 3 December 1914.*

De Burgemeester - Aug. LIEBAERT

OOSTENDSE KERMIS, VROEGER EN NU

door Ivan VAN HYFTE

Op een verloren hoek van de Groentemarkt staat een vrouwtje vóór 2 schragen. Uit een mand haalt ze met haar vuile handen 13 "okkerneuten" die nog in de bolster zitten. Twee frank.....

Vóór "Den Anker" loopt een vrouw doelloos rond; ze houdt een stok met talloze ballonnen stevig vast.... Op het uitklapstuk van een foorwagen liggen voetzoekers, confetti, serpentines, rode en groen-zure "muulemakers", stokjes suikergoed, windmolentjes, "Babbelutten", bruin geglaceerde noeuds de Bruges, roze rocs d'Ostende en vooral witte bladen met rijen "makarons" te wachten op de kinderen. Oostensche fore.... "Os je gin okkerneuten of makrons gekocht et, zie je nie no de groote foore gewist !".

* * *

Die eerste zondag van oktober is heel de boerebuiten present. Met het trammetje van Stene of met de fiets uit Gistel. Het meisje dat een zakje nougat meeneemt naar het pensioaat in Ardoonie. Een jongetje dat het "vlooienkot" induikt om allerlei gedresseerde truukjes te zien. Of de joelende jeugd die "vuile muulen trekt" in bolle en holle spiegels van het "spegelkot". Met een karabijn demonstreren de jongens in het "schietkot" hun vaardigheid op witte pijpjes die in een cirkel draaien. Gillende meisjes houden het dan weer bij de "sliengers" op vooruit of naar buiten gestuurd te worden. Schrik en pret aan 4 kettingen.

Even gillend tjokken ze op de "Kwiek-Kwak" die hen heen en weer stuurt wanneer ze zich aan koperen buizen vasthouden. Over tapijtrollers hals over kop naar beneden glijden is al weer een stuk gemakkelijker, ware het niet van het rokje !....

Ritjes of beurten zijn zo kort, die eerste zondag. In de "bootjes" sleur je en ruk je jezelf omhoog en even later remt al een plankje met ijzeren lap het versierd en met bloemen gebeeldhouwd schuitje. In de gewone bakjes gunnen ze niet meer tijd. Het piept en kraakt er tot een hefboom al vlug een eind maakt aan het schommelen.

Ook op de "vielootjes" loopt de tijd veel te snel. Die Sassenaar weet verduiveld goed wanneer hij zijn paard in het zandpad een halt toeroept al speelt het orgel verder. Gelukkig werkt de zure appel op stok, gedoopt in bruine stroop, als een bliksemafleider.

De "dubbele zondag" zit er bijna op. Nog eenmaal "charlowietje"; gelukkig heeft het molentje weinig werk. Slechts 1 bakje is bezet en wordt met de hand bediend. Na wat zware gewichten bij te passen, geeft een man regelmatig een duwtje bij als het bakje hem passeert. Kriebels in de buik !

* * *

Tweede zondag van oktober.

Attente pompiers in uniform wandelen rustig voorbij de "Mur Australien". Ze zien niet het publiek dat boven een kuip 2 stuntmoto's op een muurwand volgt. Achter elkaar, dan weer in tegenovergestelde richting, één voet op het stuur, soms een vrouw...

Theophile kapt met een beiteltje een nougatblok in stukken. Bij het "Musée Anatomique" is het één drummen. Massabedrog of vulgariserende informatie? De man in korte jas met lange slippers kletst alles overtuigend aan elkaar: het kind met 2 hoofden, de spin-vrouw, de slangenmadam. Vlug gaat een gordijn op en neer om een glimp van de attractie's te zien. Een buitenmaats hemd "van een monsterachtige vrouw" moet de laatste weifelaars overtuigen... De allersterksten meten zich bij een onooglijk standje dat veel volk lokt. Even de broeksriem aanspannen, de hemdsmouwen opstropen en dan met een houten hamer een blok de hoogte inschieten. In geval van hoorbaar succes pronken ze met een papieren roos op hun jas....

Drie uur en "Opitz" is al de onbetwistbare nummer 1 van de kermistenten. Het rendez-vous voor jonge koppeltjes. In een Weense sfeer bekogelen die elkaar met serpentes en confetti, nadat de stoomfluit de gebeeldhouwde koetsen en de op en neergaande "grote pèerden" op gang trekt.

Plots rukt moeders kleinste zich los van haar hand en rent naar de hoek van de Sebastiaanstraat. Een levend aapje krabt zich onder de oksels, zet een mutsje op en bedelt klinkend met een potje geld. Dan weer wordt de aandacht gewekt naar een trommel en een "boembas". "Dames en heren, is er iemand die de superkampioen durft aanpakken?" Naar het publiek toe wordt een bokshandschoen geworpen. Twee flink behaarde bonken kloppen af en toe op een bokszak of ontwijken een punchbal. Weinig respons tot een visser, opgehitst door zijn supporters de trappen opklimt...

De duisternis valt in. Oostende terug aan de Oostendenaars die de avondlijke verlichting met hun kinderen komen bewonderen. Gaslantaarns aan het stadhuis en veel draaiorgelmuziek. Ietwat spookachtig staan alle woonwagens op de markt. Ook die van Madame Blanche. In een Oosterse sfeer met wierook, kaarsen en een kristallen bol leest de zwartharige zigeunerin de hand van haar trouw cliënteel....

* * *

Derde zondag van oktober.

Vóór de stedelijke visserijschool stappen dagjesmensen uit keurig geparkeerde cars. Ze doen net hetzelfde als hun soortgenoten een eeuw of langer geleden: eenmaal over de Kapellebrug trechtert de bekendste winkelstraat hen naar de Grote Markt; De geur van oliebollen wijst hun instinctief de weg. Ik loop alleen mee; gelukkig moet ik me niet in de haren krabben om veel van de 66 kermisattracties te bekostigen.

Een kakofonie van hard-rockige en zoetsappige "Platse neime, en voiture" geluiden braakt tegen de museumbalie op de hoek. Ali Baba's achtergrond van vliegende tapijten, minaretten, kamelen en kromme dolken steekt schril af met een technologische schommel die probeert in (wie)rook te verdwijnen. Nog een nieuwkomer is het Muizenspel waar ik tevergeefs naar muizen zoek...Charlowietje blijft enig-rustig draaien, maar nu mechanisch; de kleurrijke lampjes eraan zijn ook mee-geëvolueerd.

Dat de crisis in het kermismilieu om zich heen grijpt, merk je niet aan de goktenten. Gokken in Monaco, Las Vegas of San Remo, het kan

allemaal in één stad. Hier zijn de reuze pandaberen en dito pluches
blijkbaar gemakkelijk te winnen.

Iedere kermisganger moet een mondje Engels kennen. Street Dance,
Explorer, Enterprise, de aalgladde grijperkraantjes zijn Gambling
Room geworden en het "Spegelkot" Magic City. "De spoken wachten op
u..." klinkt het weinig overtuigend door de mikro. Ik word
overweldigd door dracula-achtige tekeningen en interplanetaire
reisbeelden. Die van de swingende "Polyp" zijn dan weer een stuk
realistischer; In de kassa zijn de foorkramers net bankbedienden.
Vanuit het glazen salonnetje hitsen ze, vóór een toetsenbord, de
poliep op, terwijl ze zakelijk hun geld tellen en jetons
doorschuiven. "Rouler, rouler, rouler,rr..rr..rr !" Vanop een
nabijgelegen terras van een taverne verpozen en volgen late
toeristen de weifelende en ongelovige reacties op de Spider
Women-kijktent. Ik heb meer oog voor het gekunsteld taalgebruik :
"Met haar uitdaging naar de dolheid van de natuur - 60 Fr." of "De
schoonheid der wonderen, halfvrouw, half spin, zij spreekt met de
bezoekers, enig". Zestig frank voor een thee citroen is me meer
waard, onder het verwarmde luifel....

Het Mijneplein geeft, wellicht door zijn omgeving, een eigen karakter
aan de foor en zijn tijdelijke bewoners. "Enterprice" is
onbetwistbaar DE blik-vanger, met in zijn schaduw het leuk ogende
Buffalo's Hippodroom. Ik heb wat meelij met de paardjes die eeuwig
rondtoeren omheen een bebloemde koets en die gelaten reageren op een
tikje van een rijzweep. Arme Buffalo die 60 Fr het ritje verdient...

Onder het zeil van de rupse duiken met je liefje is vervangen door
de knalrode "Bidule". Wie wel terug is van weggeweest, is de "Cake
Walk" (Kwiek-Kwak). Jammer van die verlepte kleuren. De attractie
heeft blijkbaar zijn beste dagen gekend. Of is het bewuste retro ?..
Madame Blanche is ook niet meer "Astrological chart" volgt de
automatiseringstrend, ook in de horoscopie... Roger Pottilius is een
kleurrijk foorreiziger in ons foorwereldje. In plaats van de bekende
Guinese biggetjes pakt hij nu uit met "Elektrogame". Afgekeken van
T.V. spelprogramma's ?

De rondgang zit er bijna op. Vóór mij loopt een Oostends echtpaar
met de "verscheurende" keuze : zij wil naar de "Gezondheidsapothek"
om een puntzakje olieballen; hij wil een Rodenbach in café "Oude
Vismijn"....

Bron : Oostendse negentigers en ikzelf.

GEMEENTEGESCHIEDENIS

Het centrum voor Geschiedenis van RU Gent organiseert kolleges over
de geschiedenis van gemeenten. Doelgroep vormen amateurhistorici. De
lessenreeks handelt over literatuuronderzoek, over het gebruik van
bronnen en archieven, over sociale, religieuze, economische en
kulturele geschiedenis...

Vanaf 14 november start in de Gentse fakulteit Letteren en
Wijsbegeerte een lessenreeks over gemeentelijke geschiedenis van de
12de tot de 18de eeuw. Die kolleges hebben plaats op
zaterdagvoormiddag.

Inlichtingen : Centrum voor Geschiedenis RUG, Blandijnberg 2, Gent.
Tel. : 091-64.40.03 (mevrouw Volckaert).

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

AANMOEDIGING VAN DE NATIONALE VISSERIJ 1785

Na een verzoekschrift van de reders in 1783 aan de regering van Jozef II, keizer van Oostenrijk, om de eigen invoer van de gevangen kabeljauw te beschermen tegen de buitenlandse invoer, vaardigde Jozef II een verdict uit op 7 juli 1783.

Dit verdict behelsde volgende maatregelen : de kabeljauw gevangen door de eigen visserijvloot werd vrijgesteld van mijnrecht in verschillende departementen. Deze departementen waren : Brussel, Antwerpen, Turnhout, Tienen, St. Niklaas, Gent, Brugge, Oostende, Nieuwpoort, Ieper, Kortrijk, Doornik, Mons, Chimai, Charleroi en Namur.

Na een 2de verzoekschrift in 1785 door de regering van de Oostenrijkse Nederlanden werd op 23 augustus 1785 een absoluut verbod ingesteld op de invoer van kabeljauw uit de vreemde. Deze maatregel trof vooral de Hollanders, die een groot afzetgebied hadden in de Vlaanders. Strenge straffen werden uitgevaardigd tegen de overtreders : vanaf 5 september 1785 werd een boete van 500 Florijn gezet op iedere frauduleuze invoer van buitenlandse kabeljauw.

Deze maatregel was rechtmatig in de hierbovenvermelde departementen. Het eerste verdict werd uitgebreid tot de vangst van haring, kreeft en garnaal.

Deze bescherming bracht een opbloei teweeg van de eigen vissersvloot. In 1785 waren er te Oostende slechts 31 vissersschepen en 2 jaar later was dit aantal reeds opgelopen tot 71. Deze aangroei kwam tengoede aan de scheepswerven van Brugge en Oostende.

Om deze beschermingsmaatregel te herdenken werd de hieronder beschreven en afgebeelde medaille geslagen in zilver in een oplage van 464 stuks.

MEDAILLE IN ZILVER IN ACHTHOEK 0 35 mm

R. Beide borstbeelden naar elkaar gericht met er rond een randschrift :

MAR . CHRIST . AVST . ALB . CAS . SAX . DVX . BELG . PRAEF .

Maria-Christina van Oostenrijk en haar echtgenoot Albert van Saksen-Cassel. Maria-Christina draagt een diadeem in het haar. Albert een harnas.

V. Bovenaan een girlande en onderaan een palm en eikentak met in het midden een tekst in 5 lijnen :

ADDITSV/ AEQVOREAE . PSCATIONE/ PROVIDIS . EDICTIONIBVS/
STIMVLS/ MDCCLXXXV

(bijkomende stimulerende en beschermende uitvaardiging voor de zeevisvangst 1785)

DE ZUSTERS DER ARMEN

Deze religieuze orde werd in 1839 in Frankrijk gesticht maar kwam pas naar Oostende in 1866.

In 1939 werd het 100-jarig bestaan van de orde met grote luister gevierd. Ter dezer gelegenheid werd een medaille geschonken aan het bestuur van de orde.

Te Oostende was deze orde vooral gekend door het "Pontongesticht", een tehuis voor armen en minstbedeelden. Toen de nonnen, bij gebrek aan roepingen hun activiteit moesten stopzetten, werd het rusthuis in 1986 door de Christelijke Mutualiteit "Medico Sociale Instellingen St Jozef" overgenomen.

1939 - MEDAILLE IN VERGULD BRONS 0 50 mm

R. OOSTENDE

Stadswapen van Oostende boven de boeg van een boot met 2 roeipanen en palmtakken.

V. Een parelrand met binnenin een tekst in 8 lijnen :

HET STADSBESTUUR VAN OOSTENDE/ - / AAN DE/ ZUSTERS DER ARMEN/ TER HERINNERING/ AAN DE/ HONDERDSTE VERJAARDAG/ DER STICHTING VAN HARE ORDE/ 1 AUGUSTUS 1939

CONCORDIA 1857

Deze Koninklijke Boogschuttersgilde werd gesticht te Oostende op 2 juni 1840 door dhr. Jacques SELIS.

Op 7 juni 1857 werd er, in de schoot van deze vereniging, een groot feest georganiseerd ter gelegenheid van het ere-voorzitterschap van de Hertog van Brabant, Prins Leopold (de latere koning Leopold II).

Deze viering ging gepaard met een optocht van de leden van de Concordia met wapens en eremetaal. Een plechtige schutterskamp werd

gehouden in aanwezigheid van Z.K.H. de hertog van Brabant.

Op 7 juni 1865 werd dhr. J. SELIS gehuldigd voor zijn 25 jaar stichter-voorzitter van de gilde.

De hieronder afgebeelde en beschreven medaille is deze die door het bestuur werd geschonken aan de hertog van Brabant op 7 juni 1857.

1857 VERGULD KOPEREN MEDAILLE MET OMKRANSING 0 60 mm

R. Een rondschrift en een tekst verdeeld over 4 lijnen :
LA SOCIETE ROYALE CONCORDIA D'OSTENDE A/ LA SOCIETE/ DES/ AMIS
REUNIS.

V. Een tekst verdeeld over 5 lijnen :
PRESIDENCE/ D'HONNEUR/ DE S A R LE/ DUC DE BRABANT/ 7 JUIN 1857

LIDGELD 1993

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring De Plate is voor 1993 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	400 Fr
Steunend lid :	500 Fr
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 Fr

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin. Alleen diegenen die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting ontvangen op 23 oktober) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Ook dit jaar biedt het Grafisch Bedrijf Lammaing ons gratis de Platekalender aan. Deze wordt samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd "Oostendse Haveninrichtingen" gekozen.

Jean Pierre Falise
Penningmeester

VEILING 1993

Op donderdag 28 januari 1993 gaat voor de 21ste maal de jaarlijkse Veiling van de Plate door onder de leiding van de heer O. VILAIN.

Zoals steeds komt er een % ten goede van "De Plate". Dit procent werd vanaf 1992, vastgesteld op 20 %, dat afgehouden wordt van de verkoopsom.

Wanneer er loten aangeboden worden, waarvan het lid zelf de minimum instelprijs bepaald heeft en indien er daarvan stukken geen koper vonden dan zal bij de teruggave van deze, 10 % op de gevraagde instelprijs gerekend worden.

Personen die wensen stukken te laten veilen mogen de lijst van de te veilen stukken (zo gedetailleerd mogelijk) binnenbrengen bij de heer O. VILAIN, Rogierlaan, 38 bus 11, Oostende.

De stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz., maar geen breekbare voorwerpen) moeten wel betrekking hebben op Oostende of de kuststreek.

DE HOLLE COMPAGNIE door Jan PARMENTIER

In de 18e eeuw was Bengalen het voornaamste economische handelsgebied voor Europeanen in Azië. De stabiele politieke situatie tot ongeveer 1740 droeg hier zeker toe bij. De exportprodukten waren goedkoop en gevarieerd, met als belangrijkste textiel (katoen en zijde), salpeter en rijst. Aanvankelijk werd de handel in Bengalen gedomineerd door de Noordnederlandse Verenigde Oostindische Compagnie en het Engelse East India Company.

Deze waren dan ook niet erg gelukkig met de komst van de Zuidnederlandse Compagnie van Oostende. Tussen 1727 en 1730 stelden ze alles in het werk - en met succes uiteindelijk - om de Zuidnederlandse handel te fnuiken. De Oostendse Compagnie werd opgedoekt, maar de in 1727 opgerichte factorij *Banquibazar* in de Gangesdelta bleef nog een kleine vijftien jaar bestaan.

Jan PARMENTIER beschrijft de tot nu toe onbekend gebleven geschiedenis van deze kleine kolonie. De rode draad in zijn boek *De holle compagnie* vormt de levensloop van de Oostendse gouverneur van *Banquibazar*, François de SCHONAMILLE. Samen met een aantal andere Zuidnederlanders nam hij deel in de particuliere "country"-trade of intra-Aziatische handel, opgericht door dr Franse gouverneur DUPLEIX. Ook verzorgde hij op commissie ladingen voor Zweedse, Deense en Portugese schepen.

De holle compagnie biedt een boeiende blik achter de schermen van de officiële compagnie-activiteiten en laat zien hoe de handel van de Europese compagnieën werd uitgehold door het eigen personeel, in samenwerking met enkele vrijbuiters zoals de SCHONAMILLE. Het boek is rijk geïllustreerd met kaarten en afbeeldingen van documenten uit de compagnie-archieven.

Jan Parmentier, *De holle compagnie. Smokkel en legale handel onder Zuidnederlandse vlag in Bengalen, ca. 1720-1744.* (Zeven Provinciën Reeks IV). Hilversum 1992, 96 blz. ingenaaid, geïll., 450 Fr.

DE HAVEN VAN OOSTENDE IN 1828

Uit de "Nieuwe Gazette van Brugge" van Donderdag, den 31sten Hooymaand (Julius) 1828 knipten we het hieronderstaande stuk.

De naamgenoten van onze voorzitter, A. en J. VAN ISEGHEM voerden op één dag, de 29 juli 1828, 520 ton hout in !

Het eerste deel van het knipsel kan misschien andere families interesseren, maar wijst zeker op een grote economische havenactiviteit in de tijd, dat wij met Noord-Nederland verenigd waren.

A. LOWYCK

Haeve van Oostende.

INGEKOMEN DEN 27 JULIUS.

- De Engelsche Sloep *King George*, kapiteyn Smith, van Londen, in ballast; aen R. Gibbs. 82 tonnen.
- De Fransche Sloep *l'Union*, kapiteyn Heddo, van Londen, in ballast; aen J. Herrewyn. 107 tonnen.
- Een Stoomschip ingekomen.

UYTGEVAEREN.

- De Engelsche Sloep *Brithnnia*, kapiteyn G. Fox, nae Margate, met peerden; aen F. Cousin. 78 tonnen.
- De Engelsche Sloep *Countess of Elgin*, kapiteyn J. Stranock, nae Margate, met peerden; aen R. Gibbs. 78 tonnen.
- De Nederlandsche Sloep *Neptune*, kapiteyn S. De Vos, nae Londen, met schorsen; aen R. Gibbs. 56 tonnen.
- De Nederlandsche Sloep *Mary*, kapiteyn Acks, nae Londen, met schorsen; aen J. May. 47 tonnen.
- De Nederlandsche Galias *Alexander*, kapiteyn Claeys, nae Hull, met beenen; aen de weduwe Hofland.

INGEKOMEN DEN 28 JULIUS.

- De Nederlandsche Sloep *Jane*, kapiteyn P. De Rycke, van Londen, met verscheyde goederen; aen J. May. 34 tonnen.
- De Nederlandsche Sloep *Vliegende Fisch*, kapiteyn Nefors, van Londen, met verscheyde goederen; aen F. Cousin. 54 tonnen.
- Het Noorweëgisch Drymastschip *Krageroe*, kapiteyn Knutzen, van Krageroe, met hout; aen de gebroeders De Bal. 310 tonnen.

INGEKOMEN DEN 29 JULIUS.

- De Engelsche Sloep *Lord Hawkesbury*, kapiteyn G. M. Blain, van Margate, in ballast; aen J. May. 50 tonnen.
- De Noorweëgische Galias *Eenigheden*, kapiteyn J. Christensen, van Fredriekxstad, met hout; aen A. en J. Van Iseghem. 93 tonnen.
- De Noorweëgische Schooner *Eenigheden*, kapiteyn Kollenberg, van Fredriekxstad, met hout; aen A. en J. Van Iseghem. 55 tonnen.
- De Noorweëgische Brik *Venus*, kapiteyn T. Hansen, van Lillesand, met hout; aen A. en J. Van Iseghem. 222 tonnen.
- De Noorweëgische Brik *Catharina Margaretha*, kapiteyn C. Kollenburg, van Lillesand, met hout; aen A. en J. Van Iseghem. 150 tonnen.
- De Noorweëgische Schooner *Sophie*, kapiteyn J. Jadder, van Krageroe, met hout; aen de gebroeders De Bal. 120 tonnen.

Bij afwerking van uw kleurenfoto's

GRATIS FILM
of GRATIS DUBBEL
of GRATIS CD

COMPACT disc
 DIGITAL AUDIO

COCK CAMERA SERVICE

Hoek Jozef II straat en Christinastraat - OOSTENDE

Tot einde voorraad !
 Bij afwerking nieuwe film min. 20 afgewerkte foto's

MONBALLIU b.v.b.a.

Jozef II straat 25, OOSTENDE

Tel. 059 - 70 21 13

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD

Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

P R O M O T I E   V E R K O O P

Te koop aan de balie van het Heemmuseum

Ostendiana III + IV + V aan 1.000 Fr

i.p.v. 1.650 Fr

Nu kopen - een enige gelegenheid !!!

Het UITVAARTKONTRAKT is de absolute ZEKERHEID dat uw begrafenis of crematie zal uitgevoerd worden volgens UW WENSEN en dat uw familie achteraf GEEN FINANCIËLE besommeringen heeft.

Vrijblijvende inlichtingen voor deze exclusieve service :

Begravenissen & Crematies

NUYTTEN n.v.

Torhoutsestwg 88 H
Petit-Paris Oostende

Tel. 80.15.53

"Uw steun in droevige dagen"

DE PLATE

v.z.w.

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKRING "DE PLATE" .

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. N 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

JAARGANG 21
NR. 12
MAAND december 1992

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

PENNINGMEESTER

J.P. FALISE
H. Serruyslaan 78/19
8400 OOSTENDE

SECRETARIS

J.B. DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 OOSTENDE

REKENING

750-9109554-54 of
000-0788241-19

IN DIT NUMMER

- blz. 261 : **J.B. DREESEN** ; Toponymie van 's Heerwoutermansambacht (VI) - 39ste Begin.
- blz. 266 : **D. FARASYN** : Een Oostendse "Raar maar waar" historie van omstreeks 1800.
- blz. 267 : **N. HOSTYN** : Monumenten, beelden & gedenkplaten te Oostende. LXXII - LXXIII.
- blz. 269 : **A. BAERT** : Ostendiana bij buitenlandse auteurs.
- blz. 270 : **H. DARRAS** : De H. Apollonia te Oostende.
A. SWYNGEDAUF : Ostendiana.
- blz. 272 : **A. DRIESSEN** : Het stadhuis van Oostende 1711 (volgens Bowens).
- blz. 275 : **A. SMISSAERT (+)** : Oostende tijdens de Eerste Wereldoorlog (27).
- blz. 280 : **E. LIETARD** : Oostendse numismatiek.
- blz. 283 : **W. DE BAERE** : Oostendse slaven vrijgekocht in 1670 en 1675.
- blz. 284 : **J. HOSTYN** : Ostendiana. Oostende door een Nederlandse bril in 1888.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort

DECEMBER I - ACTIVITEIT

Zoals we reeds, uitvoerig, in ons novemhernummer aankondigden gaat ons jaarlijks souper gevolgd door een optreden van de gekende zangeres van de oostkust **Yvonne Leliaert** door op

zaterdag 5 december 1992

in het restaurant "Benny", hoek Vlaanderenstraat en Langestraat.

DECEMBER II - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en andere belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht die doorgaat op

donderdag 17 december 1992 om 20u30

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Het onderwerp : *HET EERSTE OOSTENDSE AQUARIUM (voor 1914)*

De spreker : de heer Emile SMISSAERT, Lic. in de geschiedenis

Ons geacht bestuurslid, de heer SMISSAERT, heeft zich deze maal vastgepind op een minder gekend aspect uit de Oostende Belle Epoquetijd, namelijk het wel en wee van het eerste aquarium dat onze stad gekend heeft. Gebaseerd op een reeks archiefstukken geeft hij ons de geschiedenis van dit aquarium tussen 1894 en 1914. Dit aquarium was destijds gevestigd in de kelder van de fotograaf LEBON, gelegen op de hoek van de Louisastraat en de Van Iseghemlaan.

De spreker beperkt zich, in een causerie van 45 minuten tot de grote lijnen van deze geschiedenis, gezouten met enkele anecdoten, zonder echter het geheel, waar heel wat onbekends in schuilt, uit het oog te verliezen. De voordracht wordt besloten met de projectie van een 75-tal, onuitgegeven, dia's die verband houden met de wetenschappelijke aspecten van de zeevissen en de fauna aan onze kust.

De fotografie werd en wordt verzorgd door de heer Valère PRINZIE, een referentie van formaat.

Wij kennen de heer SMISSAERT van enkele vroegere voordrachten als een gedegen onderzoeker en een goed spreker. Dit gekoppeld aan de fotografische kwaliteiten van de heer PRINZIE beloofd eens te meer een interessante avond te worden, die U in geen geval moogt missen.

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

Te koop in de boetiek van ons Heemmuseum

PRACHTIGE WENSKAARTEN MET ZICHTEN
VAN OUD OOSTENDE

Prijs : 32 Fr. omslag inbegrepen

NUTTIG VOOR DE EINDEJAARSFEESTEN

TOPONYMIE VAN 'S HEERWOUTERMANSAMBACHT (VI) - 39ste BEGIN

door J.B. DREESEN

Het 39ste Begin behoorde, onder de naam, BREDENE WEST NOORDWEST tot de parochie Bredene.

Als inleiding tot het 39ste Begin vermeldt de Ommeloper de volgende tekst (1) :

"Beghinnende zuudoost vanden laetsten P(er)cheelen, oostwaert over DEN KEYNGAERT, tusschen DEN DYCKWECH ande zuudtoosts(yde), DE DUNE ande noordtsyde, metten westhende anden KEYNGAERT en(de) es tbeloop daer AER(NOUD) VAN DAMME, ANTH(UENS) PAUWAERT, ADR(IAEN) WILZOETS en meer anderen al in wonen en(de) daer de HUISE(N) en(de) TAVERNE te BLUTSYDE al instaan".

In deze inleiding hebben we een viertal, voor Oostende, belangrijke toponiemen.

- DE KEINGAERT (weg)....oostwaert over den keyngaert....

moet al zeer vroeg de verbindingsweg zijn geweest die het oude Oostende over Zandvoorde en Oudenburg met Brugge verbond. Ook vormt hij een belangrijk element in de begrenzing van de verschillende beginnen.

Het laatste (westelijk deel) ervan ligt nu verzonken in de GEUL. Vanaf de achterhaven tot aan de kruising van de A 10 met de Gouwelozekeek is de oude Keingaertweg, vanweg de bebouwing, niet meer te situeren. Vanaf hier richting Zandvoorde kan hij echter, bij benadering, geïdentificeerd worden als de Karpelstraat. Verder, richting Oudenburg, is er weinig veranderd. De Keignaert heeft zijn naam gegeven aan de twee kreen, Grote en Kleine Keignaert kreek, die Zandvoorde-Centrum aan de westkant begrenzen.

- DE DIJCKWEG....tusschen den dyckwech ande zuudtoostsyde....

kennen we reeds uit beschrijvingen van enkele meer westelijke gelegen beginnen als de HOGE DIJKWEG (2).

Komende van een punt westelijk van de Steense Dijk liep deze weg, evenwijdig met de kust, door Sinte-Katharine-West en zuidelijk van Oostende in de richting Bredene. Ter hoogte van de huidige Parklaan (vroegere Polderstraat) in Bredene draaide hij naar het noorden om tegen de duinen weer een noordoostelijke richting aan te nemen.

- DE DUINEN.....de dune ande noordtsyde....

De duinen waren eigendom van de graaf en behoorden dus niet tot 's Heerwoutermansambacht. Wij moeten ons echter voorstellen dat de duinen, ten oosten van de stad in 1559, meer zeewaarts lagen. Vergelijken wij bv. de verlenging van de Langestraat in oostelijke richting, op de kaart van J. VAN DEVENTER (1560) of POURBUS (1562) met een hedendaagse kaart dan zien we dat in die tijd deze verlengde lijn ten zuiden van de duinen lag. Nu ligt ze er ten noorden van. Dit wil zeggen dat in de loop van 400 jaar de duinengordel ongeveer 300 meter naar het zuiden verwaaid is (3).

- BLUTSYDE.....daer de huusen en taverne te blutsyde al instaan...

Dit is een zeer belangrijk toponiem. Over Blutsyde is reeds veel inkt gevloeid. Op basis van een verkeerde voorstelling van K. LOPPENS werd Blutsyde een stuk oostelijker gesitueerd dan normaal. Deze stelling werd hernomen in "Zoeklicht op Bredene" om dan uiteindelijk door confrater R. VERBANCK in "*Brediana*" recht te worden gezet.

Naar mijn mening is het laatste woord over Blutsyde nog niet gezegd.

Volgens VLIETINCK komt de naam als persoonsnaam voor in de 15de eeuw (Jan BLUTZYDE. Oud Oostende blz. 160) en kreeg het gehucht op die manier waarschijnlijk zijn naam. Theoretisch klopt dit als een bus, er is echter steeds een maar.

Blutsyde lag aan de strandwal waar het water van de TESTEREP-kreek, die in Nieuwendamme bij Nieuwpoort begon, terug in zee liep. Het lag dus in een lagergelegen gebied. Dit kan verklaren waarom het springsas van de eerste haven op deze plaats werd aangelegd. Zo ook bleek dit de plaats te zijn waar, in de loop der tijden, regelmatig de dijken moesten versterkt worden bij stormweer. In 1584 werden op deze plaats de duinen afgeslecht om de zee toegang te geven tot het hinderland (4).

Merkwaardig is ook dat de Keignaertweg als het ware dood liep op Blutsyde. Hieruit kan blijken dat de verbinding Blutsyde-Hinterland ouder moet zijn dan de verbinding Oostende-Hinterland. VLIETINCK spreekt van een oost- en westkeignaertweg (Edith Cavellstraat-Rogierlaan). Maar de Ommeloper en de oudst gekende kaarten noemen de westkeignaert gewoon HEERWEG. Dit doet vermoeden dat deze, door VLIETINCK gebruikte naam van latere datum is.

Op basis van de voorgaande vaststellingen zouden we als hypothese kunnen stellen dat Blutsyde het oorsprongsgehucht van Oostende kon geweest zijn. Een vissersnederzetting gelegen aan de TESTEREP - strandwal, waar de boten op strand konden getrokken worden en door het oostelijk uiteinde van het eiland Testerep een relatieve bescherming hadden tegen de overheersende zuidwesten- en westenwinden.

Na het verlaten van de strandwal kon deze basisstichting zich verplaatst hebben naar het oostelijk deel van Testerep. Hierop verder redenerende kan de familienaam Jan Blutsy ontstaan zijn door een persoon die zich van Blutsyde in de nieuwe nederzetting van Oostende kwam vestigen. De tot nog toe oudste vermelding van Oostende (1265) gaat ook terug op een persoonsnaam "Gerard van Oostende" en Walraversyde dankt zijn naam aan het patroniem Walraven die, in een ver verleden, van de plaats dankbaar gebruik maakte om zijn boot te "hidene" d.w.z. op het strand te trekken.

Nadat we eerste de toponiemen van de inleidende tekst onder de loep namen gaan we nu kijken wat de rest van het begin ons te bieden heeft.

We overlopen eerst de verschillende percelen langs de Keignaertweg te beginnen bij de Dijkweg.

Het eerste perceel op de hoek van de Dijkweg en Keignaertweg was

.....een pittede stick meest utghedarynckt....

dus een perceel dat voor het grootste deel uitgeturft was. Turf was in die tijd de voornaamste brandstof in onze streken. Kolen werden vanaf de 14de eeuw door vissersschepen vanuit Newcastle aangevoerd maar werden uitsluitend gebruikt voor de steenbakkerijen op onze kust.

Het derde perceel, naar het noorden toe heet :

PUTSTUK.....'t pitstick. ....met enen pitte omtrent den middele by den westende verin staende ende heet tpitstick...

De beschrijving zegt voldoende.

De volgende twee percelen dragen geen bijzondere naam maar het daarop volgende is zeer belangrijk.

EEN KLEIN HERBERGJE, BUITEN KEURE OF HET DRAAKSKEN GENAAMD.

.....met een cleen herbergskin ghenaeemt buuter kuere ofte tdraecxkin daer op staende.....

We hebben hier te doen met de taverne vermeld in de omschrijving van het 39ste begin... daer de huusen ende taverne te blutsyde al in staen....

Waarom enkel de taverne vermeld wordt en niet de huizen van Blutsyde blijft ons voorlopig een raadsel. Bij een poging om de verschillende percelen te situeren, bleek ten noorden en ten oosten van voornoemd perceel een witte plek te bestaan. Deze plaats werd door de landmeter om een ongekende reden niet beschreven. Misschien heeft het iets te maken, met het BUITEN KEURE liggen van de omgeving. Het BUITEN KEURE liggen van bepaalde herbergen was in de middeleeuwen niet alleen te Oostende maar ook te Nieuwpoort en op andere plaatsen een kopzorg van de stedelijke instanties. Het was een bron van belastingsontduiking. Het moet een bijzondere toestand zijn geweest waarover wij, voorlopig, niet meer weten te zeggen.

Tot hier de Keignaertweg. We zakken terug af naar de DYKWEG en volgen hem richting Bredene Duinen.

Het vierde perceel bevat :

HET HOFSTEDETJE VAN AERNOUT VANDAMME .....het hofstedetje daer aernout van damme op wuent daer op staende op den zuudoosthender... De tekst is duidelijk genoeg.

Het volgende perceel heeft een uitweg op het oosteinde en strekt zuidwaarts tot aan de Dijkweg.

PIETER STORMERS HOFSTEDE.... met eenen uitweghe groot XVIII roeden op het oosthende, zuudtwaerts streckende ten Dyckweghe uute.... ende heet pieter stormers hofstede....

Wij hebben hier waarschijnlijk te doen met een perceel dat bij Pieter Stormers hofstede hoort. Verder in de tekst is er sprake van een ander perceel dat ....heet pieter stormers hofstede.... De uitweg groot XVIII roeden zal toegang gegeven hebben tot deze hofstede.

Het volgende perceel langs de Dijkweg is een zeer omvangrijk perceel, niet minder dan 17 gemeten 80 roeden groot.

DE HOFSTEDE WAAR ANTHEUNIS PAUWAERT WOONT... ende es de hofstede daer anthuens pauwaert wuendt.... de vier plaetsen theen thenden andere metter hofstede zijn groot XVII ghemeten LXXX roeden....

De uitgestektheid van dit perceel samen met de hofstede doet ons vermoeden dat het hier om het latere "Ter Schellehof" gaat dat toebehoorde aan de Potterie van Brugge.

Na het 12de perceel maakt de DIJKWEG over korte afstand een bocht naar het noorden om daarna weer naar het noordoosten te draaien. In het perceel dat in deze laatste hoek ligt staat :

DE HOFSTEDE WAAR ADRIAEN WILZOETS WOONT..... de hofstede daer adriaen wilzoets wuent....

Volgens de tekening van de gebouwen die voorkomen op de Pourbuskaart van het Brugse Vrije moet dit het latere RYCKEWAERTSHOF zijn.

Juist daarnaast ligt dan het perceel met

DE HOFSTEDE VAN ANTHEUNS DE BOOT.... metten gehele wegheiken an de oostsyde jehens antheuns de boot hofstede...

Antheunis De Boot hofstede grensde met de zuidzijde aan de Dijkweg maar met de oostzijde aan een wegheiken dat naar de duinen liep.

Aan de overkant van het wegheiken, met de zuidkant aan de Dijkweg lag een groot perceel van 7 gemeten 86 roeden met de :

HOFSTEDE WAAR JAN VAN SCHOORE OP WOONT.... ende es de hofstede daer Jan Van Schoore op wuendt....

Het daaropvolgende perceel noemt

DE LANGE GLAIVE.... dat men heet de langhe glaive....

Dit perceel geeft met de zuidkant op de Dijkweg uit. Voorlopig hebben wij geen verklaring voor dit toponiem.

Hierop volgen nog een drietal percelen zonder bijzonderheden die ons op de oostelijke grens van het 39ste begin brengen.

We hernemen de draad van onze wandeling aan de noordzijde waar we vanaf de Keignaert, langs de duinen, oost uit gaan.

Over de niet beschreven "witte plek" ten noorden van het herbergje BUUTER KEURE of het DRAAKJE hebben we het reeds gehad in onze beschrijving van langs de Keignaert. Vermoedelijk stonden daar de.... de huusen van blutsyde....

De volgende 5 percelen dragen geen naam maar liggen met hun noordzijde.... aen den heerwech jehens den dyck... terwijl de 5 volgende percelen met hun noordzijde gewoon.... aen den dyck.... liggen en er dus geen sprake meer is van de heerweg.

Het daaropvolgende perceel ligt met de noordzijde aan.... de slagen van de dune...., dan volgen 3 percelen die aan.... de wateringheland

liggen... weer een.... an de dune.... nog een.... jehens de slagen van de dune... en het laatste.... ande dyck jehens de dune....
Het waarom van deze verschillende aanduidingen op één lijn blijft ons voorlopig een raadsel.

De percelen die op de noordlijn liggen bevatten geen bijzondere toponiemen. Wel iets meer naar binnen toe richting Dijkweg. Hier staat.... een cleen huskin.... zonder verdere aanduiding.

Noord van het perceel waar de hofstede van Anthuens Pauwaert woont ligt een perceel :

.... dat men heet pieter stormes hofstede...

Dit toponiem hebben we reeds ontmoet bij de bespreking van de percelen die op de Dijkweg lagen, en waarvan we vermoeden dat dit perceel de toegang gaf tot de hofstede.

Het perceel ten oosen van het voorgaande noemde

DE GLINDECHE.... dit stick heeft de glindeche....

Voor dit toponiem hebben wij voorlopig geen verklaring.

In diezelfde omgeving ligt nog een perceel genaamd :

HET TEGELRIESTUK.... op den zuudtwesthender neder utghetegelt ende heet teghelriestic....

en iets verder :

HET TEGELRIESTUKJE.... en een utghepittede sticxkin ghegeeten teghelriesticxkin....

Over deze toponiemen handelden wij reeds in een vorige bijdrage. Het ging hier over wat wij nu nog noemen "uitgebakken grond".

Bij het Tegelrijstuk ligt ook nog :

... een neder sticxkin ten noordthende, op de oostsyde dar een hofstedekin op staet.....

Een viertal malen komt in deze omgeving het volgende toponiem voor :

OOSTENDSE STYE ..... metter zuudtwestsyde ande oostendse stye....
..... metter oostsyde ande oostendse stye....
..... metten zuudtwesten ande oostendse stye....
..... metten gheheele oostendse stye ant noordthende

Naar de betekenis van dit toponiem kunnen we voorlopig enkel gissen.

Hier eindigt onze toponymische wandeling doorheen het 39ste begin. Alhoewel de oogst niet zo groot is konden we toch enkele bijzondere toponiemen noteren.

de KEINGAERTWEG
de DIJCKWEG
de NIEUWEN DIJK TEGEN DE DUINEN
de HEERWEG TEGEN DE NIEUWE LIJN
het PUTSTUK

het TEGELRIESTUK en het TEGELRIESTUKJE

de LANGE GLAIVE

de GLINDECHE

OOSTENDSE STYE

de SLAGEN VAN DE DUIN

WATERINGELAND

het gehucht BLUTSYDE met de taverne BUITER KEURE of HET DRAAKJE

zes hofsteden met hun bewoners AERNOUT VAN DAMME
PIETER STORMES
ANTHEUNIS PAUWAERT
ADRIAEN WILZOETS
ADRIAEN DE BOOT
JAN VAN SCHOORE

twee hofsteedjes zonder verdere aanduiding

een klein huisje.

BRONNEN

- (1) R.A. Brugge. Watering Blankenberge. nr. 517. Ommeloper van 's Heerwoutermansambacht. 1559. 39ste begin.
- (2) J.B. Dreesen. Tijdschrift "De Plate" nr. 11/90, blz. 310.
- (3) Kaart van Oostende door J. Van Deventer. 1560.
Kaart van het Brugse Vrije door Pourbus. 1562.
- (4) E. Vlietinck. Het oude Oostende. 1897.
- (5) J. Verdam. Middelnederlands woordenboek. ISBN 90-247-0713-7.

EEN OOSTENDSE "RAAR MAAR WAAR" HISTORIE VAN OMSTREEKS 1800

Het bundel 2015 van het Leiedepartement berustend op het R.A. Brugge bevat een reeks protesten uitgaande van Oostendse burgers tegen, naar hun mening, door het Franse bewind te hoog getaxeerde patentrecht.

Iedere burger had tijdens het Frans bewind voor het uitoefenen van zijn beroep een patenrecht te betalen. Rond 1800 moest dit patent afgehaald worden op het bureel van de heer GIRARD, ontvanger van het registratierecht, bureel dat op het Hazegras was gevestigd.

Ch. DELPIERRE had tot het bombardement van 1798 het beroep van wijnhandelaar uitgeoefend, maar was nu kuiper geworden en wenste derhalve de aanslag hem voorgelegd als wijnhandelaar niet te betalen.

Hierbij de fotocopie van de gedrukte aanmaning door GIRARD aan DELPIERRE toegestuurd.

Hieruit mag blijken dat de Fransen op hun officiële drukwerken een loopje namen met de schrijfwijze van straat- en wijknamen.

De St. Franciscusstraat, normaal rue François genoemd - de St is verdwenen bij de Fransen - is zelfs rue Francoise genoemd, te lezen als rue Française, een tikkeltje chauvinistisch vanwege de schrijver. Het Hazegras is Has de Grace geworden. Misschien had de opsteller, ook een heemkundige, nog een reminiscentie in het hoofd aan de Franse havenstad Havre de Grace, dat nu Le Havre heet. Indien

het zo is, dan weze het hem vergeven.

BUREAU

OSTENDE.

Le Citoyen *Charles Delpierré* demeurant à *rue*
françoise est avertie de venir prendre sa Patente au
Bureau du Droit d'Enregistrement à l'Has de Grace N.° 1497,
à Ostende, à peine de se voir poursuivie par la Vente de ses
Meubles dans les dix jours, conformément à l'Art. 7 de la
Loi du premier Brumaire an 7, et l'Arrêté du Département.
De g. François Le Receveur de l'Enregistrement et du
Domaine National à Ostende,

Dat men in Franse kringen met de uitspraak en de schrijfwijze van Vlaamse of Nederlandse namen vreemd kan omspringen is algemeen bekend. Dat dit in vroegere tijden eveneens gebeurde, wordt hierbij duidelijk aangetoond.

Niets nieuws onder de zon.

Het is een Oostendse "raar maar waar" historie van omstreeks 1800.

Daniël FARASYN

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE

door Norbert HOSTYN

LXXII - GEDENKTEKEN PASTER PYPE

Opgesteld in de plantsoenen van de SS. Petrus en Pauluskerk, kant Jozef II straat.

Het beeld van Paster Pype is in witsteen. Het is het werk van de Nieuwpoortse beeldhouwer Karel DEMUYNCK. DEMUYNCK woonde trouwens een tijdje te Mariakerke vóór Wereldoorlog II (Dorpstraat).

Het beeld zelf kapte hij op de speelplaats van de Vrije Visserijschool, vóór de verhuis naar het SS. Petrus en Paulusplein/Pastoor Pypestraat, nog gevestigd in de Velodroomstraat (huidige Brandweerkazerne).

Het beeld was bedoeld als gevelbeeld voor de nieuwe Visserijschool. Daarom is het beeld zo geconcipeerd dat het enkel en alleen te smaken is wanneer men het frontaal bekijkt, van onder naar boven (kikvorsperspectief).

Het was dan - tegen beter weten in - ook een kapitale fout dit beeld in de open ruimte te plaatsen, op straatniveau. Vooral de geringe

dieptewerking van het beeld is karikaturaal. Niet voor niets noemde een journalist het "de patroon van de maagleders" of zo. En als beeldhouwer was DEMUYNCK nu ook bepaald geen genie.

Maar goed, op een kille voorjaarsmorgen 1988 werd dit gevelbeeld "Paster Pype" gekaapt van op de gevel van de voormalige Visserijschool in de gelijknamige straat.

Wat was de aanleiding? Naar aanleiding van de viering van het 100-jarig bestaan van de instelling plande de directie feestelijkheden. In de euforie van de plannensmederij viel allicht de idee op tafel het gevelbeeld een nieuwe bestemming te geven, daar de school in de Paster Pypestraat niet meer als visserijschool fungeert: een eerste idee waar we van hoorden was een plaatsing op het Léandre Vilainplein (vóór de Peperbusse). Dat was zonder de mensen van de "Peperbusse-sociëteit" gerekend (vereniging ter herwaarding van de "Peperbusse"): ze hadden lucht gekregen van die plannen en alarmeerden allerhande gelijkdenkende personen en verenigingen.

Het Oostendse compromis werd dus de plaatsing in de plantsoenen van de hoofdkerk. Het doet pijn te zien hoe deze prachtige site met de monumentale neogotische kerk werkelijk ontsierd wordt door een monument dat er volledig vreemd aan is. De omgeving verdraagt dit monument niet. Let wel, daarmee wil ik geen afbreuk doen aan de verdiensten van PYPE. Verre van. Maar was het daarom nodig één van de mooiste hoekjes van de stad te verknallen?

Lit. : De Kustbode, 17 juni 1988.

Het Visserijblad, mei 1988, juni 1988.

LXXIII - GEDENKTEKEN VOOR DE OP ZEE ACHTERGEBLEVEN VISSERS

Voor de Stedelijke Visserijschool John BAUWENS.

Bestaat uit een scheepsmast met daarvoor een cirkelvormige wal met inscriptie.

De bloemenhulde aan het gedenkteken van de achtergebleven vissers.

OSTENDIANA bij buitenlandse auteurs

Zo tussendoor, ergens diep in een kast vond ik een papiertje, waarop ik een aantal referenties naar Oostende noteerde.

Misschien interessant voor De Plate-lezers ?

- * Churchill, De 2de Wereldoorlog, Elsevier 1979, deel 3, p. 715, 709, 698.
- * Wereldgeschiedenis, Amsterdam boek, deel 11, p. 169.
- * Alan Moorehead, March to Tunis, Dell Publishing, New York 1968, p. 333.
- * Agatha Christie
  - Murder on the links, Triad Panter 1979, p. 129.
  - An overdose of death, Dell 1964, p. 129.
  - Destination unknown, Fontana 1979, p. 7.
  - By the pricking of my thumb, Fontana 1977, p. 27.
- * Louis Couperus, Langs de lijnen van geleidelijkheid, verzameld werk deel 16, Veen 1989, p. 177-199.
- * Bombercommand (1939-1941), p. 69.

André BAERT

VRAAG : De H. APOLLONIA te STENE ?

Bestaan er geen "prentjes" of litanieën van of t.e.v. de H. Apollonia te STENE ?

Antwoorden aan dhr. A. DARAS
Gen. Lemanstraat 94
2600 Berchem
Tel. : 03/239.75.73

DE H. APOLLONIA TE OOSTENDE

Uit het bijgaande gedenk (en litanie) prentje blijkt dat in 1843 in de kapel van het Burgerlijk Hospitaal een relikwie van de H. Apollonia berustte.

NOTA. Deze die begeeren zich te stellen onder de bezondere bescherming van de H. Apollonia, kunnen zich laten inschrijven in de kapelle van bovengemeld Hospitaal.

De feestdag van de Heilige wordt gevierd den 9 Februari op welken dag de goddelijke diensten gedaan worden voor het geestelijk en tijdelijk welvaren van alle ingeschrevenen.

Daags na den feestdag wordt er eene Misse gedaan tot lavenisse van alle overledene medebroeders en zusters.

Op iederen eersten Zondag van de maand wordt er na de goddelijke diensten gezegend met de reliquien van de H. Apollonia.

Vidit Brugis, hoc 7 Junii 1843.

J. SIMOENS, Vic. Gen.

Druk. P. Proot - Oostende

9 FEBRUARI.

LITANIE

ter eer van de Heilige Maagd en Martelares

APOLLONIA

BIJZONDERE PATROONES TEGEN DE TANDPIJN

Wiens Heilige Reliquien berustende zijn in de kapel van het burgerlijk Hospitaal binnen Oostende.

HEER, ontferm u onzer.

CHRISTUS, ontferm u onzer.

HEER, hoor ons.

CHRISTUS, hoor ons.

CHRISTUS, verhoor ons.

Hemelschen Vader, waren God, ontferm u onzer.

Zoon van God, Verlosser der wereld, ontferm u onzer.

Heilige Drijvuldigheid, eenen God, loon van de Heilige Apollonia, ontferm u onzer.

Heilige Maria, Koningin der maagden, bid voor ons.

Heilige Apollonia, bid voor ons.

Lelie der zuiverheid, bid voor ons.

Welriekend kruid van ootmoedigheid, bid voor ons.

H. DARAS

OSTENDIANA

door A. SWYNGEDAUF
m.m.v. E. SMISSAERT

BERGEN, Jacques van - Ostendiana B.463/7

Honderd jaar vrienden : een map vol herinneringen / uitgegeven n.a.v. het 100-jarig bestaan van de "Vereniging van de Oud-leerlingen en Vrienden van het Koninklijk Atheneum I te Oostende". 1891-1991. Oostende : V.O.V.K.A., 1991.

REMOORTERE, Julien van - Ostendiana R. 355/183

Ippa's abdiengids voor België. Tielt : Lannoo, 1990.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/349

Hedendaagse abstracte Italiaanse kunst. Samengesteld door het
Kultureel Centrum Oostende.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/350

Moderne grafiek. Organisatie = Kultureel Centrum Oostende,
Casino-Kursaal.

SMET, Antoine de - Ostendiana S.683/1

Histoire du Zwyn. Bruxelles : Compagnie immobilière du Zoute, 1939.

DEVYNCK, Nikolaas-Willy - Ostendiana D.392.41/1

Zantvorde, Zandvoorde : toponymie van de plaatsnamen van
Zandvoorde-Oostende. Brugge : Sint Andries abdij Zevenkerken, 1990.

THERMALISME - Ostendiana T.264/1

Het thermalisme : documentatie. Brussel : Labor 1989.

VERMEYLEN, August - Ostendiana V.459/1

August Vermeylen : "Vlaamsche en Europeesche Beweging".
Facsimiledruk uit "Van nu en Straks" (1900) : het Artikel negentig
jaar later (1990). Gent : Nationaal Sekretariaat Vermeylenfonds,
1990.

LELEUX, Fernand - Ostendiana L.404/3

La révolution française et la Belgique (1792-1800) : profits et
pertes. Oostende : Ed. Erel, 1990.

VERBANCK, Richard - Ostendiana V.340/6

Burgerwacht door Richard Verbanck; de "Garde-Civique" en de
gemeenteraad door Maurice Ferrier. In : Jaarboek "Ter Cuere"
(Bredene) 1980.

KULTUUR - Ostendiana K.969/1

Kultuur- en Jeugdwijzer. Oostende : Kulturele Raad, Oostendse
Jeugdraad, 1990.

HOSTYN, Norbert - Ostendiana H.829/43

Willy Bosschem : van toen tot nu..... (tentoonstellingscatalogus).
Stedelijke Musea Oostende, 1991.

SALU, Luc - Ostendiana E.336/177

Emile Verhaeren en James Ensor. (tentoonstellingscatalogus).
Sint-Amands-aan-de-Schelde : Provinciaal Museum Emile Verhaeren,
1991.

SPORTRAAD - Ostendiana S.794.1/1

Sportraad en sportdienst van de stad Oostende. Oostende : Sportraad,
1990.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/351

Tapijtweefkunst en moderne keramiek in Henegouwen
(tentoonstellingscatalogus). Oostende : druk. Grafica, 1961.

CATALOGUS - Ostendiana C.191/352

Artistes ostendais. (tentoonstellingscatalogus). Namur : Maison de
la Culture de Namur, 1966.

HET STADHUIS VAN OOSTENDE 1711 (volgens BOWENS)

door A. DRIESSEN

Op 6 juli 1706 werd 's morgens de "CHAMADE" geslagen. Oostende gaf zich over aan Milord MARLBOROUGH, gezagvoerder van het leger der bondgenoten (Engeland-Nederland-Oostenrijk). Het overgaveverdrag werd, na enige discussies gesloten om 21.00 Hr.

De stad was overwonnen in 14 dagen tijd en er was geen enkel gebouw dat niet beschadigd was. De kap van de stadstoren was afgebrand en de beiaardklokken waren gebroken. Het stadhuis was half ingestort en het huis op de hoek van de Groentenmarkt en de Kaaistraat deed voorlopig dienst als stadhuis. De parochiale kerk, de pastorie, de kerk en het klooster van de Capucijnen en van de Nonnekens waren half vernield. Het prachtig arsenaal of wapenhuis, recht tegenover het Capucijnenkruis, alsmede de stallingen waren zwaar toegetakeld. Zelfs de schepen, de haven en de kaai boden een triestige aanblik.

Op 26 augustus 1706 hield de Magistratuur een crisisvergadering om een herstellingsplan voor alle officiële gebouwen op te stellen.

Door het steeds voortdurend krijgsgeweld in onze streken werd alles uitgesteld.

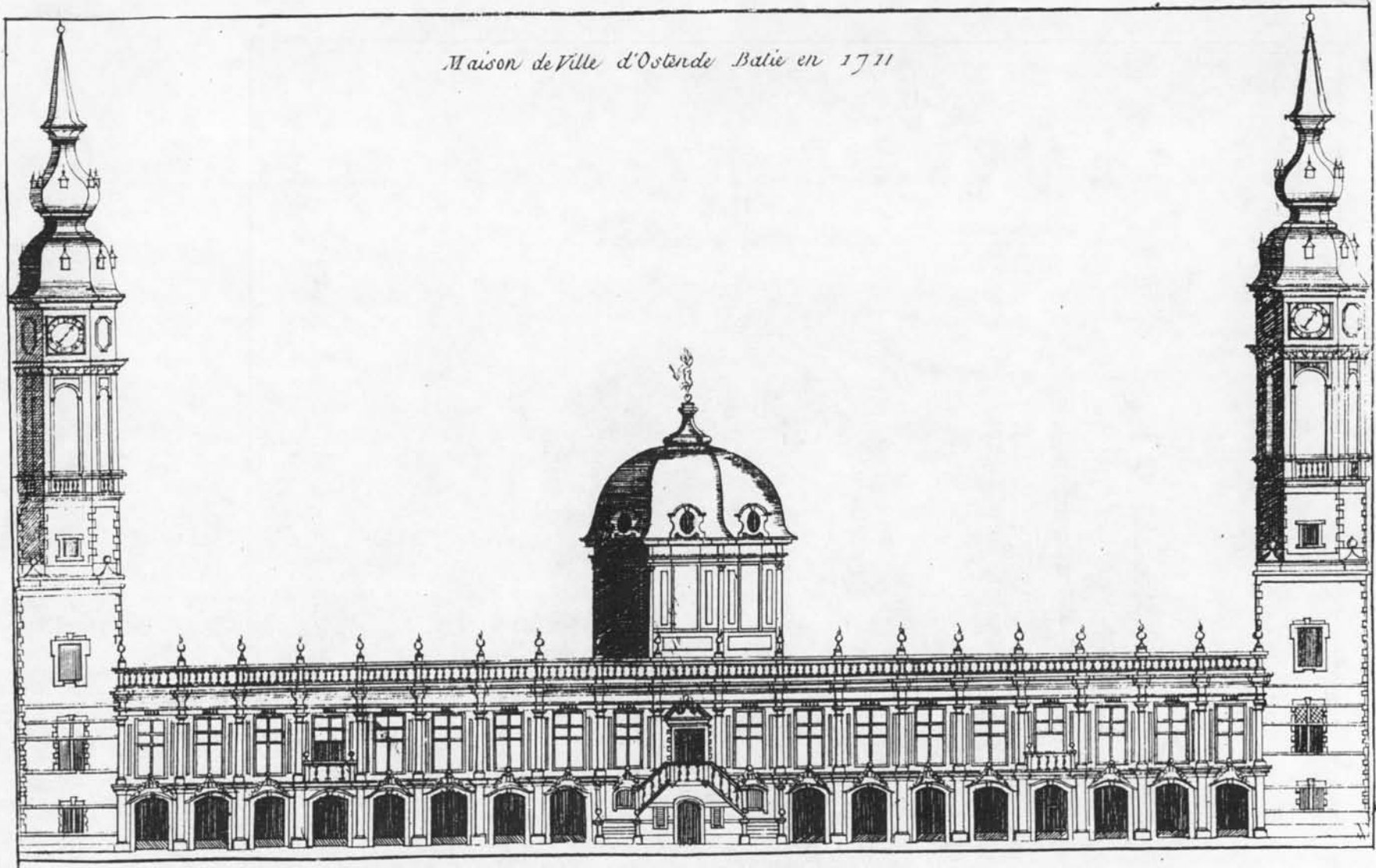
De Magistratuur besloot op 18 februari 1709 een nieuw stadhuis te bouwen volgens het plan van een zekere broeder FLUWEELS, een Augustijner, en kocht dezelfde dag de herberg "Het Vrije" voor de som van 5.055 gulden. Deze herberg stond naast het oude Schepenhuis langs de westzijde. Op deze plaats werd het nieuw stadhuis opgetrokken.

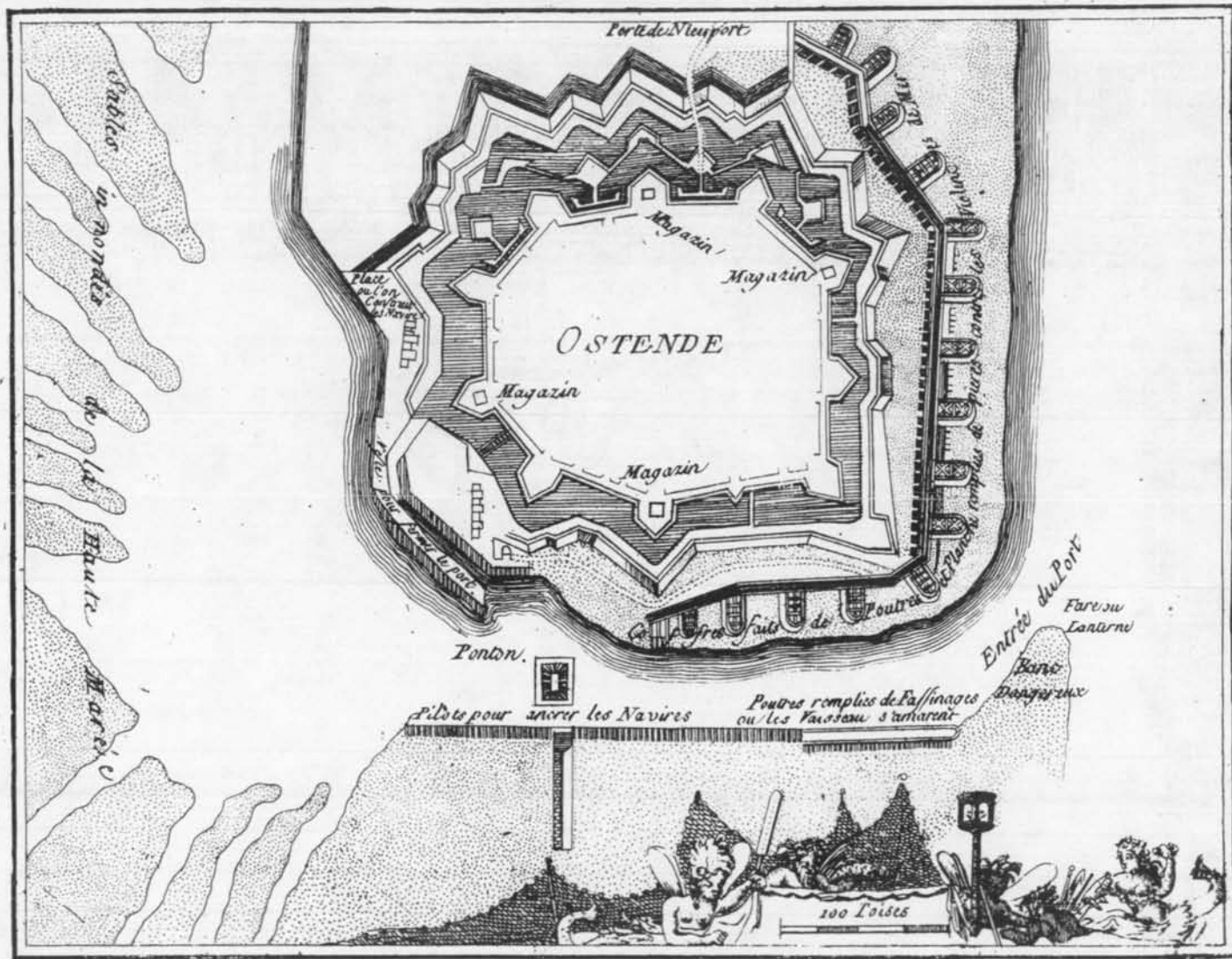
7 juli 1710. Eerste steenlegging van het nieuwe stadhuis met grote plechtigheid. Van het oude bouwsel werd enkel de toren nog gebruikt. Zij was behoorlijk hersteld, boven plat en omringd met houten pilaren. Volgens het plan diende iedere hoek een dergelijke toren te hebben doch het nodige geld ontbrak zodat bijgaand plan, uitgegeven in "Delices des Pays-Bas" niet juist is, vermits de tweede toren nooit werd gebouwd.

Dit stadhuis, gebouwd dus in 1711, had in het midden een DOME en een plat dak dat afgedicht was met lood. Het geheel was echter niet waterdicht en kostte veel geld aan herstellingswerken. Men besloot op 24 juli 1715 het ganse dak te vervangen door een schaliedak of kap. De aanbesteding startte diezelfde dag en een zekere Johannes BREYELS kreeg de opdracht.

Hierbij een frontaal zicht van dit stadhuis dat, volgens BOWENS, blijkbaar niet aan de werkelijkheid beantwoordde. Mooi is het wel, véél mooier dan de huidige blokkedozen !!

Maison de Ville d'Ostende Batie en 1711

VLIEGVELD RAVERSIJDE 1940-1944

Eene jonge herbergmeid onzer stad uit haar dienst weggestuurd omdat zij te vriendelijk was tegenover een duitsche officier, werd door hem in de prachtige woning van advokaat DE TOLLENAERE, Euphosina Beernaertstr. geplaatst. De nieuwe huismeesteres heeft verscheidene soldaten onder hare bevelen en draagt de kleederen van Mevr. DE TOLLENAERE. Zij mocht zelve het huis kiezen waar zij wonen wilde.

Zaterdag 5e December. -

TWEEENVIJFTIGSTE DAG DER BEZETTING

Deze morgen werden nog eens versterkingen Middelkerkewaarts gestuurd, o.a. rond 7 ure, 15 snelvurende kanonnen en een half uur nadien een 400 tal pionniers, met den trein uit Brussel aangekomen. Men denkt dat zij voor last hebben de overstroming der landen aan den Yser tegen te gaan. In alle geval sedert een 3 tal dagen worden kolossale vrachten hout en bij dozijnen groote rollen pin- of stekdraad in die richting gestuurd.

Een Lombartzydenaar, wien het gelukt is een bezoek te kunnen brengen aan zijne deels vernielde woning, verklaarde ons deze morgen dat van weerskanten de steenweg leidende van Westende naar Lombartzyde, de duitschers groote loopgrachten aangelegd hebben, die zij bedekken met eene dikke laag aarde, op dewelke zij koolen en paret planten. Hier en daar liggen rollen stekdraad in 't land.

Den ganschen morgen was het een onophoudelijk heen en weer rijden naar Leffinghe of Nieupoort, van groote, mindere of snelvurende kanonnen, van autos, voorraad- en poederkarren.

Rond 10 1/2 ure kwamen in autos een 80 tal gekwetsten aan uit de richting van Middelkerke. Er moeten voor het oogenblik zeer veel gekwesten in stad zijn, want het huis van M. Charles VAN ISEGHEM, in de Kapellestraat, is thans ook in ambulance herschapen. Ten andere, schier alle kwartuurs komen kleine troepkens gekwetsten, te voet af van Leffinghe of Middelkerke.

Heden was het kanongebulder maar flauwtjes.

Er zijn heden avond veel min duitsche soldaten in stad dan op andere Zaterdag. Wat wij nochtans bemerken, is het groot getal jongelingen van d'eerste broek die in een matrozenpak steken of een pinhelm dragen.

* * *

Volgende plakbrief werd heden uitgeveerdigd :

BELANGRIJK BERICHT

Om de handelsverrichtingen te vergemakkelijken en ten einde gedeeltelijk in de betaling te kunnen voorzien van de requisities van het bezettingsleger, heeft de stad kasbons van 1, 5 en 20 frank uitgegeven betaalbaar op 31 maart 1915.

(hierna ontbreekt een gedeelte)

Ziehier het getal brooden tot hiertoe aan ieder ondersteund persoon of huisgezin wekelijks gegeven :

Vrouw alleen		3 brooden
Man alleen		4 "
Man en vrouw		7 "
Man, vrouw en 1 kind		9 "
"	2 krs	11 "
"	3 "	12 "
"	4 "	13 "
"	5 "	14 "
"	6 "	15 "
"	7 "	16 "

enz.

De stad wordt veroordeeld tot 150 fr. boet. De reden : vluchtelingen werden gehuisvest in de *Villa Valérie*, Chaletstraat, toebehoorende aan een oostenrijksch officier, René LORD.

Dinsdag 8e December. -

VIJFENVIJFTIGSTE DAG DER BEZETTING

Hoe langer het spel duurt, hoe kalmer het wordt ! Heen en weer trekken van troepen en karren, aankomen van eenige dungezaaide gekwetsten, het vertrek rond 8 ure, van een 1500 tal duitsche soldaten die, volgens zij zelve zegden, naar de kanten van Roeselare trokken, het dagelijksch concert op de Grootte Markt, ziedaar alles wat aan te stippen valt, ten minsten voor wat den vijand aangaat.

Ah, 't doet ! De meesterknecht van de duitsche bakkerij, in de kazerne, is op het stadhuis komen klagen dat er geen volk genoeg is om het brandhout, noodig voor de bakkerij, te klieven. Dit werk werd tot hiertoe gedaan door eenige pompiers, de stad is nu verplicht mannen bij te zetten !

Van langs om beter; de duitschers eischen 400 loopende meter latten op om barakken op te richten voor de kanonniers. "Jamaar neen, zegt M. VERDEYEN, tegen den heer Burgemeester, dat is tegen 't Volkenrecht !" En de burgemeester weigerde de rekwisitiebon te teekenen.

Zelfde weigering, ook tengevolge van de tusschenkomst van M. VERDEYEN, voor wat betreft het bevel der duitschers betrekkelijk het bestraten van de Napoleonlaan tot aan het fort Napoleon.

Zoodoende zouden de duitschers heel gemakkelijk hunne kanonnen en hun schietvoorraad kunnen overbrengen. Om dit werk uit te voeren zou men 4 duizend kasseien uit andere straten moeten hebben opgebroken.

* * *

ZITTING VAN DEN GEMEENTERAAD

Deze namiddag om 3 ure greep eene openbare zitting van den Gemeenteraad plaats.

Aanwezig : MM. LIEBAERT, burg., VERHAEGHE, schepen, VERDEYEN, dd. schepen, WILLEM, HAMMAN, ELLEBOUD, MONTANGIE, CORNELIS, DEWEERT, LAMS, DE VRIERE, VANDYCKE, DE COCK en RAU raadsleden, THONE, secretaris.

Een 60 tal personen, schier allen bedienden van Ijzerweg, Posten, Telegrafen, Zeewezen en Brugge en Wegen, vormen het publiek.

Mededeeling van stukken

M. LIEBAERT, burg. - Wij kregen een rekwest van wege de agenten van Ijzerweg, enz. vragend dat de Stad zou tusschenkomen in de betaling hunner loonen en jaarwedden. Ik stel de verzending naar het Schepencollege tot onderzoek voor.

- Aangenomen

Andere stukken van bestuurlijken aard kwamen ook in.

Openbare aanbestedingen

M. LIEBAERT. - Het Schepencollege ontving verscheidene aanbiedingen voor de werken uit te voeren aan den schoolgroep van het Westerkwartier. Het Schepencollege zal later eene beslissing nemen - het is thans het oogenblik niet !

- Instemming

Kasbons

M. LIEBAERT. - In officieuze zitting van 24 november gaf de Raad aan het Schepencollege volledige macht om al de maatregelen, door den toestand vereischt, te nemen. Dientengevolge werden voor 1.300.000 fr. kasbons gemaakt, uitbetaalbaar op 31 Maart 1915, n.l. 100.000 van 1 fr., 100.000 van 5 fr. en 35.000 van 20 fr. Deze bons werden gedrukt door de Samenwerkende Maatschappij van den "Echo d'Ostende".

M. ELLEBOUDT. - Bezit gij bons genoeg om in al de noodwendigheden te voorzien ?

M. LIEBAERT. - Het woord is aan den Schepen van geldwezen.

M. VERDEYEN. - Het ware mij zeer moeilijk daarop te antwoorden. Wij kunnen immers niet zeggen hoelang nog wij zullen moeten voldoen aan de rekvisities der Duitschers. In alle geval hebben wij nu, naar ik meen, nog kasbons genoeg voor eene maand of voor een maand en half. Overigens, het is het oogenblik niet om nieuwe lasten te leggen. Wij zouden geene rechtveerdige taksen kunnen inbrengen en dus ons heil moeten zoeken in taksen op de voedingsmiddelen, hetgene den ongelukkigen toestand onzer medeburgers nog zou verzwaren.

Van den anderen kant, vele onzer medeburgers zijn weg, en de taksen dus moeten gedregen worden door degene die gebleven zijn. Zij...

M. LIEBAERT. - De moedigen !

M. VERDEYEN. - ...zouden slachtoffers zijn, en dat kan niet ! Later, eens dat de kasbons uit zijn, kunnen wij zien welke maatregelen te nemen zijn.

M. ELLEBOUDT. - Indien gij een gunstig antwoord geeft aan de vraag der bedienden en werklieden van den Ijzerweg, zult gij bons genoeg hebben ?

Gij moet nu ook kosteloos de huisgezinnen der opgeroepen soldaten onderhouden. Ik vraag mij af als gij die vergoeding ook met geene kasbons kunt betalen.

M. VERDEYEN. - Het Belgisch gouvernement gaf ons rond de 170.000 fr. voor oorlogskosten, enz. Daarvan zijn tot op 15 Oktober, datum der bezetting van de stad door de Duitschers, 70.000 fr. uitbetaald aan de huisgezinnen der opgeroepen soldaten. De 3/4 nagenoeg van het overige dienden tot het betalen van rekwisities door het Belgisch leger gedaan. Er blijft dus zowat 30.000 fr. over, want vanaf den 15 Oktober hebben wij alle hulpelden gestaakt.

Moesten wij nu het achterstallige betalen, de 30.000 fr. zouden alras op zijn en bovendien zouden wij per week 7 tot 800 fr. moeten betalen.

Wij hebben dan nog de vraag der Staatsagenten, wij hebben nog andere vragen. Wij moeten toch zien als er stoffelijke mogelijkheid bestaat voor de stad van eenieder te voldoen. Wij hopen tot eene middelmatige oplossing te kunnen geraken, want moesten wij alles betalen, het zou 400.000 fr. per maand kosten, voor de Staatsagenten alleen.

M. LIEBAERT. - Er zijn 446 gezinnen van opgeroepen soldaten, die ieder week 3.139 brooden krijgen. Dit geld komt van het Onderstands-

(HIERNA ONTBREEKT HET VERVOLG)

Als gevolg op de besprekingen in den Gemeenteraad, werd volgend schrijven rondgestuurd :

RANTSOENEERING VAN BROOD

BERICHT

Overeenkomstig de beslissing genomen in zitting van den Gemeenteraad van 8 December laatstleden :

De bakkerijen der stad zijn geplaatst onder toezicht der stedelijke overheid.

Het hoofd van elk huisgezin is gehouden te rekenen van 15 December in het politiebureau van zijnen wijk te doen kennen, de samenstelling van zijn gezin met aanduiding der personen die bij hem onderhouden worden ten welkdanigen titel (dienstmeid, knecht, werkvrouw, enz.) en eene daartoe bestemde formulier in te vullen. Terzelfertijd zal hem een persoonlijke kaart afgeleverd worden bij middel derwelke te rekenen van Donderdag 17 December hij dagelijks in eene bakkerij volgens zijne keus, de hoeveelheid brood zal kunnen bekomen, waarop zijne familie recht heeft.

Niemand zal in eene bakkerij der stad brood mogen ontvangen anders dan op vertoon zijner persoonlijke broodkaart.

De maximum hoeveelheid brood die dagelijks voor elken persoon mag afgeleverd worden, wordt door het Schepencollege vastgesteld in verhouding van de toestaande voorraad meel.

Kinderen die op 1n December den ouderdom niet bereikt hebben van 18 maanden komen voor de verdeling van het brood niet in aanmerking. De persoonlijke broodkaarten worden afgeleverd in de hiernavermelde burealen alle dagen van 9 tot 12 en van 2 tot 5 ure (Duitsche tijd).

1e Politie Afdeling :

1e bureel middenstad Kerkstraat nr 42 (oud huis Elleboudt)
2e " Hazegras
3e " Vuurtoren

2e Politie Afdeling :

1e bureel Leopoldplaats
2e " Hospitaal
3e " Mariakerke

Het komiteit van Bevoorrading :

De Schrijver
F. DUBOIS

De Schepen-Voorzitter
G. VERHAEGHE

Woensdag 9e December. -

ZESENVIJFTIGSTE DAG DER BEZETTING

Van in den vroege komen uit de richting van Middelkerke, kompanies soldaten af, met hunne vaandels, mitraljeuzen, kleine voorraadkarreken, enz. Zij vertrekken per trein naar Roeselaere.

Al de soldaten die vertrokken hoorden toe aan de "Seebataljons".

Vele menschen dachten reeds dat de duitschers er van onder trokken, des te meer daar de duitsche staf, die hier Maandag aankwam, en zijn intrek nam in den "annexe" van het Hôtel de l'Océan, heden vertrok. Eens te meer was men mis, want later kwamen andere troepen in.

Van 8 1/2 tot 10 1/2 ure kwamen veel gekwetsten toe, meest uit de richting van Middelkerke.

's Namiddags, slechts van tijd tot tijd, enkele kanonschoten.

* * *

De broodnood wordt uiterst nijpend. Van de 32 bakkerijen, die onze stad nog telt, waren heden meer dan de helft gesloten, bij gebrek aan meel. In de Cooperatief waren er gister avond nog 6 zakken meel, op verre na niet genoeg om 1/4 der hiergebleven leden voor een dag te spijzen. Gister kregen 8 bakkers elk 2 en 2 bakkers elk 3 zakken meel van stad, doch nu is de meelvoorraad totaal uitgeput en op het stadhuis weet men niet wanneer er meel zal aankomen.

Het klein volk, dat voor zekere bakkerijen samenschoolt, begrijpt den toestand niet, beschuldigt en bedreigt de bakkers die geene de minste schuld in de zaak hebben.

Nochtans zal er verbetering komen in den toestand want, dank zij de voetstappen van den Z.E.H. Deken CAMERLYNCK aangewend bij de duitsche overheden, zal het Onderstandskomiteit, zoo voor de noodlijdenden als voor het overige onzer bevolking, graan mogen koopen. Van morgen af zal dit graan in stad gemalen worden.

M. Adolf DORCHAIN, huisbewaarder van ons stedelijk gevang en brigadier bij onze pompiers, kreeg heden aanzegging van de duitschers dat hij met zijne familie onmiddellijk zijne woonst verlaten moest. Hij nam intrek in het huis van M. Richard SCHEPENS, Babylonestraat.
(wordt vervolgd)

OOSTENDSE NUMISMATIEK

door Edwin LIETARD

DE KONINGSVRIENDEN 1879

Deze schuttersgilde werd gesticht te Oostende in 1864. Haar voorzitter was dhr. Antoine HENRIX.

Bij haar oprichting had deze gilde eveneens een eigen leuze, namelijk "LOON NAAR WERKEN".

Op zondag 12 maart 1901 werd er bij een officiële ontvangst op het stadhuis, door burgemeester Alfons PIETERS en het voltallig schepencollege, het vaandel overhandigd aan de voorzitter en het bestuur van de Koningsvrienden.

Dit vaandel werd dan in een optocht door de stad gedragen onder begeleiding van de harmonie Euterpe. Op het wapenplein werd er door andere verenigingen hulde gebracht aan dit vaandel, waarna dit terug in optocht naar hun lokaal in de St. Sebastiaanstraat werd overgebracht.

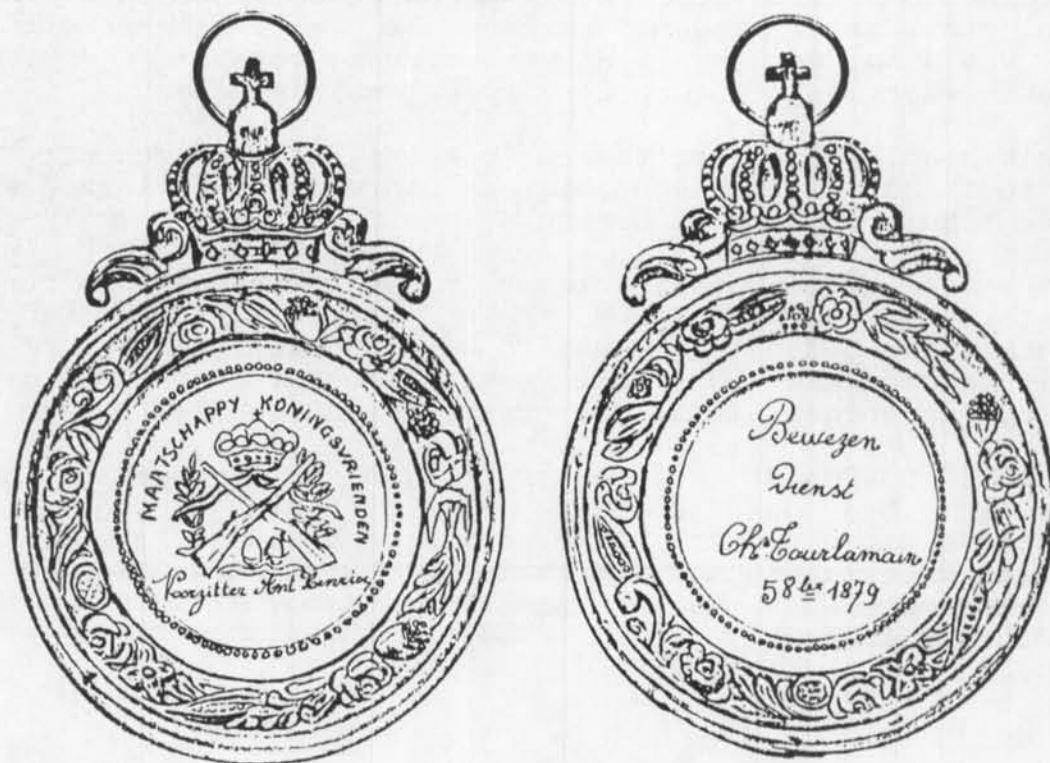
De vereniging organiseerde elk jaar verschillende schutterswedstrijden voor haar leden en andere gilden.

Ieder jaar werd er deelgenomen aan de cavalcaden en verschillende optochten door onze stad. Er werden ook inzamelingen georganiseerd voor de wezen en noodlijdenden van Oostende.

Bij de jaarlijkse schutterswedstrijden werden de verdienstelijke bestuurs- en andere leden gehuldigd en vereremerkt.

De hieronder afgebeelde en beschreven medaille is een van de vele die door de gilde werd geslagen om de verdiensten van sommige leden te huldigen.

Deze werd geschonken aan dhr. Charles TOURLEMAIN, bestuurslid.

R. MAATSCHAPPIJ KONINGSVRIENDEN

In het midden 2 gekruiste geweren met bovenaan een kroon en dit alles omringd door 2 lauwertakken.

V. Een tekst verdeeld over het veld in 4 lijnen :

BEWEZEN/ DIENST/ CHS. TOURLAMAIN/ 5 8ber 1879

1883 HOOP IN DE TOEKOMST

Deze toneelmaatschappij werd in 1865 te Oostende gesticht en had tot doel toneelvoorstellingen te geven ter bevordering van de nederlandse taal.

Bij een officiële ontvangst op het stadhuis in 1867 werd er door burgemeester Jean-Ignace VAN ISEGHEM aan deze vereniging een donkerblauw vaandel overhandigd.

Dit vaandel werd dan in stoet, voorafgegaan door een harmonie, door de stad gedragen. Op het Wapenplein werd het door diverse andere verenigingen gehuldigd.

Dit vaandel is nog steeds te bezichtigen in ons Heemmuseum.

Deze toneelvereniging organiseerde jaarlijks verschillende wedstrijden voor blijspelen onder haar aangesloten amateurtoneelspelers.

Deze wedstrijden werden "Festival - Wedstrijd van Toneelkunde" genoemd.

Bij deze wedstrijden werden de acteurs van het bekroond blijspel met verschillende medailles bedacht.

Later in het seizoen werd dit blijspel voor het publiek opgevoerd.

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm

R. Een rondschrift : * MAATSCHAPPIJ HOOP IN DE TOEKOMST * OOSTENDE
Gekroond wapenschild van Oostende boven het water en met de beide figuren.

V. Een rondschrift : * FESTIVAL - WEDSTRIJD VAN TONEELKUNDE *
2 eikentakken in een kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een medaillon met een tekst verdeeld over 4 lijnen :
HERINNERING/ 1882/ 1883/ EERMETAAL

1891 VLAAMSCHE KOORZANGMAATSCHAPPIJ

Deze toneel- en zangmaatschappij werd te Oostende boven de doopvont gehouden in 1891.

Als kenspreuk had deze vereniging "GEEN RIJKER KROON DAN EIGEN SCHOON".

In de schoot van de maatschappij werden er jaarlijks verschillende toneelopvoeringen gehouden. Door het koor werden er verschillende prijzen behaald in binnen- en buitenland.

De inhuldiging van het vaandel van deze maatschappij ging gepaard met grote feestelijkheden en opvoeringen. Ter dezer gelegenheid was er ook een officiële ontvangst op het stadhuis, waar het vaandel door burgemeester Alfons PIETERS werd overhandigd.

Dit vaandel is nog steeds te bezichtigen in ons Heemmuseum.

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 40 mm MET ROL EN RING

R. LEOPOLD II ROI DES BELGES. Hoofd met lange baard links gericht. H.F.T.

V. 2 lauwertakken in kransvorm met middenin een medaillon met een tekst in 4 lijnen :

VLAAMSCHE/ KOORZANGMAATSCHAPPIJ/ OOSTENDE/ 1891

1900 VREUGDIGE BLAZERS

Deze blaaspijpmatschappij werd tot leven geroepen te Oostende in 1890 en kreeg bij haar stichting de benaming van "Vreugdige Blazers".

Hun lokaal was gelegen in de Rogierlaan, tussen de E. Beernaertstaat en de Alf. Pieterslaan, rechts richting St. Jozefskerk.

Door het blazen in het mondstuk van een lange houten pijp werd er met een ijzeren pijltje geschoten naar een doelwit.

Er werden jaarlijks verschillende wedstrijden gehouden, enerzijds in clubverband, tussen verschillende aangesloten leden, en anderzijds met diverse andere clubs uit Oostende en omstreken.

Eenmaal per jaar werd er door de leden een wedstrijd gehouden voor de "Sire" titel. Zo blaasde de heer Celestinus ASPESLAGH zich tot

Sire op 15 november 1900.

Bij deze gelegenheid werd hij door de maatschappij gehuldigd en bedacht met de hieronder afgebeelde en beschreven medaille.

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm MET BRELOK, KROON EN RING

R. OSTENDE

Gekroond wapenschild van Oostende boven de boeg van een boot met 2 roeispanten.

V. Eiken- en lauwertak in kransvorm met middenin een tekst verdeeld over 4 lijnen :

VREUGDIGE BLAZERS/ SIRE/ C. ASPESLAGH/ 15 NOV. 1900

OOSTENDSE SLAVEN VRIJGEKOCHT IN 1670 EN 1675

Werner DE BAERE

Zoals U waarschijnlijk bekend heeft zich de Broederschap van de H. DRIEVULDIGHEID gedurende de 17de en de 18de eeuw ingezet om gelden in te zamelen die moesten dienen om slaven vrij te kopen op de Afrikaanse noordkust dat men toen "Barbarije" noemde.

De mannen die deze gelden inzamelden werden "slavenmeesters" genoemd. ("De Plate" bezocht in 1991, tijdens de studiereis, de kerk van Lapscheure waar zich nog ettelijke grafstenen van dergelijke slavenmeesters bevinden).

De mannen die zich, ter plaatse, bezig hielden met het vrijkopen waren meestal geestelijken.

In het archief van de Sint Jacobskerk te Gent vonden we enkele lijsten van vrijgekochte slaven. Een eerste lijst bevat de namen van de slaven vrijgekocht in 1670 en behelst 31 namen. De tweede lijst behelst de namen van diegenen vrijgekocht in 1675 en geeft 40 namen.

Op de eerste lijst staan 6 Oostendenaars vermeldt terwijl er 2 op de tweede lijst voorkomen.

Tot meerdere informatie van onze leden geven wij hierbij deze namen op. Er komen op deze lijsten ook nog drie Nieuwpoortenaars en een Gistelnaar voor. Vanwege hun traditionele verbondenheid met de Oostendenaars geven we ook hun namen op.

1. LYSTE van de naemen der Slaeven vande Nederlanden gekocht binnen de Stadt van Algiers in Barbarijen inde Maent van Augustus 1670, door den Eerw. P.F. Henricus Woussen, Minister van het Convent van Honschotte in Vlaenderen vande Ordre der Allerheylighste DRYVULDIGHEYDT, der Verlossinghe vande Ghevangenen, ende door P. Thomas Tande sijn gheselle / Religieus van het voorschreven Convent van Honschotte.

- Pieter HENDRICK - Oostende - slave van 6 jaren
- Lowys DU MOLEN - Oostende - slave van 6 jaren
- Albert DE RUYTER - Oostende - slave van 6 jaer op de Galeyen
- Guilliams COUCEFER - Oostende - slave van 2 jaer
- Bernard WETTERS - Oostende - slave van 5 jaren
- Jan HEECKEN - Oostende - slaven van 5 jaren
- Jan DE GRAVE - Gistele - slaven van 6 jaer
- Mavors DE WOLF - Nieuwpoorte - slave van drij jaren
- Pieter WILLAERT - Nieuwpoorte - slaven van een jaer en half

2. LYSTE der slaven van Neerlandt ghecocht ende verlost binnen de stadt van Algiers inde maendt van Oughst 1675, door den Eerweerdighen Pater Adrianus D'Archier Pastor van Erbault, Religieus van de ordre der Alderh. DRYVULDIGHEYDT : ende Broeder Jan Felix synen Compagnon vande selve Ordre Gheprofest in het Convent van Douay.

- Jan WERDAERT - Oostende - slave van 2 maenden
- Jan DE PAPE - Oostende - slave van 11 jaeren
- Mattheus DE VRIENDT - Nieuwpoorte - slave van 9 jaeren

Een fotografische copy van de volledige lijst maakte ik over aan het archief van De Plate. Dit tot meerdere informatie van de eventuele belangstellenden. Er komen namen op voor van overal in België en Nederland.

Bron : Archief Sint Jacobskerk te Gent.

OSTENDIANA. Oostende door een Nederlandse bril in 1888

Dat het Oostende uit de tweede helft van de 19de eeuw een goede reputatie had bij onze Noorderburen konden we lezen in het boek "OUD NEDERLAND" door Johan WINKLER uitgegeven te 's Gravenhage door Charles WEWINGS in 1888.

Wij willen onze leden deze hartverheffende lectuur niet ontzeggen en nemen daarom de voornaamste passages over.

... Welk eenen geheel anderen indruk als hare west-vlaamsche zustersteden, maakt Oostende op den bezoeker. Het heerlike, het schoone, het behagelike, het vroolike, het levendige Oostende ! Noord-Nederland heeft geene enkele plaats die met Oostende

vergeleken worden kan. In hoofzaak, ja, is Oostende eene badplaats en visschersplaats als Scheveningen.

Maar Scheveningen en Oostende mogen op éénen dag niet genoemd worden, zoo groot is het onderscheid. Oostende is als de koningin onder alle badplaatsen aan de Noordzee, en Scheveningen maakt, by Oostende vergeleken, eene armzalige vertooning. Scheveningen heeft niets dat halen kan by den gheel eenigen "Zeedijk" van Oostende. En de villa's op de scheveningsche duinen, de koffi- en eethuizen aldaar, met de gasthoven ingesloten, zijn bescheidene "optrekjes", zijn herbergjes, vergeleken by de prachtige gebouwen, die te Oostende aan den Zeedijk staan.

Oostende is eene stad van ruim 18000 inwoners, en volkomen als Scheveningen, in het duin gelegen en aan het strand. De stad heeft een zeer nieuwerwetsch voorkomen, ook door hare regelmatige, elkanderen in rechte lynen snydende straten, haar ruim vierkant marktplein, en het volkomen gemis aan oude gebouwen. Ik zag te Oostende geen enkel huis dat my ouder toescheen als 100 of 150 jaren, met uitzondering van de hoofdkerk, die er als eene groote dorpskerk uitziet, en van den toren, enkel maar den toren van het raadhuis, die zyne bruinroode muren gelukkig nog onbesmet en onbesmeerd heeft behouden, tusschen al die wit-gepleisterde, form- en karakterlooze huizen. Reeds terstond als men te Oostende komt, en de ruime, zeer schoone spoorhalle verlaat, maakt de haven, die zich tot aan het baanhof uitstrekt, eene levendige, vroolike vertooning, met hare stoffeering van talryke schepen, druk-bezige werklieden en sjouerslui, en rustende of rondwandelende zeelieden, met de talryke zeemansherbergen en kroegen aan de kade. 't Is als of men aan het Nieuw-Diep en den Helder kwame - wel te verstaan, in den bloeitijd dier plaatsen.

Maar het glanspunt van Oostende is "de Zeedijk" en het strand.

Die zoogenoemde Zeedijk wordt geformd door de uiterste ry duinen aan den zee kant, die de eigenlike stad van het strand scheidt. Deze duinry is over eene lengte van anderhalf kilometer en eene breedte van dertig meter geslecht, dat is : afgeplat en effen gemaakt, en bevloerd met zeer groote, vierkante, blauwe steenplaten. Naar de landzyde wordt deze dijk of dam, die tien meter hoog is, omzoomd door schoone, groote gebouwen, in gesloten ry, huis aan huis, gasthoven, koffi- en ververschingshuizen en dergelijke inrichtingen, de eene al weelderiger als de andere, prachtige winkels vol kostbare waren, byzondere woonhuizen enz. Deze gebouwen zijn allen in schoone bouorde, velen in vlaamschen herboorte-stijl opgetrokken. Aan het zuidwestelike einde van den dijk verheft zich het badhuis, met overgroote weelde ingericht, als een uit der mate groot paviljoen; en daar nevens de schoone villa van den koning der Belgen, in zwitserschen stijl gebouwd. Zuidwestwaarts van den dijk is ook het tot badplaats ingerichte strand, dat hier veel breeder is als aan den hollandschen wal; wel eens zoo breed. De dijk loopt aan eene zeezyde, waar hy geheel met basaltblokken bedekt is, glooiend af. Drie zware basaltsteenen zeebrekers strekken zich, rechthoekig van den dijk wykende en dien beschuttende, verre in zee uit. Als het flood is, bespoelt de zee den voet van den dijk, en by eene frissche bries breken de golven tegen de glooiing. Het schouwspel dat die breede en vlakke Zeedijk, van vroolike, welgekleede wandelaars wemelende, dat die schoone gebouwen opleveren, dat breede strand vol badgasten, badkoetsen, tentjes, enz., die heerlike zee, in den zonneshijn blinkende en flikkerende, en veelal verlevendigd door talryke visschersvaartuigen en door stoomboten, is geheel eenig schoon...

...Maar - wat alle vergelyking met Scheveningen den bodem inslaat -

Oostende heeft eene haven ! Eene fraaie haven, die zich tusschen een paar houtene havenhoofden, beiden omstreeks duizend schreden lang, verre in zee uitstrekt, en die zich, met hare ruime dokken en kommen, diep landwaarts in voorset, langs den geheelen oostkand der stad en verder. Aan de stadzyde heeft de haven eene breede kade, met drukbezochte herbergen en met winkelhuizen bezet. De haven zelve en alles wat daar toe behoort, is in den besten staat en wordt in keurige orde onderhouden. Op de hoofden, langs de havenkade, by de dokken, heerscht steeds eene vroolike beweging....

Geef toe dat er op dat ogenblik bij onze noorderburen zeer positief over onze stad geschreven werd.

Jan HOSTYN

Bron : Johan WINKLER. "Oud Nederland", uitgegeven door Charles EWINGS in 's Gravenhage. 1888.

LIDGELD 1993

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring De Plate is voor 1993 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	400 Fr
Steunend lid :	500 Fr
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 Fr

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin. Alleen diegenen die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting door ons ontvangen op 27 november) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Ook dit jaar biedt het Grafisch Bedrijf LAMMAING ons gratis de Platekalender aan. Deze wordt samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd "OOSTENDSE HAVENINRICHTINGEN" gekozen.

* * *

VEILING 1993

Op donderdag 28 januari 1993 gaat voor de 21ste maal de jaarlijkse Veiling van de Plate door onder leiding van de heer O. VILAIN.

Zoals steeds komt er een % ten goede van "De Plate". Dit procent wordt vastgesteld op 20 % dat afgehouden wordt van de verkoopsom. Wanneer er loten aangeboden worden, waarvan het lid zelf de minimum instelprijs bepaald heeft en indien er daarvan stukken geen koper vonden dan zal bij de teruggave van deze 10 % op de gevraagde instelprijs gerekend worden.

Personen die wensen stukken te laten veilen mogen de lijst van de te veilen stukken (zo gedetailleerd mogelijk) binnenbrengen bij de heer O. VILAIN, Rogierlaan, 38 bus 11, Oostende.

De stukken (boeken, foto's, affiches, plannen, enz., maar geen breekbare voorwerpen) moeten wel betrekking hebben op Oostende of de kuststreek.

Bij afwerking van uw kleurenfoto's

GRATIS FILM

of **GRATIS DUBBEL**

of **GRATIS CD**

COCK CAMERA SERVICE

Hoek Jozef II straat en Christinastraat - OOSTENDE

Tot einde voorraad!
Bij afwerking nieuwe film
min. 20 afgewerkte foto's

MONBALLIU b.v.b.a.

Jozef II straat 25, OOSTENDE

Tel. 059 - 70 21 13

VERKOOP en HERSTELDIENST - ONDERHOUD

Schrijfmachines - Elektronische rekenmachines - Bureelmeubelen

NIEUW - NIEUW - NIEUW - NIEUW - NIEUW - NIEUW

Ons lid, de hr. Albert DRIESSEN, heeft het alom bekend boek "NAUWKEURIGE BESCHRYVING DER OUDE EN BEROEMDE ZEE-STAD OOSTENDE....." door J. BOWENS, uitgegeven in 1792, bewerkt in hedendaags nederlands en chronologisch gerangschikt.

Deze bewerking bevat 127 bladzijden en is voorzien van een uitgebreide index en een 7-tal grondplannen van het oude Oostende. Het geheel wordt gepresenteerd onder thesisvorm.

Deze bewerking kost : 500,- Fr.

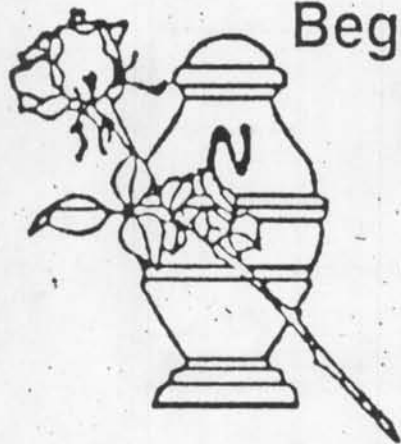
Na storting van 500,- Fr. per exemplaar (+ 50,-Fr eventuele portkosten) op rekening van de hr. A. DRIESSEN, Wezellaan 9 8400 Oostende (tel. 059/268893) nr.

473-6216005-12

zal het boek U zo spoedig mogelijk worden geleverd (cc. 2 à 3 weken).

Het UITVAARTKONTRAKT is de absolute ZEKERHEID dat uw begrafenis of crematie zal uitgevoerd worden volgens UW WENSEN en dat uw familie achteraf GEEN FINANCIËLE besommeringen heeft.

Vrijblijvende inlichtingen voor deze exclusieve service :

Begravenissen & Crematies

NUYTTEN n.v.

Torhoutsestwg 88 H
Petit-Paris Oostende
Tel. 80.15.53

"Uw steun in droevige dagen"

"DE PLATE"
tijdschrift van de
Oostendse Heemkring
"DE PLATE"
v.z.w.

tijdschrift onder redactie van

Jean Pierre FALISE

Inhoudstafel &
Registers op de
21e jaargang

1992

samenstelling : Emiel SMISSAERT

INHOUDSTAFEL 1992

BAERT, André

- "Ostendiana" : verwijzingen bij buitenlandse auteurs naar Oostende : 269

BILLIET, Germain

- Gedateerde huizen in Oostende (lijst) : 44-49 (aanvulling : 69)
- Oostende in de Engelse literatuur : twee "limericks" : 199

COOPMAN, François

- Reeks "De Vergeten Zeestrijders van 1914-1918" :
dl. 3 : 73-75
dl. 4 : 241-244

DE BAERE, Werner

- Oostendse slaven vrijgekocht in 1670 en 1675 : 283-284

DEBROCK, Walter

- Oostende en het Chinees porselein (1717-1493/1794) : 131-140
- De laatste Oostendse kapers (1744-1745) : 196-199

DE BROUWERE, Jan, G

- Een kantkloskussen uit 1914-1918 : 14

DESCHACHT, Daniël

- De fotografie te Oostende tot 1914 : 112

DREESEN, Jan-Baptist

a. Secretariaat

- Aankondigingen programmas : 2, 40-41, 68-69, 128-130, 160-161, 194-195, 228-229, 260
- Jaarprogramma : voordrachten en thematentoonstellingen : 3
- Jaarverslag 1991 : 16-23
- Lijst schenkingen aan O.H.K. "De Plate" 1991 (4de lijst) : 22-32
- idem 1992 (1e lijst) : 116-125
- Oproep medewerking BRT-programma "Oostende onder water" (1 februari 1953 : 155

- Schenking door de heer August Van Iseghem, voorzitter : 195

b. Artikelen

- Een meervoudige muizenval uit het jaar 1800 (met ill.) : 14-15
- Wat is een "ambacht" en wat is een "begin" : 43-44
- Verweer tegen tandpijn : de H. Apollonia te Oostende en omgeving : 87-88
- Het wapen van Oostende (uittreksel uit Belgisch Staatsblad 1838) : 90
- De grenzen van 's Heerwoutermansambacht (1250-1761) : 103
- De eerste kerk van Oostende (probleemstelling i.v.m. preciese stichtingsdatum) : 140-143
- Het laatste schip ontvlucht uit de Oostendse haven voor de inval van de Duitsers (1914) : 223-224 (met ill.)
- De opstand te Oostende tegen de Nederlanders in 1830 : 229-231 (met facs.)
- Toponymie van 's Heerwoutermansambacht (6) : 261-266

DRIESSEN, A

- Het stadhuis van Oostende anno 1711 (volgens J. Bowens) : 272-274 (met ill.)

DUFAIT, Freddy

- Verleden en heden van het molenaarshuis : 61-63

FALISE, Jean Pierre

- Ledenlijst 1991 : 33-37
- Bespreking univ.-scriptie "Verandering en continuïteit van het politiek personeel arrond. Oostende (1938-1947) : 41-42
- De "Anglikaanse kerk" te Oostende : 214-222

FARASYN, Daniël

- De eerste Oostendse patissiers waren Zwiters : 49-51
- De oude paalresten onder het nieuw toerismebureau : eigen visie op J.B. Dreesens artikel (De Plate, 1991, 333) : 70-72 (met ill.)
- Wat steekt er onder het Ernest Feysplein ? (met plgr.) : 107-109
- Errata in het boek "Zee en Duinen" van G. Devent, wat Oostende betreft : 205-206

- Een Oostendse "Raar maar waar" historie omstreeks 1800 : 266 (met ill.)

GEVAERT, Ferdinand

- Van kreekmonding tot verkeerscentrum (dl. 2 en slot) : 5-12 (met ill.)
- Verkeerscentrum Oostende-Kaai : 76-85 (met ill.)

HOSTYN, Jan

- "Ostendiana" : Oostende in 1888 door de Nederlandse bril (van Johan Winkler) bekeken) : 284-286

HOSTYN, Norbert

- Reeks "De fotografie te Oostende tot 1914"
Reacties van A. Van Caillie : 61
Wederwoord van Daniël Deschacht : 112
- Reeks : "Monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende"
69 Sculpturen ingang begraafplaats Stuiverstraat : 88-89
70 Het Crucifix begraafplaats Nieuwpoortsesteenweg : 89
71 Herinneringsplakiet Emile Bulcke in L. Spilliaertstraat : 89
72 Gedenkteken Paster Pype : 267-268
73 Gedenkteken voor de op zee achtergebleven vissers (voor de stedelijke visserijschool John Bauwens) : 268-269
- Reeks : De Galerij "Studio" een bloeiende kunstgalerij te Oostende tijdens het Interbellum : 113-115; 144-151 (met ill.)
- Varia : - Spilliaert : 2
- Index 1991 : 4
- Couperus en Oostende : 4
- Ensoriana : enkele onuitgegeven teksten van Ensor : 179-180
- De walvis van 1885, gezien door J. Ensor ? : 201-203
- Henri Vandeputte (1877-1952) : 240-241

HUBRECHTSEN, Freddy

- Oostendse liederenschat : vliegende bladen : "Afschuwelijke moord tot Oostende, Villa des Ondines" en "Schrikkelijk ongeval te Zandvoorde" : 153-154
- Volkslied en grote geschiedenis (het lied "De dood van Napoleon") : 203-204

IPPEL, Simon

- voorstelling en vert. van "Leden van de Cartouchebende en Oostende" : 104-105

JACOBSEN, Georges

- De liefdadigheidskring "De lustige Zigomars" : historiek : 164-166

LEROY, Robert

- Reeks : Opgenomen muziek en lied uit Oostende en omgeving (22). Aanwinsten Stedelijke Openbare bibliotheek : 232-235

LIETARD, Edwin

- Reeks "Oostendse numismatiek"
  - De maatschappij De Redders (1898) : 187-188
  - Louis Club (1944) : 188
  - Het letterkundig genootschap Rhetorica : 188-189
  - Vereremerkten Katholieke Volksbond : 210-212
  - De maatschappij Onafhankelijke Schichtblasers : 212-213
  - Medaille Aanmoediging nationale visserij (1785) : 252
  - De Zusters der Armen : 253
  - Concordia 1857. Koninklijke boogschuttersgilde : 253-254
  - De Koningsvrienden 1879 (schuttersgilde) : 281
  - Hoop in de toekomst 1883 (toneelmaatschappij) : 281
  - Vlaamsche koorzangmaatschappij 1891 (toneel- en zangmaatschappij) : 282
  - Vreugdige blazers 1900 (blaaspijpmaatschappij) : 282-283

LOWYCK, Antoon

- De haven van Oostende in 1828 : 256

OUVRY, Robert

- Koninklijke Jacht Club Oostende : 105-107

SMISSAERT, Aimé (+)

- Reeks : "Oostende tijdens de Eerste wereldoorlog" : 91-94, 183-186, 206-210, 245-248, 275-279

SWYNGEDAuw, Agnes

- Ostendiana : lijst aanwinsten : 63-+64, 190, 270-271

TIMMERMANS, Roger

- Aanvulling op G. Billiets "Gedateerde huizen in Oostende" : 69

VAN CAILLIE, André

- De fotografie te Oostende tot 1914 : adres van de fotografen Ad. Simon en Jean Asaert : 61
Antwoord : 112

VANCRAEYNEST, Raymond

- Priester-leraar Lodewijk van Haecke (1829-1912) en Oostende : 239-240

VANDAMME, Gerard

- Wanneer werd een sluis gebouwd op de Sinte-Catharinakreek : 59-60 (met commentaar door Guido Walters : 150)
- Addendum Oostende in Wereldoorlog II : 238-239

VAN DER HEYDE, Roger

- De figuratieve uitbeelding op het oude stadszegel van Oostende : 235-238

VAN GEETERUYEN, Alain

- Oostende tijdens de II Wereldoorlog (vnl. de Duitse versterkingen en hedendaagse restanten) : 161-163. Met aanvullende gegevens door L. Pincket : 200 en door G. Vandamme : 238-239

VAN HYFTE, Ivan

- Op straffe van bedevaart naar Oostende : 13
- Gekibbel rond gezondheidsproblemen : 58-59
- De brandramen van de Sint Petrus en Pauluskerk : 85-87
- Het stadsbestuur raakt betrokken bij een loonconflict (1905) : 109-112
- Van de Konterdam naar het havengebied : driekwart uur (1911) : 151-152
- Het leven op een gemeentelijke school in Oostende (eind 19de eeuw) : 180-182
- Oostendse kermis vroeger en nu : 249-251

VENS, Roger

- Sierborden en de Oostendse vrijmetselaarsloge. Simon Stevin, Groot Loge van België : 152

VERBANCK, Richard

- Boekbespreking : Hugh Popham : A damned cunning fellow (1991) : 52-58 (met ill.)

VERHAEGHE, Julien

- Enkele Oostendse kapers en hun buit (1684-1718) : 166-179

WAUQUIEZ, E

- Henri Vandeputte (1877-1952) : biografische nota : 240-241

FOTOBLOEDZIJDEN EN ILLUSTRATIES IN DE TEKST

- Plattegronden (fig. nr. 10 tot 15) bij art. van F. GEVAERT "Van Kreekmonding tot verkeerscentrum" (dl. 2) : 8-12
- Oostende 1918 - luchtfoto station, hazegras, enz. : ts. 12-13
- Muizenval - tek. ca. 1800 : 15
- Kaart van nieuwe doorgang Maleise kust (getekend door H. Popham) en spotprent : resp. 54 en 57
- Plattegrond stad Oostende tussen 1667 en 1690 : 60
- Foto's augustus 1914 : vluchtelingen te Oostende : ts. 60-61, ts. 90-91
- Foto Stene-dorp, anno 1900 : 62
- Twee plattegronden van de Langestraat omstreeks 1876, getekend door D. FARASYN : 72
- 9 plgr. en 2 foto's bij art. van F. GEVAERT "Verkeerscentrum Oostende-Kaai" : 77, 80, 82-84
- Facsimile Belgisch Staatsblad betreffende het wapen van Oostende : 90
- Deelcopy van kaart betreffende 's Heerwoutermansambacht : 101
- Stadsplan Hazegras anno 1839 en getek. door DEBROCK : 108
- Foto ca. 1965 "Oostende uit het oosten gezien" : ts. 112-113; verbetering datering : 103
- Schilderij Oostende Petit Paris door Marcel Stobbaerts : 144
- Sint Antoniuskerk, d.d. 2 janarui 1941 : bombeschadiging : ts. 150-151
- acsimiles Oostendse numismatiek : 187-189, 211-213, 253-254, 280-283
- Schilderij van Fr. Musin : de Walvis van Oostende (1885) : 201
- Geschilderde of getekende weergave van de Walvis van Oostende (1885) : 202
- Twee foto's Duitse matrozen te Oostende (1940-44) : ts. 204-205
- Foto Miss J. Borthwick bij art. J.B. DREESEN : Het laatste schip dat de Oostendse haven verliet : 224

- Handschrift De verklaring van C. Van Der Voort bij art. J.B. DREESEN : De opstand te Oostende tegen de Nederlanders : 230-231
- Schepenzegel van Oostende-op-Testerep bij art. van R. VAN DER HEYDE : De figuratieve uitbeelding op het oude stadszegel van Oostende : 238
- Twee foto's van Duitse soldaten op het kursaalterrein (1943-1944) : ts. 244-245
- Lijst in- en uitvarende schepen haven van Oostende (Nieuwe Gazette van Brugge, 31 juli 1828) : 256
- Hulde aan gedenkteken Paster Pype (juni 1988) : 268
- Hulde aan gedenkteken achtergebleven vissers op zee : 269
- Bidprentje H. Apollonia te Oostende (7 juni 1843) : 270
- Tekening stadhuis van Oostende (1711) : 273
- Plattegrond van het Oude Oostende : 274
- Vliegveld Raversijde (1940-1944) : ts. 274-275

BOEKBESPREKING EN -VERMELDINGEN

- L. DAEMS, Couperus in Oostende (september 1891), in het tijdschrift Vlaanderen, 1989, p. 82 e.v. (N. HOSTYN) : 4
- Petra GUNST, Verandering en continuïteit van het politiek personeel : burgemeesters en schepenen in het arr. Oostende (1938-1947) : licenciaatsverhandeling R.U. Gent, 1991 (J.P. FALISE) 41-42
- Hugh POPHAM, A Dammed cunning fellow : The life of Sir Home Popham (1762-1820), 1991, (R. VERBANCK) : 52-58
- Die Gesellschaft in Cartouches Leben (excerpt over Oostende, vert. door S. IPPEL) : 104-105
- Verse and Worse : private collection, ed. by Arnold SILCOCK, 11de druk : 1989 (G. BILLIET) : 199
- G. DEVENT, Zee en Duinen. Errata bij het hoofdstuk over Oostende (D. FARASYN) : 205-206
- E. PARROT, The Childrens Story of the War. Volume 3 (1916) (J.B. DREESEN) : 223-224
- E. WAUQUIEZ, Henri Vandeputte (1877-1952), in L. Spilliaert (1982) (N. HOSTYN) : 240-241
- Jan PARMENTIER, De holle compagnie (1992) : 255
- Johan WINKLER, Oud Nederland (passage over Oostende), 1888 (Jan HOSTYN) : 284-286

STRAATNAMEN-INDEX

AARTSHERTOGSTRAAT : 48
ADOLF BUYLSTRAAT : 45, 114-115, 145-150
ALBERT I PROMENADE : 4, ts. 60-61, ts. 90-91, 114, ts. 244-245
ALFONS PIETERSLAAN : 91, 246, 247, 282

BABYLONESTRAAT : 183, 279
BELPAIRESTRAAT : 71
BRABANTSTRAAT : 44
BRANDARISKAAL : 79

CAPUCIJNENSTRAAT : 45, 92
CHALETSTRAAT : 276
CHRISTINASTRAAT : 44, 45
CIRKELSTRAAT : 106

DISTELLAAN : 45
DORPSTRAAT : 48, 61
DUINHELMSTRAAT : 48
DUIVENHOKSTRAAT : 48

EDITH CAVELLSTRAAT : 88
EDMOND LAPONSTRAAT : 46
EDW. MOREAUXLAAN : 103, ts. 112-113
ERNEST FEYS PLEIN : 45, 76, 78, 107
ESDOORNLAAN : 48
EUPHROSINA BEERNAERTSTRAAT : 61, 93, 112, 247, 275, 282

FORTUINSTRAAT : 107
FRANÇOIS MUSINSTRAAT : 47
FRERE ORBANSTRAAT : 47

GELIJKHEIDSTRAAT : 47
GENTSTRAAT : 46
GERSTSTRAAT : 47
GOEDE WINDHELLING : 7, 76, 85
GOEDE WINDSTRAAT (nu : Graaf de Smet de Naeyerlaan)
GRAAF DE SMET DE NAEYERLAAN : 6, 11, 45, 46, 78, 81, 82, 85, 212
GROENTENMARKT : 249, 272
GROTE MARKT (nu : Wapenplein)

HENDRIK SERRUYSLAAN : 45, 46, 93, 112, 185
HERTSTRAAT : 70

IEPERSTRAAT : 46
IJZERSTRAAT : 4

JULES PEURQUAETSTRAAT : 247

KAAI STRAAT : 45, 51, 272
KAPELLESTRAAT : 45, 50, 91, 92, 205, 246, 275
KAREL JANSSENSLAAN : 187
KARNEMELKSTRAAT (nu : Christinastraat) : 51, 188
KATTESTRAAT : 50, 205
KEIZERSKAAL (nu : Vindictivelaan)
KEMMELBERGSTRAAT : 46

KERKSTRAAT : 45, 50, 61, 279
KOMEDIESTRAAT : 206
KONINGINNELAAN : 46, 47
KORTESTRAAT : 72

LANGESTRAAT : 44, 45, 70-72, 114, 165, 186, 188, 205, 215-222
LEANDRE VILAINPLEIN : 268
LEEUWERIKENSTRAAT : 47
LEFFINGESTRAAT : 47
LÉON SPILLIAERTSTRAAT : 46, 89
LEOPOLDLAAN : 72
LEOPOLD I PLEIN : 46, 279
LOUIS COLENSSTRAAT : 210
LOUISASTRAAT : 186, 206

MAC LEODPLEIN : 47
MADRIDSTRAAT : 70, 72
MARIA THERESIASTRAAT : 47
MOERASSTRAAT : 47
MUSCARSTRAAT : 46
NAPOLEONLAAN : 276
NIEUWLANDSTRAAT : 47
NIEUWPOORTSTEENWEG : 44, 48, 76, 206
NIJVERHEIDSTRAAT : 47
NOORDLAAN : 70-72

OESTERBANKSTRAAT : 45, 108
OOSTSTRAAT : 50-51, 91-93
OUDE MOLENSTRAAT : 47, 212

PAKKETBOTENKAAI : 78, 83-84
PASTOOR PYPESTRAAT : 267
PETIT-PARIS : 46-47
PLANTENSTRAAT : 47
POLOPLEIN : 207, 247
PONTONSTRAAT : 253
POSTHUYSSSTRAETE (nu : Sint Niklaasstraat)
POSTSTRAAT : 45
PRINSENLAAN : 47
PRINSES CLEMENTINAPLEIN : 46
PRINSES STEFANIEPLEIN : 46
PRINSES ELISABETHLAAN : 6

SINT FRANCISCUSSTRAAT : 188, 215, 266
SINT NIKLAASSTRAAT : 205
SINT PETRUS EN PAULUSPLEIN : 267
SINT SEBASTIAANSTRAAT : 45, 50-51, 69, 185, 250, 280
SLACHTHUISKAAI : 7, 76
SLIJKENSLAAN : 223
SLOEPENSTRAAT : 7
SPOORWEGSTRAAT : 6
SPORTSTRAAT : 46-47
STAPELHUISSTRAAT : 78, 81
STATIONSPLEIN : 79
STEENBAKKERSSTRAAT : 44
STEENSE DIJK : 48
STOCKHOLMSTRAAT : 46
STUIVERSTRAAT : 47, 88

TORHOUTSTEENWEG : 46-47, 91, 246

VAN ISEGHEMLAAN : 72
VELDSTRAAT (nu : Jules Peurquaetstraat)
VELODROOMSTRAAT : 47
VINDICTIVELAAN : 11, 91, 106, 205, 246
VISMARKT : 207
VISSERSKAAI : 79, ts. 204-205
VLAANDERENSTRAAT : 91, 201
VREDESTRAAT : 48
VRIJHEIDSTRAAT : 47

WANDELAARSHOF : 72
WAPENPLEIN : 50, 92, 185, 187, 206, 276
WELLINGTONSTRAAT : 47, 165, 247
WERFSTRAAT : 61, 112
WESTSTRAAT (nu : Adolf Buylstraat) : 72
WITTE NONNENSTRAAT : 45, 50-51, 179

ZEEDIJK : 48
ZWARTE NONNENSTRAAT : 51
ZWIENEMARKT (Place du Laboratoire) : 70-71

PERSOONSNAMEN-INDEX

A

ALBERT I (koning der Belgen) : 106
ALBRECHT (aartshertog) : 85
ALEXANDRIA (Engelse koningin) : 217
ALLARY, Léonce : 74
ANNEESSENS-MARINUS, Oscar : 218
APOLLONIA (heilige) : 87, 269
ARQUINT, Jacques : 50
ASAERT, Jean : 61, 112
ASPESLAGH, Celestinus : 282-283
ASPESLAGH, H.P. : 242
AUBERT, François : 155

B

BAETEMAN : 70
BARBIER-DEVRIESE (familie) : 87
BATTY, Staunton : 218, 221
BECKERS, Jan : 197
BECU, Thomas - zie : BEQUE, Thomas
BEERNAERT : 86
BELLEROUCHE, Edouard : 105
BELLEROUCHE-WIELAND (familie) : 87
BEQUE, Thomas : 132
BERTRAM - zie : BERTRAND, Sébastien
BERTRAND, Sébastien : 196-198
BESAGE, Jacob : 166
BESCHEL, Chr. : 108
BEYEN, Julien : 230
BITTINGER : 183
BOEL, Louis : 113
BOEL, Maurice : 147, 149
BOEL, Pierre-Nicolas : 113
BOEREWAAARD : 146
BONDUEL : 230
BONERAUD, Courtain : 50
BORGERS, Edmond : 179
BORTHWICK, Jessica : 223-224
BOTERBERGHE, R. : 143
BOUCKAERT-BAUWENS (familie) : 86
BOUDE, Vic : 108
BOUQUILLON, Dirk : 48
BOURGOIS, Fernand : 62
BOURGOIS (jn. we) : 108
BOWENS, Jacques : 136-137, 196
BOYDENS, Jan : 164
BRASSEUR, Jean : 105
BRICE, M. : 108
BROUWER, Chrétien : 131
BULTINCK (inspekteur) : 242
BURY (bisschop) : 218

C

CADERAS, Chr. : 50
 CAMERLYNCK (deken) : 279
 CANTHENY, Jean : 50
 CARBON, Paul : 86
 CARBON-DAVID (familie) : 86
 CARBON-GODDYN (familie) : 86
 CARBON-HAMMAN (familie) : 87
 CARROEN, Ado : 115, 148
 CARTOUCHE (bendeleider) : 104-105
 CASSIERS, Henri : 244
 CHAPEL : 147
 CHARNOCK, Robert : 52-53, 58
 CHRISTIE, Agatha : 269
 CHURCHILL, Winston : 269
 CLAESSENS, A. : 242
 CLAEYS, Augustinus : 205
 CLAEYS, François : 105
 COENEGRACHTS, Marie-Rose : 148-149
 COLENZ, Valentijn : 104
 COLFS, Albert : 146
 COLLEN-TURNER, Julius : 149
 COOTE, Eyre : 55, 57
 COPPENS, Emile : 70
 CORMAN, Mathieu : 145
 CORNU, Gustaaf : 74
 CORNU, Oscar : 113, 146-148
 COSYN, Fr. : 108
 COUPERUS, Louis : 4, 269
 COURMES : 146
 COUSIN, J. : 230
 CRAMER, John : 220
 CROQUEZ, R. : 150
 CUYPERS, Firmin : 241

D

DAEMS, L. : 4
 DAGHELET, Joannes, Aug. : 197
 D'ALBERT, Pierre : 50
 DALIMIER : 205
 DARAS, Hervé : 87
 DARE, H. (admiraal) : 73
 DE BAL, Fr. : 107
 de BEAULIEU (ridder) : 59-60, 150
 de BONINGHE, Joseph : 105
 DE BRAUWERE (we.) : 50
 DE BROCK, Jef : 113, 146
 DE BROUWER, Guillaume : 198
 DEBROCK (ingenieur) : 107
 de BURBURE de WEZEMBEEK : 205
 DECLERCK, Jan : 113; 179-180
 DECLERCK, Oscar : 113, 129, 145, 180
 DE CLERCK, Pr. (wed.) : 108
 DE CLERCK-MERGHelynck (familie) : 87
 DECLERCQ, Maria Espérance : 211
 DECLOEDT : 59
 DE COSTER : 87
 DEDECKER, Ed. : 87

DE FLOU, Karel : 141-143, 195
 de GHELDERODE, Michel : 241
 DEGRYSE, Albert : 164
 de HEMPTINNE, Louis (graaf) : 106
 DE HONDT-LANSZWEERT (familie) : 87
 DE KEMEL-DURANT : 205
 DE KESTEL, Karel : 113
 DE KNUYT-DE VOSMAER (familie) : 87
 DE KUYPER, Erik : 2
 DE LA CENSERIE (architect) : 86-87
 DELBOUILLE (bankier) : 70
 de LOWENDAL (graaf) : 196, 198
 DELPIERRE, Ch. : 266
 DELPLACE, H. : 71
 DELWAIDE, Armand : 114-115, 146-149
 DE MARCHI, Mario : 145
 DEMESMAEKER, Alfred : 74
 DE MEYERE, Jacques : 140-143
 DEMOOR, André : 164
 DEMUYNCK, Karel (beeldhouwer) : 267
 DEMUYNCK, K., M. : 149
 DEN DUYTS, L. : 230
 DENECKER, Jan : 92
 DENTAND, Fr. : 108
 DE PAPE, Madeleine : 113
 DPOORTERE : 86
 DEPRATERE-DEVENYNS (familie) : 87
 DEQUE(C)KER, Luc : 41
 DE RIDDER, Jacques : 108
 DESCAMPS-OTTEVAERE : 71
 de SCHONAMILLE, François : 255
 DE SELLIERS, Léonard : 115, 147
 DESFORGES, Maurice : 113
 DESMET, Henri : 86
 DE SMIDT, F. : 142
 DE SORGER, Nicolaeys : 197
 DESPARS, Nicolas : 141
 DE SPOT : 87
 DE TOLLENAERE (advokaat) : 275
 DEUTSCH, Carel : 146-147
 DESWERGH, Luc : 108
 DE TAEYE, Ernest : 115, 145, 150
 DE TAEYE, Nellie : 150
 DE TOLLENAERE : 86
 DEVEZE (minister) : 221
 DEVOS, Jean : 205
 DEVRIENDT, Serge : 63
 DEWITTE, Frans : 73, 75
 DEWEERT (houthandelaar, gemeenteraadslid) : 112, 276
 DEWITTE (jn., wed.) : 168
 DEWULF-LAPON, Victor : 210
 DISPERSYN, A. : 187, 210
 DISPERSYN-STOCK (familie) : 87
 DOHMEN, Jean : 149
 DORCHAIN, Adolf : 279
 DOSSAER, Colette : 51
 DOSSAER, Georges : 164-165
 DOUDE : 87
 DREESEN, Jan. B. : 222
 DRIESSEN, Albert : 90, 272, 287

DUBOIS (politiecommissaris) : 186, 279
DUBOIS-DESMET (familie) : 87
DUCLOS ASSANDIR, J. : 230
DUJARDIN, Antoine (architect) : 113
DUPRÉ, Ph. : 107

E

EDWARD VII (Engelse koning) : 216
ELLEBOUDT-NOTTEBAERT (familie) : 87
ENSOR, James : 113-115, 145-150, 179-180, 201-203, 240
ESPÉRANCE (heilige) : 205
EYCKHOLT, François : 105

F

FARASYN, Daniël : 53, 70-72
FERMON (schepen) : 110-112, 152
FINCH, James, Lindsay : 105
FINCH, Willy : 105, 201-203
FLANDERIN, Andreas, Jacobus : 136-137
FLOUQUET, Pierre-Louis : 240
FOL, Jozef : 164
FONTAINE, P. : 205
FREDERIK-WILHELM (keizer) : 216
FONTEYNE, Michel : 50
FORARMS : 50
FRIS, Victor : 141
FRYNS, Emile : 148

G

GENOT, Julien : 146
GEORGE V (Engelse koning) : 217, 220
GERBOSCH, Eugène-Achille : 113, 145-146, 148
GHEWY-HUYGHE : 87
GIRARD : 266-267
GOEKINT, Julien (burgemeester) : 89
GOFFIN, H. : 58-59
GONZALES, Achilles : 75
GRAMAYE, Jean Baptiste : 141
GROOTMAN, Jean : 50
GUNST, Petra : 41
GYSSELING, Maurits : 141-143, 195

H

HAEGHEMAN-DEWINTER, Leopold : 87, 201, 203
HAMMAN-DE QUILLACQ (familie) : 87
HAMMAN-JANSSENS (familie) : 87
HANDSAEME (jn.) : 107
HANSENS, F.J. : 149
HARELBEKE, Bernardes : 196
HART, G.M. : 218
HAWKINS, L. : 216-217
HEMMERECHE, Kristien : 2
HENRIX, Antoine : 280
HERTOGE, Blanche (galerij-houdster) : 113-115
HERVEY (Engels consul) : 217
HILLYARD, H.J. : 217, 221-222

HJORTH : 218
HOBÉ, Georges : 106
HODEIGE, G. : 149
HOOGHUYS, Louis : 218
HORTA, Pierre : 86
HORTA, Victor (architect) : 106
HOSTYN, Norbert : 195
HOSTYN, Robert : 222
HOULEY, L. (wed.) : 183
HOULEY-VAN HEETVELDE (familie) : 87
HUYGHE-CLICTEUR (familie) : 87

I

ISABELLA (aartshertogin) : 85

J

JACOBSEN, Georges : 165
JACOBSEN, Jan : 164-166
JANSSENS, Adolphe : 87
JANSSENS, Ferdinande : 197
JEAN-SERRUYS, Eduard (familie) : 86, 91, 205
JEAN, Gabriël (brouwer) : 205
JONCKHEERE, Karel : 145-146
JONCKHEERE-LIAGRE (familie) : 87
JONES, J.E. (dominee) : 218-219
JOZEF II (keizer) : 214, 252
JUKES, B. : 217

K

KAISIN, Luc : 149
KEILHACK : 163
KETELS, Jos : 107-108
KEYES, Roger (senior) : 221
KINDERSEN (sic) Daniël : zie LINDERSEN, Daniël : 196-198
KLAUSING : Jef : 153
KOENRAAD, Jeanne : 108

L

LABEKE, Jean : 74
LABISSE, Félix : 146
LABISSE, Ninette : 147
LAHOUSSE (priester) : 216
LAMBRECHT, Maurice, François : 211
LANSZWEERT, Andries : 197
LAROYE (handelaar, gemeenteraadslid) : 112
LAUREYS, Félix : 215
LEBRUN, Barbara : 51
LEBRUN, Georges : 147
LECHAT, Charles : 147
LECOMTE : 87
LEDEL, Dolf : 115, 145, 147
LELIAERT, Yvonne : 229
LEMPEREUR : 147
LEOPOLD I (koning der Belgen) : 105
LEOPOLD II (koning der Belgen) : 87, 106, 253, 282
LEPEUT : 146

LEYS, Gusto : 115, 147
LIEBAERT, Aug. (burgemeester) : 185, 247-248, 276-278
LIEBAERT (notaris) : 71
LIMBURG-STIRUM : 86
LINDERSEN, Daniël (bij J.J. Bowens : KINDERSEN) : 196-198
LINGIER, Richard : 164
LOCUFIER, Charles : 146
LOONTIENS (aannemer) : 108
LOONTIENS, Carlo : 216, 222
LORD, René : 276
LOUISE-MARIE (koningin der Belgen) : 105
LOWENECK (generaal) : 162
LUST, René : 148
LYONS (dominee) : 218

M

MACARTHUR, John : 52
MACLAGAN : 138
MAENHOUT : 70
MAES, Jan (beeldhouwer) : 180
MAES, Louis : 13
MAKELBERGE, Roland (schepen) : 89
MARCHANT, Jean Jacques : 141
MARIA-CHRISTINA (aartshertogin van Oostenrijk) : 252
MARCUS, Moses : 215
MARIA-THERESIA (keizerin) : 198
MARION : 87
MAROTE, Henri : 199
MARQUET, Georges : 113
MARTEIN : 86
MARTENS, M. : 86
MARTIN, Alfred : 147
MAY, Jocelyn : 147
MAYER, Léo : 147
MENEGHEER : 87
MENEGHEER, Martin : 51
MESSING, Albert : 74
METSU (gemeenteraadslid) : 152
MEULAERT, Guillaume : 198
MEULEMEESTER, Jean-Luc : 195
MICHENS, V. : 58
MICHIELS, Georges : 164-165
MILLAS, Ivan : 2
MOLLET, Jean (gemeenteraadslid) : 110-112
MONTAIGNE : 108
MONTGOMERY (Brits veldmaarschalk) : 219
MOOREHEAD, Alan : 269
MOREAUX (schepen, later burgemeester) : 94, 183, 217
MORGAN (dominee) : 218
MOUCQUÉ? Aimé : 115, 146
MUSIN, François : 201

N

NAPOLEON I (keizer) : 203-204
NEDONCHELLE (wed.) : 50
NEVEU, Denis : 205
NEVEU, EDouard : 205
NIBBS, Charles : 220

NOPPE : 87

O

OLLIEUX, Julien : 247
ORLANDINI (scheepswerf) : 205
OSTYN-BLIECK (familie) : 86
OUVRY, Robert : 105-107

P

PARKER, Georges : 219
PARMENTIER, Jan : 255
PARMENTIER-TERMOTE, Cyrille : 61
PASQUINI : 55-56
PERMEKE, Henri : 113
PICARD, Edmond : 113
PICARD, Robert : 113
PIETERS, Alfons (burgem.) : 58-59, 110-112, 152, 187, 280, 282
PIETERS-ADDAMS (mevr. Alfons) : 219, 221
PIETERS, W. : 48
PIL, Charles (architect) : 195
PIRON, J. : 220
POTTIER? Georgette : 212
PITELJON, Gerard : 74
PITELJON, Pierre : 73-74
PLANCQ, Dominique : 51
PLEYN (dokter) : 111
PLOUVIER (gezusters) : 87
POMME, André : 155
POPHAM, Home : 52-58
POPPE, Léo : 147
POTTILIUS, Roger : 251
PRICE, John : 196
PRONCK, Cornelis (schilder) : 134
PROOT, P. (drukker) : 270
PRUYSSENAERE, Jacob : 51
PYPE, Henri "Paster" : 267-268

R

RAEMAEKERS : 71
RAU, Charles : 212
REGOUDT, Frans : 147-148
REMAUT, Leopold : 74
REMY, Melchior : 137
REYNDERS, August : 247
RIM, Carlo : 146
ROBRECHT de Friens (graaf van Vlaanderen) : 85, 141-142
ROCH, Richard : 51
ROELENS (brouwerij) : 2
ROGER-LÖHR (familie) : 87
RONSE-LIEBAERT (familie) : 86
ROYON, Louis : 113
RYCKOORT, Jan : 115, 147-148

S

SANDERUS, Antonius : 141
SANDERS, Pr. : 70

SCHEPENS, Richard : 279
SCHOONJANS-BEYENS (familie) : 87
SCHOTTERY-VANDERMEERSCH (familie) : 87
SCHRAMME-FRAYES : 87
SCHYRGENS, Antoine : 115, 147, 150
SECKBACH, Amalie : 147
SEGAERT (aannemer) : 108
SEGERS-VANDEPITTE (kunsthandel) : 89
SEGHERS, Louisa : 146
SEGHERS, Maurice : 146
SELIS, Jacques : 253-254
SERRUYS, Jacques : 105
SILCOCK, Arnold : 199
SIMON, Ad. (fotograaf) : 61, 112
SMIS-VALCKE, Henri (aannemer) : 93, 111
SOLVYNS, Balthasar : 58
SOUTO, Arturo : 149
SPILLIAERT, Emile : 113, 149
SPILLIAERT, Léon : 2, 146, 240-241
SPILLIAERT-ASPESLAGH (familie) : 86
SPILLIAERT-ELLEBOUDT (familie) : 87
STAESSENS, Julien (kinderen) : 87
STAESSENS-CARBON (familie) : 87
STALMANS, René (beeldhouwer) : 89
STEVENS, Max : 147
STOBBAERTS, Marcel : 144
STORCK, Henri : 150
STORIE, J. : 147
STRACKÉ, August : 61, 87

T

TASTE, J.B. : 197
TAYLOR, Frank : 218, 220
TEMPLER, Edmond : 146
TERMOTE (aannemer) : 108
TERPOORTER, Adolf : 74
TEYGEMAN, G. : 115
THOMA-DECONINCK (familie) : 87
THONÉ (stadssecretaris) : 276
THULLIEZ, Dan : 115, 147-149
TIRLOW : 197
TOURLEMAIN, Charles : 213, 280-281
TRATSAERT, Henri : 246
TRATSAERT, Pr. : 70
TREVOR, John : 215
TRIEBELS, E. : 148
TROLLOPE, W. : 215
TWIESELMANN, Rosette : 63
TYTGAT, Edgard : 147

V

VALCKE, M. : 59
VANALDERWEIRELDT, Edouard : 202
VANALDERWEIRELDT, Marcel : 202
VAN BERBLOCK, Ferdinand : 132
VAN BRANTEGHEM, Lucien : 145-146
VAN CAILLIE, André : 44, 112
VAN CAILLIE (notaris) : 70-71

VAN CAILLIE-DECOCK (familie) : 87
 VAN CAUWENBERGH, E. : 13
 VAN CUYCK, Michel : 113
 VAN CUYCK, Octave : 113
 VAN CUIJL, Joseph : 229-231
 VAN DAMME, Suzanne : 147
 VAN DE CASTEELE, Jos : 51
 VAN DEINSE (kapelaan) : 215
 VANDENABEELE : 230
 VAN DEN ABEELE, Patrick : 89
 VANDENABEELE-ROYON (familie) : 87
 VANDEN BUSSCHE, Frans : 61
 VAN DEN SEYLBERGH, Jean : 148
 VANDEPUTTE, Henri : 240-241
 VANDER BELLEN, Adriana : 105
 VANDER ECH, Pieter : 104-105
 VANDER HEYDE, Balthazar : 197-198
 VANDERHEYDE-DERIDDER (familie) : 87
 VANDERMEERSCH-VAN CAILLIE (familie) : 87
 VANDERMEERSCH-VERHOFSTADT (familie) : 87
 VAN DER SCHUEREN : 152
 VAN DER VOORT, C. : 229-231
 VANDEVELDE : 87
 VAN DE WALLE, Adriaan : 148
 VANDEWEGHE, Pieter : 208
 VAN DE ZANDE, Jules : 71
 VAN DINTER, W. (hoteluitbater) : 14-15
 VAN GEETERUYEN, A. : 239-239
 VAN GELUWE, Steph. : 148
 VAN GLABBEKE (gemeenteraadslid) : 111-112
 VAN GRAEFSCHPE (gemeenteraadslid) : 111
 VAN HAECKE, Lodewijk : 239-240
 VAN HECKE, Willem : 146
 VAN HERCKE, Pr. : 108
 VANHESTE, Gustave : 146
 VAN ISEGHEM, A. en J. : 256
 VAN ISEGHEM, Charles : 275
 VAN ISGHEM, Jean-Ignace (burgemeester) : 281
 VAN ISEGHEM, Jean-Joseph : 105
 VAN ISEGHEM-OCKET (familie) : 86
 VAN LOO, H. : 229-230
 VAN LOO, R. : 59
 VAN PAEMEL, Jules : 146-147
 VAN STRYDONCK, Guillaume : 113
 VAN TROOST, Redgie : 62-63
 VANWETTER, A. : 210
 VANWETTER, Gustaaf : 164
 VELLE, Marthe : 147
 VERBANCK, Géo (beeldhouwer) : 88-89, 113
 VERBANCK, Richard : 262
 VERBEECK : 87
 VERBEKE, Léon : 147-148
 VERBEKE, Pierre : 147
 VERBOUWE : 150, 206
 VERBRUGGEN, J. : 148
 VERDEYEN : 276
 VERHAEGHE : (gemeenteraadlid, later schepen) : 152, 276-279
 VERHAEREN, Emile : 240
 VERHAERT, Piet : 147
 VERKEMPINCK (aannemer) : 112

VERLINDE, Oscar : 164
VERMEIRE, Kamiel : 61
VICTORIA (koningin) : 216
VLIETINCK, Edward : 140-143, 262
VOGELAERE (chauffeur) : 94
VON BUTOW, H. : 161
VON KRAMSA (generaal) : 184

W

WALGRAVE, J. : 199
WARLOP, E. : 143, 235
WAUQUIEZ, E. : 240
WAUTERS, A. E. : 164
WILBERPROCE, Samuel : 216
WILHELM II (Duits keizer) : 216
WILKIN, Emile, 115, 147-148
WILLEM I (koning der Nederlanden) : 188
WINKLER, Johan : 284-286
WINS, O. (majoor-plaatskommandant) : 208
WOLF-STORCK, S. : 150
WOLVENS, Victor : 149

Y

YOUNG, Frderick William : 220-221
YOUNG, William : 55
YSERENTANT, Mayon : 147

Z

ZWAENEPOEL, Inge : 63

INDEX OP DE TREFWOORDEN

- ARBEIDSVOORWAARDEN (1905) : 109-112
ARCHITECTUUR : 88-89, 195
- BAKKERIJ : zie PATISSIERS
BANDITISME : 104-105
BEDEVAARTSPLAATS OOSTENDE : 13-14
BEGRAAFPLAATS : - Nieuwpoortsesteenweg : 89
                  - Torhoutsesteenweg : 88-89
BIBLIOTHEEK : - Bijzondere gift : 195
- CONGREGATIES : - Zusters der Armen : 253
- ENSORIANA : 113-115, 145-150, 179-180, 201-203
EPIDEMIEEN : zie HYGIENE
- FOOR : zie KERMIS
FOTOGRAFIE : 61, 112
- GESCHIEDENIS : zie OOSTENDE, Geschiedenis
GEZONDHEID : zie HYGIENE
GODSDIENST : 41, 87-88, 213, 253-254, 269-270. Zie ook KERKEN
- HAVEN : - Archeologie : 70-72
          - 1828 : 256
          - Oostende-Kaai : 76-85
- HAZEGRAS : 107-109
HEEMKUNDE : 14-15, 42
HEERWOUTERMANSAMBACHT, 'S : 43-44, 99-103, 261-266
HOSPITAAL : - Burgerlijk hospitaal (1843) : 270
HUIZEN : 44-49, 69
HYGIENE : 58-59
- JAARPROGRAMMA 1992 : 3-4
JAARVERSLAG 1991 : 16-23
JACHTCLUB : - Koninklijke Jacht Club Oostende (RYCO) : 105-107
- KAAPVAART : - 1684-1718 : 166-179
              - 1744-1745 : 196-199
- KERKEN : - De eerste kerk van Oostende : 140-143, 195
          - De Anglikaanse kerk : 214-222
          - Sint-Antoniuserkerk : ts. 150-151
          - SS. Petrus en Paulus : 85-87
- KERKHOVEN : zie BEGRAAFPLAATSEN
KERMIS : 249-251
KLINIEK : zie HOSPITAAL
KONTERDAM : 151-152
KURSAAL : - 1943-1944 : ts. 244-245
- LEDENLIJST 1991 : 33-37
LEDENVERGADERING 1992 : 2
LIEDEREN : - Vliegende bladen : 153-155, 203-204
LITERATUUR : 4, 199, 240-241, 269
LUCHTVAART : zie VLIEGVELD

MAATSCHAPPIJEN : zie VERENIGINGEN
MUZIEK : 232-235

NUMISMATIEK : 187-189, 210-213, 252-254, 280-283

OOSTENDE : - geschiedenis : - 1711 : 272-273
- 1798 : 52-58
- ca. 1800 : 266-267
- 1830 : 229-231
- 1914 : ts. 60-61, ts. 90-91, 223-224
- 1914-1918 : 73-75, 91-94, 183-186,
206-210, 241-244,
245-248, 275-279
- 1918 : ts. 12-13
- 1940-1945 : 161-163, 200, ts. 204-
205, ts. 244-245, ts.
274-275
- 1943 : 155
- 1963 (in feite 1965) : 103, 112

OOSTENDSE COMPAGNIE : 131-140, 255

OSTENDIANA (stadsbibliotheek) aanwinsten : 63-64, 190, 270-271

OVERSTROMING (1953) : 155

PATISSIERS : 49-51

POLITIEK : 41-42

PORSELEIN : zie OOSTENDSE COMPAGNIE :

SCHENKINGEN : - 1991 : 4de lijst : 24-32
- 1992 : 1e lijst : 116-125

SCHILDERKUNST : 2, 113-115, 145-150, 179-180, 201-203

SCHOLEN : zie ONDERWIJS

SINTE KATHARINAKREEK : 59-60

SLAVENVRIJKOOP : 283-284

SPOORWEG : 5-12

STENE : - Molenaarshuis : 61-63

STRATEN : afzonderlijke index

TANDARTSEN : 87-88

THEMATENTOONSTELLINGEN 1992 : 4, 89, 224

TOERISME : - 19de eeuw : 205-206, 284-286

TOERISMEBUREAU : 70-72

TRAMSTATION : 76-85

VERENIGINGEN : - Concordia (boogschuttersgilde) : 253
- Hoop in de Toekomst : 281
- De Koningsvrienden (schuttersgilde) : 280-281
- Louis Club (sep 1944) : 188
- De Lustige Zigomars (liefdadigheidskr.) : 164-166
- De Onafhankelijke Schichtblazers : 212-213
- De Redders : 187-188
- Rhetorica of Rederijderskamer : 188-189
- Vlaamsche koorzangmaatschappij : 282
- Volksbond (Katholieke) : 210
- Vreugdige blazers : 282-283

VERKEER : 76-85

VLEIEGVELD : - Raversijde (1940-1944) : ts. 274-275

VRIJMETSELARIJ : 152

WAPEN (van de stad Oostende) : - Oude stadszegel : 235-239
- Koninklijk Besluit (1838) : 90

Arno Brys : Noordzeevisser